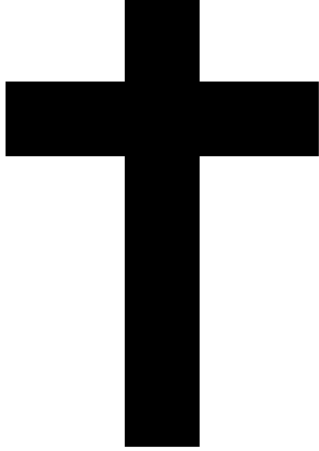

Ekáti Nku Nkə

New Testament in Kenyang (CM:ken:Kenyang)

Ekáti Nku Nkɔ

New Testament in Kenyang (CM:ken:Kenyang)

copyright © 2010 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Kenyang

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Kenyang

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-27

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022
0a400be4-2dfe-565d-bdea-5f3d59d48520

Contents

Mátio	1
Mák	53
Lúkas	83
Jǫn	134
Betik	169
Rom	217
1 Kǫrint	240
2 Kǫrint	263
Galéshia	277
Efésos	285
Filipi	293
Kólse	300
1 Tesalónika	306
2 Tesalónika	310
1 Timoti	313
2 Timoti	320
Táytas	325
Filəmøn	328
Hibru	330
Jems	347
1 Píta	354
2 Píta	360
1 Jǫn	364
2 Jǫn	370
3 Jǫn	371
Jud	372
Kenó Jǫn	374

Mbok Ndíndí mbonyu Mátio ásiñí

*Bachĩmbi Yesu Kristo
(Lk 3.23-38)*

¹ Né chi manyén bachĩmbi Yesu Kristo, ebhárémò Mfò Debhít nɛ Abraham.

² Abraham achí nyaka chi Aisek, Aisek abhak chi Jekóp, Jekóp abhak chi Júda nɛ b̄mayi. ³ Júda achí nyaka chi Péres nɛ mómayi Será. Máyap aka nnyén bɛ Táma. Péres abhak chi Hésrɔn, Hésrɔn abhak chi Rám. ⁴ Rám achí nyaka chi Aminadap, Aminadap abhak chi Náshɔn, Náshɔn abhak chi Sálmɔn. ⁵ Sálmɔn achí nyaka chi Bóas. Nnɔ Bóas aka nnyén bɛ Ráhab. Bóas abhak chi Obɛd. Nnɔ Obɛd aka nnyén bɛ Rúť. Obɛd abhak chi Jése, ⁶ Jése abhak chi Mfò Debhít.

Debhít achí nyaka chi Sólomon. Nnɔ Sólomon ayambi abháy Uria, kɛ ábhay Debhít. ⁷ Sólomon achí nyaka chi Rehóboam, Rehóboam abhak chi Abíja, Abíja abhak chi Asa. ⁸ Asa achí nyaka chi Jehósafat, Jehósafat abhak chi Jórám, Jórám abhak chi Usia. ⁹ Usia achí nyaka chi Jótám, Jótám abhak chi Ahas, Ahas abhak chi Hesékia. ¹⁰ Hesékia achí nyaka chi Manáse, Manáse abhak chi Ɛmɔs, Ɛmɔs abhak chi Josáya. ¹¹ Josáya achí nyaka chi Jekonáya nɛ b̄mayi. Mpok yɔ k̄ bápókó bo Israel bɛ mandak manchəkɔ etak Bábilon.

¹² Mpok anɛ bo Israel báró Bábilon bápɛtnsem etak eyap, Jekonáya achí nyaka chi Síltiel, Síltiel abhak chi Serúbabel. ¹³ Serúbabel achí nyaka chi Abiud, Abiud abhak chi Eliákim, Eliákim abhak chi Asɔ. ¹⁴ Asɔ achí nyaka chi Sádak, Sádak abhak chi Akim, Akim abhak chi Eliud. ¹⁵ Eliud achí nyaka chi Eliása, Eliása abhak

chi Mátan, Mátan abhak chi Jekóp. ¹⁶ Jekóp achí nyaka chi Joséf nném María, María anɛ ábhé Yesu mmu achí Mpeɛ Mandɛm afyé nyaka bariɛp bɛ áťò.

¹⁷ Bébhó amɛét Abraham beghaka amɛet Debhít, mkpák bachĩmbi Kristo échí yɛ nyaka byo nɛ enwi. Bébhó amɛet Debhít beghaka mpok bápókó bo Israel bɛ mándák mánychókó etak Bábilon, ébhák byo nɛ enwi. Bébhó mpok bo Israel báró Bábilon bápɛtnsem etak eyap, béchúɔp mpok Kristo, Mpeɛ Mandɛm afyé nyaka bariɛp bɛ áťò, mkpák bachĩmbi Yesu ebhak byo nɛ enwi.

*Nebhe Yesu
(Lk 2.1-7)*

¹⁸ Enyu éfákári nyaka kɛ bábhé Yesu Kristo: María achí nyaka nnɔ Yesu. Mpok yɔ Joséf ati bébhay yi. Kɛ bápɛrɛ riñi bati, éfákari bɛ María achí nɛ menie. Apakɔ menie bhɔ chí ndũ betan Ɛfónó Bedyɛrɛ. ¹⁹ Joséf abhak chak besí Mandɛm. Ɛká yí keyán bechye María ntíanwɔp. Akɔ yɛ nti beway nebhay nɛ María ansem ansem. ²⁰ Kɛ ené Joséf ákàysi ndak anɛ, Mandɛm ató ángel ywi amɔt ntá Joséf ndũ kenó. Angel wu aghati yi bɛ, “Joséf, ebhárémò Debhít, kéchay besɔt María ndũ nebhay, apókó menie chí ndũ betan Ɛfónó Bedyɛrɛ. ²¹ Nɛ chɔɔn ambé mómbakanɛm. Nnyén eni némbak bɛ Yesu, mbonyune chɔɔn yí ampeme b̄b̄hi ndũ ntɛmsi bebú bhap.” ²² Menyih ebhen menkem b́fákári bɛ enyih enɛ Mandɛm ághátí ndɛmekɛpinti andɛm, emfu tetɛp. ²³ Arɛm nyaka bɛ, “Chɔɔn Ngosón anɛ ábhíkí re riñi mbakanɛm ampakɔ menie ambé mómbakanɛm, nnyén eni nembak bɛ Ɛmánuel”, nó chí bɛ, “Mandɛm achi nɛ bhɛsɛ.” ²⁴ Joséf áñémé nókó ndũ kenó, akɔ nkúbhé mbɔ enyũ ángel Mandɛm aghati yi. Asɔt María ndũ nebhay. ²⁵ Yɛ nó, bó kerih bati kpáte María abhe

Móywi. Abhé nókó, Joséf arem be nnyén mmó chi Yesu.

2

Bõ abhen bárõjõ beghõ Yesu

¹ Bábhé Yesu etók Bétlehem atú Judéya. Mpok yõ, Hérõd abhak Mfõ atú wu. Nebhé bábhé Yesu, bo abhen bárinjì ãti mambe báfú atú mmok áfù batwõ Yerúsalem, mámbebhe nõkõ be, ² “Mmõ ane bábhé bé ámbák Mfõ bo Israel achí fá? Sébhèp mbõnyune séghõ nembe enén nérèm ãti nebhe eni awu atú mmok áfù, ne sétwõ bechye yi kenókó.” ³ Mfõ Hérõd ághókó nõkó enyinj ene bõbhõ bárémé, ntí átáka yi amem. Ebhák enyumót ne bõ mankem amem etók Yerúsalem. ⁴ Hérõd abhinjì bõbatí bachiákap Mandem ne batõj ebhé Mandem ndü nebhuet amõt. Abhép bhõ be, “Bábhõj bebhe Mpeme Mandem afyé nyaka bariep be ätõ fá?”

⁵ Bághátì yi be, “Bábhõj bebhe yi etók Bétlehem, fá atú Judéya, mbõnyune echi amem ekátì ndemekèpinti be,

⁶ Mandem arem be, ‘Wõ Bétlehem ndü mmik Júda, puyë wõ ke óchí ansem ndü betók Júda menkem, mbõnyune ntá ye kã Mfõ áfù. Mfõ ane ákèm bõbhõ, bo Israel, mbõ

erítì mbabheri bághõjõmén ákèm bághõjõmén yi.’”

⁷ Hérõd ághókó nõkó nó, abhinjì mankõ bhõ, abhõj kèpì ne bhõ ansem ansem, abhép bhõ bé mángátì yi mpok ane bõ baghõ nembe enõ atú etók yap. ⁸ Aghati ye bhõ be, “Dók ká Bétlehem, mámbep sayri nebhuet ane mówu achì. Mánáj mǎngó yi, pet ká nsem mángati me, bé me nkwo ndók nchyé yi kenókó.”

⁹ Mankõ bhõ bághókó nõkó enyinj ene Mfõ Hérõd árémé, báfá bare rõj. Ndü bárõj, bághõ nkúbhé

nembe enén báyámbi baghõ atú etók eyap ne nó nérõj nõkó ambi, bó mánkõjõ nõkõ ansem. Báchwõbhé nõkó Bétlehem, nembe enõ néte amfay nebu, tébhé tébhé ne eket ené mówu áchí aré. ¹⁰ Nèghõ bághõ nembe enõ, manák amap aya acha. ¹¹ Bághõ eket ene nó nété are tebhe tebhe, barak bachwe amem, baghõ mmó ne máyi María. Bátép mánén amik bare chye yi kenókó. Mánéne bebha bhap bafere menyinj ebhen béyá nkáp báchyé mbõ awap akap ntá yi. Emõt ebhak pú, échák ébhák enyü serwõ esen bádürè sénchye nõkõ erítì eriep. * Enéfú ébhák enyinj ené básõt beghoko ngú be áké chõjti. †

¹² Mankõ bhõ bápéré gure, Mandem asemti bhõ ndü kenó bé báké petnsem ntá Mfõ Hérõd. Báfáët chí ndü mbi achak ke bágure etók eyap.

Joséf ne Maria bápõkõ Yesu bábwé bárõk etók Ijip ne yi

¹³ Bõ bhõ nó batwõ beghõ Yesu bagure nõkõ, ángel Mandem abhesi ntá Joséf ndü kenó ekén yi aghõ aghati yi be, “Joséf, Hérõd äyàn mbi beway mõe. Faté yé, sot mmó ne máyi, bwé dók etók Ijip. Dók, ómbák áré kpáte ngati wõ ómpétnsem.” ¹⁴ Joséf aneme, asõt mmó ne máyi, afa, arak etók Ijip ne bhõ nkúbhé beti ebhõ mbõ enyü ángel Mandem aghati yi. ¹⁵ Agháká nõkó aré, abhak are kpáte Mfõ Hérõd agú. Menyinj béfákárì nyaka enyu eyõ bé enyinj ene Mandem ághátì ndemekèpinti andem, emfu tetep be, “Mbínjì mówa be ámfá etók Ijip”.

Hérõd arem be mángwáy bõbabhakanem abhen

¹⁶ Hérõd ághõ nõkó be mankõ bhõ bárwõ yi ndü yi ánõjõ bhõ keghõ, ntí nénen yi amem. Achye eyõj be mángwáy bõbabhakanem mankem abhen bábhíkí cha mamié

* **2:11** Bábhinjì enyü serwõ esõ be “Frankinsens” ndü eyõjõndik. † **2:11** Bábhinjì enyinj eyõ be “Myrrh” ndü eyõjõndik.

apay ndü etok Bétlehem ne ndü betok ebhen bechi kekwoť. Hérød atik bé énanj échí mamíe apay bébhó mpok mankə bhə báyámbi baghə nembe mpok bábhé Yesu. ¹⁷ Ekú enyij ene ndemekepinti Jeremáya árémé bé chəj émfakari, emfu tetep. ¹⁸ Arəm nyaka be, “Éyənó kebho éfù etok Ráma. Kebho káyá ne bása. Ráshel áđi bəbhi. Mánik yi mmuet be ambot kebho ke apú ka mbonyune bágu barə yi.”

Joséf ne María bapetnsem ndü mmik Israel ne Yesu

¹⁹ Hérød ágú nókó, ángel Mandem abhesi ntá Joséf ndü kenó amem etok Ijip, ²⁰ aghati yi be, “Joséf, faté sət mmó ne máyi petnsem ndü mmik Israel. Bo abhen báyan nyaka beway mmó mananj bagu.” ²¹ Joséf aņeme, asot nno ne mmó apetnsem etok Israel. ²² Ke Joséf ághókó nókó bé Akelos asot epok etayi mbə Mfə atú etok Judéya, acháy berəj aré. Ndü kenó kéchák, ángel Mandem ayep Joséf batú be yi ándók chí atú Gálili. ²³ Joséf arək, achəkə amem etok Gálili ené bábhiņi be Násáret, mbonyune échí amem ekáti ndemekepinti be Mandem arəm eti Kristo be, “Chəj bo mámbiņi yi be ‘Mmu Násáret’ ”.

3

Enyij ene Jón Njwiti aghati bho eti Yesu

(Mk 1.1-8; Lk 3.1-18; Jn 1.19-28)

¹ Mpok yə, Jón Njwiti abho béghátí bho amem baso atú Judéya be, ² “Yəntiki mmu yweka abhəj betiknsem ndü bebú bhi mbonyune mpok Mandem ábhák ne bo mbə Mfə wap arəp chi kekwoť.” ³ Jón Njwiti kě Aisáya ndemekepinti Mandem árəme nyaka eti yi be, “Mmu achi amem baso ábik ne eyəj amfay andeme nəkə be, ‘Tonťi ká mbi ane Acha áfuet aré. Kú ka mbi ywi ambak chak.’” ⁴ Nkú Jón abhak chí enyij ene baghoko ne babyək

mpəjə baso. Mgbat ane yi ágwət ebho abhak nkwəbhénya, ne nenýíe eni nébhak ngémtáy ne baweré betu ámén yi ághə amem baso. ⁵ Beyá bho báfú, bárók ntá Jón ndu beghok enyij ene yi árəm. Báfú etok Yerúsalem, ne atú Judéya ankem, ne betok menkem ebhen bechi kekwoť ne Nnyén Jódan. ⁶ Béré su bebú bhap, Jón anjwiti nəkə bhə amem Nnyén Jódan.

⁷ Ke Jón ághó nókó ndü beyá bənkwo Fárisi ne bənkwo Sádusi bátwə be yi anjwiti bhə, abho béréntá yap be, “Bě befé! Agha áyébhé be batú be mánjan mbi bebue ntemsi Mandem ane átwə? ⁸ Bábhəj bekə menyij ebhen bétəj be mánanj bătiknsem ndü bebú ebheka tetep. ⁹ Báké chəkə mánkáysi ne bächí bebhárəbhə Abraham ne yənyij epu kway bekə bhe. Diņi ká be Mandem ákwáy besot batay ane ankə yó ámbak bebhárəbhə Abraham. ¹⁰ Yě chí néne, seti séchí bhueré, ne bákway bekpət yəntiki enək ene epu nyu beríti kepem te ndü bakan, manguep angó.”

¹¹ “Mějwiti bhe ne manyiep betəj bé bătiknsem ndü bebú ebheka. Ke mmú ane átwə me ansem achá me enyune mbíki kway mmu ane nchí kanari nkwəbhányá bekek ebhi. Antwə, chəj anjwiti bhe ne Éfónó Bedyere ne ngó. ¹² Atwə ne nchán myákátí awə béchák nkway ndü befáp ene éri ne bekpáfu. Ananj ánkú nó, ástə mbwət anten ndü nkpané, anyə mmik, ansət bekwəp ebhi amfye ndü ngo ane apu neme.”

Jón ajwiti Yesu

(Mk 1.9-11; Lk 3.21-22)

¹³ Ebhíki tat, Yesu afú atú Gálili arək ndü Nnyén Jódan be Jón anjwiti yi. ¹⁴ Ke Jón keyanj bejwiti Yesu. Are yanj bekə Yesu anjibhiri nkaysi yi. Arəm be, “Ōtwə be njwítí wə, ené me ke mbónó bétwə ntá ye be ónjwítí mé?” ¹⁵ Yě nó, Yesu akeme yi chí be, “Də émbák mbə enyü ngátí wó,

mbonyune eri be senka yěntiki enyiyi ene Mandem áyàn.” Jón aka ye, ajwiti Yesu. ¹⁶ Ne jwiti Jón ajwiti yi, Yesu afú anyén. Nebu nénéne, agho ndü Éfónó Mandem afú amfay, asot mkpá ebhónó are sep kpát ate yi amæet. ¹⁷ Eyon éfú ye amfay éré rem be, “Né chí Mówa. Nkøn yi tontó. Achyè me beyä manjak.”

4

Satan are mō Yesu
(Mk 1.12-13; Lk 4.1-13)

¹ Éfæéré nókó nó, Éfónó Bedyere aka Yesu arak amem baso be Satan amō yi. ² Aré amem baso, Yesu abhak ndü netarénsay beti ne ngósí ndü manywop besa bepay. Nsay akém yi. ³ Satan arak ntá yi, arem be, “Mbák óchí Mmō Mandem tetep, chye eyon be batay ane anjibhiri andop bekpokó bret.” ⁴ Ke Yesu akeme yi be, “Échí amem Ekáti Mandem be, ‘Puyě nenyié nónó ke nékè m nepém. Yěntiki enyiyi ene Mandem árèm kě ebhónó betan bekem nepém mmu.’”

⁵ Satan asot yi barok Yerúsalem, etok Mandem, bákó ndü nebhæet ane áchí te amfay ndü ekerákap Mandem. ⁶ Aré, arem ntá Yesu be, “Mbák óchí Mmō Mandem, dók, tēndu echí amem Ekáti Mandem be, ‘Chøn Mandem anchye eyon bōángel bhi mántwó manchye wō nekwak. Ekáti Mandem épēt érèm be, chøn mánkræep wō ne amó yap bé óké tem ekak ndü nta.’”

⁷ Yesu akeme yi be, “Ekáti Mandem épēt érèm be, ‘Kémō Mandem Acha ywe.’”

⁸ Béfú afō, Satan asot Yesu ndü njie ane áré sáp amfay, atón yi betakó mmik menkem ne kefo eken kéchí aré. ⁹ Arem ye ntá Yesu be, “Chøn nchyé wō menyiyi ebhen menkem mbák óntép mánén besí bha, onchyè me kenókó.”

¹⁰ Ke Yesu aghati yi be, “Fä me besí, wō Satan! Ekáti Mandem érèm

be ‘Mmu abhøn bechye kenókó chi ntá Mandem Acha, antók chí yi aywinti.’”

¹¹ Satan arō ye Yesu arak, bōángel Mandem barok bachye Yesu nekwak.

Yesu abho betik ebhi
(Mk 1.14-15; Lk 4.14-15)

¹² Mpok Yesu aghoko be bákém Jón Njwiti báfyè ekerékenon, afa atú Judéya apetnsem atú Gálili. ¹³ Ke yí kerón Násáret. Arak achoko Kapēnaum. Etok Kapēnaum ebhák nepak manyu Gálili, atú Sébulon ne Náftali. ¹⁴ Éfákári nyaka enyu yō be enyiyi ene Mandem ághátí ndemekerinti Aisáya andem émfú tetep. Aisáya arem nyaka be:

¹⁵ “Mmik Sébulon ne Náftali, mmik ane bo báfaet are beron ndü éntinyen ené bábhini be Manyu Gálili, mmik ane áchí ebhényen negho Jódan, atú Gálili ane beyä bo abhen bápú bo Israel bachi are.

¹⁶ Bō abhen báchí amem ejuri, bágho beyä bediéré.

Bō abhen báchí ndü mmik ndikándi newu, mbanj ágho etok eyap néne.”

¹⁷ Nebho mpok yō, Yesu abho béghátí bho be, “Yěntiki mmu abhøn betiknsem ndü bebú bhi mbonyune mpok ane Mandem ábhák ne bho mbō Mfō wap arōp chi kekwo’t.”

Yesu abhini bo bati anwi be mambak bakojo bhi
(Mk 1.16-20; Lk 5.1-11)

¹⁸ Ewak émot, ené Yesu akò nepak manyu Gálili, aghó bo bati apay, bō nno amot chi amot. Amot aka nnyén be Simun. Nnyén eni néchák nébhák be Píta. Manó ywi aka nnyén be Andru. Bō bati apay bare gæp beyä nkáp anyén ndu beway nsí mbonyune bachi nyaka bawánsi. ¹⁹ Yesu arem ntá yap be, “Twó ká bhák bakojo bha, ne chøn

ntəŋ be enyũ bákə bé bo bachak mámbák bakoŋo bha.”²⁰ Témte wu, Símun ne manó baró beyá nkáp yap, bakoŋo Yesu.

²¹ Yesu átén nókó mmuet ambi mandú, aghó bǝ nnó amət chi amət bachak bati apay, nǝ chi, Jems ne Jǝn, bǝ Sebēdi. Bábhák amem áchwí chǝkǝ ne etayap Sebēdi, mángoko nǝkǝ beyá nkáp yap. Yesu abhiŋi bhǝ nkwǝ be mámbák bakoŋo bhi.

²² Témte wu, bǝrǝ áchwí wap ne etayap, bakoŋo yi.

*Betik Yesu atú Gálili
(Lk 6.17-19)*

²³ Yesu abho bekǝ atú Gálili ankem antəŋ nǝkǝ bhǝ Eyǝŋ Mandem amem bekeré nenikímuet bo Israel, angati nǝkǝ bhǝ nkwǝ Mbok Ndíndí ane árēm enyũ Mandem ábhák ne bhǝ mbǝ Mfǝ wap. Ne ambu nǝkǝ yěntiki enyũ neme enen bo babhǝŋǝ. ²⁴ Eká nnyén Yesu nétáka kpát négháka atú Síria ankem. Bo bǝré pǝkǝ bǝ abhen bábhǝŋǝ mame menyu ne menyu mándǝk nǝkǝ ntá Yesu be ámbú bhǝ. Mbǝk yap bábhák bo abhen befǝŋǝ bebúbəbə bésǝŋəri bhǝ, báchák bábhák bǝ abhen bǝkwən ntímen, abhénéfú babhak bǝ abhen bachi bhǝrǝ. Yesu abú bhǝ mankem. ²⁵ Beyá bhǝ bare fú mban ne mban mánkoŋo nǝkǝ Yesu yěntiki ebhak ene yi árǝŋ. Mbǝk eyap bǝfú atú Gálili, báchák bǝfú Dikápolis, nǝ chi atú betǝk byo, báchák bǝfú Yerúsalem, báchák bǝfú atú Judéya, ne abhénéfú bǝfú ebhényén negho enen babhiŋi be Jǝdan.

5

Yesu achǝkǝ ambi njie are tǝŋ bo menyin

¹ Ewak émət, bo bǝré twǝ ntá Yesu ndú bakwǝ. Aghó nókó bhǝ, arǝk achǝkǝ ambi njie. Bakoŋo bhi bǝkǝ bǝtéməri yi, bachǝkǝ ne yi. ² Abho betəŋ bhǝ menyí.

*Manják amen tetep
(Lk 6.20-23)*

³ Are tǝŋ andem nǝkǝ be, “Eri echa ntá yěntiki mmu ane ághǝ be besí Mandem, yi apu yěnyin, mbǝnyune Mandem achi Mfǝ ywi!

⁴ Eri echa ntá bǝ abhen báchí ndú nedí kebho néne; mbǝnyune chǝŋ mánchye bhǝ nepǝptí nti!

⁵ Eri echa ntá bǝ abhen bábhǝŋǝ nesepťimuet ne bǝpú tǝŋ betəŋ,

mbǝnyune chǝŋ yí anchye bhǝ áfǝk ankem ane yi afyé bariep bechye bhǝ!

⁶ Eri echa ntá bǝ abhen bábhǝŋǝ nsay ne ekwak bekǝ menyin ebhen bechi chak besí Mandem,

mbǝnyune chǝŋ yi anchye bhǝ menyin ebhen bábhǝŋǝ ekwak bebhǝŋ!

⁷ Eri echa ntá yěntiki mmu ane ághǝ bho ntínso, mbǝnyune chǝŋ Mandem angó yi ntínso!

⁸ Eri echa ntá bǝ abhen bati yap áchí amem pépép, mbǝnyune chǝŋ Mandem ankǝ bó mángó yi!

⁹ Eri echa ntá bǝ abhen mǝnú be bo mámbák eyǝŋ émət ne bati; mbǝnyune chǝŋ Mandem ankǝ bó mámbak bǝbhi!

¹⁰ Eri echa ntá yěntiki mmu ane bo báchye esǝŋəri ndú ákǝ menyin ebhen bechi chak besí Mandem.

Ayət yi mbǝnyune achí Mfǝ ywi!

¹¹ “Eri echa ntá yeka mpok bo básǝkǝti bhe ne mpok ane báchye bhe esǝŋəri, mámbare nǝkǝ bhe barak amuet ndéndem eti ya. ¹² Nǝkǝ kǝ ne mámbǝŋ manják mbǝnyune Mandem abhǝrǝ bhe erem akap awu amfay. Ne bǝké ghǝkǝntik be báchye nyaka baremǝ kepinti abhen tesáy esǝŋəri nkwǝ.”

Yesu yi bakonjo bhi báchi mbə ngánj ne erónj
(Mk 9.50; Lk 14.34-35)

13 “Báchi mbə ngánj ntá bə mmik mankem. Ke mbák ngánj ábhíki pere bhón manyinjti mi, ná bákway beku wu ampet ambak eríti ngánj? Bápú pere kway beku yěnyinj ne wu. Arəp chi enyinj beto nefi ebhak ene bo báfuət mánjati nəkə wu.

14 “Báchi erónj ntá bə mmik. Etək ené échi amfay njie epú bhese. 15 Ne bápú dure erónj mánsət enyinj mánkuti. Bádure erónj mánte chi ebhak ene bábhónj bete yə bé mbanj ángə ntá yěntiki mmu ane achi anywəp. 16 Də yé ka epinj eyeka éngó mbə erónj. Epinj eyeka ébhənj bebhak mbə erónj bé bo mángó, mámbiti Etayeke mmu achi amfay.”

Enyinj Yesu aghatti bho eti bebhé Moses

17 “Báké kaysi bé ntwə bəfére bebhé Moses. Báké kaysi bé ntwə chí beferé basinj baremé kepinti. Mbíki twó bəfére mó, ntwə chí beku be yěntiki enyinj ene bə básinjí émfú tetep. 18 Tetep, nchi ghati bhe be te mfay ámfuət, mmik amfuət, bápú kwáy beferé yě mandú enyinj ndú basinj amen wáwák. Basinj amen ábhák kpaté yěntiki enyinj ene básinjí émfu tetep. 19 Yě agha ane ápú bhəere yě chí móbhé amət, antənj nəkə bo bachak be mánkú enyumət mbə yi, chənj ambak ansem ndú nkwo bhó mankem abhen Mandem achi Mfə wap. Ke mmu ane ábhəre bebhé Mandem menkem, antənj nəkə bo be manku nkwo mbə yi, ábhák mungo ndú nkwo bho abhen Mandem achi Mfə wap. 20 Nchi ghati ye be be, mbák menyinj ebhen bákə bebhiki cha ebhén batənj ebhé Mandem ne ebhen bənkwo Fárisi, bápú bhák bo abhen Mandem achi Mfə wap.”

Enyinj ene Yesu átónj eti bebhenti
(Lk 12.57-59)

21 “Bárinj ndú ebhé Moses éghati nyaka bachimbí bheka be mmu áké wáy nti, ne yě agha ane áway mmu, bákə manyé ne yi. 22 Ke enyinj ene nchi ghati bhe chi be, yě agha ane ábenti ne mómayi Mandem átanj yi. Yě agha ane áśəkoti mómayi mbə berem be, ‘Wə chí agha?’ Básət yi besi acha manyé. Ne yě agha ane árəm ntá mómayi be, ‘Wə echinjimu’ chí mmu ane bábhónj memese amem nepingo. 23 Mbák ərənj ye bechye akap ntá Mandem ke óntik be nti manó ábè nti eti enyinj ené ókú yi, 24 də akap aywe ndú nebhəet ane bo báchyə akap, dók kpík kə mambák eyənj émət ne yi ke ómpetnsem ənchye akabhə ywe ntá Mandem.

25 “Mbák mmu abhənj ndak ne wə, antí wə, dók temerí yi ayak mäsokori ndak wu, mambak eyənj émət. Mbák óbhíki kə nə, mpok ámfuət, yi andək ntá ntañá manyé ne wə, afyé wə amə yi, ne yi anchye wə ntá bo mbinj nkú, ne bó mámfye wə ekerékenənj. 26 Dinj be mbák émfakári enyu eyə, əpú fu wawak kpaté ənchye ákwə ywe ankem, yěnyinj kerəp.”

Yesu átónj eti berwəp

27 “Bárinj ndú ebhé Moses érəm be, ‘Mmu abhíki bhənj bekwen berwəp.’ 28 Ke nchi ghati bhe be, yě agha ane afyé amík amuət ngərə, ambónj nkaysi bebhəere ne yi, anənj akwen berwəp ne ngərə wu ndú nti eni. 29 Mbák nyésé ene nemət nétó wə ndú bebá, feré nə gəep. Eri be óném epókóməet eye émət echa wə berənj ambi beku bebá, mánsət mmuət eye nkem mámeese amem nepingo. 30 Ne mbák awónem ywe átó wə ndú bebá, kpót wú gəep. Eri be óném epókóməet eye émət echa wə berənj ambi beku bebá, mánsət

mmæet eyε nkem mámese amem nepingo.”

Enyij ene Yesu atəŋə ɛti awáy nɛbhay

(Mk 10.11-12; Lk 16.18)

31 “Ebhé Moses epet éřem be, ‘Yě agha ane árə ngərə ywi ndü nɛbhay, abhəŋ bechye yi ekáti ndu betəŋ be awáy nɛbhay.’ 32 Kε enyij ene nchí ghati bhe chi be, yěntiki mmu ane árə ngərə ywi ndü nɛbhay ené ngərə abhíki kwen berwəp, akə ngərə akwen berwəp, ne yěntiki mbakanem ane abháy ngərə ane ápét apu ekerénebhay, akwen nkwo berwəp.”

Yesu átəŋ ɛti neyiki

33 “Băriŋi ndü ebhé Moses épét éghati nyaka bachĩmbi bheka be, ‘Ké fyé bariɛp beka enyij ené óbhíki bhəŋ nti beka yə. Mmu abhəŋ beka enyij ene yi áyiki beka ndü nnyén Mandem.’ 34 Kε nchí ghati bhe be mmu abhiki bhəŋ beyiki wáwák. Mmu abhiki bhəŋ beyiki ambijni mfay, mbənyune mfay chi bechókó Kefə Mandem. 35 Mmu abhiki bhəŋ beyiki ambijni mmik mbənyune mmiki ne achi mbə enək ene Mandem ásiki bekak are. Ne mmu abhiki bhəŋ beyiki ambijni Yerúsalem, mbənyune chi etək erémé Mfə ywese. 36 Ké yiki ambijni nti ywe mbənyune óbhíki bhəŋ betəŋ beka ekaká emene émbák pépép, ne óbhiki bhəŋ betəŋ beka yə embak pyə. 37 Mbák ónká beka enyij, dem be, ‘Eε’. Mbák óbhíki ka beka enyij, dem be, ‘Ae’. Yěntiki enyij ene echa eyə, éfú chi ntá mbámbə.”

Yesu yi be ebhiki ri bekeme bebú amfay bebú

(Lk 6.29-30)

38 “Băriŋi be ebhé Moses éřem be, ‘Mbák mmu achóŋtí nyésé nti márchóŋtí eni nkwo. Ne mbák

mmu áféré nényén nti, bábhəŋ beferε eni nkwo.’ 39 Kε nchí ghati bhe be, mbák mmu akə wə bebú, óké keme yi. Mbák mmu adεp wə atá ndü ebhe awónem, təŋ yi ebhe échák nkwo. 40 Mbák mmu áyən beka manyé ne wə be ánsót nkú ye, kpik chyě yi nde ye nkwo. 41 Ne mbák ntemé nenu anyéré wó be ɔmpəkə ntu ywi ɔndək ne yi nekó ntay * nemət, dók ne yi nekó batay apay. 42 Mbák mmu aníŋi wə enyij ene óbhóŋó, chyě yi yə. Ne mbák mmu atwə ntá ye be ɔmpúy yi enyij óké nisi beka nə.”

Yesu yi be mmu abhəŋ bekəŋ bo abhen bápabhéyi

(Lk 6.27-28, 32-36)

43 “Băriŋi ndü ebhé Moses éřem be, ‘Óbhəŋ békəŋ mmü etək eyε, ɔmpap mmu ane ápabhé wə.’ 44 Kε nchí ghati bhe be, kəŋ ka bəmpap abheka, mánik nəkə mmæet be Mandem ankwak bə abhen bəchyé bhe esəŋəri. 45 Mbák bākə nə, bo bágħə be bächí bə etayeka mmu achi amfay. Báké ghəkəntik be yi áto mmok ntá yěntiki mmü bebú ne yěntiki mmü ndíndí. Mandem áto manyiɛp ntá yěntiki mmu ane ákə enyij ene yi áyən ne mmu ane ápú kə enyij ene yi áyən mmu wu ankə. 46 Mbák bākəŋ chi bə abhen bákóŋó bhe, ntiki nsáy bábhəŋ? Yě chí bakú bebú mbə babhebhé nkábhénti bakəŋ bə abhen bákóŋó bhə. 47 Ne mbák bākaka chi bə abhen mányie ne bhə, nó bākə yi? Yě chí bə abhen bápú bo Israel bākə nə. 48 Bábhəŋ ye bebhak chak ndü babhi ankem nkúbhé mbə enyü Etayeka Mandem mfay achi chak ndü babhi ankem!”

6

Yesu atəŋ enyü mmu abhəŋó bekwak mmu ane eyi epu

1 Yesu arək ambi berem be, “Sət ká mpok be yě mmu yweka áké kə beri

* 5:41 Ntay nemət: Ntay chí “Mile” ndü eyəŋndik.

ebhen Mandem áyàñ yi ankà besí bho ndu betəñ mmæet. Mbák mmu ankà nò, apú bhəñ nsáy ane Etayeka Mandem mfay áchyè.

² “Yěntiki mpok ane óchyè enyiy ntá mmu ane eyi épú, ké dep akánkán mbə bđ abhen bákù menyiy chi be mángó bhə. Bákù nò amem bekeré nenikímæet ne ndu mántítok be bo mámbiti bhə. Dinjí ká be nebiti ane bo bábíti bhə chi awap akap ankem ané bə mánán bábhónj. ³ Mbák óchyè mmu enyiy mbənyune eyi épú, kə nò enyune yě mmu apu rinji enyiy ene ókù. ⁴ Eri be ónká bəri bhésé bhésé ne chəñ Etaye Mandem mmu ághə yěntiki enyiy ene mmu ákú bhésé bhésé ankap wə.”

Yesu atón enyü bo bábhónj menikmæet

⁵ “Yěntiki mpok ane mánikmæet, báké kə mbə bđ abhen bákù menyiy chi be mángó bhə. Bákəñ bete amem bekeré nenikímæet ne ndü manyé mbi ke manikmæet bé mángó bhə. Dinjí ká be, neghó ane bo bágghə be bə mánikmæet, chi awap akap ane mánán bábhónj. ⁶ Mpok ane mmü yweka áyàñ menikmæet, áchwé anywóp, ebhak ene yi ábhak aywínti, antiép mbinywóp anikmæet ntá Mandem Eta yeka mmü bápú ghə ne amík. Mbák mmu akə nò, chəñ Etayeka mmu ághə yěntiki enyiy ene mmu ákú bhésé bhésé ankap yi.

⁷ “Mpok mmu yweka ánikmæet, áké rem beyá menyiy ebhen bébhíki bhəñ ntí ne nnet, mbə bđ abhen bápú bo Israel bákù. Bákù nò mbənyune bákaysi be beyá kepí ke kékù Mandem angok nenikímæet enap. ⁸ Báké bhak mbə bhó. Bəperə nirkmæet, Mandem Etayeka anan arinj enyiy ene báyan. ⁹ Enyu ene ké bábhónj menikmæet:

‘Etayese, wə mmu óchí amfay:

Kə bo mányché nnyén ena kenóko;

¹⁰ kə bé mandə wə ombak Mfə wap;

ne be mánkú nókó chí menyiy ebhen óyàñ bo mankə fá amík,

mbə enyü echi awu amfay.

¹¹ Chié bhese nenyíe enen echəñ;

¹² Omfonori bebú bhese,

mbə enyu séfónórí bo abhen bákú bhese bebú.

¹³ Ne óké ka sénchwe ndü nemə enen nékə sénkwen ndü bebú,

ke feré bhese ndu amo mbámbe.’

¹⁴ “Mbák ómfónórí bo abhen bákú wə bebú, chəñ Etaye Mandem mmu áchí amfay nkəwə amfonori wə. ¹⁵ Ke mbák əpú fonori bo abhen bákú wə bebú, Etaye Mandem Mmu achi amfay apú fonori wə.”

Yesu atón eti netarənsay

¹⁶ “Yěntiki mpok ane bātət nsay ndu menikmæet ntá Mandem, besí ebheka béké bhak mbə bđ abhen enyiy ésdəñri bhə. Báké bhak mbə bđ betábhá. Bágwət besí bhap chi be bo mángó be bə bachi ndü netarənsay. Dinjí ká be, neghó ane bo bágghə be bə bātət nsay, chí awap akap ane mánán bábhónj. ¹⁷ Ke mpok óbhak ndü netarənsay, sđ besí bhe watí, ómpák ntí. ¹⁸ Mbák ónká nò, bo bápú rinji be óchí ndü netarənsay, ke Etaye mmu bápú ghó ne amík árinji. Ne chəñ Etaye mmu ághə yěntiki enyiy ene mmu ákú bhésé bhésé ankap wə.”

Yesu atón eti kefə mmik

(Lk 12.33-34)

¹⁹ “Báké sət kefə nkáp ne kefə menyiy bechak mambəre fá amík. Fá amík, kengok ne mfárekán báchəñti, ne baghép bəwəy eket mámpoko yěntiki enyiy. ²⁰ Enyiy ene yěntiki mmu yweka ábhónj beke chi be, ansət kefə nkáp eki ne kefə menyiy bechak ambəre amfay ntá Mandem. Aré, kengok ne mfárekán bápú kway bechəñti bhə ne baghép bápú kway bedak eket mángép wú.

21 Ebhak ené nkáp aywe áchí, aré kě nti ene nkwo nébhak.”

Yesu atón be amík áchí mbò erónjó ene ékà mmu ángó mbanj

(Lk 11.34-36)

22 “Amík áchí erónjó ene ékà mmu ángó mbanj. Mbák mmu abhòj amík ariari, ághò andinjì yěntiki enyinj ene yi ákà. 23 Ke mbák ápú ariari, mmuet ye nkem ábhák chi amem ejuri. Ke mbák erónjó eye égirigiri, nó ejuri ene óhí are eya echa.”

Enyinj Yesu atónjó èti Mandem ne menyinj mmik

(Lk 16.13, 12.22-31)

24 “Yě mmu apu kwáy betok bachi bati apay ndòj amòt. Mbák ámbónj bachi bapay, ákòj amòt ancha anefú, mbák épú nó, áchye kenókó ntá amòt, ambyák anefu. Mmu apu kwáy betok Mandem antok nòkò menyinj mmik.

25 “Nó kě nchí ghati bhe be, mmu áké bhòj basémé èti nepém eni andem bé, ‘Chòj nyíe yi? Chòj nyú yi? Chòj mfyé yi?’ Nepém nkwa nébhíkí cha nenyíé? Nepém nkwa nébhíkí cha ndené? 26 Yinjí ká kenèn. Képú kwaj nenyíé ne kápú feré mbwòt ebhi kembay ndù betem. Yě nò, Etayeka mmu achi amfay áchye kò nenyíé. Bábhíkí rinjì be báchá kenèn-é? 27 Ne ntiki mmu yweka basémé ákway beka nepém eni nénsap yě chi mandú ninjinjì, nencha enyu nebhòjò bebhak?

28 “Ne ndaká yí bábhòj basémé èti nden ene béfyé amuet? Yinjí ká enyù bòchuchu abhen bachi ebhi bágò. Bápú kà betik ne bapu ghoko nden. 29 Ke nchí ghati bhe be, yě chí Mfò Sólomon mmu ábhónj nyaka beyá keném, abhíkí bhòj nyaka nden ene eri mbò yě chuchu amòt. 30 Mandem kě ághókó tákò ne berì ebhi, tákò ane ákway bebhak echòj, mbúré angwasi, mámfyé angó. Bákáysí bé be kě Mandem apu kwáy békwák

mámbónj nden béfyé amuet ke? Neka eneká ne Mandem négápsi neshal!

31 “Báké bhòj ye basémé, mándeme nòkò be, ‘Chòj sényie yi? Chòj sényú yi? Chòj sémfyé yi?’

32 Menyinj ebhen menkem kě bò abhen bápú bo Israel básíkí nti are. Ke Etayeka mmu áchí amfay arinjí be bábhòj bébhòj menyinj ebhen menkem. 33 Yá yé ka mbi befye ntí berò Mandem ámbák Mfò yweka, mámfyé ntí beka chi yěntiki enyinj ene yi áyàn bo manka, ne chòj yi anchye bhe menyinj ebhen menkem nkwo. 34 Báké bhòj ye basémé èti nywòp enen mbúré. Chòj mbúré antwò ne ayi barak ane mmu afyé ntí are. Báké sòt besòjòri bechak mámaká ndù ebhen echòj.”

7

Yesu atón bé bo bábhíkí bhòj bétánj bati

(Lk 6.37-38, 42-43)

1 “Báké tánj bati kéká mántánj be nkwo. 2 Mmu áké tánj nti mbònyune, enyu ené ótànj nti enyu yò ke Mandem átànj wò. Enyù óyènti ónchye nti, nkúbhé enyu yò ke báyènti mánychye wò. 3 Ndaká yí óyinjì móenyinjì ane achi anyese nti, ené ópú fye ntí ndù nkòkónòk ane achi wò anyese? 4 Ná óghàti nti be, ‘Manó, dš me mferé móenyinjì ane achi wò anyésé,’ ené nkòkónòk achi wòmbòj anyese? 5 Wò mmù betábhá, feré kpík nkòkónòk ane achi wòmbòj anyese, ke óngò mbanj sayri beferé móenyinjì ane achi amem nyésé manóywe.

6 “Báké sòt menyinj Mandem mánychye ntá bò abhen bábhíkí bhòj mpok ne yi. Báchí mbò mmú. Mmu áké sòt menyinj Mandem ányché ntá bo abhen bábyak bhò. Báchí mbò bakók. Mbák mánychye bakók enyinjì nkáp, básòt mányòp chi ndù ntòp. Ne mbák mánychye

mmú menyin Mandem, äyibhiri mmuet antoko bhe anet.”

Bép, chon manchyε wə

(Lk 11.9-13)

⁷ “Nik mmuet eti enyinj ene óyàn, chon Mandem anchye wə. Yán, chon óngo. Dep nekok, chon mánene ntá ye. ⁸ Kə nə mbonyune yéntiki mmu ane ánikmuet eti enyinj ene yi áyàn, Mandem ächye yi. Yéntiki mmu ane áyàn enyinj, ághə yə. Yéntiki mmu ane ádébhé nekok, mánene ntá yi. ⁹ Bə bachibhə, mmu yweka ane mbák móywi ámbép yi bret, ansot chi ntaf anchye yi, chi agha? ¹⁰ Mbák ámbép wə tansi, ðchye yi nnyó ke? ¹¹ Mbák be bə bebá, bábhon nti bechye beríti menyinj ntá bəbheka, bákáysi be Etayeka mmu achi amfay ke anək bebhon beyä ekon ndu bechye beríti menyinj ntá bə abhen mánikmuet ke? ¹² Yéntiki mmu yweka ánká ye ne bati mbə enyü yi ákway beyan be bo manku ntá yi. Mbák mánká nə, étən be bákə menyinj ebhen Moses ne baremé kepinti bághati bhese amem basiní amap.

¹³ “Nyübhá ané mmu áfuèt aré bechwe ndü Kefə Mandem áchí mábhéri. Nyübhá ané mmu áfuèt aré andək anchwe ndü mbí newú ánéné mmuet ne mbi wu áchik, ne échí wikirik befuèt aré. Ekə bo abhen báfuèt aré baya. Fuèt yé ka chi ndü nyübhá ane achi mábhéri. ¹⁴ Fuèt yé ka ndü nyübhá ane achi mábhéri mbonyune wú ké mmu áfuèt aré anchwe ndü mbí nepém. Mbi wu ábè mmuet befuèt aré, ne bə abhen báfuèt aré babhiki ya.”

Yéntiki enək ne eyi bakan

(Lk 6.43-44)

¹⁵ “Sot ka mpok ne bə-nse abhen bərəm be báchí baremé kepinti Mandem. Bákət ngepti be báchí bághónəmən, ke sayri sayri, báchí chí nkwo ene nsay ánu yə. ¹⁶ Chon mándinj enyü bə báchí ndü bepin ebhap, nkúbhé mbə enyü mmu

árinj enək ndü kepem eki. Bápú rən ndü támfán mánkók nepi. Ne bápú rən ndü nnet árójóri mánkók bakwa. ¹⁷ Enyu yə ke échí ne eríti enək. Enyu chi beríti kepem, epu kway menyü bebépti kepem. ¹⁸ Ne ebépti enək ényu chi bebépti kepem, épú kwáy ményü beríti kepem. ¹⁹ Bákət yéntiki enək ene épú nyu beríti kepem, mámkpəti, manson angó. ²⁰ Baremé kepinti nsé bachi mbə menək ebhen bepu nyu beríti kepem. Bārinj bhə chi ndü bepin ebhap.”

Bakonə Yesu abhen tetep

(Lk 13.25-27)

²¹ “Puyé yéntiki mmu ane ábhinj me be, ‘Acha, Acha’ ké áchwé ndü Kefə mfáy. Múne akə enyinj Etaya mmu achi amfay áyan ke áchwe aré. ²² Ndü nywəbhé manyé, chon beyä bho mándem ntá ya be, ‘Acha, Acha, pú séghàti nyaka bho Eyon eyé ndü nnyén ena? Pú sébək nyaka befónó bebábəbə ndü nnyén ena? Ne sékə nyaka menyinjí maknkay ndü nnyén ena!’ ²³ Ke ndü nywəp eno chon ngati bhə bhe, ‘Mbiki rinj be wáwák. Fə ká me besí, be bakú bebá.’”

Menyü batə beket bati apay

(Lk 6.47-49)

²⁴ Yéntiki mmu ane ághòk menyinj ebhen mərəm, ankə mbə enyü ndémé, achí mbə ndinjindak ane até eket ndü setárəbhé. ²⁵ Eti yə, yəndu manyiep ákwéné tontó, ne manyén ájwí, agboko, babhuép atanjatan anu, eket eyə éke kwen. Eke kwen mbonyune mbənjóket até yó ndü setárəbhé. ²⁶ Ke mmu ane ághok menyinj ebhen mərəm, yi ke kə mbə enyü ndémé, achí mbə echinjímu ane até eket ndü ésiép. ²⁷ Eso étwó nókó, manyiep akwen tontó, ajwí, ataka ebhi, babhuép atanjatan ánu, eket eyə ébáy mmuet amik juu!

Yesu atòŋ mbə mmu ane árèm émbak chi enyuyə

²⁸ Yesu ánánjá nókó berem menyin ebhen yi átòŋ, bə mankem abhen báchí are bábhák maknkay tontó ɛti eyi enyū ene yi átòŋ. ²⁹ Atòŋ nyaka mbə mmu ane árèm emay, puyɛ mbə batəŋ ebhé Moses.

8

*Yesu abú mmu ebhanákwa
(Mk 1.40-45; Lk 5.12-16)*

¹ Yesu ánánjá nókó menyin ebhen yi átòŋ, arə njie asep amik. Beyá bo bábhó bekoŋo yi. ² Bápére yiní, mmu ebhanákwa amət atwə akwən yí bekak abho berem be, “Acha, mbák əkəŋ, ɔkway beku me ntaŋ.” ³ Yesu anyabhe awə atək yi arem be, “Nkəŋ beku wə óntán, neme ene némáy.” Témte wu, ataŋ. ⁴ Yesu arem ntá yi be, “Ké ghati yə mmu enyin ene éfákárí, ke dók ntá nchiakap Mandem be yi angə be ebhanákwa ye émay. Anánj ámbýó wə, óndək, ənchye ye akap ntá Mandem békòŋo ebhé Moses. Chəŋ eyə émbak enyin ene étòŋ bo be ebhanákwa ye émay.”

*Yesu abú mməbetok münti batemé nenu Rom
(Lk 7.1-10)*

⁵ Yesu afa are rónj Kapənaum. Agháká nókó aré, mmu amət ane áchí münti eká batemé nenu Rom besa betay arək ntá Yesu, abho menikmæet ntá yi, ⁶ andeme nəkə be, “Acha, mməbetok awa achí anywóp bínírí ne beyá bebe.” ⁷ Yesu akeme yi be, “Chəŋ ntwə nkə yi antaŋ.” ⁸ Ke münti batemé nenu wu arem be, “Acha, mbíkí kway mmu ane ótwó eket eyi. Chie chí eyəŋ, chəŋ mməbetok wa antaŋ. ⁹ Nchí rem nə mbənyune menkwó mbəŋ bə abhen, mbák mángátí me nkə enyin, mbəŋ beghok bhə. Ne mbəŋ nkwó batemé nenu antene ya abhen mbák ngati bhə enyin, bábhəŋ beghok mé. Yəntiki mmu

wap ane ndémé be, ‘Dók’, árəŋ, ne yə agha ane ndémé be, ‘Twó’, átwə. Ne mbák ngátí mməbetok awa be, ‘Ku enyin ene’, abhəŋ beku yə.” ¹⁰ Yesu ághókó nəkə nə, abhak maknkay tontó. Ayibhiri mmæet, arem ntá bə abhen bákòŋo yi be, “Diní ká be mbíkí re ghə yə mmu Israel amət ane ábhónó neka ne me enyu ené. ¹¹ Diní ká be beyá bo báfú chəŋ bebhé menkem mántwə manchəkə ne Abraham ne Aisek ne Jekóp ndü menyie epá ndü nebhuere kefə mfay. ¹² Ke chəŋ mánten bo abhen bábhónó nyaka bebhak ndü nebhuere Kefə Mandem nefi ndü ejuri. Aré, mámbak ndü kebho ne nenyie ámén.” ¹³ Yesu ayibhiri ye mmæet arem ntá münti batemé nenu be, “Pətnsem anywóp, yəntiki enyin echí mbə enyu ónókó.” Nkúbhé mpok ane Yesu árèm nə, mməbetok wu ataŋ.

*Yesu abú beyá bəməme
(Mk 1.29-34; Lk 4.38-41)*

¹⁴ Yesu arək achwe eket Píta, aghó nnoŋ ngərə ywi bháré ne mbúép amæet. ¹⁵ Arək yi nékúmæet atək yi ndü awə. Mbúép wu ámay. Afate akə nenyie abho mene Yesu. ¹⁶ Egháká nókó beku, bo béré sət beyá bo abhen befónó bebəbebu bésəŋəri bhə mándək nəkə ntá Yesu ne bhə. Yesu are sət chí eyəŋnyu eyi amboko nəkə befónó bebəbebu be méndó bhə, ne ambu nəkə bəməme. ¹⁷ Yesu akə menyin ebhen ntá bhə be enyin ene ndemekerənti Aisáya áremé nyaka ɛti yi émfú tetep. Aisáya arem nyaka be, “Asət mame ayese ne apəkə besəŋəri ebhesé.”

*Enyū nepém nkoŋo Yesu nébhónó bebhak
(Lk 9.57-62)*

¹⁸ Yesu ághó nókó beyá bo ndü bətwó bákəbhé yi, aghati baghək abhi be, “Sémpé ebhé manyu ene awu.” ¹⁹ Ntəŋ ebhé Mandem amət arək ye ntá Yesu arem be, “Ntəŋ,

chəŋ nkoŋo wə yěntiki ebhak ene órəŋ.”²⁰ Yesu akeme yi ne nekay be, “Besəp bebhəŋ babhok, kenən kəbhəŋ manyay, ke Me Mmu mfú ntá Mandem mbíki bhəŋ ebhak besəŋ ntí.”²¹ Nkoŋo Yesu achak arək ntá yi arem be, “Acha, dš kpík ndók mbémé Etaya.”²² Ke Yesu akeme yi be, “Koŋó me. Dš bawú mámbémé ngú wap.”

Yesu akə mbúép atanataŋ akwen chák

(Mk 4.35-41; Lk 8.22-25)

²³ Yesu arək achwe amem áchwí ne bakoŋo bhí ndu bépe berəŋ ebhé manyu echak.²⁴ Ndú bārəŋ, bápére ghó mbúép atanataŋ ábhó menu, mpérényen ebho bedep áchwí, manyiep anchwe noko amem. Yesu abhak ndú kenó.²⁵ Bakoŋo bhí bārók maŋeme yi barem be, “Acha, pémé bhese, sétwó gu anyén!”²⁶ Yesu arem be, “Bácháy yi? Neka eneka négapsi necha!” Afate ye asáy mbúép ne mpérényen, nnyén nekwen tii.²⁷ Bábhák maknkay tontó, babho berem be, “Ntiki enyú mmu né? Yé chí mbúép ághók yi, mpérényen éngok yi!”

Yesu akə befónó bebúbebu béró bəbati apay

(Mk 5.1-20; Lk 8.26-39)

²⁸ Yesu arək aghaka atú mmik bš Gerása ebhé manyu echak. Bš bati apay abhen befónó bebúbebu bésəŋəri bhə, báfú ndú nebhuéré manem ané bš báchəko are, bátémeri yi. Bághó nyaka bo, mántoko bhə anet. Ekú bo kperere fuét atú wu.²⁹ Neghó ane bāghó Yesu, babho bebik mándeme noko be, “Mmə Mandem, əbhəŋ ntiki ndak ne bhese? Ūtwó bechye bhese ntemsi ené mpok abhiki re kway?”³⁰ Ere me nkwo bakók anyie nyaka kekwoť ne nebhuét wu.³¹ Befónó bebúbebu ebhen bésəŋəri bhə bébhó menik Yesu mmuet be, “Mbák šbək bhese, tó bhese chi ndú nkwo bakók wu.”³² Yesu

aghati befónó bebúbebu bhə be, “Dók ká.” Béfú bóbho amuet, berək, bechwe ndú nkwo bakók. Bakók ankem bārókóri bəsəp ndú nkokoŋjie dúgúdúgúdúgú bágúre anyén.³³ Bš abhen bábhəbheri bakók, bāghó nókó nə, bábue, bārək ndú etək ene echi kekwoť, baghati bhə yěntiki enyiy ne enyú éfakári ne bš abhen befónó bebúbebu bésəŋəri nyaka bhə.³⁴ Etək enkem émoko témté erək étémeri Yesu. Mánik yi mmuet be ándó atú etək eyap.

9

Yesu abú mbénti

(Mk 2.1-12; Lk 5.17-26)

¹ Yesu áfá nókó atú Gerása, arək, asət áchwí apé nnyén, apetnsem Kapənaum, etək ene yi áchəko.² Bšfú bátwó ne mbénti amət ane bápókó ndú bekpaka ntá yi. Yesu ághó nókó enyú neka enén bábhəŋó ne yi be abhəŋ betəŋ bebu mmu wu, arem ntá yi be, “Mówa, óké chay, mfónóri bebú ebhe.”³ Ekə mbək batəŋ ebhé Mandem abhen bachi are bábho berem ne mmuet eyap be, “Arem kpát mbə bhé achi Mandem! Mandem aywinti ké ákway bəfónóri bebú mmu!”⁴ Yesu ariŋi nkaysi yap, abhép bhə be, “Ndaká yi bákaysi bebépti menyiy?”⁵ Enyiy ene échí wikirik chí ene? Berem be, ‘Mfónóri bebú bhe,’ ke chi berem be, ‘Faté kə?’⁶ Ke chəŋ nkə mándiŋi be, Me Mmu mfú ntá Mandem mbəŋ betəŋ fá amik befəŋəri bebú bhə.” Arem ntá mbénti wu be, “Faté, pəkó bekpaka bhe gure!”⁷ Mbénti wu afate kperep, agure.⁸ Bo bāghó nókó enyiy ene efakari, bábhak maknkay tontó, babho bebiti Mandem mmú áchyé nkwo enyú betəŋ ebho.

Yesu abhiŋi Mátio be ámbak nkoŋo ywi

(Mk 2.13-17; Lk 5.27-32)

⁹ Ené Yesu áró ebhak ene yi ábú mbénti ákə, árəŋ, aghó mbebhé nkabhénti amət chəkə amem

εκερέβetik eyi. Aka nnyén be Mátio. Abhiñi yí, arem be, “Tῶó, bhák nkoño wa.” Mátio afate, abho bekoño Yesu.

¹⁰ Etaré nókó, Mátio abhiñi Yesu eket eyi. Anak mamæere bhi ne babhebhé nkábhénti bachak, ne bakü bebü bachak. Yesu, achako anyie nako nenyíe ne bhó, ne bakoño bhi nkwo. ¹¹ Bónkwó Fárisi bághó nókó ndü Yesu ányie nenyíe ne bhó, bábhó bebhep bakoño Yesu be, “Ndaká yí ntõñ yweka ányie nenyíe ne menyü böbhen?” ¹² Yesu ághók enyih ene bárèm, akeme bho ne nekay be, “Bõ abhen bápú me, bápú yan ngan. Bõ mame ke báyan ngan.” ¹³ Arémé nókó nó, arök ambi berem be, “Dók ká, mãnu berihji enyih ene Mandem árémé. Arem be básih be, ‘Enyih ene mëyán chi be bo mángó ntínso ne bati, puyé chi akabhénya.’ Mbíkí twó bebhiñi bö abhen bakaysi be bachi chak besí Mandem be mámbák bakoño bha, ntwo bébhiñi chi bo babábabá.”

Bábhép Yesu eti netarénsay ndü menikmæet ntá Mandem (Mk 2.18-22; Lk 5.33-39)

¹⁴ Mbök bakoño Jõn Njwiti bárók ntá Yesu bábhép yi be, “Ndaká yí besé ne bõnkwo Fárisi sétare nako nsay ndü menikmæet ntá Mandem, ke bakoño bhe bápú ka nó?” ¹⁵ Yesu akeme bhó be, “Bákáysí bé bo bákway bechoko nsónso ndü epá nekway ene mbáýngoré abhæét ne bhó? Nsé! Ke mpok átwò ene báferé chõñ mbáýngoré ntá yap. Ne chõñ mãntare nsay mpok yo.” ¹⁶ Yesu arök ambi berem be, “Yé mmu apú kway besot ebhókónden nkó anchók mbok ndü esí nden? Mbák mmu ankü nó, ebhókónden nkó éñàti, enkü mbokó nden ánichik ancha esí mbok. ¹⁷ Ne ntá bo abhen báfyé mmém ndü bebhá nkwoabhanya, bápú fyé mmém bakó amem ebhá nkwoabhanya ene esí. Mbák mánká nó, ebha ésen, enchõñõ, ne mmem

andök amik. Báfyé mmem bakó chi ndü ebhá nkwoabhanya ene ekó. Mbák mánkü nó, mmem apú rõñ amik ne ebha epu sen enchõñõ.”

Yesu aþeme mmõ münti (Mk 5.21-43; Lk 8.40-56)

¹⁸ Ené Yesu abhæet beghati bho menyih ebhen, bápére ghó münti bo Israel amat arök akwén yi bekak, abho berem be, “Eta, mówa agu néne. Chí móngoré. Nnikmæet, twó nyaná amo yi amæet, ne chõñ ampætnsem ndü nepém.” ¹⁹ Yesu afate ne bakoño bhi bábhó berõñ ne münti wu. ²⁰ Ené bárõñ, ngoré amat afú Yesu ansem, arök petii, atök nkokon nkú yi. Ngoré wu áfère nyaka manon ndü mamié byo ne apay. ²¹ Akü nó mbõnyune arem nyaka ne mmæet yi be, “Mbák ntök yé chi nkokon nden Yesu, chõñ ntañ.” ²² Yesu ayibhiri mmæet aghó yi, aghati yi be, “Mówa, kéchay. Neka ene ne me nékü õtañ.” Témté wu ngoré wu atañ. ²³ Yesu afæét ye are rõñ ndü eket ene münti bo Israel wu. Agháká nókó aré, achwe anywóp, aghó bafé babhan ne ngémtay bho ndü bádi kebho ne beyá ewat. ²⁴ Aghati bó mankem be, “Fú ká kpík, móné abhíkí gú. Abhæere chí kenó.” Bó mankem béré way Yesu way. ²⁵ Bõ nneréket bátén nókó bho nefi, Yesu arök kekwat ne ngú wu, ákém yi ndü awó, mówu apætnsem ndü nepém, afate. ²⁶ Mbök eti ndak ane ataka atú etök wu ankem.

Yesu akü manémámik bati apay babho beghó mbanj

²⁷ Ené Yesu aró nebæet wu arõñ ambi, manémámik bati apay babho bekoño yi mámbik nako be, “Mmõ Mfó Debhit, ghó bhæse ntínso!” ²⁸ Mpok Yesu achwe anywóp, manémé amik bho bákõño yi aré. Abhép bho bé “Mánókó be mëkwáy bekü mángõ mbanj?” Bákéme be, “Acha, sénoko.” ²⁹ Yesu atök ye amik ayap arem be, “Embák

ne bhe mbə enyũ mãnókó.”³⁰ Amák ánéne bhə témté, bapet babho begħə mbanj. Yesu asemti bhə be, “Báké ghati yé mmu enyĩn ene efakari.”³¹ Yé nó, bárónj nókó, mángati nəkə bhə ndũ atú etək wu ankem enyĩn ene Yesu áká ntá yap.

Yesu akə mbók abho berem kepĩ

³² Bə-bhə bati apay báró nókó Yesu, bəfu basət mbók bárók ntá Yesu ne yi. Efónj ebúbə ke éká nyaka yi ákwéné kebħok. ³³ Yesu abók efónj ebúbə yə. Eró mmu wu, abho berem kepĩ témté. Beyá bo abhen bachi aré, babhak maknkay, bábhó berem be, “Sébhíki re ghó ene enyu fá amem etək Israel.”³⁴ Ke bənkwə Fárisi báré rem chi be, “Chí mfə befónj bebúbəbə kě áchyé Yesu betanj bébok befónj bebúbəbə.” *

Yesu ághə bho ntĩnso

³⁵ Yesu ákə nyaka amem betək begħə ne ndũ bəbetək, antənj nəkə bhə amem bekeré neníkĩmæet bo Israel. Ne angati nəkə bhə Mbok Ndíndí ěti Kefə Mandem. Abù nyaka bo abhen bárənj ntá yi ne mame menyu ne menyu. ³⁶ Yesu ághó nókó ndũ ngémtay bhə bátwə ntá yi, aghó bhə ntĩnso mbənyune báchi ndũ esənjəri, kebħónj nkwak, mbə bághónjəmén ane ábhíki bhənj mbabheri. ³⁷ Yesu arem ntá bakoŋj bhi be, “Mbuət befére ebhi aya, ke bakə betik bábhiki ya. ³⁸ Nik ye ka mmæet ntá Mandem mmu achi mbənjónki bé ántó bakə betik mamfere mbwət ebhi.”

10

Yesu ayap bəbati byo ne apay be mambák bənto bhi

(Mk 3.13-19; Lk 6.12-16)

¹ Ewak émət, Yesu abhiŋi bakoŋj bhi bati byo ne apay, achye bhə betanj bébok befónj bebúbəbə ne ndũ bébú mame menyu ne menyu. ² Manyén bənto Yesu bhə bati byo

ne apay achi be: Ane mbi abhak Símun. Nnyén eni néchák nébhak be Píta. Achák abhak Andru, manó Píta. Ne Jems ne mómáyi Jón, bə Sebedi. ³ Báchák bábhák Filip ne Batolómyo, ne Tómás, ne Mátio mbebhé nkabhénti, ne Jems mmə Alfeyəs, ne Tadiəs. ⁴ Ne Símun, mfyé-betanj ndũ barakátək, ne Júdas Iskaríət mmu átí nyaka Yesu.

Yesu ató bənto bhi bati byo ne apay nefi ndũ betik

(Mk 6.7-13; Lk 9.1-6)

⁵ Yesu abhiŋi bəbhə bati byo ne apay aghati bhə be, “Mětò bhe nefi ndũ betik. Ke báké rənj ntá bo abhen bápú bo Israel, ne báké chwe ndũ yé etək Samária émət. ⁶ Dók ká chi ntá bo Israel abhen bachi mbə ághónjəmen ané ánémé ebhi. ⁷ Dók ká mángati nəkə bhə be, ‘Mpok arəp kekəwət ane Mandem abhak ne bhə mbə Mfə wap.’ ⁸ Bú ká bəməme, njemé ká bawú, mámbu bə ebhanákwa nkəwə. Bók ká befónj bebúbəbə be méndó bho. Nchyé bhe betanj ndu beka menyĩn ebhen nke sət nkáp. Dók yé ka kə bhə ntá bho kebħép bhə nkáp. ⁹ Mmu áké pəkó yéntiki enyũ nkáp amæet. ¹⁰ Mmu áké pəkó ebhá nekə, ne yé chí nkú áchák, ne yé chí nkəwbhánya échák, ne yé chí ntém. Bo bábhənj béchíe nkəbetik enyĩn ene yi ábhónj bəbhónj. ¹¹ Yéntiki etək ene báchuóbhé aré, yanj ká esáyri mmu ane ábhónj ekənj besyepti bhe eket eyi, mãnchəkə ne yi kpáte mpok ane bərə etək eyə. ¹² Nəchwe ane báchwe anywóp, kaká ka bə abhen bachi are mándem be, ‘Áfók Mandem ámbák ne bhe.’ ¹³ Ne mbák básət bhe ne ekənj, nik ka mmæet be áfók Mandem ámbák ne bhə. Ke mbák bábhíki sət bhe ne ekənj, nik ka mmæet be Mandem ánkém áfók ywi, kechye bhə. ¹⁴ Ne mbák bábhíki syepti bhe ndũ yé eket ne yé chi etək, kwet ka mfok ane

* 9:34 Ndənj ane apu ndũ mbək basinj amen tesáy.

áchí bhe bekak, mǎmfa arɛ. ¹⁵ Nchí ghati bhe be, ewak ene Mandem átàn bõ mmik, chõj angó ntínso ne bõ etak Sódóm ne abhen Gomóra encha bõ etak ené bábhíkí sət bhe ne ekõj.” *

Yesu aghati bõnto bhi esõjõri ené bábhõjõ bẽbhõjõ

(Mk 13.9-13; Lk 21.12-17)

¹⁶ “Ghók ká, Nchí to bhe ntá bõ mmik mbõ bághõjõmén nenti nkwa. Bák yé ka bõ kẽnwán mbõ nnyó, mǎmbõjõ bati pépép mbõ bebhõjõ. ¹⁷ Sət ka mpok mbõnyune bo bákem chõj bhe mámfye amõ bõ bati etak, mándep manet ayeka amem bekeré nenikímuet ebhap. ¹⁸ Chõj bo mánja bhe gbaka gbaka gbaka ntá bõgõbhanõ ne bafõ ãti ya. Ne chõj eyõ énychye bhe mbi beghati bhõ ne bõ abhen bápú bo Israel Mbok Ndíndí ãti ya. ¹⁹ Mpok básóré bhe ambi ndu bétán be, báké semé be, ‘Chõj séndem be yi ne yé chí be chõj séndem ná?’ Báké sõjõri mmuet mbõnyune mpok ánkway, Mandem ághati bhe enyij ene bábhõjõ berem. ²⁰ Nchí ghati bhe enyij ene mbõnyune mpok yõ, menyij ebhen bãrèm bépú fu be anti. Efõjõ mmu Mandem etayeka átõ kẽ ághàti bhe enyij ene bábhõjõ berem. ²¹ Chõj manó anchye nti manó ntá bõbati be mángwáy. Chõj mbæk bachi mánkũ enyumõt ne bõbhap. Chõj mbæk bhõ mánte nenu ne bachi ne manõ, mánkũ be mángwáy bhõ. ²² Chõj menyü bho menkem mámpap be ãti ya. Ke Mandem ápeme yéntiki mmu ane áté kpirí te ndü ngwenti. ²³ Etak ene bo báchyè be esõjõri, fá ká aré áyák mándæk etak écháak. Dijní ká be bápú kway bekõ ndü betak Israel menkem beka betik ebha ené Me Mmu mfú ntá Mandem mbíkí re petnsem.

²⁴ “Mmõkátí apu kway berijní enyij ancha ntõj ywi. Ne mübetok apú cha chi-betok ywi. ²⁵ Échí enyijní manjáak be mánkũ ne mmõ ekátí mbõ enyu bákú ne ntõj aywi. Ne échí enyijní manjáak be mǎbetok ámbák mbõ chi-betok ywi. Mbák bo bákway béchik nti kpát mámbijní me münti nneréket be Belsebul, ná ne be bõneréket? Chõj mánchye bhe manyén ané ábèbhé áchá enõ!”

Mmu abhõjõ bécháy chi Mandem
(Lk 12.2-7)

²⁶ “Báké chay yé mmu ane ápábhe. Yéntiki enyij ene bákútí, chõj mánene. Ne ené echí bhésé bhésé, chõj mánkũ be bo mándijní yõ. † ²⁷ Yéntiki enyij ene ngátí bhe ansem ansem, ghati ká bho kpõjõrõj. Ené bághókõ ansem ansem, kó ka amfáy beket mándem be mmik nkem ángók. ‡ ²⁸ Báké cháý bõ mmik. Bákway beway chi mmuet nkwa. Bábhíkí bhõj betan beka yényij ndu Efõjõ mmu. Mandem kẽ bábhõjõ bécháy. Yí ke ábhõjõ betan bechye mmuet mmu ne efõjõ mmu esõjõri amem nepingo. § ²⁹ Pú mmu ákwáy beku bõkenen bapay ne nkáp ane apu yényij? Yé nó, yé mósenen amat apú kway bekwen amik ené Etayeka mmu achi amfay abhiki riní. ³⁰ Enyu yõ ke échí ne bhe. Mandem arijní yé chí mpáy bekaká emene ebhen béchí yéntiki mmu yweka anti. ³¹ Báké chay ye yényij ené bo bakway beka bhe. Besí Mandem, yéntiki mmu yweka abhõj menwõp tontó achá ngémtáy kenem.”

Bõ abhen bachi bõ-Yesu
(Lk 10.8)

* **10:15** Sódóm ne Gomóra: Chi betak ebhen Mandem átõ nyaka ngo áson bhõ ãti beyá bebá bõbhap. † **10:26** Belsebul: Mfõ befõjõ bebábeba akõj bebhese tetep ane Mandem áyàn bo mándijní. ‡ **10:27** Yesu yi be bakõjõ bhi babhõj beghati bo kpõjõrõj menyij ebhen yi ághátí bhõ ansem ansem. § **10:28** Efõjõ nkwa épú gu. Mmuere eyi ke ágú.

32 “Yěntiki mmu ane árèm kponjoroŋ besí bõ mmik be yi achi mmu wa, chõj menkwó ndem besí Etaya mmu achi amfay ndü nywõp manyé, be mmu wu achi awa. 33 Ke mmu ane átáná besí bho be yi apu mmu wa, chõj menkwó ntaŋa besí Etaya mmu achi amfay be yi apu mmu wa.”

*Mbok Yesu átwõ ne ákóré
(Lk 12.51-53, 14.26-27)*

34 “Báké kaysi be ntwõ fá amik chi beka bo mámbák ndu kpák ne bati. Ae. Ntwõ chi be bo mánú ne bati. 35 Ntwõ beka bõ abhen babhakanem mánú ne bachi bhap, abhen baghoré mánú ne manõ ne baghoré mánú ne manõ maném abhap. 36 Bõmpap báfù chi eket mbõj mmu. 37 Mbák òkõj etaye, ne yé chí máye òchá me, nó òbhíki kway bebhak nkoŋo wa. Ne mbák òkõj mýywe òcha me, nó òbhíki kway bebhak nkoŋo wa. 38 Mmu ane ábhíki ka bepõkõ ekotákati eyi ankoŋo ndü bayarékak aya, abhíki kway bebhak nkoŋo wa. 39 Mmu ane areme be abhíki riŋi me ndü áyàn be ámpémé mmuet yi, apú bhõj nepém enen tetep. Ke mmu ane áká bégú òti ya, ábhõj nepém enen tetep.”

*Mandem ákap yěntiki mmu ane ástõ bakã betik abhi sayri
(Mk 9.41)*

40 “Yé agha ane ástõ bhe sayri, ástõ chi me. Ne yé agha ane ástõ me sayri, ástõ chi Eta mmu áto me. 41 Mbák òstõ mmu sayri mbõnyune òriŋi be yi achi ndemekerpinti wa, chõj Mandem anchye wõ nkúbhé akap ane yi áchyé ntá ndemekerpinti ywi. Ne mbák òstõ mmu sayri mbõnyune òriŋi be ákã chi enyiŋ ene Mandem áyàn bo manka, chõj Mandem anchye wõ akap mbõ mmu ane ákã enyiŋ ene Mandem áyàn bo manka. 42 Diŋi ká be yé agha ane áchyé yé chí manyiep

bakwen ntá yé mmu amõt ndü nkwo bõbha bhẽn mbõnyune achi nkoŋo wa, diŋi be Mandem abhõj bechyẽ yi akap.”

11

Jõn atõ mbõk bakoŋo bhi be mámbép Yesu mmü yi achi

(Lk 7.18-35)

1 Yesu ánáná nõkõ beghati baghõk abhi bati byo ne apay enyiŋ ene bõ bábhõjõ beka, afa nebhuet yi achi ne bhõ arõk ndü betõk Israel béchák ndu beghati bo Mbok Ndíndi.

2 Mpok yõ, Jõn Njwiti abhak ekerékenõj. Aghókõ nõkõ menyiŋ ebhen Mpepe Mandem afyẽ nyaka bariẽp be áto ákã, atõ mbõk bakoŋo bhi be mándõk mámbép Yesu be, 3 “Wõ ke óchí Mpepe ane Jõn árémé be átwõ, ke chi be sébhõj menõj mmu achak?” 4 Yesu akeme bhõ be, “Pet ka nsem ghati Jõn menyiŋ ebhen bãghókõ bo bårẽm, ne ebhen be babhõj bãghõ. 5 Bãghok ne bãghõ be manémámik bãghõ mbanj nẽnẽne, ne bakem báfáté bákõ. Bõ ebhanjãkwa bátánj ne bachókõ batú bãghõk mbanj. Bawú bápẽtnsem ndü nepém ne bo bãghati bachébhébhõ Mbok Ndíndi. 6 Eri echa ntá mmü ane apú kwén ndü bebú òti menyiŋ ebhen mẽkã.”

7 Ené bakoŋo Jõn bårõ bårõj, Yesu abho berem ntá beyã bo abhen bátwõ nebhuet ane yi achi òti Jõn be, “Mpok bårõj nyaka awu amem baso, bårõk beghõ ntiki enyü mmu? Bårõk beghõ mmu ane achi mbõ ònsõmanyiep ene babhuẽp áfõk énkwen ene ebhe, ámfok enkwen ebhe échák ke? 8 Bårõj nyaka amem baso beghõ yi? Mmu ane afyẽ beriti nden amuet ke? Bõ abhen báfyẽ menyü nden ebhõ báchõkõ chi amem bekiri-bafõ! 9 Ghati ká me. Bårõj nyaka amem baso bégõ ntiki enyü mmu? Ndemekerpinti? Echi tetep. Ke diŋi ka be mmu ane

bághó achá ndemekepinti. Bě bārók ye begho kpik yi? Bāriņi be bārón nyaka chi begho ndemekepinti? Ke diņi ka be, Jōn acha baremé kepinti báchák. ¹⁰ Jōn kě achi mmu ane Ekáti Mandem érēm ěti yi be, ‘Mandem arem nyaka be, Yiņi, chōņ ntó mpokantó wa wō ambi, be ángókó mbi ywe ke óntwō.’”

¹¹ Yesu arók ambi berem be, “Nchí ghati bhe be Jōn Njwiti acha yěntiki mmu achak, ndū bo abhen bágú ne abhen bachi nepém. Yě nó, yě chí mmu ane apu yěnyin ndū mpáy bo abhen mányì Kefó mfáy acha yi. ¹² Bébho ndū mpok ane Jōn Njwiti ághāti nyaka bho Eyoņ Mandem beghaka echōņ, Kefó mfáy kégò ne betāņ ne mbók bho mánū béchwē are ne betāņ. ¹³ Jōn ápére tó bō betik bhi, basin amen Moses ne amen baremé kepinti ārem nyaka ěti Mpeme Mandem afyé bariep be áto. ¹⁴ Mbák bābhōņ nti menoko enyin ene mērem, diņi ká be sayri sayri mpok ane baremé kepinti bārémé be Eláija átwō, bārēm nyaka chi ěti Jōn. ¹⁵ Yě agha ane áyāņ beghok enyin ene mērēm, ántá batú ángók sayri.

¹⁶ “Chōņ njenti mkpáká bho abhen echōņ ne yi? Báchí mbō bō abhen báchákó nefisiē bákà ntok. Eka émot barem ntá abhen eka echak be,

¹⁷ ‘Sékwáy bakwáy nebhay be māmben nebhen ke bābhiki bhen. Sékwáy bakwáy newú, kebho bē kedí!’

¹⁸ Jōn Njwiti atwō nyaka antare nōkō nsay ndu menikmuet ne mmem yi ke nyu. Yěntiki mmu are rem be, ‘Éfónó ebábū echí ne yi!’ ¹⁹ Mpok Me Mmu mfú ntá Mandem ntwó, nde nyiē, nnyú nōkō ne bhe. Yěntiki mmu arem be, ‘Yiņi nyiē menyininyiē ne nyūmém wu. Mamure bhi chí babhebhé nkābhēnti ne bakū bebú bachak!’ Ke diņi ká be menyin ebhen mmu

ane ákōņo mbi Mandem ákà ke bétōņ be nerinindak enen néfú ntá Mandem nechi tetep.”

*Bō abhen bābhōņ bētemsi
(Lk 10.13-15)*

²⁰ Bō abhen báchí nyaka amem betók ebhen Yesu ákà beyá menyiní maknkay, bābhíki tik nyaka nsem ndū bebú bhap. Ekū Yesu abho beji bhō andeme nōkō be, ²¹ “Bě bo Korasín, chōņ émbép ntá yeka encha! Bě bo Betsáida, chōņ émbép ntá yeka nkwō encha! Mbō chí amem betók Táya ne Sídōņ ke nká menyiní maknkay ebhen-ne nkū ntá yeka, mbū báfýē nden pyō, mánto batwóp anti tesáy, betōņ be bātiknsem ndū bebú bhap! ²² Nchí ghati bhe be, ewak ene Mandem átāņ bō mmik, chōņ angó ntínso ne bō Táya ne Sídōņ encha bhe! ²³ Ne bē bho Kapēnaum, bákaysi be bákway beyōņ mmuet, mánkó kpát mántók nebu? Nsé! Chōņ Mandem amese bhe amem etókó bawú! Mbō amem etók Sídōņ ke nká menyiní maknkay ebhen-ne nkū ntá yeka, mbū yō ebhuet téé tē echōņ! ²⁴ Diņi yé ka be, ewak ene Mandem átāņ bō mmik, chōņ angó ntínso ne bō etók Sódōm ancha bhe.”

*Yesu yi bo mántwó ntá yi mambōņ neywēmuet
(Lk 10.21-22)*

²⁵ Ndū mpok yō, Yesu ánikmuet be, “Eta, wō mmu óbhōņó mfay ne mmik! Nchí chye wō bakak ndū óró menyin ebhen mémbák bhésé bhésé ntá bariņindak ne ntá bo abhen bāriņi beyá menyin. Onéné bhō otōņ kponoroņ ntá bo abhen bābhíki riņi yěnyin mbō māmbo. ²⁶ Eta, enyu yō kě wōmbōņ óyāņá be embak.” ²⁷ Yesu apet abho beghati bho be, “Etaya achýē me menyin menkem. Yě mmu abhíki riņi mmu ane Mmō áchí ébhíki faet chí Etayi. Ne yě mmu abhíki riņi mmu Eta áchí

ébhíká fuet chí Mósýwi ne bō abhen yi áyábhé ndu beká bō mándíní Etayi. ²⁸ Twó ká ntá ya, bē mankem abhen bápókó menwóptí batū besəñəri ne bápəp, chəñ nsebhe yə amik, nchýé bhe neywēm̄m̄et. ²⁹ Sət ka betik ebhen nchýé bhe, mǎngók menyinj ebhen mētəñ bhe mbənyune nchí kpák ndū epinj eya ne neyənóm̄m̄et nēpú me anti. Kə ka nō chəñ mǎmbəñ neywēm̄m̄et. ³⁰ Twó ká ntá ya mbənyune ntu áne mēchye bhe achi fuyak.”

12

Enyinj bábhbhé Yesu ɛti nywəbhé neywēm̄m̄et

(Mk 2.23-28; Lk 6.1-5)

¹ Ébhíká tat, Yesu ne baghək abhi bǎré kə mǎmf̄et nəkə amem nkǐ nchwifú ndū nywəbhé neywēm̄m̄et bo Israel. Nsay are nu baghək abhi. Ékə bábho békəep enyū nchwi yə, mǎnyie nəkə. ² Mbək bōnkwə Fárisi bǎghó nókó nə, bǎrém ntá Yesu be, “Yinjí, baghəkó bhe bákū enyinj ene épú chak bekoñə ebhé yeše. Bákūep nchwí ndū nywəbhé neywēm̄m̄et!” ³ Ke Yesu akeme be, “Bábhbíká re pay amem Ekátí Mandem enyinj ene Mfə Debhít áká nyaka ne bō abhen bǎchí ne yi mpok nsay ákémé bhó? ⁴ Achwe nyaka amem ekeré Mandem, yi ne bōbhi, mǎnyíe nenyíe enen bǎchyé ntá Mandem. Békónə ebhé, epú nyaka chak be yi ne bōbhi mǎnyie nenyíe enə. Ndiere bachiákap Mandem ke bábhbónə nyaka ngǎngəñ menyie nə. ⁵ Ne bérón ambi, bábhbíká re pay amem ekátí Moses be bachiákap bákū betik amem ekerákap Mandem ndū nywəbhé neywēm̄m̄et ke? Eyo ékə be bó mǎnkwen ebhé ene ɛrēm be mmu áké kə betik ndū nywəbhé neywēm̄m̄et ke? Bábhbíká rem be bō bákə bebá. ⁶ Nchí ghati bhe be, mmu achí fá ane áchá ekerákap Mandem. ⁷ Mandem ághati bhese mbə enyu échí amem ekátí yi be, yi

ɛrēm be, ‘Enyinj ene mǎyán chi be bo mángó ntínso ne bati, puyé chi akabhénya. Mbə bē bǎriñi ntí beyəñ ebhen, mbə bábhbíká ji bō abhen békwené bépú ne bhə.’ ⁸ Dijní yé ka be Me Mmu mfú ntá Mandem ké mbónə bešem enyū mmu ábhónə bekə ne ebhé ene éyinjí nywəbhé neywēm̄m̄et.”

Yesu abú mmu awə ágú ndū nywəbhé neywēm̄m̄et

(Mk 3.1-6; Lk 6.6-11)

⁹ Yesu arək etək échák achwe amem ekeré nenikim̄m̄etí eyap. ¹⁰ Mmu amət abhak amem ekeré nenikim̄m̄etí eyə ane awə ywi ágú. Mbək bo bábhbák aré abhen báyəñ mbi bérém be bekwéné béchí ne Yesu. Bábhép Yesu be, “Ebhé yeše ɛrēm be épú chak bebə mmu ndū nywəbhé neywēm̄m̄et ke?” ¹¹ Yesu akeme bhə be, “Ntiki mmu yweká ane, mbák abhəñ ághónəmen amət, ákwén nókó amem nepi ndū nywəbhé neywēm̄m̄et, andə, keferə wu? ¹² Ná ne nkwǎñwəñ mmu áchá ághónəmen tontó? Eyo ɛtəñ be ebhé eyese épú kəñ mmu bekwak nti ndū nywəbhé neywēm̄m̄et.” ¹³ Yesu arem ntá mmu ane awə ágú be, “Nyabhé awə ywe.” Anyabhə, awə wu ápet atəñ, abhak mbə áchá. ¹⁴ Bōnkwə Fárisi abhen bachi aré baghə nəkə nə, báfú, bǎrók. Báte eyu, bati beway Yesu.

Epinj ene nkəbetik ane Mandem áyábhé

¹⁵ Yesu arinj be báte eyu ndu beway yi. Afa, arək ebhak échák. Beyǎ bho bákónə yi, abú bo mankem abhen mǎmè. ¹⁶ Yesu asem̄ti bhə be báké ghati bo bachak enyinj ɛti yi. ¹⁷ ɛfákárí enyu yə be enyinj ene ndem̄kep̄inti Aisáya árémé nyaka émfú tetep. Mandem aghátí nyaka Aisáya andem ɛti yi be, ¹⁸ “Ghó ka mōbetok wa ane njábhé. Chí Mōnti wa ne mbōñ manák ne yi tontó. Chəñ nkə ɛfónə yə émbák ne yi. Ne chəñ yí

anku māngati maneréket bō mmik ankem be chōŋ yí ampeme bhō. ¹⁹ Apú bhak mbō mmu ane ánù be bo māngók yí. Apú bhak mbō mmu ane bāghok eyōŋ eyi nefi. ²⁰ Yí apú syep nkóré-tákō ane abho bewōsi, arōp chi bégu. Ne apú neme erónó ene bawet amay amem, érōp chi mandú ménéme. Enyu yō ké yí arōŋ ambi beghō bhō ntínso, kpáte yí ankū nkaysi ane achi tetēp ansot awónem. ²¹ Ne chōŋ bō betákō mmik menkem mámbaka nti chi ne yí be ampeme bhō.”

Bo bárém be betanŋ Yesu bēfú chi ntá Belsebul

(Mk 3.20-30; Lk 11.14-23)

²² Etáré nókó, bōfú básot mbók bárók ntá Yesu ne yí. Efónó ebábū ke éká nyaka amík anémé yí ne akwén kebhook. Yesu abú yí, abho berem kepí, ne abho beghō mbanŋ. ²³ Bō mankem abhen bachi are babhak maknkay tontó, bábho bebhep batí, mándeme nókō be, “Ebháremō Debhít né ke?” ²⁴ Ke bōnkwō Fárisi bāghókó nókó nó, babho berem be, “Chí Belsebul, mfō befónó bebábēbū ke áchyé Yesu betanŋ bebók befónó bebábēbū be mémfú, méndó, bhō.” Mmū achák apú! ²⁵ Yesu arinŋ nkaysi yap. Are m ntá yap be, “Yéntiki etak ene ákóré áchí are ne bōbati mánu nókō ne batí, ébhōŋ chi ménémé. Nneréket ane ákóré achi are ákwene kwen. ²⁶ Enyu yō ke echí ne kefō Satan. Mbák Satan ábók Satan, ná kefō eki kétee? ²⁷ Ne mbák nchí bók befónó bebábēbū chi ndū betanŋ Belsebul, bō bheka básot betanŋ ághá bebók bhō méndó bhō? Eti yō chōŋ bó mántanŋ be. ²⁸ Ke mbák, sayri sayri, mēbók befónó bebábēbū chi ndū betanŋ Efónó Mandem, nó Mandem ananŋ achi nenti eneka mbō Mfō. ²⁹ Yē mmu apu kway bechwe amem eket ene mmū ntantanŋ angép enyīŋ, ampōkō, andok ne yō, mbák abhíkí yambi ankem yí angwōt. ³⁰ Yē agha ane apú ne me, achí chí mūmpap

awa. Ne ye agha ane apú kwak me menyokoti bho, átákatak. ³¹ Dinŋí yé ka be, Mandem áfonjori bebú ebhen bo bákū ne bebéptí menyīŋ ebhen bō bárēm. Ke apú fonjori mmu ane árēm bebéptí menyīŋ eti Efónó Bedyere. ³² Mandem áfonjori yē agha ane árēm ebéptí enyīŋ eti nnyén ena, Me Mmu mfú ntá Mandem, ke apú fonjori mmu ane árēm ebábū eti Efónó Bedyere. Mandem apú fonjori yí, yē ndū mmikí ne, ne yē ndū mmik nkō.”

Jriŋi enok chí ndū kepem
(Lk 6.43-45)

³³ Yesu arak ambi berem be, “Mbák enok éri, kepem eki nkwo kéri. Mbák enok ebhōŋ neme, kepem eki nkwo kébhōŋ neme. Mmu arinŋ enok chí ndū kepem eki. ³⁴ Bē befé, nó ke échí ne bhe. Ná berítí kepí kekway ye bēfú be anyu ené bāchí bō bebú? Enyīŋ ené éjwí mmu anti, yō ke efú yí anyu. ³⁵ Nkúbhé mbō enyū menyīŋ nkáp béjwi amem mōkere nkáp, nó ké nkaysi ndíndí ájwí anti mmu ndíndí, ne beri ke bēfú are. ³⁶ Dinŋí ká be, ewak ene Mandem átāŋ bō mankem, yéntiki mmu ághati yí enyīŋ ene éká ke yéntiki epō eyōŋ efú yí anyu. ³⁷ Kepí eken kēfū wō anyu ké yí átot antāŋ wō ewak émōt. Mbák berítí kepí ke kēfū wō anyu, ewak eyō, yí ārem be obhíkí bhōŋ manyé. Ke mbák bebéptí kepí ke kēfū wō anyu, ewak eyō, Mandem ārem be ókwén manyé.”

Bárém be Yesu antōŋ erinŋí maknkay

(Mk 8.11-12; Lk 11.29-32)

³⁸ Mbak batōŋ ebhé Mandem ne bōnkwō Fárisi bárém ntá Yesu be, “Ntōŋ, tōŋ erinŋí maknkay ene ékway betōŋ be betanŋ ebhe bēfú ntá Mandem.” ³⁹ Yesu akeme bhō be, “Bebú ná ne mkpáká bho ane echōŋ! Bápú kū mbō enyū Mandem áyāŋ,

Báyàŋ beghò chi erinjí maknkay! Ke yě émòt mpú tøj be, ébhíki fuet chi ene Jóna, ndemekerĩnti Mandem. ⁴⁰ Nkúbhé mbò enyü Jóna achi nyaka amem menië nsí-ngo ndü manywòp arat, nó ke bábheme chøj Mè Mmu mfú ntá Mandem, mbak amem nnem ndü manywòp arat. ⁴¹ Ewak ene Mandem átàn bõ mmik, bõ etøk Ninive báfate mángati bhe be bákù bebú. Ewak eyò, bõ bárem nò ntá yeka mbonyune bõ bátis nyaka nsem ndü bebú bhap mpok Jóna ághátí bhò Eyøj Mandem. Néne, mmu achí fá néntí eneka ane áchá Jóna; yě nò, bāpu ka betiknsem ndü bebú ebheka. ⁴² Ewak Mandem átàn bõ mmik, mfò ngoré ane áchí nyaka etøk Shéba áfate andem be bákù bebú. Arém be bákù bebú mbonyune yi afu nyaka nekò nesie arøk beghok menyij ebhen Mfò Sólomon átàn bho ne beyä nerinjikepi. Ne nchí ghati bhe be mmu achi fá néntí eneka ane acha Sólomon, Yě nó, bāpú ka beghok yi.”

Efójó ebúbù ékway bepetnsem ntá mmu
(Lk 11.24-26)

⁴³ Bérøj ambí Yesu arém be, “Mbák mámbók efójó ebúbù éndó mmu, érop chí bøjbøjbøj amem baso, éñjan nòkò ebhak ene yò échwe. Mbák ébhíki ghó ebhak bechòkò, ⁴⁴ érem be, ‘Chøj mpetnsem ebhak ene mfú.’ Ne énáñ émpétnsem, éngó be yě mmu apu amem esí eket eyi, ne be, mányò yò, bághókó sayri, ⁴⁵ efójó ebúbù eyò érøj ye, énsòt befójó bebúbèbù béchák tándramòt ebhen bébébhé becha yò. Bõ menkem menòk, menchwe mmu wu amuet, mémbak ne yi, nté yi ambép ancha ane mbi. Nò, ké ébhójó béfákari ne be bo bebú abhen mkpák ane echøj.”

* 12:47 Ndój ane ápú amem basij amen tesáy.

Nnò Yesu ne bõmáyi
(Mk 3.31-35; Lk 8.19-21)

⁴⁶ Ené Yesu árøj ambí berem menyij ebhen yi ághátí bho, máyi ne bõmayi bátwó bátee nefi, mánjan nòkò berem kepi ne yi. ⁴⁷ Mmü amòt aghati Yesu be, “Máye ne bõmaye báchí nefi téé, báyàn berem kepi ne wò.” * ⁴⁸ Ke Yesu akeme mmu wu be, “Sayri sayri, máya chí agha? Ne ntiki bho bachi bõmaya?” ⁴⁹ Yesu asá awò ntá bakojo bhi, arém be, “Máya chí bõbhen, ne bõmaya chí bõbhen. ⁵⁰ Bõ abhen bákù enyij ene Etaya mmu achi amfay áyàn bõ mankù, ke báchí maya, ne bõmaya.”

13

Yesu atém nekay ntyëmbwòt
(Mk 4.1-9; Lk 8.4-8)

¹ Nkúbhé nywòp enò, Yesu afú amem eket ene yi achi are, arøk achòkò neku manyu. ² Beyä bo bákøjò yi aré. Yesu arò bho tété, arøk achwe, achòkò amem áchwí ené beyä bõbhò báté angòkonyén. ³ Abho beghati bhò beyä menyij ndü bakay be, “Ewak émòt, nkwananki amòt arøk betak enyü nchwifú amem nki ywi. ⁴ Ené yi átàk árøj, mbòk akwenti ndü mómbi ane áchí amem nki. Kenen kétwó kébwópti nchwí yò nkem. ⁵ Achák akwenti ndü mmik setárébhé ane ntòp abhiki ya are. Awakari achak. ⁶ Ke mpok mmok áfú, ásøj yò ndü bakan ayi ábhíki kway bechwe amik sayri. Anijti, awòsi. ⁷ Anefú akwenti ndü mmik ane tákò nsense ágò are. Achak are gó, ke tákò nsense agó áchet yò kpát agú. ⁸ Nchwí áchák akwenti ndü mmik ndíndí, achak, agó, achye beyä nchwí. Nchwí ayá acha ane bápí ndøj besa betay, achák ndøj besa berat, anefu ndøj esa nsem byo.” ⁹ Ndü ngwenti, Yesu arém be,

“Mmu ane áyàñ bēghok, ántá batú ángók sayri.”

Yesu aghati baghok abhi nti ane yi átēm bakay

(Mk 4.10-12; Lk 8.9-10)

¹⁰ Yesu ánáná nókó bētem nekāy nkwanjanki, baghok abhi bárók ntá yi bábhép yi bē, “Ndaká yí óghàti bho menyiy ndū bakay?”

¹¹ Yesu akeme bhō bē, “Mandem akū māndijni tetep ane áchí bhésé bhésé, ne eyō ékwak bārijni enyū yi ábhák ne bho mbō Mfō wap. Ke abhíkí kū nō ne bo bachak. ¹² Mmu ane afyé ntí bēghok menyiy ebhen mētōñ ajwimem. Mēkū yi andijni beyā menyiy bechak. Ke mmū ane apu fye ntí, yě chi mandú enyiy ane yi arinjni básot ntá yi. ¹³ Ntí ane nchí ghati bhō menyiy ndū bakay achi bē, báyjini ke bápú ghō, ne bāghok menyiy mbō bē bápú ghok, ne bápú jwimem. ¹⁴ Bōbhen, bákū enyiy ene ndemekēpinti Aisáya árémé nyaka émfú tetep. Mandem akū nyaka Aisáya andem bē,

‘Chōñ māngoko ghok beyōñ ebha ke bápú jwimem wáwák;

chōñ mānjini yini ke bápú ghō,

¹⁵ Echí enyu yō mbōnyune batí bōbhen akū bárōp bechiñtí bho,

báchí mbō bō abhen batú ábē bhō ne bapu pēre yán bēghok yēnyiy,

báchí mbō bo abhen bákúti amík

bē báké ghó mban,

ne bē batú yap áké ghók yēnyiy,

ne bē báké jwimem,

mantwō ntá ya, mbú bhō.’”

¹⁶ Yesu arak ambi berem bē, “Ke mbák chí bhe, éri ntá yēka echa, mbōnyune amík ayēka ághō mban, ne batú yēká ághōk mban.

¹⁷ Nchí ghati bhe bē, beyā baremé kepinti ne bō abhen báchí chak besí Mandem bābhōñ nyaka ekwak bēghō menyiy ebhen bāghō ke bō kēghō bhō. Bābhōñ ekwak bēghok

menyiy ebhen bāghōk, ke bābhíkí ghok bhō.”

Yesu aghati baghok abhi nti nekāy ntyēmbwōt

¹⁸ Yesu arak ambi berem bē, “Ghók yé ka enyiy ene nekāy mmu ane ataka mbwōt nētōñ. ¹⁹ Mbuōt ane ákwéntí ndū mōmbi ane achi amem nkí, até ndū mmu ane ághókó Mbok Ndíndí ēti enyu Mandem ábhak Mfō ywi, ke yi kejwimem, Satan atwō ye afōñō mbok ane Mandem ápí amem nti eni. ²⁰ Mbuōt ane ákwéntí ndū mmík setárebhé até ndū mmu ane ághōk Eyōñ Mandem, anoko tēmté ne beyā manják. ²¹ Ke yi kebhōñ bakan amík. Ante kákáti ndu mōmbini mpok. Ke mpok esōñori étwō ne bo mámbō menyok yi ēti Eyōñ Mandem ene yi anoko, amferē amō tēmté. ²² Ne mbwōt ane ákwéntí ndū mmík tákō nsēne, até ndū mmu ane ághōk Eyōñ Mandem, ke básémé ēti menyiy mmík atwō nókó yi anti, ne ngonó nkáp, angakōntik Eyōñ Mandem ene echi arē, Eyōñ Mandem yō kekwak yi ndū nepém eni. ²³ Mbák chi mmu ane ághōk Eyōñ Mandem anjwimem, émbak yi anti, achí mbō mbwōt ane ákwéntí ndū mmík ndíndí, achak, ágó sayri, achye beyā mbwōt nkō. Ne nsáy Eyōñ Mandem ndū nepém mmu achi mbō mbwōt nkō ane áyá áchá ane bápí, ndōñ esa nsem byo, achák ndōñ besa berat, ne anefu ndōñ besa betay.”

Yesu átēm nekay tákō ane mūmpap ápí

²⁴ Yesu átēm nekay nécháak bē, “Mbák Mandem ambak ne mmu mbō enyū Mfō ábhák ne bōbhi, nepém eni nébhák mbō nkí ané mmūfu ápí nchwi. ²⁵ Ke mūmpap arak ne beti ené bo bābhūre kenó, aták nchan, arak ebhak eyi. ²⁶ Mpok nchwi ágó, abho menyok kepem,

ke bághò nchan aré. ²⁷ Bakä-
betik báfá bárók ntá mbòñónki
barem be, ‘Eta, pú nchwi ke sépí
amem nki? Nchan éfu ár é fá?’
²⁸ Akeme bhò be, ‘Mũmpap kě
ápí nò nchan eyò.’ Bábhép yi be,
‘Séndók sémféré yó éndòp chi nchwi
yoyò ke?’ ²⁹ Mbòñónki akeme bhò
be, ‘Dò ká. Mbák mändók beferé
nchan eyò, bákway béfere mbòk
nchwi nkwo. ³⁰ Dò ká yò ambak,
mpok ánánj ánkway, chòñ ndem bò
abhen báfere nchwi ebhi mánjambi
mamferé nchan eyò mányokoti ndũ
nebhæt amot, mánsónj. Ke mämferé
nchwi mämberé anywóp.’”

*Nekáy sepem mónak ane bábhìnjì
be móstat*

(Mk 4.30-32; Lk 13.18-19)

³¹ Yesu atém nekay néchák
be, “Kefò Mandem fá amik kechi
mbò sepem mónak ane bábhìnjì
be móstat, ane bápí amem nki.
³² Sepeme mónak móstat séchí
nínjínjì tontó, ke mbák sénchák,
sengo, sébhak nnet mónak ane
áchik. Kenen kéntwò kente manyay
ndũ batabhe yi.”

Yesu atém nekay yis

(Lk 13.20-21)

³³ Yesu atém bhò nekay néchák
be, “Kefò Mandem fá amik kechi
mbò yis ane ngaré ásóré achemti ne
nchán fláwa érat. Mandu yis wu
akü fláwa nkem amwot, kpát ajwi
ndũ enyiyi ene yi achi aré.”

Ntì ane Yesu átémé bakay

(Mk 4.33-34)

³⁴ Yesu aghati bho menyiyi ebhen
menkem chi ndũ bakay. Yi ke ghati
bhò yenyiyi ene yi abhiki tém nekay.
³⁵ Atém bakay betòñ be enyiyi ene
ndemeképinti Aisáya áréme nyaka
be chòñ emfakari, éfákári. Aisáya
arem nyaka be,
“Chòñ ngati bho menyiyi chi ndũ
bakay,

chòñ ntòñ bò menyiyi ebhen
Mandem ákú mémbák bhésé
bhésé, te ndũ nebhómik.”

*Ntì ane Yesu ateme nekay táko
mbúmbu ne bakòndik*

³⁶ Yesu arò ye beyä bò abhen
bachi nefi, aròk achwe anywóp ne
baghòkò bhi. Aré, baghòkò bhi
barem ntá yi be, “Eta, ghati bhese ntí
nekáy nchan.”

³⁷ Yesu akeme bhò be, “Me Mmu
mfú ntá Mandem kě nchí mmu
ane ápí nchwi amem nki. ³⁸ Nki
chí mmik nkem, ne nchwi chi bo
abhen Mandem áchí Mfò wap.
Nchan chí bò Satan. ³⁹ Mũmpap
ane ápí nchan chi Satan. Mpok
ane báfere mbwot ebhi chi nemäy
mmik, ne bakä betik abhen báfere
mbwot ebhi chi bòángel Mandem.
⁴⁰ Nkúbhé mbò enyü báfere nchan,
mányokoti nebhæt amot básónj,
enyu yò ke ébhónjò béfákari mpok
mmik ámay. ⁴¹ Mpok yò, Me Mmu
mfú ntá Mandem, nchí to bòángel
bha mämferé yéntiki enyiyi ené étwò
ne bebú, ne yéntiki nkü bebú ndũ
nkwo bo abhen me nchí Mfò wap.
⁴² Bòangel bha báfere bhò mámeşe
amem nepingo. Aré, bábhàk ndũ
nedí kebho ne nenyié ámén. ⁴³ Mpok
yò, bo abhen bachi chak besí
Mandem bághò mbò mmok ndũ
nebhæt ane Etayap achi Mfò. Yéntiki
mmu ane áyànj beghok enyiyi ene
mërèm, ántá batú ángók sayri!”

*Yesu atém nekáy enyiyi beyä nkáp
ene echi bhésé bhésé*

⁴⁴ Yesu atém nekay néchák be,
“Kefò Mandem kechi mbò enyiyi
beyä nkáp ene echi bhésé bhésé
amem nki. Mmu amot ághó nókò
yò, apet abhese yò sayri, arò, aròk
ne beyä manák, ati yéntiki enyiyi eyi,
asot nkáp, aku nki wu.”

Nekáy ntay enen beyä nkáp

⁴⁵ Yesu atém nekay néchák be,
“Kefò Mandem kéchí mbò nkòsíé ane
áyànj beku batay beyä nkáp. ⁴⁶ Aghó
nókò némót enen neyá nkáp tontó,

arok atí yěntiki enyinj eyi, aku ntáy beyá nkáp eno.”

Yesu atém nekay asi

⁴⁷ Yesu apet atém nekay néchák be, “Kefo Mandem kechi mbó beyá nkáp ané báguébhé anyén ne ákém nsi menyu ne menyu. ⁴⁸ Asi ájwí nókó ne nsi, báya bákó ebhi, bachokó amik bayap nsi ene eri, báfyé ndü menyinj. Bato ené ébhíki ri. ⁴⁹ Enyu eyo ke ébhák chon mpok mmik ámay. Bøangel bátwò, mámfere bakú bebú ndü nkwo bð abhen bachi chak besí Mandem, ⁵⁰ mámfyé amem nepingo. Aré, bábhak ndü nedí kebho ne nenyie ámén.”

Barak ako ne ané asi

⁵¹ Yesu abhép baghokó bhi mbák bajwimem ndü menyinj ebhen yi ághátí bho menkem.

Bákéme yi be bajwimem.

Nku Nsí ne Nku Nko

⁵² Yesu arem be, “Yěntiki ntøn ebhé Mandem ane ághókó, árinji enyü Mandem ábhák ne bho mbó Mfò wap, achí mbó mbønóket ane áfere menyinj bekó ne ebhen besí amem móket ane yi ábháre menyinj.”

Bábyak Yesu etok Násáret
(Mk 6.1-6; Lk 4.16-30)

⁵³ Yesu ananã nokó betem bakay yo ndu beton bo menyinj, afa atú etok wu. ⁵⁴ Apetnsem etok eyi Násáret. Ené yi átøn Eyon Mandem amem eket ene neníkímuet eyap, bo bábhak maknkay tontó. Bábhó bebhep bati be, “Aré bhon enen enyü nerinjindak fá? Aré bhon betan fá ndu beku berem menyinjí maknkay enyu ene? ⁵⁵ Pú mmð nchwé menok né? Pú María ké achi máyi? Pú Jems, ne Joséf, ne Símun, ne Júdas, chi bõmayi abhen babhakanem? ⁵⁶ Pú bõmayi abhen baghoré báchí fá mankem nebhuet amot ne bhese? Aré bhon enyü nerinjikepi enen, ne

enyü betan ebhen fá?” ⁵⁷ Eku bare byak yi byak.

Yesu aghati ye bho be, “Bo báchyè ndemekerpinti Mandem kenókó yěntiki ebhak. Ndiere etok eyi, ne ndü nneréket ywi, ke bápú chye yi kenókó.” ⁵⁸ Těndu bó bábhíki bhon neka ne Yesu, yi kekú beyá menyinjí maknkay amem etok eyi Násáret.

14

Enyu báway Jøn Njwiti
(Mk 6.14-29; Lk 9.7-9)

¹ Mpok yo, Hérød abhak mmu ane ákém atú Gálili. Aghókó nókó ěti menyinj ebhen Yesu áká, ² arem ntá bakú betik abhi atú Gálili ěti Yesu be, “Jøn Njwiti ke aperensem ndü nepém. ěti yo ké yí ábhónó betan beku menyinjí maknkay.” ³ Hérød akaysi be Yesu chi Jøn Njwiti ěti enyinj ene yi áká nyaka ntá Jøn. Achyé nyaka eyon, bákém Jøn, bagwot, ne báfyé yi ekerékenon bekonon enyinj ene ngoré ywi Heródias áyan. Heródias ayámbi achi nyaka chi ngoré Filip, manø Hérød, ke Hérød ástot yi ndü nebhay. ⁴ Hérød ástóré nókó Heródias ndü nebhay, Jøn aré ghati yi be, “Ebhé eyese bo Israel ebhiki ka be ómbay Heródias ngoré mómáye.” ⁵ Hérød áyan nyaka berem mángwáy Jøn, ke are cháy bð abhen yi achi munti wap. Bo Israel mánoko nyaka be Jøn achi ndemekerpinti Mandem. ⁶ Ke ewak Hérød anáká epá nebhe eyi, mmð Heródias ane môngoré abhén nebhen sayri besí bo abhen bachi ndü epá yo. Nebhén eni neku Hérød abhon beyá manák, ⁷ kpát Hérød ayiki be, “Chon nchyé wø yěntiki enyinj ene óyan nchyé wø.” ⁸ Békónon enyinj ene máyi aghati yi, arok arem ntá Hérød be, “Chié me ntí Jøn Njwiti amem nchán myákátí-ne néne!” ⁹ Mfò Hérød apop! ěti neyiki ane yí áyiki nyaka besí manko abhi échá yi beyibhiri eyon eyi. Achye

ye eyon bé batemé nenu manka mbo enyü mmö Heródias áyan. ¹⁰ Aka ye bárók ekerékenon, bafere ntí Jón Njwiti, ¹¹ báfyé amem nchán myákátí, bárók bachye ntá mmö Heródias. Asot, arök achye ntá máyi. ¹² Bakonó Jón bárók, basot erené Jón barök, babheme. Bárók ye baghati Yesu enyinj ené éfákári ne Jón.

Yesu adik ngemntay bho

(Mk 6.30-44; Lk 9.10-17; Jn 6.1-14)

¹³ Yesu ághókó nókó mbok newü Jón, afa, bárók bachwe amem áchwí, babho beron ndü nebhuet ane ye mmu achak apu. Ayon nyaka be mámbák bōbhō. Ke mpok bo bāghókó be yi asot áchwí ārōn, bāfā betok ebhap, babho bekonon yi ne bekak. ¹⁴ Yesu afú amem áchwí, akó ebhi. Aghó beyā bho, ntinso nékém yi ne bhó. Abú abhen mámē. ¹⁵ Egháká nókó beku, baghókó bhi bárók ntá yi barem be, “Nywop nénan neron, ne nebhuet ane chi ebhi. Ghati bōbhen be mándók ndü bōbetok abhen bāchí fá kekwoť manku enyinj ményie.” ¹⁶ Yesu aghati baghókó bhi be, “Ntí apu beghati bhō be mándók mánján nenýié. Bē babhōn, chyě ká bhō nenýié mányié.” ¹⁷ Bákémē yi be, “Sēbhōn chi bōbekpókó bret batay ne nsi epay. Enyinj echak épú”. ¹⁸ Yesu aghati bhō be, “Twó ká ne bhō.” ¹⁹ Aghati ye beyā bōbhō be manchakó amik ndü tákó. Asot ye bekpókó bret bhō betáy ne nsi epay. Ayon amik mfay. Achye bakak ntá Mandem, abho bebókóti bret wu anchye nōkō ntá baghókó bhi be mánkōré ne nsi ntá beyā bōbhō. ²⁰ Yēntiki mmu wap anyié kpát ajwi. Baghok Yesu mányókóti nenýié enen nerōbhe. Néjwí bekay byo ne bepāy. ²¹ Mpāy babhakanem abhen manyié bret wu ne nsi eyō ábhák mbo nka etay, kēfyé baghōré ne bhō.

Yesu are kō amfānyén

(Mk 6.45-52; Jn 6.15-21)

²² Ebhíkí tat, Yesu aghati baghókó bhi be mándók mánchwe amem áchwí, mámpe nnyén manjambi ndü ebhē manyu echak. Arōp ansem beka beyā bo bhō abhen bachi are mangure. ²³ Anáná nókó beka nō, akó amfāy njie aywintí ndu menikmuet. Beti begá betēmeri yi are. ²⁴ Mpok yō, áchwí ane ápókó baghókó bhi anan aron nyaka nekō nesie befu angokonyén. Mbúép atanatan ere fú bhō ambi. Eká mpérényen eya écha, bō mánu nōkō ne yō. ²⁵ Befuet nkárénká érat beghaka nkárénká étandat betí Yesu abho bekō amfānyén beron betemeri bhō. ²⁶ Ke bāghó nókó ndü yi akō amfānyén átwō, bēcháy békém bhō tontó. Bābhō bebik, mándeme nōkō be, “Chí efónó-ngu! Chí efónó-ngu!” ²⁷ Témté wu, Yesu afyé bhō nti arem be, “Chí me, bāké chay!”

²⁸ Píta akeme yi be, “Acha, mbák chí wō, chyé eyon be nsép anyén, nōkō, ntemeri wō.” ²⁹ Yesu akeme Píta be, “Sep twó.” Píta afú amem áchwí asepe anyén abho bekō andokō nōkō betemeri Yesu. ³⁰ Ke ághō nókó ndü mbúép aká mpérényen ékō te amfay ke énsēp, abho becháy ne abho begure anyén témté. Abik ye arem ntá Yesu be, “Acha, pemé me!” ³¹ Yesu asá awō témté akem yi arem be, “Píta, neka ene négapsi necha! Ndaká yí ómákátí be mékwáy beka wō ónkō amfānyen?” ³² Yesu ne Píta bákó nókó ndu áchwí, mbúép wu ákwēn. ³³ Baghok Yesu babho ye békwen yi bekak, ndu bechye yi kenókó, mándeme nōkō be, “Tetep, chí Mmō Mandem!”

Yesu abú bōmame

(Mk 6.53-56)

³⁴ Yesu ne baghókó bhi mánáná nókó bepe manyu, bákó ebhi, atú Genésaret. ³⁵ Bo abhen bachi

atú etək eyo báriñí bé Yesu achi are. Bátó eyoñ mbänkem beka bo mántwó ntá yi ne bõmame. ³⁶ Bo abhen bārójó ntá Yesu ne bõmame bhap, mánikmæet bé yi ando bõmame mántək yé chi nkokon nden ayi. Ne yéntiki mmu ane ánú átókó nkokon nden Yesu, atan.

15

Bepiñí bho ne bebhé Mandem
(Mk 7.1-13)

¹ Étáré nókó, mbək bõnkwo Fárisi ne baton ebhé Mandem báfu Yerusalém bārók ntá Yesu bábhep yi be, ² “Ndaká yí baghókó bhe bápú konjo bepñ ebhen bachĩmbi bhese? Bápú so amo ke manyíe nenyie.”

³ Yesu akeme bho be, “Ne ndaká yí bārò bebhé Mandem, mǎnkonjo nõkó chi menyñ ebhen bachĩmbi bheka batonjo? ⁴ Mandem arem be, ‘Chié étáyé ne máyé kenókó’ ne be ‘Yé agha ane árèm ebéptí eyoñ ntá etayi, yé máyi, bábhoñ beway yi.’ ⁵ Ke bǎghàti bho be, ‘Mbák mmu ándém ntá etayi, yé máyi be, “Nsot enyñ ené mbójó mbú bekwak wə ne yo, nchyé ntá Mandem”, ne bé yi abhiki bhon beway máyi, yé etayi kenókó,’ ⁶ nõ bǎbyak bebhé Mandem, ne bǎbhàre chi bepñitək. ⁷ Bè bõ betábhá! Ndemeképñti Aisáya arem nyaka ndak aywi tetep éti yeka! Aghátí nyaka bho be Mandem arem be,

⁸ ‘Bõbhen báchyè me kenókó chi ne beyononyu bhap,

batí yap asap nekó ne me.

⁹ Kenókó eken báchyè me kechi chi ndéndem, mbonyune bebhé ebhen bakwǎñwan báfyé, ke bõ bátòn bho mbo be bechi Eyon eya.’”

Enyñ ene ényop mmu
(Mk 7.14-23)

¹⁰ Yesu árémé nõkó nõ, abhññi beyá bo abhen bachi aré arem be, “Tá ká batú mǎngok enyñ

ene mbójó béré, mǎnjwimem! ¹¹ Puyé enyñ ene échwé anyu ké ékà mmu áké bhák pépép besí Mandem. Enyñ ene éfú mmu anyu ke ékà mmu áké bhák pépép besí Mandem.”

¹² Yesu árémé nõkó nõ, bakonjo bhi bákókósi mmæet ne yi, barem be, “Eta, rññí nõ be ndak ane órémé áku bati ábè bõnkwo Fárisi?” ¹³ Yesu akeme bho be, “Chon mǎngwop yéntiki enyñ ene Étaya mmu achi amfay ábhíkí pi, mámfere. ¹⁴ Dõ ká bho awu! Báchí chí manémámik abhen báyan beya bho mbi. Ne mbák nnémámik ánjá nti nnémámik mbi, bõ mankem bákwen amem nepi.”

¹⁵ Píta arem ntá Yesu be, “Eta, ghatí bhese nti nekay enen.”

¹⁶ Ékú Yesu abhép bho be, “Bè nkwo bǎbhíkire jwimem ndü menyñ ebhen mérème? ¹⁷ Bǎbhíkí rññi be yéntiki enyñ ene mmu afyé anyu, énsop yí menie, áñi yo amfere? ¹⁸ Ke yéntiki enyñ ene éfú mmu anyu, éfú yi chi anti, ne yo ké ékwá beka yi áké bhak pépép besí Mandem. ¹⁹ Nõ chi be amem nti mmu ké nkaysi mbámbu áfú, antó mmu ndü bebéptí menyñ mbo beway mmu, bekwen berwop, kebharé eken bõ abhen bǎbhíkí bhay bati, ne aghép, ne bété ntísie ákwaré, ne béré, bebéptí menyñ éti mmu ndü bechonti nnyén eni. ²⁰ Menyñ ebhen ke békú mmu áké bhák pépép besí Mandem. Ményie nenyíe keso amo, apú ka be mmu áké bhák pépép besí Mandem.”

Yesu abú ngoré ane apu mmu Israel
(Mk 7.24-30)

²¹ Yesu afa ye atú Gálili ne bakonjo bhi, bārək ndü atú etək ane achi kekwo Táyá ne Sídon. ²² Ngoré amot abhak atú etək wu ane apu mmu Israel, ke abhak mmu Kánán. Arək ntá Yesu, ambik nõkó be, “Acha, mmó Mfõ Debhít, ghó mé ntínsõ! Éfójó ebábu ésonjori mówa tontó.”

23 Yesu ke keme yi yě eyon. Ne bakoño Yesu baghati Yesu be, “Bók yi andók. Achyè bhesè esonori.”

24 Yesu akeme be, “Mandem ato mé be ntwò nkwak chi bo Israel, bághòñomén yi ane ánémé ebhi.”

25 Ke ngoré wu aròk akwén bekek Yesu are nik yi mmæet andeme nòko be, “Acha, kwak me.”

26 Yesu akeme yi be, “Èpú chak besot nenyíé bhò mánchyé ntá mmú.”

27 Ngore wu arem be, “Acha, échi tetep, ke mpok mmu ányíe nenyíé, apú kán mmú be éké nyie bechòkòtí ebhen bákwwènti amik.”

28 Yesu akeme ye yi be, “Ochi ngoré ane óbhòñó neka ne me tetep, ne chon Mandem ankæ ntá yèntiki enyíñ ene óyàn.” Témté wu, móywi atan.

Yesu abú beyä bho bachak

29 Yesu afa ye atú Táya ne Sídon apetnsem angòko manyu Gálili. Akò, afuét aré, akò achòko ambi nje. 30 Beyä bho babho beron ntá yi ne bómame, ne bakem, ne bo abhen bachi bhære, ne manémámik, ne babhók ne bómame báchák, mámbære nòko bhò besí bhi. Abú bhó mankem. 31 Manyu áchók bð abhen bachi are ndü bághó bé babhók bábhò berem kepí, ne be bð abhen bachi bhære báfate krefer, ne bakem bábhò bekò, ne manémámik babho beghò mban. Bábhó bebíti Mandem, Mmu bo Israel báchyè kenókó.

Yesu adík nka bo enwi

32 Yesu abhiñi ye bakoño bhi arem be, “Ntínso nékém me ne bðbhen. Báchi fá ne me ndü manywop arat, ne bábhíki bhón yènyíñ menyie. Mbíki yán berò bo mandak kenyie nenyíé mbonyune bákway begu nsay ambi.”

33 Bakoño bhi bábhép yi be, “Ètòk èpú fá, chon sémbón nenyíé enen nékway beyä bðbhen fá?”

34 Yesu abhép bhó be, “Bábhon bekpòkò bret afò méní?”

Bákéme yi be, “Sébhon bekpòk tándramot, ne báru nsi.”

35 Yesu achye ye eyon be bó mankem mánychók amik. 36 Asot ye bekpòkò bret ebhò tándramot ne nsi. Achyè nókò bakak ntá Mandem, abho bébókóti bhò anchye nòko ntá bakoño bhi, bé mánkóré ntá bðbhò. 37 Yèntiki mmu anyié ane ákwáy yi. Bakoño bhi bábwopti nenyíé enén néróbhé. Néjwí bekey tándramot. 38 Mpáy babhakanem abhen mányíé nenyíé enò abhak mbò nká enwi kefyé mámbò ne baghoré.

39 Yesu aghati ye bhó bé mángúré. Bo mankem bárón nókò, asep anyén ne bakoño bhi, asot áchwí aròk atú Magádan.

16

Bábhép Yesu eríñi maknkay (Mk 8.11-13; Lk 12.54-56)

1 Ewak émot, bðnkwo Fárisi ne bðnkwo Sádusi bárók ntá Yesu báre yan mbi memò yi. Bábhép yi ankæ enyíñi maknkay ené ébhak mbò eríñ ené étón be betan ebhi béfú chi ntá Mandem. 2 Yesu akeme bhò be, “Mbák mmok áném beku, nebu némbak chuú, be bårèm be, Chon nywop nendi mbore. 3 Ne mbák nywop nénji nebu néngiri, bårèm be, ‘Chon nywop némbép tontó.’ Båríñi béyíñi nebu mändem mbák manyier ákwen chon, ne mbák apu kwen. Ke bághò menyíñ ebhen béfakari echon, be keríñi ntí ane bð béfakari. 4 Bébú ná ne mkpáká bho ane echon! Bápú kæ mbò enyü Mandem áyàn. Báyan beghò chi eríñi maknkay! Ke yè émot mpú tøn be, ébhíki fuèt chi ené Jóna, ndemekerpinti Mandem.” Yesu áréme nókò nó, arò bhò, aròk. *

* 16:4 Sádusi: Bo Sádusi babbiki noko nyaka be chon bawú mámpetnsem ndü nepém.

Yis nkwo Fárisi ne Sádusi
(Mk 8.14-21)

⁵ Bakoŋo Yesu bápé barək ebhë manyu echak, baghə be baghəkəntik bepəkə bret. ⁶ Yesu aghati bhə be, “Sət ka mpok ne yis ane bōnkwo Fárisi, † mānsət mpok ne yis ane bōnkwo Sádusi.” ⁷ Bábhó berem ne bati be, “Arəm nə chí ndü sébhíkí twə ne bret.” ⁸ Yesu arinjí enyinj ené bó bārəm, abhép bhə be, “Ndaká yí bārəm ɛti bret ane bābhíkí bhəŋ? Neka eneka négupsí necha! ⁹ Kpátɛ echəŋ bābhíkíre jwimem-ε? Bāghókəntik ndu ndíkí nka bhə etay ne bekpəkó bret betay? Bāghókəntik bekäy bret ane árəbhé? ¹⁰ Ná ne ane bekpok tándramət ane nká bhə enwi mányíé? Bāghókəntik bret ane árəbhé mányókóti báfyə ndü bekay? ¹¹ Ndaká yí bápú kway beghə be mpú rem mbə chí ɛti bret? Sət ka mpok ne yis ane bōnkwo Fárisi, ne ane bōnkwo Sádusi.” ¹² Afə ké bakoŋo Yesu bájwimem be Yesu abhíkí semti bhə chí ɛti yis ane báfyə ndü flawa, ke ɛti menyinj ebhen bōnkwo Fárisi ne ebhen bōnkwo Sádusi bátəŋ.

Píta arem be Yesu chí Mpeme
(Mk 8.27-30; Lk 9.18-21)

¹³ Yesu arək atú Seseria Filipi ne baghəkó bhi. Aré, abhép bhə be, “Bo bārəm bé Mə Mmu mfú ntá Mandem nchí agha?” ¹⁴ Bákéme Yesu be, “Mbək bhə bārəm be ɔchí Jōn Njwiti. Bachak be Eláija, abhénéfú bé ndeməkəpinti Jeremáya, ne be, mbák puyé yi, nə chí ndeməkəpinti achak.” ¹⁵ Yesu abhép bhə be, “Ke bə babhəŋ bārəm be menchí agha?” ¹⁶ Símun Píta akeme yi be, “Wə ke ɔchí Mpeme Mandem afyé nyaka bariεp be átə, wə ke ɔchí Mmə Mandem ane áchí nepém.” ¹⁷ Yesu akeme Píta be, “Símun mmə Jóna, éri ntá ye echa! Etaya mmu áchí amfay ke ákú

órinjí ndak ane, puyé nkwa. ¹⁸ Wə, ɔchí setárəbhé, † ne ndü setárəbhé esén ke nchí te eket εya. § Ne yé chí betaná newú bépú kway betan mencha nkwo bo Mandem. ¹⁹ Ne chəŋ nchyé wə betan amem Kefə Mandem. Ne enyinj ené ógwóré fá amik, chəŋ Mandem angwət yə awu amfay. Ené ókánári, Mandem ákanari awu amfay.” ²⁰ Yesu árémé nókó nó, asemti ye bakoŋo bhi bati byo ne apay be báké kə yé mmu andinj be yi chí Mpeme ane Mandem afyé nyaka bariεp be átə.

Yesu arem be chəŋ manchye yi
beyá esəŋari ne mangway yi
(Mk 8.31-9.1; Lk 9.22-27)

²¹ Bébhó mpok yə, Yesu abho bégháti bakoŋo bhi menyinj ebhen bebhəŋə be fakari ne yi. Arem be yi abhəŋ berəŋ Yerúsalem, ne aré, bōbati etək, ne bōbati bachiákap Mandem ne batəŋ ebhé Moses manchye yi beyá esəŋari, kpát mángwáy yi, ke éghaka nəkə manywəp arət, ampetnsem ndü nepém. ²² Ke Píta asət yi nepak, abho beji yi be, “Acha, Mandem áké ka! Awü ndak ábhíkí bhəŋ be fakari ne wə!” ²³ Ke Yesu ayibhiri mməet ayinj Píta, arem be, “Satan, fá mé besí! Ɔchí erem ntá, ntá ya. Nkaysi ye chí nkaysi nkwanəŋ, abhíkí fu ntá Mandem!”

*Enyinj ene mmu abhəŋə bekə ke am-
bak nkoŋo Yesu*
(Mk 8.34-9.1; Lk 9.23-27)

²⁴ Yesu aghati ye baghəkó bhi be, “Mbák mmu áyən bebhak nkoŋo wa, ángókəntik mməet yi, ampəkə ekotákáti yi, ankoŋo mε. ²⁵ Yé agha ane áyən bepeme mməet yi ánem nepém eni. Ke yé agha ane áká menem nepém eni ɛti ya, ábhəŋ nə. ²⁶ Ntíki nsáy mmu ábhəŋ mbák abhəŋ yəntiki enyinj fá amik, ke aném nepém eni? Ne

† 16:6 yis chí enyinj ene ékə fláwa ane bret anko.

‡ 16:18 Setárəbhé: Píta, chí “Setárəbhé” ndü eyəŋó Grik chí Píta. § 16:18 Ekət εya: Chí nkwo bo Mandem.

mbák mmu áném nepém eni, ntiki enyinj yí ákwáy besot anchye bé yi ampēt ambōj nepém eni? ²⁷ Nchí ghati bhe menyinj ebhen mbonyune chōj Mē Mmu mfú ntá Mandem mpetnsem fá amik ne betan Etaya. Mbōj bétwō ne bōángel Mandem, nchyé yěntiki mmu aywi akap, békōjō betik ebhen yi ákú. ²⁸ Nchí ghati bhe be, mbók yeke báchí fá te abhen bápú gu kpáte mǎngó Mē Mmu mfú ntá Mandem ndu nchí twō fá amik mbō Mfō bō mankem.”

17

Besi Yesu béyibhiri

(Mk 9.2-13; Lk 9.28-36)

¹ Efaéré nókó manywōp atandat, Yesu asot Píta, asot Jems nkwo ne manō ywi Jōn, akó amfay njie ngo ne bhō, bábhak aré bóbhō. ² Bápére yinj, besí Yesu béyibhiri berōbhe ghō ghō mbō mmok. Nden éyi nkwo éyibhiri erōp pépépép, énkot nōkō njwanjwanj. ³ Témchok, Moses ne Eláija, baremé kepinti Mandem abhen tesáy bábhesi, mándeme nōkō kepi ne Yesu. ⁴ Píta abho berem ntá Yesu be, “Acha, éri tontó be sechi fá. Mbák okōj, chōj nte betem barat. Emot ntá ye, echak ntá Moses, ne enéfú ntá Eláija.” ⁵ Ené Píta ábhíkire nanja enyinj ene yí árēm ntá Yesu, ekpók nebhan enen néghō pépépép ékúti bhō mankem. Eyōj éfú ndū nebhanj enō éré rem be, “Né chí Mōwa. Nkōj yí tontó. Ghók ka yi!” ⁶ Píta ne mamæere bhi bǎghókó nókó eyōj eyō, becháy bekem bhō tontó, ne yěntiki mmu wap ákwén, atep besí amik. ⁷ Kē Yesu arōk, atok bhō arēm be, “Faté ká, báké cháy.” ⁸ Báyōj nókó amik amfay, bó kepere ghō yě mmu. Erōp chi Yesu aywinti.

⁹ Ne ndū Yesu ne bōPíta básēp njie, Yesu aghati bhō be, “Báké ghati yě mmú enyinj ene Mandem ákú

bǎghó fá, kpáte yi ankū Mmu ane áfú ntá yi ampētndem ndū nepém.”

¹⁰ Píta ne mamæere bhi bábhép Yesu be, “Ndaká yí batōj ebhé Moses bārēm be Eláija abhōj bepetnsem fá amik ke Mpeme Mandem afyé bariēp be átó antwó?”

¹¹ Yesu akeme bhō be, “Echí tetep bé Eláija abhōj béyámbi antwó, angoko yěntiki enyinj fá amik, ke Mpeme antwō. ¹² Kē nchí ghati bhe be, Eláija anán atwō ke bo bábhíkí rinj yi. Bákú ne yi mbō enyū bákōjō. Nó kē Mmu ane áfú ntá Mandem nkwo ábhōj chōj esōjori amō yap.”

¹³ Mpok yō kē bakojo Yesu bārinj sayri sayri be Yesu árēm chi éti Jōn Njwiti.

Yesu abú mó ane efōjō ebúbū échyé yi ntímen

(Mk 9.14-29; Lk 9.37-43a)

¹⁴ Yesu ne bakojo bhi básébhé nókó anten njie, bátēmeri beyá bo abhen báchémé aré mánōj bhō. Mmu amot afú ndū eka yō, arōk, atep mánén besí Yesu, ¹⁵ arēm be, “Acha, ghó ntínōn ne mówa. Akwen ntímen, ne esōjori éné yí ábhōj eya echa. Beyá mpok, ákwen angó, ndōj echak, ákwen anyén. ¹⁶ Nsot yí ntwó ntá bakojo bhe, ke bábhíkí kway bebu yi.” ¹⁷ Yesu arēm ntá bakojo bhi be, “Bé mkpáká bhō ané ábhíkí bhōj neka ne me, bé bhō báyibhiri tetep ndū enyinj echak, chōj mpet ntat ne bhe ná? Chōj nképnti ne bhe ngaka fá? Twó ká ne mówu ntá ya.” ¹⁸ Bárōjō nókó ntá yi ne mówu, Yesu ásáy efōjō ebúbū yō, bé éndó yi. Efōjō ebúbū éró yi, atanj témté. ¹⁹ Mpok Yesu árōbhé chí ne bakojo bhi, bábhép yi be, “Ndaká yí sébhíkí kway bebok efōjō ebúbū yō?” ²⁰ Yesu akeme bhō be, “Chí éti bábhíkí bhōj neka ne Mandem. Nchí ghati bhe be, mbō bábhōj neka ne Mandem enén néchí yě

* **17:20** Sepeme móstat: Móstat chi mónok ane kepem eki kechi mbō kepemé mkpōj. Ago, ambōj beyá batap ne ngēp ndū mmik Pálestain.

chi níñíníjì mbò mósepeμένοκ
 ενε βάβηηι be *móstat, * bákway
 beghati njie bé ámfá fá andək
 nebhuet áchák, émfakari enyu yə,
 ne yěnyij kekwéy becha bhe. ²¹ [Bo
 bákway bébók enyü éfónó ebábu yə
 chí mbák báchí ndü netarénsay ne
 nenikímuet]” †

*Yesu apət aghati bakojo bhi bé
 chəj mánɡwáy yí*

(Mk 9.30-32; Lk 9.43b-45)

²² Ewak émot, bakojo Yesu
 manke bati byo ne apay bápét
 nókó nsem atú Gálili, Yesu aghati
 bhó be, “Bákém chəj Mmu ane
 áfú ntá Mandem mámfye yi amə
 bö mmik. ²³ Bö-bhə mánɡwáy
 yi, ke égháká nókó manywəp arət,
 Mandem ankə yi ampətnsem ndü
 nepém.” Beyəj ebhen bekə bakojo
 bábhəj beyá basémé.

*Yesu arəm ɛti nkábhənti aməm
 ekerákap Mandem*

²⁴ Yesu ne bakojo bhi bārók
 baghaka Kapənaum. Ené bó báchí
 are, babhebhé nkábhənti abhen
 ekerákap Mandem bārók ntá Píta
 bábhəp yi be, “Ntəj ywəka áchyè
 nkábhənti ane ekerákap Mandem-
 ɛ?” † ²⁵ Píta akeme be, “Eɛ.”
 Píta apətnsem anywəp berem kepi
 ne Yesu. Ke ápere rem enyij,
 Yesu ayambi abhəp yi be, “Píta,
 əkáysí bé yí? Ntíkí bhó báchyè
 nkábhənti ntá bafə mmik? Chí
 bömik ke chí manka?” ²⁶ Píta
 akeme be, “Bafə básət nkábhənti
 ntá manka.” Yesu arəm ye be,
 “Eyo étəj bé babhəj bömik bábhíkí
 bhəj bechyè nkábhənti. ²⁷ Ke təndu
 sépú yán bekə böbhen mambe
 ntí, sep, dók manyu, gwəp áwám
 anyén. Nsi mbi ane ókémé nené
 nnyu ywi. Chəj óngó nkáp are ane
 akway bechyè awa nkábhənti ane
 ekerákap Mandem ne aywe. Sət wu
 chyè bhə.”

18

*Nkojo Yesu ane acha bachak
 (Mk 9.33-37; Lk 9.46-48)*

¹ Ebhíkí tat, bakojo Yesu bārók
 ntá yi babhəp yi be, “Ndü nkwó
 bhó abhen Mandem achi Mfə wap,
 ághá áchíkí áchá báchák?” ² Yesu
 abhij mandú mə, akə yi ate besí
 bhap. ³ Arəm be, “Nchí ghati bhe
 be mbák bábhíkí yibhiri mändəp
 mbə māmbo, bāpü kway bebhak
 ndü mpəy bho abhen Mandem achi
 Mfə wap wáwák. ⁴ Yě agha ane
 ásepti mmuet mbə māmbo, yí wu ke
 ákway bechwe ndü kefə mfay.”

*Mmu áké kə ntí ankwen ndü bebú
 (Mk 9.42-48; Lk 17.1-2)*

⁵ “Yě agha ane ásepti mandú mə
 mbə ané, ɛti ya, ásepti chí me.
⁶ Chəj embəp encha ntá mmu ane
 ákə mówa amət ane abhónjə nekə ne
 me ánkwen ndü bebú. Echi sayri
 ntá mmu wu, be mánsət ntay negho
 mánsət emi eyi, mámeɛe yi aməm
 manyu.

⁷ “Eber ntá bö mmik echa,
 mbənyune bó bátwə ne mamə ane
 ákə bo mankwen ndü bebú! Mamə
 ápú nək bətwə, ke chəj émbəp ntá
 mmu ane átwə ne mamə encha!
⁸ Eri ye be mbák awə ywe amət,
 ne yě chí ekak eye ké ékə ónkwen
 ndü bebú, kpət awə wu, ne yě chí
 ekak gwəp! Echi sayri bé ómbák ne
 Mandem ndü nepém enen nebhíkí
 bhəj ngwenti, yě chí ne awə amət,
 yě chí ne ekak émət, échá bémese
 wə aməm ngó ane apu neme, ne
 amə apay, bekak bepay. ⁹ Ne mbák
 nyésé ene nékə bé ónkwen ndü bebú,
 poñóri nó fere, óngwəp. Echi sayri bé
 ónchwe ndü nepém enen nebhíkí
 bhəj ngwenti ne nyésé némət echa
 mémese wə aməm nepingo ne amík
 aye ankem apay.”

*Nekay ághəjəmen ane ánéme
 (Lk 15.3-7)*

† 17:21 Mbək bekátí ebhen mbok ane achi are, bébhíkí bhəj beyəj ebhen. † 17:24 Nkábhənti ane ekerákap Mandem: Nkábhənti wu achí mandú nkáp ane bo báchyè nyaka be mangoko noko ekerákap ene Yerúsalem.

10 Yesu arem ntá bakoŋo bhi be, “Sot ka mpok bé báké byak yě amot ndü nkwo báru bǒbha abhen. Yěntiki mmu wap abhōŋ ángel amfay ane ákway beghati Mandem enyiŋ ene éyíŋí yi yěntiki mpok. 11 [Me Mmu mfú ntá Mandem, ntwó chí bepe me yěntiki mmu ane ánémé ebhi] * 12 Bákaysi be yi? Mbák mmu abhōŋ bágħōŋomén besa betay, amot anem ebhi, yí ákú yi? Pú áro bágħōŋomén ane achi ndü nkwo besa menwi nsem neku ne anwi ambǎ-njie, andok beyaŋ awu amot ane ánémé? 13 Nchí ghati bhe be, mbák ayaŋ wú agho, maŋák áyá yi anti éti ághōŋomen wu amot encha maŋák amen yi ábhōŋ be ané besa menwi nsem neku ne anwi abhiki taka ebhi. 14 Échí enyumot ne éta yeka mmu achi amfay be apú yaŋ yě mandú móywi amot áném ebhi.” †

Enyiŋ ene mmu ábhōŋó beku ne nti manó ane ákú yi bebú

15 Berōŋ ambi Yesu arem be, “Mbák nti mǎnkwo ánkú wó bebú, dók temerí yi, mǎmbák ndiere be bati apay. Mbák oku yi ángó bekwéné bhi mǎnsokori ndakáré, nǎ ówéné nti mǎnkwo. 16 Ke mbák abhiki ka beghok enyiŋ ene órēm, pet dók ghó yi ne manó achak amot, yě bati apay, yě arat, bé bó mámbák batisie ndü yěntiki enyiŋ ene bárēm. ‡ 17 Mbák abhiki ka beghok bho nkwo, ku nkwo Mandem mándiŋí. Ne mbák bo Mandem bárem ke yí áchok chi batú, dó yi ambak yě mbó mmü ane apú chye Mandem kenókó, ne mbó mbebhé nkabhénti. 18 Diŋí ká be, yěntiki enyiŋ ene bágwóré fá amik, Mandem ágwot awu amfay. Ne ené bákánjári fá amik, Mandem ákanjari yó awu amfay. 19 Enyiŋ échák ene měyaŋ mándiŋí chi be mbák bo bati apay

mánká eyōŋ émōt fá amik ndü enyiŋ ene bó báyaŋ ne mánikmuet, étaya mmu achi amfay, ághók nenikimuet enap. 20 Yěntiki ebhak ené bakoŋo bha bati apay, bati arat, báchémé éti ya, nchí aré ne bhó.”

Yesu atém nekay ndu betōŋ enyu sébhōŋó beforori bati

21 Píta arok ye ntá Yesu abhep yi be, “Acha, mbák mmu ántōŋóri beku me bebú, mbōŋ bэфōŋóri yi ndōŋ éní? Ndōŋ tándrámot ke?” 22 Yesu akeme yi be, “Wáwák! Mbák mmu ántōŋóri beku wó bebú, obhōŋ bэфōŋóri yi maŋok besa berat nsem byo, ndōŋ tándrámot.” §

23 “Dǎ ka ngati bhe éti Kefo Maŋdem. Kéchí mbó Mfo ane ábhíŋí bǒ betik abhi bé yěntiki mmü wap ánkémé nkáp ane yi ákēm yi. 24 Ábhó nókó bebhep barem ami, bátwó ntá yi ne mmu amot ane ákēm yi nkáp ane aya acha. 25 Nku betik wu kekway bekeme beyá nkáp wu. Chi-betik ywi achye eyōŋ be mántí yi ne ngoré ywi ne bǒbhi, ne yěntiki enyiŋ échák ene yi ábhōŋó, bé nkáp ywi ámfú. 26 Mmü betik wu ághókó nókó nó, akwén bekak mfo wu abho ménikmuet be, ‘Acha, chyé mé mpok, chōŋ nkeme yěntiki enyiŋ ene mǎkem wó.’ 27 Chi-betik aghó nkubetik wu ntínso, aforori yi, aferé nti ndü yěntiki enyiŋ ene yi ákēm yi, aró yí ándók. 28 Ke nkúbhé mmu ane mfo wu áfōŋóri áfú nókó, arok atemeri nti nkubetik ane ákēm yi manyü nkáp ane apú yěnyiŋ. Akém yi angōŋo arem be, ‘Kwó barem amen ókēm me néne.’ 29 Nti nkubetik wu akwén yi bekak abho ménikmuet be, ‘Chié mé mpok, chōŋ nchyé enyiŋ ene mǎkēm wó.’ 30 Ke abhiki ghok wáwák. Akú bákém mmuere ywi wu, bárók, bafye ekerékenōŋ, be mbák abhiki kwó barem ami ánájá,

* 18:11 Mbok besi bekati ebhen tentep bébhiki bhōŋ ndōŋ ane. † 18:14 Mbok bho abhen básin ekáti ene, básin chí bé etayá. ‡ 18:16 Ghó Ekáti Deteronōmi 19.15 nkwo. § 18:22 Ekway nkwo bebhak ndōŋ “Besa berat nsem neku ne épay”.

apú fú aré. ³¹ Batĩ bõ betik bághó enyĩn ene yi ákú, bati ábé bhò tontó. Bárók bágháti mfò wu yěntiki enyĩn, ene efakari. ³² Mfò achye eyõn bé mándók mántwó ne yi. Bátwó nókó ne yí, arem ntá yi be, “Wò ebépti nkubetik ne! Ònikmæt ndó wó òrõn ne beyá nkáp ane ókémé me. ³³ Wò nkwó òpú kwáy beghò mbu nti mübetik ntínso mbò enyũ ngó wò ntínso?” ³⁴ Mfò wu achye eyõn ne beyá beběnti, be mánsot yi māmése ekerékenõn bé mbák abhíkí keme yěntiki enyĩn ene yi ákémé, apu fú are.” ³⁵ Yesu ánánjá nókó betem nekay enen, aghati bakoño bhi be, “Nó kě Etaya mmu achi amfay ákà ne yěntiki mmũ yweka ane ánisi beghò nti ntínso, kékà befonõri yi ne nti nenkem.”

19

*Yesu átõn ãti awáy nebhay
(Mk 10.1-12)*

¹ Mpok Yesu ánánjá berem menyin ebhen atú Gálili, afa, apé Nyén Jórdan, asep, arók atú Judéya. ² Beyá bhó bákõño yi are, abú abhen māmé.

³ Agháká nókó aré, mbok bõnkwo Fárisi bárók memò yi, bábhèp yi be, “Yě yí, yě yi, ebhé eyese eka be mmu ándó ngoré ywi ndũ nebhay ke ebhíkí ka?” ⁴ Yesu akeme bhò be, “Bábhíkire pay enyĩn ene echí amem ekáti Mandem-è? Egháti bhese be, te nebhõmik, Mandem aghókó nyaka menyũ bo bapay, ngoré ne mbakanem, ⁵ arem be, “Èti yò, mbakanem abhõn bérò etayi ne máyi, ambat mmæt ne ngoré ywi, ⁶ bó bati apay mándõp chi mmũ amot.’ Bó kepere bhak ye bati apay, ke mmũ amot. Mmu áke fyeyé ákóré nénti bo abhen Mandem áchémé.” ⁷ Bõnkwo Fárisi bábhèp Yesu be, “Mbák enyu yò ke échí, ndaká yí Moses áréme bé mmu ákway berò ngoré ywi mbák achye yi ekáti awáy nebhay?” ⁸ Yesu akeme bhò be, “Chí ãti netanánti eneka

kě Moses áká nyaka be bákway berò baghõré bhèka ndũ nebhay. Èpú nyaka enyu yò ndũ nebhõnet. ⁹ Diñí ká be, yě agha ane árò ngoré ywi ndũ nebhay, kebhá kéké ngoré akwen berwõp, ambáy ngoré achak, akwen berwõp.”

¹⁰ Yesu áréme nókó nó, bakoño bhi bárem be, “Mbák échí nó, ntí apú yé ane mmu abhay ngoré.” ¹¹ Ke Yesu akeme bhò be, “Puyé yěntiki mmu ke ákway beka beyõn ebhen. Ndiere bo abhen Mandem achyé bhò nti béchókó nó, kě bákway beka bhò. ¹² Mbok bo bachi bagú-bhó te amem menie. Abhénéfú báchí bagú-bhó mbonyune bo bachak ke báká bo mámbák nó. Ke báchák bábhíkí ka nebhay ndu báchyé mmæt beka betik Kefõ mfáy. Yěntiki mmu ane ákway bekoño enyĩn ene ndémé, ánkõnõ yó.”

*Yesu ayét māmbo
(Mk 10.13-16; Lk 18.15-17)*

¹³ Bofú básót bõbhap bárók ntá Yesu ne bhò be yi anyanã bhò amò anti, anikmæt be Mandem anjet bhò. Bakoño bhi bághó nókó nó, bábhò besayti bhò be báké sõnõri Yesu. ¹⁴ Ke Yesu arem be, “Dõ ká māmbo mantwò ntá ya, báké chyet bhò mbi mbonyune bõ abhen bachi mbò bhò kě Mandem ábhak Mfò awap.” ¹⁵ Yesu áréme nókó nó, asót bõbhò anyanã bhò amò anti, ayet bhò. Aká nókó nó, arò nebhuæt wu arók ebhak échak.

*Mfò nkáp
(Mk 10.17-31; Lk 18.18-30)*

¹⁶ Èfákari be mmu amot arók ntá Yesu, abhèp yi be, “Ntõn, ntiki erítí enyĩn mēkwáy beka ke Mandem anchye me nepém enen nébhíkí bhõn ngwenti?” ¹⁷ Yesu akeme yi be, “Ndaká yí óbhèp me ãti erítí enyĩn? Mmũ amot aywintí ke ári. Mbák ðyán yi anchye wò nepém enen nébhíkí bhõn ngwenti, óbhõn bébháré bebhé Mandem.” ¹⁸ Mmũ wu abhèp Yesu be, “Ebhén?” Yesu

akeme yi be, “Orijí bebhé Mandem. Bérèm be, ‘Ké kwen berwop. Ké wáy mmu, Ké ghep aghép. Ké te ntisie akware, ¹⁹ chyé máye ne etaye kenókó. Ne obhəj bekwəj nti nkwa mbə enyu ókónó mmuet eye.’” ²⁰ Esakámu yə arem be, “Nnán nchí bhəere bebhé ebhen menkem. Enyij échák ébhəét ké?” ²¹ Yesu aghati yi be, “Mbák dyán ombak chak ndü babhi ankem, dók tí menyij ebhe menkem, chyé nkáp ntá bachébhébo. Mbák ónká nə, chəj ómbəj kefə menyij amfay. Jntwó ye onkojo me.” ²² Esakámu yə ághókó nókó nə, arəbhe rəjəwəj nsónso mbənyune abhəj nyaka beyá menyij.

²³ Yesu ayibhiri mmuet arem ntá bakojo bhí be, “Nchí ghati bhe be ébè mmuet tontó be múnkáp anka Mandem ambak Mfə ywi. ²⁴ Echí wikirik be mpəjə baso ámfəét ndü mbok mbiábhan écha múnkáp béka Mandem ambak Mfə ywi.” ²⁵ Bakojo Yesu bághókó nókó nə, bápóp! Babho bebhəp yi be, “Mbák enyu yə ké echi, ághá yé ákway bebhak mmu ane Mandem ápeme?” ²⁶ Yesu ayijí bhə díí, arem be, “Ntá nkwañwan, mbi ápú, ke yənyij épú cha Mandem.” ²⁷ Píta asá eyəj arem be, “Ná ne bhesé? Séró yəntiki enyij sékəjə wə! Nsáy ane sébhəj chí yí?” ²⁸ Yesu aghati bhə be, “Nchí ghati bhe be ndü mmik nko, mpok Mmu ane áfú ntá Mandem áchəko ndü enokó kefə yi ne keném kenkem, be bakojo bha bəchək nkwo ndü menəkó kefə, bekem maneréket Israel byo ne apay. ²⁹ Ne yé agha ane áró yé chí beket, yé chí bəmayi, yé chí étayi, yé chí máyi, ye chí bəbhi, yé chí baki yi éti yí akəjə me, chəj ampet ambəj menyij ebhen menkem ndəj besa betay, ambəj nkwo nepém enen nebhihi bhəj ngwenti. ³⁰ Ke chəj beyá bo abhen bachi ambi néne, mándəp ansem, ne abhen bachi ansem, mándəp bayámbi.”

20

Mandem akap bakü betik abhi

¹ Yesu arək ambi berem be, “Mbák Mandem achi ne bho mbə Mfə wap, menyij bebhak mbə enyu échí ndü nekay enen. Nekáy enen nechi be, mbəjónkífú achi nyaka. Ewak émət, afa beti beti arək beyəj bə abhen bákü betik amem nki ywi. ² Aka ne bakü betik abhen yi ayambi ásré be chəj yi anchye bhə nkáp ane ákwáy ndü betik ebhen nywəp nemət. Ató yé bhə be mándók mánkü betik amem nki ywi.” ³ Egháká nókó nkárénká nénenamət beti bhə, afa arək nefisie, aghó bəfu tété abhen babhihi bhəj yənyij beku. ⁴ Aghati bhə be, “Dók ká nkwo ndü nki wa manká betik aré. Mánán mámfaté beku, chəj nchye bhe nkáp ane ákwáy.” Báfəét bárók. ⁵ Egháká nókó mbə nkárénká byo ne epay, ne nkarenka érat ene ngósi, mbəjónki wu aka enyumət. Nó chí, asət bə betik bachak ató ebhi. ⁶ Bérəj nkárénká etay beku, apət afú, arək etək, aghó bo bəchák tété, enyij ene bákü ti. Abhép bhə be, “Ndaká yí bəchí fá tété, nywəp nenkem, enyij ene bákü ti?” ⁷ Bákéme yi be, “Séchí fá tété mbənyune sebhiki bhəj mmu ane ástə bhese ndü betik.” Mbəjónki wu aghati bhə be, “Dók ká nkwo mánkü betik amem nki wa.” ⁸ Egháká nókó béku, mpok bakü betik bəpetnsem anywəp, mbəjónki abhihi mmu ane áyijí bakü betik aghati yi be, “Biní bakü betik chye bhə bakáp ayap, bəbhó ne abhen bərójə ebhi ndəbhensem, bewenti ne abhen báyámbi.” ⁹ Abho ne abhen básré bhə ndü betik nkárénká etay beku, achye yəntiki mmü wap nkáp nywəp nemət ankem. ¹⁰ Agháká nókó ntá bə abhen báyámbi bəbhó betik beti beti, bákáysi be chəj anchye awap nkáp anja ancha ane bə abhen babho betik chí beku. Ke achye yəntiki ntí mmu

chi enyumot, no chi nkáp betik ebhen nywop nemot. ¹¹ Básóré nókó bakap ayap, babho menywinti eti mbónkí, ¹² mándeme nókó be, “Bó abhen báká betik chi ndü neñakó nywop nemot, ochyé bhó nkáp enyumot ne bhesé bhó séká betik ndü nywop nenkem amem esóntí mmok.” ¹³ Ke mbónkí akeme mmu wap amot be, “Nkwáne, mbíkí nyié be yényin. Séká eyon émot ne bhe be méchye yéntiki mmu yweka nkáp betik ebhen nywop nemot. Pú nó? ¹⁴ Sot nkáp aywe dók. Membon ké mbónj nti bechye mmu ane abho betik ndobhensem nkáp betik ebhen nywop nemot mbó enyü nchye wó. ¹⁵ Nkáp chi awa. Mbíkí bhón betan beka enyü nkónj ne wú? Mpabhamík aka óbenti ndü ntónj bóbhen berinti?” ¹⁶ Yesu anánj nókó bétém nekay enen, arem ye be, “Enyu eyó ke echi be chon beyá bayámbi mándop ansem, ne beyá baróbhensem mándop ambi.”

Yesu arem ndon ene éjwi érat be chon mángwáy yi

(Mk 10.32-34; Lk 18.31-34)

¹⁷ Ené Yesu ákó beron Yerúsalem ne bakonjo bhi bati byo ne apay, asot bhó nepak, abho beghati bhó enyin ene ébhónj békákari ne yi. ¹⁸ Arem be, “Ghók ká, sérón no chi Yerúsalem, ne mpok ségháká aré, chon mámfye Mmu ane áfú ntá Mandem amó bóbati bachiákap Mandem ne ntá baton ebhé Moses, bó mándem be mángwáy yi. ¹⁹ Ne bóbati mánsot yi mamfye amó bo abhen bápú bo Israel, bé mánjókó yi, ne be mándén yí ne ekpa, ne be mángó yi ndü ekotákátí. Ke égháká nókó manywop arat, ampetnsem ndü nepém.”

Yesu yi be münti abhon bebhak mübetok

(Mk 10.35-45)

²⁰ Ebhíkí tat, ngoré Sebédi asot bóbhi bati apay, arak ntá Yesu ne

bho. Atep mánén besí bhi are bhép yi be ankwak yi. ²¹ Yesu abhép yi be, “Jyán ménké wó yi?” Akeme be, “Eta, ké bé mpok óbhak Mfó, bóbha abhen bati apay, manchakó ne wó, amot ebhe awónem, achák ebhe awógho.” ²² Ke Yesu akeme yi be, “Óbhíkí rinj enyin ene óyàn nké ntá ye. Bákway beka menyu esonori ane mbónj ményú?” Bákéme yi be, “Sékwáy beka nó.” ²³ Yesu aghati bhó be, “Tetep, chon mányú nkóp esonori ane mbónj menyu, ké mbíkí bhon betan beyap bo abhen babhónj bechakó ebhe awónem eya ne abhen babhónj bechakó ebhe awógho. Bebhak ebho bechi ntá bó abhen Etaya aghoko bhó ábháré ntá yap.” ²⁴ Bakonjo Yesu báchák bati byo bágghókó nókó enyin ene bó Sebédi bareme, bábho bebenti ne mamæere bhap no bachi nno amot. ²⁵ Eká Yesu abhinj bhó mankem arem be, “Bárinj be ntá bó mmík, bafó bábhon beyá betan amfay bóbhap, ne bóbati básót beyá betan beka bóbhap mángók bhó. ²⁶ Ke ébhíkí bhon bebhak enyu yo ndü nkwo yweka. Mmu ane áyàn bebhak müngo yweka, abhon bebhak mübetok yweka, ²⁷ ne yéntiki mmu yweka ane áyàn bebhak mmü mbi abhon bebhak nsem ayweka, ²⁸ nkúbhé mbó enyü Me Mmu mfú ntá Mandem mbíkí twó be bo mántók me. Ntwó chi bebhak mübetok, ne bechye nepém ena ndu beku beyá bhó, mferé bhó ndü kesemé bebú.”

Yesu abú manémámik bati apay amem etok Jeriko

(Mk 10.46-52; Lk 18.35-43)

²⁹ Yesu áfú nyaka etok Jeriko ne bakonjo bhi. Ngémtay bho béré konjo bhó. ³⁰ Manémámik bati apay babhak nepaká mbi chakó. Bágghókó nókó bé Yesu ké áfæt, bábho bebík mandeme nókó be, “Eta, Mmó Mfó Debhít! Ghó bhesé ntínso!” ³¹ Bo abhen bachi are

bábhó besayti manémámik bhó be, “Kusí ká!” Ke bákpik bare bik ne eyon amfay be, “Acha, Mmó Mfó Debhít! Ghó bhése ntínso!”³² Yesu ate, abhñjì bhó, abhép bhó be, “Báyàn bé nkà bhe yí?”³³ Bákéme yi be, “Eta, séyàn ónká amík yese ánéné.”³⁴ Yesu aghó bhó ntínso. Atok amík ayap. Témté wu, babho beghó mban ne babho bekoño Yesu.

21

Yesu achwe Yerúsalem mbó mmu ane anu ansót awónem
(Mk 11.1-11; Lk 19.28-40; Jn 12.12-19)

¹ Yesu ne baghókó bhi bákó baghaka ndü bõbetok Betfáge ne Bétani, ndü Njie Menok Olif, kekwoť ne Yerúsalem. Aré, ató baghókó bhi bati apay ambi. ² Apére tó bhó, aghati bhó be, “Dók ká ndü mótok ane achi afó ambi. Néchwe báchwé etok, chon mángó mpõño batu sesét, ne móywi. Kanjári ká, mántwó fá ne yo. ³ Mbák yé mmu abhep be ntí ane bákàñari yo, ghatí ká yi be, ‘Acha, áyàn yo.’ Témté wu, chon yi andó mánsót yo.” ⁴ Éfákari nkúbhé enyu eyó bé enyij ndemekepinti arém nyaka émfú tetep. Ndemekepinti arem nyaka be,

⁵ “Ghatí bo Sión * bé mfo wap átwò.

Abhõñ nesepimuet, átwò chókó amfay mpõño batu, amfay mómpõño batu.”

⁶ Bakoño Yesu bhó bárók bakó mbó enyü yi aghati bhó. ⁷ Básót mpõño batu yo ne móywi, bárók ntá Yesu ne yo. Básót nden mfámuet yap basõbheri yo, Yesu akó achókó amfay. ⁸ Beyá bo abhen bachi are, báfère nden mfámuet yap baghay ambi. Báchák b́aré kpót béwókéndé mángay nõkó ndü mbi ane yí áfuet aré. † ⁹ Beyá bho b́aré rõñ ambi, bachak mankoño nõkó ansem. Yesu

abhak néntí enap. Bó mankem b́aré bik mándeme nõkó be, “Sémbítí Nyië newú Mfó Debhít! Mandem ánjet mmu ane átwò ndü nnyén Acha! Sémbítí Mandem mfay!”¹⁰ Néchwe yí áchwé Yerúsalem, etok enkem ényíkisi tikítik. Bo bábhó bebhep bati be, “Ane mmu átwò chi agha?”¹¹ Bo abhen bákò ne yi b́aré keme mandeme nõkó be, “Chí Yesu, Ndemekepinti Mandem ane áfú Násáret, atú Gálili.”

Yesu abók bakõsie
(Mk 11.15-19; Lk 19.45-48; Jn 2.13-22)

¹² Yesu áchwé nõkó etok, arók amem ekerákap Mandem. Abók bakõsie ne bo abhen bákú menyij. Atakati b́éfémé bo abhen bákò esie bakap bewupsi. Atakati nkwo menok bo abhen b́atí bebhõjó. ¹³ Ndü Yesu ákà nõ, aghati bhó be, Mandem arem be, “Eket eya ébhõñ bebhak chi ekeré nenikimuet, ke báyibhiri yo érop nebhuet ane baghép bábhése are.” Nó ké básinjí amem Ekáti Mandem.

¹⁴ Ené Yesu ábhuet amem ekerákap Mandem, beyá manémámik ne bakem b́arók ntá yi, abú bhó mankem. ¹⁵ Bõbati bachiákap Mandem ne batõñ ebhé Moses bághó menyijí maknkay ebhen Yesu ákú. Bághó nkwo ndü mámbó bábik amem ekerákap mándeme nõkó be, “Bakak ne kenókó ámbák ne Nyië-newu Mfó Debhít!” Baghó nõkó nõ, bati ábé bhó amem tontó. ¹⁶ Bábhép Yesu be, “Opú ghók nõ enyij ene bõbhen b́arèm-é?” Yesu arem be, “Nchí ghók. Nó té báchí, bábhíkí re ghók wáwák enyij ene basinjí amem Ekáti Mandem?” Básinj be, “Okà mámbó ne abhen babhuet amó mándinjí bechye wó bakak ne kenókó?”¹⁷ Yesu aró nõkó bhó, afa Yerúsalem arók Bétani, abhufe are.

* 21:5 Sión chi Yerúsalem. † 21:8 Enyu eyó ké bo Ju bákú nyaka mpok müngo átwò.

Yesu akw enok ékúri
(Mk 11.12-14, 20-24)

18 Néyí nókó, Yesu afa abho bepetnsem Yerúsalem. Nsay akém yi. 19 Ndü áròh, aghó enok fig nékú mbi. Arak aré, ke yé mósepeménok ake ghó amfay. Ébhíki fuét chí beyé bóbho. Yesu arem ntá enok eyo be, “Tě mmik amáy, opú pere kway menyu kerem.” Enok fig eyo egu témté. 20 Baghok Yesu bágghó nókó enyiy ene éfákári, bábhák maknkay tontó. Bábhó berem ne bati be, “Yí ékú enok fig ene egu témté enyune?” 21 Yesu aghati bhó be, “Nchí ghati bhe be, mbák mámbòh neka ne Mandem tetep, kemakati betan ebhen yí ábhónó, bákway bekú enyiy ene nkú enok fig ene. Ne bákway bégháti yé chí njie ne be ‘Fá fá kwén awu amem manyu,’ émfakari enyu yo. 22 Ne yéntiki enyiy ené mánikmuet be Mandem anchye bhe, apú rò bechye bhe, mbák mánókó.”

Ebhak ené betan Yesu béfú
(Mk 11.27-33; Lk 20.1-8)

23 Yesu achwe amem ekerákap, abho betan bho Eyon Mandem. Ndü yí ákú nò, bóbati bachíakap ne bóbati etak báchák bárók ntá yi bábhép yi be, “Ntiki betan óbhónó bekú menyiy ebhen ne ókú? Agha áchyé wò betan ebhó?” 24 Yesu akeme bhó be, “Menkwò mbòh enyiy émot bebhep be. Mbák mánkéme me yo, chon menkwò ngati be mmu ane áchyé me betan bekú menyiy ebhen mékú.” 25 Enyiy ene mbónó bebhep be chí be, “Agha áchyé nyaka Jón Njwiti betan bejwiti bho? Mandem, ke chí bó mmik?” Bäre kem epáfíti ne bati be, “Chon séndem be yi? Mbák séndem be betan ebhen Jón béfú nyaka ntá Mandem, ábhép bhese be, ‘Ke ndaká yi bábhíki noko eyon eyi?’ 26 Ne mbák séndém be, ‘Béfú nyaka ntá nkwá,’ nó séyàn esonari ne bó bhesé mbonyune bó mankem mánoko sayri be Jón achi

nyaka ndemekerinti Mandem.”

27 Bákéme Yesu chí be, “Sébhíki riñi.” Yesu aghati bhó be, “Menkwò mpú ghati ye bhe mmu ane áchyé mé betan bekú menyiy ebhen né mékú.”

Nekay chí ne bóbhi

28 Yesu arem be, “Bárem bé yi éti ndak ane? Mmu amot achi nyaka ne bóbhi bati apay. Bábhák bó babhakanem. Ewak émot abhinyi ane mbi aghati yi be, ‘Mówa, dók kú betik amem nki echon.’” 29 Mówu akeme be, “Mpú rón.” Ke ansem mpok, awupsi nti arak. 30 Chí afuét arak ntá mmó ane mónkwon, aghati yi nkwò be, “Mówa, dók amem nki kú betik echon. Mówu akeme yi be ‘Eta, chon ndak.’ Ke akérón. 31 Ghati ká me. Ndü bóbho bati apay, ane ághókó étayi, akw enyiy ene yí áyàn chí ané?” Bó mankem bakeme be, “Ane nsénsi.” Yesu aghati bóbati bo Israel bhó be, “Diní ká tetep be bó bebú mbó babhebhé nkábhénti ne baghóré-nekó báyámbi bébhón mbi bebhak bó abhen Mandem achi ne bhó mbó Mfó wap, ené bāròp nsem. 32 Nchí rem nò mbonyune Jón Njwiti atwó nyaka ntá yeka bo Israel mankem, betan bé enyü mmu ákwáy bebhep nepém eni chak besí Mandem, ke bábhíki noko enyiy ene yi árèm. Babhebhé nk-abhenti ne baghóré-nekó ké mánókó enyiy ene yi árèm. Yéndu bágghó bé babhebhé nkábhénti ne baghóré-nekó mánókó Jón, báke tíknsem be mánókó enyiy ene yí árèm.”

Bakú betik ne mbónónki
(Mk 12.1-12; Lk 20.9-19)

33 Ghok ka nekay néchák, “Mmüfú abhón nyaka nki. Api menok vain are. Atep ebhá ene eghabheri nki ankem. Atém mbok aghoko nebhuet ane báyàt kerem váin, be nnok ywi amfu, mánsot, máná mmém. Ate mókerémfay amem nki wu, bé ámbák nebhuet ane mmu áchókó ndu bébhábhéri

nki. Afyé ye bo aré be mánka betik mánkore nsáy ne yi. Arə, arək nekə etək echak. † ³⁴ Mpok bekək kepeménək ákwáy nókó, mbəñónki ató bakü betik bhi bachak be mándók mánsót aywi ákóré mbwət. ³⁵ Ke bächwəbhé nókó amem nki, bakü betik ndü nki bákém bhə. Bádén amət, baway áchák, bátémti anefú ne batay. ³⁶ Ebhíki tat, mbəñónki wu aferé bakü betik abhi báchák ató. Báya báchá abhen mbi. Ke bakü betik abhen báchí amem nki bákém bhə, bákü enyumət ne bhó, mbə enyü bákü ne abhen mbi. ³⁷ Ndü ngwenti, mbəñónki arem ne mmuet yi be, ‘Chəñ ntó mbəñ mowa. Yé yí, bábhəñ béchye yi kenókó.’ Aferé ye móywi ató. ³⁸ Ke neghó ane bakü betik bágghó yi, bábhó berem

ne bati be, ‘Yini mbəñ móywi né, ne yí kē ábhónjé ményíé newú etayi. Twó ká sénkem yi séngwáy bé etayi ánánj ángú, menyin ebhi méndəp chi ebhesé.’ ³⁹ Bákém yé yi, baya, báfú amem nki ne yi, barək baway.” ⁴⁰ Yesu ánánj nókó bétém nekay enen, abhép ye bəbati etək Israel be, “Bé bákáysí bé mpok mbəñónki wu ápérénsem nekə enen yí árónjé, áku yi ne bakü betik bhə?”

⁴¹ Bəbati bhə bakeme Yesu be, “Mpok ane mbəñónki wu ápérénsem, áku bebépti bakü betik bhə mángú ebépti newú, ansət nki wu anchye ntá bakü betik abhen bápú nók bechye yi aywi ákóré mbwət témté, yéntiki mpok ane enyinj éfú ebhi.”

⁴² Yesu abhép bhə be, “Bəbhíki re pay enyinj ene echi amem Ekáti Mandem?

Básinj be, ‘Nkúbhé ntay enen batéket báguebhé bé nébhíki ri, nó ke néróbhé ntay enen nékémé eket nechá batay áchák ankem.

Mandem ke ákú bé émbák enyu yə,

ne echi ndaká maknkay tontó ntá yese!’

⁴³ “Məghati ye be be, chəñ Mandem amferé áfók ane bábhónjé ndü yí áchí ne bhe mbə Mfə yweka, anchye ntá bo báchák abhen bákü menyinj ebhen yi áyən bə manka.” ⁴⁴ [Yéntiki mmu ane akwene ndü ntay enen, ášlepti ndü mbinj, ne mmu ane ntay enen nékwéné yi amuet, néchəkoti yi.]

⁴⁵ Bəbati bachiákap Mandem ne bənkwo Fárisi bágghókó nókó bakay yə nó Yesu átémé, bárinj be árəm nə chí éti yap. ⁴⁶ Báre yan bekem yi, ke bácháy nyaka beyá bo abhen báchí are, mbənyune bárinj nyaka be bəbhə básət Yesu mbə ndemekerpinti Mandem.

22

*Yesu atém nekáy epá nebhay
(Lk 14.15-24)*

¹ Yesu apət abho beghati bhə menyinj ndü bakay. ² Yi be, “Mbák Mandem achi ne bhə mbə Mfə wap, menyinj bébhak mbə enyu echi ndü nekay enen. Mfə amət anak nyaka epá nebhay ntá móywi. ³ Mpok epa ákwáy nókó, ató bə-betok abhi bé mándók mángátí bə abhen yi ánáká be mpok akway. Ke yé amət ke twə. ⁴ Apət abhinj bə-betok abhi báchák aghati bhə be, ‘Dók ká ghati bo abhen nnáká bé ngwáy bhə besené mporə ne mánánj mana nenyíé, yéntiki enyinj énanj échí téé. Dók ká ghati bhə mántwó.’ ⁵ Ke ndü bo abhen yi ánáká mankem, yé mmu amət abhíki fyé ntí. Mánka nókó chí ebhap menyinj. Amət arək ebhi eyi, achák arək chí ekerésie eyi, ⁶ abhénéfú bákémti bə-betok abhen mfə wu ató, bádén mbə nnya baway. ⁷ Mfə wu abhónj beyá bebénti. Ató batémé nenu bhi bárók baway bəbhə, básəñ etək eyap. ⁸ Abhinj ye bə-betok abhi arem be, ‘Mpok epa akway. Ke bə abhen

† 21:33 Vain áko ndü menək ne básət kepem eki mána mmém.

nnáká bátɔŋ be babhiki kway bō abhen bátwō ndū epā eya. ⁹ Dók yé ká ndū yěntiki mbay, mǎnák yěntiki mmu ane bǎghó, bé ántwó ndū epā nebhay.’ ¹⁰ Bǎbetok bhó bǎrók bakə mbó enyū yi ághátí bhó. Bǎbhíŋi yěntiki mmu. Mmū mbámmbə mǎmbiŋi bhíŋi, mmū ndíndí mǎmbiŋi bhíŋi. Ekú eket epā nebhay éjwí ne bo.

¹¹ “Ke mpok mfó áchwé anywóp beghó bō abhen yi ánáká, aghó bé mmu amot abhiki bhɔŋ nkú-nebhay aməet. ¹² Abhép mmu wu be, ‘Nkwǎne, okú ná ke ḡchwe fá, nkú-nebhay wə aməet tí?’ Echa mmu wu enyiŋ berem. ¹³ Mfó achye eyɔŋ be mánkém yi mángwót amə ne bekak, mǎmesə nefi ndū ejuri. Aré, bo bǎbhak ndū nedí kebho ne nenyié amén.” ¹⁴ Yesu ánáná nókó betem nekay enen, arem be, “Mandem anak beyǎ bho, ke ayap chí bǎrú.”

Bǎbhép Yesu ɛti nkábhénti ndu báyan yi ánkwén anyu
(Mk 12.13-17; Lk 20.20-26)

¹⁵ Ebhíki tat, mbək bōnkwo Fárisi bǎrók báté eyu, babho beyan enyū bákway bekə Yesu ánkwén anyu, be bə mámbóŋ mbi bekem yi. ¹⁶ Báká eyɔŋ émot, bátó mbək bakoŋo bhap ne mbək bo Israel abhen báté ansem Hérod ntá Yesu be mámbép yi be, “Ntɔŋ, sériŋi bé wə ɔchí mmu tetep, ne bé ḡtɔŋ bho mbi Mandem tetep. Sériŋi bé ɔpú yiŋi mmu ndū besí óncháy yi. ¹⁷ Ghatí ye bhese, ebhé yese eka be sénchié nkábhénti ntá Mfó Rom ke ébhíki ka?” ¹⁸ Yesu ariŋi nkaysi mbámmbə yap. Arem be, “Bé bho betábhá, ndaká yí mǎmò me?” ¹⁹ Aghati bhó be, “Tóŋ ká me nkáp kpokorok ane básot bechye ndū nkábhénti.” Bátwó yi ne ebhókə nkáp. * ²⁰ Yesu asot akém awə, abhép bhó be, “Ntí ághá né are? Ne nnyén chi enen

ághá?” ²¹ Bákéme yí be, “Chí ntí Sísa, Mfó Rom. Ne nnyén, chi eni.” Yesu aghati ye bhó be, “Chié yé ka mfó Rom yěntiki enyiŋ ene echi eyi, mǎnchye Mandem yěntiki enyiŋ ene echi ene Mandem.” ²² Bǎghókó nókó enyiŋ ene Yesu areme, bǎpóp! Bǎrú yi, barək ebhak eyap.

Enyiŋ bǎbhébhé Yesu ɛti nepéŋsem ndū nepém
(Mk 12.18-27; Lk 20.27-40)

²³ Nkúbhé nywəp enə, mbək bōnkwo Sádusi bǎrók ntá Yesu bebhep yi enyiŋ ndu bekə yi ánkwén anyu. Bōnkwo Sádusi babhiki noko nyaka be ewak émot bawú bǎpetnsem ndū nepém. ²⁴ Bǎbhép Yesu be, “Ntɔŋ, Moses asiŋ ndū ebhé eyese be, mbák mmu ángú ándó ngoré ke bō kebhoŋ yé mmó, mómayi abhoŋ besot ngoré wu bé ámbé bə ne yi ndū nnyén manə ane ágú. ²⁵ Bǎ chi amot bati tándramot bǎchí nyaka fá. Ane mbi abháy ngoré, agú ené yi abhiki bhɔŋ yé mmó. Ane ákòŋo yi, asot kénkwésé wu ndū nebhay. ²⁶ Yí nkwo agú, kebhoŋ mmó ne kénkwésé wu. Efákari enyumot ne ane ájwí bati arat, ne bǎmayi bachak nkwo. ²⁷ Ndū ngwenti, ngoré wu nkwo agú. ²⁸ Ndu echi nə, mpok Mandem ákə bawú mámpétnsem ndū nepém, ngoré wu ábhák ane agha? Ndu bó mankem, bati tándramot, yěntiki mmu wap abhay nyaka yi.”

²⁹ Yesu akeme bhó be, “Bekwéné béchí ne bhe tontó! Ntí achi be bǎbhíki riŋi yé chi menyiŋ ebhen bechi amem Ekáti Mandem ne yé chí betan Mandem. ³⁰ Mpok Mandem ákú bawú mámpétnsem ndū nepém, bo bǎbhak mbə bəángel awu amfay. Bápú pəre bhay nebhay. ³¹ Ke mbák mǎmákati be bawú bapu kway bepétnsem ndū nepém, nə bǎrem be bǎbhíki re pay ndū Ekáti Mandem enyiŋ

* 22:19 Yesu ariŋi be báyan yi ankwen ndū ntá yap.

ene yi ághátì bhe? Èchí amem ekátì bé Mandem arem be, ³² ‘Mē nchí Mandem Abraham, Mandem Aisek, ne Mandem Jekóp!’ Mandem achí Mandem bo abhen bachi nepém. Apú Mandem bawú.” ³³ Beyá bo abhen báchì nyaka are bághókó nókó enyiyi ene Yesu árémé, manyu áchók bhò, béyíyì enyü netóy enen Yesu átòy.

Ebhé Mandem ene echa bechak menkem

(Mk 12.28-34; Lk 10.25-28)

³⁴ Bónkwò Fárisi bághók be enyiyi ene Yesu ághátì bónkwò Sádusi éká manyu áchók bhò. Báté eyu, báyáñ enyiyi échák ene bábhēp Yesu. ³⁵ Mmü wap amot ane áchí esáyrí ntòy ebhé Moses arak memò Yesu. Abhép yi be, ³⁶ “Ntòy, ebhé ene échá bebhé Moses béchák chi éné?” ³⁷ Yesu akeme yi be, chí ebhé ene érēm be, “ ‘Kòy Mandem Acha ywe ne nti ene nenkem, ne efónó ye enkem, ne nkaysi ye nkem’ .” ³⁸ Ené ke echí ebhé mbi, ne yó ke échá bechak menkem. ³⁹ Ené éjwí bepay échi mbò ené, ne érēm be, ‘Kòy nti nkwá mbò enyu ókónj mmuet eye.’ ⁴⁰ Bebhé ebhen bepay békúti yéntiki enyiyi ene Mandem áyàñ bo mándíní, mbò enyü echí ndü menyiyi menkem ebhen Moses ásiní, ne ebhen baremé kepinti Mandem básiní.”

Mpeme Mandem afyé nyaka bariēp bé átò

(Mk 12.35-37; Lk 20.41-44)

⁴¹ Ené bónkwò Fárisi babhuet ebhak émot ne Yesu, yi abhép bhò be, ⁴² “Ndü nkaysi yeka, Mpeme Mandem afyé nyaka bariēp be átò abhòy bebhak mmò agha?” Bákéme Yesu be, “Abhòy bebhak ebhárémò Debhít.”

⁴³ Yesu arem be, “Ná echí ye be Efónó Mandem ákà nyaka Mfò Debhít ambiyi yi be ‘Acha?’ Mfò Debhít arem nyaka be,

⁴⁴ ‘Mandem Acha arem nyaka ntá Acha wa be, chòkò fá ebhé awónem eya ndü enòkò-kenókó, † krate nkà bōmpap abhe mándap mbò enòk ene ónyàña chòy bekak are.’

⁴⁵ Yesu abhép ye bhò be, mbák Mfò Debhít ábhinyi nyaka Mpemé ré be Acha. Ná Achá-re áyibhiri ambak ebhárémò ywi?”

⁴⁶ Yé mmu kekway bekeme Yesu enyiyi ene yi ábhébhé bónkwò Fárisi. Ne bébhò mpok eyò, yé mmu kepere mò bebhēp yi yényiyi.

23

Sot ká mpok ne batòy ebhé Mandem ne bónkwò Fárisi

(Mk 12.38-39; Lk 11.43, 46, 20.45-46)

¹ Ebhíkí tat, Yesu abho beghati bakoño bhi ne beyá bo abhen bachi ebhak émot ne yi be, ² “Batòy-ebhé Mandem ne bónkwò Fárisi ke bábhónj betan beghati bho mbòy menyiyi ebhen béchí amem bekáti ebhen Moses asíní. ³ Bábhòy ye bekoño chi menyiyi ebhen bò bárēm, báké kà menyiyi ebhen bó bákà. Nchí rem nò mbonyune bó babhòy bápú kà menyiyi ebhen bó bághátì bho wáwák. ⁴ Báby bho menwóptí batu anti be mámpókó, ndü beyá bebhé ebhen bò báfyè, ke bó babhòy bápú kwak bo mámburé bebhé bhò yé mandú. ⁵ Bákà yéntiki enyiyi eyap chi ndu betòy mmuet. Enyiyi émot echí be, yéntiki mmu wap ásat Eyòy Mandem ansín amfye amem bōmenyiyi mbò nchónyí ambat nefó puréé, angwót échák ndü erebháwò, kémbyáká bejenjémé nden eyap nkwo bésapti méncha enyu bébhónj bebhak. ⁶ Bákòy nkwo béchòkò ndü bebhaká kenókó amem bekeré nenikímuet ne ndü bepa. ⁷ Bákòy nkwo be bo mánkaka nókó bhò nefisie ne kenókó. Ne

† 22:44 Ebhe awónem Mandem: Nò chí nebhuét kenókó.

* 23:7 Bo báchyè nyaka batòy beyá

bákəŋ be bo mambinji nəkə bhə be, ‘Ntəŋ’. * 8 Yě mmu yweka áké ka mámbinji yi be, ‘Ntəŋ! Bábhəŋ chi ntəŋ amət, ne be mankem bächí chi batí bönkwə.’ 9 Ne báké bhinji nti münkwə be, ‘Eta mbənyune bábhəŋ chí chi amət, yí mmú áchí amfay.’ 10 Ne mmu yweka áké ka batí mámbinji yi be, ‘Ntəŋ’ † mbənyune bábhəŋ chí amət, Mpeme Mandem afyé nyaka bariəp be átə. 11 Mmu ane áchá báchák abhəŋ bebhak mübetok yweka. 12 Yě agha ane áyòŋ mmuet, Mandem ásepti yi amik, ne yě agha ane ásepti mmuet amik, Mandem ákosi yi amfay.”

Betábhá batəŋ ebhé Moses ne ebhen bönkwə Fárisi
(Mk 12.40; Lk 11.39-42, 44, 52, 20.47)

13 Yesu abho ye berem ntá batəŋ ebhé Moses ne bönkwə Fárisi be, “Bé batəŋ ebhé Moses, ne be bönkwə Fárisi, bo betábhá! Chəŋ émbəp ntá yeka encha mbənyune bächyət bo mbinywəp be báké rə Mandem ambak Mfə wap. Bé babhəŋ bápú ka Mandem ambak Mfə yweká, ne bächyət mbi ntá abhen bákway bəyan bəchwe are! 14 [Bé batəŋ ebhé Moses, ne be bönkwə Fárisi, bə betábhá! Chəŋ émbəp ntá yeka encha. Bəsət beket mánkwésé, mánkə nəkə beróri nenikimuet, berwə bho be bächí besayri bo Mandem. Eti yə, chəŋ ntémsí yeka ancha ane bo bachak.] 15 Bé batəŋ ebhé Moses, ne be bönkwə Fárisi, bə betábhá! Chəŋ émbəp ntá yeka encha. Bákway beko mánkini bəmanyu mándək mban ne mban ménú bəyan yě chí mmu amət be ámbák münkwə yweka. Ke mpok yi ayibhiri arəbhe mbə bhe, nkúbhé bé ké bákə yi ámbəp ancha be babhəŋ ndəŋ epay, ambak mmú ane árəŋ ndú nepingo.

16 “Bé manémámik abhen báya bho mbi, chəŋ émbəp ntá yeka

encha! Bé bərəm be, ‘Mbák mmu ámfyé bariəp ne Mandem beka enyiŋ, anjiki ndú nnyén ekerákap Mandem betəŋ be yi abhəŋ beka enyiŋ eyə, ke yi keka yə, yě esəŋəri epu bhak.’ Ne be, ‘Mbák mmu ánjíki ambinji berítí menyiŋ ebhen bechi amem ekerákap Mandem, abhəŋ bébhəre bariəp ami.’ 17 Bé bechiŋtí manémámik! Ekerákap Mandem ké échá menyiŋ gol, ke menyiŋ gol ke becha ekerákap ene ekú menyiŋ gol mémbak nyáná? 18 Ne bərəm be mbák mmu ámfyé bariəp ne Mandem beka enyiŋ, anjiki ambinji nnyén éfémé akap Mandem betəŋ be abhəŋ beka enyiŋ eyə ke yi keka yə, yě esəŋəri épú bhak. Bərəm nkəwə be Mbák mmu ánjíki ndú nnyén menyiŋ ebhen bəbhərə ndú éfémé bechye akap ntá Mandem, abhəŋ bébhəre bariəp ami. 19 Bé manémámik! Besí Mandem, éfémé akap Mandem ké echa menyiŋ ebhen bəbhərə aré ndu bechye akap, ke menyiŋ ebhə ke becha éfémé akap Mandem? Pú éfémé yə ké ekú enyiŋ ene bəbhərə are embak nyáná? 20 Ndu échí nó, mmu ane árəm ndak, anjiki ambinji nnyén éfémé akap Mandem, abhəŋ berinji be, ayíki nə nkəwə ndú nnyén yəntiki akap ane achi ndú éfémé yə. 21 Ne mmu ane árəm enyiŋ, anjiki ambinji nnyén ekerákap Mandem, abhəŋ berinji be, ayíki nó nkəwə chi ndú nnyén Mandem mmu achi amem ekerákap, 22 ne mmu ane árəm enyiŋ anjiki, ambinji mfay, abhəŋ berinji be ayiki nə chi enəkə kefə Mandem ne Mandem mmu áchəko are.”

23 Yesu arək ambi berem be, “Bé batəŋ ebhé Moses, ne bé bönkwə Fárisi, bə betábhá, chəŋ émbəp ntá yeka encha! Bəsət ndu bəri amət ndú baru byo mánychye ntá Mandem, mánkə enyumət ne

† 23:10 “Ntəŋ” ndú ndəŋ ane até ndú “Kristo”, Mpeme ane ábhəŋó nyaka bətwo.

mbwót achak, ke bápú fyé ntí bebhak chak ne bo mankem, bápú fyé ntí begho bho ntínso, ne bápú fyé ntí bebhak tetep ne bo mankem. Eri beka menyin ebhen echa bekore menyin baru byo, mánchye ndu amot ntá Mandem. Eri nyaka be mánkónó ebhé ene bekore menyin ndü baru byo mánchye ndu amot ntá Mandem, ke bábhiki bhon nyaka beghokantik bebhé béchák. ²⁴ Bě manémámik abhen báya bho mbi, básot mpok béfere yéntiki mónya ane áchí amem enyih ene mányú, ke mpone baso mámenemen ham.

²⁵ “Bě baton ebhé Moses, ne be bönkwó Fárisi, bō betábhá, chon émbep ntá yeka encha! Chon émbep ntá yeka encha mbonyune básot mpok bétyet nsem-ámok ne nsemé nchán, ke bati yeka ájwí ne bepó nkaysi ndü básot menyin bho ne betan, ne ndü bächí bo bati rakáraka. ²⁶ Bě Nkwó Fárisi, manémámik! Ya ká mbi sō mmem ámók ne mmem nchán. Mbák mánká nō, chon nsem-ámok ne nsemé nchán éndyere pépép nkwo.

²⁷ “Bě baton ebhé Moses, ne be bönkwó Fárisi, bō betábhá! Chon émbep ntá yeka encha mbonyune, bächí mbō manem ane bágghókó sayri, bawati ne mbi pépép, enyu ene mmu ághò, ankon, yéndu berené bawú ebhen ménánj béchónj ne beghep ke bechi amem. ²⁸ Enyu yo ké bächí. Mmu ághò be ankaysi be bächí chak ne bho, ke bati yeka ájwí amem ne bapu ne bebá.”

Chon mántémsi baton ebhé Moses ne bönkwó Fárisi (Lk 11.47-51)

²⁹ Yesu arók ambi berem be, “Bě baton ebhé Moses, ne be bönkwó Fárisi, bō betábhá, chon émbep ntá yeka encha! Bachímbi bheka baway nyaka baremé kepinti ne bo abhen bachi chak besí Mandem. Bâte manem ayap nēne, mǎngwati

nōkō mbi aré beka yo ándí amík. ³⁰ Bákū menyin ebhen mándeme nōkō be, ‘Mbō bhese sechi nyaka mpok bachímbi bhese, mbú sébhíki ka ne bhō be mǎngwáy baremé kepinti Mandem Acha.’ ³¹ Nerem ane bārēm nō áton be bē bábhōn bārēm ne manyu yeka be bächí enyumot mbō bachímbi bheka abhen bǎwáy nyaka baremé kepinti Mandem. ³² Dók yé ka ambi mǎnánjá betik ebhen bachímbi bheka bábhó. ³³ Bě nnyó ene! Bě bho bǎbebhē bǎchá mbōn befé! Bákáysí bé bákway bebhon mbi bebēe be Mandem áke tamsi bhe amem nepingo? ³⁴ Ghók yé ka, nchí to be baghatí Eyon Mandem ne yéntiki mmu ane áchí ndinindak ndu ákōnō Eyon Mandem. Chon ntó be bátōn-Eyon Mandem nkwo. Chon mǎngwáy mbok eyap, mǎngo báchák ndü bekotakati, ne mánden abhénéfú ne bekpa amem bekeré nenikímuet ebheka, mánkonō nōkō bō betok ne betok ndu bekem bhō beway. ³⁵ Chon eyō enkā be manon yéntiki mmu ane achi chak ane bo bǎwáy, ámbák be anti, bébho ne manon Abel mmu áchí nyaka chak besí Mandem, beghaka ndü manon Sakaría mmō Barákia, mmu bǎwáy nyaka nenti ekerákap Mandem ne nebhuet ane báchyē akap aré. ³⁶ Nchí ghati bhe be, chon Mandem antémsi be bho mkpák ane echon mankem éti bebépti menyin ebhen bé ne bachímbi bheka bákú.”

Yesu adi kebho éti bo Yerusalem (Lk 13.34-35)

³⁷ Yesu akók arem be, “Eé Yerusalem, bō Yerusalem! Bě bo bǎwáy baremé kepinti Mandem, mántemti nōkō ne batay ndu beway bo Mandem áto be mǎngátí bhe Eyon eyi. Ndü beyā mpok, nján besot bhe mfyé amuet bé mámbak ne me mbō bönkōk abhen nno nkōk ákúti nebhuet amot ne bebhap ebhi, ke bápú ka be nkā nō! ³⁸ Ne néne,

chəŋ Mandəm andə eket eyeka, éndəp enyu yə. ³⁹ Ne diŋí ká be, bápú pəre ghó chəŋ me wáwák kpate mpok ane bārəm be, ‘Sémbítí mmu ane átwò ndú nnyén Mandəm Acha.’”

24

Yesu arem bé chəŋ mánychəŋti ekerákap

(Mk 13.1-2)

¹ Mpok Yesu áró ekerákap Mandəm árəŋ, baghəkó bhi bábhiŋi yi, mándeme nəkó be yi ángó ndú eket eyə erí echa! ² Ke akeme bhə be, “Pú bəghó menyin menkem ebhen básóré báté beket ebhen bechi ndú ekerákap ke ébhak enyune? Nchi ghati bhe be, mpok átwò ane eket ene érəŋ amik enkem, yənyin kerəp téé.”

Chəŋ mánychə nəkó bhe beyá esəŋəri

(Mk 13.3-13; Lk 21.7-19)

³ Ené Yesu achi chókó ambi Njie Menək Olif. Bakoŋo bhi bārók ntá yi. Yé mmu achak kebhak ne bhə. Bárəm be, “Eta, ghati bhese, chəŋ émfakari nə ntiki mpok, ne ntiki erin ébhóŋó beka bo mándinji be mpok ane ótwò arəp kékwót, ne bé mandú mpok mmik ámay?” ⁴ Yesu akeme bhə be, “Sət ka mpok bé yé mmu áké rwó bhe! ⁵ Beyá bo bátwò chəŋ mánsət nnyén ena mánten ambi, yəntiki mmu wap andem nəkó be ‘Yi ke achi Mpeme ane Mandəm afyé nyaka bariəp be átó!’ Ne mándwə beyá bhó be mánjibhiri bati yap. ⁶ Chəŋ mǎngók nsóŋó nenu, mǎngok mbok éti manu ane achi nekə nesie ne ane átwò ansem. Ke báké chay. Menyü menyin ebhə bébhəŋ befakari, ke eyə epu təŋ be ngwenti mmik aghaka. ⁷ Chəŋ betək ménu ne betək béchák, bafó etək mánu ne batí bafó etək. Chəŋ nsay ankwén mbanə ne mbanə, mmik anyikisi ndú betək ne betək. ⁸ Ke menyin ebhen menkem bechi chi

mbə nebhənet enen bebe ntá ngoré ane ándəŋsi.

⁹ “Mpok menyin ebhen befákari, chəŋ mánkem be mámfye amó bəbati etək be mányok bhe sayri, mángwáy bhe. Ne chəŋ bə betəkó mmik mankem mámpap bhe éti báchí bakoŋo bha. ¹⁰ Ne mpok yə, chəŋ beyá bakoŋo bha mánkeme mmuet ansem, mánti nəkó bati ntá bəbati etək, ne mámpabhe nəkó bati. ¹¹ Mpok yə, beyá bo báfú, mándeme nəkó be báchí baghatí Eyəŋ Mandəm, ené bārüə bho rwó be mankoŋo bhə. ¹² Chəŋ bebépti menyin ebhen bo bákú ménja kpát bo kəpere kəŋ bati. ¹³ Ke mmü ane áte kákátí te ndú ngwenti, Mandəm əpeme yi. ¹⁴ Ne bo bábəŋəŋ beghati Mbok Ndíndí ne éti Kefə Mandəm ndú betəkó mmik menkem, bé amem yəntiki etək bo mámbóŋ mbi beghok yə, ke Mandəm ankə ngwenti mmik antwó.”

Erəm esəŋəri ene ebəŋə bétwə Yerusalem

(Mk 13.14-23; Lk 21.20-24)

¹⁵ “Chəŋ mǎngə ‘Erəm enyin ene Mandəm ápábhé’ téé amem Ekeré Mandəm ndu ényəp yə mbə enyü Daniel ndemekerənti Mandəm árémé tesáy be chəŋ émfakari.” [Yəntiki mmu ane ápay ekátí ené ámfye anti, anjwimem.] ¹⁶ “Mpok yə, bə abhen bachi atú Judéya mámbúé, mámbésé amfáy njie. ¹⁷ Mpok yə, mbák éfakári bé mmu ákə betik amfáy eket eyi, áké səŋəri mmuet besəp kpik be andək amfere menyin anywəp ke ambue. ¹⁸ Ne mmu ane achi ebhi ákə betik, áké rəŋ kpik bebuəp nde yi. ¹⁹ Ne chəŋ émbép encha ntá baghoré abhen báchí ne menie ne abhen báchí ne bə amə mpok yə! ²⁰ Nik nókó ka mmuet be mpok bebue áké kwen yé chi mpok mbanə ákwen chaəe, ne yé chi ndú nywəbhé neywəmmuet. ²¹ Báke rə menikmuet, mbənyune esəŋəri ené bo bábəŋəŋ mpok yə chi enyü

esəŋəri ene bábhíkí re ghə wáwák te nebhómik. Ne mpok yə ánán ámfuét, enyü esəŋəri yə epu pere bhák wáwák. ²² Ne mbə Mandem abhíkí kpət manywəp yə be ake ya, mbə ye nkwanwan amət apu rəp nepém. Ke Mandem akpət mpok esəŋəri yə mbij eti bo abhen yi áyábhé be mambak abhi. ²³ Mpok yə, mbák mmu ángátí bhe be, ‘Ghó ká Mpepe ane Mandem átó fá’, yé chi be, ‘Ghó yi awul!’ Báké noko be echi tetep. ²⁴ Báké noko bé échí tetep mbənyune chəŋ bə betábhá mantwə, yəntiki mmu wap andem nəko be yi ke achi Mpepe Mandem afyé nyaka bariəp be áto. Chəŋ baremé kepinti nsé nkwo mantwə. Ne yəntiki mmu wap átwə, anku nəko bereme menyinjí maknkay ndu berwə bho. Ne mándwó yé chí bə abhen Mandem áyábhé be mámbák abhi, mbák bábhəŋ mbi bekə nə. ²⁵ Sət ye ka mpok! Nnán ngati nə bhe menyinj ebhen ambi ambi. ²⁶ Ndü echi nə, mbák yé mmu angati bhe be, ‘Yinjí ka Kristo awu amem baso’, báké noko mámfá berəŋ arə. Yé mmu andem chi be, ‘Yinjí ká Kristo fá amem móket’ báké noko enyinj ene yi árəm. ²⁷ Báké rə mmu ándwó bhe mbənyune, mbə enyü miámian ákət, angə, befu ebhókó nebu émət beghaka echak, nó ké ébhónó bebhak mpok Me Mmu mfú ntá Mandem nchí twə. ²⁸ Nebhuet ane egú-nnya echi, aré ké kenən ekén kényiə begú nnya kéchemti.

Menyinj ebhen bébhónó bəfakari ke Yesu antúó

(Mk 13.24-27; Lk 21.25-28)

²⁹ “Mbák manywəp ane beyá esəŋəri yə ámay, mmok ánem témté, ntaŋ kepepe ghə, mambe ámfu amfay ánkwentí, ne betəŋ mfáy menyikisi. ³⁰ Mpok yə ké eriŋ ené étəŋ be Me Mmu mfú ntá Mandem nchí twə ébhesi ye amfay, ne bə yəntiki nneréket fá amik mámbə

mémiak ne amə mámbiki nəko ndü kebho áyómé. Ne mángə nəko ndü Me Mmu mfú ntá Mandem nchí sep nchí twə amem nebhán enen mfay ne betəŋ, mbaŋ énkem éngə nəko ne bediéré Mandem. ³¹ Ne erem eyəŋó mmba énkwen. Chəŋ ntó bəáŋgel abha ndü mmik nkem, mánsət bo abhen Mandem áyábhé, bebho ndü ebhókómik émət beghaka ndu echak, máncnem nebhuet amət.

Enyinj ene nekəy enəko Fig nətəŋ bhesé

(Mk 13.28-31; Lk 21.29-33)

³² “Ghók ká enyinj ene enəkárem ene bábhinji bé ‘Fig’ étəŋ bhesé. Enán émbó betem betó, bəriŋji bé eso érop chi kekwət. ³³ Echí enyumət ne netwə wa, Me Mmu mfú ntá Mandem. Mánán mángə ndü menyinj ebhen menkem ne ngátí bhe bəfakari, diŋjí ka be mpok netwə wa arəp kekwət. ³⁴ Nchí ghati be tetep be menyinj ebhen menkem bébhəŋ befakari, ke mkpáká bho abhen echəŋ amfuét. ³⁵ Chəŋ mfay amfuét, mmik amfuét, ke Eyəŋ eya épú fuét wáwák.

Yé mmu abhíkí riŋji mpok Yesu átwə

(Mk 13.32-37; Lk 17.26-30, 34-36)

³⁶ “Ke yé mmu abhíkí riŋji mbəŋ mpok ane menyinj ebhen bébhónó bəfakari. Bəangel Mandem bábhíkí riŋji, Yé chí Mmə Mandem abhíkí riŋji. Eta aywinti ké ariŋji. ³⁷ Mpok ane Me Mmu mfú ntá Mandem nchí twə, menyinj bébhak mbə enyü béchí nyaka mpok Nóa. ³⁸ Eghorí manyiəp épére twə ndü mpok Nóa, bo mányiə nyaka mányu nəko, ne mámbay nəko babhay, ne mántoko nəko bə, kpáte mpok ane Nóa áchwe amem eremé áchwí ane Mandem ághátí nyaka Nóa ángókó. ³⁹ Bo bábhíkí riŋji nyaka enyinj ene ébhónó bəfakari, kpáte mpok éghorí manyiəp étwə. Ne mpok étwə épókə bə mankem. Enyu

yò kě netwò wa, Mè Mmu mfú ntá Mandem ábhák chòŋ. ⁴⁰ Mpok yò, mbák bõ bati apay bachi ebhi bákù betik, bákway besòt amòt mándò achak. ⁴¹ Nè mbák baghòré bati apay bachi nebhuèt amòt bákòk nchwì, bákway besòt amòt mándò achák. ⁴² Bák yé ka pè, mbònyune bábhíkí rìŋi nywòp enen Acha yèka átwò. ⁴³ Bábhòŋ berìŋi bè mbák mbòŋòket arìŋí mpok ane ngép átwò eket eyi, apú bhùere kenó. Abhak pè, bè ngép ake twò andak eket. ⁴⁴ Bè nkwò bábhòŋ yè bebhak pè mpoknkem, mbònyune, Mè Mmu mfú ntá Mandem, nchí twò chí mpok ane yè mmu apu kway bekaysi bè mètwwò.”

*Mmò betok ane achi tetep
(Lk 12.41-48)*

⁴⁵ Ebhíkí tat Yesu arem bè, “Agha yé áchí mmòbetok tetep ane ábhòŋò kebonè nè mbòŋòket ásíkinti nè yí? Chí mmòbetok ane mbòŋòket ákway berò eket ntá yi, angati yi bè ányché nòkò nenyíé ntá batí bõ-betok ndü mpok. ⁴⁶ Chòŋ éndi ntá mmòbetok wu encha mpok chi-betik ywi afu nekò, apetnsem, aghó bé yi ákù betik ebhi sayri. ⁴⁷ Diŋí ká bè chi-betik apú nók berò yèntíkí enyìŋ eyi awó mmòbetok wu. ⁴⁸ Kè mbák mmòbetok achi ebéptí mmu, andem nè mmæt yi bè, ‘Mbíkí kaysi bè chòŋ chi-betik awa ampetnsem ndu nekò enen yi áróŋò áyák’, ⁴⁹ ambo beden batí bõ-betok, anchem ekakáneko nè manyü mmém, ambo menyie, anyu nòkò nè bhò, ⁵⁰ chi-betik ywi ákway bétwò ndü nywòp enen yi abhiki kaysi bè yi ákway bepètnsem. ⁵¹ Nè mbák émfákárá enyu yò, chi-betik átèmsi yi sayri, antén yi ándók ámbák nè bõ betábhá, ndü nebhuéré kebho nè nenyíé ámén.”

25

Nekáy baghòsòŋ bati byo

¹ Yesu atém nekay enen bè, “Nywòp Mandem átwò bebhak Mfò bõbhi, menyìŋ ebhàk mbò enyü echi ndü nekáy baghòsòŋ bati byo abhen básóré nyaka beròŋò ebhap, baròk betemeri mbâyngoré amòt. ² Bati atay bábhòŋ kèŋwán, báchák bati atay bábhák echìŋti. ³ Abhen echìŋti bápòkò beròŋò bhap, kè bó kepòkò bawet mánkém amæt. ⁴ Kè abhen kèŋwán bápòkò nókò ebhap beròŋò, bápòkò menyìŋ bawet nkwwò bákém amæt. ⁵ Éfákari bè mbâyngoré ane bò mankem mánòŋ abhiki twò áyák. Ékù bábhò memòk kenó, kpát bákwwén kenó. ⁶ Egháká nókò néntìbheti, mmü amòt abho bebik andem nòkò bè, ‘Ghók ká, mbâyngoré wu atewú átwò! Twò ká sensyepti yi!’ ⁷ Baghòsòŋ bhò mankem bácháyti, maŋeme, yèntiki mmu wap abho békòsi nnik-eròŋò ywi. ⁸ Abhen echìŋti bati atay babho berem ntá abhen kèŋwán bè, ‘Kwak ka bhese nè mbò bawet eròŋò. Ebhesé beròŋò bétwò neme.’ ⁹ Kè abhen kèŋwán bákéme bè, ‘Ngufú bawet amen sébhòŋò apu kway chòŋ bhese nè bhe. Dók ká ntá batí bawet mánku ameka bawet.’ ¹⁰ Kè báròŋ nókò beku amap bawet, mbâyngoré achwòp, asòt abhen bati atay, abhen ebhap beròŋò bédù, achwe amem epá nebhay nè bhò. Bakù-betik báya nekok batiep. ¹¹ Ebhíkí tat, baghòsòŋ abhen báfú beku bawet bápètnsem, báte nefi, babho bedep nekò, mándeme nòkò bè, ‘Èta, Èta, dem mánéné bhese mbìnywòp’. ¹² Kè mbâyngoré akeme bhò chi bè, ‘Diŋí ká bè mbíkí rìŋi bhe!’” ¹³ Yesu ánáná nókò bétém nekay enen, arem bè, “Bák yè ka pè, mbònyune bábhíkí rìŋi mpok ane Mè Mmu mfú ntá Mandem nchí twò.”

*Nekáy bõbetik bati arat
(Lk 19.11-27)*

¹⁴ Yesu atém nekay enénéfú bè, “Mpok Mè Mmu mfú ntá Mandem

nchí twò, menyin bébhak mbò enyu éfákárí nyaka ne mmu amòt ne baká betik abhi. Nywòp némót, achye nkáp be mándòp mánkò nòkò esié ne wu. ¹⁵ Arò bho nkáp bekonjo enyü yèntiki mmu wap ákwáy beka ne aywi nkáp. Achye amòt bebhá nkáp betay. Achye achák bebhá nkáp bepáy. Achye anefu ebhá nkáp émòt. Afa ye aròk nekò. ¹⁶ Báróbhé nókó, mübetik ane yí áchyé bebhá nkáp betay abho bekò esie ne wu témté. Ébhíki tat, abhón nsáy bebhá nkáp béchák betay. ¹⁷ Ane bebhá nkáp bépáy aka enyumòt, abhón nsáy bebha bepáy. ¹⁸ Ke nkubetik ane ebhá nkáp émòt, ásóré nókó aywi nkáp, aròk atém chí mbok amik abhesé ebhá nkáp eyò are. ¹⁹ Chi-betik, átát nókó ndü nekò enen yi áróhó, apetnsem, abhinji bakú betik be mántwó, yèntiki mmu wap andem enyü yi akú ne aywí nkáp. ²⁰ Ane bebhá nkáp betay atwó ne bebha byó, arem be, ‘Eta, ochyé nyaka me bebhá nkáp betay be nkò esie ne wu. Nnu kpát bebha béchák bétay béko amfay.’ ²¹ Chi-betik akaka yi tontó arem be, ‘Okú sayri! Ochí erítí mübetik ne ochí mmu tetep. Otón ndü mandú nkáp be ochí mmu tetep. Néne, chón nchyé wò betan amfay beyá menyin. Twó sénká manják!’ ²² Ane bebhá nkáp bepáy atwó ne menwi arem be, ‘Eta, ochyé nyaka me bebhá nkáp bepáy. Nnu kpát bechak bepáy beko amfay’. ²³ Chi-betik akaka yí tontó arem be, ‘Okú sayri! Ochí erítí mübetik ne ochí mmü tetep. Otón ndü mandú nkáp bé ochí mmü tetep. Néne, chón nchyé wò betan amfay beyá menyin. Twó sénká manják!’ ²⁴ Ane ebhá nkáp atwó nkwo arem be, ‘Eta, ndíní bé ochí mmu mbeápak. Okón beghem nebhuet ane óbhíki pí, ònyokoti nebhuet ane óbhíki tak mbwòt are.’ ²⁵ Mbón yé becháy békò esie ne nkáp aywe kéka áném mbón

esòhòri ne wò. Ekú ndòk ntém mbok amik mbeme wú aré. Yíní ebhá nkáp eye. ²⁶ Ke chi-betik akeme yi be, ‘Wò ebéptí nkubetik! Wò mbót! Oriní sayri bé nkòh beghem nebhuet ane mbíki pí, nnyokoti nebhuet ane mbíki ták mbwòt are, pú nò?’ ²⁷ Ke ndaká yí óbhíki fyé nkáp awa amem ekerénkap be nnán ntwó, mbón nsáy are?’ ²⁸ Chi-betik achye ye eyón be mánsòt ebhá nkáp mübetik wu manchye ntá ane ábhónjò bebhá nkáp byo. ²⁹ Yèntiki mmu ane ábhónjò enyin, mámaka yi béchák, ambón ménja mencha. Ke yèntiki mmu ane ábhíki bhón enyin, yé chí mandú ane yi ábhónjò, básòt ntá yi.’ ³⁰ Ke mbák chí nkwendón mübetik ne, bwóp ká yi mamese nefi ndü ejuri, bé ámbák awu ndü nebhuet nedí kebho ne nenyié ámén.”

Manyé ané ngwenti mmik

³¹ Yesu aròk ambi berem be, “Mpok Mmu ane áfú ntá Mandem átwò mbò Mfò ne keném eki, bòángel Mandem bátwò ne yi, ambak chókó ndü enòkò kefò yi ne betan ebhi menkem. ³² Anán ántwó, bákú mkpaká bho betakó mmik menkem mánhem besí bhi, áfap bhó ndü bakwó apay, nkúbhé mbò enyü mbabheri bághónómén áfap mméné mbón ne bághónómén, ³³ antén bághónómén ebhé awónem eyi, anten mmén ebhé awòghò. ³⁴ Mfò andem ye ntá bo abhen báchi ebhe awónem ywi be, ‘Twó ká fá, be bhó Etaya áyéé! Twó ká mambak nebhuet ane Mandem achí ne bo abhen yi achí Mfò wap. Yí ághókó nebhuet wu chi ntá yeka te nebhómik. ³⁵ Twó ka! Mpòk nsay ánú me, báchyé me nenyié; mpòk manyiep ákwák me, báchyé me manyiep nnyú; ne mpok ntwó mbò kenkò, básòt me mbò mómáyeka. ³⁶ Mpok mbíki bhón nden, báchyé me nden; mpok mëme, bákókóri me; mpok nchí

εκερέκενη, bǎré twǎ beghǎ me.’
 37 Mpok yǎ, chǎη bo abhen bǎchí chák besí Mandem mankemε yi be ‘Acha, ntiki mpok séghó bé nsay ánu wǎ, séchíε wǎ nenyíε? Ntiki mpǒk manyiep ákwák wǎ ke séchíε wǎ manyiep ónyú? 38 Ntiki mpok ótwǎ mbǎ kenkǎ, ke sésót wǎ chí mbǎ mómayese? Ntiki mpok óchébhé nden, ke séchíε wǎ nden? 39 Ntiki mpok ómè, mbák épú nǎ, óbhak ekeréκενη, ke séré twǎ beghǎ wǎ?’
 40 Mfǎ akeme bhǎ be, ‘Diní ká be yǎntiki mpok ane bǎkǎ nyaka beri ntá bo abhen bǎchí mbǎ bǎmaya, yǎ chí ntá mmu wap amǎt ane ápú yǎnyin, échí enyumǎt mbǎ be bǎkǎ nyaka beri ebhǎ chi ntá ya.’ 41 Mpok yǎ áyibhiri mmǎet andem ye ntá bo abhen bachi ebhe awǎghǎ ywi be, ‘Fǎ ká me besí, bé bho ntamsi Mandem achi ne bhe! Fǎ ká, dǎk amem ngo ane apu neme yǎ ewak, ngó ané Mandem aghókó ábháré ntá Satan ne bǎángel abhi. * 42 Fǎ ká me besí. Mpǒk nsay ánu me, bǎbhíkí chyε me nenyíε; mpǒk manyiep ákwák me, bǎbhíkí chyε me manyiep menyú. 43 Mpǒk nchí kenkǎ nenti eneka, bǎbhíkí sǎt me mbǎ nti manǎ; mpok mbíkí bhǎη nden, bǎbhíkí chyε me nden; mpok mǎme, bǎbhíkí kokori me, ne mpok nchí ekeréκενη, bǎbhíkí twǎ beghǎ me.’ 44 Mpok yǎ, bǎ abhen bachi ebhe awǎghǎ yi bákéme be, ‘Acha, ntiki mpok séghó ndü nsay ánu wǎ, ke séke chyε wǎ nenyíε? Ntiki mpok ane manyiep ákwák wǎ ke séke chyε wǎ manyiep? Ntiki mpok ótwǎ mbǎ kenkǎ ntá yeε ke séke sǎt wǎ mbǎ nti manǎ? Ntiki mpok nden échébhé wǎ, ke séke chyε wǎ nden? Ntiki mpok ómè ke séke kokori wǎ? Ne ntiki mpok óchí ekeréκενη ke séke kwak wǎ?’ 45 Mfǎ akeme ye bhǎ be ‘Diní ká be, yǎntiki mpok

ane mǎnísí nyaka bekǎ beri ntá yǎ chí mmu amǎt ane ápú yǎnyin, échí enyumǎt mbǎ be me ké mǎnisi nyaka bekwak.’ 46 Mpok yǎ, bǎ bǎrǎη ye ndü nebhǎet ntamsi ane ábhíkí bhǎη ngwenti, ke bǎ abhen bachi chak besí bhi, mǎnchwe ndü nepém enen nebhíkí bhǎη ngwenti.”

26

Bǎbati etǎk bǎté eyu be mángwáy

Yesu

(Mk 14.1-2; Lk 22.1-2; Jn 11.45-53)

1 Yesu ánánǎ nókó betǎη menyin ebhen menkem, arǎm ntá baghǎkó bhi be, 2 “Bǎriní bé ndü manywǎp apay echǎη, Epǎ Nekiní ebho. Chǎη mánti Me Mmu mfú ntá Mandem ntá bǎmpap abha, mǎnkém me mango ndü ekotákátí.” 3 Mpok yǎ, bǎbati bachiákap Mandem ne bǎbati etǎk bǎchem amem senta Mǎngo bachiákap Mandem. Mǎngo wu aka nnyén be Káyfas. 4 Bǎchéμ aré baka eyǎη émǎt be mǎnkém Yesu bhésé bhésé mángwáy. 5 Ke bǎghó bé ebhíkí ri be mǎnkém yi mpok epa. Bǎriní nyaka bé mbák mǎnkém yi mpok epa, bo bǎgǎep esǎηǎri amem etǎk.

Ngǎré amǎt atemti bawerérip

anti Yesu amem etǎk Bétani

(Mk 14.3-9; Jn 12.1-8)

6 Mpok Yesu áchí etǎk Bétani, abhak amem eket Símun. Símun wu anánǎ ame nyaka ebhǎnǎkwa. 7 Ené Yesu ányíε nenyíε aré, ngǎré amǎt arǎk ntá yi ne bawerérip amen aré ya nkǎp amem mǎényinífú. Bǎghókó nyaka mókpémé wu ne enyü ntay enen bǎbhiní be alabásta. Ngǎré wu atwǎ ne baweré mǎ, atemti anti Yesu. * 8 Ke baghǎk Yesu bǎghó nókó nó, bati ábé bhǎ amem, bǎbhǎ berem ne bati be, “Ndaká yí ngǎré ne aré chǎnti bawerérip amen enyuné? 9 Bǎkwáy mbǎ beti

* 25:41 “Bǎangel” Satan chi befónǎ be bǎbεbu. Ijip.

* 26:7 Alabásta: Ntáy alabásta néfú nyaka etǎk

mə ndü beyä nkáp, mánsət nkáp wu mánychye ntá bachébhébhó".
 10 Yesu arinjí enyinj ene bə bárəm. Ekú arem be, "Ndaká yí básənjəri ngoré ne? Akú erítí enyinj ntá ya. 11 Bachébhébhó báhí ne bhe mpoknkem, ke mpú bhak chəj ne bhe mpoknkem. 12 Atémí mé bawerériep amen amuet be báképerε fyé me bawet amuet ke mámbeme me. 13 Dijní ká be, yěntiki ebhak ene bo bágħàti Mbok Ndíndí fá amik, chəj mángati enyinj ene ngoré ne ákú nkwo, ne eyə énkə bé báké ghəkəntik yi."

Júdas aka beti Yesu

(Mk 14.10-11; Lk 22.3-6)

14 Etaré nókó, ngək Yesu amət ane áká nnyén be Júdas Iskariot afuét arək ntá bəbati bachiákap Mandem 15 abhép bhə be, "Chəj mánychye me yi mbák nkwak be mánkém yi?" Bápáy nkáp silbha bebhók esá nsem byo bachye yi. 16 Bébhó mpok yə, Júdas abho béyán mbi bekwak bə mánkém Yesu.

Yesu anyié nenyié Epá Nekiñi ne bagħəkó bhi

(Mk 14.12-21; Lk 22.7-13, 21-23; Jn 13.21-30)

17 Nywəp Epá Bret ane kebħəj yís yə, bagħək Yesu bárók ntá yi bábħép yi be, "Eta, séndók séntóntí ebhak ene ónyie Epá Nekiñi fá?" 18 Yesu arem be, "Dók ká afə etək egho, chəj mángó mmü fú. Nεghó bágħó yí, għatí ká yi be Ntəj arem be mpok akway, ne yi abħəj menyie nenyié Epá Nekiñi amem eket eye ne bagħəkó bhi". 19 Bagħək Yesu bárók bakə ntonji mbə enyü yi aghati bhə. 20 Egháká nókó beku, Yesu arək achəkə menyie nenyié ne bagħəkó bhi bati byo ne apay. 21 Ené mányie nenyié, Yesu arem be, "Dijní ká be, chəj mmu yweka amət anti me". 22 Etók bagħək Yesu tontó, babho bebħep yi amət be, "Acha, chi

me ke?" 23 Yesu akeme be, "Mmü yweka amət ane ásebhe awə ywi amem ekpəré nenyie ne me áti chəj me. 24 Me Mmu mfú ntá Mandem, nchí rənjəron mbə enyü básinjí éti ya, ke chəj émbép ntá mmu ane áti me éntcha! Mbə bábħíkí bhe yi, mbə érí ntá yi echa!" 25 Júdas mmu abħəjə beti Yesu arem be, "Eta, chi me ke?" Yesu akeme be, "Echí mbə enyü óréme."

Yesu anyié nenyié ngwenti eni ne bagħəkó bhi

(Mk 14.22-26; Lk 22.14-20; 1 Kə 11.23-25)

26 Ené mányie nenyié, Yesu asət ekpəkó bret, achye bakak ntá Mandem. Abho bébókóti anchye nəkə ntá bagħəkó bhi, andeme nəkə be, "Sət ka, nyie. Né chi mmuét eya." 27 Asət ye amokó mmem, áchye nókó bakak ntá Mandem, abho bechye ntá yap, andem nəkə be, "Sət ka nyu, bé mankem. 28 Né chi manəj ma. Akə nku ane Mandem ányú ne bəbħi ántéé. Bákə manəj ma arəj amik bé Mandem ámfónjóri bebú beyä bho. 29 Nchí għati bhe be mpú pεre nyu mmém amen, kpáte ewak ene mēnyú mmēm bakə ne bhe ndü nebħuət bechəkə Etaya". 30 Ndü ngwenti, Yesu ne bagħəkó bhi bákway nekway báchyε Mandem bakak. Báfú ye bákó amfay Njie Menək Olif.

Yesu arem be chəj Pita andem be abħíkí rinji yi

(Mk 14.27-31; Lk 22.31-34; Jn 13.36-38)

31 Bágħáká nókó ndü Njie Menək Olif, Yesu aghati bhə be, "Nkúbhé beti ebħen echəj, chəj bé mankem mámfere ntí ne me mbənyune Ekáti Mandem éřəm be, 'Mandem áđep chəj mbabħeri bágħəjəmén anguεp amik, nkwo bágħəjəmén ántaka ebħi. 32 Ke Mandem ánəj ánkú mpétnsem ndü nepém, chəj njambi atú Gálili, mántemeri me aré.'" 33 Pita arem be, "Yě bə

mankem mámbúé wə, me, mpú bué!”³⁴ Yesu aghati Píta be, “Nchí ghati wə be, nkək aperé kok nkúbhé beti ebhen, chəŋ óndem ndəŋ érat be əbhiki riŋi me.”³⁵ Yě nó, Píta arem be, “Yě chí newú, chəŋ ngu ne wə. Mpú bué wə.” Baghək Yesu báchák mankem bárém chí enyumət.

Yesu are nikmuet amem Getsémani

(Mk 14.32-42; Lk 22.39-46)

³⁶ Yesu arək ye nebhuet ane bábhīŋi be Getsémani ne baghəkó bhi. Aré, aghati bhə be, “Chəkó ká fá, měten mmuet ambi ndu menikmuet.”³⁷ Arém nókó nó, asət Píta ne bə Sebēdi bati apay, arək ne bhə. Arəp nsónso ne beyá basémé anti.³⁸ Aghati bəPíta be, “Basémé ajwi me anti mbə be əway me way. Chəkó ká fá, mǎmbak pē ne me.”³⁹ Arə bhə atén mmuet ambi mandú. Akwen ne besí amik, abho menikmuet be, “Etaya! Kə nkóp esəŋəri ene əmfuét me ansem ntí, mbákmbi achi beku nə. Ke éké bhák mbə enyū mēyāŋ, émbák chí mbə enyū óyāŋ.”⁴⁰ Afate ye, apetnsem ntá baghəkó bhi abhen bati arət. Aghə bhə ndu bábhure kenó. Abhép Píta be, “Bápú kwáy béchókə pē ne me ndū neŋəkó nywəp némót-ε?”⁴¹ Bák ká pē, mǎnik nəkə mmuet, bé nemə néké dəp be amik. Bábhəŋ nti, ke mmuet apu bhe.”⁴² Yesu apət arək are nikmuet be, “Etaya! Mbák nkóp esəŋəri ane apú kway befuət me ansem ntí, nká bé émfákári mbə enyu óyāŋ.”⁴³ Yesu apetnsem ndəŋ ene ejwi epay, aghó baghəkó bhi ndū bábhure kenó. Bápú kwáy nyaka béchókə pē ndū kenó kéjwí bə amík.⁴⁴ Arə bhə arək ndəŋ ane ajwi érat are nikmuet enyumət mbə ndəŋ ené mbi epay.⁴⁵ Yesu apət ye nsem ntá baghəkó bhi bhə bati arət, aghó ndu bábhure kenó. Abhép bhə be, “Bábhuet bebhure kenó? Bábhuet béywəməre? Mpok akway ane bātí Me Mmu mfú ntá Mandem ntá bə

bebá.⁴⁶ Faté ká séndók, ghó ká, mmū ane áti me ndū átwə.”

Bakém Yesu

(Mk 14.43-50; Lk 22.47-53; Jn 18.3-12)

⁴⁷ Ené Yesu abhuét berem nə ne baghəkó bhi, ngök aywi amət ndū abhen bati byo ne apay ane aka nnyén be Júdas, achwəp ne beyá bho. Bə bhə bábhák ne bə akparenja ne nkík amə. Bəbati bachiákap ne bəbati etək ké bátó nyaka bhə.⁴⁸ Júdas anáj ayámbi achyé nyaka bhə eriŋ ene ékwák bə mándiŋi Yesu. Akə nó, ndū ághátí bhó be, “Mmu ane měbhene chəŋ, chí yi. Kém ká yi!”⁴⁹ Júdas áchwəbhé nókó, afuét téé, abhene Yesu arem be, “Ntəŋ!” Abhene yi.⁵⁰ Yesu arem be, “Mmure wa, dók ambi, enyiŋ ene ótwó beku, kə yó.” Témté wu, bə abhen Júdas átwə ne bhə bárók téé bákém Yesu bábáyti.⁵¹ Bákém nókó Yesu, mmu amət ane áchí ne yi, agwəp akparenja ywi akpót atú nsem Múngo bachiákap Mandem chwát agəep amik.⁵² Yesu aghati mmu ywi wu be, “Kémé akparenja ywe amem kénkwəp. Mmu ane ánū nenu ne akparenja, əgu newú akparenja.”⁵³ Əbhíkí riŋi bé mēkwáy menikmuet nta Etaya antó me témté bəángel mánja máncha nka byo ne epay, mántwó mánu ntá ya?⁵⁴ Ke mbák nkə nə, ná enyiŋ ene echi amem Ekátí Mandem éfú tetep?”⁵⁵ Yesu abhép ye beyá bəbhə be, “Bátwə bekem me ne bəakparenja ne nkík mbə be nchí ngébhé ntantaŋ? Yəntíkí ewak, nchí chəkə ekerákap Mandem, ntəŋ nəkə bho menyiŋ éti Mandem, bəro nyaka kekém me?”⁵⁶ Ke diŋi ká be menyiŋ ebhen menkem béfákari chi be menyiŋ ebhen baremé kepinti Mandem básíŋi mémfú tetep.” Afə ké baghəkó bhi báró yi bábué.

Básót Yesu barək ndū echeme batanjá manyé

57 Bo abhen bákémé Yesu, básót yi barok ndü eket Káyfas, Mũngo bachiákap Mandem. Batəŋ-ebhé Mandem ne böbati etək báchémé nyaka are. 58 Ndu bārəŋ are, Píta are koŋo bhə te ansem, kpát aghaka ndü senta Mũngo bachiákap Mandem. Achwe aré, arək achəko ne bo abhen bábhəbheri senta wu, anəŋ nəkə beghə enyiŋ ene bákú chəŋ ntá Yesu. 59 Böbati bachiákap Mandem ne bö echemé batəŋá manyé bachak mankem béré yan bö abhen bákway bebhat Yesu barak aməet enyu ené bó bábhəŋ mbi beway yi. 60 Ke bákə bhəŋ yě mbi. Beyä bho báfú béré sence aməet Yesu, ke yě mmú kerem enyiŋ ene ékway bekə be mángwáy yi. Étáré nókó, bo bati apay báfú báte besí batəŋá manyé, 61 bərəm be, “Yi wu arem be ákwáy memokoti ekerákap Mandem ampet ante yó ndü manywəp arat.” 62 Mũngo bachiákap afate arem ntá Yesu be, “Ǫbhíki bhəŋ yěnyiŋ bekeme ndü menyiŋ ebhen böbhen bərəm be əkə?” 63 Yě nó, Yesu achəko kpák, ake rem yěnyiŋ. Mũngo bachiákap Mandem arem be, “Ndü nnyén Mandem ane achi nepém mpoknkem, ghatí bhesé tetep mbák wə ke óchi Mpereme Mandem afyé nyaka bariəp be ätə, Mmə Mandem.” 64 Yesu akeme be, “Echi mbə enyü órémé. Ke diŋi ká bé mpok átwə ane bəghə chəŋ Me Mmu mfú ntá Mandem, chəko ndü enəkó kefo, ebhe awónem Mandem betəŋ menkem. Chəŋ mángə ndü Mmu ane áfú amfay átwə amem nebháŋ.” 65 Mũngo bachiákap Mandem ághókó nókó enyiŋ ene Yesu árémé, akém nkú yi adak ndu betəŋ bebənti bhi. Akók bé, “Akə te anánjá! Ayenti mməet ne Mandem! Sépət séyən batísie mántwə mándem enyiŋ ene yi ákú ndaká yi? Bé mankem bəghok ndü yí áyènti mməet ne Mandem! 66 Bərəm be yi?” Bákémé be, “Abhəŋ

bégu!” 67 Bábhə bépa yi batié besí, mándəpti nəkə. Báchák máncnye nəkə yi nsáp. 68 Bákú nókó nó, mándem nəkə be, “Ndemé kepinti Mandem, Mpereme Mandem afyé nyaka bariəp be ätə, ghatí bhesé enyiŋ ene Mandem akə wə óriŋi. Ghatí bhesé! Agha ádébhé nó wə?”

Píta arem be abhíki riŋi Yesu

(Mk 14.66-72; Lk 22.56-62; Jn 18.15-18, 25-27)

69 Mpok yə, Píta abhak nefi, amem senta chókó. Ngərə ane achi mmə-betik Mũngo bachiákap Mandem arək ntá yi arem be, “Wə nkwó óchi nyaka ne Yesu mmu Gálili wu.” 70 Ke Píta ataŋa besí bö abhen bachi are mankem be, “Mbíki riŋi mbəŋ enyiŋ ene órém nə.” 71 Étáré nókó, áfú arək anyübhá ené senta. Aré, mmə-betik Mũngo bachiákap Mandem achák, ághó nókó yi arem ntá bo abhen bachi aré téé be, “Tánkwəne achi nyaka nkwo ne Yesu mmú Násaret wu.” Mmə betik anefú wu nkwo abhak chi ngərə. 72 Píta apet ataŋa, kpát, ayiki be, “Mandem ariŋi, mbíki riŋi mónkwə wu.” 73 Ebhíki tat, bo abhen bachi are téé bákókósi mməet ne Píta bərəm be, “Nsé apu are, wə nkwó óchi mmú amət ndü nkwo bho Yesu mmú atú Gálili wu. Eyəŋnyu ye éti wə.” 74 Ndəŋ ane, Píta arem be, “Mandem ántémsi me mbák məsə chi nsé! Mbíki riŋi mbəŋ mmu wu!” Témté wu, nném nkək akók. 75 Píta atik enyiŋ ene Yesu ághátí nyaka yi be, “Nkək aperié kók, chəŋ óndem ndəŋ érat be əbhíki riŋi me.” Afú nefi, adi kebho, ne beyä basémé anti.

27

Bárək ntá Páilet ne Yesu

(Mk 15.1; Lk 23.1-2; Jn 18.28-32)

1 Néyí nókó, böbati bachiákap Mandem ne böbati etək báchókó betí betí báká eyəŋ émət enyü bábhəŋó bekə be mángwáy Yesu.

2 Báchyé εἰς βε mángwót yi. Bafyé yi ngem amə, básót bárók ntá Páilet, mmu Rom ane achi nyaka góbhano atú Judéya mpok yo.

*Júdas asuri
(Bk 1.18-19)*

3 Júdas mmu atí Yesu ághók nókó bé bábhəj beway Yesu nedí kebho néjwí yi anti éti epəndak ene yi áká. Asot nkáp silbha bebhók esa nsem byo ane báchyé yí antí Yesu arək békéme ntá bōbati bachiákap Mandem ne bōbati etək. 4 Agháká nókó besí ebhap arem be, “Nku-bebú ndu ntí mmu ane ábhíki kə yěnyin, kpate bátwə way yi.” Bákéme yí be, “Eyo éyíñi bhesé ná? Esonəri eye ke échí.” 5 Júdas aták nkáp wu amik amem ekerákap Mandem, afú arək asuri. 6 Bōbati bachiákap Mandem bárók bábwópti nkáp wu, bərəm be, “Nkáp ane chí nkáp manon ne ebhé eyese ébhíki ka be mánychém nkáp manon ne ané ekerákap Mandem.” 7 Báká nókó eyon émót, básot nkáp wu bárók bákú nebhéérémik ntá ngoko bete ndu bébhéme nəkə mankə. 8 Éti eyə kě bó bábhəét bébhíñi nebhéérémik wu bé Mmíki Manon kpátě echon. 9 Éfákári nókó enyu eyə, enyin ene ndemekepinti Mandem Jeremáya áréme nyaka éfú tetep. Jeremáya arem nyaka be, “Básót bebhókó nkáp esa nsem byo, manyū nkáp ane mbək bo Israel bághó be ákway béchyé ntá mmu ane ati yi. 10 Bákú mmik ntá ngoko-bete ne nkáp ére, nkúbhé mbə enyu Mandem ághátí nyaka me nku.”

Páilet are bhép Yesu bebhep

(Mk 15.2-5; Lk 23.3-5; Jn 18.33-38)

11 Bárəñ nókó ntá Páilet ne Yesu, ate besí bhi. Páilet abhép yi be, “Wə ke óchí né Mfə bo Israel?” Yesu akeme yi be, “Échí mbə enyu óréme.” 12 Bōbati bachiákap Mandem ne

bōbati etək bábhó bébhát yí barak aməet, ke abhíki keme yě eyon. 13 Eká Páilet arem ntá yi be, “Ópú ghók nó beyá menyin ebhén bərəm bé əku?” 14 Ke Yesu akere m yěnyin. Eká gobhano abhak maknkay tontó.

Páilet akpót manyé be mángwáy Yesu

(Mk 15.6-15; Lk 23.13-25; Jn 18.39-19.16)

15 Góbhano abhəñ nyaka epin be yěntiki mmíé, ndū mpok Epá Nekiñi, áfere mūkenon amot ane bo báyan yí ámféré. 16 Mpok yo, mūkenon amot ane bo bərə riñi éti barak ane yí áre kə, abhak ekerékenon. Aka nnyén bé Barábas. * 17 Beyá bhó báchéme nókó eket Páilet betí ebho, abhép bó be, “Agha báyan mendó ándók, Barábas ke chí Yesu, ane bábhíñi bé Mpe me Mandem afyé nyaka bariep be átó?” 18 Páilet aríñi nyaka sayri bé bōbati bo Israel bákem Yesu bárəñ ntá yi ne yi chí éti mpabhamík. 19 Éfákári nkwo be, ene Páilet áchókó betan Yesu, ngoré ywi ató mmu ntá yi ne eyon be, “Də mmu wu ándók. Achi chak. Ngə kenó ekén kére sonəri me éti yi ndū beti ebhén béfuéré.” 20 Mpok yo nə, bōbati bachiákap ne bōbati etək bərə ghati beyá bhó abhen báchí aré bé báké rə bebhep Páilet ándó chí Barábas ándók, anchye betan be mángwáy Yesu. 21 Eká Páilet apet abhép bó be, “Ndū bōbhen bati apay, ane báyan ndó ándók chí agha?” Bábík be, “Barábas!” 22 “Nkú yi ne Yesu mmu bábhíñi bé Mpe me Mandem afyé nyaka bariep be átó?” Bó mankem bábhó bébhík be, “Dem mángó yi ndū ekotákátí!” 23 Ke Páilet abhép bó be, “Ntiki ebépti ndak yi áká?” Bó mankem bápét bábhó bébhík be, “Dem mángó yi ndū ekotákátí!”

* 27:16 Ndū mbək bekáti, básin chí Yesu Barábas.

24 Páilet ághó nókó bé yí áchəŋti chí mpok ne bé ebyək ebho békwen, arem mántwó yí ne manyiep ndü enyih. Asot manyiep amə aso amə amem besí beyä böbhə andem nəkə be, “Me mbíki bhəŋ amə ndü newú mmu ne. Newú eni néyinjí chí bhé!” 25 Bó mankem bákéme be, “Də manəŋ ami ámbák bhesé anti, ne bə bhesé!” 26 Páilet aferə ye Barábas mmü bo Israel ne böbati bhap báyan yí amferə. Achye eyəŋ bé batemé nenu mánden Yesu ne ékpá, mánsət yí, mándək, mángó ndü ekotákátí. †

Batemé nenu báre yəkə Yesu

(Mk 15.16-20; Jn 19.2-3)

27 Batemé nenu Páilet básót Yesu bārók amem áchá ywi ne yí, batemé nenu báchák mankem ndü eká batemé nenu eyap bátwó nkwo bákáp Yesu. 28 Báyoł nkú yí amuet, básót nkú chu báfyé yí amuet. ‡ 29 Básót böbatábhénək nsənsé mání mbə ntá kefə báfyé yí anti, básót enəkofú báfyé awónem aywi. Bábhó bétép mánén besí ebhi máŋəkə nəkə yí be, “Acha mfə bo Israel, kenókó kéchí eke eta!” 30 Báká nókó nó, bápáti yí batié amuet, báfəŋə enək eyə yí awə bákébhə bedəpti yí anti ne yə. 31 Bápəbhə nəkə beyəkə yí, báfere nkú chu yí amuet, básót ayi yimbəŋ bákéme yí amuet. Básót ye yí bārók bego ndü ekotákátí.

Bágó Yesu ndü ekotákátí

(Mk 15.21-32; Lk 23.26-43; Jn 19.17-27)

32 Ené báfú eket Páilet bārəŋ, bátəmeri mmu etək Sírene fú ambi ane ákə nnyén bə Símun. Bájire yí ápókó ekotákátí Yesu. 33 Bārók ebhak ené bábhiŋi bé Golgóta, nó chi “Nebhuət Enkónti.” § 34 Aré, batemé nenu básót enyih ene énen

mbə mbənya, * báfyé ndü mmem báchyé yí ányú. Aghókóti nókó mó, ake ka ményú yé ndu báyan nyaka be yí anyu mə. 35 Básót Yesu bágó ndü ekotákátí. Batemé nenu abhen bágó yí ndü ekotákátí, bágəp ebháŋá bérinji enyü bábhəŋ békóre nden eyi be yəntiki mmu wap ambəŋ amət. 36 Báchókə ye amik mámbabheri nəkə yí. 37 Básin enyih ene Yesu ákə ke bágó yí ndü ekotákátí, ndü ebhók enək. Bágó ebhók enək eyə ndü eko amfay ntí aywi. Enyih básin aré ébhák be, “Né chí Yesu, Mfə bo Israel.” 38 Bágó ngébhé ntantaŋ amət ndü eyi ekotákátí ebhe awónem Yesu. Báká enyu émót ne achák ebhe awəghə yí. 39 Bo abhen báfere fuet, báhaka nyaka are mánte, mámək ne bati, mánsəkəti yí ne mándeme nəkə be, 40 “Wə mmu ókway memokoti ekerákap Mandem, ne ónte yó ndü manywəp arət! Pemé mmuet eye mbák əchí Mmə Mandem! Fú ndü ekotákátí sep amik séngó!” 41 Böbati bachiákap Mandem ne batəŋ ebhé Mandem ne böbati etək bäre way nkwo yí, mándeme nəkə be, 42 “Apeme nyaka bo báchák, ke apú kway bepeme mmuet yí! Pú yí achi Mfə bo Israel? Amfá ndü ekotákátí ansep amik, chəŋ sənoko yí. 43 Asíkí nti ne Mandem. Mandem ampeme yí néne mbák áyan bepeme yí, mbənyune arem be achi Mmu ane áfú ntá Mandem.” 44 Baghép abhen bágó ndü ebhap beko mbə yí, bäre so yí nkwo ne nsək enyu émót.

Yesu agú ndü ekotákátí

(Mk 15.33-41; Lk 23.44-49; Jn 19.28-30)

45 Egháká nókó nkárénká byo ne epay ne ngósi, ejuri ékwén etək enkem. Ebhák kpáte nkárénká érát ne ngósi. 46 Egháká nókó

† 27:26 Ekpa: Ekpa yə ebhəŋ nyaka sənəŋ anti. ‡ 27:28 Báfyé yí nkú chu amuet ndu beyəkə yí be achi Mfə. § 27:33 Nebhuət wu achi nyaka chí nje ane achi amik mbə enkónti. * 27:34 Enyih ene énen mbə mbənya echi nyaka mbə babhé amen bə báyan be ánkə yí ake ghok beyä bebe.

mbò nkárénká εγὼ ἐράτ νε ngósí, Yesu abík arem be, “Ἐλί, Ἐλί, lama sabatani?” Nó chi, “Mandem wa, Mandem wa, ndaká yí óféré ntí νε με?”⁴⁷ Mbòk bo abhen báté kékwót báyiñi, bágghók nókó ndü Yesu ábíkí enyu εγὼ, béré rem ne bati be, “Abhñi Eláija!”⁴⁸ Ntemé nenu amot ajet témté aròk asot ekuchá fofok asebhé ndü echyé mmém, asot akpañ anti mónòk, asá amfay ntá Yesu, bechye yi anyu.⁴⁹ Ké abhénéfú béré rem be, “Dó yi séngó mbák Eláija átwò bepepe yi!”⁵⁰ Yesu abík ndon achak, arò efónó yi awó Mandem.

⁵¹ Nkúbhé mpok yò, ekát ene echi amem ekerákap Mandem égháre bebhòk bepay befu amfay beghaka amik. Mmík anyikisi, ketarábhé kérékátí.⁵² Manem ánéne, Mandem akú beyá bo Mandem abhen mánánj bágú nyaka bapetsem ndü nepém.⁵³ Báfú amem manem ayap, ne Yesu ápéré nókó nsem ndü nepém, bo Mandem bhò bárók Yerúsalem. Beyá bho bágghó bhò.⁵⁴ Múngo batemé nenu ne batemé nenu abhen bachi ne yi bábhàbheri Yesu bágghó nókó ndü mmík ányíkísí, bágghó menyin béchák ebhen béfákárí. Bechay békém bhò tontó. Bábhó berem be, “Achí mbú Mmò Mandem tetep!”

⁵⁵ Beyá baghòré bábhák are nkwo. Abhen bákòño nyaka Yesu befu te atú Gálili mánkwak nòkò yi, babhak téé, nekò nesie, mámpòkò nòkò.⁵⁶ Mbòk baghòré bhò bábhák María mmò etòk Mágdala, ne María nno Jems ne Joséf, ne María ngòré Sebèdi, nno Jems ne Jón.

Bábhémé Yesu

(Mk 15.42-47; Lk 23.50-56; Jn 19.38-42)

⁵⁷ Mmü nkáp amot afü nyaka etòk Arimátia. Aka nnyén be Joséf. Abhak nkonjo Yesu amot. Egháká nókó beku,⁵⁸ aròk ntá Páilet be anchye betan amfere erene Yesu

ndü ekotákátí. Páilet achye εγὼν bé mámféré Yesu ndü ekotákátí manchye yi.⁵⁹ Joséf asot ye Yesu anép ne ésienden nko.⁶⁰ Joséf abhñ nyaka nnem nekò enén yi átémé ndü setárebhé. Aròk abhemé Yesu ndü nnem eni nò. Abinñiri ye erem ntay áchók nnyü nnem, agure.⁶¹ María, mmò etòk Mágdala ne María achák, bábhák kékwót chókó mánñiñi nòkò nnem.

Páilet ató bo be mámbàbheri nòkò nnem Yesu

⁶² Néyí nókó, ndü nywòbhé neywémæet bo Israel, bóbati bachiákap Mandem ne bònkwo Fárisi bárók bátémeri Páilet.⁶³ Bárem be, “Ἐτα, sébhíkí re ghòkontik be mmü nsé wu arem nyaka be ndü manywòp arat yi ápetnsem ndü nepém.”⁶⁴ Eri ye be ónchye εγὼν bo mandòk mambabheri nòkò nnem eni kpáte manywòp arat amfæet. Bakoño bhi bákway beron mángep yi mámpòkò, mándòk, mámbò ye beghati bho be yi apetnsem ndü nepém. Ne mbák émfákárí nò, nsé yap yò áchòñti menyin ancha nsé ane mbi.”⁶⁵ Páilet arem be, “Yinñi batemé nenu nò. Sot ka bhò mándòk mámbàbheri nókò nnem mbò enyü báyan.”⁶⁶ Báró ye baròk báfyé erin ndü ntay, ne bárò bò are be mambabheri nòkò nnem.

28

Yesu apetnsem ndü nepém

(Mk 16.1-10; Lk 24.1-12; Jn 20.1-10)

¹ Nywòbhé neywémæet bo Israel néfueré nókó, María mmò etòk Mágdala ne María achák, báfú ntinywòp, ené mbanj ábhíkí re kanari ndu beron beyinñi nnem Yesu.² Éfákárí bé ángel Mandem áfú amfay ásèp amik, abinñiri ntay afere anyünnem, achòkò aré.³ Besí ángel Mandem wu béré ghò mbò miámianj, nden eyi éndiere nòkò pépépép mbò etòkòñonj.

4 Babhabheri nnem báre wet ne becháy ne bárɔp mbɔ bawú. 5 Ke ángel arem nta baghoré be, “Báké chay. Ndíjí bé báyan Yesu mmu bágó ndü ekotákátí. 6 Apú fá. Mandem akɛ yi apetnsem ndü nepém nkúbhé mbɔnyu yi areme be ebhɔn befakari. Twó ká ghɔ nebhuet ane bábháré yi. 7 Dók yé ka áyák mángátí bakoŋo bhi be apetnsem ndü nepém ne achi be ambi árdɔn atú Gálili. Chɔn mángó yi are! Nnán ngati nɔ bhe.” 8 Baghoré bhɔ báró nebhuet ane nnem nechi ntíét ntíet. Becháy békém bɔ, ke manák nkwo ajwi bhɔ anti. Bájet barɔk béyán bakoŋo Yesu be mángátí bhɔ enyíŋ ene ángel Mandem ághátí bhɔ. 9 Ndu bárɔn, bápére ghɔ, Yesu atemeri bhɔ, arem be, “Mandem ámbák ne bhe!” Bárók bákwen amik besí bhi bábhɔ bekem bekak ebhi mányché nɔkɔ yi kenókó. 10 Yesu aghati bhɔ be, “Báké cháy. Dók ká ghati bakoŋo bha. Ghatí ká bhɔ be, mándók atú Gálili. Chɔn mángó me aré.”

Babhabheri nnem bárók bághátí enyíŋ ene efakari

11 Ené baghoré bhɔ bárɔn, éfakari be mbɔk bo abhen bábhábhəri nnem bárók Yerúsalem bághátí bɔbati bachiákap Mandem yéntiki enyíŋ ene efakari mpok ángel Mandem ásébhé átwó ndü nnem. 12 Bɔbati bachiákap Mandem báchókɔ ne bɔbati etɔk, báká eyɔn émɔt, báchyé bhɔ beyá nkáp ndü besɔn. 13 Bághátí bhɔ be, “Ghatí nókó ká bho chi be bakoŋo bhi bátwó ne beti, mpok sékwéné kenó, bághép yi, bápókɔ bárɔk. 14 Mbák góbbhanɔ ángók ndak ane, chɔn séndíŋi ndü séchòk nnyu ywi be nti nendi yi amem, enyu ené bápu chwe ndü esɔnəri.” 15 Babhabheri nnem básót ye nkáp besɔn wu, bárɔk báku mbɔ enyü bɔbati bághátí bhɔ. Ne mbok yɔ bé bakoŋo Yesu bághép yi ghép ké bo Israel bábhúét beghati bo kpaté echɔn.

Yesu atɔŋ mmu et nta bakoŋo bhi (Mk 16.1-10; Lk 24.1-12; Jn 20.1-10)

16 Bakoŋo Yesu abhen bati byo ne amɔt báró ye bárók atú Gálili ndü njie ane Yesu ághátí nyaka bó mándók aré. 17 Mpok bágghó yi, bákwen amik babho bechye yi kenókó. Ke mbɔk ayap bare makati mbák, sayri sayri, Yesu ke bɔ bágghɔ nɔ. 18 Yesu akokosi mmu et ne bhó, aghati bhɔ besí ne besí be, “Etaya achyé me betan menkem amfáy yéntiki enyíŋ ne yéntiki mmu awu amfay ne fá amik. 19 Dók yé ka, mánkú be bɔ betak menkem mámbak bakoŋo bha, mánjwiti bhɔ ndü nnyén Eta, ne nnyén Mmɔ, ne nnyén Efónó Bedyere, 20 mántɔn nókó bhɔ be mánkú yéntiki enyíŋ ené ngátí be mánkú nɔkɔ. Ne nchí bhák ne bhe mpoknkem, te ndü ngwenti mmik.”

Mbok Ndíndí mbonyu Mák ásinjí

*Mbok Jón Njwiti ɛti Yesu
(Mt 3.1-12; Lk 3.1-18; Jn 1.19-28)*

¹ Fá chí Mbok Ndíndí ɛti Yesu Kristo Mmɔ Mandem. ² Abho nyaka mbɔ enyũ ndemekerepinti Aisáya ásinjí amem ekáti yi be, Mandem arem nyaka be,

Yinjí, chɔn ntó mpɔkɔntó wa wɔ ambi,
be ángókó mbi ywe ke óntwɔ. ✱

³ “Mmũ achi amem baso ábik andeme nɔkɔ bɛ,
“Tonjí ká mbi ane Acha áfuɛt aré.
Ká ka mbi ywi ambak chak.’ ”

⁴ Jón Njwiti abhési nyaka amem baso angati nɔkɔ bho Eyɔn Mandem be bó mántiknsem ndũ bebú bhap mánjwítí bhɔ be Mandem amfonjori bebú bhap. ⁵ Beyá bho báfú atú Judéya ankem, ne bɔ Yerúsalem mankem mándɔk nɔkɔ ntá Jón ndu beghok enyinj ene yi árèm. Baré su bebú bhap, Jón anjwiti nɔkɔ bho amem Nnyén Jódan. ⁶ Nkú Jón abhak enyinj ene baghoko ne babyɔk mponjɔ baso. Mgbat ane yi ágwɔt ebho abhak nkɔwɔbhénya ne nenyié eni nébhak ngémtáy ne bawéré betu amem yi ághɔ amem baso. ⁷ Jón árèm nyaka nkɔwɔ be, “Mmũ átwɔ me ansem ane áchá me. Mbíkí kwáy yé bechóti yi bekak be nkánjári nkubhanya bekak ebhi. ⁸ Méjwiti bhe ne manyier, ke chɔn yí anjwiti bhe chí ne Efónó Bedyere.”

*Jón ajwiti Yesu, Satan amɔ yi
(Mt 3.13-4.11; Lk 3.21-22, 4.1-13)*

⁹ Ndũ mpok yɔ, Yesu afú Násáret atú Gálili arɔk Jón ajwiti yi ndũ Nnyén Jódan. ¹⁰ Nefú Yesu afú anyén, aghó ndũ nebu nénééné, ne Efónó Mandem asɔt mkpá ebhónó

asep yi amuet. ¹¹ Eyɔn éfú amfay éré rem be, “Wɔ ɔchí Mówá. Nkɔn wɔ tontó. Ɔchyɛ me beyá manjá.” ¹² Témte wu, Efónó Mandem akwá yí arɔk amem baso. ¹³ Abhak aré ndũ manywɔp besa bepay Satan amɔ nɔkɔ yí. Nnya ebébé ébhák aré nkɔwɔ, ke bɔángel Mandem báchye Yesu nekɔwak.

*Yesu abhinji baghɔk abhen mbi
bati anwi
(Mt 4.12-22; Lk 4.14-15, 5.1-11)*

¹⁴ Ené mánánj bákémé Jón báfyé ekerékɛnɔn, Yesu arɔk atú Gálili abho beghati bho Mbok Ndíndí Mandem, ¹⁵ andeme nɔkɔ be, “Mpok ane Mandem ábhak ne bho mbɔ Mfɔ wap arɔp chi kekɔwɔt. Tík ká nsem ndũ bebú ebheka, mánnókó Mbok Ndíndí!” ¹⁶ Ené Yesu ákɔ nepaká Manyu Gálili, aghó Simun ne mómayi Andru ndũ báguɛp beyá nkáp ndu beway nsi mbonyune báchí nyaka bawánsi. ¹⁷ Yesu arem ntá yap be, “Twó ká mámbák bakoŋo bha ne chɔn ntɔn bé enyũ bákwá bé bo báchák mambak bakoŋo bha.” ¹⁸ Témte wu, bárɔ beyá nkáp yap bakoŋo Yesu. ¹⁹ Atén nókó mmuet ambi mandú, aghó Jems ne mómayi Jón, bɔ Sebédí. Báchí nyaka amem áchwí mángoko nɔkɔ beyá nkáp yap. ²⁰ Nεghó Yesu aghɔ bhɔ, abhinji bhɔ be mankoŋo yi. Báró etayap Sebédí amem áchwí ne bɔ betik, bákɔŋo yi.

*Mmu ane efónó ebábú échyé esɔnɔri
(Lk 4.31-37)*

²¹ Yesu ne baghɔkɔ bhi bárók ɛtɔk Kapënaum. Néyí nókó ndũ nywɔbhé neywɛmmuet bo Israel, Yesu arɔk téé ekeré nenikímmuetí eyap abho betɔn Eyɔn Mandem. ²² Bo abhen bachi are bábhák maknkay tontó ɛti enyu ene yi átɔn. Atɔn nyaka mbɔ mmu ane árèm émay, puyɛ mbɔ batɔn ebhé Moses. ²³ Bápére ghɔ, mmu ane

efónó ebábba ésonjori atwó achwe amem ekeré nenikímueti are bik bé, ²⁴ “Yesu, Mmu Násáret, obhəŋ yí beka ne bhese! Otwo fá beway bhese? Ndiní mmü wə óchí. Jchí Mmu Nyánjá ane Mandem átó!” ²⁵ Yesu asáy Efónó yə be, “Kusí! Fú yi amuet!” ²⁶ Efónó ebábba ényikisi yi gbogbōgbok, ébik ne betan, éró yi. ²⁷ Bō mankem bábhák maknkay, ne bábho bebhep bati be, “Ené enyu echí ná? Chi enyü netəŋ enen nekə ke? Mmü-ne abhəŋ betan ebhen ásay befónó bebábeba ne méngok yi!” ²⁸ Mbok Yesu atin ataka atú Gálili ankem.

*Yesu abú beyä bömame
(Mt 8.14-17; Lk 4.38-41)*

²⁹ Yesu áró nókó ekeré nenikímueti bo Israel ne baghəkó bhi, bārək téé ndü eket Símun ne Andru. Jems ne Jñn bábhak ne bhó. ³⁰ Nəchwe Yesu áchwé anywóp, báháti yí be nno ngoré Símun achí bháré ne mbáép amuet. ³¹ Yesu arək nepakámuet eni akém yí ndu awó akwak yí afate achəkó chókó. Mbáép wu ámay. Abho mene bho. ³² Egháká nókó beku, ené mmok ánémé, bo báré sət bömame mankem ne abhen befónó bebábeba bésəŋjori mándək nəkə ntá Yesu ne bhó. ³³ Etək enkem érok échem ambinywóp. ³⁴ Yesu abú beyä bo abhen bábhónó mame menyu ne menyu. Abók beyä befónó bebábeba béró bho. Yí keka be bó méndem yənyin mbənyune bérinji nyaka mmü yi achi.

*Yesu are ghati Mbok Ndíndí atu
Gálili
(Lk 4.42-44)*

³⁵ Neyí nókó, Yesu afate kpanwák, arək nebhuət ane bo bápú are, are nikmuət. ³⁶ Ebhíkí tat, Símun ne mamuere bhi báfú báré yan yi. ³⁷ Bághó nókó yi, bárem ntá yi be, “Yəntiki mmu áyan wə.” ³⁸ Yesu akeme bho be, “Sébhəŋ berəŋ ambi ndü betək bechak ebhen bechi fá kekwtə. Mbəŋ bégháti

Eyəŋ Mandem áré nkwo mbənyune éti yə ke ntwó.” ³⁹ Yesu abho ye beko atú Gálili ankem angati nəkə bho Mbok Ndíndí amem bekeré nenikímuet bo Israel, anka nəkə befónó bebábeba ebhen bésəŋjori bho mémfu bó amuet.

*Yesu abú mmu ebhanákwa
(Mt 8.1-4; Lk 5.12-16)*

⁴⁰ Ewak émət, mmu ebhanákwa amət arək akwén yi bekek abho berem be, “Eta, mbák əkəŋ, əkway beka me ntán.” ⁴¹ Yesu aghó yi ntínso. Anyabhe awə, atək yi, arem be, “Nkəŋ, ebhanákwa ye émay!” ⁴² Témte wu, ebhanákwa yi émay, atəŋ. ⁴³ Yesu aya yí batú ansemti nəkə ⁴⁴ be, “Ké ghati yé mmu enyin ene éfakári, ke dók ntá nchiakap Mandem be yi ángó be ebhanákwa ye émay. Anán ámbýó wə, óndək, ənchye ye akap ntá Mandem bekoŋo ebhé Moses. Chəŋ eyə émbak enyin ene étəŋ bho be ebhanákwa ye émay.” ⁴⁵ Yé nə, ndu árəŋ, are ghati bho mbänkem enyin ene efakari. Aka Yesu keperé kwáy bechwe etək kponorəŋ. Arəp chi bhesé bhesé ndü mban ene bo bápú aré. Yé nə, bo báré fú mbán ne mban mándək nəkə ntá yi.

2

*Yesu abú mbénti
(Mt 9.1-8; Lk 5.17-26)*

¹ Ansem mpáy manywəp, apetnsem Kapənaum ne mbok ataka mbänkem bé Yesu achí etək. ² Beyä bo bārók eket ené yi achi aré, enyu ené epok épú nyaka besəŋ ekak, yé chí nefi. Yesu are ghati bho Eyəŋ Mandem. ³ Ndu árəm nə, bō bati anwi bátwó ne mbénti amət ane bápókó ndü bekpaka. ⁴ Ke bó kebhón mbi ane báfuet mənchwe anywóp éti beyä bho. Bako amfay eket mánene mbok aré, básiəbhe yi bhueré ndü bekpaka bhi nenti bho, besí Yesu. ⁵ Yesu ághó nókó enyü neka enén bábhónó ne yi, aghati mbénti wu be, “Mówa, mfónjóri

bebú bhe.”⁶ Mbək batəŋ ebhé Moses abhen báchí nyaka aré chəkó báre bhep mməet eyap be,⁷ “Agha né? Enyin ene yi árem chi nsək ntá Mandəm! Mandəm aywinti ke ákway befoŋori bebú mmu!”⁸ Témte wu, Yesu arinji nkaysi yap, abhep bhə be, “Ndaká yí bákaysi menyü menyin ebho? ⁹ Enyin ene echi wíkirik berem ntá mbénti-ne chí ené? Berem be ‘Mfónórí bebú bhe’, ke chi, ‘Faté pəkó bekpaka ebhe kə?’ ¹⁰ Ke chəŋ nkə mändinji be, Mə Mmu mfú ntá Mandəm mbəŋ betəŋ fá amik ndu befoŋori bebú bho.” Arəm ntá mbénti wu be, ¹¹ “Nchí ghati wə, faté pəkó bekpaka bhe guré!” ¹² Bápére ghə, mbénti wu afaté kperep, apəkó bekpaka bhi, afa amik. Bó mankem bábhak maknkay tontó bábho bebíti Mandəm mándeme nəkə be, “Sébhíki re ghə ené enyu!”

Yesu abhinji Lévi be ámbək nkoŋo ywi

(Mt 9.9-13; Lk 5.27-32)

¹³ Yesu apət arək nepaká Manyu Gálili. Ngémtay bo báre rəŋ ntá yi, antəŋ nəkə bhə. ¹⁴ Ndu ákò árəŋ, aghó mbebhé nkabhénti amət chəkó amem ekerébetik eyi. Aka nnyén be Lévi. Abhak mmə Alfeəs. Abhinji yi, arəm be, “Twó bhák nkoŋo wa.” Lévi afaté, abho bekoŋo Yesu. ¹⁵ Etaré nókó Yesu ne bakoŋo bhi báre nyie nenyié amem eket Lévi. Beyá babhebhé nkabhénti ne bakú bebú báchák bákəŋo Yesu, mányie nəkə nenyié ne yi. ¹⁶ Mbək batəŋ ebhé Mandəm abhen báchí nyaka bənkwə Fárisi bəghó nókó ndu Yesu ányie nenyié ne bə bebú ne babhebhé nkabhénti, bábhep bakoŋo bhi be, “Ndaká yí yi ányie nenyié ne menyü bəbhen?” ¹⁷ Yesu ághók enyin ene bərəm, akeme bhə be, “Bo abhen bapu me, bápú yaŋ ngəŋ. Bə mame ke báyaŋ ngəŋ. Mbíki twə bebhinji bə abhen bákáysí be bachi chak besí

Mandəm be mámbək bakoŋo bha, ntwə bebhinji chi bə bebú.”

Enyin ene babhébhé Yesu éti netarənsay

(Mt 9.14-17; Lk 5.33-39)

¹⁸ Bakoŋó Jón Njwiti ne abhen nkwo Fárisi báchí nyaka ndü netarənsay mpokófu. Mbək bho bárók ntá Yesu bábhep yi be, “Ndaká yí bakoŋó Jón Njwiti ne abhen nkwo Fárisi bátare nəkə nsay, ke babhək abhe bápú kə nə?” ¹⁹ Yesu akeme bhə be, “Bákaysi be mankó abhen epá nebhay bákway bebhak ndü netarənsay? Nsé! Təndu mbəyngərə abhəét ne bhó, bápú kway betat nsay. ²⁰ Ke mpok átwə ane báferə mbəyngərə ntá yap. Chəŋ mántare nəkə nsay mpok yə.” ²¹ Yesu atém bó nekay enen be, “Yé mmu apú kway besət ebhókənden nkə bechok mbok ndü esí nden, mbənyune mbák ánkə nə ebhókənden ane nkə éŋati, ane nsí andaka, mbok ámpət anchik ancha. ²² Ne ntá bo abhen báfyə mmém ndü bebhá nkwobhénya, mmü apú kway befye mmém bakə amem esí ebhá nkwobhénya, mbənyune, mbák ánkə enyu yə, mmém bakə ákə esí ebha énsen, enchəŋə, mmém andək amik. Báfyə mmém bakə chi amem ebhá nkwobhénya ene ekə.”

Enyin ene babhébhé Yesu éti nywəbhé neywəmmət bo Israel

(Mt 12.1-8; Lk 6.1-5)

²³ Efákári be, Yesu ne baghəkó bhi bákó mámfəere nəkə amem nkí nchwi ndü nywəbhé neywəmmət bo Israel. Ené báfuət, baghəkó bhi bábho bekwep enyü nchwi yə. ²⁴ Mbək bə nkwo Fárisi bəghó nókó nə, bárem ntá Yesu be, “Yinji, baghəkó bhe bákə enyin ene épú chak bekwə ndü nywəbhé neywəmmət!” ²⁵ Ke Yesu akeme bhə be, “Bəbhíki re pay amem Ekáti Mandəm enyin ene Mfə

Debhít ákú mpok yi áyàñ enyih menyie ndü nsay ákémé yi ne böbhi? ²⁶ Achwe nyáká amem ekeré Mandem anyié nenyié enen báchyé mbò akap ntá Mandem. Achye ntá böbhi nkwò, mányíé, ené ebhé ébhíki ka nyaka be mmu achak anyie, ebhíkifuet nkubetik amem ekerákap Mandem. Efákári nò ndü mpok ane Abiata achi mungo ndü ekerákap Mandem.” ²⁷ Béròñ ndü ngwentí, Yesu arem ntá yap be, “Dihí ká be bághoko nywòbhé neywémuet éti nkwá, bábhíki ghoko nkwá éti nywòbhé neywémuet. ²⁸ Me Mmu mfú ntá Mandem ké mbóñó ye berem enyü mmu abhòñò bekú ne ebhé ene éyihí nywòbhé neywémuet.”

3

Yesu abú mmu ane awò ágú yi ndü nywòbhé neywémuet

(Mt 12.9-14; Lk 6.6-11)

¹ Yesu apét achwe amem ekeré nenikímuetí bo Israel angati nòkò bho Mbok Ndíndí. Mmu amot abhak amem ekeré nenikímuetí eyò ane awó ywi ágú. ² Mbòk bho bábhák aré abhen báyan mbi berem be bekwéné bechi ne Yesu. Bátép ye yi amík amuet beghò mbák chòñ Yesu ambú mmü wu ndü nywòbhé neywémuet. ³ Yesu arem ntá yi be, “Fú, twó fá ambi.” ⁴ Abhép ye bho be, “Ebhé yese érem be sénkú yi ndü nywòbhé neywémuet? Bé sénkú beri ke chi bebú? Chi bépéme ke chí bechòñti nepém?” Báròp kpákpák. ⁵ Nti nébé Yesu tontó. Abhanari ayihí bhó mankem ne bebènti bhò mbonyune bátàn batí. Yé nò, abhòñ ntínso ne mmu ane awó ágú nó yi aghati yi be, “Nyabhé awó ywe.” Anyabhe awó wu, apét atan abhak mbò áchá. ⁶ Bònkwo Fárisi báfú, bárók. Bátèmeri bo Israel abhen báté ansem Hérod, bákém echeme, bati beway Yesu.

Beyá bhó bakoño Yesu angòkò Manyu Gálili

⁷ Yesu ne bakoño bhi bárò báròk angòkò Manyu Gálili. Ngémtay bho báre koño yi. Bo báfú atú Gálili, mbòk atú Judéya, ⁸ Yerúsalem ne Iduméya. Báchá k báfú ebhényen Jòdan, abhénéfú báfú atú betòk Táya ne Sídon. Bo mankem abhen mámé bárók ntá Yesu ndu bághókó menyih ebhen yi ákà. ⁹ Yesu aghati bakoño bhi bé mántòñti áchwí ane yi áchwé are ndü bo baya bacha, be báké nyire yi. ¹⁰ Nti abhak be anán abu nyaka beyá bömame. Beyá abhen bábhuet mème baré nu, mányire nòkò bati, be mámbòñ mbi betòk yi. ¹¹ Yéntiki mpok ane bo abhen befóñó bebábèbè bésòñori bhò bághó nyaka yi, bákwen yi bekek mámbiki nòkò be, “Wò ke óchí Mmò Mandem!” ¹² Ke Yesu asemti befóñó bebábèbè be, “Báké ghati yé mmu enyü mmu me nchí.”

Yesu ayap bönto bati byo ne apay
(Mt 10.1-4; Lk 6.12-16)

¹³ Etaré nókó, Yesu akó amfá y njie, abhíñi bakoño bhi mánkóñó yi. Báròñ nókó, ¹⁴ ayap batí byo ne apay, áchye bhó nnyén be bönto. Aghati bhò be, “Njap be bé mámbák ne me. Chòñ ntó bhe nefi ndu beghati bho Mbok Ndíndí Mandem, ¹⁵ ne chòñ nchyé bhe betan ndu bébók befóñó bebábèbè ebhen bésòñori bho.” ¹⁶ Manyén bönto Yesu bhò bati byo ne apay achi be, Símun ane Yesu áchyé nnyén nechak be Pita; ne ¹⁷ Jems, ne mómayi Jón, bó Sebèdi [Yesu achye bhó nnyén néchá k bé Boanejís, nò chi bñefan]; ne ¹⁸ Andru, ne Filip, ne Batolómio, ne Mátió, ne Tòmás, ne Jéms mmó Alfeyos, ne Tadios, ne Símun, mfyé-betan ndü barakátok, ¹⁹ ne Júdas Iskariot ane ábhòñó nyaka beti Yesu.

Betan Yesu bebhíki fú ntá Belsebul
(Mt 12.22-32; Lk 11.14-23, 12.10)

20 Ené Yesu ne bakoŋo bhi bápɛtnsem anywóp, bo abhen báchémé aré, bápɛt baya bacha, eka yí ne bakoŋo bhi kebhón yě epok ndu ményie nenyíé. 21 Bó nneréket ywi bághókó nókó nò, bábhò berɔŋ ndu besot yi mbɔnyune bárèm nyaka be, “Nti átáká yi amem!” 22 Mbok batɔŋ ebhé Moses abhen báfú Yerúsalem báre rem be, “Belsebul, mfo befónó bebúbéba, ké áchyé Yesu betan bebok befónó bebúbéba.” 23 Yesu abhiŋi bhó be mantwɔ ntá yi. Bárónó nókó, abho beghati bhó ndü bakay be, “Satan ákway bebok mmuet ná?” 24 Mbák ákóré ánkwén etok, bo mánu nòkò ne bati, etok eyo épú te. 25 Mbák ákóré ánkwén ndü nneréket, bo mánu nòkò ne bati, nneréket wu ákwèn. 26 Enyumot ke echi be mbák Satan ánu ne mmuet eyi, ákóré ákwen ndü kefo eki, ne betan ebhi mémay. 27 Ná mmu ákway bechwe amem eket ené ntantan angép menyin ebhi mbák abhiki yambi ánkém yi angwot? Anana kém yi angwót, ke ánkway begher menyin ebhi. 28 Diní ká, ne échí tetep be bákway befónóri bebú bo mankem ne bebépti beyon ebhen befú bho anyu. 29 Ke bápú fonjori yě agha ane árèm ebúbá žti Efónó Bedyere. Eyó enyü bebú bétiní mmu anti, ngwenti ti.” 30 Yesu arem nò, mbɔnyune mbok bho bárèm nyaka be, efónó ebúbá esonjori yi.

*Nnò Yesu ne bōmayi
(Mt 12.46-50; Lk 8.19-21)*

31 Nnò Yesu ne bōmayi bátwó bátee nefi, báto eyon be mámbíní yi. 32 Ngémtay bo abhen báchókó bákábhé Yesu bágháti yi be, “Máye ne bōmaye báchí nefi téé báyan wɔ”. 33 Ke Yesu akeme bhó be, “Sayri sayri, máyá chi agha? Ne ntiki bho bachi bōmaya?” 34 Ayibhiri mmuet ayiní bo abhen báchokó bákábhe yi arem be, “Máya chi bōbhen, ne bōmaya chi bōbhen, 35 Bó abhen

bákù enyìn ene Etaya mmu achi am-fay áyan bó mánkù ke báchí máya ne bōmaya.”

4

*Yesu atém nekāy ntyēmbwot
(Mt 13.1-9; Lk 8.4-8)*

1 Yesu apet abhò beton bo angokò manyu Gálili. Beyá bho bákoŋo yi aré báté angokonyén. Yesu arò bhó tété, aròk achwe, achokò amem áchwí. 2 Ené beyá bōbhò báté angokonyén, abho beghati bhò beyá menyin ndü bakay be, 3 “Ewak émot, nkwanjanki amot aròk betak enyü nchwifú amem nkí ywi. 4 Ené yi átak áròn, mbok akwenti ndü mómbo ane áchí amem nkí. Kenen kétwó kébwópti yò nkem 5 Mbuot ácháak akwenti ndü mmik setárébhé ane ntɔp abhiki ya are. Awakari achak. 6 Ke mpok ane mmok áfú, ásón yó ndü bakan ayi ábhíki kway bechwe amik sayri. Aninji, awosi. 7 Mbuot anefu akwenti ndü mmik ane tákò nsense ágò are. Achak are gó, ke tákò nsense agó áchók yò. Ake fyé. 8 Nchwi ácháak akwenti ndü mmik ndindí, achak, agó, achye beyá nchwi. Nchwi ayá acha ane bápí ndon esa nsem byo, achák ndon besa berat, anefu ndon besa betay.” 9 Ndü ngwenti, Yesu arem be, “Mmu ane áyan beghok, ántá batú angok sayri.”

*Nti ane Yesu árèm kepi ndü bakay
(Mt 13.10-17; Lk 8.9-10)*

10 Mpok Yesu achi aywinti, mbok bho ne baghokó bhi bati byo ne apay bábhak aré, bábhép yi ntí bakay ane yi átémé. 11 Akeme bhó be, “Ngátí bhé kponoron menyin ebhen bechi bhésé bhésé žti Kefo Mandem, ke ntá bo báchák, nchí ghati bhó menyin chi ndü bakay, 12 ne ntí be,

‘Bákway béyini ne amík
ke bápú ghò yényin;
mángók ne batú,
ke kejjwimem,

bé báké petnsem ntá Mandem
yi ámfonjori bhó.”

*Yesu aghati baghókó bhi nti
nekáy ntyëmbwot*

(Mt 13.18-23; Lk 6.11-15)

¹³ Yesu arem ntá yap be, “Bábhiki jwimem ndü nekay enen, chon manjwimem chí ndü bakay anéfu? ¹⁴ Mbuot ane nkwanjanki átié, chí Eyon Mandem. ¹⁵ Mbok bho báchi mbó mbwot ane ákwéntí ndü mómbe ane achi amem nki. Neghok ane bághókó Mbok Ndíndí, Satan antin antwó amfere yó amem bati yap. ¹⁶ Bo báchák báchi mbó mmik setarébhé ane mbwot achak akwenti aré. Bághók Eyon Mandem mánsot yó ne manák témté. ¹⁷ Ke enyü mú wu kebhón bakan amik. Ante kákati ndu mómbeinjí mpok. Ke mpok esonjori étwó, bo mámbó menyok yi éti Eyon Mandem ene yi ánókó, amfere amó témté. ¹⁸ Bo abhénéfú báchi mbó mmik ane ábhónjó táko nsense. Bághók nkwo Eyon Mandem, ¹⁹ ke basémé éti menyin mmik atwó nókó yi anti, ne ngonj nkáp, ne ekwak bebhon menyü menyin bechak menkem, angokantik Eyon Mandem ene echi aré, yó kekwak yi ndü nepém eni. ²⁰ Ke bo bachak báchi mbó mbwot ane ákwéntí ndü mmik ndíndí. Bághók Eyon Mandem, mányu kepem ndü bapém ayap. Mbuot amot anchye mbwot nkó ane aya acha ane bapi ndon esa nsem byo, achák ndon besa bérát, anefú ndon besa betay.”

Nekáy erónjó ené bádúré
(Lk 8.16-18)

²¹ Yesu arak ambi berem be, “Bádure erónjó mánsot enyin mankuti ke? Bádure erónjó mánten antené bekak ke? Pú bádure eronjó mánte chi ndü nebhúét ane bate eronjó? ²² Chon manku yéntiki enyin ené echi bhésé bhésé emfu kponjoron. Ne chon manene ene

bákúti. ²³ Mbak mmu abhon batú béghok mban, ángók sayri!”

²⁴ Yesu apet aghati bhó be, “Tá ká batú ndü menyin ebhene bághók! Enyu óyènti onchye nti, nkúbhé enyu yó ke báyènti mánychye wo. Báperé chye wo, mámbaka échák aré, ²⁵ mbonyune, mmu ane ábhónjó enyin, mámbaka yi échák. Ke mmü ane ábhíki bhon yényin, yé chí mandú ane yi ábhónjó, chon mánsot mamfere ntá yi.”

Nekáy mbwot ane ágó

²⁶ Yesu arak ambi berem be, “Kefó Mandem kéchí mbó enyin ene éfákári ndü mpok ane nkwanjanki átié mbwot ebhi. ²⁷ Beti bégú, ambure kenó. Néyi nókó, amfate, ankó, anku nako menyin. Mbuot anchak, angó nako, ke yi kerin ndu éfákári. ²⁸ Mbuot ane áchí amik áchak ndü mmæt yi angó nako, kpát anchye ane nkó. ²⁹ Mpok anjan ánkway, áto bó betik ne ngak témté, mándok mámféré yó ebhi.”

Nekáy sepem mónak móstat
(Mt 13.31-32, 34; Lk 13.18-19)

³⁰ Yesu achoko abhép bhó be, “Kefó Mandem fá amik kéchi mbó yi? Chon sénsot ntiki nekay beton enyu kó kéchi? ³¹ Kéchi mbó mósepeménok ane bábhini be móstat. Ségupsi sécha kepeménok kéchák kenkem fá amik. ³² Yé nò, mbak mmu ánsot só ampi, séchák, séngó, enok énichik ácha bóménok báchák mankem, ne éngat batáp enyu ené kenen kétwo kente manyay ndü batábhé yi.”

³³ Yesu asot beyá bakay mbó enen ndu beton bho mpoknkem enyu ené bákway bejwimem. ³⁴ Yi ke ghati bhó yényin ené abhíki tém nekay. Ke mpok ane yi ábhák aywintí ne bakonjo bhi, anene yéntiki enyin kponjoron ntá yap.

*Yesu akú mbúép atanatan akwen
chak*
(Mt 8.23-27; Lk 8.22-25)

³⁵ Egháká nókó beku ndü nkúbhé ewak eyo, Yesu arem ntá bakoño bhi be, “Sémpé séndók ebhë manyu ené awu.” ³⁶ Báró ye beyá bho, bátemeri Yesu amem áchwí, bábho bérøn ne yi. Báchwí áchá ané áchí nyaka aré áre koño bhó. ³⁷ Bápére ghó mbúép atañatañ átwó, áku mpérényen ébho bedep áchwí, manyiep anchwe nókó amem, kpát árøp kekwoť bebet. ³⁸ Ke Yesu abhak anet áchwí. Anyáná nyaka ntí ndü enókónti, ambuere nókó kenó. Ke baghókó bhi bárók máñéme yi bárem be, “Ntøn, ébhíki yinji wó bé sétwó gu anyén-é?”

³⁹ Yesu afaté asáy mbúép arem be, “Mban ánkwen!” Aghati nnyén be, “Kwen tí!” Mbúép ámay, mbån akwen chá. ⁴⁰ Yesu arem ye ntá bakoño bhi be, “Báchay enyune ndaká yí? Bábhíki re bhóñ neka ne me?”

⁴¹ Becháy bépet bekem bó tontó. Bábho bebhep bati be, “Ntiki enyü mmú ne? Yé chí mbúép ághòk yi, mpérényen éngok yi!”

5

Yesu akw befónó bebúbebu berø mmu ane bø besønøri

(Mt 8.28-34; Lk 8.26-39)

¹ Yesu ne baghókó bhi mánók ye bárøk ebhë manyu Gálili echak, báchwøp angøkonyén, kekwoť ne atú Gerása. ² Nefú ane Yesu afú amem áchwí asebhë angøkonyén, mmü amot ane befónó bebúbebu bésønøri afú ndü nebhúéré manem arøk atemeri yi. ³ Achòkó nyaka chí ndü manem ne yé mmu keperere kwáy begwoť yi yé chí ne ngem. ⁴ Báfyé nyaka yi beko bekak ne ngem amó. Ke ngem eyo éré kiti kiti ne beko méndakati nókó. Yé mmu kebhoñ betañ ebhen ákway bekem yi. ⁵ Beti ne ngósí, arebik, andakati nókó mmuet ne batay ndü nebhuet manem ne ndü njie. ⁶ Aghó nókó Yesu nekó nesie, ajet, arøk atep

mánén besí bhi, ⁷ abho bébik ne eyøn etañatañ andeme nókó be, “E Yesu, Mmø Mandem mfay! Jbhøn ntiki ndak ne bhesé? Yiki Mandem bé øpú chyè chøn me esønøri.” ⁸ Are rem nó, mbønyune Yesu arem bé efónó ebúbu ené éšønøri yí éndó yi. ⁹ Yesu abhép yi be, “Nnyén ene nechi be yi?” Akeme Yesu be, “Nnyén ena nechi be ngémtáy, mbønyune séyá tontó.” ¹⁰ Arøk ambi menik Yesu mmuet be áké to befónó bebúbebu bhø atú etøk achak. ¹¹ Eremé nkwoť bakók ányie nyaka ambi njie ane achi kekwoť. ¹² Befónó bebúbebu bhø ménik Yesu mmuet be andø bø mándak máñchwe amuet bakók bhø. ¹³ Yesu achye bhø mbi. Befónó bebúbebu bhø bífú mmü wu amuet, berøk bechwe ndü nkwoť bakók. Nkwó bakók ankem abhak mbø nká epay. Bárókøri básep ndü nkókönjie dúgúdúgúdúgú kpát bágúre anyén. ¹⁴ Bo abhen bábhàbheri bakók bághó nókó nó, bábué ntiét ntiét bárøk etøk égho ne amem baki mángati nókó enyin ene éfákari. Bo báfú báre røn begho ne amík enyin ené éfákari. ¹⁵ Bágháká nókó nebhuet ane Yesu achi, bághø mmu ane befónó bebúbebu bífú yi amuet aré chøkó. Abhak sayri ndü nkaysi yi, ne nden amuet. Becháy békem bo mankem. ¹⁶ Bo abhen bághó enyin ene éfákari, béré ghati bø abhen bárøn are enyin ene éfákari ntá mmu ane befónó bebúbebu bésønøri nyaka ne ené éfákari ne nkwoť bakók. ¹⁷ Bábho ye ménikmmuet ntá Yesu be ándó atú etøk epay. ¹⁸ Nechwe ane Yesu achwe amem áchwí, mmu ane befónó bebúbebu bésønøri nyaka yi, abho menik yi mmuet bé ándó yí ándók ne yi. ¹⁹ Ke Yesu keka. Aghati yí chí be, “Petnsem ntá bøbhe ghati bhø enyinjí maknkay ene Mandem áká ntá ye.” ²⁰ Mmü wu afa ye, arøk, angati nókó bhø ndü betøk byo menkem enyin ene Yesu áká ntá yi. Mankem abhen baghókó bábhák

maknkay.

Yesu atan̄ acha neme ne newú
(Mt 9.18-26; Lk 8.40-56)

²¹ Yesu apetnsem ndü ebhë manyu echak. Ndu yi áchí angókonyén téé, beyä bo bārók bákáp yi. ²² Münti ane ekeré nenikímuetí bo Israel ndü ebhuet ane yi achí, ane áká nnyén be Jáyrəs atwó are nkwo, ne ághó nókó Yesu, arək akwén yi bekak ²³ abho ménikmuet ntá yi ne nti eni nenkem be, “Mówa ane móngoré äme tontó. Acha, twó nyaná yi amə amuet be ántan̄, áké gu.” ²⁴ Yesu afa, abho berən ne yi. Beyä bo bákáp yi bebhe bepay. ²⁵ Ngoré amət abhak aré ane áfere manon̄ ndü mamié byo ne apay. ²⁶ Anán̄ abhōñ nyaka beyä eson̄ari amə beyä baghan̄ ne achon̄ti nkáp ankem ane yi ábhōñó ndéndem. Nte yi ambep andako nəkó chí ambi. ²⁷ Aghók řti Yesu. Ekə atəti amem beyä bho kpát arək, atək nkokon̄ nkú yi. ²⁸ Aká nó mbonyune ärəm nyaka ne mmuet yi be, “Mbák ntók yé chí nkú yi, chon̄ ntan̄.” ²⁹ Netək yí átókó nkokon̄ nkú Yesu, manon̄ amen yi áfere nyaka asiép. Aghók ndü mmuet yi bé neme eni némay. ³⁰ Témte wu, Yesu arinj̄i be betan̄ befú yi amuet. Ayibhiri mmuet, abhép beyä bo abhen bachi yi ansem be, “Agha átókó nden eya?” ³¹ Bakoño bhi bákéme yi be, “Oghō beyä bho ndu bákábhé wə, yé nə, řbhép be, ‘Agha átókó me?’ ” ³² Are bhan̄ari ndu beghə mmu ane átókó yi. ³³ Móngoré wu anán̄ arinj̄i nyaka enyinj̄i ené éfakári ne yi. Afú angwere nəkó gbagbāgbak ne becháy. Atep mánén besí Yesu aghati yi tetep nkem. ³⁴ Yesu arem ntá yi be, “Mmá, neka eně ne me nékə ōtan̄. Mandem áchí ne wə, dók sayri, képerε chay.” ³⁵ Ené Yesu ábhuet berem kep̄i ne ngoré wu, bōnto abhen báfú eket Jáyrəs, bátwó bāgháti yi be, “Móywe anán̄ águ, obhuet beson̄ari Nton̄ yi?” ³⁶ Ke Yesu

kefyé ntí ndü enyinj̄i ené bārémé. Aghati yi be, “Ōké chay. Dókó rən̄ ambi menoko.” ³⁷ Yesu keka yé mmu amət ánkónj̄o yi, ébhíkífuet Píta ne Jems ne mómayi Jōn. ³⁸ Bako, bārək, bāchwəp eket Jáyrəs. Yesu aghó ebyək ene echi aré ndü bo bádí, mámbik nəkó. ³⁹ Achwe, arem ntá yap be, “Chí yí ne beyä ebyək ne kebho? Mónne abhíkí gu. Abhure chí kenó.” ⁴⁰ Baré way Yesu way. Ke Yesu abók bó mankem atén nefí. Asot chimə ne nñamə ne bakoño bhi bati arat arək, achwe ebhak ene mówu áchí bhuré. ⁴¹ Akém yi ndü awə arem be, “Talíta, kum!” Nə chí be, “Móngoson̄, fate!” ⁴² Témte wu, afaté abho beko. [Achí nyaka mamié byo ne apay.] Manyu áchók bo mankem. ⁴³ Ke Yesu asem̄ti bhó bé, “Báké ghati yé mmu enyinj̄i ene éfakári.” Achye eyon̄ be mánchyé Tabíta nenyíé ányíé.

6

Babyak Yesu amem etək Násaret
(Mt 13.53-58; Lk 4.16-30)

¹ Yesu afa atú etək eyə apetnsem etək eyi Násaret. Bakoño bhi bārók ne yi. ² Egháká nókó ndü nywəbhé neywəmmuet bo Israel, arək ekeré nenikímuetí, abho beton̄ bo Eyon̄ Mandem. Beyä bho bābhák aré. Bāghókó nókó menyinj̄i ebhen yi átōñ, beyä bhap bābhak maknkay. Ekə baré bhəp be, “Aré fú fá ne menyinj̄i ebhen menkem? Ntiki enyū nerinj̄indak né bāchyé yi? Ná yi ákə menyinj̄i maknkay ebhén?” ³ Pú mmō nchwě menək ne? Pú mmō María ne? Pú yi achí manó Jems, ne Júdas ne Símun? Pú bōmáyi abhen baghoré bachí fá ne bhesé?” Ekə bare byak yi byak. ⁴ Afō ke Yesu áréme ntá yap be, “Bo bāchyé ndemekəpinti Mandem kenókó yéntiki ebhak. Ndiere etək eyi ne ndü nneréket ywi, ke bápú chye yi kenókó.” ⁵ Ekə Yesu kekə menyinj̄i maknkay aré, ébhíkífuet

chí nenyanya ane yi ányáná amò amæet mpáy bómame, abú bhó.
 6 Yesu abhak maknkay mbonyune bð etok eyi bábhíki bhon neka ne yi.

Yesu ató bakonjo bhi bati byo ne apay

(Mt 10.5-15; Lk 9.1-6)

Yesu are kò ndü bðbetok abhen bachì kekwoet, anton nòkò bho Eyon Mandem. 7 Abhinji ye bakonjo bhi bati byo ne apay ató nefi, bati apay apay. Achye bhó betan bebok befónó bebúbeba. 8 Asemti bhó báké pòkò yènyin ndü nekò enap, ébhíkiæt chí ntém. Yí báké pòkò nenyié, ne yè bebhá-nekò, ne yè chí nkáp. 9 Yí mámfye nkwoabhánya ke báké pòkòندن échá. 10 Ne aghati bhò be, “Yèntiki etok ené básieptí bhe aré, bák ká amem eket émot kpáte mándò etok eyò. 11 Ne mbák báchwop etok ke bo kesyepti bhe ne manák ne bó keka beghok enyinj ene bághàti bhò, fá ká aré. Ne báperé fá aré, kwet ka mfok ane achi bhe bekak. Chon eyò émbak mbò ntísie ndü enyinj ené bó báká.” 12 Báró ye bárók, mángati nòkò bho Eyon Mandem be bó mántiknsem ndü bebú bhap. 13 Báre bok beyá befónó bebúbeba, ne mángwati nòkò beyá bómame ne bawet ólif mámbu nòkò bhò.

Enyu báwáy nyaka Jón Njwiti

(Mt 14.1-12; Lk 9.7-9)

14 Mfò Héròd aghók èti menyinj ebhen menkem, mbonyune bo mánánj bárinji nyaka nnyén Yesu mbánkem. Mbók bárèm nyaka be, “Jón Njwiti ke áperénsem ndü nepém. Èti yò ké yi ábhónó betan bekà menyinj maknkay.” 15 Ke abhénéfú be, “Chí Eláija.” Báchá bákém be, “Ndemekepinti amot ane te nyaka” 16 Ke mbák chí Héròd, ághókó nókó èti Yesu arem be, “Chí Jón ane ndémé nyaka be mámpkót ntí ywi ke áperénsem ndü nepém.” 17 Efakari nyaka be Héròd achye eyon, bákém Jón, bagwot, ne báfyé

yi ekerékenon èti Heródias, ngoré mómayi Filip ane yí áfónó, ábháy. 18 Jón ághati nyaka Héròd be, “Ébhé eyese bo Israel ébhíki ka be ónsot ngoré mómaye ombay.” 19 Èti yò, Heródias afyé Jón anti, ne are yan berem mángwáy yi, ke yi kebhon mbi. 20 Héròd are chá y beway Jón mbonyune arinj nyaka be Jón achi chak ne nyáná besí Mandem. Yèndu enyinj ene Jón arém éfyè nyaka yi ebyok anti abhón manák beghok Jón. 21 Nywop némot, Heródias abhón mbi. Héròd anak epa ndü betik nywabhé nebhe eni. Abhinji maném bð etok, ne bð bagho, ne batémé nenu, ne maném bo Gálili. 22 Mmò Heródias ane móngoré aròk ndü epá eyò, abhén nebhen enyu ené Héròd ne mankò bhi bábhónó beyá manák. Héròd arem ntá móngosón wu be, “Ghati me, yè óyan yi, chon nchyé wò.” 23 Ayiki beyá ndon ntá yi be, “Chon nchyé wò yèntiki enyinj ene óyan nchyé wò, yè chí ebhakátok eya émot.” 24 Ngosón wu aròk ntá nno, abhép yi be, “Mma, ndém mfò áchye me yi?” Nno yi be, “Nti Jón Njwiti.” 25 Ngosón wu apetnsem áyák ntá mfò arem be, “Chié me ntí Jón Njwiti amem nchán myákati ne, néne!” 26 Héròd apòp! Ke ébé yí mmæt beku enyu échá èti neyiki ane yí áyiki besí mankò bhi. 27 Témté wu, Héròd ató mbabheri ywi amot ne eyon bé ándak ántwo ne ntí Jón. Aròk, aferé ntí ywi amem ekerékenon, 28 atwó ne wu amem nchán myákati, baròk bachye ntá mmò Heródias. Asot, aròk achye ntá máyi. 29 Bakonó Jón bághókó nókó enyinj ene éfákari, báròk basot erené Jón, baròk babheme.

Yesu adik ngemntay bho

(Mt 14.13-21; Lk 9.10-17; Jn 6.1-14)

30 Bònto báfú ndü nekò enen Yesu ató bhò bápetnsem ntá yi, bághàti yi èti menyinj ebhen bó bákà ne

ebhen bátónó bho. ³¹ Beyä bhó bátwò nyaka mándók nòkò enyuné Yesu ne baghókó bhi bábhíkí bhòñ yě epok menyie nenyíé. Èkà arem ntá yap be, “Séndók ndù nebhuet ane achi kpák be mánjwémuet mandú.” ³² Báfa ye báre rón amem áchwí ndù nebhuet ane yě mmu achak apu. ³³ Beyä bhó bághó ndu bó báròn. Bárinji bé chí Yesu ne bóbhi bhò, ne bárinji nebhuet ane báròn. Beyä bho báfú ndù betók ne betók, báfa ne bekak, bárók ntiét ntiét, báre non bò ambi. ³⁴ Mpok Yesu áfú amem áchwí, aghó ngémtay bho. Ntínso nékém yi ne bhò mbònyune bachi nyaka ndù esòñori, nkwa ti, mbò bághónómén ane ábhíkí bhòñ mbabheri. Abho ye bétòn bhò beyä menyin. ³⁵ Ené mpok áfuet béku ebhò, baghókó bhi bárók ntá yi barem be, “Nywòp nénañ neròn ne nebhuet ane sechi-ne aré chi ebhi. ³⁶ Ghatí bóbhen mándók ndù baki ne bǎbetók abhen báchí fá kekwoé manku enyinj menyie.” ³⁷ Yesu akeme bhó be, “Bé babhòñ, chyě ká bhò nenyíé manyíé.” Ke bábhèp yí be, “Oyán séndók sénku nenyíé ne nkáp ane nkà bétik anyíe ndù batan ánén séchíe bóbhen?” ³⁸ Yesu abhép ye bhó be, “Bábhòñ bekpókó bret afò méní? Dók ká byo.” Bábyó nókó, bárem be, “Bekpókó bret bétay ne nsi épay.” ³⁹ Yesu aghati bhò be mámfyé bho ndù bakwó, mánkà bò manchòkò amik ndu tákò. ⁴⁰ Báchókò ye amik ndù barón, ndù bakwó besa bétay ne besa bépay nsem byo. ⁴¹ Yesu asot ye bekpókó bret bhò betay ne nsi épay. Ayon amík amfay. Achye bakak ntá Mandem, abho bébókóti bret wu anchye nòkò ntá baghókó bhi be mánkóré ne nsi ntá beyä bóbho. ⁴² Yěntiki mmũ wap anyíé kpát ajwi. ⁴³ Baghókó Yesu mányókóti nenyíé enen néróbhé. Néjwí bekay byo ne bepay. ⁴⁴ Mpäy babhakanem abhen manyíé bret

wu ne nsi eyò abhak mbò nka etay.

*Yesu are kò amfányen
(Mt 14.22-33; Jn 6.15-21)*

⁴⁵ Èbhíkí tat, Yesu aghati baghókó bhi be mándók mánchwe amem áchwí, mampe nnyén manjambi Betsáida, ndù ebhé manyu echak. Yimbòñ aròp ansem bekà beyä bóbho mánguré. ⁴⁶ Aghátí nókó bhò be, “Mánkò sayri”, arò akó amfay njie ndu menikmuet. ⁴⁷ Ené mpok ánán árónjó beku bhò, áchwí ábhak nenti manyu, Yesu abhak ebhi aywinti. ⁴⁸ Yesu aghó ndu ébè baghókó bhi mmuet ménók áchwí èti mbáép ane áfú bhó ambi. Befuet nkárénká érat beghaka nkárénká etandat betí, abho bekò amfay manyu ankonjo nòkò bhò. Aròk kpát eròp kekwoé befuet bhò. ⁴⁹ Bághó nókó ndù yi akò anyén átwò, bécháy békém bó tontó. Bábhò bebik, mándeme nòkò be, “Chí efónó-ngú! Chí efónó-ngú!” ⁵⁰ Bó mankem bághò nyaka yi, becháy békem bhò. Témté wu, Yesu afyé bhò nti arem be, “Chi me, báké chay!” ⁵¹ Achwé nókó amem áchwí, mbáép wu ákwen. Bechay békém bó tontó. ⁵² Yěndu Yesu ádik nyaka nka bho etay ne bekpókó bret, bò kejwimem ndù enyũ mmu yi achi. Bó kenene batí yap amem.

*Yesu abú bómame atú Genésaret
(Mt 14.34-36)*

⁵³ Yesu ne baghókó bhi mánánjá nókó bepe manyu, bákó ebhi, atú Genésaret. Báset áchwí wap. ⁵⁴ Nefú báfú amem áchwí, bo bárinji bé Yesu achi are. ⁵⁵ Ntiét ákwén atú etók eyò ankem ndu bápòkò bómame ndù bésák ebhap mándók nòkò mbáñ enkem ene bághókó bé Yesu achí aré. ⁵⁶ Yěntiki nebhuet ane yí áchwóbhé ndù bǎbetók, ne yě chí amem betók begho ne amem baki, báre pókó bómame ndù mbanj ene bo báchèm mbò nefisie, mánik nòkò muet be yi andò bómame mantók yě chí nkokoñ nden yi. Ne yěntiki

mmu ane ánú átókó nkokonj nden Yesu, atanj.

7

Bepinjí bho bebhiki bhonj beyibhiri bebhé Mandem (Mt 15.1-9)

¹ Bónkwò Fárisi ne mbók batonj ebhé Mandem abhen báfú Yerúsalem, bátwó nyaka bákáp Yesu. ² Bághò bé mbók bakoño Yesu mányìè nenyíé keso amó mbò enyù epinjí bõ bhap étòn. ³ Bónkwò Fárisi ne bo Israel mankem bápú nyie nenyíé ke yambi beso amò mbò enyù epinjí bachĩmbi bhap étòn. ⁴ Ne bápú nyie enyinjí ené éfu esie kpáte mánso yò mbò enyù epinjí eyap étòn. Bábhõnj bepĩnj bẽchak tontó ebhen bábhũre mbò bẽso nkóp, bekpure, ne bete árik. ⁵ Mbók bõnkwò Fárisi ne batonj ebhé Mandem bábhẽp Yesu be, “Ndaká yí baghókó bhe bápú koño bepĩnj ebhen bachĩmbi bhese? Ndaká yí mányìe nenyíé keso amò mbò enyu éyàn?” ⁶ Yesu akeme bhó be, “Ndemekerpinti Aisáya arem nyaka ndaká yí tetep ẽti yeka! Bãchi bõ betãbhã nkũbhé mbò enyu yí ásinjĩ be Mandem arem be, ‘Bõbhen báchyè me kenókó chi ne beyonjõnyu bhap, bati yap ásap nekò ne me. ⁷ Kenókó eken bõ báchyè me kechi chi ndéndem, mbonyune bebhé ebhen bakwãñwanj báfyé kẽ bõ bátõnj bho mbò be bechi Eyonj Mandem.’ ⁸ Bãrò bebhé Mandem bãkoño chi bepĩnj ebhen bõ mmik.” ⁹ Yesu arøk ambi aghati bhó be, “Bãbhõnj erítĩ mbi bẽrõ bebhé Mandem ndu békoño chí menyinj ebhen bachĩmbi bhẽka bátõnjó! ¹⁰ Moses arem be, ‘Chíé étáyẽ ne máyẽ kenókó’ ne be ‘Yẽ agha ane árèm ebéptĩ eyonj ntá etayi, yẽ máyi, bãbhõnj beway yí.’ ¹¹ Ke bãghãti bho be mbák mmu ándém ntá etayi, yẽ máyi be, ‘Nsot enyinj ene mbõnjó mbũ bekwak wò ne yò, nchýé ntá Mandem’, ¹² nò, bãchet bho mbi be báké kwak bachi ne manõ

bhap. ¹³ Ndũ bãkũ nò, bãsot bepĩnj ebhen bachĩmbi bhẽka bebyak Eyonj Mandem. Ne beyã menyinj bẽchak ebhen bãkũ bẽchĩ mbò ebhõ.”

Menyinj ebhen bẽkũ mmu aké bhak pẽpẽp besĩ Mandem (Mt 15.10-20)

¹⁴ Yesu árèm nókó nò, apet abhĩnjĩ beyã bo abhen bachi aré arem be, “Bẽ mankem, tá ká batú mángók enyinj ene mbõnjó berem, mánjwimem! ¹⁵ Yẽnyinj epu ene mmu ányìe énkũ be yí aké bhak pẽpẽp besĩ Mandem. Enyinj ene éfú mmu anyu ke ékũ mmu aké bhák pẽpẽp besĩ Mandem. ¹⁶ Mmu ane abhõnjó batú beghok ángók.” ¹⁷ Yesu áró nókó bhó, arøk anywóp. Aré, baghókó bhi bábhẽp yí ntĩ beyonj ebhõ. ¹⁸ Yesu akeme bhõ be, “Bẽ nkwo bãbhíkĩre jwimem-ẽ? Bãbhíkĩ rinjĩ be enyinj ene mmu ányìe enchwe yí menie épú kway bekũ be yí ake bhak pẽpẽp besĩ Mandem? ¹⁹ Enyinj ene mmu ányìé, épú chwe yí anti, érõnj chi menie ebhi ne äji yò amferẽ.” Yesu arem nò, ndu áyàn bo mándinjĩ be yẽntiki nenyíé nékway menyie. ²⁰ Arøk ambi berem be, “Enyinj ene éfú mmu anti ke ékũ yí ake bhak pẽpẽp besĩ Mandem. ²¹ Chí amem ntĩ mmu kẽ nkaysi mbũmbũ áfú, antén yí ndũ epúsí, ne beway mmu, ne bekwen berwóp, ne ²² bẽfyẽ amík ndũ menyinj bo bachak, ne ebébhẽntĩ, ne berwò bho, ne epõ epinj ene mmu apu kem mmuẽt, ne mpap amík, ne bechõnti nnyén mmu, ne neyonjómuẽt ne echĩnti. ²³ Bebepti menyinj ebhen menkem bẽfú mmu chí anti ne bõ ke bẽkũ mmu ake bhak pẽpẽp besĩ Mandem.”

Ngoré ane abhõnjõ neka (Mt 15.21-28)

²⁴ Yesu afa ye nebhuẽt wu are rõnj atú etøk ane achi kekwoť Táya ne Sídõn. Arøk achwe eket émõt abhak aré. Ake yán mándinjĩ bé yí achi aré. Yẽ nò, ake röp bhẽsé

bhésé. ²⁵ Ngóré amət ane efónó ebábɔ ɛsɔŋori móywi ane ngosón aghok ɛti Yesu. Arək ntá yi kechɔŋti mpok, akwén bekak ebhi. ²⁶ Ngóré wu apú nyaka mmu Israel. Bábhɛ yi chí atú Síria ndü nneréket agho ané bábhɛŋi be Fonísia. Aník Yesu mmuet be ambok efónó ebábɔ yɔ émfu móywi amuet. ²⁷ Ke Yesu arem ntá yi be, “Dɔ sɛnchíe kɔík mámbɔ nenyíe. Ɛpú chak besot nenyíe mámbɔ mányché ntá mmú.” ²⁸ Ngóré wu akeme yi be, “Acha, échí tetep. Ke mmú ényie nɔkɔ bechɔkɔtí ebhen béfú ntá mámbɔ amfay éfémé nenyie ménkwenti amik.” ²⁹ Yesu arem be, “Ɛti beyɔŋ ebhe ebhen, petnsem anywóp, efónó ebábɔ eyɔ énaŋ éro móywe.” ³⁰ Apetnsem anywóp, aghó mó bhare ndü ndu ené efónó ebábɔ yɔ énaŋ éro yi.

Yesu abú mbók

³¹ Yesu arɔ atú Táya, afuét Sídon achwe atú betok byo ane bábhɛŋi be Dikápolis, akɔ achwɔp ndü Manyu Gálili. ³² Básót mmú amət bárók ntá yi ne yi. Mban yi ke ghók, kepi yi kerem kɔkɔ kɔkɔ. Mánik Yesu mmuet bé ányáná yi amɔ anti. ³³ Yesu aya yí báfá nenti bho, bárək nékú. Ason yí kenɔŋámɔ batú, apá batié, atək néri eni. ³⁴ Yesu ayinji mfay asók nsək arem be, “Éfáta” nɔ chi, “Nené.” ³⁵ Témté wu, batú yi ánéne, néri nékánári yi anyu abho berem kepi sayri. ³⁶ Yesu asemti bho be báké ghati yɛ mmu enyinj ene éfákári. Yɛ nɔ, ásémtí nókó bhɔ, mángati nɔkɔ ghati bho. ³⁷ Bo bábhák maknkay, mándeme nɔkɔ be, “Yinjí, enyinj ene yí ákú éri echa. Akɔ yɛ chí bo abhen batú áchókó mángók mban, babhók mándem kepi.”

8

*Yesu adík nka bho enwi
(Mt 15.32-39)*

¹ Ebhíkí tat, ené beyá bho bápet báchɛm nebhuet amət, Yesu abhinji bakoŋo bhi arem be, ² “Ntínso nékɛm me ne bóbhen. Báchí fá ne me ndü manywɔp arət, ne bábhíkí bhɔŋ yɛnyinj menyie. ³ Mbák ntó bhɔ mámpetnsem kenyie nenyíe, bákway begu nsay ambi, ne beyá bhap báfú bakɔ asiɛ.” ⁴ Bakoŋo bhi bábhɛp yi be, “Ɛtək épú fá, chɔŋ mmu ambɔŋ nenyíe enen nékwáy bóbhen mankem fá?” ⁵ Yesu abhép bhɔ be, “Bábhɔŋ bekpəkó bret afɔ meni?” Bákeme yi be, “Sébhɔŋ bekpək tándramɔt.” ⁶ Yesu achye eyɔŋ be bó mankem mánychók amik. Asɔt ye bekpəkó bret bhɔ tándramɔt. Achyé nókó bakak ntá Mandem, abho bebɔkɔti bhɔ anchye nɔkɔ ntá bakoŋo bhi be mányché ntá bo bhɔ. Béré sɔt mánkɔre nɔkɔ. ⁷ Bábhɔŋ nyaka bärú nsi nkwo. Yesu áchyé nɔkɔ bakak ntá Mandem, achye yó ntá bakoŋo bhi be mánkóre yɔ nkwo. ⁸ Yéntiki mmu anyie ajwi. Baghókó bhi bábwópti nenyíe enen néróbhé, néjwí bekay tándramɔt. ⁹ Mpáy bho abhak mbɔ nka enwi. ¹⁰ Yesu aghati bhó mángúré. Témté wu, Yesu ne bakoŋo bhi báchwe amem áchwí bárók atú Dalmanúta.

*Böŋkwɔ Fárisi babhɛp Yesu ántɔŋ
bɔ erinjí maknkay
(Mt 12.38-42, 16.1-4)*

¹¹ Mbək böŋkwɔ Fárisi bárək ntá Yesu bábhɔ bekem epúití ne yi. Béré yan mbi memɔ yi. Bábhɛp yi anka enyinjí maknkay ené ébhak mbɔ erinj ené étɔŋ be betan ebhi béfú chí ntá Mandem. ¹² Yesu asók nsək arem be, “Ndaká yí mkpáká bhɔ ané echɔŋ áyàn erinjí maknkay? Tetep, nchí ghati bhe be yɛ mmu apú tɔŋ bhɔ enyü erinjí maknkay ené bɔ báyan.” ¹³ Arem nókó nɔ, arɔ bhɔ apɛt achwe amem áchwí, are pé bérɔŋ ebhé manyu échák.

Sot ka mpok ne yis bõnkwo Fárisi ne ane Hérod
(Mt 16.5-12)

¹⁴ Bakoŋo Yesu bághókòntik bépókò bret. Babhõŋ nyaka chí mókprókò bret amot amem áchwí. ¹⁵ Yesu are semti bhò be, “Sot ka mpok ne yis bõnkwo Fárisi ne ane Hérod.” ¹⁶ Bábhó berem ne bati be, “Arèm nò mbonyune sébhíkí bhõŋ bret.” ¹⁷ Yesu arin̄i enyin̄ ene bó bārèm abhép bhò be, “Ndaká yí bārèm eti bret ane bāhíkí bhõŋ? Bābhíkire jwimem-ε? Bati ábhuet be amem chóchókó? ¹⁸ Bābhõŋ chí amík ntíako? Bābhõŋ chí batú nemak-a? ¹⁹ Bāghókòntik ndu ndíkí nka bho etay ne bekpókò bret betay? Ane áróbhé abhak bekay méní?” Bákéme yi be, “Bió ne bepay.” ²⁰ Yesu apet abhép bhò be, “Ne mpok nkóré ane bekpók tándramot nká bho enwi ényíé, ane áróbhé mǎnyokoti, abhak bekay méní?” Bákéme yi be, “Tándramot.” ²¹ Abhép bó be, “Bābhíkire jwimem?”

Yesu akwá nnémámik aghó mban

²² Ené Yesu ne baghókò bhi bágháká Betsáida, bõfú básót nnémámik bārók ntá yi, mánikmuet be ántok yi. ²³ Yesu akém yi ndu awò, aya bāròk anti etok. Apá yi batíé amík, anyan̄a amó anti ywi abhép yi be, “Ɔghò nò yényin̄?” ²⁴ Mmu wu ayin̄i mfay arem be, “Nchí ghó bo ke bachi chí mbò be menok ke békò.” ²⁵ Apet atok amík yi. Ndõŋ yò, mmũ wu ayin̄i dñi, apet abho beghò mban, ne are ghó yéntiki enyin̄ sayri. ²⁶ Yesu aghati yi be ándok eket eyi, ne beyõŋ ebhen be, “Képetnsem etok.”

Pita arem be Yesu chí Kristo
(Mt 16.13-20; Lk 9.18-21)

²⁷ Yesu ne bakoŋo bhi báfuét bārè rõŋ ndũ bõbetok abhen bachi kekwoť Seséria Fílipi. Ambi, Yesu

abhép bhò be, “Bo bārèm be me nchí agha?” ²⁸ Bákéme yi be, “Mbòk bārèm be òchí Jõn Njwiti. Bachak be Eláija, ne abhenefu be òchí ndemekepinti amot.” ²⁹ “Ke bë babhõŋ bārèm be me nchí agha?” Símun Píta akéme yi be, “Wò ke òchí Mpeme Mandem afyé nyaka bariép be áto.” ³⁰ Yesu asemti bhò be báké ghati yé mmu.

Yesu arem be chõŋ mánychye yi beyá esõŋori ne mángwáy yi
(Mt 16.21-28; Lk 9.22-27)

³¹ Yesu abho beghati bhò be, “Me Mmu mfú ntá Mandem mbõŋ beghò beyá esõŋori. Bõbati etok, ne bõbati bachiákap Mandem, ne batõŋ ebhé Mandem bábyak chõŋ me ne mángwáy me, ke égháká nòkò manywop arat, mpetnsem ndũ nepém.” ³² Yesu aghati bhò nò kponorõŋ. Píta asot yi nepak arem be, “Eta kérem awũ ndak.” ³³ Ke ndu Yesu áyibhíri mmuet aghò baghókò bhi, aji Píta be, “Satan, fá mé besí! Nkaysi ye chi ane nkwan̄wan̄, abhíkí fu ntá Mandem!”

Enyin̄ ene mmu abhõŋò bekwá ke am-bak nkoŋo Yesu

(Mt 16.24-28; Lk 9.23-27)

³⁴ Yesu abhin̄i ngémtáy bho ne bakoŋo bhi arem ntá yap be, “Mbák mmu áyan̄ bébhak nkoŋo wa, abhõŋ béghókòntik mmuet yi, ampókò ekotákátí yi, ankoŋo me. ³⁵ Yé agha ane áyan̄ bepepeme mmuet yi ánem nepém eni. Ke yé agha ane áká menem nepém eni eti ya ne eti Mbok Ndíndí, ábhõŋ chõŋ nò. ³⁶ Ntíki nsáy mmu ábhõŋ mbák abhõŋ yéntiki enyin̄ fá amík, ke aném nepém eni? ³⁷ Ne mbák mmu aném nepém eni, ntíki enyin̄ yí ákwáy besot anchye be yi ampét ambõŋ nó? ³⁸ Mbák mmu abhõŋ ntíanwop eti ya ne eti Eyõŋ eya ndũ mkpáká bho ané ápú kwá mbò enyu Mandem áyan̄, mkpáká bho bebá, chõŋ Mme Mmu mfú ntá Mandem

mbõñ ntíanwóp ðti yi mpok nchí twò ne keném Ètaya ne bòángel bhi.”

9

¹ Yesu arók ambi beghati ngémtáy bõbhò be, “Nchí ghati bhe be, mbòk bho báchi fá abhen bápú gu kpáte mángò ndü Kefò Mandem kétwò ne betan.”

Besí Yesu béyibhiri

(Mt 16.21-28; Lk 9.22-27)

² Èfuéré nókó manywóp atandat, Yesu asòt Píta, ne Jems ne Jõn, akó amfay nje ngo ne bhò. Bábhák aré bõbhò. Bápéye yini, besí Yesu béyibhiri. ³ Nden eyi nkwo éré diere pépépé enyu ené yé mmu ápú kwáy beso nden yé chí ne babhé éndiere enyu yò. ⁴ Témchok, Moses ne Eláija, baremé kepinti Mandem abhen tesáy, bábhési mándeme nòkò kepi ne Yesu. ⁵ Píta abho berem ntá Yesu be, “Acha, éri tontó be sechi fá. Dõ sénté bétém barat. Èmòt ntá ye, échák ntá Moses, ne enéfú ntá Eláija.” ⁶ Píta arem nò mbonyune abhíkí rinji nyaka enyinj echák ene yi ábhónó berem ndü becháy bekeme bhò tontó. ⁷ Nerem ane Píta árémé enyu yò, nebhanj nésep témté, nebho békúti bhò. Eyonj éfú amem nebhanj éndeme nòkò be, “Né chí Mòwa. Nkòñ yí tontó. Ghók ká yi!” ⁸ Témte wu, bòPíta báýini, ke bákepere ghó yé mmu, ebhiki fæet chi Yesu aywinti.

⁹ Ne ndü Yesu ne bòPíta básèp nje, Yesu aghati bhò be, “Báké ghati yé mmu enyinj ene bāghó fá, kpáte Mmu ane áfú ntá Mandem ampètnsem ndü nepém.” ¹⁰ Bábhúre enyinj ene Yesu aghati bhò anti, bóké ghati yé mmu enyinj ene bāghò. Mámbebhè nòkò chi bati be, “Nepèrènsèm ndü nepém chi yi?” ¹¹ Bó bati arat bábhèp Yesu be, “Ndaká yí batonj ebhé Moses bárèm be Eláija abhonj bepètnsem fá amik ke Mpeme Mandem afyé barièp be átó antwó?” ¹² Yesu akeme bhò be,

“Èchí tetep be Eláija abhonj beyambi antwó, anyure menyinj menkem ambure, ke ná básinjí amem Ekáti Mandem bé Mmü ane áfú ntá Mandem abhonj béghò esonjori ne bé bábyak chonj yi? ¹³ Ke nchí ghati bhe be Eláija anánj átwò ne bo báká yi bebá mbò enyu bákónjò mbò enyu básinjí nyaka amem Ekáti Mandem ðti yi.”

Yesu abú mmó ane efónó ebábu échye esonjori

(Mt 17.14-21; Lk 9.37-43a)

¹⁴ Ené Yesu ne baghókó bhi bati arat bápètnsem, bátéméri bakonj bhi báchák. Bāghó beyá bho ne batonj ebhé Moses ndu bákèmm epúiti ne bhò. ¹⁵ Témte wu, beyá bo bho mankem bāghó nókó Yesu, bábhák maknkay tontó. Bāre ronj ntiét ntiét bekaka yi. ¹⁶ Abhèp bakonj bhi be, “Ntiki epúiti nò bákèmm ne bhò?” ¹⁷ Ke mmu amòt amem nkwo bõbhò akeme yi be, “Ntonj, ntwò ne mówa ntá ye. Èfónó ebábu epú ka yi andem kepi, ¹⁸ ne yèntiki ebhak ené efónó yò ékém yi, égwep yi amik, befen mémfu nòkò yi anyu. Mpok yò, ande nyie amen ne anòkò. Nnik baghókó bhe mmæet bé mámbók yò éndó yi, ke bábhíkí kway beka nò.” ¹⁹ Yesu akeme bhò be, “Bé mkpaká bho ane ábhíkí bhonj neka ne me, bé bho báýibhiri tetep ndü enyinj echak, chonj mpet ntat ne bhe ná? Chonj nképnti ne bhe ngaka fá?” Ke àrem be, “Twó ká ne mówu fá ntá ya.” ²⁰ Básòt mōre bārók ntá Yesu ne yi. Èfónó ebábu yò eghò nòkò Yesu, témté wu, ényíkisi mówu gbogbõgbok, akwén amik are binjiri, efen émfu nòkò yi anyu. ²¹ Yesu abhèp chimò be, “Èfónó ene énanj etat yí amæet ná?” Chi mówu akeme be, “Te kembó eki. ²² Beyá ndonj efónó ebábu yò ékà yi ankwén angò. Mpokófu éku yi ankwen anyén ndu beway yi. Mbák ðkway beka enyinj, ghò bhesé ntínso kwak bhesé.” ²³ Yesu akeme

βε, “Wó bé mbák mēkwáy beka enyini! Yēntiki enyini ékway beko ntá mmu ane ánoókó Mandem.”
 24 Témte wu, chimó arem ne eyon amfay be, “Nnóko ke neka ená nébhíki tan. Kwak me nnóko sayri.”
 25 Yesu ághó nókó bé bo bátwó chi tontó tontó, ásáy efónó ebábu yo be, “Wó efónó ené, efónó kebók ne batú chóchók, ghók. Fú yi amuet, ne yé ewak, óké pere twó yi amuet!”
 26 Yesu árem noko no, efónó yo ébik, ényikisi mówu gbogbōgbok, éfú yi amuet. Arōp mbo ngú. Bo abhen báchi are barem be, “Agú.”
 27 Ke Yesu akém yi ndu awó, akwak yi afate.
 28 Yesu áká noko no, achwe anywóp. Bakonjo bhi bábhép yi ansem ansem be, “Ndaká yí sébhíki kway bebok efónó ebábu yo?”
 29 Yesu akeme bhó be, “Ndiere ne nenikimuet ne netarénsay ke bákway beka enyú efónó ebábu ene émfu mmu amuet.”
 *

Yesu apet arem be chon mángwáy yi

(Mt 17.22-23; Lk 9.43b-45)

30 Yesu ne baghókó bhi báro báre fuet atú Gálili mándok noko. Akeyán mándini ébhak ene yi achi,
 31 mbonyune, áton nyaka bakonjo bhi angati noko bhó be, “Bákem chon Mmú ane áfú ntá Mandem mámfye yi amó bō mmik mángwáy yi, ne éghaka noko manywōp arat ampemsem ndú nepém.”
 32 Ke bó kejwimem ndú enyini ene yi áreme ne báre chay bebher yi.

Nkonjo Yesu ane áchá abhenefu

(Mt 18.1-5; Lk 9.46-48)

33 Báháká nókó Kapënaum, báchwe anywóp. Ené bachi aré, Yesu abhép bhó be, “Bákem mbu epúiti ambi éti yi?”
 34 Báchókó kpák, mbonyune bákem nyaka epúiti ne bati ankōmbi ndu berini mmú wap ane áchá báhák. 35 Yesu

achoko amik, abhiji bhó bati byo ne apay, abho beghati bhó be, “Mmú ywéka ane áyan bebhak mūngo, abhōn besot mmuet yi mbo be apu yēnyini ne ambak mübetok ntá bo bachak mankem.”
 36 Asot mandú mmó ate nēnti nap, apoko ye yi amuet, arem ntá yap be,
 37 “Yé agha ane ástot mmó mbo ane sayri éti ya, ástot chi me, ne yé agha ane ástot me sayri, ástot chi mmu ane áto me.”

Yé agha ane áká ne bhesé achi ne bhesé
(Lk 9.49-50)

38 Jōn árem ntá yi be, “Nton, ségho mmu ane apu ndú nkwo ywese ndu ábòk befónó bebábebu ndú nnyén ena. Séghati yi be, áképere ka no mbonyune apú ndú nkwo ywese.”
 39 Yesu akeme be, “Báké kan mmu mbo awu mbonyune yé mmu apú ane áku enyini maknkay ndú nnyén ena antin anjibhiri mmuet andem bebépti menyini éti ya.
 40 Mmu ane apu nu ne bhesé, achi ne bhesé.
 41 Diní ká be yé agha ane áchyé be nkóp manyier mányú mbonyune bāchi bakonjo abhen Mperme Mandem afyé nyaka barier be áto, apu nók bebhōn akap.”

Sot ka mpok bé mmu áké ku nti ankwen ndú bebú

(Mt 18.6-9; Lk 17.1-2)

42 Yesu arem be, “Chon émbep encha ntá mmu ane áká mówa amot ane abhōnó neka ne me ánkwen ndú bebú. Echi sayri ntá mmu wu, be mánsot ntáy negho mánsot emi yi, mamese amem manyu.
 43-44 Mbák awó ywe ákú ankwen ndú bebú, kpót wu feré! Echi sayri be onchwe ndú nepém enen nebhiki bhōn ngwenti ne awó amot echa memese wó amem nepingo ane apu neme ne amó apay!
 45-46 Mbák ekak eye étó wó ndú bebú, kpót yo feré. Echi sayri be onchwe ndú nepém enen nebhiki bhōn ngwenti ne ekak émot echa bé mámése wó amem nepingo ne

* 9:29 Netarénsay: Mbok besí basin abhíki bhōn “Netarénsay”.

bekek bepáy. ⁴⁷ Ne mbák nyésé ene nékà ònkwèn ndü bebá, ponórí nó ghep. Echí sayri bé ònchwe ndü kefó Mandem ne nyésé nemat echa be mámése wò amem nepingo ne amík apay. ⁴⁸ Amem nepingo eno, kényore eken kényie bho kèpú gú, ne ngó apu neme. ⁴⁹ Chòh mánngoko yèntiki mmu ne ngó nkúbhé mbò enyu báfyè ngán ndü nenyíe be néndí anyu. ⁵⁰ Ngán áchí erítí enyih. Ke mbák ngán ábhíki pere bhòh manyihiti mi, ná bákway beka wu ampèet ambak erítí ngán? Bónh ká ngán amuet, mánchòkò eyòh èmòt ne bati.”

10

Enyih ene Yesu átòhò èti awáy nebhay

(Mt 19.1-12; Lk 16.18)

¹ Yesu ne baghàkò bhi báro ye Kapènaum bāròk atú Judéya. Bákíhí Manyi Jódan. Ngémtay bho, bápèet báre ròh ntá yi. Are tóh bò mbò enyü yi áka nyaka mpoknkem.

² Mbòk bònkwò Fárisi bátwò memò yi. Bábhep yi be, “Ebhé ye se éká be mmu ándò ngoré ywi ndü nebhay?” ³ Yesu akeme bhó be, “Moses aghati nyaka bhe be yi èti awáy nebhay?” ⁴ Bákéme be, “Moses arem be mmu ákwáy berò ngoré ywi mbák achyé yi ekáti ené awáy nebhay?” ⁵ Yesu aghati bhò be, “Chí èti netanjánti eneka ke Moses áchyé nyaka bhe ebhé ene. ⁶ Sayri sayri, te nebhómik, ‘Mandem ághókò nyaka bo, ngoré ne mbakanem.’ ⁷ Èti yò, ‘Mbakanem abhòh bérò etayi ne máyi, ambat mmuet ne ngoré ywi, ⁸ bó bati apay mándòp mbò mmü amòt. Bó keperè bhak ye bati apay, ke mmü amòt.’ ⁹ Mmu áké fyè ye ákórè nenti bo abhen Mandem áchémtí.”

¹⁰ Yesu ne baghàkò bhi bápéré nókò nsem anywóp, baghàkò bhi bápèet babhep yi menyih èti nkúbhé

ndaka wu. ¹¹ Arem ntá yap be, “Yè agha ane áró ngoré ywi ndü nebhay, abháy achak, akwèn berwòp,* ¹² ne ngoré ane áró nném abháy achak, akwèn berwòp.”

Yesu dyét mambò

(Mt 19.1-12; Lk 16.18)

¹³ Bofú básòt bəbhəp bāròk ntá Yesu ne bhò be yi anyanə bhò amò anti anjet bhò. Baghàkò bhi bábho besáyti bhò. ¹⁴ Ke Yesu aghò nòkò nò, nti nébé yi amem, arem ntá yap be, “Dò ká mambò mántwò ntá ya, báké chyè bhò mbi mbonyune bo abhen bachi mbò bhò kè Mandem abhak Mfò wap.” ¹⁵ “Nchí ghati bhe be, mbák mmu apú ne Mandem mbò enyü mmò ábhàk ne etayi, apú kway bebhak ndü mpáy bho abhen Mandem achi Mfò wap wáwák.” ¹⁶ Yesu asòt ye bhò amòt amòt, ne yentiki ane yi ásré ambat amuet, anyanə yi awò anti, anjet yi.

Mmü nkáp

(Mt 19.16-30; Lk 18.18-30)

¹⁷ Ené Yesu árdòh nekò, mmüfü ajiet, aròk, atep mánén besí bhi, abhép yi be, “Ntòh, wò mmü ndíndí, chòh nkə yi ke mbòh nepém enén nebhiki bhòh ngwenti?” ¹⁸ Yesu akeme yi be “Ndaká yí òbhiní me be mmü ndíndí? Yè mmü ndíndí apú. Mandem aywinti ke achi Ndíndí. ¹⁹ Òriní bebhé Mandem. Bérèm be, ‘Kéwáy mmu, Kékwen berwòp, Kéghép aghép, Kéte ntísie ákwaré, Kényie enyihí mmu ndü bapu, Chié máye ne etaye kenókó.’”

²⁰ Mmu wu arem be, “Ntòh, nnán nchí bhəere bebhé ebhen menkem te kembó eka.” ²¹ Yesu ayihí yi ne beyá ekòh arem be, “Èròp chí enyih èmòt ené òbhòhò beka. Dók tí menyih ebhe menkem chyé nkáp ntá bachébhébo. Mbák ònkà nò, chòh òmbòh kefó menyih amfay. Òntwò ye ònkoño me.” ²² Aghoko nòkò nò, apòp, aròbhe rónòròh

* **10:11** Nò chí akwèn nku nebhay ne ngoré ywi.

ne basémé anti mbonyune abhõn nyaka beyä menyin

²³ Yesu ayibhiri mmuet arem ntá baghókó bhi be, “Ebe mmuet tontó be múnkáp anka Mandem ambak Mfó ywi!” ²⁴ Baghókó bhi bágghókó nókó nò, mmuet agú bhò. Ke Yesu apet arem ntá yap be, “Bõbha, ébe mmuet tontó be mmu anka Mandem ambak Mfó ywi!” ²⁵ Èchí wikirik be mpõnõ baso ámfuét ndũ mbok mbiábhan écha múnkáp beka Mandem ambak Mfó ywi.”

²⁶ Bágghókó nókó nò, mmuet agú bhó tontó, bábhép yi be, “Agha ákwáy ye bebhõn nepém enén nebhiki bhõn ngwénti?” ²⁷ Yesu ayinji bhò dñi arem be, “Ntá nkwanwan, mbi ápú, ke yényin epú cha Mandem.” ²⁸ Píta asá eyõn arem be, “Ná ne bhesé? Séró yéntiki enyin sékõnõ wõ!” ²⁹ Yesu aghati bhó be, “Tetèter, mmũ ane árõ yé chí eket eyi, yé chí bõmayi abhen babhakanem yé chí abhen baghóré, yé chí máyi ne etayi, yé chí bõbhi, ne yé chí bakí yi éti ya ne éti Mbok Ndíndí, ³⁰ chõn Mandem anchye yi beyä menyin fá amik, ne chõn ampè ambõn beket, bõnnõ abhen babhakanem ne abhen baghóré, ne mánó, ne bõ, ne bakí, ndõn besa betay. Chõn bo mánchye yi beyä nenyok, ke ndũ mmik nkõ Mandem anchye yi nepém enén nebhíki bhõn ngwénti. ³¹ Ke chõn beyä bo abhen bachi ambi néne, mándõp ansem, ne abhen bachi ansem, mandõp ambi.”

Yesu arem ndõn ane ajwi érat be chõn mángwáy yi

(Mt 20.17-19; Lk 18.31-34)

³² Yesu ne baghókó bhi báfa báre ko berõn Yerúsalem, yi ambi, bó ansem. Mmuet agú baghókó bhi ne becháy békem bo abhen bákõnõ bhò. Apet asõt baghókó bhi bati byo ne apay nepak abho beghati bhò menyin ebhen bebhõnõ befakari ntá yi be, ³³ “Ghók ká,

sérõn nò chi Yerúsalem, ne mpok ségháká aré, chõn mánti Mmu ane áfú ntá Mandem, mánsõt yi mamfye amõ bõbati bachiákap Mandem ne ntá batõn ebhé Moses, mándem be mangway yi, mámfye yi amõ bo abhen bápú bo Israel. ³⁴ Chõn mánjõkõ yi, mámpati batíé yi amuet, mánden yi ne ékpá ne mángwáy yi. Ke éghaka nkõ manywõp arat, ampètnsem ndũ nepém.”

Yesu yi be münti abhõn bebhak mübetok

(Mt 20.20-28)

³⁵ Jems ne Jõn, bõ Sebedi bárók ntá Yesu bárem be, “Ntõn, séyàn be ónkã yéntiki enyin ene sénikmuet be ónkã ntá yesè.” ³⁶ Yesu abhép bhò be, “Báyàn nkã be yi?” ³⁷ Bákéme yi be, “Kã enyu ené bese séchõkõ ne wõ, amõt ebhé awónem, achák ebhé awõghõ mpok óbhak ndũ enókó kefõ eyè ne kenókó.” ³⁸ Ke Yesu arem ntá yap be, “Bábhíki rinji enyin ene báyan nkã ntá yeka. Bákway beka menyin nkõp esõnõri ane mbõnõ ményú? Chõn mánkway beká bégu enyu newú enen mbõnõ begu?” ³⁹ Bákéme yi be, “Sékwáy beka nò.” Yesu arem ntá yap be, “Tetèter chõn mánka enyũ esõnõri ene mëghõ ne mángu enyũ newú enen mëgũ, ⁴⁰ ke mbíki bhõn betan beyap bo abhen bábhõnõ bechõkõ ebhé awónem eya ne abhen bábhõnõ bechõkõ ebhé awõghõ. Mandem ke áchye bebhak ebhõ ntá bo abhen bábhõnõ bebhak are.” ⁴¹ Baghók Yesu báchák bati byo bágghókó nókó enyin ene Jems ne Jõn béréme, bábhõ bebénti ne bhò. ⁴² Yesu abhinji bó mankem arem be, “Bárinji be, ntá bõ mmik, bo abhen básõt be báchí bafõ, bábhõn beyä betan amfay bõbhap, ne bõbati básõt beyä betan beka bõbhap mangok bhò. ⁴³ Ke ébhíki bhõn bebhak enyu yõ ndũ nkwõ yweka. Mmu ane áyàn bebhak müngo yweka,

abhəŋ bebhak mübetok yweka, ⁴⁴ ne yěntiki mmu yweka ane áyàŋ bebhak mmü mbi abhəŋ bebhak nsem nsem yweka, abhəŋ bebhak nsem ntá abhenefu mankem. ⁴⁵ Yě chi Me Mmu mfú ntá Mandem, mbíki twə be bo mántók me. Ntwə chi bebhak mübetok ne bechye nepém ene ndu beku beyä bhó mféré bhó ndü kesemé bebá.”

Yesu abú Batímaos, nnémámík etək Jeríko

(Mt 20.29-34; Lk 18.35-43)

⁴⁶ Yesu ne baghəkó bhi báchwəp Jeríko. Ené bó báró Jeríko bérəŋ, ngémtay bho bare koŋo bhó ansem. Nnémámík amət ane aka nnyén be Batímaos, mmó Timáyos, abhak nepaká mbi chókó. ⁴⁷ Aghókó nókó bé Yesu ane Násáret ke áfəè, abho bebik be, “Yesu! Mmó Mfó Debhít! Ghó me ntínso!” ⁴⁸ Beyä bo báre sayti yi be ánychókó kpák. Ke akpík are bik ne eyəŋ amfay be, “Mmó Mfó Debhít, ghó me ntínso!” ⁴⁹ Yesu ághókó nəkó nə, ate arem be, “Biní ká yi antwó.” Bárək babhíŋi yi bárem be, “Faté twó, óké chay, ábhíŋi wə.” ⁵⁰ Nnémámík wu ayók nde yi amese awu, afate, báya yi arək ntá Yesu. ⁵¹ Yesu abhép yi be, “Ŷyáŋ me nká wə yi?” Nnémámík wu akeme Yesu be, “Acha, nchí yaŋ be mpet ngó mban.” ⁵² Yesu arem ye ntá yi be, “Guré, neka ene nékə otan.” Témte wu, abho beghə mban, ne abho békóŋo Yesu.

11

Yesu achwe Yerúsalem mbə Mmu ane ábhəŋó betan menkem

(Mt 21.1-11; Lk 19.28-40; Jn 12.12-19)

¹ Yesu ne baghəkó bhi bákó baghaka ndü böbetək Betfáge ne Bétani ndü Njie Menok Olif, kekwtot Yerúsalem. Ató baghəkó bhi bati apay ambi. ² Aghati bhə be, “Dók ká ndü mótək ane achi afə ambi. Nəchwe ane báchwe aré, chəŋ mǎngə mómponə batu sesét, ane

yě mmu abhíkire kə ne yó. Kanarí ká, twó ne yó. ³ Mbák mmü ámbép bhe ntí ane bákəŋari yó, ghatí ká yí be, ‘Acha ke áyàŋ yo, ne chəŋ antó mántwə mánkeme yó témté.’” ⁴ Báfa bárək, bágħo mómponə batu wu sesét nefi eket, nékú mbi. Bábho békanarí yo. ⁵ Ené bákəŋari mómponə batu wu, bo abhen báchí are téé bábhép bhə be, “Ndaká yí bákəŋari mómponə batu wu?” ⁶ Baghək Yesu bágħati bhə enyíŋ ene Yesu arémé mpok yi átó bhə. Báró ye bo mándək ne mómponə batu. ⁷ Básot yo bárók ntá Yesu. Básót nden mfáməet yap básəbheri mómponə batu wu, Yesu achəkə amfay. ⁸ Bo abhen bachi aré, báfére nden mfáməet eyap baghay ambi. Báchák béré kpət béwuókéndé mángay nəkə ndü mbi ane yí áfəè are. Báchák béré kpəti kefəbhé eken kébhəŋó beyé mángay nəkə ambi. ⁹ Ndu bárəŋ, bo abhen báchí ambi ne abhen báchí ansem báre bik mándeme nəkə be, “Sémbítí Mandem mfay! Mandem ánjet mmu ane átwə ndü nnyén Acha! ¹⁰ Mandem ánjet kefo etayese Debhít eken kétwə! Sémbítí Mandem mfay!”

¹¹ Nəchwe yí áchwé Yerúsalem, arək amem ekerákəp Mandem, abyo yěntiki enyíŋ. Aghó nókó bé mpok áfəet, asot baghəkó bhi bati byo ne ápay bárək ndu mótək Bétani.

Yesu akə enək ene babhíŋi bé Fig ekuri

(Mt 21.18-19)

¹² Néyi nəkə, ené Yesu ne baghəkó bhi bárə Bétani bápətnsem, nsay akém Yesu. ¹³ Aghó enək fig nekə nesie ne beyé aré gebheee, arək beyíŋi mbák ákway béghə yě sepeménək are. Aghaka nəkə aré, ake ghó yěnyíŋ ebhíki fəet chi beyé, mbənyune mpok menək fig ményü kepem abhíki re ghaka nyaka. ¹⁴ Yesu arem ntá enək eyə be,

“Bebho εχῶν, ὅπῳ περὶ νῦν κερῶν.”
 Baghək abhi bāghok enyīn ene yi
 árémé.

*Yesu achwe amem ekerákap
 Mandem abók bakōsīe*

*(Mt 21.12-17; Lk 19.45-48; Jn
 2.13-22)*

¹⁵ Baghaka nəkō Yerúsalem,
 Yesu arək achwe amem ekerákap
 Mandem. Abók bakōsīe ne bo
 abhen bākū menyīn. Atakati
 béfémé bo abhen bākō esīe bakáp
 bewupsi. Atakati nkwō menək bo
 abhen bátī bebhōjō, ¹⁶ ne akeka
 bé yē mmu ámpókō enyīn ámfuēt
 amem ekerákap Mandem ndu áyān
 mbī mbīn. ¹⁷ Are tōn ye bho andeme
 nəkō be, “Pú basīn Mandem arem
 be, ‘Eket eya ébhōn bebhak chi ekeré
 nenikímueti ntá bo betākō mmik
 menkem’, ke báyíbhírī yó érōp
 chí eket ené baghép bābhēse are!”
¹⁸ Bōbati bachiákap Mandem, ne
 batōn ebhé Moses bāghok nəkō nō,
 báre yān mbi beway yi bhésé bhésé
 mbōnyune bāchāy nyaka ngémtay
 bo abhen báchi are, ne ntí bé bōbhō
 bachi nyaka maknkay tontó ndū
 menyīn ebhen Yesu átōn. ¹⁹ Egháka
 nəkō beku, Yesu ne baghəkō bhi
 bārō etək egbo báfú.

*Enyīn ene enək Fig ene ekuri étōn
 bhēse*

(Mt 21.20-22)

²⁰ Bēti, ene Yesu ne baghəkō bhi
 báfuēt bepetnsem, bāghō enək fig
 ené Yesu areme bé epu perē kwáy
 ményu kerem, ndu énáñ égu te ne
 bakan. ²¹ Píta atík nəkō enyīn ené
 Yesu árémé ntá enək fig eyō, arem
 be, “Acha, yīñí! Enək ené órémé
 be epu kwáy ményu kerem égu.”
²² Yesu akeme bhō be, “Bōñ ká neka
 ne Mandem. ²³ Nchí ghati bhe be,
 yē agha ane ághāti njie be, ‘Fá fá
 dók kwén awu amem manyu,’ ne
 yí ke makati ndū nti eni ke anoko
 be Mandem ákū nō ntá yi, Mandem
 ákū yō ntá yi mbōnyune abhíkí
 makati be Mandem ákū enyīn ene

yi areme emfakari. ²⁴ Nchí ghati ye
 bhe be yēntiki enyīn ené mánikmuet
 be Mandem anche ye bhe, nokó ká be
 mánanj bābhōn yó ne chōn mámbōn
 yō tetep. ²⁵⁻²⁶ Yēntiki mpok ane
 mmū yweka ánikmuet, ámfōjóri
 yēntiki mmu ane ákū yi bebá. Mbák
 bākū nō, chōn Etayeka Mmu achi
 amfay ámfōjori be nkwō.”

*Bābhép Yesu ebhak ene betan ebhi
 béfú*

(Mt 21.23-27; Lk 20.1-8)

²⁷ Yesu ne baghəkō bhi bāpetnsem
 Yerúsalem. Ené Yesu ákō
 amem ekerákap Mandem, bōbati
 bachiákap Mandem ne batōn
 ebhé Moses ne bōbati etək bārók,
²⁸ bābhēp yi be, “Ntiki betan óbhōjō
 beku menyīn ebhen ne ókū? Agha
 áchyé wō betan ebhō?” ²⁹ Yesu
 akeme bhō be, “Me nkwo mbōn
 enyīn bebhēp be. Mbák mankémé
 me yō, chōn me nkwo ngati bhe
 mmu ane áchyé me betan beku
 menyīn ebhen mēkà.” ³⁰ Ghatí ká
 me, “Agha áchyé nyaka Jōn Njwiti
 betan bejwiti bho? Mandem ke
 chí bō mmik?” ³¹ Báre kem epáítí
 ne bati be, “Chōn séndem be yi?
 Mbák séndem be betan ebhen Jōn
 bēfú nyaka ntá Mandem, ábhép
 bhese be, ‘Ke ndaká yí bābhíkí noko
 eyōn eyi?’ ³² Ke chōn séndem be yi?
 Séndem be, ‘Béfú nyaka ntá nkwo?’
 Bápú kway nyaka berem enyu eyō
 ndu bāchāy ngémtáy bo abhen
 báchi aré mbōnyune bō mankem
 mánoko nyaka sayri be Jōn achi
 ndemekerpinti Mandem.” ³³ Ekū
 bákéme yi be, “Sébhíkí rinjī.” Yesu
 aghati bhō be, “Me nkwo mpú ghati
 ye bhe mmu ane áchyé mé betan
 beku menyīn ebhen né mēkà.”

12

*Nekáy bakū betik ne mbōjōnki
 (Mt 21.33-46; Lk 20.9-19)*

¹ Yesu abho bētem bō nekay
 néchák be, “Mmūfú achí nyaka.

Atí nki api menək vain aré. Atep ebhá ene eghabheri nki ankem. Atém mbok aghoko nebhuet ane báyat kepem vain, be nnok ywi ámfu, mánsot, máná mmem. Ate mókerémfay amem nki wu bé ámbák nebhuet ane mmu áchòko ndü bébhábhéri nki. Afyé ye bo aré be mánka betik mánkore nsáy ne yi. Arə, arək nekə etək echak. ² Mpok bekək kepeménək ákwáy nókó, mbəjónki ató nkabetik ywi be ándók ánsót aywi ákóré mbwət. ³ Ke bə betik bhə kechye. Bákém yi bádén, báfén apetnsem amó apay. ⁴ Mbəjónki ató mmə-betik achak. Bákém awu nkwo bádén báfyé yi befuet anti ne báchye yi ntíanwóp. ⁵ Ató anefu ane akú bati arat. Yí wu, bákém báwáy. Arək ambí bétó bakú betik abhenefu. Báku enyumət ne bhó. Bádén mbək, báwáy abhenefu. ⁶ Erəp chi njanamə ywi ane yi are kəj. Ndü ngwenti, mbəjónki arem ne mmuet yi be, ‘Chəj ntó mbəj mowa. Yé yí, bábhəj béchye yi kenókó.’ Afere ye móywi ató. ⁷ Ke bə betik bhə bəghə nəkə yi, bábho berem ne bati be, ‘Yinjí mbəj móywi né, ne yí ke ábhójó menyie newú etayi. Twó ká sénkem yi sengway bé etayi ánəj ángú menyij ebhi méndəp chi ebhese.’ ⁸ Móywi wu áchwé nəkə amem nki, bákém báwáy báfemeri ansem ebhá. ⁹ Bákaysi be chəj mbəjónki wu ankə yi ntá bo bhə? Chəj antwó angwáy bhə anchye nki wu ntá bo bachak. ¹⁰ Bábhiki re pay enyij ené basinj ndü Ekáti Mandem bé: ‘Nkúbhé ntay enen batəket báguébhé bé nébhíki ri, nó ke nérəbhé ntay enen nékémé eket nechá batay áchák ankem? ¹¹ Chi Mandem Acha ke akə émbak nə, ne chí eremé enyij ntá yesé.’”

¹² Yesu átém nókó nekay enen, bárijí be atém nekay enə chí éti yap. Báre yan bekem yi, ke ndu báchəy

beyə bo abhen báchi are, báro yi báro k.

Babhép Yesu éti nkabhénti ndu báyan yi ánkwen anyu

(Mt 22.15-22; Lk 20.20-26)

¹³ Bátó mbək bənkwo Fárisi ne mbək bo Israel abhen báte ansem Hérəđ ntá Yesu ndu bebhep yi menyij mbə ntá ndu bekə yi ankwen anyu. ¹⁴ Bárəj nəkə ntá Yesu bárem be, “Ntəj, sérijí be ochí mmu tetep, ne opú təj kérinjámik. Sérijí bé opú yijí mmu ndü besí óncháy yi, ke ótəj tetep éti menyij ebhen Mandem áyan bo mánka. Ghatí bhese, ebhé yesə éka be sénchíe nkabhénti ntá Mfə Rom ke ébhíki ka?” ¹⁵ Yesu arinjí bapú amap, abhép bhə be, “Ndaká yí māmə me? Təj ká me ebhókó nkáp.” ¹⁶ Bátwó yi ne ebhəkə nkáp. Abhép bhə be, “Ntí ághá né aré? Ne nnyén chi enen ághá?” Bákéme yi be, “Chí ntí Sísa, Mfə Rom. Ne nnyén, chi eni.” ¹⁷ Yesu arem ntá yap be, “Chié yé ka Mfə Rom yéntiki enyij ene echí eyi, mánchye Mandem yéntiki enyij ene echí ene Mandem.” Bəghókó nókó enyij ene Yesu areme, bápóp!

Enyij ene bábhébhé Yesu éti neperénsem ndü nepém

(Mt 22.23-33; Lk 20.27-40)

¹⁸ Mbək bənkwo Sádusi báro k ntá Yesu babhep yi éti neperénsem ndü nepém. Bənkwo Sádusi bábhíki noko nyaka be chəj bawú mámpetnsem ndü nepém. Babhep yi be, ¹⁹ “Ntəj, Moses asinj ndü ebhé eyese be mbák mmu ángú ándó ngoré kebhəj yé mmó, mómayi abhəj besət ngoré wu bé ámbé bo ne yi ndü nnyén manə ane ágú. ²⁰ Bə chí amət bati tándramət báhí nyaka. Ane mbí abhá y ngoré, ágú kebhəj yé mmó. ²¹ Ane ákəjə asət kénkwésé wu ndü nebhay. Yí nkwo ágú kerə mmə. Éfákári enyumət ne ane ajwi bati arat. ²² Enyu yə enyu yə kpát mankem bati tándramət bágú kerə yé mə amət.

Ndü ngwenti, ngórè wu nkwo agú. ²³ Ndu échi nò, mpok Mandem ákà bawú mámpétnsem ndü nepém, ngórè wu ábhák ane agha? Ndu bó mankem, batí tándramòt, yéntiki mmú wap abháy nyaka yi.” ²⁴ Yesu akeme bhò be, “Bekwéné béchí ne bhe mbonyune bábhíkí rini yé chi Eyòh Mandem ne yé chi betan Mandem. ²⁵ Mpok Mandem ákú bawú mámpétnsem ndü nepém, bo bábhak mbò bóàngel awu amfay. Bápú pere bháy nebhay. ²⁶ Ne beyini neperénssem ndü nepém, bábhíkí re pay amem ekáti Moses éti mónok ane ágò ebhi ndu ádù nyaka kesòh? Bábhíkí pay ndu Mandem ághátí Moses be, ‘Me nchi Mandem Abraham, Mandem Aisek ne Mandem Jekóp?’ ²⁷ Ndem nò mbonyune yénu Abraham ne Aisek ne Jekóp bárò mmiki ne, báchí nepém, ne Mandem achi ne bhò. Mandem achi Mandem bo abhen bachi nepém. Apú Mandem bawú. Bè bo Sádusi báchi ndü bekwéné tontó!”

Ebhé Mandem ené échá ebhénéfú

(Mt 22.34-40; Lk 10.25-28)

²⁸ Ntòh ebhé Moses amòt achi nyaka are. Aghók ndu Yesu áreme ne bõ nkwo Sádusi. Ne ághókò nòkò ndu Yesu ákéme bebhèp ebhap ne beyá kebon abhép yi be, “Ebhé Mandem ené échá bechak menkem chi ené?” ²⁹ Yesu akeme yi be, “Ebhé ené échá béchák menkem chi ené èrèm be, ‘Bo Israel, ghók ká. Mandem Acha ane ábhóhò bhesé mankem achi amòt.’ ³⁰ ‘Ne òbhòhò bekòh Mandem Acha ywe ne nti ene nenkem, ne efónò eye enkem, ne nkaysi ye nkem, ne betan ebhe menkem.’ ³¹ Ené éjwí bepáy échí mbò eyò ne èrèm be, ‘Kòh nti nkwa mbò enyu ókòhò mmuet eye.’ Ebhé ene écha ebhen bepáy epu.” ³² Ntòh ebhé arem ntá Yesu be, “Ntòh òrem sayri! Échi tetep mbonyu órémé bé Mandem Acha achi amòt, achák apú. ³³ Ne bekòh Mandem Acha

ywe ne nti ene nenkem, ne nkaysi ye nkem, ne betan ebhe menkem, ne bé nkòh nti nkwa mbò enyu ókòhò mmuet eye ari acha. Besí Mandem, bebhèp bebhé ebhen bepáy achá akabhé nya besòh ankem ne akap achak ane bo báchyè ntá yi” ³⁴ Yesu aghò nòkò be ntòh ebhé Mandem ane akeme yi sayri ne kebon, arem ntá yi be, “Èròp wò chí mandú bérò Mandem ambak ne wò mbonyu Mfò ábhák ne mmu ane áchí anten eyi.” Bebhò mpok eyò, yé mmu kepere mò bebhèp yi yényin.

Mpeme Mandem afyé nyaka barièp be àtò

(Mt 22.41-46; Lk 20.41-44)

³⁵ Ené Yesu átòh bo Eyòh Mandem amem ekerákap abhép bó be, “Ná batòh ebhé Mandem bárèm be Mpeme Mandem afyé nyaka barièp be àtò chi ebhárémò Mfò Debhít? ³⁶ Efónò Bedyere akú nyaka mbòh Mfò Debhít arem be Mandem Acha arem nyaka ntá Acha wa be, ‘Chákó fá ebhé awónem eya ndü enákó kenókó, kpate nkà bõmpap abhe mámbak mbò enòk ene ónyàrja bekak aré.’ ³⁷ Séghò fá be mbòh Debhít ábhini nyaka Mpemé be Acha. Ná Achá-re áyibhiri ambak ebhárémò ywi?” Beyá bo babhòh manják béghok menyin ebhen Yesu átòh.

Yesu aghati bakòhò bhi be mánstòt mpok ne bõ bapú

(Mt 23.1-36; Lk 20.45-47)

³⁸ Ené Yesu átòh arem be, “Sòt ka mpok ne batòh ebhé Moses. Bákòh béghap, mánkò mansèp ne bewubhe wubhé nden amuet nefisie be bo mánkaka nòkò bhò ne kenókó. ³⁹ Bákòh nkwo bechákò ndü bebhaká kenókó amem bekeré nenikimuet ne ndü bepa. ⁴⁰ Ne bó bhere ke mányie menyin mánkwésé ne yé chi beket ebhap ndü mangwò, mánkú nòkò beróri nenikimuet bapú besí bhò. Chòh ntémsi yap anjá ancha!”

Akap ane kénkwésé ngoré

(Lk 21.1-4)

⁴¹ Yesu achi nyaka kékwoť ekabhé nkáp amem ekerákap Mandem anjini nako ndu bo báfyè bakáp amem. Aghó ndü beyä bö nkáp bátwò, yéntiki mmu wap amfyé nako beyä nkáp amem. ⁴² Etaré nókó, aghó ndu kénkwésé-ngore ane eyi epú átwó, afyé böbebhókó nkáp bapay abhen bapu yényin. ⁴³ Yesu abhini bakoño bhi arem be, “Nchi ghati bhe be, akap kénkwésé-ne ácha ané yéntiki mmu. ⁴⁴ Ndü beyä bakáp ké yéntiki mmu wap áfére mandú achye mbò akap, ke nchébhe ngoré ne achyé yéntiki enyini ene yi ábhónó.”

13

Yesu arem bé chon manchénti ekerákap

(Mt 24.1-2; Lk 21.5-6)

¹ Nefú Yesu áfú amem ekerákap Mandem, nkoño ywi amot arem ntá yi be, “Ntón, yini. Báte ekerákap Mandem ene-o! Batäy ané básóré báté yó ári ácha!” ² Yesu akeme yi be, “Oghö berem beket ebhen? Mpok átwò ane ekerákap ene éron amik enkem yényin kerop téé.”

Chon bo manchye nako bakoño Yesu beyä esonjari

(Mt 24.3-14; Lk 21.7-19)

³ Etaré nókó, ené Yesu achi chókó ebhé Njie Menok Olif ene éyini ekerákap Mandem, Pita ne Jems ne Jón ne Andru bárók ntá yi ansem ansem. ⁴ Bábhep yi be, “Eta, ghati bhese, chon émfakari no ntiki mpok, ne ntiki erin ébhónó beka bo mándini be mpok ane ótwò aróp kékwoť.” ⁵ Yesu abho béghati bhò be, “Sot ka mpok bé yé mmu áké rwó bhe! ⁶ Beyä bo bátwò chon mánsot nnyén ena mánten ambi, yéntiki mmu wap andem nako be, ‘Me ke nchi Mpeme ane Mandem afyé nyaka bariép be átó!’ Ne mándwò beyä bho be mánjibhiri bati yap.

⁷ Ne mpok bághókó nsónó-nenu báké chay. Menyü menyin ebho bébhon befakari, ke eyo epu ton be ngwenti mmik aghaka. ⁸ Chon betok ménu ne betok béchák, bafó etok mánu ne batí bafó etok ne chon mmik anyikisi ndü beyä bebhak, nsay ankwén etok. Ke menyin ebhen menkem bechi chi mbò nebhonet enen bebe ntá ngoré ane ánonji.

⁹ “Ke sot ka mpok! Chon mánkem be manchye ntá böbati etok bó mántan be. Chon mángwapti bhe amem bekeré nenikímæet. Chon mánte besí bögöbhanò ne bafó éti ya be mángátí bhò Mbok Ndíndí éti ya. ¹⁰ Mbok Ndíndí abhon bégháka betokó mmik menkem ke ngwenti antwó. ¹¹ Yéntiki mpok ane bákémé bhe ndu betan be, báké seme ambi ambi be, ‘Chon séndem be yi?’ Mpok ánkway, dem ka yéntiki enyini ené éfú be anyu mbonyune Éfónó Bedyere ke ághati chon be enyini ené bábhónó berem. ¹² Chon manó anchye nti manó ntá böbati be mángwáy. Chon mbok bachi mánkæ enyumot ne böbhap. Chon mbok bo mánte nenu ne bachi ne manó bhap, mánkæ be mángwáy bhò. ¹³ Chon menyü bo menkem mámpap bhe éti báchi bakoño bha. Ke mmu ane áté kákátí te ndü ngwenti, Mandem ápeme yi.”

Erem esonjari ene ebhono betwo Yerusalem

(Mt 24.15-28; Lk 21.20-24)

¹⁴ Yesu apet arem be, “Chon mángó ‘Erem enyini ene Mandem ápábhé’ téé ndü nebhæet ane ébhiki bhon bebhak. Mpok yo, bo abhen bachi atú Judéya mámbúé mámbésé amfay njie. [Yéntiki mmu ane ápáy ekáti-ne ámbúré antí, anjwimem.] ¹⁵ Mpok yo, mbák éfakári bé mmu áka betik amfay eket eyi, áké sonjari mmæet besep kpik be andok amfere menyin anywóp ke ambæ. ¹⁶ Ne mmu ane achi ebhi ákà betik, áké rón kpik

anywóp ndu bebwóp nde yi. ¹⁷ Ne chøj émbép encha ntá baghóré ne menie ne abhén bábhak ne bə amə mpok yə! ¹⁸ Ník nókó ká mməet be barak ane áké fakari ne eso ndu ébè mməet bébəe mpok yə. ¹⁹ Báké rə menikməet, mbənyune esəjəri ené bo bábhəj mpok yə chi enyū esəjəri ene bábhíki re ghə wáwák tē mmik ábhó. Ne mpok yə ánəj ámfuét, enyū esəjəri yə epu pere bhák wáwák. ²⁰ Ne mbə Acha abhíki kpət manywóp yə be ake ya, mbə yē nkwañwanj amət rəp nepém. Ke Mandem akpət mpok esəjəri yə mbiñ ěti bo abhen yi áyábhé be mambak abhi. ²¹ Mpok yə, mbák mmu ángátí bhe be, ‘Ghó ká Mpeme ane Mandem átó fá’, yē chi be, ‘Ghó yi awu!’ Báké noko be echi tetep. ²² Báké noko bé échi tetep mbənyune chøj bə betábhá mantwə, yēntiki mmu wap andem nəkə be yi ke achi Mpeme Mandem afyé nyaka bariep be átò. Chøj baremé kepinti nsé nkwo mántwə. Ne yēntiki mmu wap átwə, anka nəkə menyinjí maknkay ndu berwə bho. Ne mándwə yē chí bə abhen Mandem áyábhé be mámbák abhi, mbák bábhəj mbi beka nə. ²³ Sət ye ka mpok! Nnəj ngati nə bhe menyinj ebhen ambi ambi.

Menyinj ebhen bébhəjə bəfakari mpok Kristo átwə

(Mt 24.29-31; Lk 21.25-28)

²⁴ “Mbák manywóp ane beyá esəjəri yə ámay, mmok ánem témté, ntañ kepere ghə, ²⁵ mambe ámfu amfay ánkwenti, ne betañ mfáy ményikisi. ²⁶ Ne chøj Mmū ane áfú ntá Mandem ambesi ande twó amem nebhanj ne beyá betañ ne kenókó. ²⁷ Mpok yə, chøj ntó bəángel abha, mándək ndū mmik nkem, bebho ndū ebhókó mmik émət beghaka ndu echak, mánsət bo abhen Mandem áyábhé mánhem nebhuət amət.

Enyinj ene nekəy enəkə Fig nətəj bhesə

(Mt 24.32-35; Lk 21.29-33)

²⁸ “Ghók ká enyinj ene enəkárem ene bábhinjí bé, fig étəj bhesə. Enəj émbó betem betó, bərinjí bé eso érop chi kékwoť. ²⁹ Echi enyumət ne netwə wa, Me Mmu mfú ntá Mandem. Mánəj mángə ndū menyinj ebhen ne ngátí bhe bəfakari, diñj ká be mpok netwə wa arəp kekwoť. ³⁰ Nchi ghati bhe tetep be menyinj ebhen menkem bébhəj bəfakari, ke mkpáká bho abhen echəj ámfuət. ³¹ Chøj mfay amfuet, mmik amfuét, ke Eyəj eya érup fuet.

Yē mmu abhíki rinji nywəp ne mbəj mpok eyə

(Mt 24.36-44)

³² “Yē mmu abhíki rinji nywəp ne mbəj mpok ane menyinj ebhen bəfakari chøj. Bəángel Mandem bábhiki rinji, yē be Mmu mfú ntá Mandem mbíki rinji. Eta Mandem aywinti ke árinji. ³³ Sət yeka mpok, mámbak pē mbənyune yē mmu abhíki rinji mbəj nywəp enə. ³⁴ Echi enyumət mbə mmú ane árəj nekə, ke áperé rə eket eyi, arə yēntiki enyinj amə bə betik abhi, achye yēntiki mmu wap ayi ntí betik. Aghati ye mbabheri nyúbha bé ámbák pē. ³⁵ Bák yé ka pē! Bábhíki rinji mbəj mpok ane chí eket ápətnsem. Ke chí beku-a, ke ne nénti beti-a, ke manémnkək-a, ke chí neyinywəp-a, yē mmu abhíki rinji. ³⁶ Ebhíki ri be yi ántwə témchok antemeri bhe ndū bábhəre kejə. ³⁷ Mbə enyu ngátí né bhe, ke nchí ghati bo mankem fá amik: Bák ká pē.”

14

Bəbati etək báté eyu be mángwáy Yesu

(Mt 26.1-5; Lk 22.1-2; Jn 11.45-53)

¹ Érop manywóp apay ndu ményie Epə Nekinji ndu bétik nefere Mandem áféré bo Israel ndū kesem

amem etək Ijip, ne Epā Bret ane ábhíkí bhōṅ yís. Bo bati bachiákap Mandem ne batōṅ ebhé Moses báre yaṅ mbi bekem Yesu bhésé bhésé mangway. ² Báre rem be, “Séké kem yi mpok epa mbonyune bo bákway béchye esōṅori.”

Ngoré amot atemti bawere eriep anti Yesu

(Mt 26.6-13; Jn 12.1-8)

³ Yesu abhak etək Bétani, amem eket Símun ane ánán amé nyaka ebhanákwa. Ené yi ányie nenyíé aré, ngoré amot atwó ne esáyri ékpémé bawerérip amen áyá nkáp.

* Móngoré wu asiép emi ékpémé bawet eyo, apikiri mo anti Yesu. ⁴ Ekwa mbək bo abhen bachi are chəkó bábénti tontó, mándeme nəkō ne bati be, “Móngoré ne áchōṅti bawerérip amen ndaká yí? ⁵ Bákway mbu bėti mo anchye nkáp ané áyá échá nkáp ane nkubetik ányie ndü mmie, mánsot nkáp wu máchye ntá bachébhé bho.” Bōbhō bábho beji móngoré wu. ⁶ Ke Yesu arem be, “Dō ká yi. Ndaká yí básōṅori yí? Akwa me erítí enyiy. ⁷ Bachébhébhō báchí ne bhe mpoknkem. Yéntiki mpok ane mmu ákōṅó, ánkwák bho. Ke mpú bhak chōṅ ne bhe mpoknkem. ⁸ Akwa enyiy ené yi ábhōṅó mbi bekwa ntá ya. Awátí me ne bawerérip ke mpok bébhéme me ankwáy. ⁹ Diṅí ká tetep be yéntiki ebhak ené bāghāti Mbok Ndíndí ndü mmik nkem, chōṅ bo mándem éti enyiy ené móngoré ane áká.” Ne ndü bo bárēm éti enyiy ené yi áká, chōṅ mántík nōkō yi.

Júdas aka beti Yesu

(Mt 26.14-16; Lk 22.3-6)

¹⁰ Júdas Iskariot achi nyaka mmü amot ndü nkwo baghək Yesu bati byo ne apay. Afuét arək ntá bōbati bachiákap ndu beti Yesu

ntá yap. ¹¹ Aghátí nókó bhō nkaysi yi, bábhōṅ manák. Báfyé bariép béchye yi nkáp. Júdas abho beyaṅ ye mbi ndu beti Yesu ntá yap.

Yesu anyie nenyie Epā Nekiṅi ne baghəkó bhi

(Mt 26.17-25; Lk 22.7-14, 21-23; Jn 13.21-30)

¹² Ndü nywōbhé mbi enen Epā Bret ane kebhōṅ yis, nō chi nywōp enen beway mónkwōmen ndu bekwa nenyíé Epā Nekiṅi, baghək Yesu bábhep yi be, “Jyaṅ séndók sénku nenyíé Epā Nekiṅi ntá ye fá?” ¹³ Ató baghəkó bhi bati apay ne eyōṅ be, “Dók ká afo ndü etək egho. Aré, chōṅ mǎngó mmu ane ápókó ejō manyiep. Koṅó ká yi. ¹⁴ Chwe ká ndü eket ené yi áchwe mǎngati mbōṅoket be, ‘Étaye sé ato bhésé sémbep wō be, ekeré mankō ené yi ábhōṅó ményie Epā Nekiṅi ne baghəkó bhi aré échi fá?’ ¹⁵ Chōṅ antōṅ ye be móket ane áchíkí amfay, ndü ekerémfáy. Yéntiki enyiy ene séyāṅ échi amem. Toṅtí ká yéntiki enyiy aré ntá yese.” ¹⁶ Baghək Yesu bhō bati apay bárək etək egho eyo. Bāghō yéntiki enyiy mbonyu Yesu ághati bhō, bákwa nenyíé Epā Nekiṅi bábhep.

¹⁷ Egháká nókó beku, Yesu atwó ne baghəkó bhi bati byo ne apay báchəkó ményie nenyíé epā eyo. ¹⁸ Ené mányie nenyíé, Yesu arem be, “Diṅí ká tetep be mmu yweka amot áti chōṅ me. Yí wu achi fá ne me ányie nenyíé enen.” ¹⁹ Ndak ane áká bati ábé baghəkó bhi amem, bábho bebhep Yesu amot amot be, “Puyé me, pú nō?” ²⁰ Akeme bhō be, “Chí mmu amot ndü nkwo yweka bati byo ne apay. Yí nkwo ášēbhe awō amem nkūbhé ekparé nenyie ene émōt ne me. ²¹ Chōṅ Me Mmu mfú ntá Mandem ngú mbō enyu Ekāti Mandem érēm. Ke chōṅ émbep écha ntá mmu ane áti me. Éri nyaka bé báké bhe yi wáwák.”

* **14:3** Bāghóko ékpémé yo ne ntay enen bābhijí bé “Alabásta” ne bāghóko bawerérip amo ne bakaṅ mónok ane bābhijí be “Nad”.

Yesu anyié nenýíe ngwenti eni ne baghokó bhi

(Mt 26.26-30; Lk 22.14-20; 1 Kòr 11.23-25)

²² Ené Yesu ne baghokó bhi mányíe nenýíe, asot ekpokó bret akém awó. Achye bakak ntá Mandem abho bébókóti anchye nokó bhó ne beyon ebhen be, “Sot ka nyíe. Né chi mmuét eya.” ²³ Asot ye nkóbbémém, áchyé nókó bakak ntá Mandem, abho bechye ntá yap. Básót. Nti anyü anchye nti. ²⁴ Yesu arem ye be, “Né chi manon ma. Aká nku ane Mandem ányü ne bóbhi ántée. ²⁵ Nchí ghati bhe be mpú pere nyu mēmen, kpáte ewak ene mēnyü mmēm bakó amem Kefó Mandem.” ²⁶ Ndü ngwenti, Yesu ne baghokó bhi bákway nekway báchyé Mandem bakak. Báfú ye bákó amfay Njje Menok Olif.

Yesu arem be chon Pitta andem be abhíkiriñiyi

(Mt 26.31-35; Lk 22.31-34; Jn 13.36-38)

²⁷ Bágháká nókó ndü Njje Menok Olif, Yesu aghati bhó be, “Chon bë mankem mámfere ntí ne me mbonyune Ekáti Mandem érem be, ‘Mandem ádep chon mbabheri bághónómén angwep amik, nkwo bághónómén ántaka ebhi. ²⁸ Ke Mandem ánán ánká mpétnsem ndü nepém, chon njambi atú Gálili, mántemeri me aré.’” ²⁹ Píta akeme be, “Yé bō mankem mámbúe wó, me, mpú bué!” ³⁰ Yesu aghati Píta be, “Nchí ghati wó be, nkók aperé kok ndon epay nkúbhé beti ebhen, chon óndem ndon érat be obhíkiriñiyi me.” ³¹ Yé nō, Píta arem ne nti eni nenkem be, “Yé chí newú, chon ngu ne wó. Mpú bué wó.” Baghokó Yesu báchák mankem bárém enyumot.

Yesu are nikmuet amem monki ane babhijñi be Getsemani

(Mt 26.36-46; Lk 22.39-46)

³² Yesu arók ye nebhuet ane babhijñi be Getsemani ne baghokó

bhi. Aré, aghati bhó be, “Chokó ká fa, mēten mmuēt ambi ndu menikmuēt.” ³³ Asot Píta ne Jems ne Jón arók ne bhó. Aróp nsónso ne basémé anti. ³⁴ Arem ntá yap bati arat be, “Basémé ajwí me anti mbó be áway me way. Chokó ká fá, mámbak pé ne me.” ³⁵ Aró bhó atén mmuēt ambi mandú. Akwen ne besí amik, abho menikmuēt, bégho mbák ákway béfere esonjori ené échi yi ambi. ³⁶ Ndu nenikímuēt eni arem be, “Eta, Etaya! Enyijñ ené écha wó épú. Ká nkóp esonjori ene ámfuēt me ansem nti. Ke éké bhák mbó enyü mēyán, émbák chi mbó enyü óyán.” ³⁷ Afate ye, apétnsem ntá baghokó bhi abhen bati arat. Aghó bhó ndu bábhure kenó. Aneme bhó abhep Píta be, “Simun, bábhure chi kenó? Bápú kwáy béchokó pé yé chí ndü neñokó nywop némot-ε?” ³⁸ Aghati ye bhó be, “Bák ká pé, mánik nokó mmuēt, bé nemó néké dep be amik. Bábhon nti, ke mmuēt apu bhe.” ³⁹ Apet aró bhó arók anikmuēt ntá Mandem enyumot mbó ndon ane mbi. ⁴⁰ Apétnsem, aghó bhó bati arat ndu bápét bákwiné kenó. Bápú kwáy nyaka béchokó pé ndü kenó kéjwí bhó amik. Bó kerijñi enyijñ ene bákway baghati yi. ⁴¹ Yesu aró bhó arók. Apéré nókó nsem ndon ane ajwí erat, arem ntá yap be, “Bábhuet bebhure kenó? Bábhuet béywēmūere? Ekway nō! Mpok akway ane bákem Me Mmu mfú ntá Mandem máchye ntá bōbebá. ⁴² Faté ká, mmu ane átí me anán achi kékwót. Séndók séntéméri yi.”

Bákem Yesu

(Mt 26.47-56; Lk 22.47-53; Jn 18.3-12)

⁴³ Ené Yesu abhuet berem nō ne baghokó bhi, ngók aywi amot ndü abhen bati byo ne apay ane aka nnyen be Júdas, achwop ne beyá bho. Bō bhó bábhák ne bokparenja ne nkík amō. Bōbati bachiákap, ne baton ebhé Moses,

ne bōbati etək kě bátó nyaka bhō. ⁴⁴ Júdas anán achyé nyaka bhō erij ene ékwák bō mándinj Yesu. Akə nó, ndü ághátí bhó be, “Mmü ane mēbhene chōj chí yi. Kém ká yi mándək ne yi be áké bué.” ⁴⁵ Achúsbhé nókó ebhak ené Yesu achi, arək akaka yi be, “Ntəj!” Abhene yi. ⁴⁶ Bō bhō barək *bákém Yesu bábáyti. ⁴⁷ Ke mmu amət ane áchi kékwót, agwəp akparenja ywi akpót atú nsem Mūngo bachiákap Mandem chwát agwəp amik. ⁴⁸ Yesu abhép bo abhen bátwə bekem yi be, “Bátwə bekem me ne bəakparenja ne nkík mbō be nchí ngébhé ntantanj? ⁴⁹ Nchí nyaka ne bhe amem ekerákap Mandem nénji nenji ntəj nəkō, be kekém me. Ke echi enyu ene be enyij ené básinjí amem Ekáti Mandem émfú tetep.” ⁵⁰ Afš kě baghəkó bhi bāró yi bábueé.

⁵¹ Esakámu amət abhak aré ane áchi ne nden amuet nénep. Are kojo Yesu. Báyanj nyaka bekem yi, ⁵² ke abueé ebhówə, nden ayi arəp bō amō.

Básot Yesu ntá batanjá manyé

(Mt 26.57-68; Lk 22.54-55, 63-71; Jn 18.13-14, 19-24)

⁵³ Básot Yesu bārók ntá mūngo bachiákap Mandem. Bōbati bachiákap Mandem ne bo batí etək ne batəj ebhé Moses báchem aré. ⁵⁴ Píta ákojo nyaka bhō ansem nekō nesie, kpáte amem senta mūngo bachiákap Mandem. Aré, arək achəkō ne babhabheri angəkō ngó angwaka nəkō ngó. ⁵⁵ Bōbati bachiákap Mandem ne bō echemé batanjá manyé bachak mankem bārə yanj bo abhen bákway bebhat Yesu barak amuet enyu ené bō bábhəj mbi bəway yi, ke báke bhəj yě mbi. ⁵⁶ Beyá bho bápú barak bábáy yi antí, ke menyij ebhen bō bārémé kebhá enyumət mbənyune báchi nyaka beyəj beyəj. ⁵⁷ Báchák báfáte ye básé nsé amuet Yesu be, ⁵⁸ “Séghok

ndü yi árəm be, ‘Chəj mmokoti ekerákap Mandem ene báté ne amō, ne bekə manywəp arət, nte échák ené puyé bo ke báté.’” ⁵⁹ Yě nō, bō nkwó kebháky eyəj émət. ⁶⁰ Mūngo bachiákap Mandem afaté besí bo echeme eyə abhép Yesu be, “Ōbhíkí bhōj yěnyij bekeme ndü menyij ebhen bō bhen bārəm be əkə?” ⁶¹ Yě nō, Yesu achəkō kpák, akerem yěnyij. Mūngo bachiákap Mandem apət abhép yi be, “Wə ke óchí Mpeme Mandem afyé nyaka bariep be ätō, wə ke óchí Mmō Mandem Mmu sébhōjó bebíti?” ⁶² Yesu akeme be, “Chi me, ne chəj mǎngə Mmu ane áfú ntá Mandem chəkō ndü enək kenókó ebhe awónem Mandem betanj menkem. Chəj mǎngə ndü Mmu ane áfú amfay átwə amem nebhanj.” ⁶³ Yesu akeme nəkō nō, mūngo bachiákap wu akém nden ené échi yimbəj amuet adak. Arem be “Sépət séyən batísie mántwə mándém enyij ene yi ákú ndaká yí? ⁶⁴ Bəghok menyij ebhen yi árémé ndu bétəj be äyenti mmuet ne Mandem. Bákaysi be yi? Báká eyəj émət be mǎngway yi.” ⁶⁵ Mbək eyap bábho bépáti Yesu batié amuet. Básot nden bágwət yi amík. Bäre depti yi mándem nəkō be, “Ghatí bhese! Agha ádébhé nō wə?” Babhabheri básot yi. Ndu bārəj, mándepti nəkō yi.

Píta arem be abhíkí rinji Yesu

(Mt 26.69-75; Lk 22.56-62; Jn 18.15-18, 25-27)

⁶⁶ Ené Píta abhuet amem senta mūngo bachiákap Mandem, ngoré betok aywi amət arək ebhak ene Píta achi. ⁶⁷ Aghó nókó yi ndü áwək ngó, ayij yi dīl arem be, “Wə nkwó óchí mbá ne Yesu mmu Násáret-ne.” ⁶⁸ Píta atanja, arem be, “Mbíkí rinji enyij ene órəm. Mbíkí rinji nti ne nnet aré.” Arem nəkō nō, afa arək ate ndü nyúbha ene senta, [nkúbhé mpok eyə nném nkək akók]. ⁶⁹ Ngoré betok wu aghó yi

aré, apet abho berem ntá bo abhen báchi are téé be, “Mmüne achi mmü ywi nkwó.” ⁷⁰ Píta apet atañja. Ebhíki tat, bo abhen báté aré ne Píta bárem ntá yi be, “Sayri sayri, ochí mmü ywi amot mbonyune wó nkwó ochí mmu Gálili!” ⁷¹ Ndon ayó, Píta arem be, “Mandem antémsi me mbák mēsè chi nsé! Mbíki rinji mbõh mmú ane bārèm nò òti yi!” ⁷² Nkúbhé mpok ayó, nném nkòk akók ndon ané ajwí épay. Píta atik ndü Yesu ághátí yi be, “Nkòk aperé kók ndon épay, chon óndem ndon erat be òbhíki rinji me.” Agbòkò kebho, are di.

15

Bárók ntá Páilet ne Yesu

(Mt 27.1-2, 11-14; Lk 23.1-5; Jn 18.28-38)

¹ Bétí bėti, bõbati bachiákap Mandem ne bõbati etak ne baton ebhé Moses báte eyu ne nkwó echémé bõbati etak báchák mankem. Báfyé yi ngem amó, básot barók ntá Páilet, mmu Rom ane achi nyaka gõbhanó atú Judéya mpok yó. ² Páilet abhép yi be, “Wó ke óchí né Mfó bo Israel?” Yesu akeme yi be, “Échí mbó enyu órémé.” ³ Bõbati bachiákap Mandem bábhat Yesu beyá barak amuet besí Páilet. ⁴ Páilet apet abhép yi be, “Òbhíki bhõh yenyin békéme? Ghok bebépti menyin ebhén bārèm bé òka!” ⁵ Ke yenyin Yesu kerem. Páilet abhak maknkay tontó.

Páilet akpót manyé Yesu

(Mt 27.15-26; Lk 23.13-25; Jn 18.39-19.16)

⁶ Gõbhanó abhõh nyaka epin be yéntiki mmíé, ndü mpok Epá Nekinji, áfere mükənõh amot ane bo báyan yí ámféré. ⁷ Mpok eyó bo bábhák ekerékenõh. Báfyé bhó kenõh ndu bápú noko bõbati etak ne ndu bágúébhé ebyók amem etak kpát báway bho. Mmü wap amot aka nnyén bé Barábas. ⁸ Eká

bho bárók ntá Páilet bé ámfere mükənõh nkúbhé mbonyu yi ákú yéntiki mmíé mpok Epá Nekinji.

⁹ Páilet abhép bó be, “Báyan mféré Mfó bo Israel amó be yi andòkò?”

¹⁰ Páilet arínji nyaka sayri be bõbati bachiákap bákem Yesu bátwó ntá yi ne yi chi òti mpabhamík. ¹¹ Yé nò, bõbati bachiákap Mandem báku ngémtáy bõbhó mándem Páilet ámfere chi Barábas ekerékenõh.

¹² Páilet abhép bó be, “Báyan ye be nka yi ne mmu ane bábhinji bé Mfó bo Israel?” ¹³ Bábhó ébík be, “Dem mángó yi ndü ekotákátí.” ¹⁴ Ke Páilet abhép bó be, “Ntiki ebépti ndak yi ákú?” Ke ngémtáy bõbhó bápét báre bik ne betan be, “Dem mángó yi ndü ekotákátí!” ¹⁵ Ndu

Páilet áyan nyaka beku mbó enyü beyá bõbhó báyan, afere Barábas ekerékenõh. Achye eyon bádén Yesu ne ékpá. Achye yi ntá yap bé mángó ndü ekotákátí.

Batemé nenu bārè yókò Yesu

(Mt 27.27-31; Jn 19.2-3)

¹⁶ Batemé nenu básot yi bárók amem áchá gõbhanó. Bábhinji batemé nenu báchák mankem nebhuet amot. ¹⁷ Báfyé yi nkú chu amuet ane ágháká yi te beka. Básot bõbatábhénok abhén báchí nsense máni ntá báfyé yi anti be chi ayí nta kefó. ¹⁸ Bábhó beway Yesu mándem nòkò be, “Acha mfó bo Israel, kenókó kéchí eke etá!” ¹⁹ Báre depti yi anti ne menok. Mámpati nòkò yí batié amuet ne mántep nòkò mánén besí bhi mbó be báchyé nò yi chi kenókó. ²⁰ Bápóbhé nókó béyókó yi, báfere nkú chu yi amuet, básót eyi yimbõh bákéme yi amuet. Básót ye yi bárók bego ndü ekotákátí.

Bágó Yesu ndü ekotákátí

(Mt 27.32-44; Lk 23.26-43; Jn 19.17-27)

²¹ Ené bārõh, bátemerí mmü etak Sírene amot ane aka nnyén bé Símun ndu áfú ebhi árõh etak.

Mányiere yi ámpókó ekotákátí Yesu. Símun achi nyaka chi Aleksánda ne Rúfos. ²² Básot Yesu bárók ebhak ené bábhini bé Golgóta, nó chi “Nebhuet Enkónti.” ²³ Báchye yi mmēm amen báchóbbhé ne babhé amen bábhini be myrrh. Ke Yesu kenyu mó. * ²⁴ Bágó yi ndü ekotákátí. Básot nden eyi bekóre. Báguep ebháńá bérini ane yēntiki mmu wap ábhónó bésot. ²⁵ Bágó yi ndü ekotákátí mpok nywōp néghaka nkárenka nēnenamōt. ²⁶ Amfáy ntí Yesu, ndü ekotákátí, ebhok enók ebhak babhát. Básin aré enyin ené ékū ke báway yi. Básin be, “Mfō bo Israel.” ²⁷⁻²⁸ Bágó nkwo ngébbhé ntantań amōt ndü eyi ekotákátí ebhe awónem Yesu. Bákú enyumōt ne achák ebhe awōgho yi. ²⁹ Bo abhen báfueré fuet, bágháká nyaka are mántē, mánka ne batí, mánsókoti nōkō yi be, “Aha! Wō mmu ókway memokoti ekerákap Mandem, ne ónte yó ndü manywōp arat! ³⁰ Pemé mmuet, ne fá ndü ekotákátí sep amik!” ³¹ Bōbati bachiákap Mandem ne batōń ebhé Mandem ne bōbati etók béré way nkwo yi, mándeme nōkō ne bati be, “Apēmē nyaka bo báchák, ke apú kway bepeme mmuet yi! ³² Dō ká séngó ndü Mpeme Mandem afyé nyaka bariēp be áto, Mfō bo Israel, áfa ndü ekotákátí ansep amik. Mbák ánsép amik, chōń sēnoko bé Mandem ke áto yi.” Baghép abhen bati apay báre sókoti Yesu nkwo.

Yesu agu ndü ekotákátí

(Mt 27.45-56; Lk 23.44-49; Jn 19.28-30)

³³ Egháká nókó nkárénká byo ne epay ne ngósí, ejuri ékwén etók enkem. Ebhák kpáte nkárénká érat ne ngósí. ³⁴ Egháká nókó mbo nkárénká eyo érat, Yesu abik arem be, “Eli, Eli, lama sabátani?” Nó chi, “Mandem wa, Mandem wa, ndaká yí óféré ntí ne me?” ³⁵ Mbok bo

abhen báté kékwót báyińi, bághók nókó ndü Yesu ábíki enyu eyo, béré rem ne bati be, “Ghók ka, ábhini Eláija!” ³⁶ Mmü wap amōt ajiēt arók asōt ekuchá agwót antí mónok asebbe yó amem echyé mmēm. Asá amfay, ateme Yesu anyu bé ánsók. Arem be, “Dō séngó mbák Eláija átwō befere yi ndü ekotákátí ne.” ³⁷ Yesu ábíki nókó, asebbe. ³⁸ Nkúbbhé mpok yo, ekát ene echi amem ekerákap Mandem éghare bebhak bepāy befū amfay beghaka amik. ³⁹ Münti nkwo batemé nenu besa betay ane áte áyińi Yesu aghó enyu yi águ. Ekū arem be, “Tetep, mūne achi mbāchi Mmō Mandem!” ⁴⁰ Baghoré fú báté nekō nesie mánjini nōkō. Mbok eyap báchi nyaka María ane etók Magdala, ne Salóme ne María nno Jems ane mónkwen ne Jóses. ⁴¹ Baghoré bhō bákōńo nyaka Yesu mánchye nōkō yi nekwaķ bebhó mpok ane yi áchi atú Gálili. Beyā baghoré báchak abhen bákónó nyaka Yesu Yerúsalem bábhak aré nkwo.

Bábheme Yesu

(Mt 27.57-61; Lk 23.50-56; Jn 19.38-42)

⁴² Eghaka beku ndü Nywōp Ntonjí, ené bátōńti mmuet béchwe ndü nywōbbhé neywēmuet, ⁴³ Joséf mmü Arimátia amōt, afa ne netańánti arók ntá Páilet be ánchyé yi betāń ámfere Yesu amfay ekotákátí. Joséf achi nyaka mmü echem egħo ene bōbati etók ane abhōńo kenókó besí bho, ne ánoń nyaka mpok ane Mandem átwō ambak Mfō ntá bo abhen bachi abhi. ⁴⁴ Páilet ághókó nókó enyin ene Joséf árémé, abhak maknkay bérini bé Yesu agu. Abhini müntí batemé nenu ane agho ndu Yesu águ, abhép yi mbák anán agu tetep. ⁴⁵ Müntí batemé nenu wu aka bé anán agu. Páilet aghati ye Joséf bé ákway bérōń befere erene

* 15:23 Babbé mo achi nyaka ndu beka yi áké ghok bebe tontó.

Yesu. ⁴⁶ Joséf arək aku ésienden. Afere yi asebhε amik. Anép ne ésienden εγo, arək afyé yi amem nnem ενέν bátémé ndü setárebhé. Afú abinjiri ye eremé ntay akuti nyünem. ⁴⁷ María anε etək Magdala ne María nno Jóses bágħó nebhuet anε bábhεre Yesu.

16

Yesu apetnsem ndü nepém

(Mt 28.1-8; Lk 24.1-12; Jn 20.1-

10)

¹ Nywəbhé neywēmuet nefuere nəkə, bagħoré bati arət bāku bawerériep ndu berəη bewati Yesu amuet. Bábħák María anε etək Mágdala ne María nnə Jems ne Salome. ² Bėti bėti ndü nywəbhé mbi amem Sónde, báfú báre rəη ndü nnem. Báchwəp aré mpok mmok ánəη áfúú ³ Ené bó bárəη, báre rem ne bati be, “Agha ábinjiri chəη ntay amfere anyu nnem ntá yeεe?” ⁴ Bárəm nyaka nə mbənyune ntay enə néchik nyaka tontó. Bápére chwəp aré, bágħó bé bábinjiri nə nérəp chi nepak. ⁵ Bagħoré bhə bächwe amem nnem, bágħo esakámu chəkə εbhe awónem eyap ne nkú pépép amuet. Becháy békém bó tontó. ⁶ Esakámu εγo éghati bhə be, “Báké cháý! Ndíñi bé báýəη Yesu anε Násáret anε bágó ndü ekotákátí. Apú fá. Mandem akə yi apetnsem ndü nepém nkúbhé mbə enyü yi árémé nyaka be εbhəη beřakari. Twó ká ghə nebhuet anε bábháré yi. ⁷ Dók ye ka ghati bakoηo bhi, sayri sayri Píta, bé achi be ambi ārəη atú Gálili. Chəη mángə yi aré, nkúbhé mbənyu yi ághátí nyaka bhe.” ⁸ Bagħoré bhə báfú ndü nnem báre rəη ntiét ntiét mángwεre nəkə ne bábhak maknkay tontó. Becháy beka bó kerem yényiη ntá mmu.

Yesu abhesi ntá Maria anε Mágdala

(Mt 28.9-10; Jn 20.11-18)

⁹ Yesu áfú nəkə ndü newú beti bheti ndü nywəbhé mbi ndü sónde, ayambi atəη mmuet ntá María anε etək Magdala. Yi ke achi nyaka ngoré anε Yesu ábókó beřónó bebabebu tándramət bérə yi. ¹⁰ María arək aghati ndak anε ntá bo abhen bákə nəkə nyaka ne Yesu. Atemeri bó ndü básème mándi nəkə. ¹¹ Ke bágħoko nəkə be Yesu apetnsem ndü nepém ne bé María aghə yi, báke noko bé echi tetep.

Yesu abhesi ntá bakoηo bhi bati apay

(Lk 24.13-35)

¹² Etət nəkə, Yesu abhesi enyu echak besí bakoηo bhi bati apay abhen bāfu etək εgho bākə mándəkə nəkə ndu mótək εbhi. ¹³ Etət nəkə, báriñi enyu mmu yi áchi. Bāpetnsem etək εgho bágħátí bakoηo bhi báchák, ke yé mmu wap ke noko be echi tetep.

Yesu abhesi ntá bakoηo bhi bati byó ne amət

(Mt 28.16-20; Lk 24.36-49; Jn 20.19-23; Bk 1.6-8)

¹⁴ Ansem mpok, ené bakoηo bhi bati byo ne amət mányie nenyié, Yesu áfú bhə besí. Are bé ne bhə ne ntí be bágwət bati yap ne bábhíki noko be yi apetnsem ndü nepém mbə enyü bo abhen báýambi bagħə yi bágħátí bhə. ¹⁵ Aghati yé bhə be, “Dók ká ndü betəkó mmik menkem ghati nəkə ká Mbok Ndíndí ntá bə mankem, ¹⁶ Yé agha anε ánókó Mbok Ndíndí ne báýwítí yi, Mandem əpeme yi ndü bebú be ámbák mmü ywi mpoknkem. Ke mmu anε abhiki ka menoko, Mandem əchye yi ntemsi ndü bebú bhi bebhuet ne yi. ¹⁷ Chəη bo abhen mánókó mámbəη betəη béka menyiní maknkay. Chəη mámbok beřónó bebabebu ndü nnyén ena, chəη mándem beyónótək εbhen bábhiki riñi ndü nnyén ena. ¹⁸ Mbák mánkém nnyó

ne awɔ, apú kɛ bhe yěnyɪŋ, ne mbák
mǎnyú enyɪŋ ené éwáy mmu, épú
kɛ bhe yěnyɪŋ. Chɔŋ mǎnyaŋa
bɔmame amó anti mántaŋ.”

Yesu apɛtnsem ntá Mandem

(Lk 24.50-53; Bk 1.9-11)

¹⁹ Yesu Acha ánáŋá nɔkɔ béréem
kɛpi ne baghɔkó bhi, Mandem asɔt
yi apɛtnsem amfay, achɔkɔ ndũ
enɔkó kenókó ndu ebhe awónem
Mandem. ²⁰ Bakoŋo Yesu báróbbhé
nɔkɔ, báre kɔ mángati nɔkɔ Mbok
Ndíndí mbǎnkem. Yesu Acha ab-
hak ne bhɔ, achye bhɔ betan bekɛ
menyɪŋí maknkay ndu betan be
Mbok Ndíndí anɛ bɔ bághàti bho
achi tetɛp.

Mbok Ndíndí mbò enyü Lúkas ásinjí

¹ Eta Tiófilos: Ōrinjí be beyä mámo besinj menyinj ebhen befakari ndü nkwo ywese. ² Básinj éti menyinj ebhen bo abhen bágghó ne bággháti bhesé. Batisyé bhò bágghò nyaka barak ayò te nebhònet, ke bábhak bò betok ndu bégháti bho Eyòh Mandem. ³ Eta, mbò enyü membòh nkwo nnán nkóhó menyinj ebhen menkem sayri ndü eròri mpok, nkáysí bé eri be nsinj ngati wò enyinj émòt émòt enyu efakari. ⁴ Nchí sinj beka ondinji tetep ane ayinj menyinj ebhen bággháti wò.

Angel Mandem arem be chòh mámbé Jñ Njwiti

⁵ Mpók ane Héròd achí mfo atú Judéya, nchiakap Mandem abhak ane áká nnyén bé Sakaríá. Akà nyaka betik Mandem ne nkwo bo abhen babhinji be Nkwó Abíja. Nnyén ngoré ywi nebhak be Elísabet. Yí nkwo afú ndü nneréket Aròn, nneréket bachiákap Mandem. ⁶ Sakaríá ne ngoré ywi babhak chak besí Mandem. Bábhòh kenókó ne Mandem, mámbure nòkò bebhé bhi menkem bekwéné ti. ⁷ Ke bó kebhòh yé mmò mbonyune Elísabet achí nyaka nkongoré, ne bó bati apay mánán nyaka bákòk.

⁸ Ewak émòt, nkwo bachiákap ane Sakaríá bábhak ndü betik. Ekà Sakaríá are kà betik mbò nchiakap besí Mandem. ⁹ Békòhò epinj ené bachiákap Mandem, bággher nyaka ebháná ndu beyap mmu ane áròh ndü móket ane achi te amem ekerákap Acha ndu besòh enyinj ene échyè erítí * eriep amem ekerákap Mandem. Baggher ebháná, ékwén

amuet Sakaríá. ¹⁰ Mpok ákwáy nòkò, bo bachem nefi ekerákap Mandem. Bäre nikmuet ené Sakaríá achi amem ásòh enyinj erítí eriep eyò. ¹¹ Angel Mandem abhesi ntá yi, ate ebhe áwònem, ndü nebhuet efeme-akap atú ane básòh enyinj erítí eriep eyò. ¹² Mpok Sakaríá ághó yi achayti, becháy békém yi tontó. ¹³ Ke ángel wu arem ntá yi be, “Sakaríá, óké cháý! Mandem aghok nenikímuet ene. Ne chòh ngoré ywe Elísabet ampòkò menie ambé wò mómbakanem, ne òbhòh bédu yi nnyén bé Jñn. ¹⁴ Ne chòh ómbòh beyä manák; ne beyä bo mámbòh manák mpok bábhé yi. ¹⁵ Chòh émbak nò mbonyune yi ábhák chòh eremému besí Acha. Báperé bhé yí, chòh Efóhó Bedyere ambak ne yi tontó. Abhíkí bhòh ményü mmém amen ákém mmu, ne yé chí mmém batanbatan. ¹⁶ Chòh anja beyä bo Israel, mámpetnsem ntá Mandem Acha wap. ¹⁷ Chòh Mówu anjambi ke Acha antwó, ne chòh yí ambòh betan ebhen Efóhó mbò ndemekepinti Eláija, bé yi anka bachiákap mánkòh bòbhap, anka bo abhen bátànti ne Mandem mámbòh keboh, mámbak mbò bo abhen bachi chak besí Mandem. Chòh yí anka bo mámbák ndü nté ane bákway besyepti Acha.”

¹⁸ Ke Sakaríá abhép ángel be, “Chòh ndínjí bé ané ndak achí tetep ná. Me ne ngoré wa sékòk tontó.” ¹⁹ Angel akeme Sakaríá be, “Dinjí bé me nchí Gábriel. Nchí téé besí Mandem, ne yimbòh ke átó me be ngati wò mbok ndíndí ne. ²⁰ Ke òbhíkí noko enyinj ene ngati wò, ené ébhòhó befú tetep mbák mpok akway. Tëndu óbhíkí noko, chòh ónkwen kebhók òkperere kwáy berem kèpi kpáte nywòp enén bariet amen áfu tetep.”

* 1:9 Enyinj ene básòh enchyè erítí eriep, ne ndü eyòhòndik bábhinji yo be, ‘Insens’.

²¹ Ndũ mpok yɔ bo abhen báchyè Mandem bakak nefi ekerákap bare nonj Sakaría mámakati nɔkɔ enyij ene eka yi áre tat amem ekerákap. ²² Afú nókó, akerepere kwáy berem kepi ne bhɔ. Are mak ne amó ntá yap. Bághó be aghɔ kenó amík anti fúú amem ekerákap.

²³ Mpok ane Sakaría ábhak ndũ betik áfúéré nókó, agure anywóp.

²⁴ Ebhíki tat, ngoré ywi Elísabet apɔkɔ menie. Yí kefú nefi ndũ batan átáy andem nɔkɔ be, ²⁵ “Néne, Eta Mandem atɔn me berĩndu. Aféré ntíanwóp ané mēbhɔn nyaka besí bho.”

Angel Mandem arem be chɔn mámbé Yesu

²⁶ Mpok menie Elísabet beghaka batan atandat, Mandem ató ángel Gábriel etɔk Násáret, atú Gálili. ²⁷ Ató yi ntá ngosón ane aka nnyén be María. Abhíki re riñi nyaka mbakanem. Mmu ane áká nnyén be Joséf ane áfú ndũ nneréket Mfɔ Debhít ati nyaka bebhay María. ²⁸ Angel wu átwó nókó ntá yi arem be, “Mmá, nkáká! Mandem ayet wɔ tontó!” Acha achí ne wɔ.

²⁹ María aghoko nɔkɔ nɔ, ntí átaka yi amem, are bhep mmuet eyi bé, “Ntiki enyũ bakak ne!” ³⁰ Angel arem be, “María, óké cháy. Mandem atɔn wɔ berĩndu. ³¹ Chɔn ómpɔkɔ menie, ómbe mómbakanem, ne óbhɔn bebhij yi be Yesu.

³² “Chɔn yi ambak eremému ne chɔn nnyén eni nembak be Mmɔ Mandem Acha. Chɔn Eta Mandem anchye yí enakó kefɔ ené Debhít mmu yi achi ebhárémɔ ywi. ³³ Ne chɔn ankém bo Israel mbɔ Mfɔ mpoknkem. Kefɔ eki kébhíki bhɔn ngwenti!” ³⁴ María abhép ángel wu be, “Chɔn ané ndak ámbak ná, ené mbíki riñi mbakanem?” ³⁵ Angel akeme yi be, “Chɔn Efónó Bedyere ántwó ntá ye, ne betan Mandem Acha ménka ómpɔkɔ

menie. Eti yɔ, mmó ane óbhe, ábhák nyáná ne mámbij yi be, ‘Mmɔ Mandem.’ ³⁶ Yijí Elísabet, mánó ywe ndu nneréket. Yëndu yi are kók ne bábhij yi bé nkongoré, achí ne menie ndũ batan átándát néne, ne chɔn ambé mómbakanem. ³⁷ Yēnyij epu cha Mandem.”

³⁸ María arem be, “Menchí chí mubetok Mandem, émfákári ne me mbɔ enyu órémé.” Angel arɔ ye yi arɔk.

Maria arɔk begho Elísabet

³⁹ Ebhíki tat, María afa, arɔk áyák, ndũ etɔk njie emót atú Júda. ⁴⁰ Achwóbhé nókó aré, arɔk achwe eket Sakaría, akaka Elísabet; ⁴¹ Mpok Elísabet aghoko bakak María, mmó ayon mmuet amem menie ebhi ne Efónó Bedyere abhak ne yi tontó. ⁴² Abik ne betan arem ntá María be, “Ochí ane Mandem áyééré ndũ nkwo baghoré, ne áfók ámbák ne mmɔ ane óbhe chɔn! ⁴³ Ndé ka yi be Mandem anchye me ené enyũ erem áfók, bé nnɔ Acha ántwó ntá ya? ⁴⁴ Nechwe óchwé ókáká me, mmó ane achi me menie ayon mmuet ne manák. ⁴⁵ Eri echa ntá yé mbonyune onókó bé chɔn Mandem ankɔ ntá ye mbɔ enyu yí árémé.”

Nekwáy enen María akwáy ndu bebíti Mandem

⁴⁶ María abho bebíti Acha be, “Nti ena nékwáy ndu békáka Mandem Acha ne manák.

⁴⁷ Efónó eya éñak éti Mandem Mpeme wa.

⁴⁸ Atɔn me beyá berĩndu yëndu nchí chí mmɔbetok ywi ne mpú yēnyij!

Nebho néne, chɔn mkpáká bho enkem mámbij me be, ‘Ngoré ane eyi eri echa!’

⁴⁹ mbonyune Mandem betan menkem, akɔ beyá menyijí maknkay ntá ya.

Ne yí achí nyáná.

50 Aghò ntínso ne bõ abhen báchyè yi kenókó, ndü mkpáká bho enkem.

51 Akwá betan̄tí menyin̄ ne awó ywi, aták bo abhen báyòh̄ mmuét ne nkaysi ane achi amem batí yap.

52 Aféré beremé bafõ ndü menókó kefõ ebhap, ákosi bo abhen bápú yěnyin̄.

53 Achyè berítí menyin̄ ntá bo abhen nsay ánu bhõ, abók abhen bábhónó, bárak amõ amõ.

54 Mandem akwak bo Israel, bõ betok bhi.

Abhíkí ghókòntik bariep ami ntá bachĩmbi bhese be chõh̄ angõ bhõ ntínso.

55 Abhíkí ghókòntik beghõ Abraham ntínso, ne bebháré bõbhi mankem, mpoknkem!"

56 María achókõ ne Elísabet ndü batan̄ arát, ke ápetnsem eket eyi.

Nebhè J̄n Njwiti

57 Mpok ane Elísabet ábhónó bébhé ákwáy nókõ, abhé móbakanem.

58 Bakokosi bhi ne bõneréket, bághók nókó enyü berĩnti ebhén Mandem átónó yí, b́aré ñák ne yi.

59 Mmõ ágháká nókó manywõp ánen, bo b́arók b́esiép yi. B́are yàn̄ bedu yi nnyén be Sakaría mbõnyune chi nnyén Etayi. 60 Ke máyi arem be, "Nnyén eni nebhõh̄ bebhak chi J̄n." 61 Yě nõ, b́arém ntá yi be, "Yě mmu apú ndü nneréket ayweka ane ábhónó nnyén enõ!"

62 Bábhó ye memak ne amõ ndu bebhep chimõ nnyén enen yi áyàn̄ manchye mõ. 63 Sakaría amak ne amõ hé mánchyé yi enyin̄ ené yi ánsin̄ aré. Báchyè nókõ yi enyin̄ asin̄ aré be, "Nnyén eni chí J̄n." Bõ mankem babhak maknkay tontó.

64 Témte wu Sakaría apet abho berem kepí ankaka nókõ Mandem.

65 Becháy békém bakokosi bhap mankem. Ne mbok menyin̄ ebhõ ataka ndü betókó njie menkem atú

Judéya. 66 Yě agha ane ághókó mbok menyin̄ ebhen b́efákári abhæere bhõ anti, ambebhe nókõ mmuét eyi be, "Ntiki enyü mmú yi abhak chõh̄?" Ebhak kponorõh̄ be betan̄ Mandem Acha b́echí ne yi.

Nekwáy Sakaría

67 Efónó Bedyere abhak ne Sakaría, chi J̄n. Abho b́erem kepĩnti be,

68 "Bakak ámbák ne Mandem Acha bo Israel, mbõnyune atwõ ndu bekwak bõbhi, ne ndu b́efére bhõ ndü kesem.

69 Achyè bhese etan̄tí Mperme ane áfú ndü nneréket ané mübetok ywi Mfõ Debhít.

70 Mandem akwá nyaka baremé kepĩnti bhi abhen bachi nyánjá mandem enyu eyõ tentep,

71 be chõh̄ ampeme bhese ndu amó bõmpap abhese, ne amfere bhese amõ bo abhen bapabhe bhese.

72 Arẽm nyaka be chõh̄ angó bachĩmbi bhese ntínso, ne ántik nku ane yi anyu ne bõbhi.

73 Nõ chí enyin̄ ene Mandem aghati nyaka Etayese Abraham, ayiki bé yí ákwá yõ;

74 nõ chí, b́efére bhese amõ bõmpap abhese,

ankwak bhese bé séntók nókõ chí yi, kebhõh̄ becháy,

75 sémbák nyánjá ne chak besí bhi ndü nepém enese nenkem.

ndü manywõp yesé fá amik ankem.

76 Ne wõ mõwa, chõh̄ mámbin̄i wõ be ndemekepĩnti ane Mandem Acha,

mbõnyuné chõh̄ ónjambi ke Acha antwõ, be ontõnti mbi ntá yi,

77 ónkwá bõbhi mándin̄i be chõh̄ yi amfonõri bebú bhap, ne ampeme bhõ.

78 Mandem ywese ákwá nõ mbõnyune ághò bhese ntínso tontó.

Chí ntínso ke nékwá yi áto chõh̄ Mperme ywesé,

yí amfú amfay antwò mbò nyienyíémok bëti.

⁷⁹ Atwò bechye bediéré ntá bo abhen bachi ndü ejuri

ne ndü becháy newú,
ne ndu beya bhése ndü mbi ane átwò bhése ne kpák.”

⁸⁰ Mówú agó atan ndü nkwõm̃æt ne ndü Efónó. Bechókó bhi bebhak amem baso, anoj nókó nywòp enén yi átoj mm̃æt ntá bo Israel.

2

*Nebhe Yesu
(Mt 1.12-25)*

¹ Mpok eyò Jgóstas abhak mfò Rom, achye eyòj bé mánsat mpáy bho mankem abhen bachi ndü betók ebhen bechi anten yi. ² Nepáy-bho enò nébhak enén mbi mpok Kwirínios achi góbhanò etók Síria. ³ Yéntiki mmu arók eyi etók ndu besin nnyén. ⁴⁻⁵ Joséf nkwõ afa Násaret atú Gálili arók Bétlehem, atú Judéya. Bétlehem abhak etók ene babhe Mfò Debhít. Joséf arók aré mbonyune achi nyaka ebhárémò Debhít. Arók ne María, ngoré ane yi ati bebhay be mánsin manyén. Abhak ne menie. ⁶ Ené bò bachi Bétlehem, mpok nebhe ayi akway. ⁷ Abhé mòm̃bi ywi, abhak móm̃bakanem. Anép yi ne nden, abhare amem ekwòbhé nenyie nnya mbonyune bábhíkí bhòj nyaka ebhak bechókó amem ekeré mankò.

Bòangel ne babhabheri bághòjómén

⁸ Ndü befi bhò, nkwõ babhabheri bághòjómén bábhak nefi ne bághòjómén eyap ndü atú etók wu. ⁹ Angel Mandem abhesi bó besí, bediéré Mandem beghò bhó am̃æt ne becháy bekem bó tontó. ¹⁰ Ke ángel wu arem ntá yap be, “Báké chay, mbonyune ntwò bhe ne Mbok Ndíndí ane áchyè chòj bo mankem beyá manák. ¹¹ Bábhe Mpẽme yweka echòj etók Debhít. Yí ke achi mmu ane Mandem afyé nyaka bariep be áto. Yí chi Acha.

¹² Eriñ ené étòj chòj be mmòre chi be bághò chòj ndü mánébhé yi ne nden, bábhare amem ekwòbhé nenyie nnya.” ¹³ Témté wu, ngémtay bòangel Mandem babhesi bare kway mámbiti nókó Mandem be

¹⁴ “Kenóko kémbák ne Mandem amfay;

kpák ambak fá amik ne bo abhen berindu ebhi bechi ne bho!”

¹⁵ Bòangel bárò bhò, bapetnsem amfay. Babhabheri bághòjómén babho berem ne bati be, “Séndók ká Bétlehem séngó enyij ene efakari, ené Mandem aká sendinji.” ¹⁶ Báfá, bárak ayak bághò Joséf ne María. Bághò mmòré nkwõ bháré amem ekwòbhé nenyie nnya. ¹⁷ Bághò nókó nó, barem éti menyij menkem ebhen ángel Mandem aghati bhò éti mówu. ¹⁸ Bò mankem abhen baghoko enyij ene bò bareme babhak maknkay. ¹⁹ Ke María abhare menyij ebhò menkem anti, ankaysi nókó bhò. ²⁰ Babhabheri bághòjómén bapetnsem. Báre kway mámbiti nókó Mandem mbonyuné menyij menkem ebhen bághò ne ebhen baghoko, bechi enyumot mbonyu ángel aghati bhò.

Bádu Yesu nnyén

²¹ Egháká nókó manywòp ánen, básyep mó, bádu yi nnyén be, Yesu, nnyén enen ángel areme nyaka be babhòj bechye yi te mpok babhiki re pókó menie ebhi.

Bárak betòj Yesu ntá Mandem

²² Mpok ákwáy ane Joséf ne María baròj beká mbonyu ebhé Moses érem be mánkú ndu bebhak pépép besí Mandem mpok ngoré abhé, bápókó Yesu bárak Yerúsalem ndu betòj yi ntá Mandem Acha, ²³ mbonyu básin nyaka ndü Ebhé Mandem be, “Yéntiki mòm̃bi ane achi mbakanem, bábhòj bechye yi ntá Mandem. ²⁴ Bábhòj nkwõ bechye akap ébu wu ane achi ‘Bòbebhòjó bepay, mbák epu

nə, bebhep bepay, bekoŋo ebhé Mandem.’” *²⁵ Mpok eyə, mmu abhak Yerúsalem ane aka nnyén be Simion. Abhak chak anchye nəko Mandem kenókó. Anəŋ nyaka mpok ane Mandem átwə ankwenə bati bo Israel. Ne Efónó Bedyere abhak ne yi.²⁶ Efónó Bedyere anəŋ akə nyaka yi arinjə bé apú gu keghó Mpepe Mandem afyé nyaka bariep be áto.²⁷ Efónó Bedyere akə Simion arək ndü ekerákap Mandem. Nno ne chi Yesu báchwe aré ne yi ndu betəŋ yi ntá Mandem bekoŋo ebhé Moses.²⁸ Simion aghə nəko mǎré asot yi akém amə abiti Mandem bé:

²⁹ “Acha, əkə bariep amə afü tetep, do yé me, mməbetok ywe ndók petii,³⁰ mbənyune nnəŋ ngə ne amik mmu ane óto be ampeme bhese.

³¹ Mpepe ane ótəŋti be bə mankem mángə.

³² Achí erəŋə betəŋ bo abhen bápú bo Israel mbi berinjə wə, ne be kenókó kəntwə ntá bəbhe, bo Israel.”

³³ Chi ne nno babhak maknkay beghok menyij ebhen Simion areme éti Yesu.³⁴ Simion ayét bhə, arem ntá máyi María be,

“Mandem ayap mone be ankə beyə bo Israel mankwen ne be anjoŋ abhenefu, ne be ámbák erinj ené bo bərəm be bápú yəŋ.

³⁵ “Ne chəŋ ene énkə be nkaysi ane achi bo anti ambo befú kponoroŋ, ne wə ómbəŋ beyə basémé éti mone mbə mmu ane ekak éyéme yi anti.”

³⁶ Mpok eyə, ngərə ane áká nnyén be Ana abhak Yerúsalem. Abhak ndemeképti Mandem. Abhak mmə Fanuel, ebhárémə ane nneréket Asha. Akək nyaka tontó ne anəŋ achi nyaka ekerénebhay ndü mamié tándrámtə ke nném aywi əgu.³⁷ Arəp kénkwésé, te mpok ane yi aghaka mamié besa

menwi nsem anwi. Yi kerə berəŋ ndü ekerákap Mandem ndu bechye yi kenókó, ne are nikməet ambak nəko ndü netarənsay, beti ne ngósi.³⁸ Nkúbhé mpok eyə Joséf ne María bərək ne mmó. Aghó nókó mǎré, achye bakak ntá Mandem andeme nəko beyə menyij éti mmó, ntá bo abhen mánəŋ nyaka be Mandem amfere bə Yerusalem ndü esəŋəri.

³⁹ Joséf ne María manəŋə nəko bekə menyij menkem bekoŋo ebhé Mandem, bápətnsem ne mmó etək eyap Násaret atú Gálili.⁴⁰ Yesu arək ambi bégo ne bəbhəŋ betəŋ. Abhəŋ beyə nerinjəndak ne áfək Mandem abhak ne yi.

Yesu arəp ansem amem ekerdkap Mandem

⁴¹ Yəntiki mmié, chi ne nno Yesu bərəŋ nyaka Yerúsalem ndü *Epə Nekinjə.⁴² Mpok yi aghaka mamié byo ne apay, bərək ndü epə eyə mbə enyu esí.⁴³ Epə émay nókó, bare petnsem etək eyap ke Yesu arəp Yerúsalem, chi ne nno kerinjə.⁴⁴ Bákə ndü nywəp nenkem mánkaysi nəko be yi achi ndü nkwo wap. Bəghó nókó be apú ne bhə, babho beyəŋ yi nenti maməere bhəp ne bəneréket awap.⁴⁵ Báyəŋ nókó yi keghə, bápətnsem Yerúsalem ndu beyəŋ yí aré.⁴⁶ Eghákə nəko manywəp arát, bəghó yi amem ekerákap Mandem chəkə ne batəŋ ebhé, ndu ághok menyij ebhen bə bərəm, ne ambəbhe nəko bó bebhep.⁴⁷ Bo mankem abhen bəghok menyij ebhen yi arəm bəbhák maknkay éti menyij ebhen yi arinjə ne enyü ene yi akəme bhə menyij ebhen bəbhəp yi.⁴⁸ Mpok ane chi ne nno bəghó yi, ebhak bhə chi enyij maknkay. Nno abhəp yi be, “Mówa, mbə əbhiki kə etaye ne me enyune!”

⁴⁹ Mmə ne etaye séko, séyəŋ wə ne beyə becháy anti. Yesu akeme bhə be, “Báyəŋ mbə me ndaká yí?”

* 2:24 Lk 2.22-24; Lévitikos 12; Nəmba 18.15-16.

Bábhíkí ríñjì be mbõñ bebhak amem eket Etaya?" ⁵⁰ Ke nno ne chi kekwimem ndü enyíñ ené yi areme ntá yap.

⁵¹ Apet ye nsem Násáret ne bho, abhak ne bho sayri aketanñti. Máyi abhare menyíñ ebhen menkem anti.

⁵² Arøk ambi bégo ndü nkwõm̃aet ne ndü neríñíndak. Mandem abhón manjak ne yi andøk nõkõ chí ambi. Ebhak enyumot ne bo.

3

Jñ Njwiti arem eti Yesu

(Mt 3.1-12; Mk 1.1-8; Jn 1.19-28)

¹⁻² Mpok Jñ mmõ Sakaría achi amem baso, Mandem achye yi menyíñ ebhen yi ábhónó beghati bho. Mpok Tibériõs achi mfo ngo ane etøk Rom ndü mamié neku, Póntiõs Páilet abhak góbhano atú Judéya, Hérød abhak münti atú Gálili, nõmáyi Filip abhak münti atú Itúria ne Trakonítis, ne Lisánias abhak münti atú Abilene. Káyfas ne Anas babhak bõbati bachíakap Mandem. Mandem aghati Jñ mmõ Sakaría enyíñ mpok yi achi amem baso, ³ Jñ arøk ye ndü betøk menkem ebhen bechi atú Nnyén Jódan, angati nõkõ bho Eyõñ Mandem be bo mántíkñsem ndü bebú ebhap mánjwítí bhó be Mandem amfonjori bebú ebhap. ⁴ Ebhak mbõ enyü Aisáya ndemekepiñti Mandem asinji nyaka amem ekáti yi be:

"Mmü achi amem baso ábik ne eyõñ amfay andeme nõkõ be, 'Tonñtí ká mbi ane Acha áfuèt aré.

Ká ka mbì ywi ambak chak.

⁵ Chók ká yéñtiki éyémé, máñkã yéñtiki njie ngo ne yéñtiki mónjie andõp mmik nebhuet. Nyabhé ká babhi ane achi nõtí nõtí, mándansi ané achi gbokotí gbókótí,

⁶ ne chõñ bõ mankem mángõ ndu Mandem ápème bho."

⁷ Jñ arem ntá beyã bo abhen bárõñ ntá yi bé yi anjwiti bhó be, "Bé befé! Agha áyébhé be batú be manjan mbi ndu bebue ntemsi Mandem ane átwò? ⁸ Bábhõñ beka menyíñ ebhen bétõñ be bátikñsem ndü bebú ebheka tetep. Báké chõkõ mándem bé báchí bebhárébhõ Abraham. Diñjì ká bé Mandem ákwáy besot batay áne ankã yó ámbak bebhárébhõ Abraham. ⁹ Yé chí néne, seti séchí bháré, ne bákway bekpõt yéñtiki enõk ene epu nyu berítí kepem te ndü bakan, mánguep angó."

¹⁰ Bõ bho bághókó nõkó nõ bábhëp Jñ be, "Yi sébhónó ye beka?" ¹¹ Akeme bho be, "Mmu ane ábhónó nkú epay áñchýé amot ntá ane abhiki bhõñ, ne mmu ane ábhónó nenyíé ánkóré ne ane abhiki bhõñ."

¹² Babhebhé nkabhenti nkwõ bárók be yi anjwiti bho. Bábhëp yi be, "Ntõñ, yi sébhónó beka?" ¹³ Jñ akeme bõ be, "Báké sot nkábhéñti éñcha ané bábhõñõ besot." ¹⁴ Mbøk batemé nenu nkwõ bábhëp yi be, "Yi sébhónó béka?" Akeme bho be, "Báké sot nkáp ntá mmu ne betan, báké bhat mmu ndak amuet; dõ ká akap ané báchýè bhe ndü betik ebhen báka ánkway bhe."

¹⁵ Bo bábhaka nyaka nti ndü menyíñ ebhen Jñ árèm ne ebhen yi ákã. Eku bábhõ bebhëp mmuet mbák Jñ ke achi Mpeme Mandem afyé nyaka bariëp be áto. ¹⁶ Jñ akeme bhó be, "Mëjwiti bhe ne manyiep. Ke mmu ane acha ne átwò. Mbíkí kwáy mmu ane nchí kanari nkwõbhénya bekak ebhi. Anánj ántwó, chõñ anjwiti bhe ne Éfónó Bedyere ne ngó. ¹⁷ Atwò ne nchán myákátí awõ ndu béchák nkway be amfáp ene eri ne bekpáfu. Anánj ánká nã, ansot mbwat anten ndu nkpané, anyõ mmik, ansot bekpáfu amfyë amem ngó ane apu neme."

¹⁸ Jñ arem beyã menyíñ bechak ndu befye bho nti ndu áñù beka

mánoko Mbok Ndíndí ane yi aghati bho. ¹⁹ Jón aji Mfo Héród be akwen ebhé Mandem ndu ásóré Heródias ngoré mómayi ábhay. Aji yi éti barak abúabu achak ankem ane yi áká. ²⁰ Ne mémáka ndü ebhó menkem, Héród arem báfé Jón amem ekerékenoj.

*Jón ajwiti Yesu
(Mt 3.13-17; Mk 1.9-11)*

²¹ Bápére fe Jón, anánj ájwiti nyaka bho. Ajwiti Yesu nkwo. Ne mpok Yesu ánikmuet, nebu nénéne. ²² Efónó Mandem asot mkpá ebhónó aser yi amuet. Eyonj éfú amfay erem be, “Wó ochí Mówa. Nkøj wó tontó. Jchyè me beyä manjak”

*Bachĩmbi Yesu Kristo
(Mt 1.1-17)*

²³ Mpok Yesu ábhó betik ebhi, achi nyaka mbó mamié esá nsem byó, bo mándem noko be Yesu chí mmó Joséf mmó Héli, ²⁴ Héli mmó Mátat, Mátat mmó Lévi, Lévi mmó Mélki, Mélki mmó Jánai, Jánai mmó Joséf, ²⁵ Joséf mmó Matátias, Matátias mmó Emós, Emós mmó Náhum, Náhum mmó Esli, Esli mmó Nágai, ²⁶ Nágai mmó Máat, Máat mmó Matátias, Matátias mmó Sémen, Sémen mmó Jósek, Jósek mmó Jóda, ²⁷ Jóda mmó Joánan, Joánan mmó Résa, Résa mmó Serúbabel, Serúbabel mmó Siltiel, Siltiel mmó Neri, ²⁸ Neri mmó Mélki, Mélki mmó Adi, Adi mmó Kósam, Kósam mmó Elmádam, Elmádam mmó Er, ²⁹ Er mmó Jóshua, Jóshua mmó Eliésa, Eliésa mmó Jórím, Jórím mmó Mátat, Mátat mmó Lévi, ³⁰ Lévi mmó Símiön, Símiön mmó Júda, Júda mmó Joséf, Joséf mmó Jónam, Jónam mmó Eliákím, ³¹ Eliákím mmó Meléa, Meléa mmó Ména, Ména mmó Matáta, Matáta mmó Nátan, Nátan mmó Debhít, ³² Debhít mmó Jése, Jése mmó Obéd, Obéd mmó Bóas, Bóas mmó Sálmán, Sálmán mmó Náshon, ³³ Náshon mmó Amínadap, Amínadap mmó Rám, Rám mmó

Hérøn, Hésrøn mmó Péres, Péres mmó Júda, ³⁴ Júda mmó Jekóp, Jekóp mmó Aisek, Aisek mmó Abraham, Abraham mmó Téra, Téra mmó Náho, ³⁵ Náho mmó Sérug, Sérug mmó Réu, Réu mmó Pélek, Pélek mmó Eba, Eba mmó Shéla, ³⁶ Shéla mmó Kainan, Kainan mmó Afásad, Afásad mmó Shém, Shém mmó Nóa, Nóa mmó Lámek, ³⁷ Lámek mmó Metúsela, Metúsela mmó Enok, Enok mmó Járet, Járet mmó Mahálálel, Mahálálel mmó Kánän, ³⁸ Kánän mmó Enos, Enos mmó Sét, Sét mmó Adam, Adam mmó Mandem.

4

*Satan amó Yesu
(Mt 4.1-11; Mk 1.12, 13)*

¹ Yesu ápére fú ndü nnyén Jódan, ajwi ne Efónó Bedyere. Yí aká Yesu arək amem baso, ² abhak aré ndü manywop besa bepaya Satan amó noko yi. Yí kenye yenyin ndü manywop eyo ankem. Ndü ngwenti manywop eyo nsay akém yi. ³ Satan arək arem ntá yi be, “Mbák ochí Mmó Mandem, chyé eyonj be ntáy enen nénjibhíri néndop ekpokó bred.” ⁴ Yesu akeme yi be, “Echí amem Ekáti Mandem be, ‘Puyé nenyié nónó ke nékém nepémé mu.’”

⁵ Satan asot yi akó ndü nebhuet ane achi te amfay atónj yi betokó mmik menkem ne kefo eken kéchí aré ndu mómbinjí mpok. ⁶ Arem ye ntá yi be, “Báchyé betan ne kefo mmik nkem ntá ya, ne nchí kway bechye kó ntá yé agha ane nkónó. Chonj nchye wó bóbhen menkem ne kefo ekap. ⁷ Mbák óntép mánén amik, ónchye me kenókó, mbó Mandem ywe, chonj menyin ebhen menkem méndop ebhe.” ⁸ Yesu akeme bé, “Ekáti Mandem érem be, ‘Mmu abhøj bechye kenókó chi ntá Mandem Acha, antók chí yí aywintí.’”

⁹ Satan asot yi b́arók Yerúsalem, b́akó ndũ nebhuet ane áchí te amfay ndũ ekerákap Mandem. Aré, arem ntá Yesu be, “Mbák áchí Mmó Mandem, dók, ¹⁰ tẽndu echi amem Ekáti Mandem be, ‘Chõn Mandem anchye eyõn bõangel bhi mántwó manchye wõ nekwa.’”

¹¹ Ekáti Mandem épet érem be, ‘Chõn mánkruer wõ ne amõ yap, bé óké tem ekak ndũ ntay.’”

¹² Yesu akeme yi be, “Ekáti érem be, ‘Óké mõ Mandem Acha ywe.’”

¹³ Satan ámó nókó Yesu ndũ beyã babhi kekém yi, arõ kpík yi.

Yesu abho betik ebhi atú Gálili (Mt 4.12-17; Mk 1.14, 15)

¹⁴ Yesu apet ye nsem atú Gálili ndũ betanjá Efónó Bedyere. Mbok yi ataka atú Gálili wu ankem. ¹⁵ Are tõn bo Eyõn Mandem amem bekeré nenikimuet bo Israel, ne bo b́aré chye yi kenókó.

Bábyak Yesu amem etók Násáret (Mt 13.53-58; Mk 6.1-6)

¹⁶ Yesu afa, arók Násáret, etók ene máné yi aré. Mbõ enyũ epin eyi echi nyaka, arók amem ekeré nenikimueti ndũ nywõbhé neywemuet bo Israel. Ebhíkí tat, afate bepay Eyõn Mandem. ¹⁷ Báchyé yi ekáti ene ndemekepinti Aisáya. Anene yó, ndũ nebhuet ane básinjí bé:

¹⁸ “Efónó Mandem Acha achí ne me mbõnyune,

ayap me bé ngátí Mbok Ndíndí ntá bachébhébo.

Ato me, be ntwó ngátí bo abhen bachi ndũ yẽntiki enyũ kesem, be chõn mámfere bhõ are.

Ne bé chõn amík anene manémámik, ne be chõn mánychye ngãngan ntá bo abhen batĩ bakwãnwãw mányĩere bhõ amík.

¹⁹ Ato me bé mbé ntá bhõ be mpok ane yi átõn bó berĩndu bhi akway.”

²⁰ Yesu ánánjá nókó bepay ekáti yõ, akuti yó, akeme ntá mũnti arók achakõ amík. Bõ mankem abhen bachi amem ekeré nenikimueti báter yi amík amuet. ²¹ Abho ye beghati bhõ be, “Echõn, enyĩn ene basinjí men árem éfákárí mbõ enyũ b́aghókó.” ²² Bõ abhen bachi aré, b́arém berítí menyĩn ãti yi, ne babhak maknkay ãti berítí kepĩ eken káfú yi anyu. Ke b́abhõ bebhep be, “Pú mmõ Joséf ne?” ²³ Yesu arem ntá yap be, “Chõn mántem me nekay enen ãti ya be, ‘Ngan, bú mmuet eye. Menyĩn ebhen seghoko be okõ awu etók Kapënaum, kũ bhó fá amem etók eye nkwo.’”

²⁴ Yesu arem be, “Nchí ghati bhe be, b́apú ka ndemekepinti amem etók yi. ²⁵ Ke nchí ghati bhe be, mánkwésé bayã nyaka amem etók Israel ndũ mpok ndemekepinti Eláija. Mpok yõ manyiep kekwén ndũ mamié arat ne ebhók, ne eremé nsay ékwén ndũ etók Israel enkem.

²⁶ Ke Mandem ábhíkí tó nyaka Eláija ntá yẽ kénkwésé amõt, ebhíkífuet chi ane achi etók Sárefat, atú Sídõn, etók bo bachak. ²⁷ Ne ndũ mpok ndemekepinti ane áká nnyén be Eláisha, beyã bõ ebhanákwa bachi nyaka amem etók Israel. Ke yẽ amõt Eláisha ábhíkí bu, ebhíkífuet chi mmũ etók echak, Náman, mmu Síria.” ²⁸ Bo mankem abhen bachi amem ekeré nenikimueti, b́aghókó nókó nó, bati ábé bhõ amem tontó. ²⁹ Báfate b́akém yi, bafu etók ne yi. Ndũ etók yap echi amfay njie, básót yi barók ndũ nkókõnjie bé mámpurí yi ankwen aré. ³⁰ Ke ayibhiri mmuet, anõne, afuét nenti nap arók ebhakayi.

Mmu ane efónó ebúbũ échyè yí esõnjõri

(Mk 1.21-28)

³¹ Yesu apet asep arók Kapënaum, etók egho, atú Gálili. Aré, are tõn bo amem ekeré nenikimueti bo Israel

ndü nywəbhé neywēmæet enap.
³² Bábhák maknkay tontó ãti enyu
 ene yí átòn mbənyune átòn nyaka
 mbə mmü ane árém émay. ³³ Mmu
 amət abhak aré ane efónó ebábə
 ésdəñori. Are bik ne eyəñ etañatan
 andemə nəkə bé, ³⁴ “É! Yesu, Mmu
 Násáret, əbhəñ yí bekə ne bhese!
 Ətwə fá beway bhese? Nđíñí mmu
 wə óchí. Əchí Mmu Nyáná ane
 Mandem átó!” ³⁵ Yesu asáy efónó
 yə be, “Kusi! Fú yí amæet!” Efónó
 yə éǵæp mmü wu amik besí bhap.
 Ke éfú yí amæet kekə yí yěnyin.
³⁶ Bđ mankem bábhák maknkay,
 ne babho bebhəp bati be, “Eyəñ ené
 mmü-ne échí né ná e? Asay befónó
 bebábəbə ne betəñ bé mémfu bo
 amæét, ne mémfú.” ³⁷ Ne nsonjo Yesu
 akə ataka atú etək wu ankem.

*Yesu abú beyä bömame
 (Mt 8.14-17; Mk 1.29-34)*

³⁸ Yesu afa ekeré nenikimæti yə,
 arək, ndü eket Símun. Nnə ngərə
 Símun abhəñ mbáép atañatan.
 Baghək Yesu manik yí mmæet be
 ambu yí. ³⁹ Arək, ate nekə bekək
 ebhen yí achi are bháré. Achye eyəñ
 be mbáép wu ándó yí. Amay. Afaté
 akə nenyíé abho mene bhə.

⁴⁰ Mpok ane mmok ánəm, bđ
 mankem abhen bábhəñó bömame
 menyu ne menyu básót bhə bárók
 ntá Yesu. Abho ményánə amə
 amæet yěntiki mmu wap, kpat abú
 bhə mankem. ⁴¹ Beyä bhap babhəñ
 nyaka befónó bebábəbə. Befónó
 bebábəbə bhə befú beyä bhə amæet
 mémbiki nəkə bé, “Wə óchí Mmu
 Mandem!” Ke Yesu are sáy bhə,
 keka méndem yěnyin, mbənyune
 bérinji nyaka be yí achi Mpepə ane
 Mandem átó.

*Yesu are təñ bo amem bekeré
 nenikimæet bo Israel
 (Mk 1.35-39)*

⁴² Néyí nəkə, Yesu afa etək, arək
 ndü nebhæet ane bo bápú aré. Bđ

babho beyəñ yí. Bəghó nókó yí,
 babho menikmæet bé áké rə etək
 eyap. ⁴³ Ke yí aghati bhó bé, “Mbəñ
 bégháti Mbok Nđíndí be Mandem
 achi Mfə amem betək bechak nkwo,
 mbənyune Mandem átó me fá amik
 chi ãti yə.” ⁴⁴ Arə ye, are kə
 andəkə nəkə ndü betək ebhen bechi
 atú Judéya angati nəkə bhə Mbok
 Nđíndí amem bekeré nenikimæet bo
 Israel

5

*Yesu abhinji bakoñə bhi abhen mbi
 bati anwi*

(Mt 4.18-22; Mk 1.16-20)

¹ Éwak émət, Yesu abhak téé
 angəkə Əntinnyen Genésaret. * Bo
 béré nu bebhak kekwot ne yí be
 mangok Eyəñ Mandem. ² Aghó
 bachwi apay angəkənyén. Bawänsi
 abhen bábhəñó bachwi yə, báfú
 amem mánychaka nəkə basi yap.
³ Yesu arək achwe amem áchwí
 amət. Abhak ane Símun. Aghati
 yí be ánök áchwí anten anyén
 mandú. Yesu achəkə ye amem
 áchwí wu, antəñ nəkə bo abhen
 bachi angəkənyén Eyəñ Mandem.
⁴ Anáná nókó betəñ bo arem ntá
 Símun be, “Tén áchwí ndü eentem
 mángæp basi yəka anyén be
 mánkem nsi.” ⁵ Símun akemə yí
 be, “Éta, séden mmæet beti menkem
 ke yěnyin sébhíkí kem. Ke ndu
 bekoñə eyəñ eye, chəñ ngæp básí
 ndü eentem.” ⁶ Yí ne mamwəre bhi
 bárok bagæp beyä nkáp anyén,
 bákém beyä nsi. Eyá kpat beyä
 nkáp yap abho berakati. ⁷ Bámák
 batí bawänsi abhen bachi ndü
 áchwí achak ne awə be mántwə
 mánkwak bhə. Bárók bachem ne
 bhə, bafere nsi báfyé amem bachwi
 apay kpat ábhə bebet. ⁸ Símun
 ane mpíkírí nnyén eni nechí be
 Píta, ághó nókó enyinjí maknkay
 yə, arək atəp mánén besí Yesu,
 arem be, “Acha, kétwə kekwot ne
 me, mbənyune nchí mmü bebá.”

* 5:1 Əntinnyen Genésaret: Chi Əntinnyen Gálili.

⁹ Arém nò, mbonyune yi ne bati bhi bachi nyaka maknkay tontó beghò beyä nsi ene bakeme. ¹⁰ Jems ne Jón, batí bawáy nsi, bábhák nkwo maknkay. Báchi nyaka bõ Sebedi. Yesu arem ntá Simun be, “Kéchéy. Bebhò echòj oròbhe ya chí bo be mantwò ntá ya.” ¹¹ Bò Píta bátémé nókó bachwi yap angòkonyén, bárov yéntiki enyij bakoño Yesu.

*Yesu abú mmu ebhanákwa
(Mt 8.1-4; Mk 1.40-45)*

¹² Mpok Yesu achi etakófu, mmu ebhanákwa amòt aròk akwén yí bekak abho menikmæet ntá yi bé, “Acha, mbák okòj, ðkway beku me ntañ.” ¹³ Yesu anyabhe awó atòk yi arem be, “Nkòj beku wò óntán, neme ene némáy.” Témte wu, ebhanákwa yi emay. ¹⁴ Yesu asemti yí be, “Ké ghati yé mmu enyij ene éfákárí, ke dók ntá nchiakap Mandem be yi angò be ebhanákwa ye emay. Anánj ámbyó wò, óndòk, onchye ye akap ntá Mandem békòño ebhé Moses. Chòj eyò émbak enyij ene éton bo be ebhanákwa ye émay.” ¹⁵ Ke yé nò, mbok Yesu ataka mbánkem. Ngémtay bo bárov ntá yi ndu beghók Eyòj Mandem ne bé yi ambu mame yap. ¹⁶ Ke aya mmæet aròk ndü nebhúéréfu amem baso anikmæet.

*Yesu abú mbénti
(Mt 9.1-8; Mk 2.1-12)*

¹⁷ Nywòp nemòt, Yesu àton nyaka bho Eyòj Mandem, Mandem Acha achye yi betañ, are bú bómame. Bónkwò Fárisi ne batòj ebhé Mandem babhak aré. Báfú ndü bõbetòk mankem atú Gálili, ne bachak báfú atú Judéya, ne abhenefu báfú Yerúsalem. ¹⁸ Bõfú bátwó ne mbénti amòt ane bápókó ndü bekpaka. Baré yan mbi bechwe anywòp be mambure yi besí Yesu. ¹⁹ Ke bó kebhòj mbi ane báfæt manchwe amem éti beyä bó. Bákó amfäy eket, manene mbok aré,

basebhe yi bhære ndü bekpaka bhi, nénti bhó, besí Yesu. ²⁰ Yesu ághó nókó enyü neka enén bábhónó ne yi, aghati mbénti wu be, “Nkwáne, mfónjóri bebú bhe.” ²¹ Batòj-ebhé Mandem ne bõnkwo Fárisi bábhò bebhèp mmæet be, “Agha né? Enyij ene yi arém chi nsòk ntá Mandem! Mandem aywinti ke ákway befonjori bebú mmu!” ²² Yesu arinj nkaysi yap. Abhép bó be, “Ndaká yí bákaysi menyü menyij ebhò? ²³ Enyij ene échi wikirik chí ené? Berem be, ‘Mfónjóri bebú bhe’, ke chi berem be, ‘Faté kò?’ ²⁴ Ke chòj nkæ mändinj be, Me Mmu mfú ntá Mandem mbõj betañ fá amik befonjori bebú bho.” Arém ntá mbénti wu be, “Nchi ghati wò, faté, pókó bekpaka bhe gure!” ²⁵ Témte wu, afate kperep besí bhap, aròk enyij ene yi ábhære nyaka aré, abho begure, ambiti nòkò Mandem. ²⁶ Beyä becháy bekem bo mankem! Bábhák maknkay, babho bebíti Mandem, mándeme nòkò be, “Seghó baraká maknkay echòj!”

*Yesu abhijí Lévi
(Mt 9.9-13; Mk 2.13-17)*

²⁷ Awu áfúéré nókó, Yesu afa nebhúéré wu aròk ághó mbebhé nkabhénti ane áká nnyén be Lévi chòkò amem ekerébetik yi. Yesu aghati yi be, “Twó, bhák nkòj wa.” ²⁸ Lévi afate, arò yéntiki enyij, abho bekoño Yesu.

²⁹ Ebhíkí tat, Lévi anak erem epa eket yi ntá Yesu. Beyä babhebhé nkabhénti ne bakü bebú bachak nkwo babhak aré ne Yesu. ³⁰ Bónkwò Fárisi ne batòj ebhé Mandem, béré nywinti, ne bábhèp bakoño Yesu be, “Ndaká yí mányië mányu nòkò ne babhebhé nkabhénti ne bakü bebú bachak?” ³¹ Yesu akeme bho be, “Bò abhen papu me, bápú yan nganj. Bò mame ke báyan nganj. ³² Mbíkí twò bebhijí bo abhen bakaysi be bachi chak besí Mandem be mántiknsem ndü

bebú bhap, ntwə bébhíni chi bo babúbabú.”

Bábhép Yesu éti netarénsay ndü menikmæet ntá Mandem
(Mt 9.14-17; Mk 2.18-22)

³³ Bo bárém ntá Yesu be, “Bakonó Jõn Njwiti bátat nõko nsay ndu menikmæet. Bakonó nkwə Fárisi bákù enyumət. Ke abhe mányie, mányu ne bapu tat nsay?” ³⁴ Yesu akeme bhə be, “Bákaysi be mankə abhen bachi ndü epá nebhay bakway bebhak ndü netarénsay? Nsé! Tëndu mbáyngoré abhæét ne bhə, bápú kway betat nsay. ³⁵ Ke mpok átwə ane báferé chəj mbáyngoré ntá yap. Ne chəj mántare nõko nsay ndü mpok yə.” ³⁶ Yesu atém bə nekay enén nkwə be, “Yé mmu apú kway bedak ebhókónden ndü nkú ane nkə anchók mbok ndü esí nku. Mbák mmu ánká nõ, áchəjti nkú nkə, mbənyune ebhókónden ené éfú ndü nkú nkə épú kə ne esí nden. ³⁷ Ne ntá bo abhen báfyé mmém ndü bebhá nkwəbhənya, bápú fyé mmém bakə amem ebhá nkwəbhənya ené esí. Mbák mánká nõ, ebha ésen, enchəjə, ne mmém andək amik. † ³⁸ Bábhəj befye mmém bakə chi amem ebhá mmém ené ekə. ³⁹ Ne bápú nyu esí mmém mánjan amen bakə mbənyune bákaysi be esí mmém arí achá amen bakə.”

6

Enyiñ ene bábhébhé Yesu éti nywəbhé neywémæet bo Israel
(Mt 12.1-8; Mk 2.23-28)

¹ Yesu ne baghəkó bhi béré kə mámfæet nõko amem nkí nchwifú ndü nywəbhé neywémæet bo Israel. Baghəkó bhi bábho bekæp enyü nchwí yə, mámfíkiri mányie nõko. ² Mbək bönkwə Fárisi bábhəp be, “Ndaká yí bákə enyiñ ene ebhé yese épú yan mankə ndü nywəbhé

neywémæet?” ³ Ke Yesu akeme bhə be, “Bábhíki re pay amem Ekáti Mandem enyiñ ene Mfə Debhít ákú nyaka ne bə abhen báci ne yi mpok nsay ákémé bhə? ⁴ Achwe amem eket Mandem, apəkə nenýlé enen báchyé mbə akap ntá Mandem akəre ne bəbhi mányíé. Ebhé érəm be ndiere bachiákap Mandem ke bákway menýie nenýlé enə.” ⁵ Yesu arem ye ntá yap be, “Me Mmu mfú ntá Mandem ké mbónjə berem enyü mmu ábhónjə bekə ne ebhé ene éyíni nywəbhé neywémæet.”

Yesu abú mmú ane awó ágú yi ndü nywəbhé neywémæet
(Mt 12.9-14; Mk 3.1-6)

⁶ Ndü nywəbhé neywémæet néchá, Yesu achwe amem ekeré neníkímæeti bo Israel antəj nõkə bo Mbok Ndándí. Mmü amət abhak aré ane awónem aywi ágú. ⁷ Mbək batəj ebhé Mandem ne bönkwə Fárisi abhen bachi aré, bábháka nti be chəj mámbəj mbi ndu berem be yi akə ebépti ndak. Bátép ye yi amík amæet ndu beghə mbák chəj Yesu ambú mmü wu ndü nywəbhé neywémæet. ⁸ Yesu arini nkaysi yap. Arəm ntá mmü wu be, “Faté, twó fá ambi.” Mmü wu afate arək ate aré. ⁹ Yesu arem ye ntá bəbhə be, “Ebhé yesé érəm bé sənku yi ndü nywəbhé neywémæet? Chí békə beri ke bekə bebú? Chí bépéme mmu ke chí béchəjti nepém eni?” ¹⁰ Yesu ayibhiri mmæét ayini bó mankem, arem ntá yi be, “Nyabhé awó ywe.” Akə nõ, awó ywi apet atan, ábhák mbə enyu esí. ¹¹ Ke bati ábé bönkwə Fárisi ne batəj ebhé tontó. Bábhó besokori enyiñ ené bákway bekə Yesu.

Yesu ayap bənto bati byo ne apay
(Mt 10.1-4; Mk 3.13-19)

¹² Ndü manywəbhé yə, Yesu akó amfäy njiefú ndu menikmæet. Anikmæet ntá Mandem befi

† 5:37 Bo Israel básət nyaka nkwəp ághónjəmen mángoko bebha ebhen báfyé mmém are.

menkem. ¹³ Nényí nókó, abhĩĩ bakoŋo bhi be mántwó ntá yi. Bátwó nókó, ayap bhó batí byo ne apay, áchyé bhó nnyén be bõnto. ¹⁴ Manyén yap áchí nyaka be: Símun ane Yesu áchyé nnyén nechak be Píta, ne mǝmáyi Andru, ne Jems ne Jǝn, ne Filip ne Batolómio, ¹⁵ ne Mátio, ne Tǝmás, ne Jems mmǝ Alfeyos, ne Símun mfyě-betan ndũ baraká etak, ¹⁶ ne Júdas mmǝ Jems, ne Júdas Iskariot ane átí nyaka Yesu.

*Yesu átòŋ ne ábũ bho
(Mt 4.23-25)*

¹⁷ Yesu aseŋ antǝn nje ndũ mmik nebhæet ne bhó. Ngémtay bakoŋo bhi bábhák aré ne ngémtay bo bachak abhen báfú Yerúsalem ne abhen báfú atú Judéya ankem. Bo báfú ndũ betak bépáy ebhen bechi kekwoet ne manyu ebhen bábhĩĩ be Táya ne Sídon. ¹⁸ Bátwó beghók menyĩĩ ebhen yi átòŋ ne be yi ámbu bhó. Ne bo abhen befóŋó bebabebũ bésòŋori bhó, batan. ¹⁹ Bõ bhó mankem bare nu betak Yesu, mbonyune betan befũ nyaka yi amæet mémbu nõkò yě ághá ane átak yi.

*Maŋák ne basémé
(Mt 5.1-12)*

²⁰ Yesu ayon amík ayĩĩ bakoŋo bhi arem be, “Eri echa ntá yeka bachébhébhó; mbonyune Mandem achi Mfo yweka.

²¹ Eri echa ntá yeka bõ nsay ánú néne, mbonyune chõŋ yi anchye bhe menyĩĩ ebhen bábhõŋó ekwak bebhõŋ.

Eri echa ntá yeka bõ báďĩ kebho néne,

mbonyune chõŋ mǝngway ámen!

²² “Eri echa ntá yeka mpok bo bápap bhe, ne mánsakoti nõkò bhe ne mándem bebépti menyĩĩ éti yeka, ne mándem nõkò be báchĩ bebéptĩ bho éti ya, Me Mmu mfũ

ntá Mandem! ²³ Bõŋ ká maŋák yěntiki mpok ane éfákári nó ne bhe, mbonyune Mandem abháré erem ákap ntá yeka awu amfay. Nchĩ ghati bhe mbonyune enyu eyo ke bachĩmbi bhap báchyé nyaka baremé kepĩnti Mandem esõŋori.

²⁴ Ke chõŋ émbep ntá yeka bafõnkáp encha mbonyune,

mǝnanŋ bábhõŋ ebheka berítĩ menyĩĩ,

ne mányiě nepém, ndak ámay.

²⁵ Chõŋ émbep ntá yeka bõ mányié mǝnjwi néne,

mbonyune chõŋ nsay anu bhe!

Chõŋ émbep ntá yeka bo bǝway ámén néne,

mbonyune chõŋ mándõp ndũ basémé ne nedĩ kebho!

²⁶ Chõŋ émbep ntá yeka, be bho bo bǝrèm eríĩ éti yeka,

mbonyune enyu yò ké bachĩmbi bhap bǝrèm nyaka éti baremé kepĩnti nsé.”

*Bakoŋo Yesu bábhõŋ bekõŋ
bõmpap abhap*

(Mt 5.38-48, 7.12a)

²⁷ Yesu arak ambi betõŋ. Arem be, “Ke nchĩ ghati bhe bho bághók me be, kõŋ ká bo abhen bápábhé bhe, mántõŋ bó beri. ²⁸ Ník nõkò ká mmæet be Mandem ankwak bo abhen bǝrèm ebũbũ éti yeka.

²⁹ Mbák mmu adep wò atá ndũ ebhe awónem, tõŋ yi ebhe échák nkwo. Ne mbák mmu ásot ndé ye, dõ yi ansot yě chí nkú ye nkwo. ³⁰ Mbák mmu anĩĩ wò enyĩĩ ene óbhõŋó, chyé yi. Ne mbák mmu asot enyĩĩ eyé, kéghati yi be ákémé yò ntá ye.

³¹ Ne yěntiki mmu yweka ánká ye ne batí mbõ enyũ yi ákway beyan be bo mánkũ ntá yi.

³² “Mbák bǝkõŋ chi bo abhen bakõŋ be, bakak amen bábhõŋó béchyé bhe ábhák be yi? Yě chí bõ bebá bákõŋ bo abhen bakõŋõ bhó!

³³ Ne mbák bǝkũ beri chí ntá bo abhen bǝkũ bhe beri bakak amen bábhõŋó bechye bhe ábhák be yi?

Yě chí bakä bebú bákù nò! ³⁴ Ne mbák bápwo menyinj chí ntá bo abhen bābhaka nti be bakeme ntá yeka, bakak amen bābhónó bechye bhe achi be yi? Yě chí bō bebú bápwo nkwo menyinj ntá batí bakä bebú, ndu bákeme yěntiki enyinj ene bápwo ntá yap! ³⁵ Ke bābhōj bebhak kekúrí! Kōj ka bōmpap abheka, ne mánkū bhō berí. Pwō ka bhō, kebhaka nti be chōj mánkeme bhe yěntiki enyinj. Mbák bākū enyu yō, chōj akap ayweká ánja ancha, ne mām bak bō Mandem Acha. Atōj berinti ntá bō bebú abhen bápú kaka yi ne abhen májēm menjeme. ³⁶ Ghó ká bati ntínso, nkúbhé mbō enyū Mandem ághò bhe ntínso.”

Yesu atōj bé bo bābhíkí bhōj betāj bati
(Mt 7.1-5)

³⁷ Yesu yi be, “Báké tāj bati keka mántāj be. Báké rem be mánchyé bati ntémsi, ne mbák bápú rem nō, bápú rem be manchye bhe ntémsi. Fonjorí nókó ka bati ne chōj māmfonjorí nōkō bhe. ³⁸ Chié ntá nti, ne chōj Mandem anchye wō nkwo. Yi aperé chye, áyenti sayri, angoko kpát énjwi entakati nōkō amík. Enyū ené óyènti ònchye nti, nkúbhé enyuyó ke báyènti manchye wō.”

³⁹ Yesu atém bō nekay nkwo be, “Nnemámík apu kway beyā nti nnemámík mbi. Mbák ándók beka nō, bō batí apay bápú kwēn amem nepi? ⁴⁰ Mmókáti apu kway berinj enyinj ancha ntōj aywi. Ke mpok ane bātōj yi kpát ánanja neghók eni, ábhák mbō ntōj aywi. ⁴¹ Ndaká yí óyinj mójnyinj ane achi anyese nti, ené ópú fye nti ndū nkókónok ane achi wō anyese? ⁴² Ná óghāti nti be, ‘Manó, dō mféré mójnyinj ane achi wō anyésé,’ ené wōmbōj ópú ghó nkókónok ane achi amem ene nyésé? Wō mmū betábhá! Feré kpík nkókónok ane achi wōmbōj anyese, ke óngō ye mbanj sayri ndu

béfere mójnyinj ane achi amem nyésé manóywe.”

Yěntiki enok ébhōj eyi enyū kepem
(Mt 7.16-20, 12.33-35)

⁴³ Yesu apet arem be, “Erítí enok épú nyu bebéptí kepem. Ne ebéptí enok épú nyu berítí kepem. ⁴⁴ Bárinj erítí enok chí ndū kepem eki. Bápú rōj ndu támfāj mánkók nepi. ⁴⁵ Nkúbhé mbō enyū nkáp ájwi amem mókeré nkáp, nó ké nkaysi ndíndí ájwi anti mmū ndíndí, ne berí bóbhó ke bífú aré. Ke mbák mmū abhōj ebéptí nti, barak abúabū ke áfú yi anyu, mbōnyune enyinj ené éjwí mmu anti, yó ke éfú yi anyu.”

Menyū baté beket bati apay
(Mt 7.24-27)

⁴⁶ Yesu arem be, “Ndaká yí bābhinj me be, ‘Acha, Acha’, ené bápú kū enyinj ene méghāti bhe? ⁴⁷ Chōj ntōj be enyū mmū ane átwó ntá ya, aghók enyinj ene ndémé, ankū mbō enyū yi ághókó achi. ⁴⁸ Achí mbō mmū ane áyámbi átémé nebháéréket kpát néchwé néghaka ndū setarébhé ke áte eket. Ne mpok nnyén negbókó kpát néghaka ndū eket, ébhíkí moko énkwén mbōnyune até yō sayri. ⁴⁹ Ke mmu ane ághok menyinj ebhen mērēm yi ke kū mbō enyū ndémé, achí mbō mmu ane áté eket, yi ke yambi beghoko nebháéréket sayri. Mpok nnyén negboko néghaka ndū eket, témté wu, ébáy mmāet amík juu, échōjō enkem!”

7

Yesu abú mmōbetok münti nkwo batémé nenu Rom
(Mt 8.5-13)

¹ Yesu anáná nókó betōj bo menyinj ebhen menkem, afa apentsem etok Kapēnaum. ² Münti nkwo batémé nenu bō Rom amat achi nyaka aré. Mübetok aywi ane yi aré kōj áre me. Arōj chi kekwoť bégu. ³ Münti wu ághókó

nókó ndũ bo bárèm ɛ̄ti Yesu, ató bõbati bõ Israel be máníkmuɛt nta yi be ándók ámbú mübetok aywi. ⁴ Bárók ntá Yesu máníkmuɛt nta yi ne nesep̄tímuɛt mándeme nókó be, “ɛ̄ta, dók kwák münti-ne. Achi mmu ane ákwáy bébhõj nekwa. ⁵ Akõj bõ bhese ne yímbõj ke áté ekeré nenikím̄ɛtí eyese.” ⁶ Yesu are rõj ne bhõ. Mpok bághaka kekwāt ne eket, münti wu ató mam̄ɛre bhi bé mángátí Yesu be, “Acha, késõjõrí mm̄ɛt bétwõ ndũ eket eya. Mbíkí kway mmu ane ótwó eket eyi. ⁷ Yɛ̄ chi mem̄bõj mbíkí kaysi be nkway bétwõ ntá ye. Chiɛ̄ chí eyõj, chõj mübetok wa antañ. ⁸ Nchí rem nõ mbõnyune me nkwō mbõj bo abhen, mbák mángátí me nk̄ɛ enyij, mbõj beghok bhõ. Ne mbõj nkwō batemé nenu antene ya abhen mbák ngátí bhõ enyij, bábhõj beghok mé. Yɛ̄ntiki mmu wap ane ndémé be, ‘Dók’, áron, ne yɛ̄ agha ane ndémé be, ‘Twó’, átwõ. Ne mbák ngátí mõbetok awa be, ‘K̄ɛ enyij ene’, abhõj bek̄ɛ yo.” ⁹ Yesu ághókó nókó nõ, abhak maknkay tontó. Ayibhiri mm̄ɛt arem ntá beyã bo abhen bákõjõ yi be, “Dijí ká tetep be, mbíkí re ghõ mmũ Israel amõt ane ábhõjõj neka ne me mbõ kenkõ-ne.” ¹⁰ Mam̄ɛré abhen münti wu ató báp̄etnsem eket eyi, bághó be mübetok ywi anáj atañ.

Yesu ak̄ɛ mmõ kénkwésé ap̄etnsem ndũ nepém

¹¹ Ansem mpok, Yesu ne baghókó bhi báfá báre rõj etók Naín. Ngémtay bo báre rõj ne bhõ. ¹² Ndu bágháká antítok, bághó ndũ bo bápókó ngú báfù etók berõj bebheme. Ngú wu abhak njanamõ ntá máyi ane achí nyaka kénkwésé. Tóntó bo etók eyõ b́aré kojõ nkókõngu. ¹³ Acha aghó nókó ngoré wu, ntínso nékém yi tontó, arem ntá yi be, “Képer̄e di.” ¹⁴ Arók, atók nókó ané bápókó ngú aré. Bo abhen bápókó ngú báte. Yesu aghati ngú

wu be, “Esakámu! Nchí ghati wõ, faté.” ¹⁵ Tém̄té wu, afaté achókó chókó, abho berem k̄epi. Yesu asot yi achye ntá máyi. ¹⁶ B̄echáy békém bo mankem abhen b́achí aré. Bábhõ beb̄iti Mandem mándemé nókó be, “ɛ̄tan̄tí ndem̄ek̄ep̄inti Mandem afú fá ndũ nkwō ywese! Mandem atwõ b́ép̄eme bõbhi!” ¹⁷ Mbok ɛ̄tí yi akõ aghabheri mmik bo Judeya nkem kpát aghaka ndũ betók b̄echák ebhen bechi kekwāt.

Jõn ató mbók bakojõ bhi be mámbép̄ Yesu mmũ yi achi

(Mt 11.2-19)

¹⁸ Mpok ane bakojõ Jõn Njwiti nkwō bághókó menyij ebhen b́efákari bághátí yi bõ menkem. ¹⁹ Abhij̄i batí apay, ató ntá Acha be mámbép̄ yi be, “Wõ ke óchí Mpeme ane Jõn árémé be átwõ, ke chi be sébhõj menõj mmu achak?” ²⁰ Bárók ntá Yesu bárem be, “Jõn Njwiti ató bhese be sémbep̄ wõ be, ‘Wõ ke óchí Mpeme ane Jõn árémé be átwõ, ke chi be sébhõj menõj mmu achak?’” ²¹ B́átwõ ne ntó enõ ntá Yesu mpok yi ábú beyã bho abhen bábhõjõj nyaka mame menyu ne menyu. Abók nyaka nkwō befõjõ beb̄úb̄eb̄u méndõ nókó bho, ank̄ɛ nókó manémámik mángõ mbán. ²² Akeme baghókó Jõn be, “P̄et ka nsem ghati Jõn menyij ebhen bághó ne ebhen bághókó bo bárèm: Bághók ne bághó be manémámik bághõ mban̄ néne, ne bakem báfáté bákõ. Bõ ebhanákwa b́atánj ne babhók bághók mban̄. Bawú báp̄etnsem ndũ nepém ne bághátí bachébhébhõ Mbok Ndíndí. ²³ Ne éri echa ntá mmũ ane apú kwén ndũ bebú ɛ̄ti menyij ebhen m̄ékà.”

²⁴ Bapókó ntó Jõn bhõ báp̄éré nókó nsem, Yesu abho berem ntá beyã bo abhen b́arõjõ nebhuɛt ane yi achi ɛ̄tí Jõn be, “Mpok b́arõj nyaka awu amem baso, b́arók beghõ ntiki enyũ mm̄ɛ? B́arók beghõ mmu ane achí mbõ ɛ̄nsóm̄anyiep̄ ene babháép̄ áfók ɛ̄nkwén ene ebhe, ám̄fok ɛ̄nkwen

εβhe écháκ κε? ²⁵ Bārḗj nyaka amem baso begho yi? Mmu ane afyé berítí nden amæet κε? Bō abhen báfyè menyü nden ebhō báchòkò chí amem bekíri-bafò! ²⁶ Ghatí ká me. Bārḗj nyaka amem baso begho ntiki enyü mmu? Ndemekεpinti? Echi tetep. Ke diñí ká be mmu ane bāghó achá ndemekεpinti. ²⁷ Jñn ke achi müntó ane basij nyaka amem Ekáti Mandem éti yi be,

Mandem arem be, ‘Yinjí, chḗj ntó mpokántó wa wḗ ambi, be ángókó mbi ywe κε óntwḗ.’

²⁸ Nchí ghati bhe be Jñn Njwiti achá yéntiki mmu achak ndü abhen bágú ne abhen bachi nepém. Yé nó, yé chí mmu ane apu yényinj ndü mpáy bho abhen Mandem achi ne bhḗ mbḗ Mfḗ wap, acha yi.”

²⁹ Bḗ bāghókó nókó enyu yḗ, bḗ mankem ne babhebhé nkábhénti barem ye be, nkaysi Mandem achi tetep. Barem enyu yḗ, mbḗnyune manaj baka nyaka nkḗwḗ bḗ Jñn anjwiti bhḗ. ³⁰ Ke bḗnkḗwḗ Fárisi ne batḗj ebhé Mandem bábhíki ka nyaka be Jñn anjwiti bhḗ. Enyu eyḗ, bábyak nkaysi ane Mandem abhḗjḗ ne bhḗ.

³¹ Yesu arḗk ambi berem be, “Chḗj njenti mkpáká bho abhen echḗj ne yi? Bachi mbḗ yi? ³² Báchí mbḗ bḗ abhen báchókó nefi esié. Ke mbḗk mámbinjí nḗkḗ abhenefu be, ‘Sékwäy bakwáy nebhay be māmben nebhén, ke bábhíki bhen.

Sékwáy bakwáy newú, kebho bḗ kedí!’

³³ Jñn Njwiti atwḗ nyaka antare nḗkḗ nsay ndu menikmæet, ne mmém yi kenyu. Bḗ bäre rem be, ‘Éfónó ebábḗ echi ne yi!’ ³⁴ Mpok Me Mmu mfú ntá Mandem ntwḗ, nde nyie, nnyú nḗkḗ. Bḗka bäre rem be, ‘Ghó ká yi awu, nyië menyinjinyié ne nyümem. Mamæere bhi chí babhebhé nkábhénti ne bakü bebú bachak!’ ³⁵ Ke diñí ká be menyinj

ebhen mmu ane ákḗj mbi Mandem ákḗ κε bétḗj be nerinjíndak enén nefú ntá Mandem nechí tetep.”

Mbok ngḗré bebú ne Símun mmü nkḗwḗ Fárisi

³⁶ Éfákári be münkḗwḗ Fárisi amḗt abhíjí Yesu be ányié nenyié eket yi. Yesu aka, arḗk, achḗkḗ are nyie nenyié ne yi. ³⁷ Ngḗré nekḗ amḗt ane achi nyaka etḗk eyḗ, ághók be Yesu ányie nenyié amem eket ené münkḗwḗ Fárisi wu. Asḗt ékpémé bawerériep arḗk aré ne yḗ.

³⁸ Ate kékwḗt ne Yesu andi nḗkḗ kebho. Babhesε mi are chíti bekak Yesu. Atep ntí amik antese nḗkḗ bekak Yesu ne emenénti yi, angwati nḗkḗ ne bawerériep. ³⁹ Münkḗwḗ Fárisi wu aghḗ nókó nó, are kaysi amem ntí eni be, “Mbḗ mmü-ne achi ndemekεpinti Mandem tetep, mbḗ aríjí enyü mmu ane ngḗré ane átḗk yi achi. Chí ngḗré nekḗ.”

⁴⁰ Ke Yesu abhíjí münkḗwḗ Fárisi wu be, “Símun, mbḗj ndak béghati wḗ.” Símun akeme be, “Ntḗj, dók ambi.” ⁴¹ Yesu abho yé bétem nekay enen be, “Mmü amḗt apwḗ nyaka nkáp ntá bḗ bati apay. Amḗt akém yi bebhá nkáp byḗ. Anefú ebhá nkáp émḗt. ⁴² Mmü wu abhéj nkáp ane bákém yi, ke yé mmu wap ke kway bekeme ané yi ákém. Afḗ ké yi aforjiri bhḗ mankem, afere ntí ndü nkáp wu. Ghatí yé me, ndü bati yap ápay, ntiki mmu ákway bekḗj mpwḗnkáp wu ancha anefu?”

⁴³ Símun akeme be, nkáysi be, “Chí ane barem ami áyá.” Yesu arem be, “Jrem tetep.” ⁴⁴ Ke Yesu ayibhiri mmæet ayinjí ane ngḗré wu, arem ntá Símun be, “Yinjí móngḗré-ne. Te nchwé eket eyε, ḗbhíki chye me manyiep nsó bekak, ke yí asó bekak ebha ne babhesε mi, atese ne emenénti yi. ⁴⁵ Ḗbhíki syepti me ne kenókó mbḗ enyü ḗbhḗjḗ bekḗ, ke yi abháét menyḗti bekak ebha.

⁴⁶ Ḗbhíki wati me ntí ne bawet κε yí áwati me bekak ne bawerériep.

47 Nchi ghati yé wə bé mǎngǎré-ne atǎŋ beyǎ ekǎŋ betǎŋ be Mandem afǎŋǎrí beyǎ bebú ebhen yi áká. Ke mmu ane akáysí be bebú bhi ebhen Mandem ákway befǎŋǎrí bébhíkí ya, áǎŋ chi mandú ekǎŋ.”

48 Yesu arem ye ntá mǎngǎré wu be, “Mfǎŋǎrí bebú ebhe.” 49 Ke bǎ abhen mányie nenyíe ne Yesu bábhǎ menywinti mándeme nǎkǎ be, “Agha né, ane árém te be yi áǎŋǎri bebú?” 50 Yesu apet arem ntá mǎngǎré wu be, “Dók sayri, neka eně ne me néka otǎŋ.”

8

*Baghǎré abhen bákoŋo Yesu
(Mt 13.1-8; Mk 4.1-9)*

1 Ebhíkí tat, Yesu are kǎ amem betǎk beghe ne ndú bǎbetǎk angati nǎkǎ Mbok Ndíndí éti enyu ené Mandem ábhak ne bho mbǎ Mfǎ wap. Baghǎkǎ bhi bati byo ne apay bábhák ne yi. 2 Mpáy baghǎré bákǎ nyaka nkwa ne bhǎ. Bábhák baghǎré abhen Yesu ábú mame yap ne mbǎk bábhák abhen Yesu ábókǎ befǎŋǎ bebúbebú ebhen bésǎŋǎri nyaka bhǎ. Ngǎré amǎt abhak aré ane áká nnyén be María mmǎ etǎk Mǎgdala. Yesu anǎŋ abok nyaka befǎŋǎ bebúbebú tándrámǎt ebhen bésǎŋǎri yí. 3 Anefú abhak Joana, ngǎré Kusa, mmǎ ane achi nkémfǎ ntá Mfǎ Hérod. Anefú abhak Susana. Ne beyǎ baghǎré bachak. Bǎ básǎt nyaka nkáp awap mánkwak nǎkǎ be Yesu ne baghǎkǎ bhi mámbǎŋ menyin ebhen bechebhe bhǎ.

*Yesu atém nekǎy ntyěmbwǎt
(Mt 13.1-9; Mk 4.1-9)*

4 Bo barǎk ambi bǎfú ndú betǎk ne betǎk mántwǎ nǎkǎ ntá Yesu. Ngémtay bho báchémé nebhuet amǎt. Yesu atém bhǎ nekay enen bé: 5 “Ewak émǎt, nkwananki amǎt arǎŋ nyaka betak enyú nchwifú amem nki ywi. Ené yi áǎk árǎŋ, mbǎk akwenti ndú mómbi ane áchí amem nki. Bo báyáti. Kenen kǎtwǎ

kébwǎpti nchwi yǎ nkem. 6 Achák akwenti ndú mmik setárébhé ne mpok ácháká, aninǎti, awási, mbǎnyune nebhuéémik wu apu kem manyierp. 7 Mbuǎt anefu akwenti ndú mmik ane tákǎ nsense ágǎ aré. Achak are gǎ, ke tákǎ nsense agǎ áchók yǎ. 8 Ke nchwi ácháak akwenti ndú mmik ndíndí, agǎ achye beyǎ nchwi. Ayá acha ane bǎpí ndǎŋ besa betay.” Ndú ngwenti, Yesu arem be, “Mmǎ ane áyǎŋ beghe, ántá batú angok sayri.”

*Nti Yesu árém kepí ndú bakay
(Mt 13.10-17; Mk 4.10-12)*

9 Baghǎk Yesu bábhép yi ntí nekay enen. 10 Akeme bhǎ bé “Mandem achyé mbi be mándinǎ menyin ebhén bechi bhésé bhésé éti enyú yi ákém bǎbhi mbǎ Mfǎ wap. Ke mbák chi bo bachak, nchí rem kepí ne bhǎ chi ndú bakay be yǎndu báyinǎ báké ghǎ, ne yǎndu bághǎk báké jwimem.”

*Yesu aghati baghǎkǎ bhi ntí nekǎy ntyěmbwǎt
(Mt 13.18-23; Mk 4.13-20)*

11 Yesu arǎk ambi árém be nekǎy enen nǎŋŋ be, “Mbuǎt chi Eyǎŋ Mandem. 12 Mbuǎt ane ákwéntí ndú mómbi chi bo abhen bághókǎ Eyǎŋ Mandem. Ke Satan antwǎ amfere yǎ ndú bati yap be báké noko Mandem yi ampeme bhǎ. 13 Mbuǎt ane ákwéntí ndú mmik setárébhé até ndú bo abhen bághǎk Eyǎŋ Mandem, mánoko témté ne beyǎ manǎk. Ke bǎ kebǎŋ bakan amik. Mánoko chi ndu mómbinǎ mpok. Nemǎ netwǎ nǎkǎ, mánkwen ansem. 14 Ne mbwǎt ane ákwéntí ndú mmik tákǎ nsense, até ndú mmu ane ághǎk Eyǎŋ Mandem, ke bakáysí éti menyin mmik, ne bakáp, ne nepém ményie, akǎ bǎ kesene ndú Eyǎŋ Mandem. 15 Mbǎ enyu efakari ne mbwǎt ane ákwéntí ndú mmik ndíndí, nǎ ke echi ne bo abhen bághǎk Eyǎŋ Mandem mánkém ne

nti némót manku noko mbo enyu éyàn, mándok noko ambi beku enyu eyo ne ekébhéntí.”

Nekay erónó ené bádúré
(Mk 4.21-25)

16 “Yé mmu apú dure erónó ansot enyih ankuti, mbák épú nò ante anten bekok. Ate yo chí nebhuet ane babhòjo bete yo be mban angós ntá yéntiki mmu ane achwe anywóp. 17 Diní ká be, chòj yéntiki enyih ene echi bhésé bhésé, émfú kponoroj, ne ené bábhésé émfú kponoroj. 18 Sot ka mpok beghok Eyòj Mandem sayri enyu ene bájwimem mbonyune mmú ane ábhónó enyih, chòj mámaka yi écháak, ke mmú ane ábhíki bhòj yényih, yé chí mandú ane yi ákáysi bé abhòj, chòj mánsot yo ntá yi.”

Nnò Yesu ne bómayi
(Mt 12.46-50; Mk 3.31-35)

19 Nnò Yesu ne bómayi bárak beghò yi. Ke bó ke kwáy beròj kekwoť ne yi mbonyune bo bayá nyaka bacha. 20 Múfu aghati yi be, “Máye ne bómaye báchí nefi téé báyan beghò wò.” 21 Yesu akeme be, “Máya ne bómaya chi bo abhen bághòk Eyòj Mandem ne mánkú mbo enyu yo érem.”

Yesu aku mbúép atanataj akwen
(Mt 8.23-27; Mk 4.35-41)

22 Nywóp nemot Yesu arem ntá baghókó bhi be, “Sémpé séndók ebhè manyu éne awu.” Báchwe amem áchwí ne yi bábhò menok mandók noko. 23 Ndu mándok báròj, Yesu akwén kenó. Mbúép atanataj abho menu. Nnyén nébho bedep áchwí, manyiep anchwe noko amem. Eròp chí mandú be mámbet anyén. 24 Baghókó bhi barak májémé yi barem be, “Eta! Eta! Sétwò gu anyén!” Yesu aje me asáy mbúép ne mpérényen. Mbúép ágú, ne nnyén nékwén tii. 25 Abhép bhò be, “Neka eneka ne me néchí fá?” Becháy bekem bó ne bábhak

mankay, bábhò bebhep bati be, “Ntiki enyú mmu ne? Asay yé chí mbúép ne mpérényen, ne yo énkú mbo enyú yi areme!”

Yesu aku befónó bebábèbù béró mmu ane bó bésòjori
(Mt 8.28-34; Mk 5.1-20)

26 Yesu ne baghókó bhi mánók ye, bápe nnyén, báchwóp etok Gerása. Gerása abhak ebhényen ene éyihí Gálili. 27 Nefú Yesu áfú amem áchwí, múfu afú etok Gerása eyo akwese yi. Befónó bebábèbù bésòjori nyaka yi. Ndú eròri mpok, mmú wu ákò nyaka chí ebhowò, yi ke chòkò anywóp. Achòkò nyaka ndú nebháéré manem. 28 Aghó nókó Yesu, abik, arak akwén yi bekak, arem ne, eyòj etanataj be, “Yesu Mmò Mandem Acha! Òbhòj ntiki ndak ne me? Níkmuet óké chye me esòjori!” 29 Arem enyu eyo mbonyune Yesu asay nyaka efónó ebábù ene ésojori yi be éndó yi. Beyá mpok, efónó yo éfate nyaka yi amuet, ne yé bákem yi báfyé ngem amò ne bekak, mámbabheri noko yi, ákiti ngem eyo, efónó eyo énkú yi ambáé anchwe amem baso. 30 Yesu ásáy nókó efónó ebábù yo, abhep mmu wu be, “Nnyén ene be yi?” Akeme be, “Nnyén ena chí ngémtáy”; mbonyune befónó bebábèbù beyá nyaka yi amuet tontó. 31 Befónó bebábèbù bhò beré ník Yesu mmuet bé áké tó bhò amem nepi enen nebhíki bhòj ngwentí. 32 Eremé nkwo bakók anyie nyaka ambi njie ane achi kekwoť. Befónó bhò méníkmuet ntá Yesu bé ándó bó mándók mánwhe amuet bakok bhò. Yesu achye bhò mbi. 33 Befónó bebábèbù bhò befú amuet mmu wu berak bechwe amuet nkwo bakók. Bakók mankem bárókóri básep ndú nkokonjie dúgúdúgúdúgú bágúre anyén.

34 Bo abhen bábhàbheri bakók, bághó nókó enyih ene efakari, bárak etok egho ne mbanj ene echi kekwoť ntiét ntiét bágháti bhò. 35 Bo bárók

ye begho enyih ene efakari. Bágháká nókó ntá Yesu, bághó mmu ane befónó bebábēbē bēfú yi amuet. Abhak sayri ndū nkaysi yi. Becháy békem bó mankem tontó. ³⁶ Bō abhen bághó enyih ené éfákári, béré ghati abhen batwō enyih ene éfákári ke befónó bebábēbē béró mmu ane bó bésòñori nyaka, yi atan. ³⁷ Becháy békém bō atú Gerása wu mankem. Bágháti Yesu bé amfu etok eyap ándók. Arók achwe amem áchwí ndu beron. ³⁸ Mmū ane befónó bebábēbē bēfú yi amuet are nik Yesu mmuet be ándó yi ankonjo yi. Ke ndu Yesu aghati yi ampētsem, arem ntá yi be, ³⁹ “Pētsem anywóp ghati bo enyihí maknkay ene Mandem áká ntá ye.” Arók ye ndū etok eyo enkem angati nako bo enyih ene Yesu aka ntá yi.

Yesu aka mmō Jáyrōs apētsem ndū nepēm

(Mt 9.18-26; Mk 5.21-43)

⁴⁰ Yesu apēt nako nsem ebhe manyu echak, bō abhen mánōñ yi, basyepti yi. ⁴¹ Mūfu ane áká nnyén be Jáyrōs arók ntá Yesu. Achí nyaka mūnti ekeré nenikimueti bo Israel ndū nebhet ane yi achí are. Akwén Yesu bekak anikmuet be Yesu andok eket eyi. ⁴² Mōywi aróp nyaka kekwtō begu. Ne ndiere mówu ke yi ábhónó nyaka. Abhak mōngosón ane achí mamié byo ne apay.

Ndu Yesu árōñ aré beyā bo bákáp yi bebhe bēpay. ⁴³ Ngōré amot abhak aré, ane áfēre manon ndū mamié byo ne apay. Anán achónjí nyaka nkáp ané yí ábhónó ankem ke yē mmu kekway bebū yi. ⁴⁴ Afú Yesu ansem, atoti amem beyā bhó kpát arók atok nkokon nkú yi. Témte wu, manōñ mō asiép. ⁴⁵ Yesu abhép be, “Agha átókó mé?” Bō mankem batanja. Píta arem ye be, “Étá, beyā bo bákáp wō ne mányiere wō!” ⁴⁶ Yē nō, Yesu arem be, “Mmu atok me. Ndíní nō

mbonyune ngók ndū betan bēfú me amuet.” ⁴⁷ Mōngōré wu ághó nókó bé Yesu arinji enyih ene efakari, arók angwēre nako gbagbāgbak, ákwén bekak Yesu arem besí bo mankem ntí ane yi átókó Yesu ne enyū yi átán témté. ⁴⁸ Yesu arem ntá yi be, “Mmá, neka ene ne me néka otan. Mandem achi ne wō, dók sayri.”

⁴⁹ Ené Yesu ábhuet bērem kepi ne ngōré wu, mūnto achwōp ane áfú eket ene Jáyrōs mūnti arem ntá yí be, “Mōywe agu. Ōképere sōñori Ntōñ.” ⁵⁰ Ke Yesu aghoko nako nō arem ntá Jáyrōs be, “Ōké cháy. Dókó rōñ ambi menóko, chōñ mōywe antan.” ⁵¹ Yesu aghaka nako eket Jáyrōs, yi keka yē mmu áchwe anywóp ne yi, ébhíkí fuet Píta, ne Jōn, ne Jems ne chimō ne máyi. ⁵² Bō mankem abhen bachi aré bare di mówu mámbiyaka nako amō anti. Ke Yesu arem be, “Bót ká kebho. Mōne abhiki gú. Abhāre chí kenó!” ⁵³ Bó mankem béré way Yesu way ndu bārinjí bé mōré agū tetep. ⁵⁴ Ke Yesu arók kékwót ne mówu, akém awō ywi, abhinji yi be, “Mōwa, faté.” ⁵⁵ Efónó yi épētsem, afate témté. Yesu achye eyon be manchye yi nenyié ányie. ⁵⁶ Étayi ne máyi bābhák maknkay tontó. Ke Yesu asemti bhō be báké ghati yē mmu enyih ene éfákári.

9

*Yesu ató bōnto bhi ndū betik
(Mt 10.5-15; Mk 6.7-13)*

¹ Nywōp némót, Yesu abhinji baghokó bhi bati byo ne apay, achye bhō betan ndu ébók menyū befónó bebábēbē menkem ne ndu bebū mame. ² Ke átó bhō nefi bé mándók mángátí bhō enyu Mandem abhak ne bo mbō Mfō wap ne be mámbú bō mame. ³ Apet arem ntá yap be, “Báké pókó yēnyih ndū nekō enō, yē ntem, yē ebha, yē bret, yē nkáp, ne yē chí nden échák. ⁴ Yēntiki etok ené basyepti bhe aré, bák ká amem eket émot kpáte mándō etok eyo.

⁵ Ne yěntiki ebhak ené bāchuóbbhé ke bo ke syepti bhe, dš ká etək eyo ne bāperé fá aré, kwet ka mfok ane áchí be bekak. Chəŋ eyo émbak mbə ntísie ndü enyiŋ ené bó báká.” ⁶ Báfá báre kə betək ne betək mángati nəkə bho Mbok Ndíndí ne mámbu nəkə bómame yěntiki ebhak.

*Nti átaka Hérød amem
(Mt 14.1-12; Mk 6.14-29)*

⁷ Hérød, góbhanə Gálili, aghók yěntiki enyiŋ ene éfakari. Ntí átaka yi amem mbənyune mbək bo bārəm nyaka be, “Yesu chí Jšn Njwiti ke áperénsem ndü nepém.” ⁸ Báchák be, “Eláija ke ábhésí.” Ne abhénéfú be, “Ndemekerpinti amət ane te nyaka ke áperénsem ndü nepém.” ⁹ Hérød arem ne mmuet yi be, “Nchyé nyaka eyəŋ ne bākpót ntí Jšn. Ke mmü ane mēghòk ne menyini maknkay ebhen éti yi chí agha?” Are yán mbi beghə Yesu.

*Yesu adik ngemntay bho
(Mt 14.13-21; Mk 6.30-44; Jn 6.1-14)*

¹⁰ Bōnto Yesu bāperé nókə nsem, bāgháti Yesu menyini ebhen bó báká. Asət ye bhə ansem, bārók etək ene bābhini be Betsáida. ¹¹ Yě nə, beyá bo bāghók, bābho bekoŋo yi. Asət bhə sayri, abho beghati bhə enyu Mandem abhak ne bho mbə Mfə wap ámbu nəkə abhen báyan yi ámbu bhə. ¹² Mmok ábhó nókə méném, baghókó bhi bārók ntá yi barem be, “Ghati bōbhen be mándók ndü betək ebhen bechi fá kekwət ne ndü baki mánján nenyié ne bebhak bebhare. Etək épú fá!” ¹³ Ke Yesu aghati bə be, “Bě babhəŋ, chyě ká bhə nenyié mányié.” Bákéme yi be, “Sébhəŋ chi bšbekpókó bret batay ne nsi epay. Enyiŋ echak epu. Jyán séndók sénku nenyié ntá ngémtáy bōbhen mankem ke?” ¹⁴ Mpáy babhakanem abhen bachi are abhak mbə nká etay. Yesu aghati baghókó bhi be, “Kə ka bo

mánchókó amik ndü bakwó, yěntiki nkwó ámbəŋ bōbati besa bepay nsem byo.” ¹⁵ Baghókó bhi bákə mbə enyü yi árémé, bō mankem bāchókó amik. ¹⁶ Asət bekpókó bret bhə bétáy ne nsi epay. Ayəŋ amik mfay. Achye bakak ntá Mandem, abho bēbókóti bret wu anchye nəkə ntá baghókó bhi be mánkóré ne nsi ntá beyá bōbhə. ¹⁷ Yěntiki mmu wap anyié kpát ajwi. Baghək Yesu mányókóti nenyié enen nerəbhe. Néjwí bekey byo ne bepay.

*Píta arem be Yesu chi Mpeme Mandem átó
(Mt 16.13-19; Mk 8.27-29)*

¹⁸ Nywəp nemət, éfakari be Yesu ánikmuet aywinti ne baghókó bhi babhak kekwət ne yi. Anánjá nókə menikmuet abhép bhə be, “Bo bārəm bé nchí agha?” ¹⁹ Bó bákéme yi be, “Mbək bārəm be óchí Jšn Njwiti. Bachak be Eláija, ne abhenefu be óchí ndemekerpinti amət ane tš nyaka ke əpetnsem ndü nepém.” ²⁰ Arem nta yap be, “Ke bē babhəŋ bārəm be menchí agha?” Símun Píta akeme yi be, “Wə ke óchí Mpeme Mandem afyé nyaka bariəp be átdə.”

*Yesu arem be chəŋ manchye yi
beyá esəŋəri ne mangway yi
(Mt 16.21; Mk 8.31)*

²¹ Yesu asemti bhə bé báké ghati yě mmu be yi achi Mpeme. ²² Ne arem be, “Mə Mmu mfú ntá Mandem mbəŋ beghə beyá esəŋəri. Bō-bati etək, ne bōbati bachiákap Mandem, ne batəŋ ebhé Mandem bábyak chəŋ me ne mángwáy me, ke éghaka nəkə manywəp arət, mpətnsem ndü nepém.”

*Enyiŋ ene mmu abhónó békə ke am-
bak nkoŋo Yesu
(Mt 16.24-28; Mk 8.34-9.1)*

²³ Yesu aghati ye bho mankem be, “Mbák mmü áyan bebhak nkoŋo wa, abhəŋ bēghókantik mmuet yi, ampəkə ekotákáti yi yěntiki nywəp,

ankonjo me, ²⁴ mbonyune mmũ ane áyàn bepepe mmuet yi áném nepém eni. Ke yě agha ane áká menem nepém eni éti ya, ábhon chonj no. ²⁵ Ntiki nsáy mmu ábhón mbák abhonj mmik nkem ke aném nepém eni? Yěnyin epú. ²⁶ Mbák mmu abhonj ntíanwóp éti ya ne éti eyon eya, chonj Me Mmu mfú ntá Mandem mbónj ntíanwóp bésót yi mbó mmũ wa mpok ane mět wò ne keném eka eken kechi keném Eta ne eken bǎngel abhi. ²⁷ Nchí ghati bhe be, mbók bho báchi fá abhen bápú gu kpáte mángo ndũ Mandem abhak ne bho mbó Mfó wap.”

Besi Yesu béyibhiri

(Mt 17.1-8; Mk 9.2-8)

²⁸ Yesu ánáná nókó berem menyin ebhen, beronj mbó manywop ánen, asot Píta, ne Jón, ne Jems akó amfáy njie ne bho ndu menikmuet. ²⁹ Ndu ánikmuet, besí bhi bébhó beyibhiri. Nden éyi nkwo éyibhiri énkot noko nwanwānwan. ³⁰ Témchok bǎ bati apay bábhesi bare rem kepi ne Yesu. Babhak Moses ne Eláija. ³¹ Báre ghó ne bediéré Mandem ne mándem nokó kepi ne Yesu éti neronj ane yi ábhónj beronj Yerúsalem angu are. ³² Píta ne mamæere bhi bati apay bákwen kenó, ke mánémé nókó bǎghó bediéré Yesu ne bǎ bati apay abhen bachi nyaka téé ne yi. ³³ Mpok bó bárò Yesu, Píta arem ntá yi be, “Eta, éri tontó be sechi fá! Dǎ sénté betem berat, Emot ntá ye, echak ntá Moses, ne enéfú ntá Eláija.” Píta kerinj mbónj enyinj ene yi areme. ³⁴ Ené Píta árem enyu yo, nebhanj nésep nekuti bho. Bécháy békém baghók Yesu bho ndũ nebhanj nékuti bho. ³⁵ Eyon éfú ndũ nebhanj éndeme nokó be, “Né chí Mówa ane njábhé. Ghók ká yi!” ³⁶ Eyon eyo éréme nókó enyu yo, baghók Yesu bagho be yi aronj chi aywinti. Báchók manyu ke ghati yě mmu ndũ manywop yo menyinjí maknkay ebhen bǎ bagho.

Yesu abú mmũ ane efónó ebúbu échyé yi ntímen

(Mt 17.14-18; Mk 9.14-27)

³⁷ Neyí nókó mpok Yesu ne bǎ Píta básébhé njie, beyá bho bárók batemeri Yesu. ³⁸ Mmũ amot ndũ nkwo bo bho abho bebik andeme nokó be, “Ntonj, nnikmuet, bú mówa. Achí mbakanem ne ndiere yi ke mbónj! ³⁹ Efónó ebúbu esonjri yi. Eka áchokó ambo bebik, énguer yi amik, énkó yi ande wet éfen émfu nokó yi anyu. Ne étanj ke éndo yi. Edèn yi, émfye yi meni amuet. ⁴⁰ Nnikmuet ntá baghókó bhe bé mámbók yó ke bábhíkí kway beka no.” ⁴¹ Yesu arem be, “Bé mkpáká bho ane abhiki bhonj neka ne me, bé bhó báyibhiri tetep ndũ enyinj echak, chonj mpet tat ne bhe ná? Chonj nképti ne bhe ngaka fá?” Ke arem ntá chimó be, “Twó ne móywe fá.” ⁴² Mpok mówu áronj ntá Yesu, efónó yo epet éguer yi amik, eka yi are wet. Ke Yesu ásáy efónó ebúbu yo, be éndo mówu. Yesu abú yi, akeme ntá etayi. ⁴³ Bo mankem bábhák maknkay begho betan Mandem.

Yesu apet aghati bakonjo bhi bé chonj mángwáyí

(Mt 17.22, 23; Mk 9.30-32)

Bo barók ambi bebhak maknkay éti yéntiki enyinj ene Yesu áká. Yesu arem ntá baghókó bhi be, ⁴⁴ “Nené ká batú sayri mángok enyinj ene nchí ghati bhe. Chonj mánti Mmu ane áfú ntá Mandem, mámfye yi amó bǎ mmik.” ⁴⁵ Ke bó kekwimem ndũ enyinj ene yi áréme. Mandem abhese ntí beyon bho ntá yap be báké rinj ndak ane áchí amem. Ne báre cháý bebher Yesu mbónj enyinj ene yi áréme.

Nkonjo Yesu ane acha bachak

(Mt 18.1-5; Mk 9.33-37)

⁴⁶ Baghókó bhi bábhó bekem epáítí ne bati ndu berinjí mmu wap ane áchá bachak. ⁴⁷ Yesu arinjí enyinj ene bǎ bakaysi. Eka asot

mandú mmó, ate nepakámæet eni. ⁴⁸ Arəm ye ntá yap be, “Yě agha ane ásyep̄ti mandú mmó mbə ane ne mañák ndü nyén ene, ásyep̄ti mé; ne yě agha ane ásyep̄ti me ne mañák ásyep̄ti mmu ane átó me. Diñí ká be mmu yweká ane ásèpti mmæet ntá abhenefu, ke áchí mungo sayri sayri ntá yeka mankem.”

Mmu ane áká ne bhe achi ne bhe (Mk 9.38-41)

⁴⁹ Jón arəm ntá Yesu be, “Eta, séghə mmu ane apu ndü nkwo ywese ndu ábòk befónó bebábəbə ndü nnyén ena, ségháti yi be, áképepe kə nə mbənyune apú ndü nkwo ywese.” ⁵⁰ Yesu akeme be, “Báké kán mmu mbə awú, mbənyune yéagha ane ápú mümpap yweka achí mmü yweka.”

Bə Samária kesyep̄ti Yesu

⁵¹ Mpok ágháká nókó kékwót ane Mandem asot Yesu amfay, Yesu akə ntí eni berəñ Yerúsalem ne abho berəñ. ⁵² Ndu árəñ, ató bapókó ntó ambi. Bárək bachwe amem mótək amot atú Samária ndu beton̄ti mban̄ ntá yi. ⁵³ Ke bə etək yə ke ka yi anchwe are mbonyune baghə nyaka be yi ati berəñ chi Yerúsalem. * ⁵⁴ Baghək abhi Jems ne Jón, bágħó nókó nó, bárem ntá Yesu be, “Acha, žyàn sémbin̄í ngó ámfú amfay antwə ansəñ bəbhen-ε?” ⁵⁵ Ke Yesu ayibhiri mmæet aghati bhə be enȳñ ene báreme épú chak. ⁵⁶ Yi ne baghəkó bhi báfuét bárək ndu mótək achak.

Enyū nepém nkoño Yesu nébhəñə bəbhak

(Mt 8.19-22)

⁵⁷ Ndu bárəñ, mmüfú arəm ntá Yesu be, “Chəñ mbak nkoño ywe yəntiki ebhak ene žrəñ.” ⁵⁸ Yesu akeme yi be, “Besəp bəbhəñ babhok, kenen kébhəñ manyay, ke Me Mmu mfú ntá Mandem mbíkí bhəñ

ebhak besəñ ntí.” ⁵⁹ Arəm ntá mmu achak be, “Koró mé.” Ke mmu wu arəm be, “Acha, dš kpík ndók mbémé Etaya.” ⁶⁰ Yesu aghati yi be, “Dš bawú mámbémé ngú wap. Ke wə, dók ghati bo Mbok Ndáindí žti enyu Mandem abhak ne bho mbə Mfə wap.” ⁶¹ Mmü achak arəm be, “Acha, chəñ nkoño wə, ke dš kpík ndók anywəp ndyép bəbha.” ⁶² Yesu arəm ntá yi be, “Yě agha ane ákémé enə ákwəñ mban̄ ne anj̄ñi nəkə nsem, abhíkí kway bəbhak mübetok ane Mandem achi Mfə ywi.”

10

Yesu ató bakoño bhi besa bérát nsem byo ne apay

¹ Awu áfuéré nókó, Acha ayap bakoño bhi bachak besa berat nsem byo ne apay ató ambi bati apay apay be mándók ndü yəntiki etək ne nebhuet ane yí mbəñ áyàn nyaka berəñ. * ² Ápépe to bhə, aghati bhə be, “Mbuot bəfépe ebhi aya, ke bakū betik bəbhíkí ya. Nik yeka mmæet ntá Mandem mmu achi mbəñónki be ántó bakū betik, mámféré mbwət ebhi. ³ Dók ka! Nchí to be ntá bə mmik mbə bəghəñəmén nenti nkwo. ⁴ Báké pəkó yě móbha nkáp, yě ebhə nekə, ne yě nkwobhánya echak. Ne báké kaka yě mmu ambi. ⁵ Yəntiki eket ené bəchwé aré, mánjambi mándem be, ‘Kpák ane Mandem áchyə ámbák fá amem eket ene.’ ⁶ Mbák mmu achi amem eket eyə ane ákəñó kpák, chəñ Mandem ankə kpák ambak ne yi. Ke mbák yě mmu apú, áfók wu əpetnsem ntá yeka. ⁷ Chwé ká mambak chi are. Báké kə beket ne beket. Nyíé ká, mányú yəntiki enȳñ ene bachye bhe. Echi chak be nkubetik ambəñ akap ndü betik ebhi. ⁸ Yəntiki etək ene bəchwé aré ne básiepti be ne mañák, nyíé ká

* **9:53** Bə Samária bápú eyəñ émot ne bo Judéya. Yerúsalem achi atú Judéya. Eti yə ke bo etək Samária bəbhiki ka be Yesu amfæet etək eyap ke andok Yerúsalem. * **10:1** Mbok besí bekáti be; besa berat nsem byo.

yěntíkí nenyíé enen bachye bhe. ⁹ Bú ká bómame abhen etók eyó, mángati bo abhen bachi are be, 'Mpok ane Mandem abhak ne bho mbó Mfó wap arəp chi kekwoť.' ¹⁰ Ke yěntíkí mpok ane bächwe etók ke bo abhen bachi are kesyepti bhe ne mañák, fú ka dök ndü nkəŋəmbi ene etók yó, mándem be, ¹¹ 'Yě chí mfok etók eyeka ane ábátí ndü bekak ebhesé sékwět séfere mbó ntísie ndü enyiyi ene bákú. Ke diñí ka be, mpok ane Mandem abhak ne bo mbó Mfó wap arəp chi kekwoť.' ¹² Yesu arək ambi arem be, "Nchí ghati bhe be, ewak ene Mandem átəŋ bō mmik, chəŋ angó ntínso ne bō etók Sódóm encha bō etók eyó."

Chəŋ émbep nta bō abhen babhíkí tik nsem ndü bebú (Mt 11.20-24)

¹³ "Bě bo Korasín, chəŋ émbép ntá yeka encha! Bě bo Betsáida, chəŋ émbép ntá yeka nkwo encha! Mbó chi amem betók Táya ne Sídən ké nkú menyini maknkay ebhen-ne nkə ntá yeka, mbú báfyé nden pyó, mánto batwóp anti tesáy, betəŋ be baticnsem ndü bebú bhap! ¹⁴ Ke ewak ene Mandem átəŋ bō mmik, chəŋ angó ntínso ne bō-Taya ne Sídən encha bhe. ¹⁵ Ne bē bho Kapənaum, bákaysi be bákway beyon mmuet, mánkó kpát mántək nebu? Nsé! Chəŋ Mandem amese bhe amem etókó bawú!"

¹⁶ Yesu apət arem ntá bakoŋo bhi bhó abhen yi ato be, "Yě agha ane ághók bé ághók chi me. Ané ábyak be ábyak chi me. Mmu ne ábyak me, ábyak chi mmu ane átó me."

Enyiyi ene échyé bakoŋo Yesu mañák

¹⁷ Abhen bati besa berat nsem byo ne apay bápətnsem ne mañák, béré ghati Yesu be, "Acha, ndü nnyén ena, ye chi befónó bebúbəbə bésəpti mmuet ntá yese." ¹⁸ Yesu akeme bhó be, "Ngó ndu Satan afú amfay akwene amik mbó miámian. ¹⁹ Ghó

ka! Nchyé bhe betəŋ be bákway beyat nnyó ne ngá-nəghay amik. Nchyé be betəŋ amfay betəŋ Satan, múmpap, ne yěnyiyi epu chye be esəŋəri. ²⁰ Yě nō báké ñák chi be, befónó bebúbəbə bésəpti mmuet ntá yeka. Nják ka chi be Mandem asiŋ manyén yeka amem ekáti ene amfay."

Enyiyi ene échyé Yesu mañák (Mt 11.25-27, 13.16, 17)

²¹ Mpok yó, Yesu anikmmuet be, "Eta, wó mmu óbhónó mfay ne mmik! Nchí chye wó bakak ndü óró menyiyi ebhen mémbák bhésé bhésé ntá bariniŋindak ne ntá bo abhen báriñí beyá menyiyi. Onéné bhó otəŋ kponorəŋ ntá bo abhen babhíkí riñi yěnyiyi mbó mámbó. Eta, enyu yó ké wəmbəŋ óyáŋá be embak." ²² Yesu apət arem be, "Etaya achyé me menyiyi menkem. Yě mmu abhíkí riñi mmu ane Mmó áchí ébhíkí fuet chí Etayi. Ne yě mmu abhíkí riñi mmu Eta áchí ébhíkí fuet chí Móywi ne bō abhen yi áyábhé ndu bekwə bō mándiñí Etayi."

²³ Ayibhiri ye mmuet arem ntá baghókó bhi ansem ansem be, "Eri ntá yeka echa bé bəghò menyiyi ebhen ne bəghò! ²⁴ Nchí ghati bhe be, beyá baremé kepinti ne bafó babhəŋ nyaka ekwak beghó menyiyi ebhen bəghò, ke bō keghó bhó. Bábhón ekwak beghok menyiyi ebhen bəghòk, ke bábhíkí ghok bhó."

Nekáy náindu mmú Samária

²⁵ Efákari be ntəŋ ebhé Moses arək memə Yesu. Abhép yi be, "Ntəŋ, chəŋ nkə yi ke mbəŋ nepém enen nébhíkí bhəŋ ngwenti?" ²⁶ Yesu arem ntá yi be, "Ekáti Mandem érəm be yi? Ŋpay aré be yi?" ²⁷ Akeme be, érəm be, "Kəŋ Mandem Acha ywe ne nti ene nenkem, ne efónó ye enkem, ne betəŋ ebhe menkem, ne nkaysi ye

nkem, ne kón nkokosi ye mbò enyu ókónó mmæet eye.”²⁸ Yesu arem ntá yi be, “Chi enyu yo. Kú nó, ne chón ómbón nepém.”

²⁹ Ke ndü yi áyàn betan̄a mmæet, arem be, “Ke mbón nkokosi wa chi agha?”³⁰ Yesu akeme yi ne nekay enen be, “Mmüfu afü nyaka etok Yerúsalem àsèp Jeríko. Ndu áron̄, akwén amò baghép batan̄atan̄. Báfere yéntiki enyìn̄ yí amæet, bádén yí, bárók, barò yi mpok áròbhe kekwōt begu.”³¹ Efákari be nchiakap Mandem amot àsèp ndü nkúbhé mbi wu. Agháká nókó are, aghó yi, apé ebhèmbi, aròk ebhak eyi.³² Efákari enyumot ne nkú betik amem ekerákap Mandem amot ane nnerékét *Lévi. Mpok yi aghaka are, aghó yi, ke afuét nkwō chi ebhe echak, aròk.³³ Ke mmu Samária fú àsèp nyaka nkwō ndü mbi wu. Agháká nókó nebhuet ane mmu wu achi, aghó yi, ne abhón̄ ntínso ne yí.³⁴ Aròk ntá yi, achiti babhe ndü befuet bhi, agwót. Apòkò ye yi anyan̄a amfáy mpòñò batu yi, aròk ne yí ndü eket ené mankò bachye nkáp ke mabure aré. Akwak yí. †³⁵ Neyí nókó aferé nkáp achye ntá mmu ane ayin̄i eket eyò arem be ‘Yin̄í mé yi. Nnán̄ mpetnsem chón̄ nkeme yéntiki enyìn̄ echak ene óchón̄ti yí amæet.’”³⁶ Yesu arem nòkò nò, abhép ntòn̄ ebhé Mandem be, “Ókáyí be ndü nkwō wu bati arat, agha átón̄ó bé achi nkokosi ntá ane akwene amò bágghép?”³⁷ Akeme be, “Chí ane ághó yi ntínso.” Yesu aghati ye yi be, “Dók yé kú mbò yí.”

Yesu aròk begu María ne Matá

³⁸ Ené Yesu ne baghókó bhi bákó báròn̄ báchwóp ndu mótkófé. Ngré amot ane áká nnyén be Matá abhak are. Asyepti Yesu amò ápay amem eket eyi.³⁹ Abhón̄ manò ane áká nnyén be María. María aròk asibhiri ndü bekak Acha angoko

nòkò Eyòn̄ Mandem ene yi átòn̄;⁴⁰ Matá anka nòkò chi betik ebhen nywop ndu mene Yesu. Aghó nókó bé betik beyá ntá yi aywíntí, aròk ntá Yesu arem be, “Acha, óbhíkí ghò ndü mómaya áró betik menkem me awó? Ghatí yi antwò ankwak me!”⁴¹ Ke Acha akeme yi chi be, “Matá, Matá! Ófyé ntí ne ódèn mmæet éti beyá menyin̄.”⁴² Din̄í bé enyìn̄ émòt ke eri echa. Yó ké María áyábhé, ne yé mmu apú kway besot yo ntá yi.”

11

Bo bárém be betan̄ Yesu befú chi ntá Belsebul

(Mt 6.9-13, 7.7-11)

¹ Ewak émòt, Yesu are nirkmæet nebhuéréfu. Anán̄á nókó, nkon̄o ywi amot arem ntá yi be, “Acha, tón̄ bhese enyu mánirkmæet mbò enyü Jón̄ átòn̄ nyaka baghók abhi.”² Yesu aghati baghókó bhi be, “Yéntiki mpok ane mánirkmæet, dem ka bé: ‘Éta, kú bo mánchyé nnyén ene kenókó.

Kú bo mándó wò ombak Mfò wap.

³ Chié bhese yéntiki nywop, ení nenyíé.

⁴ Fonjorí bebú bhese, mbò enyu séfòn̄jorí yéntiki mmu ane áká bhese bebú.

Ne kéka sénchwe ndü nemò enen nékú sénkwén ndü bebú.’”

⁵ Yesu arem ye ntá yap be, “Sénsót be mmu yweka amot aròñ ntá mmæere ywi mpok nywop négháká néntíbheti, adep nekòk arem be, ‘Nkwáne, nnirkmæet pwō me bekpkókó bret bérát.’⁶ Mmæere wa amot ane achi ambi ndü nekò atwò me anywóp néne, ne mbíkí bhòn̄ nenyíé bechye yí anyie!’⁷ Mmæere ywe wu ankeme be, ‘Képeré sòn̄jorí me. Nnán̄ mfe mbínywop ne nnán̄ mbure ne bóbha. Mpú kway befate be nchyé wò yényin̄.’

⁸ Din̄í ká be, yé ndü yi apú kway befate be anchye yi nenyíé, éti yi achi mmæere ywi, abhòn̄ befáte

† 10:34 Nò chi: achiti mmém ne bawet.

anchye yi yěntiki enyih ené yi áyan mbənyune atónóri bédép nekok kebəhəj ntíanwóp. ⁹ Nchí ghati ye bhe bé: Nik ka mməet éti enyih ene óyàn, chəj Mandem anchye wə. Yán, chəj əngə. Dep nekok, chəj mánene ntá ye. ¹⁰ Kə nə, mbənyune yěntiki mmu ane ánìkməet éti enyih ene yi áyàn, Mandem áchye yə ntá yi. Yěntiki mmu ane áyàn enyih, ághə yə. Yěntiki mmu ane ádébhé nekok, mánene ntá yi. ¹¹ Bě bachìbhə, mmü yweka ane mbák móywi abhəp yi tansi, ansət chi nnyó anchye yi, chi agha? ¹² Yě chí nēchí-nkək ké mmó abhəp wə, óchye yi ngá-nəghay? ¹³ Mbák be bə bebú, bəbhəj nti bechye berítí menyih ntá bəbheka, bákáysí be Eta mmu achi amfay, ənək bechye Efónó Bedyere ntá bo abhen mánìkməet be yi anchye bhə Efónó Bedyere ké?”

Yesu atan achá Satan

(Mt 12.22-30; Mk 3.20-27)

¹⁴ Mpokófu, Yesu ábók efónó ebúbə ene ékú mmu akwene kebhook. Efú nókó mbók wu abho berem képi. Bo abhen bachi are babhak maknkay. ¹⁵ Kə mbək yap bərə rem chi be, “Belsebul mfə befónó bebúbəbə ke áchyé yi betan bebok befónó bebúbəbə.” ¹⁶ Bo bərə yan mbi memə yi. Bábhəp yi anku enyihí maknkay ené ébhak mbə erih ené étəj be betan ebhi bífú chí ntá Mandem. ¹⁷ Kə ndu Yesu árihí nkaysi yap, aghati bhó be, “Yěntiki etək ene akore achi are bo mánü nəkə ne bati, ébhəj chí meneme. Ne nneréket ané ákóré áchí are ne bo mánü nəkə ne bati, ákwéné kwen. ¹⁸ Ne mbák Satan anku befónó bebúbəbə bhí menu ne bati, ná yi ákway bebhak enyü mfə ane yi achi ndü erəri mpok? Nchí bhəp be mbənyune bərəm be ndü betan Satan ké mēbòk befónó bebúbəbə. ¹⁹ Ne mbák ndü betan Satan ké mēbòk befónó bebúbəbə, bakojo bhəka bábòk bhə ndü betan

agha? Chəj bakojo bhəka mántan be! ²⁰ Kə mbák, sayri sayri mēbòk befónó bebúbəbə chi ndü betan Mandem, nə chí Mandem anəj achi nenti eneka mbə Mfə. ²¹ Mpok mmü ntantan abhabheri eket eyi ne menyihí nenu bhi, yě mmu apu kway beghep menyih ebhi. ²² Kə mbák mmu ane átán acha yi atwə ánu ne yí, andén yi, ansət menyihí nenu ebhi ebhen yi asiki nti are, ampəkə menyih ebhi andək ankore ne bo bachak. ²³ Mmu ane apu ne me, achi chí mūmpap wa. Ne mmu ane ápú kwak me ndu mēnyókóti bho, átakatak.”

Efónó ebúbə ékway bepetnsem ntá mmu

(Mt 12.43-45)

²⁴ Bérəj ambi Yesu arem be, “Mbák mámbók efónó ebúbə éndó mmu, érəp chí bəhəbəhə amem baso, énjən nəkə ebhak ene yə échwe. Mbák ébhíki ghó ebhak bechəkə, ²⁵ érəm be, ‘Chəj mpetnsem ebhak ene mfú.’ Ne énanj émpetnsem, engə be mányə esi eket eyi, bəghókó sayri, ²⁶ efónó ebúbə eyə érəj ye, énsət befónó bebúbəbə bəchák tándramət ebhen bəbėbhé becha yə. Bó menkem mendək menchwe mmu wu aməet mēmbak ne yi, nté yi ambep ancha ane mbi.”

Manák amen tetep

²⁷ Yesu árémé nókó nə, ngoré amət amem ngémtáy bo abhen bachi are arem ntá Yesu ne eyəj amfay be, “Eri echa ntá ngoré ane ábhé wə, achye wə ami!” ²⁸ Yesu akeme be, “Bo abhen eyap eri echa chí abhen bəghòk Eyəj Mandem ne mánku nəkə mbə enyü éyàn!”

Bərəm be Yesu ántəj erihí maknkay

(Mt 12.38-42)

²⁹ Ené bo bəchák bəchəm aré mándək nəkə chí ambi, Yesu abho berem ntá yap be, “Mkpáká bho ane echəj ábep acha! Bábhəp be

mántōn bhó erinjí maknkay. Ke yě emót mpu tōn bhó, ébhíkí fæet ene Jóna. ³⁰ Nkúbhé mbó enyū Jóna achi nyaka erinjí ntá bo Ninive, enyu yó ké Me Mmu mfú ntá Mandem nchí bhak chōn erinjí ntá mkpáká bho abhen echōn. ³¹ Ewak Mandem átān bō mmik, mfō ngoré ane áchí nyaka etok Shéba áfate andem be be bo mkpáká mmik ane echōn bákú bebú mbonyune yi afu nyaka nekó nesie arak beghok menyinj ebhen Mfō Sólomon átōn bho ne beyá nerinjíndak. Ne nchí ghati bhe be mmu achi fá néntí eneka ane acha Sólomon, Yě nō, bápú ka beghok yi. * ³² Ndū nywabhé manyé, chōn bō Ninive mángati be bho mkpáká mmik ane echōn bé bekwéné bechi ne bhe mbonyune mpok bō bágókó enyinj ene Jóna aghati bhó, bátíknsēm ndū bebú bhap. Nchí ghati bhe be mmu achi fá néne ane áchá Jóna, yě nō, bápú ghok yi!

Yesu atōn be amík áchí mbó erōnjó ene ékà mmu ángó mbanj
(Mt 5.15; 6.22, 23)

³³ “Yě mmu apú dure erōnjó ansot enyinj ankuti. Bádure erōnjó, mánte chí ebhak ene babhōnō bete yó be mbanj ángó ntá yěntíkí mmu ane achwe anywóp. ³⁴ Amík ayeka achi berōnjó ebhen békú mángó mbanj. Mpok amík ayeka achi ariári, mmæt eyeka enkem éjwi ne bediéré. Ke mbák amík ayeka apú ariari, mmæt eyeka enkem éjwi ne ejuri. ³⁵ Sot ye ka mpok be bediéré ebhen bákaysi be bechi be anti béké bhak ejuri. ³⁶ Mbák ye bati yeka ankem ajwi ne bediéré, ne yě mandú ejuri apu are, chōn nepém eneka nenkem nembak pépép, mbó mmu ane ábhōnjó erōnjó ne éghò, entōn nōkó yi mbi.”

Yesu aji bōnkwo Fárisi ne batōn ebhé Mandem
(Mt 23.1-36; Mk 12.38-40)

³⁷ Yesu ánáná nókó berem kepí eken, múnkwō Fárisi amót abhinji yi ndū nenyié eket eyi. Yesu arak achwe anywóp, achakó amík menyie nenyié. ³⁸ Múnkwō Fárisi wu abhak maknkay béghó be Yesu abhiki so amó mbó enyū epinj eyap étōn ke anyie nenyié. † ³⁹ Acha aghati múnkwō Fárisi wu be, “Bé bōnkwo Fárisi, básōt mpok bétyét nsemé nchán ke menémé ne bebú bejwi be anti. ⁴⁰ Bé bechijti bho! Mandem ane aghókó enyinj, pú yi ke aghoko mmem ne nsem eyi nkwo? ⁴¹ Ke enyinj ene bábhōnō beká chí besōt menyinj ebhen bechi amem bekpore ebheka mánychye ntá bachébhé bho ne chōn bepinj ebheka menkem mémbak nkwo pépép.

⁴² “Bé bōnkwo Fárisi, chōn embep ntá yeka encha, mbonyune bapú ká enyinj ene echi chak ntá bho ne bábhiki kōn Mandem. Básōt ndu beri amót ndū baru byo mánychye ntá Mandem, mánká enyumót ne mbwót achak. Bábhōn bekōn Mandem ne mámbak sayri ne bho ke bábhiki bhōn beghókantik bebhé béchák. ⁴³ Bé bōnkwo Fárisi, chōn embep ntá yeka encha! Bákōn bechakó ndū menak kenókó amem bekeré nenikimæet bo Israel, ne bákōn be bo mankaka nōkó bhe ne kenókó nefisie. ⁴⁴ Chōn émbép ntá yeka encha! Báchí mbó manem ane mmu ákò amfay kerinjí be chí manem.”

⁴⁵ Ntōn ebhé Mandem amót arem ntá Yesu be, “Ntōn, mpok órēm menyinj ebhen, óchye bhese nkwo ntíanwóp!” ⁴⁶ Yesu akeme be, “Bé batōn ebhé Mandem, chōn embep ntá yeka nkwo encha! Nti achi be mányière bo mámpókó menwóptí batu ané be babhōn

* **11:31** Nō chí: etok ene echi ebhe Saut. † **11:38** Bo Israel babhōn nyaka enyu ené básó amó ke mányie nenyié. Bákaysi nyaka be epinj eyó ékà bō mámbák chak besí Mandem.

bǎpú kwak bo mámbáré bebhé bhó yě mandú. ⁴⁷ Chòṅ émbéṅ ntá yéka encha! Bachĩmbi bhéka báwáy nyaka baremé kepinti. Bǎtè manem ayap néne, mángwati mbi aré beka yó ándí amik. ⁴⁸ Beku enyu eyó, étòṅ be báchi enyumot mbo bachĩmbi bhéka abhen báwáy nyaka baremé kepinti Mandem ndũ bǎtè beríti manem ntá yap. ⁴⁹ Eṅtiyó, ke Mandem, ndũ nerĩṅĩndak eni, árémé be ‘Chòṅ ntó baremé kepinti ne bǎnto bha ntá bo Israél; ne chòṅ mángwáy mbok eyap, ne mányché abhénéfú beyá esòṅjori.’ ⁵⁰ Chòṅ Mandem antemsi ye mkpáká bho abhen echòṅ éti manon baremé kepinti mankem abhen bó báwáy te nebhómik, ⁵¹ bebhó ne Abel kpát beghaka amuet Sakaria mu báwáy nenti éfémé akap ne ekerákap Mandem. Nchí ghati bhe be chòṅ Mandem antemsi mkpáká bho abhen echòṅ éti bawú yó ankem! ⁵² Bě batòṅ ebhé Mandem, chòṅ émbéṅ ntá yéka encha! Bǎbhese efiṅí ene mánène mbĩnywòp ane mmu áfuet aré ke ambóṅ nejmimem ndũ barak Mandem. Bǎbhiki chwe are, ne báchyet mbi ntá abhen báyaṅ nyaka bechwe are!”

⁵³ Neró ane Yesu árò nebhuet wu, batòṅ ebhé Mandem ne bǎnkwo Fárisi babho bechiti yi ne bebhép, mányòṅti nòkò yi beka yi ankwen anyu. ⁵⁴ Ne mánòbheri nòkò yí ndu beka yi ákwén ndũ eyòṅnyu.

12

Yesu ayep bǎbhi batú be báké bhak bǎ betábhá
(Mt 10.26, 27)

¹ Ene Yesu árém nò, bo báre twó, kpát báyá báchá, mánjati nòkò bati. Yesu ayambi arem ntá baghókó bhi be, “Sot ka mpok ne yís bǎnkwo Fárisi. Báchi chi bǎ betábhá. ² Yéntiki enyĩṅ ene bakuti, chòṅ mánene. Ne ené echi bhésé bhésé chòṅ mánka bo mandĩṅi yó.

³ Ndu echi nò, yéntiki enyĩṅ ene bǎrémé ansem ansem, chòṅ bo mangok yó kpononon. Ne menyĩṅ ebhen bághati bǎrú bho ansem ansem chòṅ bo mánte amfay beket mámbik be bo mángók.

Mmu abhòṅ bécháy chi Mandem
(Mt 10.28-31, 12.32, 10.19-20)

⁴ “Mamwre bha, nchí ghati bhe be, báké cháy bǎ mmik. Bǎkway beway chi mmuet nkwa ke bápu kway beku enyĩṅ echak ene ebebhé echa eyó. ⁵ Ghók ká mmu ane bǎbhónó béchay. Cháy ka mmu ane ákway beway mmuet yéka, ne ankway memese be amem nepingo! ⁶ Pú mmu akway beku bǎkenen batay ne nkáp ane apu yényĩṅ? Yé nò, Mandem apú ghókantik yé amot. ⁷ Ke ná ne be? Mandem arĩṅí yé chí mpáy beakaká emene ebhen béchí yéntiki mmu yweka anti. Báké chay ye yényĩṅ ené bo bakway beka bhe. Besí Mandem, yéntiki mmu yweka abhòṅ menwòp tontó achá ngémtáy kenem.

Bo abhen bachi bǎ-Yesu
(Mt 10.32, 33; 12.32; 10.19, 20)

⁸ “Nchí ghati ye be be, yéntiki mmu ane árém kpononon besí bǎ mmik be yi achi mmu wa, chòṅ Me Mmu mfú ntá Mandem ndem besí bǎángel Mandem ndũ nywòp manyé be mmu wu achi awa. ⁹ Ke mmu ane atañja kpononon besí bho be apu mmu wa, chòṅ menkwò ntaña besí bǎángel Mandem be yi apu mmu wa. ¹⁰ Ne chòṅ Mandem amfonjori yéntiki mmu ane árém ebábú éti Mmu ane áfú ntá Mandem, ke apú fonjori mmu ane árém ebábú éti Efónó Bedyere. ¹¹ Mpok básóré bhe ambi ndu betañ be amem bekeré nenikimuet ebhap ne besí bǎbati etok ne bǎgóbhano, báké seme enyũ bǎkwáy betañja mmuet ne éti enyĩṅ berem. ¹² Mpok eyó chòṅ Efónó Bedyere ántòṅ be enyĩṅ ene bǎbhónó berem.”

Nekáy echĩṅti mfò nkáp

13 Ené Yesu áchyè baghokó bhi manie enyu eyo, mmu amot amem ngémtáy bho arem ntá Yesu be, “Ntōj, ghati mómaya ánkóré newú etayese ánychyé ebha menyij!” 14 Yesu akeme yi be, “Nkwáne, agha ábhúré mé ntajá manyé ne nkóre menyijí newú ntá yeka?” 15 Ke arak ambi arem ntá bo mankem be, “Sot ka mpok! Kém ká mmuet be báké fyé ngojō ndu bebhōj beyá menyij. Puyě chi beyá menyij ke békēm nepém nkwá.” 16 Yesu átém bó nekay be, “Nki mūnkáp amot áchyé nyaka yi beyá mbwot. 17 Ekū abho békáysi andeme nako be, ‘Chōj nkū yi? Mbíkí pere bhōj nebhuet bébhure mbwot?’ 18 Ke árem ne mmuet yi be, ‘Chōj mmokoti bētak ebha, ngoko ebhen bēchíkítí, mfyé mbwot aya ne menyij ebha are.’ 19 Ndem ye ne mmuet eya be, ‘Ōnáj obhōj beyá menyij ebhen besot beyá mamié. Kēpere sōjōri mmuet. Nyié, nyú, ónkū manák.’ 20 Ke Mandem aghati yi be, ‘Wō echinjímu! Nkúbhé beti ebhen, nepém ene némay. Ke menyij ebhén óbhúré bérōp chōj chi ebhen bo bachak!’ 21 Nó ke éfakari ne mmu ane ábhúré menyij ntá yimbōj, ke yi kekū menyij ebhen bēbhōjō menwōp besí Mandem.”

Nkojō Yesu abhōj besiki nti ne Mandem
(Mt 6.25-34)

22 Yesu aghati ye baghokó bhi be, “Nó kē nchí ghati bhe be, mmu aké bhōj basémé eti nepém eni be chōj nyié yi, chōj mfyé yi? 23 Nepém nkwá nébhíkí cha nenyíé? Nepém nkwá nébhíkí cha ndené? 24 Yijí ká kenēn. Képú kwaj nenyíé ne kēpú fere mbwot ebhi. Kēbhíkí bhōj beket ne yě chi bētak ebhen bēbhure nenyíé aré. Mandem ke áchyé kō nenyíé, ne besí Mandem, bācha kenēn tontó! 25 Ne ntiki mmu ywēka basémé ákway bekū nepém eni nénsap, ye chi mandú ninjinji

nénchá enyu nebhōjō bebhak? 26 Mbák ye bapú kway bekū mandú enyij mbō eyo, ndaká yi bābhōj basémé eti menyij bechak? 27 Yijí ká bōchuchu abhen bágō. Bápú kū betik, ne bapu ghoko nden. Ke nchí ghati bhe be, yě chí Mfō Sólomon mmu ábhōjō nyaka beyá keném, abhíkí bhōj nyaka nden ene eri mbō yě chuchu amot. 28 Mandem kē ághókó tákō ne beri ebhi, tákō ane ákway bebhak echōj, mbúré angwōsi, mámfyē angō. Bákáysi bé be kē Mandem apu kwáy bēkwák māmbōj nden bēfyé amuet ke? Neka eneká ne Mandem négápsi necha! 29 Báké sōjōri ye batí yeka bebhep eti enyij ményie ne eti enyij menyū. 30 Bō mmik bákōjō menyij ebhen ke dijí ka be Etayeka arinj be bābhōj bebhōj bó. 31 Fíé ká ntí chi be Mandem ámbák Mfō ywēka, ne chōj yí anchye be menyij ebhen menkem nkwo.

Enyij Yesu átōjō eti kefō mmik
(Mt 6.19-21)

32 “Bōbha, báké chay, yēndu bāchi nkwo bāghōjōmēn ane abhíkí ya. Mandem abhōj manák bechye be akore ndū kefō eki. 33 Tí ká menyij ebhen bābhōjō mānchye nkáp ntá bachébhēbho. Bōj ká bōbebhá-nkap abhen bápú chōjō be nkáp anem. Baré ká kefō menyij ekeka amfay. Aré, kó kēbhak mpoknkem. Yě ngép apu kway beghep enyij are, ne kengok apú chwe ánchōnti yēnyij. 34 Ebhak ené nkáp ywe áchí, aré kē nti ene nkwo nébhak.

Bák ká pē mpoknkem

35 “Tōjtí ká mmuet māndure berōjō bhēka. 36 Bák ká mbō bōbetok abhen mánōj be chi-betik awap amfu ndū epā nebhay ene yi árójō are ampetnsem be mánéné mbīnywōp ntá yi témté, mpok yi átwō ádébhé nekōk. 37 Chōj endi encha ntá bo abhen bābhak pē

mpok etayap átwó! Tetep nchí ghati bhe be mpok yi atwò, ághati bhò manchàkò amík, anchónj nden eyi, ansòt nenýíé anchye bhò manyíé.
 38 Yé antwó chí ne néntí bhiti, yé chí mpok nkòk ékòk, ke antemeri bhò pè, éri encha ntá bõ betok bhò!
 39 Dìnjí ká be mbò mbòjòket árinjì nenjòkò nywòp enen ngép átwò, mbù apú rò mándak eket eyi. 40 Bè nkwo bábhòj betonjì mmuet Mmu ane áfú ntá Mandem átwò chòj chi ndü mpok ane bábhíkí kaysi be yi átwò.”

*Mmò betok ane achi tetep
(Mt 24.45-51)*

41 Píta abhép Yesu be, “Acha, òtèm nekay enen chí ntá yese ke chi ntá bo mankem?” 42 Acha akeme yi be, “Mmü betok ane achi tetep ne ndinjindak chí ane? Chí ane chi-betik ywi áchyé yi betan be anjinjì nòkò batí bakù betik abhen bachi amem efo yi, anchye nòkò bhò awap ákòre nenýíé ndü mpok. 43 Chòj endi encha ntá mübetok wu ane chi-betik ywi átwò antemeri yi ndu ákù enyinjì ene baghati yi ankù!
 44 Nchí ghati bhe be, mbák nkùbetik wu ákù nò chi-betik ywi áchyé yi betan amfáy menyinjì ebhí mēnkem. 45 Ke mbák mübetok arēm be, chi-betik awa átat bétwò, ambo bēden bõ-betok bachak, abhen baghòré ne abhen babhakanem, ne ambo ménýie, anyu nòkò, kpát mmem ánkem yi, 46 chi-betik ywi átwò ndü nywòp enen mübetok abhíkí kaysi be yí átwò ne ndü nenjòkò nywòp enen mübetok wu abhíkí rinjì. Antemsi yi, amfye yi nebhuet ane bo abhen bábhíkí noko Mandem bachi. 47 Ne mübetok ane árinjì enyinjì ene chi-betik áyàn yi ankù, ke yi ke tonjì mmuet ankù mbò enyu éyan, bátēmsi chòj yi sayri. 48 Ke ane ábhíkí rinjì enyinjì ene chi-betik áyàn yi ankù, mbák akù enyinjì ene éyàn mantemsi yi, báchyé yí chi mandú ntēmsi. Bábhēp tontó ntá mmu ane báchyé yí tontó. Ne báfyé

amík tontó ntá mmu ane báfyé beyá menyinjì amó yi.”

*Yesu arēm be yi atwò ne ákòré
(Mt 10.34-36)*

49 Yesu apēt arēm be, “Ntwò beguēp chi ngó fá amík. Mbò ánanj akem, mbù nkòj tontó! 50 Chòj mámfyé me ndü esòjòri mbò mmü ane báfyé yi anyén ndü mpok ane bájwiti yi. Nti nēpú pòp me amem te esòjòri ene éntwò emfuet!
 51 Bákáysi bé ntwò fá amík chi bekù bo mámbák ndu kpák ne bati ke? Ae, ntwò chí ne akòre. 52 Bébhó néne, yēntikí eket ené bo bachi are bati atay, chòj ákòré ámbak nenti nap. Bati arat kēka abhen bati apay. Bati apay kēka abhen bati arat. 53 Akóré ábhak chòj enyuné chí ápap móywi ane mbakanem, mmó ane mbakanem ampap etayi, nnò ampap móywi ane ngoré, móywi ane ngoré ampap nnò. Nnóném ampap ngoré móywi, ngoré ampap nnóném éywi.”

*Mmu abhòj berinjì mpok
(Mt 16.2, 3)*

54 Yesu arēm ye ntá ngémtay bho abhen bachi are be, “Mánánj mǎngó nebu ndü négírí ndü ebhé nebu ene mmok ánem are, bārem be ‘Manyiep átwò kwēn’; ne émbak enyu ya. 55 Ne mánánj mǎngó nebhánj ndu nebhò bekwēn, bārem be, ‘Enem étwò’; ne émbak enyu ya. 56 Bè bõ betabha! Bārinjì béyinjì nebu mándem mbák manyiep ákwēn chòj, ne mbák apu kwēn. Ndaká yí bábhíkí rinjì menyinjì ebhen Mandem ákù ndü mpokó-ne?

*Petnsem ndü ekòj ne mümpap ywe
(Mt 5.25, 26)*

57 “Ndaká yí bé babhòj bapú kway berinjì enyinjì ene echi chak be mmu ankù? 58 Mbák óbhòj ndak ne mmu ne yi ákù manyé ne wò, ðkù yí? Óbhòj béghò be ndaka wu ámay ansem ené bábhíkí ròj ndu

acha manyé. Mbák ónká yi ansot wə ambi ndü manyé, ntanjá manyé áchye wə ntá bo mbíñ nkú ne bo mámfé wə. ⁵⁹ Nchí ghati wə be, ɔpú fu wawak kpáte ɔnchye ákwó ywe ankem, yéñyñ kerɔp.”

13

Tík ká nsem ndü bebú

¹ Nkúbhé mpok yə, mbək bho abhen bachi aré, bátémé Yesu ɛti bo Galili abhen Páilet akə baway mpok báchye akap ntá Mandem. ² Yesu akeme bhə be, “Bákáysí be bo Galili bhə bákú nyaka bebú bacha bə ɛtək Gálili bachak ke? ³ Nó bhə! Də ngati be be, mbák bəbhíkí tíknssem ndü bebú ebheka, chəñ be mankem mǎngu mbə bhə. ⁴ Ná ne bə batí nekú-ne-arat abhen ekerémfáy ene echi nepak ɛntíñnyen Sílom ékwéné éwáy? Bákáysí bé efákárí nyaka ne bhə enyu yə chí ndü bákú bebú bacha bo bachak abhen bachi ɛtək Yerúsalem yə ke? ⁵ Nó bhə! Nchí ghati be be, mbák bəbhíkí tíknssem ndü bebú ebheka, chəñ bə mankem mǎngu mbə bhə.”

Yesu atém nekáy enək ene epu nyu kepem

⁶ Yesu atém ye bhə nekay enen be, “Mmu amət apí nyaka enək ene babhíñi bé *fig amem nkí ywi. Egháká nókó ményu kepem, are kə ambyo nəkə mbák ényu kepem, ke ake ghó yéñyñ. ⁷ Aghati mmu ane ákú betik amem nkí wu be ‘Yíñí, ndü mamié arát nchí twə beyañ kepem ndü enək ene, ke mpu ghə yéñyñ. Kpót yə gúép amik! Ékə kpík yi fá téé, ɛnchet nəkə mmik ndéndem?” ⁸ Nkə betik wu akeme yi be, ‘Éta, də ɛmpét embak ndü mmíé enen nkwo. Chəñ ntém nnet ywi ngabheri, mfyé ntəbhé-píə. ⁹ Ne mbák ényu kepem mmíé mbúr é éndi, ke mbák ébhíkí nyu kepem,

ɔkwáy beghati me mkpət yə nguep amik.’ ”

Yesu abú ngoré ane ábhénti ndü nywəbhé neywəməet

¹⁰ Ɛwak neywəməet bo Israel, Yesu áre təñ bo amem ekeré neníkíməetí eyap. ¹¹ Ngoré amət abhak aré ane ɛfónó ɛbúbə ékú yi ápéné ndü mamié nekú-ne-arat, yí keperé kway bekə chak. ¹² Yesu ághó nókó yi, abhíñi yi arəm be, “Mmá, neme ene némay.” ¹³ Atək yi ne amə. Témte wu, anyabhe mməet téé, abho bebíti Mandem.

¹⁴ Münti ekeré neníkíməetí ághó nókó bé Yesu akə mǎngoré wu atan ndü nywəbhé neywəməet enap, abé ntí, abho berem ne eyəñ ɛtanatan ntá bo abhen bachi are be, “Sébhəñ manywəp átándat ndü békə betik. Mmu ámbón neme, ántwə chí amem manywəp ayə be mámbú yi. Éképeré bhak chí ndü nywəbhé neywəməet.” ¹⁵ Yesu Acha akeme ye yi be, “Bə bə tabha! Ntíki mmü ywəka ápú kanari ye chí mpəñ yi, yé chí mpəñə batu yi ándók anchye yə manyiep ndü nywəbhé neywəməet? ¹⁶ Ná ne ngoré ne, mmó Abraham * ane Satan ágwóré ndü mamié nekú ne arat. Echi ébéptí enyñ beferé yi ndü ɛsəñri ndü nywəbhé neywəməet ke?” ¹⁷ Nerem Yesu árémé nə, ntíanwəp akem bəmpap abhi mankem. Ke beyə bo bəbhəñ manák be yi ákə menyñí maknkay bhə menkem.

Yesu atém nekáy sepep mǎnək ane babhíñi be mǎstat

(Mt 13.31; Mk 4.30-32)

¹⁸ Ɛbhíkí tat, Yesu arəm ye be, “Kefə Mandem kéchí mbə yi? Chəñ njenti kə ne yí? ¹⁹ Kefə Mandem fá amik kéchi mbə mósepep ane énək ené babhíñi be mǎstat, ane bápí amem nkí, séchák, ségó, sérɔp enək

* **13:16** Ndu nkaysi bo Israel, mbák mmu áchi ebhárémə Abraham, nó achi mmu ane Mandem ápəme.

ene kenen kētṵḵ kén̄te manyay ndū batáp ayi.”

*Yesu atém nekāy yis
(Mt 13.33)*

²⁰ Yesu apet arem be, “Chōṅ mp̄et njenti Kefō Mandem ne yi? ²¹ Kechi mbō yis ane ngōré ásóré achem ne nchán fláwa érát. Mandu yis wu akū fláwa nkem amwot, kpát ajwi amem enyinj ené yi achi aré.”

*Mbi mábhéri ke achi mbi nepém
(Mt 7.13, 14, 21-23)*

²² Ené Yesu árōṅ Yerúsalem, are te ndū betok begho ne bōbetok antōṅ nōkō bho Eyoṅ Mandem. ²³ Mmū amot abhep yi be, “Acha, chōṅ Mandem ampeme chi bāru bho?” Yesu arem ntá yap be, ²⁴ “Nu ka béfuet ndū nyūbhá ane áchí mábhéri. Nchí ghati bhe be beyá bho báyan chōṅ befuet manchwe ke bápú bhōṅ mbi. ²⁵ Mbōṅóket ánāṅ chōṅ amfate antiēp mbinywōp, bāte nefi mánder nōkō nekok ne mánik nōkō mm̄uet be, ‘Acha, nené bhese mbinywōp.’ Ke mbōṅóket ankeme chí be, ‘Mbíkí rinji bhe ne yé chí ebhak ene báfú.’ ²⁶ Māmbō ye berem be, ‘Pú séchōkō nyaka nebhuet amot sényié, ne senyu ne wō? Ne otōṅ Eyoṅ Mandem amem betok ebhese?’ ²⁷ Ke ákeme bhe chi be, ‘Mbíkí rinji bhe ne yé chí ebhak ene báfú. Fā ká me besí, bē bakū bebá mankem!’ ²⁸ Aré, chōṅ mándi kebho ne mámbak ndū nenyie amén mpok bāghō Abraham ne Aisek ne Jekóp ne baremé kepinti mankem chōkō ndū nebhueré kefō Mandem, ené batiébhé be nefi. ²⁹ Chōṅ bo mámfu mbi ne nsem, ebhē awónem ne awóghō, mánychōkō mányie epá ndū nebhueré kefō Mandem. ³⁰ Dinji ká be, chōṅ mbok bho abhen báchí ansem néne mándōp bōmbi, ne abhen báchí bōmbi mándōp ansem.”

*Yesu adi kebho eti bo Yerúsalem
(Mt 23.37-39)*

³¹ Ndū nkúbhé mpok eyō, mbok bōnkṵḵ Fárisi bārōk bāgháti Yesu be, “Fā fá dōk ebhak échák. Mfō Hérōd áyan beway wō!” ³² Yesu akeme bhō be, “Dók ká ghati Hérōd esōp eyō be, ‘Chōṅ ndok ambi bébok befōṅó bebábebe ne mbú bho echōṅ ne mbúré, ne égháká nōkō manywōp arát, nnaṅa betik ebha. ³³ Yēndu échí nō, mbōṅ berōṅ Yerúsalem. Nchí kō echōṅ ne mbúré ne éghaka nōkō ndū nywōp enen nejwi arát rīgaka aré. Amem Yerúsalem ke báway nōkō baremé kepinti Mandem.’ ³⁴ Yesu akók arem be, Eé Yerúsalem, bō Yerusalem! Bē bo báway baremé kepinti Mandem, mántemti nōkō ne batay ndu beway bo Mandem átó be mángáti bhe Eyoṅ eyi. Ndū beyá mpok, nján besot be mfyé am̄uet bé mámbak ne me mbō bōnkōk abhen nno nkōk ákúti nebhuet amot ne bebhap ebhi, ke bápú ka be nku nō! ³⁵ Ne néne, chōṅ Mandem amfere ntí ndū eket eyeka, éndōp enyu eyō. Nchí ghati bhe be, bápú pere ghó chōṅ mé, kpáte mpok ane bārem chōṅ be ‘Sémbítí mmu ane átwō ndū nnyén Mandem Acha.’”

14

Yesu abú mmu ndū nywōbhé neywēm̄uet bo Israel

¹ Ndū nywōbhé neywēm̄uet bo Israel nemot, Yesu arōk ményié nenyié amem eket ene munti amot ane achi múnkwō Fárisi. Bo Fárisi bhō bātep yi amík am̄uet begho ndū yi ákū. ² Mufú abhak besí Yesu ane ábhōṅó nemē afemntay. ³ Yesu abhép batōṅ ebhé Mandem ne bōnkṵḵ Fárisi abhen bachi are be, “Ebhé eyese éká be mámbú mmu ndū nywōbhé neywēm̄uet ke?” ⁴ Ke báke rem yēnyinj. Yesu asot mmu wu abú yí. Arō ye yí arōk. ⁵ Abhép yé bhō be, “Ntíkí mmū yweka ane móywi ne yé mpōṅ yi ákwen amem mbokó manyiēp ndū nywōbhé

neywēmuet ke yi keya yē yi, yē yo témté ámféré?”⁶ Bó kekway békeme Yesu yēnyin.

Mandem ábhōn manák ne mmu ane ásèpti mmuet amik

⁷ Ené Yesu áyìnì, aghó ndū bō abhen mánáká ndū epa báre yap bebhaká kenókó. Achye bhō manie be, ⁸ “Mpok mánáká wō ndū epá nebhay, óké tìni yap enókó kenókó ónchokó aré mbonyune ékwáy befakari be mának mmù ane acha wō.”⁹ Ne mmu ane ánáká bhe antwó andem be, ‘Faté chye epok ene ntá mmù-ne.’ Mbák émfákárí enyu yó, ðfaté ne beyá ntíanwóp bérōn bechokó ndū nebhuēt ane ábhíkí bhōn yē mandú kenókó. ¹⁰ Mpok mánáká wō ndū epa, yap chi enók ene ébhíkí bhōn yē kenókó, be mmu ane ánáká epa ántwó, ankwáy berem ntá ye be, ‘Nkwáne, twó chokó ndū enókó kenókó.’ Bō epa bachak mángō be mmu ane ánáká epa áchyè wō kenókó. ¹¹ Yē agha ane áyōn mmuet, Mandem ásèpti yi amik. Ne mmu ane ásèpti mmuet amik, Mandem ákòsi yi amfay.”

¹² Yesu arem ye ntá mmu ane ábhínì yí ndū epa nkwo be, “Mpok óbhínì bho ndū nenyíé, óké bhínì chí mamæere bhe, ne bōneréket ywe, ne bō nkáp abhen bachi kekwot ne wō. Mbák ómbínì chí menyū bo bhō, bó nkwó bákway bebhinì wō bé ónyíé nenyíé ne bhō ne eyó émbak akap ane óbhōn. ¹³ Mbák ðnák epa, binì bachébhébhō, ne babák, ne bakem, ne manemamík. ¹⁴ Ne eyó éndi encha mbonyune menyū bōbhō bápú kway bekeme enyin ene óká ntá yap. Ke Mandem ákap wō mpok yi ákù bo abhen bachi chak besí bhí mámpetnsem ndū nepém.”

Yesu atém nekáy epá egho
(Mt 22.1-10)

¹⁵ Yesu ánáná nókó bérémmenyin ebhen, mmu amot ane áchí ndū nenyíé ne yi, arem ntá yi be, “Chōn

éndi ntá yē agha ane ányíe epá ene ébhak ndū nebhuēt Kefō Mandem awu amfay!”¹⁶ Ne Yesu aghati yi be, “Mmūfu anak nyaka erem epa, abhinì beyá bho. ¹⁷ Mpok ane epa ébhónó bebho ákwáy nókó, ató mōbetok ywi be andak angati bo abhen yi anaka be, ‘Twó ká, mánan batonji yéntiki enyin.’ ¹⁸ Arak aghati bhó, ke yéntiki mmu wap arōbhe ghati yi chí be ndak akem yi. Ané mbi arem be ‘Nku nkí ne mbōn bérōn beyinì wu. Nikmuet, ghati etaye be áké benti.’ ¹⁹ Achák arem be, ‘Nku mpon byó ene ékwān baki. Nchí yan ndók ngó betik ebhen yó ékwáy beku. Nikmuet. Ghati etaye bé áké benti.’ ²⁰ Anefú arem be, ‘Néne ke mbáy ngoré. Mpú kwáy ye bétwó.’ ²¹ Mmō betok wu arak aghati etayi menyin ebhen bōbhō báreme. Mbōnóket abénti. Aghati mōbetok yi wu be, ‘Fú, dók áyák ndū yéntiki mbay ane áchí etok ne yéntiki nebhuēt ane bo báchí are sot bachébhébhō twó ndū epa ne bhō. Twó ne babák ne bakem ne manémamík.’ ²² Mmō betok arak atwó, arem ntá yi be, ‘Eta, nku enyin ené óréme ke eket ébhíkí re jwi.’ ²³ Etayi arem be, néne ‘Fú, dók, etok ndū babhí agho ne ndū babhí bebhi. Fíé betan bé bo mántwó bé eket epa énjwi. ²⁴ Dinì ká be, yē mmu amot ndū bo abhen njambi ke bó ketwó, apú kwáy béghókóti enyin ndū epa eya-ne.’”

Menyin ebhen nkonjo Yesu ábhónó ménem
(Mt 10.37, 38)

²⁵ Ngémtay bho béré kō ne Yesu. Ayibhiri mmuet arem ntá yap be, ²⁶ “Mbák mmu áyān bébhak ne me apú kwáy bebhá k nkonjo wa mbák abhíkí kōn me áchá etayi ne máyi, ne ngoré ywi, ne bōbhi, ne, bōmayi abhen babhakanem ne abhen baghoré ne ankōn me ancha ye chí mmuéré yi. ²⁷ Yē agha ane

ábhíkí ka beṛəkwə eyi eko ankoŋo me apú kway bebhak nkoŋo wa.

²⁸ “Mbák mmu ywəka áyàn bete eket egho, pú áyambi anchəkwə amik ankay, angə mbák nkáp ane yi ábhónjə akway ane yi áte eket anaŋa? ²⁹ Mbák abhíkí kə nə, ákwáy beghoko nebhúérəkət ke yí kete eket ánánjá, ne bo abhen bághó yə mámbə bəwáy yi be, ³⁰ ‘Ane abho bete eket ke echa yi menaŋa.’

³¹ “Ne sénsət be mfo amət abhōŋ batemé nenu nka byo (10, 000). Apeṛé rəŋ menu ne mfo ane ábhōŋ batemé nenu nka esa, (20, 000) ákwə yi? Pú áyambi anchəkwə, ankaysi sayri, mbák ákway menu ne mfo wu? ³² Ne mbák ángó bé betan ebhi bébhíkí kway, áto bo ntá mfo wu mpok batemé nenu bhi babhəet nekə nesie be mánsókórí enyu ené bápú nu ne bati.” ³³ Yesu arem ye be, “Echí enyumət ne be mankem. Mbák mmu abhíkí bhəŋ ntí beṛə yəntíkí enyiŋ ene yi ábhónjə, apú kway bebhak nkoŋo wa.”

*Ngán ane ábhíkí bhəŋ manyiŋti
(Mt 5.13; Mk 9.50)*

³⁴ Yesu arem be, “Ngán áchí erítí enyiŋ. Ke mbák ngán ábhíkí peṛe bhəŋ manyiŋti mi, ná bákway bekwə wu ampət ambak erítí ngán? ³⁵ Enyū ngán wu apú peṛe ri ndü yənyiŋ. Apú ri amik ne apu ri yé ndu befyə ndu ntó-takə ane báyan ámpós áchye ntəbhé-píə. Bato wu to. Mmü ane áyàn beghok ántá batu angok sayri.”

15

*Aghónəmən ane aneme
(Mt 18.12-14)*

¹ Mpokófu, babhebhé nkábhénti ne bakə bebá bachak béré kap Yesu ndu beghok menyiŋ ebhen yí átəŋ. ² Bónkwə Fárisi ne batəŋ ebhé Mandem bábho ménywínti be, “Mónkwáne ásyepi bə bebá, ne ányie te nenyié ne bhə.”

³ Ekə Yesu atém bó nekay enen be: ⁴ “Sénsət be mmü ywəka amət abhəŋ bághónəmən besa betay. Mbák amət anem ebhi, ákwə yi? Pú árdə ané besa menwi nsem nekə ne anwi, andək beyan awu amət kpát ambəŋ wu? ⁵ Ne mbák aghə wu, ápəkə anyanə manki ne manák, ⁶ ne mpok ane yi ágháká anywəp, ábhini maməere bhi ne bakokosi bhi, angati bhə be, ‘Nák ká ne me mbənyuné, mbəŋ ághónəmən wa ane ánémé nyaka.’” ⁷ Yesu arem ye be, “Nchí ghati bhe be nkúbhé enyu yə ké manák ábhák amfay ntá Mandem ne bəángel éti mmü bebá amət ane átikínsem ndü bebá bhi encha bo besa menwi nsem nekə ne anwi abhen bákáysi be bachí chak besí Mandem ne ntí apú ane bó bátik nsem ndü bebá bhap.”

Ebhókó nkáp ene énéme

⁸ Yesu apət arem be, “Sénsət be ngoré amət abhəŋ bebhókó nkáp byó. Mbák ebhək émət énem, ákwə yi? Pú ádure erónjə, ansət ketíní anyə eket enkem, ambyo sayri mbánkem kpatə angó yó? ⁹ Ne mpok ághó yə ábhini maməere ne bakokosi bhi, angati bhə be ‘Nák ká ne me mbənyune ngə ebhókó nkap ene eneme.’” ¹⁰ Yesu arem ye be nchí ghati bhe be bəángel Mandem bábhəŋ manák éti mmü bebá amət ane átikínsem ndü bebá ebhi.”

Nekəy chi ne bəbhi bati apay

¹¹ Ndu beṛəŋ ambi Yesu arem be, “Mmüfú abhəŋ nyaka bə babhakanem bati apay. ¹² Éwak émət, ane mónkwən arem ntá etayi be, ‘Eta, chye awa ákóré menyiŋ bé.’ Etayap akərə menyiŋ ebhi ntá yap bati apay. ¹³ Ansem mpəy manywəp, ane mónkwən anyokoti menyiŋ ebhi apəkə arək etək échák nekə nesie. Aré achəŋti menyiŋ ebhi menkem ndu ményie epə neṛem. ¹⁴ Achónjí nókó yəntíkí enyiŋ, erémé nsay ékwén etək eyə enkem, arəp

amə apay. ¹⁵ Εκα arək, abhat mmæet ne mmü etək εγə amət. Ató yi be ándók, áne nókó bakók bhi amem nki ywi. ¹⁶ Are yáñ menyie nenyié bakók, ke yě mmu kechye yi enyij menyie. ¹⁷ Ke ásóré nókó nkaysi ne mmæet yi arem be, ‘Ghó ká me-á, bakü betik etaya báchí awu mányíe nenyié mmæet ngəkngək, mándo nókó mbək, nsay átwə way me fá! ¹⁸ Chəñ mfá mpetnsem ntá Etaya ngati yi be, “Eta, nkə Mandem bebá, ne nkə wə bebá. ¹⁹ Mbíkí pere kway mmu ane bábhij be móywe. Sət me chí mbə nkəbetik ywě amət.”’ ²⁰ Afate abho bepetnsem ntá etayi. Ke ené yi abhæet nekó nesie, chí aghó yi ndu átwə. Ntínso nékém yi, afate, ajet arək akém yi abhene. ²¹ Mmə arem ntá yi be, ‘Eta, nkə Mandem bebá, ne nkə wə bebá, ne mbíkí pere kwáy mmu ane bábhij be móywe.’ ²² Ke chí aghati bəbetok bhi be, ‘Twó ká ayak ne éwet ene erí échá mǎnsəbheri yi ne yə, mǎmfyé yi senəñ ndü senəñáwə, ne nkwbhánya bekak. ²³ Dók ye ká mǎnkem mósené mpəñ mǎngwáy mǎnkə nenyié be sényié senkə manjá, ²⁴ mbənyune mówa-ne agü nyaka, ke néne apət achi nepém. Anem nyaka ke mpet ngə yí.’ Afə ké epa ébhó.

²⁵ “Mpók yə, móywi ane nsénsi abhak ebhi. Agháká nókó kekwót ne eket ndü yi afu ebhi ápetnsem anywóp, aghók ndü nkenkwet ne nebhen néchi anywóp. ²⁶ Abhij mməbetok amət abhép yí be ‘Ntiki ndak áchí fá echəñ?’ ²⁷ Mmó betok wu aghati yí be ‘Mómáye apetnsem, ke etaye áway mósené mpəñ mbənyuné apetnsem dok.’ ²⁸ Mómbi wu abénti, anisi bechwe anywóp. Chí afú arək are anik yí mmæet be anchwe anywóp. ²⁹ Ke akeme etayi chí be, ‘Yij, beyá mamié ane ankem, nchí fá ne wə, nkə nəkó betik ntá ye mbə nsem. Yě ərem be yi, nkə kə, nke tan ntí. Yě

no, əbhíkí re chye me yě chí mómen bé nkə mǎnják ne mamæere bha. ³⁰ Ke mpok móywe-ne mmu áronó ányie menyij ebhe ne baghəré-nekə áperénsem, əwáy yi esenéməñ!’ ³¹ Chí abhij ye yí arem be, ‘Mówa, əchí fá ne me mpók nkem, ne yəntiki enyij eya, chí eye. ³² Echí mbə erítí enyij be senkem epa éne, sénká manjá, mbənyune mómáye ne agü nyaka ke néne achi nepém. Anem nyaka ke sépet segho yí.’”

16

Yesu atém nekay betəñ enyü mmu ákwáy békə ne nkáp

¹ Yesu apət arem ntá bakoño bhi be, “Müncáp amət achi nyaka. Abhón mübetik ane ákem menyij ebhi menkem. Bo bǎgháti yi be, mmü betik ywí wu áchəñti nkáp ywi. ² Abhij mübetik wu arem be ‘Ntiki ndak né ngoko éti ye? Dók twó mé ne bekáti ebhen ósiní yəntiki enyij eya aré. Əbhíkí pere kwáy békem menyij ebha.’

³ “Mmü betik wu arem ne mmæet yi be, ‘Chəñ nkə yi? Mmæet apü mé békə betik betəñ betəñ, ne ntí ánwəp me menij menij. ⁴ Əbhíkí tat, arem be, néne ndij enyij ene nchí kə bé bo mǎnsiéptí me amem beket ebhap mpok báferə me ndü betik.’ ⁵ Abhij bö barem abhen chi-betik ywi amət amət. Abhép ane mbi be, ‘Yi ókém chí-betik wa?’ ⁶ Akeme yi be ‘Babhanjá bawet besa betay.’ Mmü betik wu aghati yi be, ‘Ghó ekati barem eye, sət, wupsi, sijn babhan besa bepəy nsem byo ndü ené ekə ne.’ ⁷ Abhép ye anefú be, ‘Ókém ná?’ Akeme be, ‘Bebhá nchwi besa betay.’ Mmü betik wu achye yí ekati barem arem be, ‘Sət, wupsí sijn bebhá nchwi besa menwi ndü ene ekə.’ ⁸ Chí-betik ywi ághó nókó bé arwó yi enyuyə, akaka yí bé yi abhəñ kəñwán békáysi ndak. Echí tetep be bö mmiki ne bákə menyij

ebhap ne keŋwaŋ bácha enyũ bo Mandem bákũ ebhap.”

⁹ Yesu arem be, “Kefõ bakáp ne menyinjí mmik kékway bétwə ne bebépti menyinj ke nchí ghati bhe be, mãnsót kə mãnkə bo mámbák mamæere bheka bē mpok kémáy, Mandem ánsot bhe ndũ bechókó bhi ebhen bébhíkí bhəŋ ngwenti. ¹⁰ Mmũ ane ábhəre bariep ndũ báru menyinj, ábhəre bariep mi ndũ beyá menyinj. Ne mmu ane ápú bhæere bariep ndũ báru menyinj, apú bhæere bariep ndũ beyá menyinj nkwo. ¹¹ Mbák bábhíkí təŋ be bábhəre bariep ndũ baraká nkáp ne menyinjí mmik, agha ákway besiki ntí ne be amfye kefõ bakáp eken kebhíkí bhəŋ ngwenti amə yeka? ¹² Mbák bápú bhæere bariep ndũ menyinj ebhen báfyé amə yeka, yé mmu apú kway bechye bhe menyinj ebhen bechi amfay? ¹³ Yé məbetok apu kwáy betok bachi batí apay ndəŋ amət. Mbák ámbón bachi bapay, ákəŋ amət ancha anefú, mbák épú nó, áchye kenókó ntá amət, ambyak anefu. Mmu apu kwáy betok Mandem antok nəkə menyinj mmik.”

Mbok menyinj ebhen Yesu árémé

¹⁴ Yesu árém nókó menyinj ebhen, nkwo Fárisi bo bákónó nkáp tontó báre way yi. ¹⁵ Yesu aghati bə be, “Bé bächí bo abhen bátəŋ mmæet be bächí chak besí bho. Ke Mandem arinjí bati yeka. Enyinj ené bo báyingí bé ebhəŋ menwəp chí enyinj ene Mandem ápəp.”

¹⁶ Yesu apət arem be, “Jón Njwiti ápére twə, bo bátəŋ nyaka chí menyinj ebhen bechi amem basinj Moses ne amen baremé kepinti. Basinjí mə ké bo bákóno nyaka. Jón átwó nókó, bábhə beghati bho Mbok Ndíndí éti Kefõ Mandem, ne yéntiki mmu are nu bechwe aré ne betəŋ. ¹⁷ Ke echi wikirik be mfay ámfúét, mmik amfæet, echa

be mandú enyinj ndũ basinj amen Moses ne amen baremé kepinti áném. ¹⁸ Echi ye be, yéntiki mmu ane áró ngoré ywi ndũ nebhay, akwəŋ berwəp. Ne mmu ane ábháy ngoré ane nném áró ndũ nebhay, akwəŋ nkwo berwəp.”

Nekáy múnkáp ne Lásárəs

¹⁹ Yesu atém nekay enén be, “Múnkáp amət achi nyaka ane afyé nden beyá nkáp, anyie nəkə epa yéntiki nywəp. ²⁰ Nchébhému amət achi nyaka. Aka nyén be Lásárəs. Báre bhæere yi ndũ nyũbha múnkáp wu mpoknkem. Mmæet yi ajwi ne befæet. ²¹ Abhón ekwak menyie yé chi bechəkəti ebhen békwənti amik mpok múnkáp anyie menyie. Enyinj echak abhak be mmú múnkáp éré rəŋ éniŋi nəkə befæet ebhi. ²² Ansem mpok, nchébhémú wu agú, bəángel Mandem basət yi barək amfay, bákə yi achəkə kekwoət ne Abraham. Múnkáp agú nkwo, bábhéme yi. ²³ Arək etəkó bawú, abhak ndũ beyá esəŋəri aré. Ayón nókó amik amfay, aghó Abraham nəkə nesie ne Lásárəs abhak yí nepaká mmæet. ²⁴ Múnkáp wu akók ye arem be, ‘Eta, Abraham, ghə me ntínso. Tó Lásárəs ántəp senəŋ awə ndũ manyiep antwə ankweŋe me ntí mandú. Nchí ndũ beyá esəŋəri amem ngó-ne.’ ²⁵ Ke Abraham akeme yi chi be, ‘Mówa, ké ghəkəntik be mpok óchí awu amik, óbhəŋ nyaka berítí menyinj ené Lásárəs ábhónó chí bebépti menyinj. Ke néne yí achi sayri fá ené wə óchí ndũ nenyié ámén. ²⁶ Dinjí nkwo be, erémé nepi nékore bhesə enyuné, yé mmu apu kway befú fá ampe antwə ntá yeka; ne yé mmu apú kway berə ebhə yeká, ampé ántwó fá ntá yeŋe.’ ²⁷ Múnkáp wu arem be, ‘Eta Abraham, níkmæet tó ye Lásárəs ndũ nneréket etaya. ²⁸ Mbəŋ bəmaya bati atay. Ghati yi ándók ánseŋti bhə be báké

twɔ nkwo ndũ nebhæét nenyié ámén ane.’²⁹ Ke Abraham akeme yi chí be ‘Bõmaye babhɔn basin Moses ne amen baremé kepinti. Mángók menyin ebhen basinjí mɔ ághati bhɔ.’³⁰ Arem ntá Abraham be, ‘Ae Eta Abraham, eyɔ ébhíki kway. Mbák mmu amot ane ánánjá águ ámpétntsem angati bhɔ, chɔn mántikntsem ndũ bebú bhap.’³¹ Abraham aghati ye yi be, ‘Mbák bõmaye babhiki ka beghok menyin ebhen bechi amem basin Moses ne amen baremé kepinti, nɔ bápú kway beghok ye chí mmu ane ánánjá águ ke ápetntsem ntá yap.’”

17

Sot ka mpok be mmu áké kɔ nti ankwen ndũ bebú
(Mt 18.6, 7, 21, 22; Mk 9.42)

¹ Yesu abho béghati bakoŋo bhi be, “Mamɔ ane átɛn bo ndũ bebú ápú nók bétwɔ. Ke chɔn émbep éntcha ntá mmú ane ákɔ mamɔ ántwɔ ntá bhɔ!”² Echí sáyri ntá mmu wu be mánsot ntay negho mánsot emi eyi, mámesé yí amem manyu echa yi bebhak nepém ankɔ mmú amot ane áńók Mandem ankwen ndũ bebú.³ Sot ka mpok! Mbák mómaye ánkɔ wɔ bebú, ghati yi bé ándó epin eyɔ. Mbák atikntsem ndũ bebú bhi, foŋori yi.⁴ Ne mbák akɔ wɔ bebú ndɔn tándramot ndũ ewak ne yéntiki ndɔn antwɔ, anik wɔ mmæt be, ‘Eta foŋori mé,’ òbhɔn béfónori yi.”

Neka nébhɔn betan

⁵ Bõnto Yesu barem ntá yi be, “Acha, kwak bé neka enese néntán nendok ambi.”⁶ Acha akeme bhɔ be, “Mbɔ bábhɔn neka ne Mandem enén néchí yé chí nínjíninjí mbɔ mósepem ane enok éne bábhinjí be *móstat, mbɔ bákway béghati enok ene be, ‘Fá fá ne bakan dók tɛ awu amem manyu’, ne yó éngok be.”

Betik ebhen mübetok Yesu

⁷ Yesu arɔk ambi betɔn. Arem be, “Sénsot be mmú yweka amot abhɔn mübetik ane áchí ebhi ákɔ betik, yé chí ndu bebhábhɛri bághɔnámén, yé chí ndu békwán mbanj. Mbák afú ebhi apetntsem anywóp, wɔ chibetik ywi ðghati yi be, ‘Tɔwɔ chókó amik nyie nenyié?’⁸ Pú ðghati yi chí be, ‘Dók wupsí nden, kɔ nenyié twɔ ne nɔ. Nnánj nnyié nnánjá, ónsot ene ònyie?’⁹ Mbák akɔ mbɔ enyu óghátí yi apú kwáy bekaka yi be, ‘Ókɔ a’ mbɔnyune akɔ chí betik ebhen yi ábhónó bekɔ.¹⁰ Embák ye enyumot ne bhe. Mánánj mánkɔ betik menkem ebhen báchyé bhe, bábhɔn berem chí be, ‘Séchí chí bɔ betok, yé ndak áchák apú. Sékú chí enyin ene sébhónó békɔ.’”

Yesu abú bɔ ebhanákwa bati byo

¹¹ Ndu Yesu ákɔ berɔn Yerúsalem, are fúét ndũ ndyerebhi Samária ne Gálili.¹² Nɛchwe áchwé amem mótok amot, bɔ ebhanákwa bati byo bághó yi ndu átwɔ, báte, kerón kékwót ne yí.¹³ Bábhɔ bebik mándeme nɔkɔ bé, “Yesu, Eta, ghó bhese ntinso.”¹⁴ Yesu ághó nókó bhɔ, aghati bhɔ be, “Dók ká ntá bachiákap Mandem be mánychák bhe.” Ené bárɔn, ebhanákwa yap émay.¹⁵ Mmu wap amot ághó nókó bé atan, abho bepetntsem ntá Yesu ambiti nɔkɔ Mandem ne eyɔn amfay.¹⁶ Agháká nókó besí Yesu, akwén yi bekak ankaka nɔkɔ yi. Éfákári be mmú wu achí chí mmu Samária.¹⁷ Yesu arem ye be, “Pú bɔ bati byo ke mbúú? Abhénéfú bati nénénamot báchí fá?”¹⁸ Ndiere kenkɔ ne aywinti ke áperéntsem bebíti Mandem-é?”¹⁹ Yesu aghati ye mmu wu be, “Faté, dók ebhak eye. Neka enén òbhɔnɔ ne me nékɔ atan.”

Netwɔ Kefɔ Mandem

(Mt 24.23-28, 37-41)

²⁰ Nywɔp némot, mbɔk bɔnkɔw Fárisi bábhɛp Yesu be, “Ntíkí mpok Mandem ábhák ne bo fá amik mbɔ

Mfɔ wap?” Akeme bho be, “Yɛ erij epú ene étɔn be Mandem abho békem bo mbo Mfɔ wap. ²¹ Ne yɛ mmú apú kwáy berem yɛ be, ‘Ghó ká Mandem fa ne bho mbo Mfɔ wap!’ Diji ká be Mandem anán achi Mfɔ ndú nkwo ywɛka.” *

²² Yesu arem ye ntá bakoŋo bhi be, “Mpok átwò ane bábhɔn chɔn ekwak bebhak ne Me Mmu mfú ntá Mandem yɛ chi ndú nywɔp nemɔt ke be kebhoŋ mbi. ²³ Mpók yɔ, chɔn bo mámbak abhen bágháti bhe be, ‘Ghó ká yi awu!’ Báchák mandem be, ‘Ghó ká yi fá!’ Mbák mǎngók nɔ, báké rɔn, báké bho békoŋo bho. ²⁴ Mbo enyú miámian ákɔt angɔɔ, befú ebhókó nebu émɔt beghaka échák, nɔ ké ébhónó bebhak mpok Me Mmu mfú ntá Mandem nchí twɔ. ²⁵ Ke yí abhoŋ beyambi angó beyá esɔŋɔri ne mkpáká bho abhen echɔn mámbyak yí, ke antwó. ²⁶ Mbo enyu éfákári nyaka mpok Nóa, nɔ ké éfákari chɔn ke Mmu ane áfú ntá Mandem ambesi. ²⁷ Bo mányìe nyaka mányù nɔkɔ, abhen bábhay baghoré mámbay nɔkɔ, ne abhén bátók bho mántoko nɔkɔ kpate nywɔp enen Nóa áchwé amem áchwí, ne manyier átwó akuti mmik awáy bɔ mankem. ²⁸ Chɔn émbak nkwo mbo enyú echi nyaka mpok Lot. Bo mányìe nyaka ne mányù nɔkɔ. Bákù nyaka menyin ne abhen béti mánti nɔkɔ menyin ebhap. Mbak bákwan nyaka nenyíe, abhénéfú mánte nɔkɔ beket. ²⁹ Ke ndú nkúbhé nywɔp enén Lot afa etak Sódom, Mandem akɛ ngó áfú amfay ne ekem mbo batay ane ádu, anye mbo manyier, ásɔŋ bɔ mankem. ³⁰ Nɔ ke ébhák chɔn ne bo mpok Mmu ane áfú ntá Mandem ábhèsi.

³¹ “Ewak eyɔ, ébhák enyumɔt ne mmu ane achi amfay eket. Aké rɔn kpík anywɔp be ampokɔ menyin ke ambue. Enyumɔt ne mmu ane

achi ebhi. Aké rem bé ápetnsem anywɔp ansɔt yɛnyin. ³² Báké ghokantik enyin ene éfákári nyaka ne ngoré Lot. ³³ Mmú ane áyan bereme mmuet, chɔn aném nepém eni. Ke yɛ agha ane áká ménem nepém eni éti ya, chɔn ambón nɔ. ³⁴ Nchí ghati bhe be, ndú mpok yɔ ane mɛpetnsem, bɔ bati apay bákway bebhuere ndú bekók mémɔt, mánsɔt amɔt mandak ne yí, mándɔ anefu. ³⁵ Baghoré bati apay bákway bebhak ndú ntay nemɔt mánkɔk nɔkɔ nchwi, mánsɔt amɔt mándak ne yí, mándɔ anefú.” ³⁶ [Bɔ bati apay bákway bebhak ebhi, mánsɔt amɔt, mándɔ anefú.] ³⁷ Bakoŋo Yesu bábhép yi be, “Acha, menyin ebhén éfákari chɔn fá?” Yesu arem be, “Nebhuet ane egú-nnya echi, aré ké kenen eken kényìe begú nnya kécheme.”

18

Nekay kénkwésé ne ntanjá manyé

¹ Yesu atém nekay enénéfú ntá bakoŋo bhi ndu betɔn bho be, bábhɔn menikmuet ntá Mandem mpoknkem, keferɛ ntí are. ² Arem be, “Ntanjá-manyé amɔt achi nyaka etakofú, Mandem yi ke chye kenókó, ntí nkwa yi kebhoŋ mpok ne yi. ³ Kénkwésé amɔt abhak nkwo etak eyɔ. Are rɔn ntá ntanjá manyé wu anik nɔkɔ yí mmuet be, ‘Eta, tánj manyé ya sayri fere me amó múmpap awa.’ ⁴ Ndú nebhoŋet, ntanjá manyé wu kefyé ntí. Ke ansem mpok, achokɔ dií arem ne mmuet yi be, ‘Yɛndu mpú chye Mandem kenókó, ne mbíkí bhɔn mpok ne ntí nkwa, ⁵ ke ndu mɔngoré-ne árɔn chi ambi bechye me esɔŋɔri, chɔn ntánj manyé yi sayri nchye yi. Mbák epú nɔ, apú sebhe me ante amik.’”

⁶ Yesu Acha arem ye be, “Bághok nɔ enyin ene ntanjá manyé ane ápú chak áréme? ⁷ Mbák mmu mbo

* 17:21 Ekway bebhak nkwo be: Kefo Mandem kénán kéchi amem bati ayeke.

yi ákwáy nyaka békwak móngoré wu, Mandem ke apu kway bekwak bo abhen yi áyábhé mbák bádi kebho ntá yi bēti ne ngósi? Akway béchónti mpok ke ankwak bhó? ⁸ Nchí ghati bhe be, choh Mandem amkpót manyé áyák anchye böbhi. Ke mpok Mmu ane áfú ntá Mandem ápérénsem, choh angó bo abhen bábhónó neka ne Mandem fá amikí?"

Yesu atém nekáy múnkwó Fárisi ne mbebhé nkabhénti

⁹ Yesu atém nekay enénéfú ntá bo abhen bakaysi nyaka be bachi chak besí Mandem, mámbiyaka noko bo bachak. ¹⁰ Yi be, "Bo bati apay báröh nyaka menikmuet amem ekerákap Mandem. Amot abhak múnkwó Fárisi, anefú abhak mbebhé nkabhénti. ¹¹ Múnkwó Fárisi ate eyí ebhak anik mmuet be, 'Mandem, nkáká wó be mpú mbó bo báchák abhen bachi baghép, baká bebá, ne bakwené berwop. Nkáká wó be mpú mbó yé chí mbebhé nkabhénti ane áté nó awu. ¹² Nchí bhak ndü netarénsay ndöh épáy ndu sónde amot. Ne ndü menyih ebha menkem nchí chyé ndu amot amfay baru byo mbó akap ntá ye.' ¹³ Ke mbebhé nkabhénti ate neko nesie. Nti, yi ke yoh amfay, ne adep awó anti arem be, 'Eta Mandem, nchí mmú bebá. Ghó me ntínsol!' ¹⁴ Nchí ghati bhe be Mandem ásót nyaka be mbebhé nkabhénti wu achí chak besí bhi. Ekabhák nō ne múnkwó Fárisi mbonyuné Mandem àsépti yéntiki mmu ane áyoh mmuet, ke ákosi yé agha ane àsépti mmuet amik."

Yesu ayét mámbó

(Mt 19.13-15; Mk 10.13-16)

¹⁵ Bofú básót böbhap bárók ntá Yesu ne bhó be yi anyana bó amō anti anjet bhó. Baghókó bhi bághó nókó nō, bábho besáyi bhó be báké ka nō. ¹⁶ Ke Yesu abhijí böbhó ne böbhap. Ne ntá baghókó bhi arem be, "Dó ká mámbó mántwó ntá ya,

báké chyet bó mbi mbonyune bó abhen bachi mbó bhó ké Mandem abhak Mfó wap." ¹⁷ Diji ká be, mbák mmu abhíkí rō Mandem ankem yi mbó mónkwen apú kway bebhak ndü mpáy bo abhen Mandem achi Mfó wap wáwák.

Múnkáp

(Mt 19.16-30; Mk 10.17-31)

¹⁸ Ewak émot, münti bo Israel abhép Yesu be, "Ntoh, wó mmú ndíndí, choh nka yi ke mböh nepém enén nebhiki bhoh ngwenti?" ¹⁹ Yesu akeme yi be, "Ndaká yi óbhijí me be mmú ndíndí? Mmú ndíndí apú. Mandem aywinti ke achi Mmú ndíndí. ²⁰ Diji bebhé Mandem. Bérém be, 'Oké kwen berwop. Oké wáy mmu. Oké ghep. Oké te ntísie ákwaré. Ché máye ne etaye kenókó.'" ²¹ Mmú wu árem bé "Nnáh nchí bhære bebhé ebhen menkem." ²² Yesu ághókó nókó nó, arem ntá yi be, "Erop enyih émot ené óbhíkí re ka. Dók tí menyih ebhe menkem, chyé nkáp ntá bachébhébo. Mbák ónká nō, choh ómbón kéfō menyih amfay. Jntwó ye onkoho me. Ne choh ómbón kéfō menyih awú amfay." ²³ Aghókó nókó nó, apop, arabhe röhéröh mbonyune abhoh nyaka beyá menyih. ²⁴ Yesu ayijí yi, arem be, "Ebémuet tontó be múnkáp anka Mandem ambak Mfó ywi. ²⁵ Echí wikirik be mporoh baso ámfuet ndü mbok mbiábban écha múnkáp béka Mandem ambak Mfó ywi." ²⁶ Bo abhen baghoko beyoh ebho bábhép Yesu be, "Agha ákwáy ye bebho nepém enen nébhíkí bhoh ngwenti?" ²⁷ Yesu akeme bhó be, "Enyih ené écha nkawáwan, épú cha Mandem."

²⁸ Pita asá eyoh arem be, "Yijí, séró menyih menkem sékōho wó." ²⁹ Yesu aghati bhó be, nchí ghati bhe be, "Mmú ane áró yé eket, yé ngoré, yé bömayi, yé etayi ne

máyi, ne yě bǎbhi ɛ̄ti Kefǎ Mandem, 30 Mandem áchye chǎj yi menyij ebhen beyǎ becha ebhen yi aneme fá amik. Ne chǎj ambǎj nepém enen nébhíki bhǎj ngwenti ndũ mmik nkǎ.”

Yesu arem ndǎj ené éjwi érat bé chǎj mángwáy yi

(Mt 20.17-19; Mk 10.32-34)

31 Etat nǎkǎ, Yesu asǎt baghǎkǎ bhi bati byo ne apay nepak. Abho bégháti bhǎ be, “Ghók kǎ! Sérǎj nǎ chí Yerúsalem, ne aré, chǎj yǎntiki enyij ene baremé kepinti Mandem básinjí ɛ̄ti Mmu ane áfú ntá Mandem émfakari. 32 Chǎj mánkém yi mámfye amǎ bǎbati abhen bápú bo Israel, mánjókǎ yi, ne mánsǎkǎti yí, ne mámpati yi batié amǎet. 33 Chǎj mándén yi ne ekpa, ne mángwáy yi. Ke égháká nǎkǎ manywǎp arat, ampetsnem ndũ nepém.” 34 Ke baghǎk Yesu kejwimem yě chi ndũ enyij émǎt ndũ ebhen yi árémé. Bébhak bhésé bhésé ntá yap ne bó kékém enyij ene yi areme.

Yesu abú nnémámik etǎk Jeriko

(Mt 20.29-34; Mk 10.46-52)

35 Mpok Yesu aghaka kékwǎt ne Jeriko, nnémámik amǎt abhak nepak mbi chókǎ, anijí nǎkǎ meninjí. 36 Aghókǎ nǎkǎ ndũ beyǎ bó báfuǎt, abhép enyij ene éfakari. 37 Bágháti yi be, “Yesu ane Násáret ke áfuǎt.” 38 Abho ye bébik be, “Yesu! Mmǎ Mfǎ Debhít! Ghó mé ntínso!” 39 Bo abhen bárǎj ambi báré sayti yi be ánychókǎ kpák; ke akpik are bik ne eyǎj etanjetaj be, “Mmǎ Mfǎ Debhít! Ghó mé ntínso!” 40 Yesu áte, achye eyǎj be mántwǎ ne yi. Bǎtwǎ nǎkǎ kékwǎt ne yi, Yesu abhép yi be, 41 “Jyáj mǎnkǎ wǎ yi?” Akeme Yesu be, “Acha, nchí yan mpet ngǎ mbanj.” 42 Yesu arem ye ntá yi be, “Ghó mbanj. Neka enén ǎbhǎj ne me nékǎ ɔtanj.” 43 Témte wu, abho beghǎ mbanj! Ne abho bekojǎ Yesu, ambiti nǎkǎ Mandem.

Bo mankem bághǎ nǎkǎ nǎ, babhǎ bebíti nkǎ Mandem.

19

Yesu ne Sakio

1 Yesu achwe etǎk Jeriko are kǎ befuǎt. 2 Mmu amǎt abhak aré ane aka nnyén be Sakio. Abhak múnti babhebhé nkábhénti. Abhǎj beyǎ nkáp. 3 Arinjí nǎkǎ bé Yesu áfuǎt, abho beyanj mbi be ángǎ enyũ mmu Yesu achi, ke ɛ̄ti kembij eki ne beyǎ bo, yi kékwáy beghǎ yi. 4 Ajǎt arǎk ambi, akǎ amfǎy enǎk ene bábhijí be Síkámǎ ndũ mbi ane Yesu ákǎ are ndu áyǎj beghǎ yi. 5 Yesu ágháká nǎkǎ are, ayon amik amfay aghati Sakio be, “Sakio, sep twǎ áyák. Mbǎj bébhak eket eye echǎj.” 6 Sakio asej amik áyák, anak Yesu eket yi ne beyǎ manják. 7 Bo bághǎ nǎkǎ ndũ Yesu árǎj ndũ eket Sakio, báré nywinti mándeme nǎkǎ be, “Yesu árǎj bebhák kenkǎ amem eket nkǎ bebú.” 8 Ené Yesu ne Sakio báchí anywǎp, Sakio afate arem ntá Yesu be, “Acha, ghók, chǎj nkǎre menyij ebha ndũ baru apay, nchyé ndu amǎt ntá bachébhé bhǎ. Ne mbák nsǎt enyijí mmu ndũ mangwǎ, chǎj nkeme yǎ ndǎj enwi.” 9 Yesu arem ntá yi be, “Echǎj, Mandem apémé wǎ ne efo eye enkem mbǎnyune wǎ nkǎwǎ ɔchí ebhárémǎ Abraham ane Mandem ábhǎj bépéme. 10 Ne Me Mmu mfú ntá Mandem ntǎwǎ béyáj ne bépéme chí bo abhen manémé ebhi.”

Yesu atém nekǎy mmu ane drǎ bakǎ betik abhi ne nkáp

(Mt 25.14-30)

11 Ené bo bághǎk menyij ebhen Yesu árém, arǎk ambi betem nekay nechak. Ntí abhak be, anáj agháká nyaka kékwǎt ne Yerúsalem, ne bo bákǎysi nyaka be Kefǎ Mandem kétwǎ fá amik mandú mpok. 12 Yesu aghati ye bhǎ be, “Nném mmu amǎt arǎ nyaka etǎk yi arǎk etǎk échák nekǎ nesie bé mánkǎ yí mfǎ ntá bǎbhi ke ampetsnem.

13 Apéere rōn, abhiñi bakã betik abhi bati byo. Achye yëntiki mmu wap ebhá nkáp, arem be ‘Kó nókó ká esie ne nkáp wu kpátè mpok neperénsem ená.’ 14 Arō ye are rōn. Ke bō etok yi bápap nyaka yi. Bátó ye bo be mándók mángátí mfō ngo be ‘Acha, sébhíki yan mmũ-ne ambák mfō ywese.’ 15 Yē nō, nerōn yi arōnō bákú yí mfō. Apéré nókó nsem etok yi, abhiñi bō betik abhen yi achye nyaka nkáp be mántwó yi angō nsay ane bábhónó. 16 Ane mbi arak aghatí yí be, ‘Acha, mbōn nsáy bebhá nkáp byo amfay ebha émot ene óchyé me.’ 17 Mfō wu arem ntá yi be, ‘Oká sayri, ochí erítí nkubetik! Tëndu ótónó ndũ mandú enyñ ye óbhàre bariep, mēchyè wō betan bekem betok byo.’ 18 Ane ájwí bati apay atwó arem be, ‘Acha, mbōn nsáy bebhá nkáp betay amfay ebha émot ene óchyé me.’ 19 Mfō arem ntá nkubetik wu be, ‘Mēchyè wō betan békém betok begho betay.’ 20 Nku betik achák atwó arem be, ‘Acha, ghó ebhá nkáp eye. Nnep nyaka wu ndũ ebhókónden mbese. Mbíki kē enyñ ne wu. 21 Mbōn nyaka becháy mbonyune ochí mmu mbeápak. Enyñ épú eye, ósōresot. Ne óghem enyñ ené óbhíki pi.’ 22 Mfō wu aghatí yi be ‘Wō nkubetik mbámba, eyonñny ye éway wó! Órñjì bé nchí mmu mbeápak. Órñjì bé nchí sot ené épú eya, ne nchí ghem ené mbíki pi, pú nó? 23 Ke ndak yi óbhíki fyé nkáp awa amem ekerénkap? Mbō oká nō, mbá ndu ntwó né, mbíki sot wú ne nsáy?’ 24 Aghatí ye bo abhen báchí are téé be, ‘Sot ka ebhá nkáp eyí yō mánchye ntá mmu ane ábhónó bebha byo.’ 25 Bárém ntá yi be, ‘Acha, pú yi abhōn bebhá byo?’ 26 Mfō wu akeme be, ‘Nchí ghati bhe be, mmu ane ábhónó, báchye yi échák. Ke ane ábhíki bhōn, básot ntá yi yē chí mandú ane yi ábhónó. 27 Ne mbák chí

bōmpap abha bhēn, abhen bábhíki yan nyaka be mbák mfō wap, twó ká ne bhó fá, mángwáy bhó besí bha.’”

Yesu achwe Yerusalem mbō mmu ane anu ansot awónem
(Mt 21.1-11; Mk 11.1-11; Jn 12.12-19)

28 Yesu átém nókó bhó nekay enen, arak ambi békō berōn Yerusalem, yi abhak ambi, bo abhen báchí ne yi mankonjo nókō ansem. 29 Agháká nókó kékwtót bōbetok Betfáge ne Bétani, ndũ Njie Menak *Olif, ató baghókó bhí bati apay ambi. 30 Aghatí bhó be, “Dók ká ndũ mótok ane achi afō ambi. Nēchwe ane báchwe are chōn mángō mó mpōnō batu sesét, ane yē mmu abhíki re kō ne yó. Kañari ká twó me ne yó. 31 Mbák mmu ámbép be ntí ane bákānari yó, ghati ka yí be, ‘Acha ke áyàn yó.’”

32 Bō abhen yi átó, bárók, bághó yëntiki enyñ mbō enyñ yi aghatí bhō. 33 Ené bákānari mómpōnō batu wu, bō abhen babhōnō yō, bábhép bhō be, “Ndaká yí bákānari mómpōnō batu wu?” 34 Bákéme be, “Acha áyàn yó.” 35 Bárók ye ne yó ntá Yesu. Básot nden ené mfáymæt eyap basōbheri mómpōnō batu wu, bákwák yi achókō amfay. 36 Ne ndũ yi ákō árōn, bo béré sot ndené mfáymæt eyap mángay nókō ambi be mómpōnō batu wu ankō amfay.

37 Agháká nókó kékwtót ne nebhwæt ane mbi árō Njie Menak Olif ásèp Yerusalem, ngémtáy bakoñō bhí bábhó menák, mámbiti nókō Mandem ne eyōn amfay éti menyñjì maknkay menkem ebhen bó bághó. 38 Mándeme nókō be, “Mandem ánjét mmu ane átwō ndũ nnyén Acha! Mandem Mfay ke áchyé kpák. Sénchíe yí kenókó!” 39 Mbók bōnkwo Fárisi abhen báchí ndũ ngémtáy bo bhō, bárém ntá Yesu be, “Ntōn, sáy bakoñō bhe mánhókō kpák.” 40 Yesu akeme bhō be, “Nchí

ghati bhe be yě mbá mánychəkó chí kprák, batay ábik ambíti Mandem.”

Yesu adi eti Yerusalem

⁴¹ Yesu ágháká kékwoť ne Yerusalem, aghó etək, adi kebho ndü ntínso nékem yi ne Yerusalem, ⁴² andeme nəkó be, “Mbó be báříní yě chí echəŋ, menyiŋ ebhen békú bo mámbónj kprák, mbá éri-e! Ke néne, bechi bhese bhese nta yeka ne bápú ghó bhó. ⁴³ Mpok átwò ane bómppap abheka bátwò máncap be, mántep nkók ankap etək yeka, máncet bhe bebhě menkem. ⁴⁴ Ne máncwe mánaŋa bhe ne bóbheka mankem, mámokoti etək enkem enyuné yě ntay népú rəp amfäy nti. Chəŋ émfakarí nò, mbənyuné bəbyak Mandem mpok yi átwò bépeme bhe.”

Yesu achwe ekerákap Mandem abók bakšsie

(Mt 21.12-17; Mk 11.15-19; Jn 2.13-22)

⁴⁵ Yesu arək achwe amem ekerákap Mandem abho bebok bō abhen bákō esié amem, ⁴⁶ ambe nəkó ne bhó be, “Ékátí Mandem éřem bé Mandem arem be, ‘Éket eya ébhəŋ bebhak chí ekeré neníkímuet’, ke báyíbhírí yó éřəp chí eket ené bəghép bəbhése are!”

⁴⁷ Yesu are rōŋ ye antəŋ nəkó bo amem ekerákap Mandem, yěntiki nywəp. Bōbati bachiákap Mandem, ne batəŋ ebhé Moses, ne bōbati etək bachak báre yán mbi beway yi. ⁴⁸ Ke bó kebhónj mbi mbənyuné bo mankem bábhónj nyaka ekwak bəghok menyiŋ mankem ebhen Yesu arəm.

20

Bábhép Yesu ebhak ene betan ebhi bэфú

(Mt 21.23-27; Mk 11.27-33)

¹ Éwak éməť, ené Yesu átəŋ bo amem ekerákap Mandem angati nəkó bhó Mbok Ndíndí, bōbati bachiákap Mandem ne batəŋ ebhé

Mandem ne bōbati etək bārók ntá yi, ² barem be, “Ghati bhese, ntiki betan óbhónj békú menyiŋ ebhen né ókə? Agha áchyé wə betan ebhə?” ³ Yesu akeme bhó be, “Me nkwo mbōŋ enyiŋ bebhəp be. Ghati ká me. ⁴ Betan ebhen Jón ábhónj nyaka ndu bejwiti bho, bэфú chí ntá Mandem ke ntá nkwa?” ⁵ Bäre kem epáítí ne bati be, “Chəŋ séndem be yi? Mbák séndem be betan ebhen Jón bэфú nyaka ntá Mandem, ábhép bhese be, ‘Ke ndaká yi bábhíkí noko eyəŋ eyi?’ ⁶ Ne mbák séndem be, ‘Bэфú nyaka ntá nkwa’, bō mankem bātemti bhese ne batay mangway, mbənyune bó mankem mánóko sayri be Jón achi nyaka ndemekepinti Mandem.” ⁷ Ékú bakeme Yesu be, “Sébhíkí řiní.” ⁸ Ne Yesu aghati bhó be, “Menkwó mpú ghati ye be mmu ane áchyé mé betan békú menyiŋ ebhen né mékú.”

Yesu atém nekəy bakú betik ne mbəŋónki

(Mt 21.33-46; Mk 12.1-12)

⁹ Yesu abho ye bətem bə nekay nechak be, “Mmúfú achi nyaka. Ati nki api menək vain are. Afyé bo are, be mánku betik mankəre nsáy ne yi. Arə ye arək nekə enen yi átət, etək echak. ¹⁰ Mpok bekək keřem éřək ákwáy nókó, mbəŋónki ató bakú betik abhi bachak be mándók mánsót aywi ákóré mbwət. Ke bō betik bhó kechye. Bákém yi baden, bábók, apetnsem amó amo. ¹¹ Mbəŋónki ató mübetok achak. Bákém awu nkwo bádén, báchyé yi ntiánwóp, bábók apetnsem amó apay. ¹² Ató mmōbetok ane ajwi bati arət. Bádén, báfyé beřuet amuet, bábók, afú arək. ¹³ Éku mbəŋónki wu arem ne mmuet eyi be, ‘Chəŋ nkə ná? Chəŋ ntó mbōŋ mmōnti wa. Yě yi, bábhəŋ béchye yi kenókó.’ ¹⁴ Ke bakú betik bəghó nókó yi, bábhó berem ne bati be, ‘Yiní mbōŋ móywi né, ne yi ké ábhónj ményié newú etayi. Twó

ká senkem yi séngwáy bé etayi ánanj ángú, menyij ebhi méndap chí ebhese.’¹⁵ Móywi wu áchwé nókó amem nki, bákém yi baya báfú amem nki ne yi, barok baway.” Yesu átém nókó nekay enen, abhép bó be, “Bákaysi be chonj mbonjónki wu anká yi ntá bóbho? ¹⁶ Chonj antwó angway bhó, anchye nki wu ntá bo bachak.” Bághókó nókó nò, babho berem be, “Mandem ake ka!”¹⁷ Yesu ayinj bhó díí, abhep be, “Ntí basinjí amen achi be yi? Basinjí amen árem be:

‘Nkúbhé ntay enen batéket báguébhé bé nébhíki ri, nó ke néróbhé ntay enen nékémé eket nechá batay áchák ankem.’

¹⁸ Yéntiki mmu ane akwene ndü ntay enen, ášiepti ndü mbiñ, ne mmu ane ntay enen nékwéné yi amæet, néchòkoti yi.”

Babhép Yesu éti nkabhénti ndu báyanj yi ánkwén anyu

(Mt 22.15-22; Mk 12.13-17)

¹⁹ Yesu atem nokó nekay enen, batonj ebhé Mandem ne bóbati bachiákap Mandem bárinj be atem nekay eno chí éti yap. Báre yan bekem yi, ke bácháy bo abhen báchi are. ²⁰ Bárók ye ambí beyanj mbi bekem yi. Bátó baghokotí kepi ntá yi be mánkot ngepti be bachi bó tetep. Ke bárónj nyaka chí be mámbébhé nókó yi menyij kpát ankwén anyu, ankwén ndü ntá yap be mansot yi manto ntá Góbhano Rom mmú betanj menkem bechi yi amó. ²¹ Baghokotí kepi bhó bárónj nókó ntá Yesu, babhep yi be, “Ntonj, sérinjí bé menyij ebhen órem ne ótonj bechi chak. Sérinjí bé opú yinj mmu ndü besí óncháy yi, ke ótonj tetep éti menyij ebhen Mandem áyanj bo mánká. ²² Ghatí bhese, ebhé yese eka be sénchíe nkabhénti ntá Mfó Rom ke ébhíki ka?” ²³ Yesu arinjí bapu map, arem ntá yap be, ²⁴ “Tónj ká me ebhókó nkap.” Bátónj nókó yi abhép bhó be, “Ntí ághá né aré?”

Ne nnyén chí enen ághá?” Bákéme yi be, “Chí ntí Sisa, Mfó Rom. Ne nnyén, chí eni.”²⁵ Yesu arem be, “Chíé yé ka nta Mfó Rom yéntiki enyij ene echi eyi, mánychye ntá Mandem yéntiki enyij ene echi ene Mandem.”²⁶ Bághókó nókó enyij ene Yesu areme, bápóp! Bó kebhoñ yényinj ndü enyij ene yi áremé, ene ékú yi ankwen anyu be bó mánkém yi besí bho. Báröp kpákpákpak.

Enyij babhébhé Yesu éti neperénsem ndü nepém
(Mt 22.23-33; Mk 12.18-27)

²⁷ Mbok bónkwó Sádusi bárók ntá Yesu babhep yi éti neperénsem ndü nepém. Bónkwó Sádusi bábhíki noko nyaka be bawú bápèt chonj nsem ndü nepém. Babhep yi be, ²⁸ “Ntonj, Moses asinj ndü ebhé eyese be, mbák mmu ángú ándó ngoré ke bó kebhoñ yé mmó, mómayi abhoñ besot ngoré wu bé ámbé bó ne yi ndü nnyen manó ane ágú. ²⁹ Bó chí amot bati tándramot báchí nyaka. Ane mbi abháy ngoré, agú kebhoñ yé mmó. ³⁰ Ane ákónjo asot kénkwésé wu ndü nebhay agú kebhoñ mmó. ³¹ Ane ájwí bati arat nkwo asot yi ke agú kebhoñ mmó ne yi. Éfákári enyumot ne bó mankem bati tándramot. ³² Ndü ngwenti, ngoré wu nkwo agú. ³³ Ndu echi nó, mpok Mandem ákú bawú mámpétnsem ndü nepém, ngoré wu ábhák ane agha? Ndu bó mankem, bati tándramot, yéntiki mmu wap abhay nyaka yi.”

³⁴ Yesu akeme bhó be, “Fá amik, baghoré ne babhakanem bábháy bati, ³⁵ ke bo abhen chonj bápétnsem ndü nepém, mánychwe ndü mmik nkó, bápú pere bháy nebhay ³⁶ mbonyune bápú pere kway begu. Bábhak mbó bóángel Mandem, bábhak bó Mandem abhen yi akú bápétnsem ndü nepém. ³⁷ Yé chí Moses atonj nyaka kponoronj ndü mbok enok ené ngó ádu are be bawú bápét chonj nsem ndü nepém.

Ndü basinjí mi ěti mbok eyo, Moses ábhijí Mandem mmu achi Acha be, ‘Mandem Abraham, Mandem Aisek, Mandem Jekóp!’³⁸ Eyo étòj be Mandem achi Mandem bo abhen bachi nepém. Apú Mandem bawú. Ntá Mandem, bóbho mankem bachi nepém.”

³⁹ Mbok baton ebhé Mandem báká ne yi, barem be, “Nton, orem sayri!”⁴⁰ Yé mmu kepere mo bébhep yi yenyinj.

Mpeme Mandem afyé nyaka bariap bé átò

(Mt 22.41-46; Mk 12.35-37a)

⁴¹ Yesu abhép bo abhen bágghòk yi be, “Ná bákway berem be Mpeme Mandem afyé nyaka bariap be átò achi ebhárémò Mfò Debhít?⁴² Mbòj Debhít asinj amem Ekáti Bakway be:

‘Mandem Acha arem nyaka ntá Acha wa be,
chòkò fá ebhé awónem eya ndü enòkò-kenókò,

⁴³ kpatè nkè bõmpap abhe mándòp mbò enòk
ene chon ónyàja beka are.’

⁴⁴ Debhít ábhijí nyaka Mpeme ere be Acha. Ná Achá áyibhiri ambak ebhárémò ywi?”

Yesu aghati bakonjo bhi be mánsót mpok ne baton ebhé

(Mt 23.1-36; Mk 12.38-40)

⁴⁵ Besí bo mankem abhen bágghòk yéntiki enyinj, Yesu arem ntá baghókò bhi be,⁴⁶ “Sot ka mpok ne baton ebhé Mandem. Bákonj beghap mánkò mansep ne bewubhe wubhé nden amuet nefisie be bo mánkáká nókò bhò ne kenókò. Bákonj nkwo béchòkò ndü bebhaká kenókò amem bekeré nenikímuet ne ndü bepa.⁴⁷ Ne mányìè menyinj mánkwésé ndü mangwò, mánkè nòkò beróri nenikímuet besí bhò mbò be bachi berití bho. Chon ntémsí yap anjá ancha.”

21

Akap ane kénkwésé ngoré

(Mk 12.41-44)

¹ Ené Yesu achi amem ekerákap Mandem, ayinj aghó ndü bõ bakáp báfyè akap amem ekubhé nkáp.

² Aghó nkwo kénkwésé amot ane eyi épú ndu afyé bõbebhókò nkáp papay.

³ Yesu arem be, “Nchí ghati bhe be, akap kénkwésé-ne ácha ane yéntiki mmu.⁴ Ndü beyá bakap ké yéntiki mmu wap áféré mandú achye mbò akap, ke nchébhé ngoré ne, achyé yéntiki enyinj ene yi ábhónj.”

Yesu arem bé chon mánychonj ekerákap

(Mt 24.1-2; Mk 13.1-2)

⁵ Mbok baghókò bhi béré rem ěti berí ekerákap Mandem, mánkak nòkò berití batay ane básoré báté yó ne ěti menyinj ebhen bo báchyé be mánsóbhéri eket ére. Ke Yesu arem ntá yap be,⁶ “Menyinj ebhen bágghò ne menkem, mpok átwò ane eket ene éronj amik enkem yenyinj kerop téé.”

Chon mánychye bakonjo Yesu beyá esonjori

(Mt 24.3-14; Mk 13.3-13)

⁷ Bábhép yi be, “Nton, ntiki mpok chon menyinj ebhen befakari, ne ntiki erinj ébhónjò beka bo mandinj be mpok ane ótwò aròp kékwót?”

⁸ Yesu akeme bhó be, “Sot ka mpok be báké rwò bhe mánjibhíri batí yeka. Beyá bo bátwò chon mánsot nnyén ena mánten ambi, yéntiki mmu wap andem nòkò be, ‘Me ke nchi Mpeme ane Mandem afyé nyaka bariap be átò!’ Ne be, ‘Mpok akway ane Mandem ápème mmik!’ Mbák mǎngók nó báké konjo bhó.⁹ Ne mpok bǎghókò nsónó-nenu ne ebyòk, báké chay. Menyü menyinj ebho bebhonj befakari, ke eyo épú tonj be ngwenti mmik aròp kekwo.”

¹⁰ Yesu aròk ambi bérem be, “Chon betòk ménu ne betòk béchák, bafò etòk mánu ne batí bafò etòk.¹¹ Chon betanjí nenyikisí mmik ne

nsay ne beghorí mame mémbak mbáñ ne mban. Ne chøj menyij ebhen méntwə ne beyá becháy, ne berinjí maknkay mémfu amfáy. ¹² Ke menyij ebhen menkem béperé fákári, chøj mánkem be, mánychye esəñori, mánsət be mandək amem bekeré nenikímuet ebhap mántañ be are, mamfyé bhe amem bekerékenəñ. Ne chøj mámfye be amó bafə ne bəgóbhanə be mántañ be žti ya. ¹³ Chøj eyə énychye bhe mbi beghati bə Mbok Ndáindí žti ya. ¹⁴ Kə yeka batí yeka be bəpú seme žti enyij ene bəbhəñə berem ndu betañə mmuet, ¹⁵ mbənyune chøj membəñ nchýe bhe enyij ene bəbhəñə berem, nchýe nerinjindak be mánychók manyū bəmpap abheka. ¹⁶ Chøj yě chí bachi ne manə bheka, ne bəmayeka, ne bə nneréket, ne maməere bheka mámfye be amó bəmpap abheka. Ne chøj mángwáy mbək yeka. ¹⁷ Chøj bo mankem mámpap be žti bəchí bakoñə bha. ¹⁸ Chøj menyij ebhen ménkway befakari ne bhe ke yě ekək emenénti mmu yweka epu nem. ¹⁹ Mbək mánté kákátí, chøj mámpeme mmuet eyeka.

Yesu arem be Yerúsalem abhəñ bekwen

(Mt 24.15-22; Mk 13.14-20)

²⁰ “Mpok bəghó bakwó batemé nenu ndu bákábhé Yerúsalem, diñí yé ka be mpok bechəñti Yerúsalem akway. ²¹ Mpok yə, bə abhen bachi atú Judéya mámbúé, mámbésé amfay njie. Abhen bachi amem etək Yerúsalem mámbúé mándók. Ne abhen bachi nefi báké chwe etək, ²² mbənyune manywəp ayə chí ane ntemsi, békə be, menyij menkem ebhen bechi amem Ekátí Mandem mémfú tetep. ²³ Ne chøj émbép encha ntá baghoré ne menié ne abhen bəchí ne bə amə mpok ayə! Chøj beyá besəñori méntwə fá amik ne Mandem ankə bə Yerúsalem mángə bebénti bhi.

²⁴ Chøj mángwáy beyá bhap ne bəakparenja, ne mánkemti bachak mbə basémé nenú ndú betək ne betək. Chøj bo abhen bəbhíkí rinji Mandem mánjati Yerúsalem kpate mpok ayap amfuet.

Menyij ebhen bebəñə befakari ke Yesu antwə

(Mt 24.29-31; Mk 13.24-27)

²⁵ “Mpok yə, chøj berinjí maknkay mémbak amfay ndú mmok, ne ndú ntañ ne ndú mambe. Ne fá amik, chøj betək mémbəñ basémé ne becháy žti beremti ebhén bəfú ndú mpérényen ene bəmanyu. ²⁶ Chøj bo mámbəñ becháy kpate mbək mámfu ndu bərinji bebéptí menyij ebhen bəbhó befakari fá amik. Chøj betañ mfáy ményikisi. ²⁷ Ne chøj Mmú ane áfú ntá Mandem ambesi, ande twə amem nebhan, ne beyá betañ ne kenókó. ²⁸ Mpok menyij ebhen bəbhó befakari, té ká sené ne nkaysi be mpok ane Mandem áferé bhe ndú esəñori arəp chí kekwtə.”

Nekay enəkə Fig néñəñ bhese

(Mt 24.32-35; Mk 13.28-31)

²⁹ Yesu atém bə nekay enén be, “Yinjí ká enək *fig ne menək bəchák. ³⁰ Netém ane bó bəbhə bətem betó, bərinji be eso érop chí kékwtə. ³¹ Echí enyumót ne netwə wa, Me Mmu mfú ntá Mandem. Mánán mángə ndú menyij ebhén-ne ngátí bhe bəfakari, diñí ká be mpok ane Kefə Mandem kétwə arəp kekwtə. ³² Nchí ghati bhe tetep be menyij ebhen menkem bəbhəñ befakari, ke mkpáká bho abhen echəñ amfuet. ³³ Chøj mfay amfuet, mmik amfuet, ke eyəñ eya épú fuet wáwák.

Bək ká pə mpoknkem

³⁴ “Sət ka mpok bé bəké fyé ntí ndú ményie nenyié tontó, bəké fyé ntí ndu mmém ne bəké bhəñ basémé žti menyij ebhen nepemé mmik enen. Menyij ebhen bəkway bekə be nywəbhé netwə

ena némbák témchok ntá yeka ndü bábhíkí tonṭi mmæét, ne némbayti bhe mbə ntá. ³⁵ Chəŋ menyiŋ ebhen béfákari ndü nywəp enə ménjinji yěntiki mmu fá amík. ³⁶ Bák ye ka pə mpoknkem, mánik nəkə mmæet be māmboŋ betəŋ bébwe menyiŋ ebhen bebhoŋə befakari, mǎnte besí Mmu ane áfú ntá Mandem.”

³⁷ Yěntiki nywəp Yesu are tónj bo amem ekerákap Mandem. Eghaka nəkə bəku, ankó andək ambare amfay nje menək Olif. ³⁸ Ne néyí nókó, bo mámpu mandək ntá yi amem ekerákap Mandem ndu beghok menyiŋ ebhen yi átəŋ.

22

Böbati etək báté eyu be mángwáy Yesu

(Mt 26.1-5; Mk 14.1-2, 10-11; Jn 11.45-54)

¹ Mpok ane bo Israel mányíe epá Bret ane kebhoŋ yís arəp kekəwət. Bábhinji epá yə be, *Nekiŋi. ² Bö bati bachiákap Mandem ne batəŋ ebhé Mandem béré yan mbi be way Yesu bhésé bhésé mbənyune báchəy nyaka enyiŋ ene bo bakway bekə.

Júdas aka beti Yesu

(Mt 26.14-16; Mk 14.10-11)

³ Satan akó anti Júdas ane mpíkiri nnyén eni nechi be Iskariət. Júdas achi nyaka mmu amət ndü nkəwə baghək Yesu bati byo ne apay. ⁴ Arək anyié beti ne böbati bachiákap Mandem ne böbati batemé nenu abhen bábhabheri ekerákap Mandem, enyu yi ákway beti Yesu ntá yap. ⁵ Bábhoŋ manák tontó, ne báká bechye yi nkáp. ⁶ Júdas aka ne bhó. Abho beyan mbi ndu bétí Yesu ntá yap ndü mpok ane ngémtay bho bapú gho.

Yesu aghati baghəkó bhi be mántəŋti nenyíe Epá Nekiŋi

(Mt 26.17-25; Mk 14.12-21; Jn 13.21-30)

⁷ Nywəp Bret ane ábhíkí bhoŋ yís nékwáy. Ndu nywəp enə ké báwáy

nyaka mánkwəmén ane Epá Nekiŋi, ⁸ Yesu ató ye Píta ne Jón ne eyəŋ be, “Dók ká tonṭi menyiŋ bé sényíe Epá Nekiŋi.” ⁹ Bábhep yi be, “Jyan séntónṭi yó fá?” ¹⁰ Yesu akeme bhə be, “Yinji ká, nechwe ane bəchwé etək, chəŋ mángó mmu ane ápókó ejə manyíep. Koŋó ká yi kpáte eket ené yi áchwe, ¹¹ mángati mbəŋəkət be, ‘Ntəŋ áto bhese be sémbep wə be, mókeré mankə ane mbəŋó ményie Epá Nekiŋi ne baghək abha achi fá?’ ¹² Chəŋ antónj be móket ane achi amfay ne achik ane bábhoŋə besəbheri. Tonṭi ká yěntiki enyiŋ aré.” ¹³ Bárək, bagho yěntiki enyiŋ mbə enyü yi aghati bhə. Bátəŋti Epá Nekiŋi aré.

Yesu anyíe nenyíe ngwenti eni ne baghəkó bhi

(Mt 26.26-30; Mk 14.22-26; 1 Kə 11.23-25)

¹⁴ Mpok ákwáy nókó, Yesu achəkə ndu éfémé nenyie ne bönto. ¹⁵ Aghati bhə be, “Nnán njəŋ menyié Epá Nekiŋi ené ne bhe tontó ke nchwe ndü esəŋəri. ¹⁶ Nchi ghati bhe be, mpú pəre nyíe chəŋ Epá Nekiŋi kpáte mpok Mandem ákə bo mándinji ntí epá ene, nó chi mpok yi ábhák Mfə bö mankem.” ¹⁷ Yesu asət ye nkóp ne mmém amem. Achyé nókó bakak ntá Mandem, achye ntá bönto andeme nəkə be, “Sət ka nyú, nti anyü anchye nti. ¹⁸ Nchi ghati bhe be, bébhó echəŋ, mpú pəre nyú mmémen kpáte mpok ane Mandem abhak Mfə bo mankem.” ¹⁹ Asət ye ekpəkó bred. Achye bakak ntá Mandem. Are bəkəti anchye nəkə ntá baghəkó bhi, andem nəkə be, “Bret-ne até ndü mmæet eya ane nchi chye mbə akap éti yeka. Mándəp, mánkə nəkə enyune ndu bétik me.” ²⁰ Mánánjá nókó ményíe nenyíe, asət nkóp ne mmém amem, achye bakak ntá Mandem nkúbhé mbə enyü yí ákú ne nenyíe. Arəm be, “Né chí Nku Nkə ane Mandem ányú ne bö mmik éti newú ena ndu betəŋ be chəŋ

anku *Nku Nko ane yi anyú ne bo ante. ²¹ Ke mmu ane áti me achí fá chókó anyíe nenyíe ne me. ²² Nchí rem nò mbonyune chòj Me Mmu mfú ntá Mandem ngu mbò enyú yi áréme. Ke chòj émbép encha ntá mmu wu nò áti me ntá bõmpap abha!" ²³ Bõnto bábhó bebher bati be, "Ntiki mmü ywese ákway bekú ane enyü ndak ntá yi e?"

Yesu apet atòj bakojo bhi neseptimuet

²⁴ Baghokó Yesu babho bekem epátí ne bati ndu bérijí mmu wap ane áchá abhenefu. ²⁵ Yesu arem ntá yap be, "Bafò abhen betakó mmik babhòj betanj amfay bõbhap ne yèntiki mmu ane ábhòjò betanj amfay bho, àyàn mámbinjí yi be, 'Nkwaka-bho.'" ²⁶ Ke éké bhák nò ne bhe. Mungo yweka abhòj bebhak mbò mónkwen ndü nkwo yweka, münti ambak mbò mübetok. ²⁷ Agha áchá nti? Mmü ane báfuèt yi nenyíe ke ane áfuèt nenyíe? Pú ane áchokó mámfuet yi nenyíe? Ke nchí ne bhe mbò mübetok.

²⁸ "Bè ké bäté ne me ndü besòjori bha menkem. ²⁹ Ne nkúbhé mbò enyu Etaya áchyé me betanj menyie kefò, enyu yo ké nchí kú chòj be be nkwo manyíe kefò. ³⁰ Chòj mányie ne mányú ne me nebhuet amot ndü epá kefò eya, ne mánchokó nkwo ndü menokó kefò ndu bekem manéréket Israel byo ne apay."

Yesu arem be chòj Pita andem be abhíkí rinji yi

(Mt 26.31-35; Mk 14.27-30; Jn 13.36-38)

³¹ Etáré nókó, Yesu arem ntá Pita be, "Simun, Simun, ghók! Báchyé Satan betanj bé amó bhe, amfap abhén bári ne abhen babebhe mbò mmü anyíkisi kasará ndu besot ane yi ághàn gari. ³² Ke nnikmuet éti ye bé óké rò bébhòj neka ne me. Ne ónánj ómpétnsem ntá ya, óké rò befyé bõmaye nti." ³³ Pita akeme yi be,

"Acha, yé báfyè wò chi ekerékenòj, ye báway wò wáy, mégú chi ne wò." ³⁴ Yesu aghati yí be, "Pita, diñj bé nkòk aperé kók betí ebhen, chòj óndem ndòj érat be obhíkí rinji me."

Enyü bakojo Yesu babhòjò bétòjti bati-yap

³⁵ Yesu abhép baghokó bhi be, "Mpok ntó bhe pòsá ti, ebha ti, nkwo bhánya bekak ti, bácher nyaka yènyinj ke?" Bákéme yi be, "Wáwák." ³⁶ Aghati ye bhò be, "Ke néne, mmü ane ábhòjò nkáp ankem wu amuet. Mmü ane ábhòjò ebhá nekò ánsót yo. Ané ábhíkí bhòj akparenja, ánti ndé yi anku akparenja. ³⁷ Nchí ghati bhe be enyinj ene básinjí ndü Ekáti Mandem éti ya, ebhòj befu tetep. Nò chi ené érem be, 'Básot yi mbò nkú bebú amot.' Menyinj ebhen básinjí éti ya bébhòj befu tetep." ³⁸ Baghokó bhi barem be, "Acha, ghó bòakparenja bapay fá." Aghati bhó be, "Dó ká nò."

Yesu are nikmue amfay Njie Menok Olif

(Mt 26.36-46; Mk 14.32-42)

³⁹ Yesu afa ye aròk amfay Njie Menok Olif mbò enyu esí. Baghokó bhi barok ne yi. ⁴⁰ Aré, aghati bhò be, "Nik nókó ká mmuet be mbák nemò nétwo báké kwen." ⁴¹ Arémé nókó nó, arò bhò, atén mmuet ambi mandú, mbò ndü nebhuet ane ótem ntay nengaka. Atep mánén amik, abho menikmuet be, ⁴² "Etaya, mbák okòj, feré nkóp esòjori ne bé ámfóri me. Ke óké kú enyinj ene méyánj, kú chí ené wòmbòj óyàn." ⁴³ [Ené yi ánikmuet nò, ángel Mandem abhesi yi besí, afyé yi nti. ⁴⁴ Ne ndü beyá baseme, are nikmuet ne nti eni nenkem. Nsòjti ane áfú yi amuet are chiti amik mbò bakòj manòj.] ⁴⁵ Anánj nókó menikmuet, afate, apetnsem ndü nebhuet ane yí arò baghokó bhi. Aghò bhò ndu bábhare kenó ndu mánánj bápóbhé

ἔτι βεῦᾶ βασέμέ. ⁴⁶ Yesu abhép bhó be, “Ndaká yí bábhùε κενό? Faté ká, mánikmæet be nemə néntwó, báké kwen.”

Bákém Yesu

(Mt 26.47-56; Mk 14.43-50; Jn 18.1-11)

⁴⁷ Ené Yesu abhæét berem nə ne baghókó bhi, eká bho échwóp. Júdas, mmu amət ndü nkwo baghók Yesu batí byó ne apay, abhak bə ambi. Arək kekwoət ne Yesu ndu bébhéne yi. ⁴⁸ Ke Yesu abhép yi be, “Júdas, óbhène Me Mmu mfú ntá Mandem ndu beti me ntá bömpap abha?” ⁴⁹ Baghókó bhi bághó nókó enyiy ene étwó fakari, bábhép yi be, “Acha, sénsót boakparenja bhese senu ne böbhen-ε?” ⁵⁰ Mmü wap amət agwəp akparenja ywi. Akpót atú nsəm mungo bachiäkap Mandem chwát agwəp amík. ⁵¹ Ke Yesu aghati bhó be, “Dó ká nə!” Atək ye atú mmu wu, abu yi. ⁵² Yesu abhép ye böbati bachiäkap Mandem ne böbati batémé nenu abhen bábhähberi ekeräkap Mandem ne böbati etək abhen bátwó bekem yi be, “Bátwó bekem me ne boakparenja ne nkík mbə ne nchí chí ngébbe ntantan? ⁵³ Mpok nchí ne bhe amem ekeräkap Mandem nénji nénji, bábhíki kem me. Ke mpok yeka ne Satan, mfo ejuri, akway néne.”

Píta arem be abhíki rinji Yesu

(Mt 26.57-58, 69-75; Mk 14.53-54, 66-72; Jn 18.12-18, 25-27)

⁵⁴ Böbhó bákém yé Yesu, bábhó berəy ndü eket ene mungo bachiäkap Mandem. Píta are koŋo bhó ansem nekə nesie. ⁵⁵ Bábháyti ngó nenti senta. Bo báchókə nepaká ngó mángwaka nəkə ngo. Píta achókə aré ne bhó. ⁵⁶ Ngóré betok amət ane achi are, aghó Píta nkwo aré chókə ndü ngo ághò yi amæet. Ayínji yi díi, arem be, “Mónkwáne nkwo achi mbə ne Yesu.” ⁵⁷ Píta atanja, arem be, “Mma, mbíki rinji

yi.” ⁵⁸ Ebhíki tat, mmü achak aghó Píta arem be, “Wə nkwo óchí mmü ywi amət.” Píta akeme yi be, “Cháá, mpú ne bhó” ⁵⁹ Efæéré nəkə mbə neŋókó nywəp nemət, mmü achak arem be, “Tetep, mmü-ne nkwo achi mbə ne Yesu. Yi nkwo chí mmu Gálili.” ⁶⁰ Píta aghati yi be, “Nkwáne, mbíki rinji enyiy ene wə órəm!” Témté wu, ené yi ábhæét berem enyiy ene yi árəm, nkək akók. ⁶¹ Acha ayibhiri mmæét ayinji Píta. Amík ayap átéméri. Píta atik enyiy ene Yesu ághátí yi be, “Nkək aperé kók beti ebhen, chəy óndem ndəy erat be óbhíki rinji me.” ⁶² Afú nefi, adi kebho, ne beyá baséme anti.

Babhó beyəkə Yesu ne mándene nəkə yi

(Mt 26.67-68; Mk 14.65)

⁶³ Batémé nenu abhen bábhähberi Yesu bábhó beyəkə yi ne mándene nəkə yi ne ékpá. ⁶⁴ Bágwót yi amík nkwo, mámbebbe nəkə yi be, “Wə mmu óchí ndemekerpinti, ghatí bhese! Agha ádébhé nó wə?” ⁶⁵ Bárém beyá menyiy bechak, mánso nəkə yi ne nsək.

Básót Yesu barək ndü echeme batanjá manyé

(Mt 26.59-66; Mk 14.55-64; Jn 18.19-24)

⁶⁶ Néyí nókó, böbati etək, bö batí bachiäkap Mandem ne batəy ebhé Mandem bákém echeme eghó yap. Básót Yesu barək aré ne yi. ⁶⁷ Bábhép yi be, “Ghatí bhese, óchí Mpeme Mandem afyé nyaka bariəp be ätò?” Akeme bhó be, “Mbák ngátí bhe bápú noko; ⁶⁸ ne mbák mbép bé enyiy, bapú keme me. ⁶⁹ Ke bébhó echəy, chəy Mandem Betəy Menkem amfyé Me Mmu mfú amfay nchəkə ndü nebhuæet beyá kenókó, ebhə awónem eyi.” ⁷⁰ Bó mankem babhép yi be, “Nó óchí Mmó Mandem-ε?” Yesu akeme bhó be, “Echi mbə enyiy bārémé.” ⁷¹ Bó bárém be, “Sépét séyən batisié mántwó mándém enyiy ene yi ákú

ndaká yí? Besé babhōŋ séghok ne batú enyīŋ ene éfú yi anyu.”

23

Bárók ntá Páilet ne Yesu

(Mt 27.1-2, 11-14; Mk 15.1-5, Jn 18.28-38a)

¹ Nkwó batanjá manyé bárém nókó nó, bō mankem báfáte, básot Yesu báré rōŋ ntá Páilet ne yi. ² Bábhó bebhat yi barak amuet mándeme nōkō be, “Sēghō, mmū-ne ndu ákà be bō bhese báké bhæere bebhé etók. Akāŋ nkwō bé bo báké chyē nkábhēnti ntá Sísa, Mfō Rom. Ne árēm be yi achi Mpeme Mandem afyé nyaka bariēp be átò, nó chi be achí Mfō.” ³ Páilet abhép ye Yesu be, “Wō ke íchí né Mfō bo Israel?” Akeme be, “Échí mbō enyu írémé.” ⁴ Páilet arem ye ntá bōbati bachiákap Mandem ne ngémtay bo abhen bachi are be, “Mbíkí ghō yě bekwéné ne mmū-ne.” ⁵ Ke bárók ambi bekeme be, “Akò atú Judéya ankem antōŋ nōkō bho ndu ménýíkísi batí yap amem be mángwéep esōŋori etók. Akā nó, bebho atú Gálili kpát bégháka fá Yerúsalem.”

Páilet ató Yesu ntá Mfō Hérōd

⁶ Páilet ághókó nókó menyīŋ ebhen, abhép bhō mbák Yesu achi mmu atú Gálili. ⁷ Arīŋí nókó bé Yesu afū atú etók ene Hérōd achi mfō aré, achye eyōŋ be mándak ne yi ntá Hérōd. Mbōŋ Hérōd achi nyaka Yerúsalem mpok yō. ⁸ Hérōd ághó nókó Yesu, ábhōŋ maŋák tontó, mbōnyune anāŋ ághòk nyaka éti yi ne abhōŋ ekwak tentep beghō yi ne amík. Abhàka nyaka nti be chōŋ Yesu anka enyīŋí maknkay yí angó. ⁹ Ekú Hérōd abhép Yesu beyá bebhep ke ye émot Yesu ábhíkí keme. ¹⁰ Ené Hérōd árōŋ ambi bebhep yi bebhep, bōbati bachiákap Mandem ne batōŋ ebhé Mandem báte kekwoť, mámbat nōkō yi barak amuet ne beyá éyu.

¹¹ Hérōd ne batemé nenu bhi báré byak yi, mámfye nōkō yí etāŋok. Mámmése yi nkú kefō amuet. Arem bé mánsót yí mámpetnsem ntá Páilet ne yi. ¹² Kemmæere Hérōd ne Páilet kēbho ndū nkúbhé nywōp enō. Ndū mpok ane áfúéré ansem bachi nyaka chi ndū mpap.

Páilet akpót manyé be mángwáy Yesu

(Mt 27.15-26; Mk 15.6-15; Jn 18.38b-19.16a)

¹³ Bápéré nókó nsem ntá Páilet ne Yesu, Páilet ató bábhīŋi bōbati bachiákap Mandem ne bōbati etók ne bō etók. ¹⁴ Arem ntá yap be, “Bátwō fá ntá ya ne mmū-ne be ákà bo báké bhæere bebhé etók. Mbēp yi menyīŋ besí bhēka, ne mbíkí ghó yě bekwéné ebhé yi. ¹⁵ Mfō Hérōd nkwó abhíkí ghō yě bekwéné ebhé yi mbōnyune ató yi apetnsem ntá ya. Nchí ghati bhe be yēnyīŋ yi abhíkí kē ené étōŋ be mángwáy yi. ¹⁶ Chōŋ nchyé eyōŋ be mándén yi, mámfere yi amō.” ¹⁷ [Epiŋí bo Israel échí nyaka be, yēntiki mpok ane bó mányìe Epá Nekīŋi, Páilet abhōŋ béfere mmu amot ane bō Yerusalem báyan yi amfere ekerékenōŋ.]

¹⁸ Bó mankem bábík mándeme nōkō be, “Dō mángwáy yi. Feré bhese chi Barábas!” ¹⁹ Barábas chi mmu ane báfyé nyaka ekerékenōŋ ndū barak apay, “Agæbhé nyaka ebyok etók, ne awáy mmu.” ²⁰ Páilet apēt arem kepí ntá yap ne nkaysi béfere Yesu amō. ²¹ Ke bárók ambi bebik be, “Dem mángó yi ndū ekotákátí! Mángó yi ndū ekotákátí!” ²² Ndū ndōŋ ane ájwí érat Páilet arem be, “Ntiki ebéptí ndak yi ákú? Mbíkí ghó yě ébéptí enyīŋ ene yi ákú ene étōŋ bé mángwáy yi. Chōŋ nchyé eyōŋ mándén yi ne ékpá, mámfere yi amō.” ²³ Ke bárók ambi bekpeme, mambiki nōkō be Páilet andō mango yi ndū ekotákátí. Bári map anyiere Páilet, awupsi nti. ²⁴ Aká

ye bé mánká ne Yesu mbò enyu bakòṅ. ²⁵ Afere Barábas mmu ágúebhé ebyok etok ne awáy mmu, ekerékenòṅ, mbò enyu bò báyan. Achye Yesu ntá bo Israel be mánká ne yi mbò enyu bákónṅ.

Bágo Yesu ndü ekotákátí

(Mt 27.32-44; Mk 15.21-32; Jn 19.17-27)

²⁶ Batemé nenu básót Yesu báre rón ne yi. Ndu báròṅ, bátèmeri mmü etok Sírene amot ane áká nnyén be Símun. Afü nyaka ebhi ápetnsem anywóp, Yerúsalem. Bákém yi bábayti ne eko Yesu, bákü yi apoko yó ankoṅo noko Yesu. ²⁷ Ngémtáy bhó báre koṅo Yesu ansem. Mbok yap bábháak baghòré abhen básème nyaka, mándi noko yi. ²⁸ Ke Yesu ayibhiri mmuet arem ntá baghòré bhò be, “Baghòre Yerúsalem, báké di me! Dí ká chí mmuet eyeka ne bóbheka. ²⁹ Nchí ghati bhe be mpok átwò ane bo bárèm chòṅ be, ‘Éri ntá yentiki nkongòré ne yèntiki ngoré ane ábhíki re bhé!’ ³⁰ Ndü mpok ya, chòṅ bo mándem ntá njie egho be, ‘Kwén ká bay bhese’; ne ntá bñjje be, ‘Kutí ká bhese.’ ³¹ Bo bárèm chòṅ nó, mbonyune, mbák bákway béku menyiṅ ebhen ntá ya, Mme mmu nchí enok ebik, chòṅ émbak ná ne ené égu?”

³² Ené báròṅ nò, basot bakü bebü bati apay nkwo abhen batemé nenu báròṅ nyaka beway ne Yesu. ³³ Bágháká nókó ndü njie ane bábhñi be *Enkónti, bágo Yesu ndü ekotákátí. Bágo nkwo bakü bebü bhò bati apay, yèntiki mmu wap ndü eyi ekotákátí, amot ebhè awónem Yesu, achák ebhè awógho. ³⁴ Aré, amfäy ekotákátí, Yesu anikmmuet ntá Mandem be, “Éta, foṅorí bhó, mbonyune bábhíki riñi enyiṅ ene bákü.” Batemé nenu bágher ebháñá ndu bériñi enyu bábhónó békóre nden Yesu.

³⁵ Bo bábháak aré tee mámkpoko noko enyiṅ ené éfákari. Ke bóbati báre way yí way mándeme noko be, “Apème nyaka bo bachak! Ampámé mmuet eyi mbák achi Mpeme Mandem afyé nyaka barier be áto, Mmu Mandem Ayabhe!” ³⁶ Batemé nenu nkwo báre way Yesu, mándoko noko bechye yi mmém amen ábáká. ³⁷ Ne mándeme noko be, “Mbák tetep achí Mfo bo Israel, pemé mmuet eye!” ³⁸ Amfay ntí Yesu, ebhòkenok ebhak babhát ndü eko ene básíñi are be: “Né chi Mfo bo Israel.”

³⁹ Nkü-bebú amot ane áchi nkwo kpankpán ndü eyí ekotákátí are way Yesu andeme noko be, “Pú wo ke óchí Mpeme Mandem afyé nyaka barier be áto? Pemé mmuet eye, ómpeme bhese nkwo bhò!” ⁴⁰ Ke mmü bebü achák wu are sayti yi be, “Yèndu ógü ndü ekotákátí mbò Yesu, opú cháy Mandem-é? ⁴¹ Wo ne me ségü éti bepò barak ayese, ke mmü-ne abhíki ka yé ebéptí enyiṅ?” ⁴² Arem ye be, “Yesu, ghó me ntínso, mpok óbhak mfo.” ⁴³ Yesu aghati yí be, “Nchí ghati wo be, echòṅ, chòṅ ómbak ne me ndü nebhuet manák ane bábhñi be Páradis.” *

Yesu agú ndü ekotákátí

(Mt 27.45-56; Mk 15.33-41; Jn 19.28-30)

⁴⁴ Egháká nókó nkárénká byo ne epay ne ngósi, mmok áném, ejuri ékwen ekuti etok enkem kpáte nkárénká érat beku, ⁴⁵ mbonyune mmok ábhíki pere ghoo. Ne ekát ene echi amem ekerákap Mandem égháre ndü bebhok bepáy gbee. ⁴⁶ Yesu abik arem be, “Étaya, ndó nepém ena amó ye!” Arém nókó nó, asebbe. ⁴⁷ Münti batemé nenu ághó nókó menyiṅ menkem ebhen befakari, abiti Mandem, andeme noko be, “Tetep, mmü-ne achí mbu chak besí Mandem!” ⁴⁸ Ngémtay bo abhen báchémé nyaka are

* 23:43 Nò chi: *Páradis.

ndu begho, bágghó yéntiki enyiyi ene efakari. Bágúre ne basémé, mámbiyaka nõkõ amõ anti. ⁴⁹ Bõ mankem abhen báriní Yesu, ne baghoré abhen bábhó bekonjo yi te Gálili, báté nekõ nesie mángõ nõkõ yéntiki enyiyi.

Bábhéme Yesu

(Mt 27.59-61; Mk 15.42-47; Jn 19.38-42)

⁵⁰⁻⁵¹ Mmũ amõt achí nyaka Yerúsalem mpok yo. Aka nnyén be Joséf. Achi nyaka mmũ Arimátia, etak bo Israel. Abhak ndĩndu ne mmũ chak ne ãnõn nyaka mpok ane Mandem abhak Mfõ bho. Abhak mmũ amõt ndũ echeme eggho ene bõ bati etak. Ke ábhíkí ka nyaka ne bhõ ndũ nkaysi yap ne nekũ wap. ⁵² Yí arak ntá Páilet bé ányché yi betan amferere Yesu amfáy ekotákátí. Páilet áchyé nõkó yi betan, ⁵³ arak ye asebbe Yesu amik, anép yi ne esyñden, arak afyé amem nnem enén bátémé ndũ setárébbhé, ke kere bhemme yé mmu aré. ⁵⁴ Echí nyaka chi nywõp enen bo bátõnti menyiyi ebhen Nywõbbhé neywẽmmuet, ne érop chi mandú begháká ndũ mpok ane Nywõbbhé neywẽmmuet nébho. † ⁵⁵ Baghoré abhen báfú ne Yesu te Gálili, bákõnjo, baghõ nnem, ne enyũ bábhúré mmuet yi amem. ⁵⁶ Bápét ye nsem ndũ nebhuet ane báchõkõ amem Yerúsalem. Bátõnti bawet erítí eriep amen báwati amuet ngu.

Nywõbbhé neywẽmmuet enap négháká nõkó, báywẽmmuet mbõ enyũ ebhé Moses érem.

24

Yesu apetnsem ndũ nepém

(Mt 28.1-10; Mk 16.1-8; Jn 20.1-10)

¹ Ne neyĩnwõp ndũ Nywõbbhé neywẽmmuet, baghoré bhõ básõt

bawerérip amen bõ bágghókõ bárók ndũ nnem Yesu ne neyĩnwõp.

² Bágghó be ntay enen anyũ nnem nérõp chi nepaká nnem. ³ Báchwé amem nnem, ke báke ghõ mmuet yi. ⁴ Echá bhõ enyu báku. Témté wu, babhakanem bati apay ne nden amuet ené ékõt ñwanñwanñwan báté kekwoot ne bhõ. ⁵ Becháy békém baghoré bhõ tontó. Bátép bati amik. Bõ-bhõ bábhép bhõ be, “Ndaká yí báyan mmu ane achi nepém ndũ nkwoó bawú? ⁶ Apú fá. Mandem akũ yi apetnsem ndũ nepém nkúbbhé mbõ enyũ yi árémé nyaka be ebhõn befakari. Twó ká ghõ nebhuet ane bábhúré yi. Tík ka ndũ yi ágháti bhe mpok ábháét atú Gálili ne bhe. ⁷ Yi arem nyaka be, chõn mámfye Mmu ane áfú ntá Mandem amó bõ bebú, mángó yi ndũ ekotákátí, ne éghaka nõkõ manywõp arat, ampetnsem ndũ nepém.” ⁸ Baghoré bhõ bátik ye beyõn Yesu. ⁹ Bápéré nõkó nsem, bággháti menyiyi ebhen befakari ntá bõnto Yesu bati byo ne amõt ne bakonjo bhi abhénéfú mankem. ¹⁰ Baghoré abhen bágghátí nyaka bõnto Yesu mbok yo chi María ane áfú etak Mágdala, ne Joana, ne María nno Jems, ne baghoré báchák abhen báchi nyaka ne bhõ. ¹¹ Ke bõnto básõt enyiyi ene baghoré bhõ bárémé mbõ eráká ndak, bõ kenókó wáwák. ¹² Yé nõ, Píta afate, ajet arak ndũ nnem. Akúrí nõkó, aguer amík, ayiyi amem nnem. Aghó bebhókó nden ebhen mánébbhé nyaka mmuet Yesu ne bhõ bhúré. Apetnsem anywõp, amakati nõkõ enyiyi ené éfákári.

Yesu atemeri bakonjo bhi bati apay ndũ mbi Emayus

(Mk 16.12-13)

¹³ Nkúbbhé ewak eyõ, bakonjo Yesu bati apay báfá Yerúsalem bare rõn

† 23:54 Yesu agú ndũ nywõbbhé-betik békõre mmuet manywõp apay. Nywõp neywẽmmuet bo Israel nébho nyaka chí beku, mpok mmok ánemé, ndũ nywõbbhé-betik bekoré manywõp ápay.

ndu mótok ane bábhīnī be Emayus, nekō enen nechi mbō bōkilōmeta nēnenamōt ne ebhōk. ¹⁴ Māndeme nōkō ēti menyīn menkem ebhen bēfākārī. ¹⁵ Enē bārēm mánkem nōkō epáitī ne bati, mbōn Yesu arōk kekōwōt ne bhō ankō nōkō ne bhō. ¹⁶ Ke ebhāk mbō bé bāgwōt amík ayap. Bó kerīnī bé chí Yesu. ¹⁷ Abhēp bhō be, “Ntīkī ndak bākō māndeme nōkō enyune?” Báté nsónso. ¹⁸ Mmu wap amōt ane áká nnyén be Klópas abhēp ye yi be, “Ndiere wō ke óchí kenkō ane átwō Yerúsalem ane ábhíkī rīnī menyīn ebhen befakari arē ndū manywōbhé-ne?” ¹⁹ Abhēp be, “Ntīkī menyīn?” Bákēme yi be, “Menyīn ebhen bēfākārī ne Yesu ane Násáret. Achi nyaka ndemekepīnti Mandem, ne atōn besí bhō ne besí Mandem be betan Mandem bechi ne yi ndū menyīn ebhen yi árēm ne ebhen yi ákū. ²⁰ Ke bōbati bachiákap Mandem ne bō bati etōk abhese bákém yi bachye mangway, ne bágó yi ndū ekotákátī. ²¹ Sébhaka nyaka ntī be yí ke ábhōnō bēfēre bo Israel ndū esōnōri. Echí nēne manywōp arat enē ndak ané áfākārī. ²² Enyīn échák échí bé mbōk baghōré ndū nkōwō ywese bákū bati átaka bhese amem. Bārók ndū nnem bēti bheti, ²³ ke báke ghō Yesu. Bápētsem barem be bāghō bo mbō bōángel Mandem ndū kenó amík antifú abhen bāghátī bhō be Yesu achi nepém. ²⁴ Mbōk bo abhen bāchí nyaka ndū nkōwō ywese bārók ndū nnem bāghó bé yēntīkī enyīn echī nkūbhé mbō enyū baghōré bhō bārémé, ke bó kegō mbōn Yesu.” ²⁵ Afš ke Yesu árémé ntá yap be, “Bāchīnti bācha! Ne bati yeka ápú wakari ménóko menyīn menkem ebhen baremé kepīnti bārēme! ²⁶ Pú Mpeme Mandem afyē nyaka bariēp be átō, abhōn nyaka begō besōnōri ebhen menkem ke anchwe ndū kefō eki?” ²⁷ Yesu abho ye menene ntá

yap be manjwimem ndū menyīn ebhen básīnī ēti yi amem Ekāti Mandem, bēbhō ndū Basīnī Moses berōn beghaka ndū amen baremé kepīnti Mandem mankem.

²⁸ Bāgháká kekōwōt etōk ene bārōn, Yesu akū mbō be ārō bhō berōn ambi. ²⁹ Ke bājwé yi, barem be, “Baré ne bhese. Nywōp nērōn ne mban anan āgiri.” Arōk ye bebhure ne bhō. ³⁰ Mpok nenyíe ákwáy nókó, asōt ekpōkō bret. Achyē bakak ntá Mandem. Abho ye bēbókōti anchye nōkō ntá yap. ³¹ Amík ánēne bhō, bārīnī ye be chí yi. Ke anemsi bhó besí. ³² Babho berem ne bati be, “Nyakányet manjāk achi mbū bhese anti mpok yi árēm kēpī ne bhese ambi, anene nōkō basīnī ntá yese!” ³³ Báfáte témté bápētsem Yerúsalem. Bāghō bōnto Yesu bati byo ne amōt ne bakoño bhi abhénéfú abhen bāchí ne bhó ndū nebhuēt amōt. ³⁴ Nechwe bāchwé, bāghátī bhō be, “Acha apētsem ndū nepém tetep! Atōn mmuēt ntá Simun!” ³⁵ Bōbhō bati apay bāghátī enyīn ene efakari ambi, ne enyu bó bārīnī yi mpok yi abōkōti bret achye bhō manyíe.

Yesu abhesi ntá bakoño bhi

(Mt 28.16-20; Mk 16.14-18; Jn 20.19-23; Bk 1.6-8)

³⁶ Enē bārēm nō ēti yi, mbōn Yesu abhesi besí bhap! Arēm be, “Kpák ámbák ne bhe.” ³⁷ Bācháyti, ne becháy békém bhō. Bákáysi be bāghō nō chí efōnó ngu. ³⁸ Ke abhēp bhó be, “Bācháy yi? Yi māmākati amem bati yeka? ³⁹ Ghó ká amō ya ne bekak ebha, māndīnī be chí me tetep. Mó ká mmuēt ya mǎngō be chí me. Efōnó épú bhōn mmuēt ne beghep mbō enyū bāghó be mbōn.” ⁴⁰ Arēm nōkō nō, atōn bó amō yi ne bekak. ⁴¹ Bābhōn manjāk tontó ne babhak maknkay be yi achi nepém. Ekū bó kenókó be echī tetep. Yesu abhēp bó be, “Bābhōn yēnyīn

menyie fá?” ⁴² Báchye yi mbiní nsi ane bágwó. ⁴³ Asot anyié besí bhap.

⁴⁴ Aghati ye bhó be, “Menyiy ebhen bāghò-né, chí nkúbhé barak ane mēghàti nyaka bhe mpok mbuet ne bhe. Mēghàti nyaka be be, menyiy menkem ebhen béchi amem basiyí Moses ne amen abhen bechi ndü basiyí barémé kepinti ne ebhen béchi amem Ekáti Bakway éti ya, bébhəy befu tetep.” ⁴⁵ Anene ye nkaysi yap be mánjwimem ndü menyiy ebhen básiyí amem Ekáti Mandem. ⁴⁶ Aghati bhó be, “Básiy be, Mpepe Mandem afyé nyaka bariep be áto abhəy béghə esəyori, angú, ne beghaka manywəp árat, ampətnsem ndü nepém. ⁴⁷ Ne be bábhəy beghati bə betək menkem ndü nnyén eni bebho Yerúsalem be Mandem áfəyori bo abhen bátíknssem ndü bebú bhap. ⁴⁸ Báchi batisié ndü menyiy ebhen menkem ne bábhəy béghàti bo bachak bə menkem. ⁴⁹ Ghó ka, chəy nto be akap ane Etaya afyé bariep be áto ntá yeka. Ke bábhəy ménəy fá amem etək kpáte betəy mémfu amfay mémbak ne bhe.”

Yesu apətnsem ntá Mandem

(Mk 16.19-20; Bk 1.9-11)

⁵⁰ Yesu asot ye baghəkó bhi, afú etək ne bhó. Bárók bachwəp etək Bétani. Aré, ayəy amə amfay, are yet bhó. ⁵¹ Ené yi áyət bhó, arə bhó, Mandem asot yi ámpətnsem amfay. ⁵² Ne ndü yi ákò baghəkó bhi béré chye yi kenókó. Bápət ye nsem Yerúsalem ne beyá manák. ⁵³ Báre rəy ekerákap mámbiti nəko Mandem.

Mbok Ndíndí mbonyu Jñn ásíní

Eyoŋ éyibhiri erap nkwá

¹ Bápéere ghoko mmik, mmu ane achi Eyoŋ anánŋ achi nyaka. Abhak ne Mandem, ne abhak Mandem. ² Abhak ne Mandem te ndũ nebhoŋet. ³ Mandem afuæt ntá yi ke ághoko menyinj menkem. Mandem abhíkí ghoko yenyinj ene yi apu ne yi. ⁴ Nepém néfù chí ntá yi mmu bábhíni be Eyoŋ. Ne nepém enen nébhak erónó ené ékù bo mángó tetep. ⁵ Erónó yo éghò ndũ nebhuæt ane ejuri echi, ne ejuri épú kway meneme yo. *

⁶ Mandem ató nyaka mmu amot ane aka nnyén be Jñn. ⁷ Atwó bégháti bho éti erónó eyo be yéntiki mmu ane ághókó enyinj ene yi árèm, anoko yo. ⁸ Jñn apu nyaka erónó yo. Atwó chí bégháti bho enyinj ene yi arinjí éti erónó yo.

⁹ Erónó ene tetep, ené ékù yéntiki mmu angò mbanj étwó ntá bõ mmik.

¹⁰ Eyoŋ ébhak fá amik, ne báfúét ntá yi ke bághoko mmik. Yé nò, mpok yi átwó fá amik, bõ mmik kerinjí enyu mmu yi achi. ¹¹ Atwó ntá bõbhi, ke bõbhi bábhíkí sot yi ne manák. ¹² Ke bo mankem abhen básóré yí ne manák, básíki nti ne yi, áchye bho betanj bé mándap chí bõ Mandem. ¹³ Mbõnj Mandem ke ákù bõ mambak bõbhi. Bábhíkí fu nyaka ye chí amuæt nkwa, ne yé chí ndũ nkaysi nkwaŋwanj.

¹⁴ Eyoŋ, éyibhiri nkwa, atwó achokò ne bhese. Séghó menwop ebhi ebhen bejwi ne berindu ne tetep. Eyoŋ chí Njanamò ane áfú ntá Eta. ¹⁵ Jñn ágháti nyaka bho éti yi ambik, andeme nokò be, “Né

chi mmũ ane mérèm nyaka éti yi be, ‘Mmũ ane átwó me ansem achá me. Bápéere bhe me, yí achi.’” ¹⁶ Éti beyá berindu ebhi, achyé bhese áfók ndõŋ ne ndõŋ. ¹⁷ Mandem afuæt nyaka ntá Moses achye bho bebhe. Ke afuæt chí ntá Yesu Kristo ke áton bhese berindu bhi ne tetep. ¹⁸ Yé mmu abhíkí re ghò Mandem. Njanamò ywi mmu achi nebhuæt amot ne yi ke ákù bo mandinjí mmu yi achi.

Enyinj ene Jñn Njwiti ágháti bho éti Yesu
(Mt 3.1-12; Mk 1.1-8; Lk 3.1-18)

¹⁹ Ewak émot, bõbati bo Israel abhen Yerúsalem bátó bachiákap Mandem ne bõneréket Lévi ntá Jñn be mámbép yi angati bhò enyũ mmu yi achi. Ne chí enyinj ene éfú Jñn anyu mbò ntísie. ²⁰ Yi ke bhese bhò yenyinj ne yi ke rò bekeme bhò. Arém be, “Puyé me ke nchí Mpeme Mandem afyé nyaka bariép be áto.” ²¹ Bõ bhò bápét bábhép yi be, “Wò ochí yé agha? Eláija ke?” Jñn yi be, “Mpú Eláija.” Bápét babhep yi be, “Ochí ndemekerĩnti ane Moses árémé nyaka be átwó?” Akeme be, “Ae.” ²² Ndõŋ eyo bábhép yi be, “Wõmbõnj orém be ochí agha? Ghatí bhese mmu wò ochí bé sémpétnsem ne eyoŋ ntá bo abhen bátó bhese. Wõmbõnj ochí agha?” ²³ Jñn aghati bhò mbonyũ ndemekerĩnti Asaya areme nyaka be, “Nchí mmũ ane achi amem baso ábik ne eyoŋ amfay andeme nokò be, ‘Nyabhé ká mbi Acha ambak chak.’”

²⁴ Bõnkwo Fárisi ke bátó nyaka bõbhò ntá Jñn. ²⁵ Bábhép yi be, “Obhé orú Mpeme Mandem afyé nyaka bariép be áto, obhé orú Eláija, ne orú ndemekerĩnti, ke ndaká yí ójwiti bho?” ²⁶ Jñn akeme bhó be, “Méjwiti bho ne manyiep, ke mmu áchí fá téé nenti eneka ane bábhíkí rinj. ²⁷ Yi átwó me

* 1:5 Ejuri épú kway meneme yo: Nò chí be Satan apú kway betanj ancha Yesu.

ansem. Mbíkí kway mmu ane nchí kaṅari nkwoḅhénya bekak ebhi.”
 28 Menyīñ ebhen béfákárí chi etak Bétani, ebhě Nyén Jódan, ne ndü nebhuet ane Jōn ájwiti nyaka bho.

Yesu, Mónkwómén Mandem

29 Nti nywəp, Jōn aghə Yesu ndu átwò ntá yi, arem be, “Yīñí Mónkwómén Mandem ane ápəko bebú bo mankem fá amik! 30 Yí ke mērem nyaka éti yi be, ‘Mmü átwò me ansem ane acha me mbonyune báperε bhe me, yi achi.’ 31 Yē mēmbəñ mbíkí rīñi nyaka be chi yí, ke ntí ane ntwó njwiti nəkə bho ne manyiep chí ndu bekə bo Israel mandīñi mmu yi achi.” 32 Jōn abho beghati bho enyīñ ene yi ághó ne amik éti Yesu. Yí be, “Ngə ndü Efónó Mandem áfú amfay asot mkpá ebhónó are sep kpát ate yi amuet. 33 Kpáte mpok eyə, nke rīñi bé chí yí. Ke Mandem mmu átó me njwiti bho ne manyiep, anán aghati nyaka me be, ‘Mmu ane óghó Efónó Mandem asebbe arəp ne yi, yí wu ke achi mmu ane ájwiti bho ne Efónó Bedyere.’ 34 Me Jōn ngə ne amik ndü menyīñ ebhen béfákárí, ne nchí rem mbə ntísie be tetep mmü-ne chi Mmə Mandem.”

Bakoño Yesu ahben mbi

35 Néyí nókó, Jōn apet abhak téé ne bakoño bhi bati apay. 36 Aghó ndü Yesu áfuet, arem be, “Ghó Mónkwómén Mandem!” 37 Bakoño Jōn bati apay bághók nókó enyīñ ene yi áremé, báró yi bábhə bekoño Yesu. 38 Yesu ayibhiri mmuet aghə bhə ndu bákəño yi. Abhép bhə be, “Bāyāñ yi?” Bákeme yi be, “Rábay, óchəkə fá?” [Rábay chi Ntəñ] 39 Aghati bhə be, “Twó ká ghə.” Bárók ne Yesu baghə nebhuet ane yi áchəkə. Mpok yə nywəp nébhák mbə nkárénká enwí ené ngósí. Bábhák ne yi kpáté beti begu.

40 Mmu amət ndü böbhə bati apay abhen bághoko nyaka enyīñ ene Jōn áremé éti Yesu, ne abho bekoño yi aka nnyén be Andru. Abhak manə Símun Píta. 41 Arək témté, aghə mómayi Símun, aghati yi be, “Séghə mmu ane bábhīñi be, ‘Mesáya’”, nə chi, Mperε Mandem afyé nyaka bariεp be áto. 42 Andru asot Símun arək ntá Yesu ne yi. Yesu ayīñi yí, arem be, “Wə óchí Símun, mmə Jōn. Chəñ nnyén ena néchák némbak be Séfas” [nə chí Setárebhé]. †

Yesu abhīñi Filip ne Natániel bé mámbák bakoño bhi

43 Nti nywəp, Yesu akə nti bérəñ atú Gálili. Arək aghó mmu ane áká nnyén be Filip. Aghati yi be, “Twó bhák nkoño wa.” 44 Filip abhak mmü Betsáida, nkúbhé etak ene Andru ne Píta báfú aré. 45 Filip arək atemeri Natániel aghati yi be, “Séghə mmu ane Moses ásíñi nyaka éti yi amem Ekáti Bēbhé Mandem, nkúbhé yi mmü baremé kepinti nkwo básīñi éti yi. Nə chí, Yesu mmu Násáret, mmə Joséf.” 46 Natániel ághókó nókó enyīñ ene Filip áremé abhép yi be, “Ntiki erítí enyīñ ékway befú Násáret?” Filip aghati yi be, “Wəmbəñ twó ghó.” 47 Yesu ághó nókó ndü Natániel átwò ntá yi, arem éti yi be, “Né, chí mbəñ mmü Israel témé témé. Bapu apú ne yi wáwák.” 48 Natániel abhép Yesu be, “Ókə ná ke órīñi me?” Yesu akeme yi be, “Fílip ápére bhīñi wə ndü mpok ane óchí anerénək fig, nnán ngə wə.” 49 Natániel arem be, “Ntəñ, óchí Mmə Mandem tetep! Óchí Mfə bo Israel!” 50 Yesu ákémé yí be, “Éti ndémé bé ngə wə anerénək fig ke ónókó bé nchí Mmə Mandem? Chəñ óngó menyīñ ebhen becha ebhen.” 51 Yesu aghati yi be, “Tetēter, chəñ mángə ndü nebu nénéne gbee,

† 1:42 Séfas ndü eyəñó Griek chí “Setárebhé” ndu Kényan.

bə́angel Mandem mánkó amfay mánsəbhə nəkó amík bətemeri Me Mmu mfú ntá Mandem.”

2

Yesu akw manyiep ayibhiri mmem ndü epá nebhay

¹ Ɛfaéré nókó manywəp apay, epá nebhay ébhák amem etək Kána, atú Gálili. Nnə Yesu abhak aré.

² Mának nyaka Yesu nkwó ne bakoŋo bhi ndü epá nebhay eyo.

³ Mmém ámay nókó, nnə Yesu arək aghati yi be, “Mmém epá amay.”

⁴ Yesu akeme yi be, “Mmá, ndaká yí ɔ́səŋəri me ɛti mmém? Mpok aya abhíkí re kway.”

⁵ Máyi aghati bo abhen bákòre mmem be, “Kw ka yěntiki enyiŋ ene yí ághati bhe.”

⁶ Bejş manyiep betandat bechi nyaka are téé. Yěntiki ejo ɛsət nyaka mbo líta manyiep besá byo. Békóŋo epin ené bo Israel, básət nyaka manyiep ndü bejo ebhə ndu bəso bəpókó mmuet.

⁷ Yesu aghati bakü betik be, “Fíé ká manyiep amem bejo ebhə kpát ménjwi.” Báfýé manyiep amem bejo, bėjwí te anyu.

⁸ Aghati bhə be, “Sət ka mbək mánchyé ntá münti epá nebhay”. Bákú nó.

⁹ Münti epá nebhay ághókótí nókó, aghó bé manyiep mó arəp chi mmém. Yi kerinji ebhak mó áfú, yěndu bakü betik abhen bákó mə báriŋí nyaka be manyiep ke ayibhiri ndü mmem.

Münti epá nebhay abhinji mbəyngərəé, ¹⁰ arem be, “Ndü epa, báyambi mantwə chi ne erítí mmém. Ne bo mánánj mányú áchwé bhə amuet, ke mántwə ne yěntiki enyü mmém báchák. Ke ɔ́ró erítí mmém ansem, ne néne ke ɔ́twə ne mó.”

¹¹ Yesu akw nyaka enyiŋí maknkay ene amem etək Kána, atú Gálili. Ebhák erin ené mbi ene yi akú ndu betəŋ enyü betəŋ ebhen yi ábhóŋó. Ekú, bakoŋo bhi mánóko be yi achi Mmo Mandem.

¹² Epá nebhay ɛfaéré nókó, Yesu asep arək Kapənaum ne máyi ne

bəmayi ne bakoŋo bhi. Bábhak aré ndü mpay manywəp.

Yesu achwe ekerakap Mandem abók bakəsie

(Mt 21.12-13; Mk 11.15-17; Lk 19.45-46)

¹³ Epá Nekinji ene bo Israel ɛróbhé nókó kékwót, Yesu akó, arək Yerúsalem ndu menyie epá eyo.

¹⁴ Aré, arək achwe amem ékírí ene ekerakap Mandem. Aghó bo abhen bátí mpəŋ ne bághóŋomén ne bebhóŋó. Bo básət nyaka menyiŋ ebhə ndu bechye akap. Aghó bawupsi bakap nkwó aré.

¹⁵ Asət nnik aghoko ékpá, abho bébok bho ne yo, be mámfú amem ekerakap Mandem. Akw enyumət ne bághóŋomén, ne mpəŋ ené échí aré. Atakati bəféme bo abhen bákó ɛsié bakáp bewupsi, ne atakati bakáp ayap.

¹⁶ Aghati batí bebhóŋó be, “Féré ká menyiŋ ebhen fá! Báké sət eket Ɛtaya mánjibhiri ndü ekerésie!”

¹⁷ Ndak awu ákú bakoŋo bhi bátik be Ekátí Mandem ɛrəm be, “Chəŋ ekəŋ ené mbóŋó ne eket eye éngway me.”

¹⁸ Békóŋo enyiŋ ene Yesu ákú, bo Israel bábhep yi be, “Ntiki enyiŋí maknkay ɔ́kway bekw mbo erin ndu betəŋ bhese be əbhəŋ betəŋ bekw menyiŋ ebhen?”

¹⁹ Yesu akeme bhə be, “Mbák mánchóŋtí ekerakap ene, chəŋ mpet nte yó ndü manywəp arət.”

²⁰ Bo Israel bərəm be, “Cháá, báté eket ene ndü mamié besa bepəy nsem atandat, əbhé ɔ́kway bete yo ndü manywəp ararə?”

²¹ Ke ekerakap ené Yesu árémé ébhak chi mmuet yi.

²² Mpok Mandem akw yi ámpətnsem ndü nepém, ké bakoŋo bhi bátik be yi arem nyaka beyəŋ ebhen. Ekú bə mánóko menyiŋ ebhen bechi amem Ekátí Mandem ne ebhen Yesu árémé.

Yesu arinji enyü nkwa achi

²³ Ené Yesu áchí Yerúsalem ndü mpok Epá Nekinji, beyá bo básikinti ne yi ɛti menyiŋí maknkay ebhen bághó yi ákú.

²⁴ Ke Yesu kegwéŋ

mmæet ntá yap, mbonyune, aríñí nyaka enyū nkwanwan achi. ²⁵ Yē mmu keghati yi nkaysi bōbhō mbonyune yimbōn aríñí nyaka ndū ntí nkwa nēchi amem.

3

Yesu ne Nikodémōs

¹ Mūnti bo Israel amot achi nyaka. Aka nnyēn be Nikodémōs. Abhak mūnkwo Fārisi. ² Ewak emot arək ntá Yesu ne beti arem be, “Ntōn, séríñí bé Mandem kē átó wō be óntwó óntōn bo mbonyune yē mmu apú kway bekū menyiní maknkay ebhen ókū mbák Mandem apu ne yi.” ³ Yesu aghati yi be, “Tetēter, Mandem apú kway bebhak ntá mmu mbō Mfō ywi, kpáte māmbe yi ndōn achak.” * ⁴ Nikodémōs abhép yi be, “Ná bákway bebhe mmu ane anánj áchíki? Akway bépétnsem amem menie máyi be māmbe yi ndōn achak kē?” ⁵ Yesu akeme yi be, “Tetēter, Mandem apú kwáy bebhak ntá mmu mbō Mfō ywi kpáte māmbe yi ne manyier* ne Efónjō Mandem. ⁶ Nebhē enen nkwa chi nebhē nkwmæet, ke nebhē Efónjō chí enen néfú ntá Efónjō Mandem. ⁷ Ŋké bhák maknkay ndu ngátí wō be, ‘Bábhōn bebhe wō ndōn achak.’ ⁸ Mbúep áfòk, ándək ebhak ene wu ábhónjō bérōn. Ŋghok ndu wu áfūèt ke opú rinji ebhak wu áfú ne ebhak ene wú árdn. Echí enyumot ne yēntiki mmu ane bábhē yi ndu betan Efónjō Bedyere.” ⁹ Nikodémōs abhép yi be, “Eyo ekway béfákari ná?” ¹⁰ Yesu akeme yi be, “Ŋchí ntōn ntá bo Israel ane bo bārinji sayri, yē nō obhíki rinji menyin ebhén-ē? ¹¹ Tetēter, sérēm menyin ebhen séríñí, ne séghāti bho chí menyin ebhen séghó ne amík, yē nō bápú noko menyin ebhen séghāti bhe. ¹² Mbák ngátí bhe menyin éti barak

ané áfákari fá amik be kenókó, ná bákway menoko mbák ngátí bhe menyin éti barak ane áfákari awu amfay? ¹³ Yē mmu amot ábhíki re ko amfay ebhak ene Mandem achi, ébhíki fæet Mmu ane áfú ntá Mandem, yi mmu áfú amfay atwō amik. ¹⁴ Nkúbhē mbō enyū Moses ásré nyaka nnyó-senōn abhat ndū enək, ayon amfay, amem baso, enyu eyō kē bábhónjō beyon Mmu ane áfú ntá Mandem nkwo amfay. ¹⁵ Bábhōn bekpan yi amfay enək be yē agha ane anoko yi, ámbónjō nepēm enen nebhiki bhōn ngwenti.

¹⁶ “Mandem akōn nyaka bō mmik tontó, kpát achye Njaná Mýwi be yē agha ane ánókó yi, áké gu aném, ke ámbónjō nepēm enen nebhiki bhōn ngwenti. ¹⁷ Mandem abhíki to Mýwi fá amik be ántwó ántán bō mmik andem be babhōn bekwéné. Atō yí chí bé ámfæet ntá yi, ampeme bō mmik. ¹⁸ Bápú temsi mmu ane ánókó yi, ke mmu ane ábhíki ka menoko, bekwéné bechi ne yi mbonyune ábhíki ka menoko Njanja-Mō Mandem. ¹⁹ Ntí ane Mandem átān bo abhen bábhíki noko Mýwi chí bé erónjō étwō fá amik ke bo bákōn ejuri bácha erónjō, mbonyune barak abúabū ke bō bákā. ²⁰ Yēntiki mmu ane ákū barak abúabū āpap erónjō. Apú rōn ebhak ene erónjō echí ndū apú yan bo mango menyin yi ákū. ²¹ Ke mmu ane ákū menyin ebhen bechi tetep átwō ndū erónjō ne manák, be bo mango be Mandem ke ákwak yi ankū menyin ebhō.”

Enyin ene Jón árémé éti Yesu

²² Yesu anánj ná nókó béré m menyin ené yi ághāti Nikodémōs, arək bebhak bechak atú Judéya ne baghókó bhi. Abhak aré ne bhō anjwiti nako bho. ²³ Mpok eyō, Jón abhak Aénōn, kekwoet ne Sálím,

* 3:3 Bebhe mmu ndōn achak: Chi nepēm neko enen Mandem áchye mmu mpok yi átíknsam ndū bebá, aka be Yesu achi Mpeme ne Acha ntá yi.

anjwiti nõkõ bho. Abhak aré mbõnyune manyiep aya nyaka ebhak eyõ. Bo båré rõj ntá yi, anjwiti nõkõ bho. ²⁴ Bábhíkí re kem nyaka Jñn mamfye ekerékenõj.

²⁵ Ebhíkí tat, epúití ékwén nenti bakojo Jñn ne mmu Israel achak éti enyü nesõ enen nekà mmu ambak pépép besí Mandem. ²⁶ Eká bakojo Jñn bårók ntá yi barem be, “Ntõj, mmu ane achi nyaka ne wõ ebhé Nyén Jórdan ené awu óngati nõkõ bo menyij éti yi, ájwiti bho ne yéntiki mmu árõj ntá yi.” ²⁷ Jñn akeme bho be, “Yé mmu apu kway bebhoj enyij kpáte Mandem anchye yi yõ. ²⁸ Bè babhoj bächí batisie ndü ndémé bé puyé me kè nchí Mpepe Mandem afyé nyaka bariép be áto. Nchí chí mpókõntõ ane Mandem áto be njambi ke yi antwõ. ²⁹ Mbây-ngõre ke ábhõjõ ngõré. Mmũere mbâyngõré ane áchí téé ándõj béghok eyõj ene mbâyngõré, † ághok eyõj eyi, ambõj beyá manák. Enyu yõ ke échi ne me. Manák ama ajwí poot néne. ³⁰ Nsójõ yí abhoj békõ nõkõ kó, aya ansep nõkõ.

³¹ “Mmu ane áfú amfay, achá yéntiki mmu achak. Mmü mmik afu fá amik, ne árem chi barak ané mmik. Mmu ane áfú amfay achá bõ mmik mankem. ³² Yí ághati bo menyij ebhen yi aghõ ne amík, aghók ne batú. Yé nõ, yé mmu apú noko enyij ene yi árèm mbõ enyij. ³³ Ke mmu ane ághókõ enyij ené yi areme anoko, átoj be yi anókõ enyij ene Mandem árémé be échí tetep. ³⁴ Echi nõ mbõnyune yí mmu Mandem áto, árèm chi Eyõj Mandem mbõnyune Mandem achyé yi Efõjõ Bedyere njenti ti. ³⁵ Eta Mandem akõj Mõywi ne afyé menyij menkem yi awõ. Mandem achyé yi Efõjõ eyi njenti ti. ³⁶ Yéntiki mmu ane ánókõ Mmu ane áfú ntá Mandem, ábhõj

nepém enen nebhíkí bhõj ngwenti. Mmu ane ábhíkí noko Mmu ane áfú ntá Mandem apú bhõj nepém. Ke bebenti Mandem bétinj ne yi.”

4

Yesu ne ngõré Samária

¹ Yesu arinj be bõnkwõ Fárisi bághók be beyá bo bårõbhe kojo chi yi ne yí anjwiti nõkõ bho, ne bé bakojo bhi báyá máncha nõkõ abhen Jñn. ² Sayri sayri, puyé Yesu ke ájwiti nyaka bho, chí bakojo bhi. ³ Yesu árinj nõkõ nõ, afa atú Judéya apet atú Gálili. ⁴ Abhõj nyaka béfuét atú Samária ndu berõj Gálili. ⁵ Ekũ, akõ aghaka etók Samária ene bábhinj bé Síka, kékwót ne nebhuérémik ane Jekóp áchye tentep ntá mõywi Joséf. ⁶ Mbokó manyiep ane Jekóp ábhák are. Yesu ágháká nõkõ aré, ndü yi ánánj ápõbhé, achokõ nepaká mbokó manyiep wu. Nywõp nébhák mbõ nkárénká byo ne epay.

⁷ Ngõré Samária amõt atwõ ndu beya manyiep aré. Yesu aghati yi be, “Mma, chye me manyiep nnyü.” ⁸ Mpok eyõ, bakojo Yesu bårõj nyaka etók ndu bekú nenyié. ⁹ Ngõré Samária wu akeme Yesu be, “Wõ, ochí mmu Ju, atú Judéya, me mbák ngõré atú Samária, ekõ ná ke ðrem be nchyé wõ manyiep ónyü. Bõ Judeya bábhíkí bhõj yényij beku ne bhese bo Samaria!” ¹⁰ Yesu akeme yi be, “Mbõ orinj akap ane Mandem áchye bho, ne mmu ane árémé nõ be, ‘Chie me manyiep’, mbõ ðrem me nchyé wõ manyiep amen áchye nepém.” ¹¹ Ngõré wu arem be, “Eta, ebhíkí bhõj enyij ndu beyá manyiep ne yõ, ne mbokó manyiep áchwe, ðbhõj manyiep amen áchye nepém fá? ¹² Ochá etayese Jekóp mmu átemé nyaka mbokó manyiep ane arõ ntá yesé? Ná ókway bechye mmu manyiep

† 3:29 Ndu kémbáep, Yesu achi mbâyngõré mbõnyune atwõ nyaka fá amik chí éti yesé, ne mbák sémbat mmæt ne yi, yényij epu kway befap bese ne yi.

amen áchá amen yímbəŋ ányu nyaka, ne bǒbhi mányú, mpəŋ eyi ényú?" ¹³ Yesu akeme yi be, "Yé agha ane ányù manyiep amen, apú rǒ bəbhəŋ ekwaká manyiep. ¹⁴ Ke mmu ane ányù manyiep amen mǎchyè, apú pɛɛə bhəŋ ekwaká manyiep wáwák. Manyiep amen mǎchyè yi, ábhák ntá yi mbə ntí mǎnyen ané manyiep ányáy are, anchye nəko yi nepém enen nəbhiki bhəŋ ngwenti." ¹⁵ Ngərə wu arem ntá yi be, "Eta, chye me manyiebhé mə, bé manyiep áké pɛɛə kwak me, ne be nkéɛɛə twə fá ndu beya manyiep."

¹⁶ Yesu aghati yi be, "Dók bhinjɪ nném aywe, twó ne yí." ¹⁷ Ngərə wu akeme yi be, "Mbíkí bhón nném." Yesu arem be, "Ɔrem tetep bé əbhiki bhəŋ nném. ¹⁸ Ɔnán əbhón maném batay, ne mmü ane óchí ne yi néne, abhiki bhay wə. Ɔrem tetep!" ¹⁹ Ngərə wu arem ntá yi be, "Eta, ngə néne be əchí ndeməkɛpinti Mandem. ²⁰ Bətayese bátwə nyaka fá ndü njie ne mánchye nəko Mandem kenókó, ke be bǒ Judeya bǎrəm be Yerúsalem ke áchi ebhak ene bo bǎbhónó bechye Mandem kenókó are." ²¹ Yesu arem be, "Mmá, nokó enyɪŋ ené mǎghàti wə. Mpok átwə ane bo bápú pɛɛə bhəŋ bechye Eta Mandem kenókó yé chí fá ndü njie ne, yé chí Yerúsalem. ²² Bě bo Samaria, bǎchyè kenókó ntá enyɪŋ ene bǎbhíkí riŋi. Bese bo Judeya sérinjɪ mmu ane séchyè kenókó mbənyune Mandem áfɛɛt chí ntá bo Judeya bépeme bho. ²³ Mpok átwə, ne mpok eyə anán aghaka ane bo abhen bǎchyè Eta Mandem kenókó, bákə nə enyu ené échí tetep be Efónó Mandem átnəŋ bhə mbi. Menyú bo bhə ké Mandem áyən mánchye yi kenókó. ²⁴ Mandem achi Efónó, ne bǒ abhen bǎchyè yi kenókó, bǎbhəŋ bechye yi kenókó ne nti nemət ndü betan Efónó Bedyere." ²⁵ Móngərə wu

arem be, "Ndínjɪ bé Mpeme Mandem afyé nyaka bariɛp be áto, yi mmu bǎbhinjɪ be Kristo átwə. Anán ántwó, chəŋ angati bhese barak ankem." ²⁶ Yesu aghati yi be, "Me, mmu nchí rem né kɛpi ne wə, ke nchí Mpeme."

²⁷ Nkúbhé mpok yə, bakoŋo Yesu báfú ebhak ené bǎrónó beku nenyíé bápɛtnsem. Bǎbhák maknkay beghə be Yesu ərəm kɛpi ne ngərə, ke yé mmü wap kebhep ngərə wu be, "Ɔyən yi?" Ne yé amət kebhep Yesu be, "Ndaká yí ərəm kɛpi ne yi?" ²⁸ Ngərə wu arə eté manyiep eyi, arək etək téé, abho bégháti bho be, ²⁹ "Twó ká ghə mmü ane ágháti me yéntiki enyɪŋ ené nká ndü nepém ena. Chí Mpeme Mandem afyé nyaka bariɛp be áto ke?" ³⁰ Eká etək enkem émoko, bǎbhó bérəŋ ntá Yesu.

³¹ Mpok ane ngərə wu aró áronó etək, bakoŋo Yesu bǎré nik yí mmɛt bé "Ntəŋ, nnyíé mbə nenyíé." ³² Ke yi aghati bhə be, "Mbəŋ nenyíé ményie enén bǎbhíkí riŋi." ³³ Eká, bǎbho bebhep bati be, "Mmüfú atwə yi ne nenyíé ké?" ³⁴ Yesu aghati bhə be, "Nenyíé ena chi beka enyɪŋ ene mmu ane áto me áyən nká, ne menáná betik ebhi. ³⁵ Pú bǎrəm be, 'Mbák éngáká batan anwi, chəŋ mámfere mbwət ebhi?' Ke nchí ghati bhe be mǎnjon amík mǎnjinjɪ nki, mǎngó ndü mbwət anán ágháká bɛfere ebhi. ³⁶ Mmu ane áfere mbwət ebhi, ábhəŋ akap ndü betik ebhi. Ne ányokoti mbwət ane áchí chí bo abhen bǎbhəŋ nepém enen nəbhiki bhəŋ ngwenti, be mmu ane ápi mbwət ne ane áfere yə ebhi, bó mankem mámbón manják. ³⁷ Echí tetep mbə enyu bǎrəm be, 'Mmu bépi ápi, ane beghem angem.' ³⁸ Ntə be be mándək mámfere mbwət ane bǎbhiki pi. Bo bachak bápí, be bǎghəm mbwət ane bo bapi."

³⁹ Beyá bo Samaria abhen báfú

etək mánoko Yesu žti nerem ane ngoré wu areme be, “Aghátí me yěntiki enyij ene nká ndü nepém ena.”⁴⁰ Mpok bátéméri Yesu, máník yi mmæet be ámbák ne bhə, ne abhak ne bhó ndü manywəp apay.⁴¹ Ne beyá bo báchák mánoko žti menyij ebhen Yesu aghati bhə.⁴² Ekə bárém ntá ngoré wu be, “Epét epu bé žti menyij ebhen órémé ke séndókó. Besé babhəj séghok ne batú beyəj ebhen bífú yi anyu, ne sérinj be né chí Mpe me bə mmik tetep.”

Yesu abú mmə mungo

⁴³ Manywəp apay ane Yesu achi ne bo Samária áfúéré nókó, afa berəj atú Gálili.⁴⁴ Yimbəj arem nyaka be, “Bápú chyē ndemekepinti kenókó amem etək eyi.”⁴⁵ Mpok Yesu áchwóbhé Gálili, bə Galili básot yi ne manák ndu bəghó yěntiki enyij ene yi áká Yerúsalem mpok bárəjə are ndü Epá Nekinj. Bə nkwo bárəj nyaka ndü epá yə.

⁴⁶ Yesu apet arək etək Kána, atú Gálili, ndü nebhuet ane yi ákú nyaka manyiep áyibhíri mmém. Múnti amət abhak Kapənaum ane mójwi áme.⁴⁷ Aghókó nókó bé Yesu afú atú Judéya átəwə Gálili, arək are nik yi mmæet be ándók Kapənaum ámbú mójwi. Mójwu arəp nyaka chi kékwót bégu.⁴⁸ Yesu aghati mungo wu be, “Bápú ka menoko me mbák bəbhíki ghó berinj maknkay.”⁴⁹ Mungo wu arem be, “Eta, twó séndók be mójwa áké sebhe.”⁵⁰ Yesu akeme yi be, “Petnsem anywəp, mójwe apú gú.” Mungo wu anoko enyij ene Yesu árémé, afa, are gure.⁵¹ Ené yi ásəp arəj, bə betok bhi bátéméri yi ambi, baghati yi be, “Mójwe achí nepém.”⁵² Abhép bhó be, “Ntiki mpok yi ábhó béchəkə sayri?” Bákéme yi be, “Eyu ndu nkárénká amət ne ngósí.”⁵³ Chi mójwu atik bé ndü nkúbhé nejəkó nywəp enə ké Yesu ághati yi be, “Mójwe apú gú.”

Eká mungo wu ne *efo eyi enkem mánoko Yesu.⁵⁴ Enyij ene ébhák erij ené éjwí beyay ndü menyijí maknkay ebhen Yesu áká mpok yi afú atú Judéya arəjə atú Gálili.

5

Yesu akə mmü ane átáré amik ndü neme atanj

¹ Étaré nókó, mpok epá bo Israel échák akwáy. Yesu akó, arək Yerúsalem.

² Éntinjnyén ebhak Yerúsalem, kékwót ne nyū-ebhá ane bəbhinj be nyūbha bəghəjəmen. Bəbhinj éntinjnyen eyə ndü eyəj ené bo Israel be Betsáta. Bétəm betay bebhak kékwət ne éntinj eyə.³ Beyá bəməme bəbhák aré; manémámik, ne bəbhénti, ne abhen bachi bhéré. Bərə noj be nnyén némbəj.⁴ Mpok ne mpok, ángel Mandem ásəp nyaka amik aməj éntinjnyen eyə. Ne mmü neme ane áyámbi ásəbhé amem, yěntiki enyū neme enen yi abhəjə némay.⁵ Mmü amət abhak aré ane ánəj achí nyaka amik ndü neme mamié esə nsem neku ne arət.⁶ Yesu ágháká nókó ndu betəm ebhə, aghó mmu wu bhéré. Arinj bé yi ánəj atat aré ndü eróri mpok. Abhép yi be, “Jyáj bé žntánj?”⁷ Mmü neme wu akeme Yesu be, “Eta, mmu apú ane ápəkə me nsep anyén ayak mpok nnyén nébəj. Mperé nu béchwəp aré, mmu achák ánəj áyámbi.”⁸ Yesu aghati yi be, “Faté, pəkó ésák eye kə.”⁹ Témte wu, mmu wu atanj. Asət bekpaka bhi abho bekə. Nywəp enə nébhak chí nywəbhé neywəməet bo Israel.¹⁰ Ekə, bo Israel bárém ntá mmu ane bábú yi be, “Echəj chí nywəbhé neywəməet ne ebhé ébhíki ka be ómpókó ésák eye.”¹¹ Akeme bhə be, “Mmu ane ábú me ke ághátí me be, “Pét ésák eye, faté kə.”¹² Bəbhép yi be, “Mmüré ághátí wə əmpet ésák eye ənkə chí agha?”¹³ Ke yi ke rinj mmu wu. Yesu

ábú nyaka yi anəne arək mbənyune beyä bo bächí nyaka aré. ¹⁴ Ebhíkí tat, Yesu atemeri yi amem ekerákap Mandem, aghati yi be, “Yíñí, onán otanj! Dó bebú be esətori ené échá eyə éké temeri wə.” ¹⁵ Mmü wu arə, arək, aghati bəbati bo Israel be Yesu ke ábú yi. ¹⁶ Əti yə ké bo Israel bábhó béchyə Yesu nenyok, be yi akə mmu atan ndü nywəbhé neywəməet. ¹⁷ Ke Yesu aghati bhó be, “Etaya ákə betik mpoknkem, ne menkwó mbəy bekwé bechi ne yi. Afü ndü newú, achwe ndü nepém.” ¹⁸ Əti enyiñ ene Yesu árémé, bo Israel bápét báre yan mbi beway yi. Ntí abhak be, puyě chi ndiere be akwen ebhé nywəbhé neywəməet, ke ndak ané akpík ábébhé áchá ábhák be, yí ábhíñi Mandem be etayi, ne be békə nə chi beyenti mmuet ne Mandem.

Mandem achyé Móywi betan

¹⁹ Yesu aghati bhə be, “Tetətep, Mmə Mmə Mandem mpú kwáy bekwə yěnyiy ndü betan ebha. Mékə chí menyiñ ebhen ngó Etaya ákə. Yěntiki enyiñ ené Etaya ákə, yó ke Me Móywi nchí kə nkwo. ²⁰ Əchí enyu eyə mbənyune Eta akəy Mmə Móywi, ne átəy me yěntiki enyiñ ene yimbəy ákə. Ne chəy antəy me menyiñi maknkay ebhen becha ebhen, be manyu ánhók bhe. ²¹ Nkúbhé mbə enyü Eta áñeme bawú anchye bhə nepém, nó ké Mmə Móywi nchí chye nepém ntá yě agha ane méyən bechyə nepém. ²² Yě mmu, Eta apu tan manyé yi. Achyé betan menkem ntá ya, Mmə Móywi, be ntán yěntiki mmu. ²³ Akə nə be bo mankem mányché Mmə Móywi kenókó nkúbhé mbə enyü bächyé yi kenókó. Mmü ane apu chye Mmə Móywi kenókó, apú chye kenókó ntá Etaya mmu ato me. ²⁴ Tetətep, mmü ane ághókó enyiñ ene mēřem, anoko mmu ane átó me, ábhəy nepém enen nebhiki bhəy ngwenti. Mandem apú rem be

bekwéné bechi ne yi. Afü ndü newú, achwe ndü nepém.

²⁵ “Tetətep, mpok átwə, ne anán akway, ane bawú bəghòk eyəy eya, Mmə Mmə Mandem, ne abhen bəghókó mámbəy nepém. ²⁶ Nkúbhé mbə enyü Eta áchyé nepém, nó ké yi áchyé Mmə Móywi nkwo betan béchyə bo nepém. ²⁷ Ne achyé me betan ndu bétán bo, mbənyune me ke mfú ntá Mandem. ²⁸ Báké bhak maknkay beghok menyiñ ebhen. Mpok átwə ane bawú mankem bəghok eyəy eya amem manem ayap. ²⁹ Ne mánán mángók eyəy eya, báfú ndü manem ayap. Abhen bákú nyaka beri ndü mmik ne, máneme, manchwe ndü nepém enen nebhiki bhəy ngwenti, ne abhen bákú nyaka bebú, máneme mámbóy ntemsi.”

Batisie Yesu

³⁰ Yesu arək ambi berem be, “Mpú kwáy bekwə yěnyiy ndü betan ebha. Ené məkə nchí kə chí ndü betan Mandem mmu átó me. Mětən bo mbə enyü yi aghati me ntan bo. Ne mětən bo chí enyu ené echí chak, mbənyune mpú kə menyiñ ebhen membəy nchí yan bekwə. Nchí kə chí menyiñ ebhen mmu ane átó me áyən nkə. ³¹ Mbák ndem əti mmuet eya, mbəy bo abhen bakway bəriñi be enyiñ ene mēřem ébhíkí bhəy menwəp. ³² Mmü ane áté me ntisie achi nyáná, ne ndiñi bé enyiñ ené yi árəm əti ya ebhəy menwəp. ³³ Bətó nyaka bo ntá Jñn be mámbəy yi ángati bhe əti ya, ne aghati bhe enyiñ ené echí tetep. ³⁴ Puyě chi be nkwanwan ke ábhəy bété me ntisie, nchí ghati bhe enyiñ ene Jñn árémé əti ya be Mandem ámpémé bhe. ³⁵ Jñn achi nyaka mbə erəy ene édu éngə nəkə nwaan, ndu mómbiñi mpok, bákə eyəy eyi ne bəbhəy manák ndu mómbiñi mpok. ³⁶ Ke menyiñ béchí ebhen bēřem əti ya enyu ené échá enyiñ ene Jñn árəm. Nkúbhé menyiñ ebhen

mékù, bétè me ntísie be Eta ke átó me. ³⁷ Ne Eta, yímbəŋ, mmu átó me áté me ntísie. Bábhíkí re ghok eyəŋ eyi, bábhíkí re ghó enyũ yi achi. ³⁸ Ne Eyəŋ eyi épú amem bati yeka mbənyune bábhíkí noko mmu ane yi átó. ³⁹ Báfyè betəŋ bəpay Eyəŋ Mandem mbənyune bákáysí be étəŋ be mbi nepém enen nebhiki bhəŋ ngwenti ne yó érəm chi ěti ya. ⁴⁰ Yě nə, bápú ka bétwə ntá ya be mǎmbónə nepém. ⁴¹ Mpú yán nə chi kenókó ntá nkwǎ. ⁴² Nchí rem menyih ebhen mbənyune ndihí bhe. Ndhí bé ekəŋ Mandem épú amem bati yeka. ⁴³ Ntwǒ ndũ nnyén Etaya, ne bábhíkí sət me mbə mmu. Mbə mmu achák ke átwó nó árəm ěti ndu mmuet yi ne ndũ betəŋ ebhi mbə básót yi mbə mmu ywəka. ⁴⁴ Ná bákway menoko ené báyan chi bakak amem bächyè bati, kefyé ntí ndũ bakak amem Mandem áchye. ⁴⁵ Báké kaysi bé chəŋ ngati Eta enyũ bho bǎchi. Moses ke ághati chəŋ yi, Moses mmu bábhaka nti ne yi. ⁴⁶ Mbə mǎnókó enyih ene Moses ásiní tetep, mbə mǎnókó enyih ene mǎghāti bhe. Moses ásiní nyaka chí ěti ya. ⁴⁷ Mbák bábhíkí noko basih ami, ná bákway ménoko enyih ene mérəm?”

6

Yesu adik ngemntay bho

(Mt 14.13-21; Mk 6.30-44; Lk 9.10-17)

¹ Estaré nókó, Yesu apé, arək ebhè Manyu Gálili. Nkúbhé Manyu wu ke bábhiŋi be Manyu Tibérias. ² Ngémtay bo béré koŋo yi mbənyune bǎghǒ nyaka menyihí maknkay ebhen yi ákú ntá bǒmame. ³ Yesu akó ambí njie, achəkə aré ne bakoŋo bhi. ⁴ Epǎ bo Israel ené bábhiŋi be Epǎ Nekihí érop kekwət. ⁵ Ayibhiri mmuet, ayihí, aghó ndũ ngémtay bho bátwə ntá yi. Abhép Filip be, “Chəŋ sémbəŋ

bret béku fá ane ákway bǒbhen?” ⁶ Yesu arem nə ndu memə Filip mbənyune yímbəŋ áriní nyaka enyih ene yi ábhónó beku. ⁷ Filip akeme Yesu be, “Nkáp nkubetik ndũ manywəp besá byó ápu kway béku bret ane yěntiki mmu wap akway bebəŋ mandú.” ⁸ Nkoŋo ywi amət ane achí manə Símun Píta ane aka nnyén bé Andru arem ntá yi be, ⁹ “Mmǒ amət achi fá, ane ábhónó bekrəkó bret betay ne nsi epay, ke eyə chi yi ntá beyǎ bǒbhen?” ¹⁰ Yesu aghati bhə be, “Kə ka bo mánchókó amik.” Tákə ayá nebhuət ére. Ekə bo báchókó amik. Babhakanem bábhák mbənká etay. ¹¹ Yesu asət ye bekrəkó bret bhə. Achyé nókó bakak ntá Mandem, akərə ntá bo abhen báchókó amik. Akə enyumót ne nsi. Yěntiki mmu anyié kpát ajwi. ¹² Yěntiki mmu anyié nókó ení enén nékwáy yi, Yesu aghati bakoŋo bhi be, “Nyokotí ká mbwópti ane áróbhé be yényih eke chəŋti ndéndem.” ¹³ Mányókóti ye mbwópti ane bo mányíe, bǎró. Ajwi bekay byo ne bəpay. ¹⁴ Bo abhen bǎchi aré, bǎghó nókó erihí maknkay eyə, bǎrém be, “Tetep, né chi ndemekerinti Mandem ane ábhónó nyaka bétwə fá amik.”

¹⁵ Yesu aghó be bo báyan békem yi ne betəŋ be mánkə yi Mfə, afa, akó njie, abhak aré aywinti.

Yesu are kə amfányen

(Mt 14.22-33; Mk 6.45-52)

¹⁶ Bəku bəgháká nókó, bakoŋo Yesu basep, barək angəkə manyu, ¹⁷ báchwe amem áchwi bǎrè pé nnyén berəŋ Kapənaum. Bəti ménəŋ bəgə nyaka ené Yesu ábhíkí re temeri bhə. ¹⁸ Mbúép atanjatəŋ abho menu. Ekə betəŋti mpérényen eya anyén. ¹⁹ Bakoŋo bhi mánók mbə bəkilometa batay ne batandat. Bǎghó nókó ndũ yi ákó anyén átwə kekwət ne bhə, bécháy békém bhə tontó. ²⁰ Kə Yesu aghati bhə be,

“Báké chay. Chi me!” ²¹ Báká ye be yi anchwe amem áchwí. Nechwe yi áchwé, áchwí arak ateme angoknyén, ndü nechyényen enen bó báròñ aré.

Bo báré yáñ Yesu

²² Néyí nókó, bo abhen báróbhé ebhényen ene Yesu ne bakoño bhi báfú aré, batic be ndiere áchwí amat ke áchí nyaka are, ne be Yesu abhíki chwe amem áchwí wu andak ne baghókó bhi. Bó báró nyaka yi bárók. ²³ Éfákári be bachwi achak ane áfú Tibérias átwó kekwoñ ndü nebhæt ane bó mányíe nyaka bret mpok Acha ánañ áchyé bakak ntá Mandem. ²⁴ Bó bhó bághó nókó ye be Yesu ne bakoño bhi, bápét bapu aré, bó babhòñ báchwé amem bachwi yó, barak Kapënaum ndu béyañ Yesu.

Yesu chi nenyíe enén néchyè nepém

²⁵ Bágháká nókó ebhé manyu ene Yesu áróñó ne bakoño bhi, bághó yi are, babhèp yi be, “Ntòñ, òpè òtwó wen ntiki mpok?” ²⁶ Yesu akeme bhó be, “Tetèter, bápú yañ me éti bághó berinjí maknkay, ke éti bret ane mányíe bájwi. ²⁷ Báké fye ntí ndü nenyíe enen néchòñti. Fíé ká ntí chí ndü nenyíe enen nepu chòñti, nenyíe enen néchyè nepém enen nebhiki bhòñ ngwenti, enen Me Mmu mfú ntá Mandem nchí chye chòñ be. Éti yó ke Etaya achye erinj betòñ be yi ke átó me.” ²⁸ Bó bábhép ye Yesu be, “Betik Mandem ebhen sébhónó beka nókó chí yi?” ²⁹ Yesu akeme bhó be, “Enyinj ene Mandem áyañ mánka chí be mánókó mmu ane yi átó.” ³⁰ Éka bárem ntá Yesu be, “Ntiki erinj ókwáy ye beka bé séngó, sénoko wó? Chòñ ónka yi ntá yese?” ³¹ Bächí mbi bhesé mányíe nyaka mana mpok bákò amem baso. Enyu eyó ke básinj amem Ékati Mandem be, ‘Achye nyaka bhó nenyíe enen néfú amfay!’” ³² Yesu aghati bhó be, “Tetèter, puyé Moses ke áchyé

nyaka bachímbi bheka nenyíe enen néfú amfay. Etaya ke áchyè bhe nenyíe enen mbòñ enén néfú amfay. ³³ Nenyíe Mandem chi mmu ane áfú amfay atwó, ne áchye nepém ntá bó mmik.” ³⁴ Bárem ntá yi be, “Eta, chyè bhese nenyíe eno mpoknkem.”

³⁵ Yesu aghati bhó be, “Me ke nchí nenyíe enen néchyè nepém. Mmu ane átwó ntá ya apu pere ghok nsay ne mmu ane ásiki nti ne me, apú bhón ékwaká manyier wawák. ³⁶ Ke ngátí bhe be yèndu bághó me bábhíki noko me. ³⁷ Yé nò, yèntiki mmu ane Eta áchyé me, átwó ntá ya. Ne yé mmu apú twó ntá ya mēmbók yi, ³⁸ mbonyune mbíki fú amfay ntwó fá amik beka enyinj ene méyáñ. Ntwó beka chí enyinj ene mmu ane átó me áyañ mēnka. ³⁹ Ne enyinj ene mmu ane átó me áyañ nka chí be nkéro yé mmu amat ane yi áchyé me áném, ke bé nka yèntiki mmu wap ámpetnsem ndü nepém ndü nywòp enen ngwenti. ⁴⁰ Enyinj ene Eta áyañ chí bé yé agha ane ághó Móywi, asiki nti ne yi, ámbón nepém enen nebhiki bhòñ ngwenti. Ne chòñ nka yi ampentsem ndü nepém ndü nywòp enen ngwenti.”

⁴¹ Bo Israel bábhó ye ménywinti éti Yesu, ndü yi áréme be, “Me ke nchí nenyíe enen néfú amfay.” ⁴² Báre rem be, “Pú Yesu mmó Joséf né? Pú sérinjí etayi ne máyi? Ékó ná ke yi arem be, ‘Mfu amfay ke nchí ntwó fá amik?’” ⁴³ Yesu akeme be, “Dó ká nenywintí eneká nò. ⁴⁴ Yé mmu apú kwáy bétwó ntá ya mbák Etaya mmu átó me abhíki ya yi ntá ya. Ne mmu ane átwó ntá ya, chòñ nka yi ampentsem ndü nepém ndü nywòp ngwenti. ⁴⁵ Echí amem basinjí baremé kepñti be, ‘Chòñ Mandem ántón bó mankem.’ Yèntiki mmu ane ághókó, ne aghók enyinj ene Etaya áréme, átwó ntá ya. ⁴⁶ Mpú rem chí be mmu achi ane anañ aghó Etaya. Mmu ane

áfú ntá Mandem ke ánánj ághó yi. 47 Tetětēp, mmũ ane anoko ábhōj nepém enen nebhiki bhōj ngwenti. 48 Me ke nchí nenyíé enén néchyè nepém. 49 Bachĩmbi bhēka mányíe nyaka mana amem baso, yě nō, bō mankem bágú. 50 Ke né chi nenyíé enen néfú amfay, bé mmũ ane ányíé nó áké gu. 51 Me ke nchí nenyíé enen néchyè nepém enen néfú amfay. Mmu ane ányíé nenyíé enen, ábhák nepém mpoknkem. Nenyíé enén mēchyē chōj bé bō mmik mámbōj nepém, chi nyamwáēt eya.”

52 Enyij ene Yesu árémé éká bo Israel bábho bekem epátí ne bati, mándeme nōkō be, “Ná mmũ-ne ákway bechyē bhese nyamwáēt ayi be senyíe?” 53 Yesu aghati bhō be, “Tetětēp, mbák bábhíkí nyíé nyamwáēt Mmu ane áfú ntá Mandem, mányú manōj ami, bápú bhōj nepém. 54 Mmũ ane ányíé nyamwáēt ya ne anyú manōj ma, ábhōj nepém enen nebhiki bhōj ngwenti, ne chōj nkā yi ampētsem ndũ nepém ndũ nywōp enen ngwenti. 55 Nyamwáēt eya ke áchí mbōj nenyíé menyíe, ne manōj ama ke áchí mbōj mmém amen menyu. 56 Mmu ane ányíe nyamwáēt ya ne anyú manōj ma, achí babhát ne me, ne me nkwō nchí babhat ne yi. 57 Eta mmu achi nepém ke átó me, ne eti yi ke nchí nepém. Nkúbhé enyu eyō ke echi be, mmũ ane ányíe me ábhák nepém eti ya. 58 Né chi nenyíé enén néfú amfay nētṵwó fá amik. Népú mbō enén bachĩmbi bhēka mányíé nyaka, bágú. Mmũ ane ányíé nenyíé enen ábhōj nepém enen nebhiki bhōj ngwenti.” 59 Yesu arem barak ane mpok yi áchí amem ekeré nenikímēti ene etōk Kapēnaum átōj bo.

Beýá bakojo Yesu báchen yi, bárō

* 7:2 Epa Bétem: Chi epá ene bo Israel mányíe ndũ bétik mpok ane báchōko nyaka chi ndu bétem, mpok báfú Ijip bákō berōj Kanán.

60 Bakojo Yesu bágħókó nókó kepí eken yi árēm, beýá bhap béré rem be, “Ané ndak atanj acha, agha ákwáy beka wu?” 61 Yesu arinjí bé bagħókó bhi mánywinti eti ndak ane. Abhép bō be, “Bati ábé bhe eti ndak ane ndémé? 62 Mbák mángó ye Me Mmu mfú ntá Mandem ndu nchí petnsem amfay ndũ nebhāet ane mfú, bārem bé yi? 63 Efōjō Mandem ke áchyē nepém. Mmāet nkṵá apu ká yēnyij. Beýōj ebhén ngátí bhe bétwō ne Efōjō Mandem ne béchyē nepém. 64 Yě nō, mbōk yeka bábhíkí noko.” Yesu arinjí bo abhen bábhiki noko yi te ndũ nebhōnet, ne arinjí mmu ane ábhōjō beti yi. 65 Yesu arem ye be, “Eti yō ke ngátí bhé be mmu apú kway bétwō ntá ya mbák Eta abhíkí chyē yi mbi.”

66 Nebho mpok yō, beýá bakojo bhi báya mmāet ansem, bō kēpēre kojo yi. 67 Eká Yesu abhép bagħókó bhi bati byo ne apay be, “Ná ne bhe, bārōj nkṵō?” 68 Símun Píta akeme yi be, “Eta, ntá agha? Wō ke óbhōjō beýōj ebhen béchyē nepém enen nebhiki bhōj ngwenti. 69 Sénoko ne sérinj be wō ke óchí Mmu Nyánjá ane Mandem átó.” 70 Yesu akeme bhó be, “Pú njap be bati byo ne apay? Yě nō, mmũ ywēka amōt abhōj efōjō ebúbū.” 71 Yesu árēm nyaka nō eti Júda, mmō Símun Iskariōt, mbōnyune Júda, mmu amōt ndũ nkṵō bagħókó bhi bati byo ne apay, abhōj nyaka nkaysi beti yi.

7

Yesu ne bōmayi

1 Barak ane áfúéré nókó, Yesu are kō mbāj ne mbanj, atú Gálili. Yi keyánj bekō atú Judéya mbōnyune bo Judeya báyanj nyaka mbi béway yi. 2 Mpok yō, epá bo Israel ene bábhinj be Epa Bétem * érōp kekṵōt.

3 Ëkᵤ bõmayi b́arém nt́a yi be, “Fá fá, dók atú Judéya be bakoŋo bhe mángó menyiní maknkay ebhen ókà. 4 Yě mmu apú kᵤ menyiní maknkay bhésé bhésé mbák áyàŋ bo mándíní yi. Těndu ókà menyiní maknkay, kᵤ nókó bhᵃ kponoroŋ be mmik nkem ángó.” 5 Ke yě chi bõmayi kenoko yí. 6 Yesu arem nt́a yap be, “Mpok aya ábhíkí re kway, ke nt́a yeka yěntiki mpok akway. 7 Bõ mmik bápú kwáy bepap be. Bápap me mbõnyune nchí rem be menyin ebhen bó bákà beber. 8 Bě babhᵃŋ mándók ndü epa. Mpú rᵃŋ. Mpok aya abhíkí re kwáy.” 9 Yesu áré m ńo, arᵃp atú Gálili.

Yesu yi be menyin ebhen yi átᵃŋ b́éfú chi amfay

10 Ené bõmayi mánán b́aró, b́arónᵃ Yerúsalem ndü epa eyᵃ, Yesu arᵃk aré nkwo. Ke arᵃk chi bhésé bhésé, kerᵃŋ kponoroŋ. 11 Bõbati bo Judeya b́aré yan yi aré mándeme nᵃkᵃ be, “Yí achí fá?” 12 Bo b́aré rem beyá menyin éti yi. Mbᵃk mándeme nᵃkᵃ be, “Yí achí erítí mmu.” B́achák be, “Nsé, árwo bho be máném ebhi!” 13 Yě nᵃ, yě mmu amᵃt kerem enyin kpónórᵃŋ éti yi, mbõnyune b́acháy nyaka bõbati bhap.

14 Egháká nókó nenti epa, Yesu arᵃk amem ekerákap Mandem abho betᵃŋ bo Eyᵃŋ Mandem. 15 Bõbati bo Judeya b́abhák maknkay ndü menyin ebhen yi átᵃŋ mándeme nᵃkᵃ be, “Ná mmü-ne aré riní enyin enyu ene, ené yi ábhíkí ghᵃk ekátí?” 16 Yesu akeme bhᵃ be, “Menyin ebhen mětᵃŋ b́ébhíkí fu nt́a ya. B́éfú chi nt́a mmu ane átᵃ me. 17 Yě agha ane ábhónᵃ nti bekᵃ enyin ene Mandem áyàŋ, áriní be menyin ebhén mětᵃŋ b́éfú chi nt́a Mandem ne be puyě membᵃŋ ke nt́i betᵃŋ bhᵃ. 18 Mmu ane árèm menyin ndü betan ebhi, áyan kenókó eki yimbᵃŋ. Mmu ane áyàŋ bo mányché kenókó

chi nt́a mmu ane átᵃ yi, achí mmü tetep, bapu apú ne yi. 19 Moses achyé nyaka bhe bebhé, pú nᵃ? Yě nᵃ, yě mmu yweka apú bhᵃré bhᵃ. Ndaká yí báyan beway me?” 20 Beyá bo abhen b́achí are bákéme yi be, “Éfónᵃ ebábᵃ ésdᵃŋri wᵃ! Agha áyàŋ beway wᵃ?” 21 Yesu akeme bhᵃ be, “Nkᵃ eriní maknkay émot manyu áchok bhe. 22 Moses aghátí nyaka bhe be mǎnsyébhé nókó bõbheka. Yě nᵃ, ebhé yᵃ ebhiki fu nyaka nt́a Moses. Éfú chí nt́a bachĩmbi abheka. Ne b́ásiep mmu ndü nywᵃbhé neywémæet. 23 Bě b́ásiep bo ndü nywᵃp neywémæet be b́áke kwen ebhé Moses. Bábenti ne me mbõnyuné nkᵃ mmü neme átán ndü nywᵃbhé neywémæet? 24 B́áke kpót manyé mmu bekoŋo menyin ebhen bághᵃ yí ákà. Bábhᵃŋ bekpót manyé sayri bekoŋo tetep Mandem.”

Bo bare bhép mbák Yesu ke áchi Mpe me

25 Mbᵃk bo Yerusalem b́aré rem ye be, “Pú mmü ré báyan beway ne?” 26 Achí fá árèm kepi kponoroŋ, ne b́abhíkí rem yěnyin nt́a yi. Ëkway bebhak be bõbati b́ariní be yí chí Mpe me Mandem afyé nyaka bariet be átᵃ? 27 Ke sériní ebhak ene mmü-ne áfú. Mpok Mpe me Mandem afyé nyaka bariet be átᵃ átwᵃ, yě mmu apú riní nebhæet ane yi áfú.” 28 Ëká, ndu Yesu átᵃŋ bho amem ekerákap Mandem, arem ne eyᵃŋ etanatan be, “B́ariní me, ne b́ariní ebhak ene mfú? Mbíkí twᵃ ndü betan ebha. Mmü ane átᵃ me achí mmü tetep. B́abhíkí riní yi. 29 Ńdíní yi, mbõnyune mfú chí nt́a yi, ne yi ke átᵃ me.”

30 Enyin Yesu áréme éká b́aré yan bekem yi, ke yě mmu abhíkí tᵃk yi awᵃ amæet, mbõnyune mpok ayi abhíkí re kway nyaka. 31 Beyá bo mánóko yi, mándeme nᵃkᵃ be, “Mbák Mpe me Mandem afyé nyaka bariet be átᵃ ántwᵃ, chᵃŋ ankᵃ

menyinjí maknkay ebhen béchá ebhen mmũ-ne ákà?”

Bátó bo be mánkém Yesu

³² Bónkwɔ Fárisi bághókó nókó ndũ bõ eka yo bárèm beyä menyinjí ãti Yesu, báchem ne bõbati bachiákap, bátó babhabherí abhen ekerákap be mankem yi. ³³ Yesu arem ye ntá yap be, “Mbɔn bépét bebhak ne bhe ndũ mómbinjí mpok ke ndók ntá mmu ane átó me. ³⁴ Chɔn mánjan me, ke bápú ghɔ me. Nebhæet ane mérɔn bápú kway bétwɔ aré.” ³⁵ Bo Israel bábhó berem ne bati be, “Ati bérɔn fá, ené sépú kway chɔn beghɔ yi? Ati berɔn chi etókó mankɔ ené bõ bhese bátáká bárɔnɔ aré ke? Ayàn berɔn bétɔn bo abhen bápú bo Israel aré ke? ³⁶ Yi be ‘Chɔn sénján yi, ke sepu ghɔ, ne bé nebhæet ane yi árɔn, sépú kway berɔn are. Nó be yi?’ ”

Manyiep amen áchyè nepém

³⁷ Egháká nókó nywɔbhé ngwenti epa, nó chi, nywɔp negho enen epä eyɔ, Yesu afate arem ne eyɔn etanatan be, “Mmũ ane manyiep ákwak yi, ántwɔ ntá ya. † ³⁸ Echi nkúbhé mbɔ enyu básinjí amem Ekáti Mandem be, ‘Mmũ ane anókó me, manyiep amen áchyè nepém áfu yi anti ansep nɔkɔ mbɔ nyén.’ ” ³⁹ Yesu ärèm nyaka nɔ ãti Efónó Bedyere ené bábhónɔ bechye ntá bo abhen mánóko yi. Bábhíkí re chye nyaka Efónó Bedyere ntá bo abhen mánóko mbɔnyune Mandem ábhíkí re sɔt nyaka Yesu amfay, áncyé yi kenókó.

Bétáká békwén nénti beyä bho ãti Yesu

⁴⁰ Bo bághókó nókó beyɔn ebhén Yesu árémé, mbɔk bo bábhɔ berem be, “Né, chí ndemekepinti Mandem ane ábhónɔ nyaka bétwɔ.” ⁴¹ Báchá be, “Chi Mpeme Mandem

afyé nyaka bariep be átò.” Ke abhénéfú bárem be, “Yi abhɔn befú chi atú Gálili ke? ⁴² Pú básinjí amem ekáti be, Mpeme Mandem afyé nyaka bariep be átò chi ebhárémɔ Mfɔ Debhít ne abhɔn befú chi Bétlehem, etɔk nebbe Mfɔ Debhít?” ⁴³ Ekú ákóré ne betaka bekwen nenti nap ãti Yesu. ⁴⁴ Mbɔk ayap báyan nyaka bekem yi ke yé mmu ketɔk yi awɔ amæet.

Bõbati bo Israel keka ne Yesu

⁴⁵ Babhabheri abhen ekerákap Mandem bápét ye nsem ntá bõbati bachiákap ne bónkwɔ Fárisi. Bõbati bábhép bhó be, “Ndaká yí bábhíkí twɔ ne yi?” ⁴⁶ Babhabheri ekerákap bákéme bhɔ be, “Yé mmu abhíkí re rem menyũ menyinjí ebhen mmũ wu árèm!” ⁴⁷ Bónkwɔ Fárisi bákéme bhɔ be, “Arwõ be nkwɔ bágúré ebhi? ⁴⁸ Bághɔ yé münti etɔk amɔt anókó yi? Bághɔ yé münkwɔ Fárisi anókó yi? ⁴⁹ Ndiere ndéndemebho abhen, bábhíkí rinjé bebhé Moses ke mánóko yi. Ntá Mandem, bɔ mankem báber!” ⁵⁰ Nikódémɔs, mmũ wap amɔt ane ánán árónɔ nyaka ntá Yesu abhep bhɔ be, ⁵¹ “Ebhé eyese éká be mánchyé mmu ntemsi ené bábhíkí re tan yi, mándinjí sayri sayri enyinjí ené yi áka?” ⁵² Bákéme yi be, “Wɔ nkwɔ ðchi mmũ Gálili? Yinjí Ekáti Mandem, chɔn óngó bé yé ndemekepinti amɔt apú kway befú atú Gálili.” ⁵³ Yéntiki mmu árɔ ye, agure eket eyi. ‡

8

Ngɔré ane bákémé ndũ ákwèn berwɔp

¹ Yesu arɔk amfay Njie Menɔk Olif. ² Néyí nókó, apetnsem ekerákap Mandem bëti bëti. Bõ mankem bárók ntá yi. Achɔkɔ

† 7:37 Mpok epä yo, bo Israel bátik nɔkɔ nyaka ndu Mandem áchyé bhɔ manyiep amen áfu chi ndũ setárébhé, mpok bákò amem baso. ‡ 7:53 Ndu eyɔnɔ Grik, ndón 53 ne ané (Jn 8.1) achem ndu amɔt. Ëti yo ke TEV (Today's English Version) afyé barón eyɔ apay ndu (Jn 8.1).

amik, abho betəŋ bhə Eyəŋ Mandem. ³ Batəŋ-ebhé Mandem ne bönkwə Fárisi báya ngoré ane bákémé ndü akwen berwəp, bátwə ne yi, bátəp besí bə mankem. ⁴ Bárém ntá Yesu be, “Ntəŋ, bákém ngoré ndu ákwèn berwəp. ⁵ Ekáti bebhé Moses éghati bhese be bábhəŋ bétəmti enyü ngoré ne ne batay mángwáy. Örem bé yí?” ⁶ Bárém nə ndu memə yi be mámbəŋ mbi bebhat ndak yi amuet. Yesu atəp ntí amik, ansinji nəkə enyin amik ne senəŋ awə. ⁷ Ndu bárəŋ ambi berem be yi ányché bhə eyəŋ, anyabhe mmuet téé, aghati bhə be, “Mmü yweka ane ábhíki re kə bebú ánjámbi ámbwəp ntay antem yi.” ⁸ Apet atəp ntí amik ánsinji nókə enyin amik ne senəŋ awə. ⁹ Bə bhə bághókó nókə enyin ene Yesu árémé, bábhó berə amət amət, bebho ne baseansi. Yesu arəp aywinti ne ngoré wu aré téé, besí bhi. ¹⁰ Yesu ayəŋ amík arəm ntá yi be, “Mma, bó bächí fá? Yé mmu abhíki rəm be mángwáy wə?” ¹¹ Akeme Yesu be, “Eta, yé amət.” Yesu arəm be, “Me nkwo mbíki rəm be mángwáy wə. Dók, ke óké perə kə bebú”.

Yesu chi Erónó mmik

¹² Yesu apət abho béghati bho menyin. Arəm be, “Nchi erónó ene échyé nepém. Mmu ane ábháré mmuet ne me, ábhəŋ bediéré ebhen békə bo mámbəŋ nepém, ne apú kə amem ejuri.” * ¹³ Bönkwə Fárisi bárem ye ntá yi be, “Wə mbəŋ órəm éti mmuet ye. Enyin ené órəm puyé ndak.” ¹⁴ Yesu akeme bhə be, “Yé émbak be nchi rəm chi éti mmuet eya, enyin ené mérémm chí mbəŋ ndak, mbənyune ndinji ebhak ené mfú ne ebhak ené mérémm. Ke bábhíki rinji ebhak ené mfú ne ebhak ane mérémm. ¹⁵ Bəyinji bho chí

ne amík ke mämkrət manyé yap. Membəŋ mpú krət manyé mmu. ¹⁶ Yé émbak chí bé métəŋ bhó, enyu ené métəŋ échi eriri mbənyune puyé me awánti ke nchi taŋ bo. Me ne mmu ane átó me ke sérəm enyü mmu áchi. ¹⁷ Básiŋ ndü ekáti bebhé eyeka be, batisie bati apay mándem enyin émət, nó chí enyin ene bó bárémé échi tetep. ¹⁸ Membəŋ nchi te ntisie bé enyin ene mérémm chí mbəŋ ndak, ne Etaya mmu átó me átə me ntisie nkwo be enyin ene mérémm échi tetep.” ¹⁹ Bábhép ye yi be, “Etaye achí fá?” Yesu akeme bhə be, “Bábhíki rinji me, ne yé Etaya, bábhíki rinji. Mbə bərinji me, mbə bərinji Etaya nkwo.” ²⁰ Mpok Yesu átəŋ bho amem ekerákap Mandem ke yi árémé beyəŋ ebhen. Achí nyaka kékwot ne bekəbhe akap. Yé mmu ketək yí mbənyune mpok yi abhíki re kway nyaka.

Enyin Yesu árémé éti ebhak ene yi afú

²¹ Yesu apət aghati bhə be, “Nchi rə bhe, bérəŋ. Nnán ndók, chəŋ mánjaŋ me. Ke bágu chəŋ ndü bebú ebheka. Bəpú kwáy bétwə ebhak ene mérémm.” ²² Bo Israel bábhó ye berem be, “Yí be ‘Nebhuet ane mérémm, bəpú kwáy bétwə aré,’ áyaŋ beway mmuet ke?” ²³ Yesu aghati bhə be, “Bächí bə mmik. Mfu chí amfay. Bächí bə mmik ne, mpú mmü mmik ne. ²⁴ Eti yə ke ngáti be bé chəŋ mángú ndü bebú ebheka. Chəŋ mángú ndü bebú ebheka mbák bábhíki noko bé nchi mmu ane nchi.” ²⁵ Bábhép yi be, “Wə óchí agha?” Yesu akeme bhə be, “Nchi mmu ane ngáti bhe te nebhonet be nchi. ²⁶ Mbəŋ beyá bebépti menyin ebhen mékwáy berem éti yeka ne nsət betəŋ be. Ke mpú kə nə, mbənyune mmu ane átó me ábhəere bariep ami, ne

* 8:12 Yesu áyaŋ nyaka bo mándinji be yí achi erónó ene ékə bo mándinji tetep ane Mandem áyaŋ bo mándinji.

ndiere menyih ebhen yi ágháti me ke nchí ghati bō mmik.”²⁷ Ene Yesu árēm nō, bō ke jwimem bé yi árēm chí řti řta. ²⁸ Eká Yesu aghati ye bhō be, “Mánáñ mánjōñ Mē Mmu mfú ntá Mandem amfay, chōñ mändiñi bé nchí mmu ane nchí, ne bé mpú kē yēnyih ndū betāñ ebha. Nchí řem chí enyih ene řta ágháti me ndém. ²⁹ Ne yí mmú átó me, achi ne me. Abhíkí rō me mbak awanti mbonyune mékà chí menyih ebhen yi ákójó.”³⁰ Beyā bō abhen bághókó beyōñ ebhen, mánóko yi.

Yesu ne Abraham

³¹ Yesu arēm ye ntá bo Israel abhen mánóko yi be, “Báchí bakoño bha tetep mbák mändók ambí bekoño beyōñ ebha, ³² ne chōñ mändiñi tetep ane Mandem, ne tetep wu amfere be ndū kesem.”³³ Bákéme yi be, “Séchí bebhárēbhō Abraham, ne yē mpok apú ane séchí basem ntá mmu. Ndaká yí řrēm be chōñ sémfú ndū kesem?”

³⁴ Yesu akeme bhō be, “Tetētep, yēntiki mmu ane ákà bebhá, achi nsemé-bebhá. ³⁵ Nsem apú bhak ndū nneréket mpoknkem. Mmō nneréket ke ábhák are mpoknkem. ³⁶ Mbák ye mbōñ mmó amfere be ndū kesem, chōñ mambak ngāngāñ tetep. ³⁷ Ndíñi bé bächí bebhárēbhō Abraham. Yē nō, báyañ mbi beway me mbonyune eyōñ eya épú chwe amem bati yeka. ³⁸ Nchí ghati bhe chí menyih ebhen ngó ntá řtaya, ke bākà chí menyih ebhen etayeka ágháti bhe.”³⁹ Bágháti Yesu be, “řtayese chí Abraham.” Yesu arēm be, “Mbō bächí bō Abraham tetep, mbá bākà menyih mbō Abraham ákà nyaka. ⁴⁰ Ke báyañ mbi beway me, me mmu ngátí bhe tetep ane ngókó ntá Mandem. Abraham apú kē nyaka nō. ⁴¹ Bākà menyih mbō etayeka.” Bágháti yi be, “Mandem ke achi řtayese, sépú bō-ēñōñ.”⁴² Yesu aghati bhō be, “Mbō Mandem achi řtayeka, mbū

bākōñ me, mbonyune mfú chí ntá Mandem. Mbíkí twó chí ndū mmæt ya, yi ke átó me. ⁴³ Ndaká yí bápú jwimem ndū menyih ebhen mērēm? Chí mbonyune bābhíkí bhōñ nti beghok beyōñ ebha. ⁴⁴ Bé bächí bō etayeka Satan, ne bākōñ bekē chí menyih ebhen etayeka áyañ mánkē. Achi ngwayti bho te nebhōnet. Abhíkí kōñ tetep Mandem mbonyune tetep apu ne yi. Mpok yi ásē nsé, ákà chí enyih ene ékó ndōñ ámat ne epih eyi, mbonyune achi nsēse, ne nsé enkem éfú chí ntá yi. ⁴⁵ Ke tēndu mēgháti bhe chí tetep Mandem, bápú noko enyih ene mērēm. ⁴⁶ Ntiki mmú ákway betōñ be nkē bebhá? Mērēm chí tetep, ndaká yí bápú noko me? ⁴⁷ Mmu ane Mandem áchí řtayi, ákōñ beghok eyōñ eyi. Ntí ane bābhíkí kōñ beghok řyōñ Mandem achi be bápú bōbhi.”

Yesu achá Abraham

⁴⁸ Bōbati bo Israel bákéme yi be, “Sēbhíkí kē nefwōp berem be ochí mmu Samária ne bé efóñó ebábū éśōñōri wō?”⁴⁹ Yesu akeme be, “Mbíkí bhōñ efóñó ebábū. Mēchyē řtaya kenókó, ke bāchōñti nnyén ena. ⁵⁰ Mbíkí bhūere nti bé bo mánchyé me kenókó. Ke mmú achi ane áyañ bé bo mánchyé me kenókó, ne yí ke ákway berem enyū menyih bébhōñó bébhak. ⁵¹ Tetētep, mmu ane ábhāre eyōñ eya, apú gú wáwák.”⁵² Bo Israel bhō bárem be, “Békōño beyōñ ebhe, séghō néne be obhōñ efóñó ebábū. Abraham agū nyaka, baremé kepinti Mandem mankem bágú nkwo, ke wō, řrēm be, ‘Mbák mmu ámbáré beyōñ ebha apú gú wáwák.’ ⁵³ Wō, ochá řtayese Abraham mmu ágú nyaka? Baremé kepinti Mandem nkwo bágú nyaka! řsōt mmæt ye mbō agha?”⁵⁴ Yesu akeme bhō be, “Mbák mēchyē mmæt eya kenókó,

nó kenókó eka kápú yěnyij. Etaya ke áchyè me kenókó, ne nkúbhé yi ke bārè m be achi Mandem ayweka. ⁵⁵ Ke yěndu bārè m be yi achi Mandem ayweka, bābhíki riñi yi, me ke ndíñi yi. Mbə ndem bé mbíki riñi yi, mbə nchí se chi nse mbə bēka. Ndíñi yi ne nchí bhæere eyəñ eyi. ⁵⁶ Chi-mbi yweka Abraham, āñəñ nyaka ne manák bēghə nywəp netwə əna. Aghó nó, nti néri yi amem.” ⁵⁷ Bōbati bo Israel bhə bārem ye ntá yi be, “Ōbhíki re ghaka yě mamié besa bəpay nsem byo, əbhé ənán əghə Abraham-ə?” ⁵⁸ Yesu aghati bhə be, “Tətəter, Abraham ápere bhák, Me Nchí.” † ⁵⁹ Ekə bābhə bebwəpti batay betemti yi ne yó mángwáy, ke Yesu abhese, te áfú amem ekerákap Mandem.

9

Yesu akə nnémámik aghó mban

¹ Ené Yesu áfæt arəñ, aghó mmú ane achi nnémámik te ndü nēbhe eni. ² Bakonə bhi bābhép yi be, “Ntəñ, bebá agha bekə amík mmú ne ánémé? Ebhi yimbəñ, ke ebhen chi ne nno?”

³ Yesu akeme bhə be, “Puyě chi bé mmú-ne akə bebá, ne puyě chí be etayi ne máyi bakə bebá. Amík aneme yi chi be eyə énkwak bo mángə enyū enyijí maknkay ene Mandem aywinti ákway bekə. ⁴ Sébhəñ bekə betik ebhen mmu ane átó me ndü mpok ane beti bēbhíki re twə. Beti bétwə, ne ménán méntwó, yě mmu apú pəre kway bekə betik. ⁵ Mpoknkem ane nchí fá amík, nchí erónó ntá bō mmik.”

⁶ Arémé nókó nə, apá batié amík, anywəbheri ntəp ne senəñ awə ndü nēbhæt ane yi apá batié, asət ntəp wu achəri yi amík ⁷ aghati yi be, “Dók ndü ěntijnyén Sílom, sō besí

aré.” Sílom chi “Bátó”. Mmu wu arək, aso besí are ne mpok ápətnsem are ghó mban. ⁸ Bakokosi bhi ne bō mankem abhen bāriñi nyaka yi mbə nniñi meníñi, bābhə bərem be, “Pú mmú nyaka áchəko anijni nəkə meníñi ne?” ⁹ Mbək bho bārē rem be, “Chí yi.” Bāchák be, “Ae, ke achí mbə yi,” ke yimbəñ arem be, “Chí me.” ¹⁰ Bābhép yi be, “Ēfákári ná ke əbhə bēghə mban?” ¹¹ Akeme bhə be, “Mmu ane áká nnyén be Yesu ke anyóbhéri ntəp, asət, achəri me amík, arem be ndók ndü ěntijnyén Sílom nsó besí are. Ndək aré nso besí, mbo bēghə mban.” ¹² Bābhép yi be, “Mmū-ré achí fá?” Akeme bhə be, “Mbíki riñi.”

Bāre bhep enyu éfákári ke nnémámik abho bēghə mban

¹³ Bāsət nnémámik ane Yesu áká yi ághə mban bārək ntá bōnkwə Fárisi. ¹⁴ Ndü nywəbhé neywəməet bo Israel ke Yesu anyóbhéri nyaka ntəp awati yi amík, amík anene yi. ¹⁵ Bōnkwə Fárisi bápət bābhép yi enyu éfákari ke yi ághə mban. Aghati bhə be, “Awátí ntəp me amík, nsó nókó besí, mbo bēghə mban.” ¹⁶ Mbək bōnkwə Fárisi bhə bārem be, “Mmū ane akə enyij ene abhíki fú chi ntá Mandem mbənyune apú noko nywəbhé neywəməet eneə.” Ke bachak bārē rem be, “Ná mmu bebá ákway bekə menyū menyijí maknkay ebhen?” Akəre akwen nenti enap. ¹⁷ Bōnkwə Fárisi bápət bābhép nnémámik ane Yesu áká yi ághə mban be, “Wə bé mmu wu ke áká óghə mban, əkáyí be yi achi agha?” Akeme bhə be, “Chí ndeməkəpinti Mandem.”

¹⁸ Bōbati bo Israel kenókó be amík anəñ aneme nyaka yi ke apət abho bēghə mban, kpate mpok bābhíñi máyi ne etayi, ¹⁹ bābhép

† 8:58 Me Nchí: Chí nnyén enen Mandem, nkúbhé mbə enyū yi ágháti nyaka Moses (Ešədos 3.14).

bhə be, “Mmɔ yweka ne, bārəm bé amík aneme yi tēndu nebhe eni? Ɛfakari ná ke yi ághò mbanj néne?”²⁰ Nnə ne chi bákeme be, “Sérínjí bé ne chi mmó ywese, ne bé amík aneme yi tēndu nebhe eni.²¹ Ke sébhíkí riñi enyu Ɛfakári ke yi ághò mbanj néne. Ne sébhíkí riñi mmũ ane anene yi amík. Bép ká yi. Apú chí mandú mmó. Chəj yimbəj angati bhe.”²² Chi ne nnə bákeme enyu eyə mbənyune báchəy nyaka bəbati bo Israel ne ntí be báká nyaka eyəj Ɛmət be mbák mmu ándem be Yesu chi Mpeme Mandem afyé nyaka bariəp be áto, bábòk yi ndũ ekeré nenikímuetí eyap.²³ Ɛkə ye chi ne nnə bārem chi be, “Apú mandú mmó. Bép ká yimbəj angati bhe.”

²⁴ Ndəj ené éjwí eyap, bábhinj nnémámik ane Yesu ákə yi ághò mbanj, baghati yi be, “Dem tetep aywe besí Mandem. Sérínjí be mmũ ane őrəm nə be anéné wə amík chi mmũ bebá.”²⁵ Akeme bhə be, “Ke chí mmũ bebú ke puyě mmũ bebə-a, mbíkí riñi. Ené ndínj chi be nchí nyaka nnémámik, ke néne nchí ghə mbanj.”²⁶ Bábhep yi be, “Akú yi ntá ye? Ná yi ákú ke ǵghə mbanj?”²⁷ Akeme bhə be, “Nnánj ngáti bhe, ke bəbhíkí noko, ndaká yí bəpet bəbhèp me? Bə nkwo báyəj bebhak bakoŋo bhi?”²⁸ Bábhó besəkəti yi mándeme nəkə be, “Wə ke ǵchí nkoŋo ywi, be se séchí chí bakoŋo Moses.²⁹ Sérínjí bé Mandem arem nyaka kepí ne Moses, ke mmũ-ne, sébhíkí riñi ebhak ene yi áfú.”³⁰ Akeme bhə be, “Echí me nepəp tontó be bəbhíkí riñi ebhak ene yi áfú, yēndu yi ánéné me amík!”³¹ Sérínjí be Mandem apu ghok bə bebú. Aghok chi mmu ane áchyè yi kenókó, ankə nəkə menyinj ebhen yi Mandem áyən.³² Tě mmik ábhó, sébhíkí re ghók

be mmu akə amík ánéné mmu ane bábhé yi amík néménémé.³³ Mbə mmũ ne abhíkí fú chi ntá Mandem, mbə abhiki kway békə ene enyinj.”³⁴ Bákeme yi be, “Kwáé, wə mmu bábhé ndũ bebú, ǵyən betəj bhese?” Bapuri yí bátén nefi be ámfú eket nenikímuet eyap.

Bo abhen bəbhíkí noko, bachi manémámik

³⁵ Yesu aghók bé bábòk mmu ane yi ákú amík ánéné baten nefi. Abho beyəj yi. Aghó nəkə yi, abhép yi be, “Ǵnókó Mmu ane áfú ntá Mandem?”³⁶ Yi akeme Yesu be, “Ɛta, mmu wu chi agha? Ghatí me, be nnókó yi.”³⁷ Yesu aghati yi be, “Ǵnánj ǵghə yi, ne yí ke árəm kepí ne wə néne.”³⁸ Mmũ wu arem be, “Acha, nnókó.” Akwén Yesu bekek, abho béchye yi kenókó.³⁹ Yesu arem be, “Ntwə fá amík be mámpkót manyé bho. Ntwə bé bo abhen bachi amík néménémé mangə mbanj, ne bé amík ánémé abhen bəghə mbanj.”⁴⁰ Mbək bənkwo Fárisi abhen bachi nyaka kekwot bəghókó nókó enyinj ene yi árémé, bábhep yi be, “Ǵrəm nə chi be be se nkwo séchí amík néménémé ke?”⁴¹ Yesu akeme bhə be, “Mbə bəchí amík néménémé mbú bebú bepú ne bhe. Ke tēndu bārəm be bəghə mbanj, bebú ebheka berəp ne bhe.”

10

Yesu átəm nekay Ɛti mbabheri bəghəŋəmən ane tetep

¹ Yesu arem be, “Tetətep, mmũ ane apú fəét ndũ nnyübha áchwə ndũ nkwo bəghəŋəmən, ke áko chí ebhak échák anchwe amem, chí ngép. Mbák épú nə, chí ngébhé ntantaŋ.”² Ke ane áfəét ndũ nyübhá, chí mbabheri bəghəŋəmən.³ Mbabheri nnyübha, ánène nyübhá ntá yi. Bəghəŋəmən áriñi eyəj eyi. Abhinj yó ndũ manyén ayap, ansət yó amfu ne

yo. ⁴ Ne ánánj ántén yó ankem nefi, áronj ambi, yó ánkonjo noko ansem, mbonyune árinjí eyon eyi. ⁵ Apú konjo kenkó mmu. Abwè yi bwè, mbonyune ábhíkí rinji eyon eyi.” ⁶ Yesu atém bo Israel nekay enen, ke bó kejwimem ndũ ntí nekay.

Yesu ke áchi Erítí Mbabheri bághónómén

⁷ Eká, Yesu apet aghati bhó be, “Tetèter, me ke nchí nyũbhá bághónómén. ⁸ Bó mankem abhen bayambi bátwó ke mětwwò, chí baghép ne baghép batan batan. Baghónómén ábhíkí ghók bhó. ⁹ Me ke nchí mbinywop. Mmu ane áfuèt ntá ya ke anchwe, enyih epú tok yi. Achwè, amfú mbó enyũ yi ákónjó, ambónj yèntiki enyih ene yi áyan. ¹⁰ Ngép átwò chí bégher aghép, béwáy, ne béchónjti. Ntwó bé bo mámbónj nepém ne bé mámbónj nò nénjwí poot ne áfók ankem.

¹¹ “Me ke nchí erítí mbabheri bághónómén. Erítí mbabheri bághónómén áchyè nepém eni éti bághónómén ayi. ¹² Mmũ ane básóré ndũ betik be ámbábhéri nókó bághónómén ené yi apú mbabheri bághónómén ne yo apu ayi, ágho nkwo ndu átwò ando bághónómén ambwé, nkwo ankém mbok, ne antak achak. ¹³ Abwé mbonyune achí chí mübetik, ne apú fyé ntí ne bághónómén. ¹⁴ Mme ke nchí erítí Mbabheri bághónómén. Ndinjí bághónómén aya, ne bághónómén aya árinjí me, ¹⁵ nkúbhé mbó enyũ Etaya árinjí me, me ndinjí Etaya. Ne nchí chye nepém ene éti bághónómén. ¹⁶ Mbónj bághónómén áchá ané apú ndũ nkwo bághónómén ane. Mbónj hésot yó nkwo, ntwó ne yo, bé ánehém mmuet ne anéfú. Chónj ánkono eyon eya. Enká yó ankem ámbak ndũ nkwo ámot ané ábhónjó mbabheri bághónómén amot. ¹⁷ Etaya akonj me mbonyune nchí chye nepém ena be

mpet mbónj nò. ¹⁸ Yé mmu apú ane ásòt nepém ena ntá ya. Membónj ke nchí chye nepém ena. Mbónj betan béchye nò, ne mbónj betan bépét bebhónj nò. Ene, chí enyih ené Etaya ághátí me nka.”

¹⁹ Beyon ebhen békú ákore apet ákwén nenti bo Israel. ²⁰ Beyá bhap béré rem be, “Éfónjó ebúbú ésónjri yi! Abhokori! Ndaká yí báté, bághòk enyih yi árem?” ²¹ Ke báchák béré rem chi be, “Puyé menyih ebhen mmu ane efónjó ebúbú ésónjri yi akwáy berem ne. Éfónjó ebúbú ékwáy békú nnémámík ángó mban-á?”

Bo Israel bábyak Yesu

²² Mpok aghaka ane bo Israel mányie epa ene bátik ndu mánikímuet báfyé ekerákap ene Yerúsalem awó Mandem. ²³ Mbanj are kwén, Yesu arók ekerákap Mandem, are kó ndu móket mambarenkók ane bábhini bé móket mambarenkók Sólonon. ²⁴ Bo Israel bárovk, bákáp yi, bábhó bebhép yi be, “Chónj óndo sénonj entat ná ke óngati bhese mbák wó ke óchí Mpepe Mandem afyé nyaka bariép be áto. Mbák wó ke óchí Mpepe, ghatí bhese kpononj.” ²⁵ Yesu akeme bhó be, “Nnánj ngátí bhe, ke bábhíkí noko. Betik ebhen mēkú ndũ nnyén Etaya bétónj be enyũ mmu nchí. ²⁶ Yé nò, bápú noko mbonyune bápú ndũ nkwo bághónómén aya. ²⁷ Bághónómén aya ághòk eyon eya. Ndinjí yó, ne yo ákónjo me. ²⁸ Ne nchí chye yó nepém enen nebhiki bhónj ngwentí. Apú gú áném. Mmu apú ane ákwáy béfere yó amóya. ²⁹ Etaya mmu áchyé me yo, achá bo mankem. Ne mmu apú kwáy befere yo ndu amó yi. ³⁰ Me ne Etaya séchi mmu amot.”

³¹ Yesu áremé nókó nó, bo Israel bápét bábhó bebwopti batay ndu betemti yi ne yó mángwáy. ³² Yesu arem be, “Ntónj be beyá berítí

menyij ebhen nká ndü nnyén Etaya. Ndu menyij ebhen menkem, ené éká báyan beway me ne batay chí ené?" ³³ Bo Israel bákéme yi be, "Sépu yan béwáy wə ne batay éti erítí enyij ene óká, ke éti órəm be əchí Mandem yəndu óchí nkwanwan." ³⁴ Yesu akeme bó be, "Pú básij amem ekáti bebhé eyeka be Mandem arem be, 'Me ndem bé bəchí bəmandem'?" ³⁵ Sérinjí bé enyij Ekáti Mandem érəm épú kway bewupsi enyu. Mbák Mandem abhij nyaka bo abhen bəghòk eyə eyi be bəmandem, ³⁶ ná bákway berem be mērəm be nchí Mandem ndü ndémé be nchí Mmə Mandem, mmu yi áyábhé átó fá amik? ³⁷ Mbák mpú kə chi betik Etaya, báké noko me. ³⁸ Ke mbák məkú chí betik Etaya, yəndu bəbhíkí noko me, nokó ká enyij ené betik ebhén məkú bəghāti bhe. Chəy eyə énkwak mändij, ne mändjwimem bé Etaya achi babhat ne me, ne me nchí babhat ne Etaya." ³⁹ Bápət babho beyan mbi ndu bekem yi, afori bó amə arək ebhakayi.

⁴⁰ Apeptsem ebhé manyu Jódan, ndü nebhet ane Jšn ájwíti nyaka bho, abhak aré. ⁴¹ Beyá bo bārók ntá yi mándeme nəkə be, "Jšn ábhíkí kə yənyinjí maknkay émət, ke yəntiki enyij ene yi áréme éti mmü ane échí tetep." ⁴² Beyá bo mánóko Yesu ebhak eyə.

11

Newú Lásáras

¹ Mmü amət achi nyaka etək Bétani, ane áká nnyén be Lásáras. Akwén neme. Bétani abhak etək ene María ne mómayi Matá bəchòko. ² María wu, ke áwátí nyaka bekak Yesu Acha ne bawerérip, are tese ne emenéntí yi. Yi ke mómayi Lásáras akwene nyaka neme. ³ Éká bəmayi bátó eyəy ntá Yesu Acha be, "Acha, mmere ywe ane ókónjə áme." ⁴ Yesu ághókó nókó ntó

enen arem be, "Neme enén népú nemə newú, néchí chí békə bo mángó betan Mandem. Nétwə chí be némbák enyij ené éká bo mángó be Mmə Mandem abhəy betan."

⁵ Yesu akəy nyaka Matá ne bəmayi María ne Lásáras tontó. ⁶ Yə nə, mpok yi ághókó bé Lásáras áme, achəkə ebhak ene yi achi ndü manywəp apay. ⁷ Manywəp yə apay áfáéré nókó, arem ntá bakojo bhi be, "Sémpétnsem atú Judéya." ⁸ Bakojo bhi bárem be, "Ntəy, ébhíkí re tat ene bə bati Israel báyan bétəmti wə ne batay mángwáy, əbhé pəptsem aré?" ⁹ Yesu akeme bhə be, "Pú manəkó nywəp áchi byo ne apay bébho beti bəgháka beku? Mmu ane ákə ne ngósi, apú chijti nekwen mbənyune ághə erónjə mmik. ¹⁰ Ke mmu ane ákə ne beti áchijti ankwen mbənyune mban apu ghə." ¹¹ Yesu átémé nókó nekay enen, aghati ye bhə be, "Mmere ywese Lásáras akwen kenó, ke nchí rəy ménéme yi ndü kenó." ¹² Bakojo bhi bárem be, "Acha, mbák ábhəre kenó, chəy aje me, ambak sayri." ¹³ Kenó ekən Yesu áréme nyaka be Lásáras ábhəre kebhak chi newú ke bákáysi be Yesu arem chi be Lásáras ábhəre kenó mbónj. ¹⁴ Éká, ye Yesu aghati bhə kponorəy be, "Lásáras agu, ¹⁵ ne éti yeka, mbónj manák be mpú aré mbənyune efakari chí be be mánókó. Séndók séngó yi." ¹⁶ Tomás ane bəbhij be Éfak, arem ntá bati bakojo Yesu abhénéfú be, "Séndók ká nkwə be Yə chí newú, séngú ne yi."

Yesu ke akə bawú mámpétnsem ndü nepəm

¹⁷ Yesu ágháká nókó Bétani, aré, ághó bé mánan bəbhéme Lásáras kpát efet manywəp anwi. ¹⁸ Béfu Bétani bəgháka Yerusalem achi nyaka mbə nekó bəkilometa babay ne ebhək, ¹⁹ ne beyá bo Israel bārók béwáka ne Matá ne María ndü

newú mómayap. ²⁰ Matá ághókó nókó bé Yesu átwò, afú, arək atemeri yí ené María áróbhé anywóp. ²¹ Matá ághó nókó Yesu, arem be, “Acha, mbò ɔchí fá, mbà mómaya abhiki gu! ²² Ke ndíní be yě chí néne, yěntiki enyíy ene óbhébhé Mandem áchye.” ²³ Yesu aghati Matá be, “Chòy mómaye ampētsem ndü nepém.” ²⁴ Matá arem be, “Ndíní bé chòy ampētsem ndü nepém ewak ene bawú mankem bápētsem ndü nepém, ndü ngwenti mmik.” ²⁵ Yesu arem be, “Me ke nchí kə bawú mampētsem ndü nepém, mámbak nepém. Mmu ane ánókó me, yě angú gú, chòy ampēt ambak nepém.” ²⁶ Ne yě agha ane áchí nepém, anoko me, apú gú wáwák. Matá, ɔnókó beyoy ebhen?” ²⁷ Matá akeme be, “Acha, nnókó. Nnókó bé ɔchí Mpeme Mandem afyé nyaka bariep be átò, Mmò Mandem ane ábhónjò nyaka bétwò fá amik.”

Yesu are di kebho

²⁸ Matá áréme nókó nó, arək abhíyí mómayi María, aghati yí ndü eyu be, “Ntòy atwò, ne áyán beghò wó.” ²⁹ María ághókó nókó nó, afate, áyák arək ntá Yesu. ³⁰ Yesu abhíkí re ghaka nyaka etək, abhak chí ndü nebhuet ane Matá atemeri yí. ³¹ Bo Israel abhen báchí anywóp ne María báwaka ne yi, bágghó nókó ndü yi afate áyák áfú neffí, bákóno yi ne nkaysi be árdy ndü nsem bedi kebho are. ³² María arək nebhuet ane Yesu achi. Neghó yí ághó Yesu, akwén yi bekak abho berem be, “Acha, mbò ɔchí fá, mbà mómaya abhíkí gú!” ³³ Yesu ághó nókó ndü María ádí ne bo Israel abhen bátwò béwáka ne yi báđi nkwo, étók yi te anti, ntínso nékém yi. ³⁴ Abhép bhó be, “Bábhémé yi fá?” Bákeme yi be, “Acha, twó ghó.” ³⁵ Yesu adi. ³⁶ Ekú bo Israel bhó bábhó berem ne bati be, “Akòy nyaka Lásáros achá! Ghò ndu áré di.” ³⁷ Ke mbək eyap béré rem chi

be, “Yi mmu áká nnémámík ághò mban, apú kwáy nyaka bekə be Lásáros áké gú?”

Yesu akə Lásáros apētsem ndü nepém

³⁸ Epét etək Yesu tontó, afa, arək ndü nsem. Nnem eno nébhak chí mbok ane achi ndü setárebhé. Mánan bāsot nyaka ntay negho bákúti nyūnem. ³⁹ Yesu aghati ye bo abhen bachi are be, “Bíyírí ká ntay eno feré.” Ke Matá, manò ngú arem be, “Acha, eriep éya chòy encha. Ekə manywop anwi echòy ené bábhémé yi!” ⁴⁰ Yesu aghati Matá be, “Matá, pú ngátí wó be mbák ɔnókó, chòy óngó betan Mandem?” ⁴¹ Bábíyiri ye ntay eno báfère anyū nsem. Yesu ayoy amík ayíyí mfay arem be, “Eta, nkáká wò bé ɔghok me. ⁴² Ndíní bé ɔghok me mpoknkem, ke ndem enyíy ene chí éti bo abhen bachi fá téé bé mánkwáy menoko be wò ke ótó me fá amik.” ⁴³ Yesu áréme nókó nó, abik be, “Lásáros, fú twó!” ⁴⁴ Lásáros mmu ane ánán ágú nyaka, afú ndü nsem, ne nden ene mánébhé yí amò ne bekak ne besí ke bábhémé yi. Yesu aghati bò be, “Kanari ká nden eyo yi amuet, be yi ándók.”

Bòbati etək báté eyu be mánkwáy Yesu

(Mt 14.22-33; Mk 6.45-52)

⁴⁵ Beyá bo Israel abhen bakoño María bágghó enyíy ene Yesu áká, mánókó yi. ⁴⁶ Ke mbək yap báfá bárók ntá bónkwò Fárisi bághati bhò enyíy ene Yesu akə. ⁴⁷ Bòbati bachiákap Mandem ne bónkwò Fárisi bábhíyí bo ndü echémé bòbati Israel. Báchéme nókó nebhuet amot bárem be, “Chòy sénkə ná? Mmū-ne átdy beyá beríyí maknkay. ⁴⁸ Mbák séndó yi andək ambi bekə menyíy ebhen, chòy yěntiki mmu anoko yi. Ne mbák émfákáři enyu yò, bò Rom bátwò mánchòyti ekerákap

Mandem eyese ne etok eyese.” *
 49 Ke mmũ wap amot ane aká nnyén be Káyfas ane achi nyaka mũngo bachiakap Mandem ndũ mmíe eno, arem ntá yap be, “Bábhíki riñi yěnyin! 50 Bábhíki riñi be eri ntá yeka be mmu amot ángú ěti bo mankem echa be etok enkem enem?” 51 Káyfas abhíki rem nyaka nɔ chi mbɔ enyih ene efú ndũ nkaysi yi. Mandem ke aká nyaka be yi andem nɔ mbɔ mũngo bachiakap ndũ mmíe eno. Arem bé chɔh Yesu ángú ěti bo Israel mankem. 52 Yesu abhiki bhɔh nyaka bégu chí ndiere ěti bo Israel. Abhɔh nyaka bégu ěti bɔ Mandem abhen bátáká mmik nkem be mambak ndũ nkwo amot. 53 Bébhɔ ewak eyɔ, bɔbati bo Israel báre yán mbi béwáy Yesu.

54 Yesu keperɛ kɔ ye kponɔron atú etok bo Israel. Afa aré, arək atú etok ene echi kekwoɔt ne baso, amem etok ene bábhij be Efraim, abhak are ne bakoŋo bhi.

55 Mpok menyie Epá Nekiñi bo Israel arɔp kekwoɔt. Beyá bho báfa ndũ bɔbetok bhap bako, barək Yerúsalem ené mpok epá eyɔ ábhíki re ghaka, ndu beka be mámbák pépép besí Mandem mbɔ enyu bo Israel bákɔ nɔkɔ nyaka. 56 Bɔ bho báyan nyaka Yesu, ne ndu báchéme amem ekerakap Mandem báre bhép bati be, “Bákáysi bé yí? Bákáysi bé apu twɔ ndũ epá?” 57 Bɔbati bachiakap ne bɔnkwo Fárisi báchyé nyaka eyɔh be yě agha ane áriñi ebhak ene Yesu achi, ángátí bhɔ be mánkém yi.

12

Ngɔré amot awati Yesu ne bawerérip

(Mt 26.6-13; Mk 14.3-9)

1 Epá Nekiñi éróbhé nókɔ manywɔp atandat, Yesu afa arək Bétani. Bétani abhak etok Lásáras

ane Yesu akɔ yi apɛtnsem ndũ nepém. 2 Aré, bákú yi nenyíe béku. Matá ke áfúet nyaka nenyíe. Lásáras abhak mmu amot ndũ bo abhen bachokɔ mányie nenyíe ne Yesu. 3 María asot esáyri ékpémé bawerérip amen áyá nkáp apikiri beka Yesu, antese nɔkɔ ne emenéntí yi. Eket enkem éjwi ne erítí eriebhé bawere mɔ. 4 Júdas Iskariot, nkoŋo Yesu amot ane ábhɔhɔ nyaka beti yi arem be, 5 “Bákway mbɔ beti bawerérip amen anchye nkáp ané nkubetik ányie ndũ mmíe. Ndaká yi bábhíki tí mó mánsot nkáp máchye ntá bachébhébo?” 6 Júdas abhiki rem nyaka enyu eyɔ chí be ághɔ báchébé bho ntinsɔ. Arem nɔ chí ndu ábhɔhɔ nyaka nti ngép. Ne ndũ nkwo bakoŋo Yesu, yi ke áchi nyaka mbare nkáp, ne ástɔ nyaka aywi aré ansem ansem anyie nɔkɔ. 7 Yesu arem be, “Dɔ yí! Eri yi ambare bawet amen be ámbák ndũ nywɔp enen bábheme me. 8 Bachébhébo bachi ne bhe mpoknkem, ke mpú bhak ne bhe mpoknkem.”

Bɔbati etok báté eyu be mangway Lásáras

9 Beyá bo Israel bághókɔ nókɔ bé Yesu achi Bétani, bárók are, puyě ndiere ndu béghɔ Yesu ke ndu beghɔ Lásáras nkwo mmũ yi akɔ apɛtnsem ndũ nepém. 10 Eká bɔbati bachiakap Mandem báté eyu be mángwáy Lásáras nkwo. 11 Báyan nyaka be mángwáy Lásáras nkwo mbɔnyune enyih ene efakari ne yi éká nyaka batí bo Israel bábué bho, mánoko nɔkɔ Yesu.

Yesu achwe Yerúsalem mbɔ Acha (Mt 21.1-11; Mk 11.1-11; Lk 19.28-40)

12 Néyí nókɔ, beyá bo abhen bátwɔ ndũ Epá Nekiñi bághók bé Yesu átwɔ Yerúsalem. 13 Eká bo babho békpóti béwɔamán mandokɔ nɔkɔ

* **11:48** Bɔbati etok Israel bákáysi nyaka be mbák mándɔ bo mandok ambi bekoŋo Yesu bo bákway besot yi mbɔ mmu ane átwɔ béfére etok Israel anten bɔ Rom ne eyɔ énku bɔ Rom mántwɔ manguep nenu amem etok eyap.

betemeri yi, mámbik mandeme noko be, “Sémbítí Mandem mfay! Mandem ánjét mmu ane átwò ndü nnyén Acha! Sémbítí Mfò bo Israel!”¹⁴ Yesu asot mómpwò batu, achoko yó ansem nkúbhé mbò enyu básinjì amem Ekátí Mandem be, ¹⁵ “Bò etok Sion, * báké cháý. Ghó ká, Mfò yweka átwò, chókó, amfay mómpwò batu.”¹⁶ Mpok ane barak ayó áfákárí, baghok Yesu kejwimem be menyin ebhen básinjì òti yi ke béfù nó tetep. Ke mpok Yesu apersemm ndü nepém ne Mandem asot yi amfay achye yi kenókó, bátik ye be básinjì nyaka menyin ebho òti yi. Bátik nkwo enyü menyin ebho béfákárí ntá yi.¹⁷ Bo abhen bachi ne Yesu mpok yi ákú Lásáros afu ndü nnem bare ghati bo enyinjì ene éfákárí mbò batísie Yesu.¹⁸ Ntí ane beyá bo bárònjì nyaka beghò Yesu chí be, báhok bé yi akú erinjì maknkay eyò.¹⁹ Bónkwò Fárisi báhó nókó ndü beyá bo bárònjì ntá Yesu bábhò ye berem ne bati be, “Séway chí mmuet. Yinjì, mmik nkem aròbhe kojo chi yi.”

Mbòk bò Grik nkwo béré yarj beghò Yesu

²⁰ Mbòk bò Grik nkwo báchí nyaka ndü nkwo bhò abhen bárònjò Yerúsalem bechye bakak ntá Mandem ndü mpok Epà Nekinjì.²¹ Bò Grik bhò bárók ntá Filip ane áfú nyaka Betsáida, atú Gálilì barem be, “Éta, séyàn béghò Yesu.”²² Filip afa, aròk aghati Andru. Bó bati apay bárók baghati Yesu.²³ Yesu akeme bhò be, “Mpok akway ane Mandem ákú bo mánchyé Mmu ane áfú ntá yi kenókó.”²⁴ Tetètep, mbák bábhíkí pí nyésé nchwi amik némpó, nébhak chi nyésé nchwi nemot. Ke mbák mámpí nyésé nchwi amik némpò, nénchak, néchye beyá nchwi nkò.²⁵ Mmü ane

ákónjò nepém eni, ánem nó, ke mmu ane apú re fyé ntí ndü nepém eni enen fá amik apu ném nó, ábhònjò nó kpát anchwe ndü nepém enen nebhiki bhònjì ngwenti.²⁶ Mmu ane ákú betok me, abhònjò békònjò me. Ne nebhuet ane mébhák, aré ké nkubetik awa ábhák nkwo. Mbák mmu ántók me, Étaya ákú yi ambònjì kenókó.”

Yesu arem bé chònjì mánchwáy yi

²⁷ Yesu arem be, “Néne, nti ena népú amem kpák. Chònjì ndem be yi? Chònjì ndem chí be ‘Éta, feré me ndü esònjòri ene étwò né ké?’ Wáwák! Mbònjì òti esònjòri ené ke ntwò fá amik!²⁸ Éta, kú bo mánchyé nnyén ena kenókó.” Yesu árémé nókó nó, eyònjì éfú amfay erem be, “Nnán nkú nnyén ena némbònjì kenókó ne chònjì mpet nkú nó.”²⁹ Beyá bo abhen bachi aré téé báhókó nókó eyònjì eyò, bare rem be, “Nefanjì ke ásáy!” Báchák be, “Ángel Mandem árem kepí ne yi.”³⁰ Yesu aghati bhò be, “Éyònjì ene étwò òti yeka. Ebhiki twò òti ya.”³¹ Mpok akway ane Mandem átàn mmik ne, mpok ákway ane báferé mfò mmik ne ndü kéfò eki.³² Ne mánánjì mamkpánjì me amfay ndü ekotákátí, chònjì nja bò mankem be mándó mmik mantwò ntá ya.”³³ Yesu arem beyònjì ebhen ndu betònjì enyü newú enen yi ábhònjò bégu.³⁴ Beyá bo abhen báchí are béré be, “Ekátí Mandem éghati bhese be, Mpeme Mandem afyé nyaka bariet be áto apú gú. Ndaká yí òrem be chònjì mánset mmu ane áfú ntá Mandem mango ndü ekotákátí? Mmu ane áfú ntá Mandem chí agha?”³⁵ Yesu aghati bhò be, “Erònjò ébhuet ne bhe ndu mómbinjì mpok. Dok ye ka ambi bekò ndü mpok ane erònjò ébhuet ne bhe, be ejuri eke twò emfòkòri bhe. Mmü ane ákú amem ejuri, apú rinjì ebhak ene yi árónjì.”³⁶ Sikí ká nti ne mmü ane áchye bediéré néne, ndü

* **12:15** Yerúsalem achi ndü njie Sion. Éfákárí nyaka be nnyén Yerúsalem néchák chí “Sion”. “Bò Sion” chí “Bò Yerúsalem”.

yi abhuet ne bhe, bé mǎmbák bǒ bedyere.”

Bo Israel keka ne Yesu

Yesu árémé nókó nó, arak abhesse ebhak ené bo bápú kwáy begho yi. ³⁷ Yëndu yi ákú beyǎ menyinjí maknkay besí ebhap, bábhíkí noko yi. ³⁸ Ebhak enyu eyo bé enyinj ené ndemekerǐnti Aisáya árémé tentep bé chǒj émfakari, émfú tetep. Nǒ chí be, “Eta Mandem, agha ánókó enyinj ene ségháti bhǒ? Agha ághó betan ebhe?” ³⁹ Bǒbhen bábhíkí kwáy nyaka ménókó, nkúbhé mbǒ enyu Aisáya apet árémé nyaka be ⁴⁰ “Mandem aká bǒ mámbák amík néménémé, agwót bati ayap, báchi mbǒ bo abhen bákúti amík be báké ghó mban, ne bé batu yap áké ghók yǎnyinj, ne be báké jwimem, mantwǒ ntá ya, mbú bhǒ.”

⁴¹ Aisáya arem nyaka nǒ mbǒnyune aghǒ nyaka kenókó Yesu, ne are rem éti yi. ⁴² Ke yëndu beyǎ bo mánókó nyaka Yesu, bábhíkí rem kponjorǒj be mánókó, ndu báchàj bǒnkwǒ Fárisi, be báké bók bhǒ ndú ekeré nenikímuet. ⁴³ Bákǒj kenókó eken bǒ mmik báchyé bhǒ, echa kenókó eken Mandem áchye.

⁴⁴ Yesu arem ne eyǒj amfay be, “Mmú ane ánókó me, abhíkí noko chí me, anókó mmu ane ato me nkwo. ⁴⁵ Ne mmú ane ághó me, ághǒ mmu ane áto me nkwo. ⁴⁶ Ntwǒ fá amík mbǒ erǒjǒ bé yǎ agha ane ánókó me, áké rǒp amem ejuri. ⁴⁷ Mmu ane ághókó eyǒj eya ke yi kekǒ mbǒ enyü yí ághókó, mpú tán yí. Mbíkí twǒ fá amík bétanj bo, ntwǒ chi bepereme bhǒ. ⁴⁸ Enyinj échí ene étanj mmu ane ábyak me, yi kenókó eyǒj eya. Chǒj menyinj ebhen ndémé mentanj yi ndú nywǒp enen bátanj bo. ⁴⁹ Ebhǒj ebhak enyu eyo mbǒnyune menyinj ebhén ndémé, mbíkí rem chí ndú betanj ebha. Etaya mmu áto me ke ágháti

me enyinj ene mbǒjǒ béréem. ⁵⁰ Ne ndíní bé eyǒj eyi ene yí áchyé mbǒ ebhé étwǒ ne nepém enen nebhíkí bhǒj ngwentí. Enyinj ene mǎrém ye chí ené Eta ágháti me ndem.”

13

Yesu are so bekak bakojo bhi

¹ Epǎ Nekinjí épére ghaka, Yesu arinjí be mpok akway ane yi áró mmik, ampetnsem ntá etayi. Ndú yi ákǒj nyaka bǒbhi fá amik, néne atǒj bé akǒj bǒ acha. ² Mpok Yesu áchókó, ányie nenyíé, bǎku ne baghókó bhi. Satan anán achwe nyaka antí Júdas, mmǒ Símun Iskariot, ndu beku yi antí Yesu. ³ Yesu arinjí be etayi achye yi betanj amfay menyinj menkem, ne bé yí afú chí ntá Mandem ne ápètnsem ntá Mandem. ⁴ Mpok báchókó menyie nenyíé enǒ, Yesu afaté, afere éwet eyi amuet, asot táwáy atém ebho. ⁵ Asot ye manyier afyé ndú enyinj, abho beso bekak bakojo bhi, antese nǒkǒ ne táwáy ane yi átémé ebho. ⁶ Achwǒbhé nókó ntá Símun Píta, Píta arem be, “Acha, ýanj beso bekak ebha?” ⁷ Yesu akeme yi be, “Néne, óbhíkí rinjé ntí ane mǎkǒ enyinj ene mǎkǒ, ke ansempok chǒj ónjwimem.” ⁸ Píta arem be, “Óbhíkí bhǒj beso me bekak wáwák.” Yesu akeme yi be, “Mbák mbíkí so bekak ebhe, nǒ memay ne wǒ sémay.” ⁹ Píta arem ntá Yesu be, “Acha, óké so chi ndiere bekak ebha, sǒ amó ya ne ntí wa nkwo!” ¹⁰ Yesu aghati yi be, “Mmú ane anán ásó mmuet, abhíkí pere bhǒj beso mmuet, ebhíkí fuet bekak ebhi, mbǒnyune mmuet nkem achi pépép. Ne báchi pépép, ke puyǎ yǎntiki mmu yweka.” ¹¹ Yesu anán arinjí nyaka mmu ane ábhǒjǒ beti yi. Éti yǒ ke yi árémé be, “Puyǎ be mankem ke báchi pépép.”

¹² Anánǎ nókó bésó bekak ebhap, akeme nkú amuet, apetnsem, arak,

achəkə amik. Abhép bhə be, “Bājwímem ndü enyij ene nká ntá yeka? ¹³ Bābhij me be, ‘Ntəj’ ne ‘Acha’ ne échí tetep. Nchí Ntəj ne Acha ntá yeka. ¹⁴ Mbák me, Acha ne Ntəj ayweka nsó bekak ebheka, be nkwo bābhəj beso bekak bati! ¹⁵ Ntəj be chi erij be be nkwo mǎnká nókó mbə enyü nkə. ¹⁶ Tetēter, mübetok apú cha chi-betok aywi, ne münto apú cha mmü ane átó yi. ¹⁷ Néne, bárij menyij ebhen. Chəj endi ntá yeka encha mbák bākə bhə. ¹⁸ Mpu rem chi řti yeka mankem, ndij bo abhen njábhé. Enyij ene Ekáti Mandem éghati bhese ébhəj befú kponorəj mbə enyu basij be, ‘Ane ányí nenyíe ne me áti chəj me.’ ¹⁹ Nchí ghati bhe menyij ebhen néne ndu bébhíkí re fakari, bé ménáj mémfákári, mánókó be, ‘Nchí mmu nchí’ mpoknkem.” ²⁰ Tetēter, “Mmü ane ášət yě agha ane ntó sayri, ášət me. Ne mmü ane ášóré mé sayri, ášət mmü ane átó me.”

Yesu arem be chəj nkojo ywi amət anti yi

(Mt 26.20-25; Mk 14.17-21; Lk 22.21-23)

²¹ Yesu árem nókó menyij ebhen, ntí néré səjəri yi amem, arem kponorəj be, “Tetēter, mmu yweka amət áti chəj me.” ²² Bakojo bhi bābhó beyij bati, kerij mmu ane Yesu árem nə řti yi. ²³ Nkojo ane Yesu ákónj tontó abhak chókó kekwət ne yi. ²⁴ Símun Píta amak yi ne awə arem be, “Ghati bhésé mmu ane řrem nə řti yi.” ²⁵ Nkojo wu akokosi mməet ne Yesu abhép yi be, “Acha, chí agha?” ²⁶ Yesu akeme yi be, “Chi mmu ane mətap chəj bret ane amem nchán nnok nchyé yí.” Yesu asət ye ekpokó bret atap ndü nnok, achye Júdas, mmə Símun Iskariət. ²⁷ Nesət Júdas ášóré bret wu, Satan akó yi anti. Yesu aghati yi be, “Jké chəjti mpok bekə enyij

ene óyàn bekə.” ²⁸ Bakojo Yesu báchák kerij ntí ane Yesu áremé nə ntá Júdas. ²⁹ Təndu Júdas ke ákem nyaka ebhá nkáp, mbək eyap béré kaysi be Yesu ághati yi chí be ándók, ánkú menyij ebhen bə básət menyie Epə Nekij. Báchák bákáysi be Yesu ato yi ándók ányché nkáp ntá bachébhəbho. ³⁰ Júdas ášóré nókó ekpokó bret eyə, afú nefi témté. Ne beti bégú.

Ebhé ekə

³¹ Júdas afú nókó, Yesu arem be, “Néne, chəj bo mángó ndu báchye Mmu ane afú ntá Mandem kenoko, ne befəet ntá yi mángə ndu báchye Mandem kenókó. ³² Mbák Mmu ane afú ntá Mandem ákə mánychə Mandem kenókó, mbəj Mandem ákə bo mánychə Mmu ane afú ntá yi kenókó, ne chəj ankə nə témté. ³³ Bəbha, mpú pere tat ne bhe. Chəj mǎnján me, ke enyij ene ngátí nyaka bəbati bo Israel, nchí ghati bhe néne be, ‘Ebhak ené mērəj, bápú kwáy bétwə aré’.” ³⁴ Nchí chye be ebhé ekə. Kəj ka bati mbənyu nkəj be. Enyu eyə ké bābhəj bəkəj bati. ³⁵ Mbák mǎnkəj bati, chəj énkə bə mankem mándij be bächí bakojo bha.”

Yesu yi chəj Píta antaja yi

(Mt 26.31-35; Mk 14.27-31; Lk 22.31-34)

³⁶ Símun Píta abhəp Yesu be, “Acha, řrəj fá?” Yesu akeme yi be, “Ebhak ené mērəj, opú kway bétwə aré néne, ke chəj ónkojo me aré ansempok.” ³⁷ Píta arem be, “Acha, ndáká yí mpú kwáy békəjə wə néne? Yě chí newú, nká bégú řti ye.” ³⁸ Yesu arem ntá yi be, “Jbhé yě chí newú oká bégú řti ya? Tetēter, nkək aperé kok nkúbhé beti ebhen, chəj óndem ndəj érat be əbhikí rij me.”

14

Yesu ke áchi mbi ane mmu ákəjə ke angə Eta

1 Yesu aghati baghokó bhi be, “Báké rɔ bati ánsónórí be amem. Sikí ká nti ne Mandem, mánsikí nti ne menkwɔ. 2 Ekɛt Etaya ebhɔn bɛyá bɔ̀bɛket. Mbɔ épu nɔ, mbɔ mbíkí ghati bhe be nchí rɔn aré bétónɔti ebhak ntá yɛka. 3 Ne nnán, ndók, ngókó ebhak mburé, ntá yɛka chɔn mpɛtnsem, nsɔt be, bé nebhæet ane nchí, bé nkwo mambák are. 4 Bärinjí mbi ane árɔn ndü nebhæet ane mërɔn.” 5 Tomás arem ntá Yesu be, “Acha, sébhíkí rinjé nebhæet ane órɔn, ná sékwáy berinjé mbi?” 6 Yesu aghati yi be, “Me ke nchí mbi, me ke nchí tetep, me ke nchí nepém. Yé mmu apu kway bétwɔ ntá Eta ené ábhíkí fæet ntá ya. 7 Mbɔ bärinjí mé tetep, mbá bärinjí Etaya nkwo. Nebho néne, bärinjé yí ne mánán bǎghó yí.”

8 Filip arem be, “Acha, tɔn bhésé mbɔn etaye. Enyinj écháak ene séyàn épu.” 9 Yesu akeme yi be, “Fílip, mpok ane nkem nchí ne bhe, yé nɔ, ɔbhíkí rinjé me? Mmu ángó me nó aghɔ Etaya nkwo. Ná órɛm ye be, ‘Tɔn bhésé etaye?’ 10 ɔbhíkí noko be nchí babhát ne Etaya ne Etaya achi babhat ne me? Menyinj ebhen méghàti bhe, mpú kɔ nɔ chi ndü mmuét eya. Etaya mmu achi babhat ne me ákà betik ebhi. 11 Nokó ka enyinj ene ngátí bhe bé nchí babhat ne Etaya ne Etaya achi babhat ne me. Mbák bápú kway menoko menyinj ebhen mërɛm, nokó ká éti menyinj ebhen mǎkù.”

12 Tetétep, “Mmu ane asiki nti ne me, ákwáy békɔ menyinj ebhen mǎkù. Akwáy békɔ yé chí menyinj ebhen béchá ebhen, mbɔnyune mërɔn ntá Etaya. 13 Yéntiki enyinj ene bábhébhé ndü nnyén ena, chɔn nkɔ yó bé bo mángó menyinj ebhen mmó ákà ne mánychɛ Eta kenókó éti Móywi. 14 Yéntiki enyinj ene bábhébhé ndü nnyén ena, chɔn nkɔ yó nta yɛka.”

Bariɛp bɛto Efónó Bedyere

15 Yesu apɛt aghati baghokó bhi be, “Mbák bákɔn me, buré ká eyɔn ebha. 16 Mbák bákù nɔ, chɔn nnik Etaya mmuæt, ne yi anchɛ bhe Nkwak achak, yi ambák ne bhe mpoknkem. 17 Yí chí Efónó ene ékà bo mándinjí barak ane tetep. Bɔ mmik bápú kway besɔt yi ne manák mbɔnyune bápú kway bɛghɔ yi, ne bapu kway berinjé yí. Ke chɔn mándinjé yi mbɔnyune ábhák chɔn ne bhe, ne amem bati yɛka.”

18 Yesu arɔk ambi berem be, “Nnán ndók, mpú rɔ mambák mbɔ bɔ̀berá. Chɔn mpɛtnsem ntá yɛka. 19 Mandú mpok, bɔ mmik bápú pɛrɛ ghó me ke bághó chɔn me. Ne tǔndu mpɛt nchi bhak chɔn nepém, chɔn bé nkwo mámpɛt mámbak nepém. 20 Ndü nywɔp enɔ, chɔn mándinjé bé nchí babhat ne Etaya, ne báchi babhat ne me, ne nchí babhat ne bhe. 21 Mmu ane ághok enyinj mërɛm ánkɔ mbɔ enyu yi ághókó, yi ke áchí mmu ane ákónjɔ me. Ne Etaya akɔn mmu ane akɔn me. Menkwó nchí kɔn be yi ántwɔ ntá yi, nkɔ yí ándinjé me.” 22 Júdas, [ane áchí kekúrí ne Júdas Iskariot] abhép Yesu be, “Acha, ndaká yí ótwɔ chɔn chí ntá yɛse bakonjɔ bhe békɔ séndinjé wɔ, kebháak bé ɔkɔ nɔ chí ntá bɔ mmik bachak?” 23 Yesu akeme yi be, “Mmu ane ákónjɔ me, ábhære eyɔn eya. Etaya ákɔn yi. Ne me, ne Etaya séntwɔ senchɔkɔ ne yi. 24 Mmü ane abhíkí kɔn me, apú bhære eyɔn eya. Menyinj ebhen bághoko me ntónjɔ, sébhíkí fu ntá ya. Béfu chí ntá Etaya mmu átɔ me.

25 “Ngátí bhe menyinj ebhen ene mbuét ne bhe. 26 Ke Eta átd chɔn Nkwak ndü nnyén ena. Yí wu chí Efónó Bedyere. Anán ántwɔ, chɔn antɔn be yéntiki enyinj, ankwak be mántik menyinj menkem ebhen ngátí bhe. 27 Nchí rɔ kpák ámbák ne bhe. Nchí chɛ bhe kpák ane áfù ntá ya. Puyé enyü mmik áchyè

bho kpák kě měchye. Băke rō bati ánsónjóri bhe amem, ne băke rō becháy mémbak amem bati yeKa. ²⁸ Băghok ndu ngátí bhe be, ‘Mě̀ròň, ke chòň mpetnsem ntá yeKá.’ Mbò băkòň me mbu băbhòň maňák bé mě̀ròň ntá Etaya, mbonyune Etaya acha me. ²⁹ Ngátí nó bhe menyij ebhen néne ené bébhíkí re fakari, ne ntí be ménán mémfákárí, mánókó. ³⁰ Mpu pere ghati bhe beyá menyij mbonyune mfo mmik ätwò. Abhíkí bhòň betañ amfay ya. ³¹ Ke nchí kú chí mbò enyü Etaya ághátí me, bé bõ mmik mándíní bé nkòň yi. Faté ká séndók.”

15

Yesu yi be mmu äbhare mmuet ne yi ke anyu kepem

¹ Yesu arem be, “Me ke nchí mbòň nnerénok, ne Etaya achi nkwanjanki. * ² Yěntiki ntábhénok awa ané ápu nyu kepem, Etaya ákpòt angæp. Ne ntábhénok ane ányü kepem, ákpòti batap roròt amfere bé wú ányü kepem ancha enyu esí. ³ Beyòň ebhén ngátí bhe békú băchí pépép. ⁴ Bat ye ka mmuet ne me mpoknkem, bé menkwò mbát mmuet ne bhe. Mbák ntábhénok ápu babhát ndü enok, ápu nyu kepem. Enyu yo ke echi ne bhe. Mbák mmü abhíkí bhat mmuet ne me, ápu kwáy ményü kepem. ⁵ Me ke nchí nnerénok. Băchí batáp. Mmu ane achi babhat ne me mpoknkem, menkwò mbak babhát ne yi, yí wu ke ányü beyá kepem. Mbák mpú ne bhe, băpú kway beka yěnyij. ⁶ Mbák mmu ápu babhát ne me, äbhák mbò ntábhénok ané bákpót báféré, ágú. Mányókóti menyü batap ayò mámesè ango, ánsòňo. ⁷ Mbák mändok ambi bebhat mmuet ne me, ne beyòň ebha mémbak amem bati yeKa, nchí chye bhe yěntiki enyij ene babhebhe me.

⁸ Ndü mányü beyá kepem, bätòň be băchí bakoňo bha, ne eyò ékú bo mánychye Etaya kenókó. ⁹ Mbò enyu Etaya ákónj me, nó ke nkónj bhe. Bat ka mmuet ne me bé ekòň eya émbák amem bati yeKa mpoknkem. ¹⁰ Mbák mändok ambi bebhare eyòň eya, mpú rō bekòň be nkúbhé mbò enyü nchí bhære Eyòň Etaya ne yi akòň me mpoknkem. ¹¹ Ngátí bhe menyij ebhen be maňák ama ámbák ne bhe, ne be maňák ameka anjwi pòt.

¹² “Enyij ene nchí ghati bhe chi be mankòň bati mbonyu nkòň be. ¹³ Ekòň echak épú ené échá ene ékú mmu ányché nepém eni éti mamære bhi. ¹⁴ Băbhak mamære bha mbák băkú menyij ebhen ngátí bhe. ¹⁵ Mpu pere bhij be bé bõbetok, mbonyune mmõbetok apu rijij nkaysi chi-betik ndü enyij ene yi ákú. Mbíní bhe bé mamære bha mbonyune ngátí bé menyij ebhén ngókó ntá Etaya menkem. ¹⁶ Băbhíkí yap me, me ke njábhé bhe ntó bé mándók mányü kepem, ne bé kepem ekeka kémbák mpoknkem. Kú ka nó be Etaya ányché bhe yěntiki enyij ene băbhebhe yi ndü nnyén ena. ¹⁷ Ene ke nchí ghati bhe be mánkòň bati.”

Mpap ane bõ mmik

¹⁸ Yesu arök ambi berem be, “Mbák bõ mmik bápap bhe, dijij ká be báyambi bápap me. ¹⁹ Mbò băchí bõ mmik, mbá mmik akòň be ne ntí bé băchí bo bhi. Ke ndü njábhé bhe mféré nénti bõ mmik, éti yo ké bápábhé be. ²⁰ Băké ghokontik enyij ene ngátí nyaka bhe be ‘Mmü betok ápu cha chibetok aywi.’ Mbák bõ mmik báchyé me esòňori, chòň mánychye be nkwò esòňori. Mbò băbhúré enyij ené ngátí bhò, mbá chòň mámbære enyij ené be nkwo băghàti bhò. ²¹ Báchyè chòň be besòňori ebhen

* **15:1** Bekoňo enyij ene Yesu árémé, nkwanjanki chi mmu ane ághoko enok be ényü kepem sayri.

menkem řti bǎkoŋo me, mbonyune bǎbhíkí riŋi mmu ane átó me fá amik. ²² Mbó mbíkí twó ngátí bhó menyiŋ, mbu bákway betaŋa mmuet be bǎbhíkí ku bebú. Ke néne, bǎpú kway betaŋa be babhiki ku bebú. ²³ Mmu ane ápábhé me, apap řtaya nkwó. ²⁴ Mbó mbíkí ku menyiŋi maknkay besí bhap ebhén yě mmu áchák ábhíkí re ku, mbú bákway betaŋa mmuet be bǎbhíkí ku bebú. Ke bǎghó menyiŋ ebhén nkú, yě nǎ bǎpǎp me, ne bǎpǎp řtaya. ²⁵ Echi enyu eyo bé enyiŋ ene řkátí Mandem řghàti bhesε emfu tetep, nǎ chi beyoŋ ebhen be ‘Bǎpap me ntí tí.’ ²⁶ Ke Nkwak ane mětó chōŋ ntá yeka, řfù chi ntá řtaya. Chōŋ yi angati bhe menyiŋ řti ya mbó ntisie awa. Yi chí řfónó mmu ákù bo mandŋi menyiŋ ebhen bechi tetep. ²⁷ Bé nkwó bǎchí batisie bha mbonyune bachí ne me tǣndu nebhōnet.”

16

¹ Yesu arǎk ambi berem be, “Ngátí bhe menyiŋ ebhen bé bǎké kwen ansem. ² Chōŋ mámbok bhé ndü bekeré nenikimuet ebhap. Mpok řtwó ane yě agha ane áway bhe, akaysi bé ákù chí enyiŋ ene Mandem áyǎŋ. ³ Báchyè chōŋ be besōŋori ebhen, mbonyune bǎbhíkí riŋi řtaya ne bǎbhíkí riŋi me. ⁴ Ke ngátí bhe menyiŋ ebhen bé mpok anǎŋ ánkway ane bǎ bǣfǎkari, mántik be nnǎŋ ngátí bhe.

Betik ebhen řfónó Bedyere

“Mbíkí ghati bhe menyiŋ ebhen mpok bǎhó bekoŋo me mbonyune nchí nyaka ne bhe. ⁵ Ke néne nchí petnsem ntá mmu ane átó me, Yě nǎ, yě mmu yweka abhíkí bhēp me be, ‘řrōŋ fá?’ ⁶ Bati ayeka ájwí néne ne basémé mbonyune ngátí bhe menyiŋ ebhen. ⁷ Yě ndu echi nǎ, nchí ghati bhe enyiŋ ene echi tetep. řri ntá yeka bé ndók mbonyune

mbák mbíkí rōŋ, Nkwak apú twó ntá yeka. Ke mbák ndók, chōŋ ntó yi ntá yeka. ⁸ Ne ánǎŋ řntwó, chōŋ anku bǎ mmik mango be bǎchí bǎ bebú, mángǎ be me nchí chak besí Mandem, ne mango be bekwéné bechi ne bhó ndü netan ane bǎ bǎtǎŋ me. ⁹ Aku bǎ mango be bachi bǎ bebú mbonyune bǎbhíkí noko me. ¹⁰ Aku bǎ mango be nchí chak besí Mandem mbonyune mǣrōŋ ntá řtaya ne bǎpú pere ghó chōŋ me. ¹¹ Aku mángó be chōŋ mántǎŋ bǎ bebú ewak řmot, tǣndu Mandem átǎŋ mfo mmik, aferε yi ndü kefo eki.

¹² “Mbōŋ beyǎ menyiŋ beghati bhe, ke mbák ngátí bhe bǎ menkem néne, bǎpú kway bėjwimem. ¹³ řfónó Bedyere ke ákù chōŋ bo mándŋi tetep nkem ane áyŋi Mandem. Anǎŋ řntwó chōŋ anku mándŋi tetep nkem, mbonyune ápú rem chí enyiŋ ene řfú yi anti. řné yi aghoko ke árēm, ne chōŋ angati bhe menyiŋ ebhen bétwó ambi. ¹⁴ Chōŋ anchye me kenókó mbonyune řsǎt chōŋ menyiŋ ebhen bǣfú ntá ya, angati bhe. ¹⁵ Yǣntiki enyiŋ řtaya chí eya nkwó. Nǎ ke ngátí bhe bé yǣntiki enyiŋ ene řfónó Bedyere ághàti chōŋ bhe, řsǎt chí ntá ya.”

Chōŋ basémé ameka anjibhiri andǎp chí maŋák

¹⁶ Yesu arǎk ambi beghati baghǎkó bhi be, “Mandu mpok, bǎpú pere ghó me. Ke mandú mpok, chōŋ mámpet mángǎ me.” ¹⁷ Mbǎk baghǎkó bhi bǎré rem ne bati be, “řné yí árēm nǎ chí yí. Yí bhe mandú mpok, sépú pere ghó yí, ne mandú mpok chōŋ sémpet séngó yi. Apet arēm be chí mbonyune yí řrōŋ ntá etayi. Nǎ bé yí?” ¹⁸ Bǎpet bǎré rem ne bati be, “Yí bé ‘Mandu mpok’, mandú mpok, nǎ bé yí?” Sébhíkí jwimem ndü enyiŋ ene yi árémé. ¹⁹ Yesu arŋi be baghǎkó bhi báyǎŋ bebhep yi enyiŋ řti ndak ane.

Arem ye be, “Ngátí bhe be mandú mpok, bápú pere ghó me, ke mandú mpok chonj mámpet mángó me. Yó ke ésənjəri né bhe?”²⁰ Tetětəp, chonj mándi babhese ansep noko amík ne mámbənj basémé, ke bə mmik mámbənj manják. Chonj mámbónj basémé ke basémé ameka anjibhiri andəp chí manják.²¹ Mpok ngoré ne menie ándəjsi, ábhónj basémé anti mbənyune mpok nebhe akway. Ke ánánj ámbé, manják ábhák ne yi be mónko átwó fá amík. Enka angəkəntik bebě nebhe.²² Nó, ke échi ne be nkwo. Néne basémé ajwí be anti, ke chonj mpet ngó bhe, ne mpok yo chonj mámbónj beyá manják, ne yě mmú apu kway beferé mó amem bati ayeka.²³ Ndú nywəp enə, bápú pere bhép me yěnyinj. Tetětəp, mbák mámbəp Etaya yěntiki enyinj ndú nnyén ena, áchye bhe.²⁴ Kpátě echonj, bábhiki re bhép Etaya yěnyinj ndú nnyén ena. Bép ká, ne chonj anchye be be manják ameka anjwi pəot.”

Yesu atanj achá mmik

²⁵ Yesu arək ambi berem be, “Mpok ane nkem, ngátí bhe barak ane chí ndú bakay. Ke mpok átwó ane mpú pere ghati be menyinj ndú bakay. Mpok yo ánkway, ndəbhe ghati bhe menyinj éti Etaya chí kponoronj.²⁶ Mpok yo, chonj mámbəp Etaya menyinj ndú nnyén ena. Mbíkí rem be chonj níkməet ntá yi be áchyé bhe enyinj.²⁷ Mbənj Eta akənj be mbənyune bəkənj me, ne mánókó be mfu chí ntá yi.²⁸ Mfú chí ntá Eta ke nchí twó fá amík. Néne, nchí rə mmik, nchí petnsem ntá Eta.”

²⁹ Baghək abhi barem ye ntá yi be, “Mhm! Néne žrem menyinj kponoronj ne séjwimem. Žpú pere rem kepí ndú bakay!”³⁰ Néne, sérinjí be, orinjí yěntiki enyinj. Orinjí yě chí menyinj ebhen bo bábhónj anti bebhep wə. Ene éka sénókó bé ofu chí ntá Mandem.³¹ Yesu akeme

bhə be, “Mánókó néne?”³² Mpok átwó, tetəp ananj atwə, ane bətaka chonj yěntiki mmu andək eyi ebhak mándə me awánti. Ke sayri sayri, mpú me awánti mbənyune, Eta achi ne me.³³ Ngátí bhe menyinj ebhen be mámbát mməet ne me mámbónj kpák amem bati ayeka. Chonj mámbənj besənjəri fá amík, ke bónj ká netanjántí, nnanj mfókórí mmik.”

17

Yesu are níkməet éti bakonjo bhi

¹ Yesu ánánjá nókó berem menyinj ebhen, ayonj amík ayinjí mfay, arem be, “Eta, mpok akway. Chié Mósye keném be éti ya bo mángó keném eke.² Wə ke óchyé mé betanj amfay bə mankem bé nka mankem abhen óché me mambənj nepém enen nebhiiki bhənj ngwenti.³ Ne nepém enen nebhiiki bhənj ngwenti, chí bérinjí wə, wə mmu óchí Mandem tetəp ne achák apu ne berinjí Yesu Kristo mmu ótó.⁴ Nka bo mángó keném eke ndu nnánjá betik ebhen óchyé me.⁵ Eta, néne sət me mbak ne wə, óchye me keném besí ebhe, nkúbhé keném eken mbónj nyaka ne wə ke žghoko mmik.

⁶ “Nka bo mándinjó wə, bo abhen óyábhé fá amík óchyé me. Báchí bə bhe, ne wə ke óchyé me bhə. Bábhúré eyonj eye.⁷ Néne bərinjé be yěntiki enyinj ene mbónj, éfú chí ntá ye.⁸ Ngátí bhə menyinj ebhen óchyé me be ngati bhə. Báká ne me, ne bərinjé ye tetəp be mfu chí ntá ye. Mánoko nkwo be wə ke ótó me.⁹ Nchí níkməet éti yap. Mpú níkməet éti mmik nkem. Nchí níkməet chí éti bo abhen óchyé me mbənyune bó báchí bə bhe.¹⁰ Bəbha mankem chí abhe, ne abhe chí abha. Ne bó ké nepém enap nékú bo mángó kenókó eka.¹¹ Néne, mpet mpú fá amík, ke bó bábhúet are. Nchí twó ntá ye. Eta! Wəmbənj mmú óchí Nyánj, kém bə ne betanj ebhe,

betan ebhen óchyé me be mambak mbə mmu amət, nkúbhé mbə enyü wə ne me sechi mmu amət. ¹² Mpok nchí ne bhə, nkém bə sayri ne betan ebhen béchí ndü nnyén ena, nnyén enen óchyé me. Nkem bó, ne yé mmu wap amət abhiki nem ebhi, ébhíki fæet chí ane ábhóhó nyaka ménem, bé enyih ene básinjí émfú tetep. ¹³ Néne, nchí twə ntá ye, ne nchí rem menyih ebhen ndü mpok mbæét fá amik, bé manjak ama ámbák ne bhə. ¹⁴ Ngátí bhə menyih ebhen óchyé me ngati bhə. Èti yə, mmik apap bhə mbənyune bápú bə mmik ane, nkúbhé mbə enyü mpú mmü mmik. ¹⁵ Mpú nikmæet bé ómféré bhə fá amik, ke chí bé ónkém bó be mbámmbə áké kə bhə yényih. ¹⁶ Bápú bə mmik nkúbhé mbə enyü mpú mmü mmik. ¹⁷ Sət tetep kə bó mámbák nyáná. Eyəh eye echi tetep. ¹⁸ Nkúbhé mbə enyü ótó me fá amik, nó ké nchí to bhə amik. ¹⁹ Ne èti yap, nchyé mmæet ntá ye bebhak nyáná bé bó nkwo mankway bebhak nyáná tetep.

²⁰ “Mpú nikmæet chí èti bakoŋo abhen bóbhə, ke èti bo abhen bághòk menyih ebhen bə bátəh, mánsikinti ne me nkwo. ²¹ Nchí nikmæet bé bó mankem mámbák mbə mmu amət. Etaya, mænikmæet be nkúbhé mbə enyü óbháre mmæet ne me ne mbát mmæet ne wə, bó nkwo mámbát mmæet ne bhese bé mmik ánkway ménóko be wə ke ótó me tetep. ²² Nchyé bhó nkúbhé betan ebhen óchyé me, bé bó mámbák mmu amət, nkúbhé mbə enyü wə ne me sechi. ²³ Chəh mbak ne bhə nkúbhé mbə enyü óchí ne me, be sayri sayri, mándəp chí mmu amət, bé mmik ankway berihí be wə ke ótó me, ne bé əkəh bó mbənyu ókəh me. ²⁴ Eta, mëyán be bó nkwo, bə óchyé me mámbák ne me ndü nebhæet ane menchí, bé mángó kenóko eken óchyé me mbənyune əkəh me te mpok óbhíki re ghoko mmik. ²⁵ Eta, wə mmu óchí

chak, bə mmik bábhhíki rihí wə, ke ndíhí wə, ne nkwo wa ane bárihí bé wə ke ótó me. ²⁶ Nkə bó mándinjí wə, ne chəh ndək ambi bekə nə, be bə mankəh bati nkúbhé mbənyu ókəh me, ne be mémbak amem bati ayap.”

18

Bákem Yesu
(Mt 26.47-56; Mk 14.43-50; Lk 22.47-53)

¹ Yesu ánáná nókó menikmæet enyu eyə, afa ne baghəkó bhi, bákijí mónyən ane bábhhíjé be Kídrən. Mónki áchí nyaka are ane yí achwe amem ne baghəkó bhi. ² Júdas mmu átí yí arihí nkwo ebhak eyə mbənyune Yesu ne baghəkó bhi bátemeri nəko nyaka are. ³ Júdas asət eká batemé nenu ne mbək babhabheri abhen ekerákap abhen bəbati bachiákap ne bənkwo Fárisi bátó. Bó mankem barək are ne berónó ne menyihí nenu amə. ⁴ Yesu arihí yéntiki enyih ené ébhóhó békákari ne yí. Afú ndü nkwo baghəkó bhi, atén mmæet ambi arem be, “Agha báyan?” ⁵ Bákéme yi be, “Yesu mmu Násáret.” Yesu arem be, “Ghó mé ne.” Júdas mmu átí yí abhak aré téé ne bhə. ⁶ Mpok Yesu aghati bhə be, “Ghó mé ne”, bárók ne nsem ne nsem bákwénti amik. ⁷ Yesu apət abhép bhə be, “Aghá báyan?” Bárém be, “Yesu mmu Násáret.” ⁸ Yesu akeme bhə be, “Ngátí bhe be chí me. Mbák ye me ke báyan, dš ká bakoŋo bha abhen mandək.” ⁹ Arem nə, bé enyih ene yi árémé nyaka be, “Ndu bo abhen óchyé me mbíki nem ye amət,” emfu tetep. ¹⁰ Símun Píta mmu achi ne akparenja amæet, agwəp akparenja wu ndü kénkwəp, kpót atú nsem Múngo bachiákap Mandem chwát agwəp amik. Nnyén nsem ere nébhak be Málkos. ¹¹ Yesu aghati Píta be, “Kémé akparenja ywe amem kénkwəp. Nké nyu nkóp esəŋəri ane Eta áchyé be me nyu ke?”

Básót Yesu bárók ntá Anas

¹² Münti batemé nenu asot eká batemé nenu eyi, bárók, bákém Yesu bágwót. Babhabheri ekerákap Mandem bábhák ne bhó. ¹³ Báýámbi bárók ntá Anas, chi ngóré Káyfas. Káyfas abhak mungo bachiákap Mandem ndu mmie eno. ¹⁴ Yi ke áchyé nyaka manié ntá bo Israel be, “Eri be mmu amot ángú éti bo mankem.”

Pita arem be abhíkí riñi Yesu

(Mt 26.69-70; Mk 14.66-68; Lk 22.55-57)

¹⁵ Símun Pita ne nkoño Yesu achák béré koño Yesu. Ndü nkoño Yesu achák wu achí mmü ane mungo bachiákap áriñi sayri, yí akoño Yesu kpát arók achwe amem senta mungo bachiákap. ¹⁶ Pita ate nefi ndü nyü-ebhá. Eká nkoño achák wu, ane mungo bachiákap áriñi apetnsem nefi, arem kepi ne ngósón ane áchí anyübhá. Asot ye Pita áchwé amem ne yi. ¹⁷ Ngósón wu nò ábhàbheri nyü-ebhá abhép Pita be, “Pú wò nkwo óchí nkoño mmü-ne?” Pita akeme be, “Mpú ne yi.” ¹⁸ Mbáép áchí nyaka mpok yo. Eká bakü betik abhen mungo bachiákap ne babhabheri ekerákap báfyé ngo ndu nntó bakiri, báté bágghàbheri mángwák nòkò ngó wu. Pita nkwo arók ate ne bhó angwaka nòkò ngo.

Mungo bachiákap Mandem are bhép Yesu menyin

(Mt 26.59-66; Mk 14.55-64; Lk 22.66-71)

¹⁹ Mungo bachiákap abhép Yesu éti bakoño bhi ne éti menyin ebhen yi átón bhó. ²⁰ Yesu akeme yi be, “Ndem menyin kponorón ntá bo mankem. Ntón bo amem bekeré nenikimæet ne amem ekerákap mpoknkem ndü mban ene bo Israel báchèm are. Mbíkí rem yënyin bhésé bhésé.” ²¹ Ndak yí óbhép me menyin? Bép bo abhen bágghókó menyin ebhen ndémé. Bép bó

mángátí wò. Bárinji menyin ebhen ndémé. ²² Yesu arémé nókó nò, mbabheri ekerákap amot ane áchí aré téé, adep Yesu ne awó arem be, “Kwáé, enyu eyó ke órèm kepi ntá mungo bachiákap Mandem-e?” ²³ Yesu akeme yi be, “Mbák ndem menyin ené épú chak, ghatí me yo. Ke mbák ndem menyin ene echi chak, ódep me ndáká yí?” ²⁴ Afó ke Anas átó Yesu ne ngem amò ntá Káyfas, mungo bachiákap.

Pita apet rem be yi abhíkí riñi Yesu

(Mt 26.71-75; Mk 14.69-72; Lk 22.58-62)

²⁵ Símun Pita abhæet nyaka téé, angwaka nòkò ngo. Mbók bo abhen bachi are bábhép yi be, “Pú wò nkwo óchí nkoño ywi?” Pita ataja, arem be, “Cháá, mpú ne yi” ²⁶ Mmó betok amot ane mungo bachiákap abhak aré. Atú mómayi ké Pita ákpóré nyaka. Yí wu abhép Pita be, “Pú ngó nyaka wò amem mónki ne yi?” ²⁷ Pita apet ataja. Témté wu, nném nkók akók kòkòrókòó.

Bárók ntá Páilet ne Yesu

(Mt 27.1-2, 11-14; Mk 15.1-5; Lk 23.1-5)

²⁸ Básót ye Yesu eket Káyfas beti beti bákak ndü senta góbbhanò ne yi. Góbbhanò abhak mmü Rom. Babhónò bo Israel kechwe ndu áchá góbbhanò. Ebhé yap érèm nyaka bé mbák mmu Israel áchwé eket mmu ane apú mmu Israel, apú bhák pépép besí Mandem. Ndu báýàn nyaka menyie Epá Nekiñi, bó keyan bébhak ne bakwap besí Mandem. ²⁹ Eká Páilet afú amem senta ywi arók atemeri bhó nefi, abhép bhó be, “Ntiki enyin mmü-ne aká?” ³⁰ Bákéme yi be, “Mbó mmü ne apú nkü bebú, mbá sébhíkí twó fá ntá ye ne yi.” ³¹ Páilet aghati bhó be, “Sot ka yi be bé babhón mántán manyé yi békóno ebhé eyeka.” Bákéme Páilet be, “Ebhé ébhíkí chyé bhese betan bétán manyé mmu, kpát sénchye eyón be

mangway yi.” ³² Efákári enyu eyo be enyiñ ene Yesu árémé nyaka ndu betəñ enyü newú yi ábhónó bégú emfu tetep.

³³ Páilet apət achwe amem áchá ywi. Abhiñi Yesu abhep yi be, “Wə ke óchí Mfə bo Israel?” ³⁴ Yesu akeme yi be, “Ndak ané óbhébhé me, áfu chi wəmbón anti ke bo báchák ké bág háti wə wu ɛti ya?” ³⁵ Páilet akeme be, “Ókáysí be nchí mmu Israel? Bə ɛtək eye ne bəbati bachiákap Mandem ke bákém wə batwə ntá ya ne wə. Mbón enyiñ ene ókú chi yi?” ³⁶ Yesu akeme yi be, “Kefə eka kébhíki fu fá amik. Mbə kefo eka kéfu chi fá amik, mbə bəbha mánú be báké kem me manchye ntá bo Israel. Ke, kefo eka kébhíki fu ndü mmiki ne.” ³⁷ Páilet abhep yi be, “Nə óchí mfə?” Yesu akeme yi be, “Ɔrem be menchí mfə. ɛti eyə ke bábhé me, ne ɛti yə ke ntwə fá amik beghati bho tetep Mandem. Yəntiki mmü ane ákəño tetep Mandem, áta batú bég hok enyiñ ene mərəm.” ³⁸ Páilet abhep Yesu be, “Tetep chí yi?”

Páilet akpót manyé be mángwáy Yesu

(Mt 27.15-26; Mk 15.6-15)

Páilet árém nókó nə, arə Yesu apət afú nefi ntá bo Israel aghati bhə be, “Mbíkí ghə ebéptí enyiñ ene yi aka. ³⁹ Ke epin eyeka étəñ bé yəntiki mmíé, mpok Epə Nekinji, mbəñ berə mükənəñ amət ane báyan mandə yi andək. Báyan mámféré Mfə bo Israel amə, yí ándókó?” ⁴⁰ Bápət babik be, “Puyé mmü-ne, feré chí Barábas. Barábas achí nyaka ngébhé ntantañ.”

19

¹ Páilet achye ye eyəñ be mánsót Yesu manden ne ékpá. ² Batemé nenu básót bəbatábhénək abhen báchí nsense, mání ntá bábáy yi anti, barem be chí nta kefo. Básót nkú chu bafyé yi aməet, bárem be chí ayi nkú kefo. ³ Bábhó berəñ ntá

yi máñəkə nəkə yi be, “Acha mfə bo Israel, kenókó kéchí eke ɛta!” Ndu bərəm nə, manchye nəkə yi nsáp besí. ⁴ Páilet apət arə áchá ywí afú nefi ntá bo Israel arem be, “Ghok ka, nchí ntwə nefi ne yi ntá yeka be mándinji bé mbíkí ghə ebéptí enyiñ ene yi ákú ené éyan be mángwáy yi.” ⁵ Yesu afú ye, arək ne ntá kefo nsense yə anti, ne nkú chú yə aməet. Páilet arem ntá yap be, “Yíñi mmü yweka nə!” ⁶ Bəbati bachiákap ne babhaferi ekerákap bág hó nókó yí, bábho bebik mándeme nəkə be, “Dem mángó yi ndü ekotákátí! Mángó yi ndü ekotákátí!” Páilet arem ntá yap be, “Bə babhəñ mánsət yi mángó ndü ekotákátí, mbíkí ghə ebéptí enyiñ ene yi ákú ene éyan mángwáy yi.” ⁷ Bo Israel, bákéme yi be, “Sébhnə ebhé, ne bekoño ebhé yə, abhəñ bégú mbənyune ákú mməet yi Mmə Mandem.” ⁸ Páilet ághókó nókó beyəñ ebhen, becháy bépət bekem yi becha. ⁹ Apət achwe amem áchá abhep Yesu be, “ɛtək ene ófú are chí ené?” Ke Yesu abhiki keme ye eyəñ. ¹⁰ Páilet arem ye ntá yi be, “Ɔpú keme me yé eyəñ? Ɔbhíkí rinji be mbón betan berem be mándó wə mándə, ne mbák ndém be mángó wə ndü ekotákátí, bágò?” ¹¹ Yesu akeme yi be, “Mandem ke áchyé wə betan. Mbə épú nó, mbə ɔbhəñ betan amfay ya fá? Nə ke echi be bebú mmu ane ákémé mé áchyé ntá ye, béchá ebhe.”

¹² Páilet ághókó nəkə nə, abho beyəñ mbi beferé Yesu amə. Ke bo Israel bərək chí ambi bebik be, “Mbák óndó mmü-ne ándók, nó ɔpú mməére Mfə Rom! Mmu ane ərəm be áchí Mfə, chí mmü ane ánü ne Mfə Rom be ambak ndü mməet eyi!” ¹³ Páilet ághókó nókó beyəñ ebhen, asət Yesu afú ne yi, achəkə ndü enək ntañá manyé, nebhet ane bábhinji ndu eyəñ bo Israel bé Gabáta. Nó chí, nebhet batáy

batay.

¹⁴ Εgháká nókó nkárénká byo ne epay ndü nywəp enen bátõñti mmæt menyie Epã Nekinji, Páilet arem ntá bo Israel be, “Yiní ka Mfó yweka ne!” ¹⁵ Bábhó bebik mándeme nəkó be, “Dõ mángwáy yi! Dõ mángwáy! Dem mángó yi ndü ekotákátí!” Páilet arem be, “Ngó Mfó yweka ndü ekotákátí?” Bõbati bachiákap bákéme be, “Mfó amət ke sébhónó, ne chí Sisa.” ¹⁶ Páilet ásót ye Yesu achye ntá yap be mándək mángó yi ndü ekotákátí.

Bágó Yesu ndü ekotákátí

(Mt 27.32-44; Mk 15.21-32; Lk 23.26-43)

¹⁷ Básót ekotákátí ené bábhónó bego Yesu are báchyé yimbõñ ampókó. Apəkó kpát bárók bágháká ndü ebhak ené bábhñji bé Golgóta, nó chí “Nebhæt Enkónti.” ¹⁸ Aré, bágó Yesu ndü ekotákátí. Bágó bo báchák nkwə bati apay, yěntiki mmu wap ndü eyi ekotákátí, amət ebhe awónem Yesu, achák ebhe awoghó. ¹⁹ Páilet nkwə arem básin enyinj ndü ebhókónok bábhát ndü ekotákátí, amfay ntí Yesu. Básin amə ábhák be, “Yesu mmu Násáret, Mfó bo Israel.” ²⁰ Básin amə achí nyaka ndü beyõñ etək berat, ndü eyõñ bo Israel, ne ndü eyõñ Latin, ne ndü eyõñ Grik. Ne nebhæt ane bágó Yesu ndü ekotákátí abhak kékwtó ne etək egho. Ekú, beyã bo Israel bápáy básiní mə. ²¹ Bõbati bachiákap bárók ntá Páilet barem be, “Jkə sijn be, ‘Mfó bo Israel.’ Sijn chí be, ‘Mmü-ne arem nyaka be achí Mfó bo Israel.’” ²² Páilet akeme be, “Enyinj ene nsinjí nnán nsinj.”

²³ Batemé nenu bágó nókó Yesu ndü ekotákátí, básót nden eyi bákóre ndü baru anwi, yěntiki mmu wap asət ndu amət. Ke érop nkú amət. Nkú yə abhak ntëndən nemət enen báyéme yěntiki neku eni béfú amfay bégháká amik, kekpoti

yó yě ebhak. ²⁴ Ekú béré rem ne bati be, “Séké dakati nkú ane. Sénguép chí ebháná, séngó mmu ane ábhónó besət yə.” Efákári enyune be enyinj ene Ekáti Mandem éréme émfú tetep. Nó chí, básin amen árəm be, “Básót nden aya bákóre. Bágwép ebháná bérinji mmu ane ábhónó besət nkú aya.”

²⁵ Batemé nenu bákú nə. Nnə Yesu abhak téé kékwtó ne ekotákátí, ne manó máyi, María, ngoré Klopas, ne María mmə etək Mágdala. ²⁶ Yesu ághó nókó máyi ne nkoño ane yi ákónó téé kékwtó, arem ntá máyi be, “Mmá, ghó mýwe nə!” ²⁷ Arem ye ntá nkoño wu be, “Ghó máye nə!” Ne bebho ewak eyə nkoño wu asət nnə Yesu arək eket eyi ne yi.

Yesu agu ndü ekotákátí

(Mt 27.32-44; Mk 15.21-32; Lk 23.44)

²⁸ Menyinj ebhen menkem béfueré nókó, Yesu arinj be betik ebhi memay. Ndu beku be enyinj ene echí amem Ekáti Mandem émfú tetep, arem be, “Manyiep ákwak me.” ²⁹ Ejš mmém amen ánen echí nyaka are téé. Básót ekuchá fofok bágwtó antí ntábhénok ene bábhñji be haysəp, bátáp ndü mmem mə básá yi anu. ³⁰ Yesu asók mmém mə, arem be, “Betik ebha mémay.” Akúep emi, arə nepém eni nendək.

Báyém Yesu ambeápak ne nekəñ

³¹ Nywəp ntõñti bo Israel nékwáy. Bekú ye bé erene ngu éké rop amfay ekotákátí ndü nywəbhé neywémæt bo Israel, bárók babhep Páilet be ányché betan mánsíeptí bekek ebhap, mámféré bhó ndü bekotakati. Nywəp neywémæt enə nébhak nywəp negho. ³² Ekú batemé nenu bárək, básíeptí bekek mmü mbi, básíeptí bekek anefú. ³³ Ke bágháká nókó amæt Yesu, bághó bé anán agu, bó kesyepti bekek ebhi. ³⁴ Ke ntemé nenu amət asət nekəñ ayem Yesu ambeápak. Témté wu, manon ne manyiep abho

befu. ³⁵ Mmũ ane ághó nyaka ndu éfákárí kě ághátí bhese ne enyiyi ene yi ářem echí tetep. Aríní be ářem chi tetep be be nkwó mǎnsíkinti ne Yesu. ³⁶ Éfákárí enyu eyo bé enyiyi ené echí amem Ekáti Mandem émfú tetep. Nó chí, enyiyi ene básíní nyaka be, “Yě egher eyi émọt bápú syep.” ³⁷ Ne Ekáti Mandem epet éřem ndũ nebhuet áchák be, “Chon bo mámkpæk yi ane báyéme.”

Bábhéme Yesu

(Mt 27.57-61; Mk 15.42-47; Lk 23.50-56)

³⁸ Étaré nókó, mmũ amọt átwó. Aká nnyén be Joséf. Abhak mmũ etók Arimátia. Achí nyaka mmu ane ákõño Yesu. Acháy nyaka bo Israel ndu yi achi nkoño Yesu. Afuét aræk ntá Páilet bhésé bhésé, anikmuet be Páilet ando yi ámféré mmuet Yesu ndũ ekotákátí. Páilet achye yi betan bekũ nò. Joséf aræk ye, aferé mmuet Yesu ndũ ekotákátí. ³⁹ Nikodémòs mmu ářónó nyaka begho Yesu ne beti ewak émọt, abhak nkwò ne Joséf. Yí, Nikodémòs aræk ne babhé amen bábyøk amuet ngu bé áké chonõ. Babhé méré abhak nchópti myrrh ne álos. Akway nyaka bebhak mbò kilo besa bepays nsem byo ndũ menwop ebhi. ⁴⁰ Joséf ne Nikodémòs báféré Yesu ndũ ekotákátí, básót bésyenden ne babhé amò aré, mánep yi bekoño epin bo Israel. ⁴¹ Mónki áchi nyaka ndũ nebhuet ane bágó Yesu ndũ ekotákátí. Nnem nekò nébhák are enen bábhíki re bheme yé ngú amọt amem. ⁴² Těndu nywop eno néchí nyaka chí nywop enen bo Israel bákũ ntonji béchwe ndũ nywop neywěmuet enap, ne mbonyune nnem eno nébhíki sap nyaka nekò, Joséf ne Nikodémòs bárovk bábhéme Yesu are.

Yesu apetnsem ndũ nepém

(Mt 28.1-8; Mk 16.1-8; Lk 24.1-12)

¹ Nywop neywěmuet bo Israel néfuéré nókó, María mmò etók Mágdala afa ne neyinywop aræk ndũ nnem Yesu. Aghó bé mánánj bábínírí ntay enen nechi anyũ nnem báferé. ² María afa ye aræk ntiét ntiét ntá Símun Píta ne nkoño Yesu áchák ane Yesu ákónó nyaka, arem be, “Báferé Yesu Acha ndũ nnem ne sébhíki rinji nebhuet ane bárovj bábháré yi.” ³ Píta afú ye ne nkoño anefú wu, báfá, béré rónj ndũ nnem. ⁴ Báre rónj ntiéntiet, ke nkoño anefú wu ajet acha Pita. Ayambi aghaka ndũ nnem. ⁵ Akuri amík. Asá nókó amík awu amem, aghó bebhók ésienden are ke ake chwe amem. ⁶ Símun Píta mmu ákõño yi ansem áchwóbhé nókó ndũ nnem, afuét, aræk amem, aghó bebhók ésienden ebhò are bháré. ⁷ Aghó nden ane mánébhé nyaka ntí Yesu ne yo nkwò. Ne nden eyo ebhak aywi nebhuet kekúri nenep. ⁸ Ke nkoño anefú wu ane ayambi áchwóbhé ndũ nnem achwe amem nkwò, aghó ne amík, anoko. ⁹ Kpáte mpok yo, bó bábhíki re jwi nyaka mmem ndũ enyiyi ene Ekáti Mandem éřémé bé Yesu abhonj bepetnsem ndũ nepém. ¹⁰ Bakoño Yesu bhò bápētnsem ndũ beket ebhap.

Yesu abhesi ntá Maria ane etók Magdala

(Mt 28.9-10; Mk 16.9-11)

¹¹ Ke María ate nepaka nnem andi nòkò kebho, ne ené yí ábhuet bedi, akuri amík, aguép amík awu amem nnem. ¹² Aghó bóángel Mandem bati apay chókó ne nden pépép amuet ndũ nebhuet ane bábháré nyaka Yesu. Amọt abhak ndũ nebhuet ntí ywi achi nyaka. Achák ndũ nebhuet bekek. ¹³ Bárém ntá María be, “Mmá, ðdi yi?” María akeme bhò be, “Chí řti báféré Acha bárovj ne yi, ne mbíki rinji ebhak

ene bábhúré yi.” ¹⁴ Arémé nókó nó, ayibhiri mmuet aghó Yesu téé, ke yi kerinjí be chí yi. ¹⁵ Yesu arem ntá yi be, “Mma, ódi yi? Jyàn agha?” Ndü María ákáysí bé chí mmu ane áyinjí nki, arem ntá yi be, “Eta, mbák ófééré yi, ghati mé ebhak ene óbhúré yi bé ndók nsot yi.” ¹⁶ Yesu arem be, “María!” María ayibhiri mmuet arem ndü eyoj bo Israel be, “Rabóni!” [Nó chí “Ntøj”]. ¹⁷ Yesu arem ntá yi be, “Kékem me, mbonyune mbíkí re røj amfay ntá Etaya. Ke dók ntá bómaya ghati bhó bé mǽpetnsem ntá Etaya, ne etayeka. Ntá Mandem awa, ne Mandem ayweka.” ¹⁸ María mmó etók Mágdala arók aghati bakojo Yesu be, “Ngó Yesu Acha.” Ne aghati bhó menyinj ebhen Yesu aghati yi.

Yesu abhesi ntá bakojo bhi

(Mt 28.16-20; Mk 16.14-18; Lk 24.36-49)

¹⁹ Egháká nókó beku ndü nkúbhé nywabhé neywǽmmuet eno, bakojo Yesu bábhak amem eket émot ne babhinywóp femfé ndu báchay bóbati bo Israel. Yesu arók ate bó besí, arem be, “Kpák ámbák ne bhe.” ²⁰ Arém nókó nó, atøj bó amó yi ne mbeápak eyi. Bakojo abhi bájwí ne manák ndu bághó Yesu Acha. ²¹ Yesu apet arem be, “Kpák ámbák ne bhe! Nkúbhé mbó enyü Etaya átó me, ke nchí tó be.” ²² Yesu áréme nókó nó, afép bhó éyü, arem be, “Dó ka Efónó Bedyere ámbák ne bhe. ²³ Mbák mǽmfónórí mmu bebá ebhi, Mandem nkwo áfonjori yi. Mbák bábhiki fonjori bebá mmu, béròp yi anti.”

Tómás arem be mbák yi akhíkí ghó Yesu amík apú noko

²⁴ Nkojo Yesu amot ndü abhen bati byo ne apay, ane áká nnyén be Tomás, nó chí efák, apú nyaka ne bati, mpok Yesu átwó. ²⁵ Tomás átémérí nókó bhó, béré ghati yi be,

“Séghó Yesu Acha.” Ke yi akeme bhó be, “Kpáte ngó ne amík bebhé-mpí yí amó, ntók bhó ne senøj awó, mbát awó ndü tambe ywi mpú noko.”

²⁶ Efuéré nókó manywop ánen, bakojo Yesu bápét babhak anywop ndü nebhuet amot. Tomás abhak ne bhó. Babhinywop ábhák femfé, Yé nó, Yesu atwó, ate nenti enap, arem be, “Kpák ámbák ne bhe.” ²⁷ Arem ye ntá Tomás be, “Tók berinj ebhen bechi ndu amó ya ne kenøjámó eke ghó. Sá awó fá ndü tambe wa. Képeré makati. Bák mmu ane ánoko!” ²⁸ Tomás akeme yí be, “Acha ne Mandem awa!” ²⁹ Yesu arem ntá yi be, “Ónókó mbonyune óghó me ne amík? Eri echa ntá bo abhen mánoko yǽndu bábhíkí ghó ne amík.”

Nti ane Jñn ásinjí ekáti-ne

³⁰ Yesu aku nyaka beyá menyinjí maknkay béchák besí bakojo bhi, ebhén bábhíkí sinj amem ekáti ene. ³¹ Básinj menyinj ebhen béchí amem ekáti ene be menkwak be mánókó be Yesu ke achí Mpeme Mandem afyé nyaka bariep be átó, Mmó Mandem. Ne bé ndü mánókó yí, mámbóñ nepém ndü nnyén eni.

21

Yesu abhesi ntá bakojo bhi

¹ Etaré nókó, Yesu apet atøj mmuet ntá bakojo bhi. Ndøj yo, ebhák chí nepaka Many Tibérias.

* Ségó enyü yi atøj nyaka mmuet ntá yap. ² Símun Píta ne Tomás ane bábhinj be efák, ne Natániel ane áfú Kána atú Gálili, ne bǽ Sebedi bati apay, ne bakojo Yesu báchák bati apay bachi nyaka ndü nebhuet amot. ³ Símun Píta arem be, “Mǽrøj anyén ne ási.” Bakojo Yesu báchák béréme be, “Sérøj ne wó.” Bó bárók básót áchwí, béré gháp anyén amem áchwí wu beti

* 21:1 Nkúbhé Many Gálili ke bábhinj nyaka bé Many Tibérias.

menkem ndu bekem nsi, ke yěnyin bóke kém.

⁴ Ndu mban ákàñari, Yesu ate nepakányén. Yě nò, bakoño bhi kerinì be chi yi. ⁵ Yesu arem ntá yap be, “Bóbhà, bákem nsi?” Bákéme yi be, “Ae.” ⁶ Aghati bhò be, “Gwéep ká asi ebhe awónem áchwí, chòñ mánkém nsi.” Bágwéep asi ebhe awónem. Beyá nsi ekwen, kpát échá bhò beyá beyá nkáp ebhi. ⁷ Nkoño ane Yesu ákónjò nyaka arem ntá Píta be, “Chi Acha!” Píta ághókó nókó be chi Yesu Acha, asòt nden ayi afyé amuet, addó, akwen amem manyu. Aféré nyaka yò amuet ndu beku betik. ⁸ Ke bakoño abhen báróbhé amem áchwí béré nok bekoño yi angokonyén, mánja nòkò beyá nkáp ane ajwí nò ne nsi. Nebhuet ane báfú bérón angokonyén ke sap. Abhak mbo bayat besa betay.

⁹ Bákó nókó ebhi baghò ngo ane bábháyí ne bakiri. Nsi ebhak are. Bret nkwo abhak are. ¹⁰ Yesu arem be, “Twó ká, ne mbok nsi eyò nò bákémé.” ¹¹ Píta aròk ndu áchwí, aya beyá nkáp, akó ebhi ne wu. Ajwí ne nsi egho ebhak besa tándrámat nsem byo ne érat. Ke yěndu nsi eyò éyá nò, ási kedakati. ¹² Yesu arem ntá yap be, “Twó nylé ká nenyié.” Ke yě nkoño amòt kemò bebhèp yi be, “Ochí agha?” Bárinjí be chí Yesu Acha. ¹³ Yesu asòt brét achye bhò. Aká enyumòt ne nsi. ¹⁴ Ndoñ ayò abhak ane ajwí erat ené Yesu átónjò mmuet ntá bakoño bhi, bebhò ndú mpok ane yi ápérénsen ndú nepém.

Yesu aya Píta amuet

¹⁵ Mányie nókó nenyié, Yesu arem ntá Símun Píta be, “Símun, mmò Jón, òkòñ me òchá menyin ebhen-e?” Símun akéme be, “Ee, Acha, òrinjí bé nkòñ wò.” Yesu arem be, “Ne bóbághónmén ayá.” ¹⁶ Bėjwí ndòñ epay, Yesu arem be, “Símun, mmò Jón, òkòñ me?” Símun akéme be, “Ee, Acha, òrinjí bé nkòñ wò.” Yesu arem

be, “Babheri nòkò bághónmén aya.” ¹⁷ Bėjwí ndòñ érat, Yesu arem be, “Símun, mmò Jón, òkòñ me?” Píta abé nti mbonyune Yesu ábhèp yi enyin ere émòt ndòñ érat. Eká, aghati Yesu be, “Acha, òrinjí yěntiki enyin, òrinjí bé nkòñ wò.” Yesu arem be, “Ne bághónmén aya. ¹⁸ Tetèter, mpok óchí esakámu, òre gwót mmuet, óndak yěntiki ebhak ené ókónjò. Ke mpok ókókó, chòñ ònjon amó amfay, mmu achák amfye wó nden amuet, ansòt wò andak ebhak ene óbhíkí kòñ beròñ.” ¹⁹ Yesu arem nó betòñ enyũ newú enen Píta ábhónjò bégu ndu bechye Mandem kenókó. Yesu arem ye ntá Píta be, “Kòñjò mé.”

Yesu ne nkoño ywi achak

²⁰ Píta ayibhiri mmuet aghò nkoño ane Yesu ákónjò ndu ákòño bhò ansem. Nkoño wu ke ághókó nyaka amuet Yesu mpok mányie nenyié, ne yí wu ke ábhébhé nyaka Yesu be, “Acha, agha áti chòñ wò?” ²¹ Píta ághò nókó yi, abhèp Yesu be, “Acha, ná ne ane?” ²² Yesu arem be, “Mbák męyan bé yi wu ambak nepém te mpetnsem, eyò éyínjí wó ná? Kòñjò mé!” ²³ Enyin ene Yesu árémé, étáká nenti bónkwò be nkoño Yesu wu abhíkí bhòñ bégu. Ke, sayri sayri, Yesu abhíkí ghati nyaka Píta be Jón apu gú. Arem chí be, “Mbák męyán be yi áké gú té mpetnsem, eyò éyínjí wó ná?”

²⁴ Nkoño Yesu wu ke ághàti bhese menyin ebhen, ne yi ke ásínjí bhò amik. Ne sérínjí bé enyin ene yí árèm echì tetep.

Ngwéntí kèpi

²⁵ Yesu aká nyaka beyá menyin bechak. Mbo básínjò bó menkem amik émòt émòt, nkáysí bé mbu mmik nkem ajwí ne bekáti, kpáte mbok andòp.

Ekáti Betik Bõnto

Bariep bétõ Efónõ Bedyere

¹ Eta Tiófilos, ndü ekáti eya ene mbi, nsij ãti menyij menkem ebhen Yesu ákú ne ebhen yi atõõ bebho mpok yi ábhõ betik ebhi fá amik, ² kpát bégháka nywõp enen Mandem ákú yi akó amfay. Apéere ko amfay, Efónõ Bedyere akú yi angati bo abhen yi ayabhe be mámbák bõnto bhi menyij ebhen bõ babhõõ bekú. ³ Mpok yi aperiensem ndü nepém, atõõ mmuet ntá yap ndü beyá ndõõ ndü manywõp besa bepay. Bághõ yi kponõõõ enyu ené bápú kway memakati be, sayri sayri, apetnsem ndü nepém. Apet nyaka nsem ndü nepém antõõ nõkõ Eyõõ Mandem bekú bo mándinjí enyü Mandem ábhák ne bho mbõ Mfõ wap. ⁴ Mpok yí ábhuet ne baghõkõ bhi aghati bhõ be, “Báké fá Yerúsalem. Chákõ ká nõõ akap ané Eta afyé bariep bétõ mbõ enyü ngátí bhe. ⁵ Jõn ájwiti nyaka bo ne manyiep, ke ndü mpáy manywõp, chõõ Mandem anjwiti bhe ne Efónõ Bedyere.” ⁶ Mpok Yesu achi ne bõnto bábhép yi be, “Acha, chõõ ónsõt kefõ Israel ónkeme ntá yese bo Israel ke?” ⁷ Yesu akeme bhõ be, “Bábhíkí bhõõ berinjí mpok ane Eta afyé be menyij ebhen memfakari. Eta mmu afyé mpok ndü betan ebhi ke árinjí. ⁸ Chõõ Mandem anchye bhe betan mpok Efónõ Bedyere atwõ ntá yeka, mámbak ye batísie bha amem Yerúsalem, ne atú Judéya ankem, ne atú Samária, ne ndü mmik nkem.”

*Mandem akú Yesu akó amfay
(Mk 16.19-20; Lk 24.50-53)*

⁹ Yesu árémé nõkõ nõ, Mandem asõt yi apetnsem amfay. Báte mánjinjí nõkõ yi ndu árõõ. Nebhánj nékúti yi, bõ keperere ghõ yi. ¹⁰ Báre

yiñi gbókõõ ndü yi árõõ amfay. Bápéere ghõ, bo bati apay ne nkú pépép amuet báté kekwoõ ne bhõ. ¹¹ Barem be, “Bé bo Galili, ndáká yi bachi afõ téé mánjinjí nõkõ awu amfay? Chõõ Yesu mmu árõ be arõõ amfay, ampetnsem nkúbhé mbõ enyü bághõ yi árõõ amfay.”

*Matias asõt epok Júdas
(Mt 27.3-10)*

¹² Bõnto Yesu barõ ye Njie Menõk Olif bápétnsem Yerúsalem, nekõ enén nechi mbõ kilõmeta amõt. ¹³ Báchwõbhé nõkõ aré, bákõ amfay ndu mókét amõt amem ekerémfáy ane bõ báchõkõ nyaka are. Bõnto bhõ babhak Píta, ne Jõn, ne Jems, ne Andru, ne Filip, ne Tõmås, ne Batolómio, ne Mátiõ, ne Jems mmõ Alfeyõs, ne Símun ane achi nyaka ndü nkwoõ bo abhen mánu ãti etak eyap, ne Júdas mmõ Jems. ¹⁴ Bõ mankem babhak eyõõ émõt. Báchyé mmuet ndü nenikímuet nebhuet amõt chechem ne mbõk bakoõõ Yesu abhen baghõré, ne María nõõ Yesu, ne bõmáyi abhen babhakanem.

¹⁵ Ewak émõt ndü manywõp eyõ, bakoõõ Yesu bákém echeme. Bábhák batí besa betandat. Are, Píta afate arem be, ¹⁶ “Bõma, menyij ebhen básinjí amem Ekáti Mandem ãti Júdas mmu ákwáká bo mankem Yesu bebhõõ nyaka befu tetep. Nõ chí menyij ebhen Efónõ Bedyere ákú nyaka Mfõ Debhit ándinjí ne arem be bebhõõ befakari. ¹⁷ Yí Júdas achí nyaka ndü nkwoõ ywesé ndu Yesu áyábhé yi be ankú betik ne bhese.

¹⁸ “Júdas atí nõkõ Yesu, asõt nkáp manõõ ané báchyé yi aku ekpõkõ mmik. Ne ndü ekpõkõ mmik eyõ, yimbõõ akwén kébheri menie básén, mántep árõri amik, agú. ¹⁹ Bõ mankem abhen báchí amem etak Yerúsalem bághók ndak ane áfákári. Eká bábhõ bébhinjí

nebháérémik wu ndü eyonótak eyap be Akeldáma, nó chí mmikí manonj.

20 “Echi mbò enyü Mfò Debhít asinjì amem Ekáti Bakway bé:

‘Eket eyi éndóp ewó, yé mmu kéchòkò amem.’

Né Debhít apét asinj be,

‘Mmu ácháak ánsót épókò betik eyi.’

21-22 “Eri ye bé mmu ácháak ánehém ne bhese be séngátí nókó bo mbò batísie be Yesu apetnsem ndü nepém. Mmu wu abhəj bébhak chí mmu ane achi nyaka ndü nkwo ywese mpok Yesu Acha achi ne bhese, bébho mpok Jón ájwítí yí beghaka nywəp enen yi arəjə amfay.”

23 Nkaysi yap akwén amuet bo bati apay: Joséf ne Matías. Joséf abhəj manyén ácháak ápáy. Nó chí Jústos ne Básabas. 24 Máník ye mmuet bé, “Acha, ərínj nkaysi yəntiki mmu. Ndü böbhen batí apay, ntiki mmu óyábhé 25 bé ambak munto ndu betik ebhen ndu besot epók Júdas mmú áronj ebhak ené ékwáy ne yi? 26 Báguép ye ebhəjə éti böbhen batí apay. Eká Matías. Básót ye Matías báchem ne nkwo bönto Yesu bachak batí byó ne amot.”

2

Netwə Efónó Bedyere

1 Nywəp epá bo Israel ene bábhinj bé *Péntekos eghaka nəkə, bəkonj Yesu mankem bábhák nebhuet amot. * 2 Ewat éfú amfáy témchók mbò ené mbúép atanətan əjwí amem eket ené bə bachi are. 3 Bághó menyinj mbò báringo. Atáka, enyu ené yəntiki mmu wap abhəj nemot enen nete yi anti. 4 Témte wu Efónó Bedyere abhak ne yəntiki mmu wap tontó. Aká bábhó bérém beyonótak ebhen bə babhiki ghək.

5 Mpok yə, bö abhen báfyè betəj bebhəre bebhé bo Israel

babhak Yerúsalem. Báfú ndü beyá betək. 6 Bághókó nókó ewat eyə, bərok ntiét ntiét béghə enyinj ene éfəkari. Bábhak maknkay beghók ndü bəkonj Yesu bərem beyonótak nyáná nyáná enyu ené yəntiki mmu wap ághòk ndu eyi eyonótak enyinj ené bərem. 7 Bábhák maknkay tontó, bábhə berem be,

“Pú böbhen mankem chi bo Galili? 8 Ná échi bé yəntiki mmu ywese ághòk enyinj ené bə bərem ndü eyi eyonótak? 9 Séfú betək nyáná nyáná: Mbək báfu Pátia, bácháak Mídia, abhénéfú Əlam; mbək báfú Mesopotemia, bácháak atú Judéya, abhénéfú atú Kapadóshiya; mbək báfú atú Póntos, bácháak atú Esia. 10 Mbək báfú atú Fríjia, bácháak atú Pamfilia. Mbək báfú Ijip, bácháak báfú ndü batáp etək Líbia ane achi kékwot ne Sírene. Ndú abhen báfú Rom, mbək chí bo Israel, bácháak bö abhen bəkənjə Mandem mbò bo Israel, 11 bácháak báfú Kret, abhénéfú Arébia. Yé nə, yəntiki mmú ywese ághòk ndu bə bərem menyinj maknkay ebhen Mandem ákú ndu eyi eyonótak.” 12 Bə mankem bábhák maknkay, batí átáká bhó, bábhó bebhəp bati be, “Ané ndak-aa?” 13 Ke bachak bərə way bəkonj Yesu mándem nəkə be, “Mmém akem böbhen!” Netwə Efónó Bedyere

10 Mbək báfú atú Fríjia, bácháak atú Pamfilia. Mbək báfú Ijip, bácháak báfú ndü batáp etək Líbia ane achi kékwot ne Sírene. Ndú abhen báfú Rom, mbək chí bo Israel, bácháak bö abhen bəkənjə Mandem mbò bo Israel, 11 bácháak báfú Kret, abhénéfú Arébia. Yé nə, yəntiki mmú ywese ághòk ndu bə bərem menyinj maknkay ebhen Mandem ákú ndu eyi eyonótak.”

12 Bə mankem bábhák maknkay, batí átáká bhó, bábhó bebhəp bati be, “Ané ndak-aa?” 13 Ke bachak bərə way bəkonj Yesu mándem nəkə be, “Mmém akem böbhen!”

Netwə Efónó Bedyere

Netwə Efónó Bedyere

Netwə Efónó Bedyere

Netwə Efónó Bedyere

Netwə Efónó Bedyere

Netwə Efónó Bedyere

Netwə Efónó Bedyere

Netwə Efónó Bedyere

Netwə Efónó Bedyere

Netwə Efónó Bedyere

Netwə Efónó Bedyere

Netwə Efónó Bedyere

Netwə Efónó Bedyere

Netwə Efónó Bedyere

Enyinj Pita aghati bati bo Israel

14 Pita afate ye ne bönto bácháak batí byó ne amot, abho berem ne eyəj etənanətan ntá beyá böbhə be, “Bö Judéya ne be mankem abhen báchi Yerúsalem, tá ká batú mángók enyinj ene méréem. 15 Böbhen bábhíkí kwén chi mmém mbò enyü bákəysi. Nywəp nechi ndiere nkárenká nénénamot bëti. 16 Né chí enyinj ene ndemekepinti Jóel areme nyaka be chəj emfəkari. Jóel areme nyaka be,

* 2:1 “Péntekos chí manywəp besa bepəy nsem byo.” Nó chí, bébhó ndü nywəp Epá Nekinj.

17 Mandem arem be ‘Ndü manywəbhé ngwenti, chəŋ nkə Efónó ya antwə ntá yěntiki mmu.

Bəbheka mángati barak ané me mfyé bó anti.

Besak ebheka mángó kenó amík antifu,

ne baseansi bheka mángó kenó.

18 Ndu manywəp eyə, chəŋ nkə Efónó ya éntwə ntá bakə betik abha,

abhén baghəré, ne abhen babhakanem,

nkə bó mángati barak ané mfyé bó anti.

19 Ne chəŋ nkə menyinjí maknkay mémfakari amfay, ne ntəŋ berinjí maknkay fá amík.

Chəŋ manəŋ ambak, ngó ambak, móngo ambak.

20 Chəŋ mmok anjibhiri ándəp ejuri, ntəŋ ánjibhiri andəp manəŋ,

ke nywəp negho enén Acha átwə nengaka.

21 Ne chəŋ embak be yě agha ane ábhinjí Acha be ánkwák yi,

Acha əpeme yi.’ ”

22 Píta arək ambi bérém be, “Bo Israel, ghók ká beyəŋ ebhén: ‘Yesu mmu Násáret chí mmu ane Mandem áyábhé nyaka. Atón kponəron be ayap yí ndü áchyé yi betəŋ. Akə ye menyinjí maknkay. Atón berinj. Bə babhəŋ bərinj nə sayri mbənyune akə nyaka menyinj ebhen besí ebheka. 23 Mandem anán arinjí nyaka enyinj ene ébhónó befakari ne Yesu bekoŋo nkaysi yi. Báfyé yé yi amə yeká be mánchye yi ntá bo bebá be mángó ndü ekotákátí, mángway. 24 Ke Mandem akə yí ampətnsem ndü nepém, aferé yí ndü bebé newú mbənyune newú nepu kway nyaka bebhəŋ betəŋ amfáy yi.’ ” 25 Mfə Debhít asinj nyaka éti yi be,

“Nchí ghə nyaka Acha mpoknkem besí bha,

abhak ebhe awónem eya, be yěnyinj eke nyíkisi me.

26 Ntí ena néjwi ye ne manák, ne nchí rem kepí ne manák.

Ne mbákánti chí ne Mandem,

27 Mbənyune wə Mandem əpú chen chəŋ me óndó amem etəkó bawú,

əpú rə chəŋ Mmu ane áchyé nepém eni ntá ye ámpó amem nnem.

28 Ŭkə me ndinjí mbi nepém.

Ndü óchí ne me mpoknkem, chəŋ ónkə məbəŋ beyə manák.”

29 Píta arək ambi bérém be, “Bəma, nchí kway beghati bhe kponəron éti Mfə Debhít, chí mbi ywese. Agu nyaka, bəbhéme yi, ne nnem eni nebhuət fá ne bhese kpate echəŋ. 30 Achí nyaka ndemekepinti. Arinjí bariəp amen Mandem áchyé yi, kpát anyú nku be chəŋ Mandem ankə ebhárémə ywi anyie enəkó kefə eyi. 31 Debhít ayambi aghó enyinj ene Mandem abhəŋ bekə ndü mpok ane átwə ambi ke yə emfakari. Aghó be, chəŋ Mandem ankə Mpeme Mandem afyé nyaka bariəp be átə ampətnsem ndü nepém. Éti yə, Debhít arem nyaka be, ‘Mandem abhíkí chen Mpeme yí áyábhé

ándó amem etəkó bawú ne abhíkí chen mmuət yi ámpó amem nnem.’ 32 Mandem akə Yesu apətnsem ndü nepém ne besé mankem séghó yi ne sechi batísie be achi nepém. 33 Mandem achye yí beyə kenókó ndu akə yi achəkə ebhe awónem eyi ndü enəkó kefə. Éta abhəre bariəp ami ndu achye yí Efónó Bedyere. Ne chí Efónó Bedyere mmu Yesu achye bhese ke akə menyinj ebhén befakari ne mbə enyū bəghə ne bəghək. 34 Debhít abhíkí rə nyaka etəkó bawú ándók amfay. Ke yimbəŋ arem be,

‘Éta Mandem arem nyaka ntá Acha wa bé:

“Chəkó fá ebhe awónem eya ndu enəkó kefə,

‘Éta Mandem arem nyaka ntá Acha wa bé:

“Chəkó fá ebhe awónem eya ndu

enəkó kefə,

³⁵ kpaté nkwa bõmpap abhe mámbak mbõ enak ene óchakò ónyaṅa bekak aré.”

³⁶ “Bo Israel mankem bábhõṅ bérinṅi ye sayri be, Yesu mmu be bágo ndü ekotákátí ke Mandem ákú yi áchi Acha ne Mpepe yi áyábhé.”

³⁷ Bághókò nókò enyinṅ ené Píta areme, ékwén bó te anti. Babhep Píta ne bõnto bachak be, “Bõma, chõṅ sénkwa ye ná?”

³⁸ Píta akeme bhõ be, “Yéntiki mmü yeka abhõṅ bétiknsem ndü bebú bhi ne mánjwiti yi ndü nnyén Yesu Kristo be Mandem amfojori bebú bhi. Mmü ane ákú nõ Mandem áchye yi Efónó Bedyere mbõ akap.

³⁹ Bariep amen ayinṅi be ne bõbheka, ne bõ mankem abhen bachí nekò nesie. Ayinṅi nkwa yéntiki mmu ane Mandem Acha yese ábhinṅi be antwõ ntá yi.”

⁴⁰ Píta arak ambi bérem baya menyinṅ béchák ansemti nõkò bhõ bé “Féré ká mmuet ndü ntemsi ane ábhónó bétwõ ntá bõ bebú abhen fá ammik.” ⁴¹ Ekwa bo abhen mánóko enyinṅ ene Píta areme bárók bájwiti bhõ. Ne bo abhen bacheme ne bakoṅo Yesu nywõp enõ babhak mbõ nká érá. ⁴² Bachye mmuet ndu béghók menyinṅ ebhen bõnto Yesu bátõṅ. Bõ mankem abhen manókò babhak ndu nsonṅ amõt ndü yéntiki enyinṅ, ndü Nenyie Acha ne ndu nenikimuet.

Nepém bakoṅo Yesu

⁴³ Bõnto Yesu bábhõ bekwa beyá menyinṅi maknkay ne berinṅi maknkay. Bécháy bekém bo mankem abhen bághõ menyinṅ ebhõ.

⁴⁴ Ne bo abhen mánóko mankem babhák eyõṅ émõt, mánkore nõkò menyinṅ ebhap ndü nsonṅ amõt.

⁴⁵ Mpok ne mpok, abhen bábhõṅ menyinṅ bátí nyaka mánkore nõkò nkáp ne abhen eyap épú enyu ené yéntiki mmu wap abhõṅ enyinṅ. ⁴⁶ Ne yéntiki nywõp báchém nyaka amem ekerákap Mandem amem Yerúsalem ndu ménikimuet.

Báchém nyaka nkwa amem beket ebhap ndü Nenyie Acha ne ndü menyie menyie ne beyá manák ne nti nemõt, ⁴⁷ mámbiti nõkò Mandem. Bõ mankem bághõ ndü bakoṅo Yesu bákwa ne báre bhõṅ manák ne bhõ. Ne yéntiki ewak Acha ankwa nõkò bo abhen yi ápémé máchémm ne bakoṅo bhi.

3

Píta abú mbénti

¹ Ewak émõt, Píta ne Jõn bare rõṅ ekerákap Mandem ndu nkárénká érá. Ne ngósí mpok nenikimuet.

² Bágháká nókò ndü nyúbha ane bábhinṅi be Erítí Nyúbha, bághõ mmu ane áchí mbénti te nebhe eni aré chókò. Yéntiki ewak bo bápõkò nyaka yi mámbure ndu nyúbha wu bé áninṅi nókò nkáp ntá bo abhen báfuét berõṅ amem ekerákap Mandem menikimuet. ³ Mbénti wu aghõ nõkò Píta ne Jõn ndü báyan befuet mandak ekerákap, abho méninṅi bhõ nkáp. ⁴ Píta ne Jõn báyinṅi yi dií. Píta arem ye be, “Yinṅi bhesé!” ⁵ Atep bõ amik amuet ne nkaysi bé chõṅ manchye yi enyinṅ.

⁶ Ke Píta arem be, “Mbíkí bhõṅ nkáp, ke enyinṅ ene mbónó chõṅ nchyé wõ. Ndü nnyén Yesu Kristo mmu Násáret, faté kò!” ⁷ Akém yi ndü awónem ayõṅ. Témté wu, betanṅ Mandem béchwe ndu bekak ne memí bekak ebhi. ⁸ Adók ate kperep, abho beko. Are kò andokoti nõkò, ne ambiti nõkò Mandem, kpat arak achwe amem ekerákap ne bhõ. ⁹ Bo mankem abhen bachí are bághõ yi ndu ákò ambiti nõkò Mandem. ¹⁰ Bárinṅi be yi ke áchõkò nókò nyaka ndü Erítí Nyúbha ane ekerákap Mandem aninṅi nõkò nkáp. Ekwa bábhák maknkay, ne manyu arõp bhõ fufú beghõ enyinṅ ene efakari.

Píta aghati mbok Yesu amem ekerákap Mandem

11 Mmu wu abhat mmuet ne Pita ne Jōn kpát bārók baghaka amem nebhuet ekerákap Mandem ane bábhini be Achá Sólomon. Bo mankem bare rōn are ntiet ntiet begho enyini ene éfakari. Babhak maknkay tontó. 12 Pita agho noko ndü böbhó bákáp bhó, arem ntá yap be, “Bōma, bō Israel, ndaká yi bāchí maknkay, māmkrókó noko bhese enyu yo? Bākaysi be chi ndü betan ebhesé ké yí ákò néne ké? Ne puyé chi be sécháy Mandem tontó. 13 Mandem bachimbí bhese, Mandem Abraham ne Aisek ne Jekóp ke achye mübetok ywi Yesu kenókó. Achyé yi kenókó yendu be bārem nyaka be bábhiki bhōn yēnyin beka ne yi mpok Páilet áyān beferé yi amo. Bāsót yi bāchyé ntá böbati Rom be mángwáy. 14 Yesu achí nyaka nyáná ne chak besí Mandem, Yé nò be keka be Páilet ándó yi andak. Bārem be Páilet ándó chí ngwayti bho andak. 15 Báká bāwáy yi mmu áchyé nepém. Ke Mandem aka yí apetnsem ndü nepém. Besé séghó ne amík enyini ene efakari. 16 Yesu ke ákú mbéntí ne áfáté. Enyini ene bāghó ne ené bāriní be efakari, menkem béchí enyu yo mbonyune sésikí nti ne yi. Chí ndu sésikí nti ne yí ke éka mbéntí ne áfáté kperer mbó enyü bé mankem bāghó.

17 “Bōma, néne ndiní ká bé be ne bö bati bhéka bāchí nyaka chi amem ejuri beyini enyini ene báká ntá Yesu. 18 Ke enyini ene Mandem ákú baremé kepinti bhi bāghátí bo tesáy be, Mpepe Mandem afyé nyaka bariép be áto, abhōn begho esōñori, Mandem aka yo efu tetep.” Tik yé ka nsem ndü bebú ebheka, mámpetnsem ntá Mandem, be yi amfonñori bebú ebheka. 19 Mbák mánka enyu yo, Acha áka māmboñ mpok neywēmuet ndü befónó ebheka, 20 antó be Mpepe yi afyé nyaka bariép be áto be ambak

Mpepe yeka. 21 Yí wu chi Yesu mmu ábhónó bebhak amfay ne Mandem kpáte mpok ane yi ákú menyini menkem ménjibhírí méndop beko. Baremé kepinti Mandem mánán bárem tentep be chōn émbak enyu yo. 22 Moses arem nyaka be, “Chōn Mandem Acha antó be ndemekkepinti ywi mbó enyü yi ato me. Ne chōn yi ambak mmu yweka amot ne bábhōn beka yēntiki enyini ene yi ághāti bhe mánka. 23 Ne chōn embak be yé agha ane apu ghok ndemekkepinti wu, báfap yi ne bö Mandem, mangway. 24 Samuel ne baremé kepinti abhen báfú yi ansem, mankem bárem nyaka nkwo éti menyini maknkay ebhén befakari manywop ané echōn. 25 Menyini ebhen baremé kepinti bāremé menkem béyini bhe. Ne nku ane Mandem ányú nyaka ne bachimbí bhéka, ányu ne be nkwo, mbonyune arem nyaka ntá Abraham be, ‘Chōn mfuet ntá bebhárebhó bhe njet manerékeré mmik ankem.’ 26 Éti yo ke echi be Mandem ayap nyaka mübetok ywi, ayambi áto yi chi ntá yeka bé ánjet be ndü ákú be mandó nepém bebú eneka.”

4

Pita ne Jōn besí echemé bo bati etok

1 Ené Pita ne Jōn bāghāti bo menyini enyu yo, mbok bachiákap Mandem ne münti babhabheri ekerákap ne mbok bönkwo Sádusi bātów ntá yap. 2 Bati ábé bhó mbonyune Pita ne Jōn bātōn mángati noko bo bé Yesu apetnsem ndü nepém betan be chōn bawú mámpetsem ndü nepém. 3 Bákém Pita ne Jōn bārók báfe, ne tēndu beku menan bēgháká nyaka, baró bhó are te ntinywop. 4 Yé nò, beyá bo abhen bāghókó enyini ene Pita ne Jōn bāghátí bhó, mánoko. Mpáy bakoño Yesu mankem akó aghaka mbó nká etay.

5 Náyí nókó, bakemé etok ne bō batí bo Israel, ne baton ebhé Mandem bákém echeme amem etok Yerúsalem. 6 Anas mūngo bachiakap Mandem, ne Káyfas, ne Jōn, ne Aleksánda, ne bōneréket mūngo bachiakap báchem ne bhō. 7 Bāsót Píta ne Jōn bákū bó báte besí bhap, bábhēp ye bhō be, “Ndu nnyén agha bákū menyin ebhen? Agha áchyé bhe betan bekū bhō?” 8 Ndū betan Efónó Bedyere, Píta akeme bhō be, “Bé bakemé etok ne bō batí etok, 9 mbák bábhēp bhese echon eti berí ebhen sékú ntá mbéntí-ne, ne enyū éfakári ke yi átan, 10 Bé mankem ne bo Israel mankem diní ká be chí Yesu Kristo mmu Násáret ke ákú mmū-ne atanja. Yí mmu bágó ndū ekotákátí, kě Mandem akū yí apetnsem ndū nepém, ndū betan ebhi kě bāghó mmū-ne áté be besí kperep. 11 Nkúbhé Yesu kě Ekátí Mandem érēm eti yi bé:

‘Ntay enén bē batē beket bábyáká, nó ke néróbhé ekwap ené ékémé eket.’

12 Ndiere yí ke ákway bepeme bhese. Mmu achak apú fá amík ane Mandem achye be ampeme bhese.”

13 Bo echemé bō batí etok bāghó netanjánti Píta ne Jōn ndū bārēm kepi kebhoj becháy ne ndū bāghó nkwō bé bōPíta báchí chí ndéndemé bhō, ne be bō bábhíkí ghok ekátí, bábhák maknkay. Ke bāghó be bōPíta mánán bákó nyaka ne Yesu. 14 Ne ndu bāghó mbéntí ane bákú yi atanja nepak Píta ne Jōn, manyu áchók bhō. 15 Ekú bátén kpík bó nefi. Bábho besokori mámbebhe nókó bati be, 16 “Chon sénkū yi ne bōbhén? Bō mankem fá etok Yerúsalem baghō eremé enyinjí maknkay ené bó bákú ne sépú kway betanja. 17 Ke ndu bekū be mbok ane áképeré taka etok, sébhon beya bōbhen batú be báképeré rem yényinjí ntá mmu ndū nnyén Yesu.”

18 Bábhíj; ye bhō bápētense amem áchá. Básémti bhō be bakeperé rem ne bakeperé tōj yényinjí ndū nnyén Yesu. 19 Ke Píta ne Jōn bákémé bhō be, “Bé babhoj bēp ká mmæt eyeka ndak ane. Enyinjí ene échí chak besí Mandem chí ené? Béghok bhe ke chí beghok Mandem?” 20 Sépú kwáy berō berem eti menyinjí ebhen séghó ne amík ne séghók ne batú.” 21 Nkwō echeme bōbati etok bapet básémtí nókó bhō, báfere bhō amō. Bó kebhoj mbi betemsi bōPíta mbonyune bō mankem bákaka nyaka Mandem ndū enyinjí ene efakari. 22 Ne mamié mbéntí wu acha nyaka besa bepáy.

Bakono Yesu mánikmæt be Mandem anchye bhō netanjánti

23 Báféré nókó Píta ne Jōn amō, bápētense ntá batí bōnkwo Yesu, baghati bhō enyinjí ene bōbati ekerakap Mandem ne bōbati etok bárémé ntá yap. 24 Bakono Yesu bāghókó nókó nō, bó mankem babho menyinjí ntá Mandem mándeme nókó be; “Eta, wō achí Acha, wō ke óghókó mfay ne mmik, ne manyén ne menyinjí menkem ebhen béchí are. 25 Wō ke óká nyaka be mübetok ywe Mfō Debhít, chimbí ywesé, ándem ndū betan Efónó Bedyere be:

‘Ndaká yí bo abhen bápú bo Israel bábenti ne wō Mandem?

Ndaká yí bōbhen báté beyu ebhen bebhíki bhōj ntí ne nnet?

26 Bafō mmik bátōntí mmæt ménu nenu,

bōbati etok báchem nebhæt amot, báte eyu ménu ne Mandem Acha ne Mpeme yí afyé nyaka bariēp be átō.’

27 “Hérōd ne Póntios Páilet báchem ne bo Israel ne mbok bo abhen bápú bo Israel fá amem Yerúsalem, báte eyu antí Yesu mmū betok ywe ane achi nyájá. 28 Báchém bekū yéntiki enyinjí ene ónán óbháré nyaka be chōj émfakari. 29 Acha, ghó ye ndū

bápà bhese. Kà be bhese bð betok abhe, séngátí nókò bho Eyon eye ne netañánti nenkem. ³⁰ Chié bhese betañ bebú bómame, ne betañ berinjí maknkay ne bekà menyinjí maknkay ndü nnyén mübetok ywe Yesu, mmu achi nyánjá.”

³¹ Mánánjá nókò menikmæet, nebhæet ane bð bachi are anyikisi. Efónó Bedyere abhak ne bhò tontó akà bábhó beghati Eyon Mandem kebhoñ becháy.

Bakonjo Yesu bábhak ndü nson amat ndü menyinj menkem

³² Nkwó bo abhen mánókó Yesu bábhón nti némat ne nkaysi amat. Yé mmu wap ake rem be menyinj ebhi béchí chí ndiere ntá yi aywíntí. Enyinj yéntiki mmu ebhak enyinj eyap mankem. ³³ Bõnto Yesu báre ghati bo ne betañ ebhap menkem be Yesu Acha apetnsem ndü nepém, ne berindu Mandem bebhak ne bð mankem tontó. ³⁴ Yé mmu wap abhiki chép nyaka enyinj mbonyune abhen bábhónjò baki ne yé chi beket, bátí nyaka menyinj ebho mántwò ne nkáp ³⁵ mámbure besí bõnto, ne bð mánkore nkáp wu bekonjo nté ane yéntiki mmu wap.

³⁶ Enyu yò ké mmü ane áká nnyén be Joséf akà nyaka. Abhak mmu nneréket Lévi ne mmu etak Sáypròs. Bõnto Yesu bádu yí nnyén bé Banábas, nó chí, “Mmü ane afyé bo nti.” ³⁷ Abhõñ nyaka nki, atí wú, atwó ne nkáp, abhare besí bõnto Yesu.

5

Ananias ne Safira

¹ Ke ewak emot, mmü ane aka nnyén be Ananias ne ngoré aywi Safira bátí nebháérémik. ² Ananias abhese mbak nkáp ansem. Ngoré aywi arinj be yi akà nò. Asot ané áróbhé arak abhare besí bõnto Yesu. ³ Ke Píta abhep yi be, “Ananias, ndaká yí óró Satan ánkó wó antí be ónsé nsé ntá Efónó Bedyere ne óró mbak nkáp ane ótí mmik ansem?”

⁴ Mpok óbhíkí re tí yó, mmik achi nyaka chi ayé. Ne mpok ótí yó nkáp abhak chi aywe. Ndaká yí ókaysi bekà ene enyü enyinj? Ósensé chi ntá Mandem, puyé ntá nkwa!”

⁵ Neghók Ananias ághókò beyon ebhen, akwén amik agú. Beyá becháy bekem yéntiki mmu ane ághoko ndak ane.

⁶ Besak báchwé, mánép yi ne nden, bápókò, barak babheme.

⁷ Efaéré nókò mbò manok nywop arat, ngoré Ananias achwe anywop, yi kerinj enyinj ene efakari. ⁸ Píta abhép yi be, “Ghati me tetep, nkáp ankem ane wò ne nném aywe bátí mmik ne?” Akeme be, “Ee, yinj wu ankem nò.”

⁹ Píta arem be, “Ná wò ne nném aywe báká eyon émat memò Efónó Mandem Acha enyü eyo? Ghok! Bo abhen bábhémé nném aywe, báchi afo ambinywop, ne chon mampókò wò nkwa.” ¹⁰ Témté wu, Safira akwén bekek Píta agú. Besak báchwé nókò bághó be agu, bápókò bafu barak babheme kekwoñ ne nném. ¹¹ Beyá becháy bekem bõnkwa Yesu mankem ne yéntiki mmu achak ane ághoko enyinj ene efakari.

Bõnto Yesu báka beyá menyinjí maknkay

¹² Bõnto Yesu báre kà beyá menyinjí maknkay bechak besí bo ndü betañ Mandem. Báre chem nebhæet amat amem nebhæet ekerákap ane bábhinjí nyaka be Acha Sólonon. ¹³ Yé mmu achak kechem ne bhò éti becháy, ke bo báre chyè bhò kenókó. ¹⁴ Ne beyá bo, baghoré ne babhakanem, báre noko, manchem nókò mmæet ne nkwo Yesu. ¹⁵ Éti menyinjí maknkay ebhen bõnto bákà, bo báre pókò bómame mámbure nókò nepaká mbi, mbak ndu bekók, bachak ndu bésak, bé Píta aperé fæet ndikandi ywi ánkwén mbak ayap amæet. ¹⁶ Beyá bo bare fu ndü bðbetok

abhen bachí kekwoṭ ne Yerúsalem, mándokó noko ne bómame, ne abhén befónó bebábaba bésòñori bho. Bò mankem batan.

Bòbati etok bare chye bõnto Yesu beyá esòñori

17 Ke mungo bachiákap ne bõ mankem abhen bachi ne yi, nò chi bõnkwo Sádusi, bábhón beyá mpap amík. 18 Bákém bõnto báfyé ekerékenon. 19 Ke ángel Mandem atwó ne beti, anene babhínywòp ekerékenon, asot bó báfú, arem be 20 “Dók ká amem ekerákap Mandem, mánte, mángati bo yéntiki enyiyi éti nepém nekò enen.” 21 Néyi nókó, bárók bache amem ekerákap Mandem bábhó beton bo mbò enyü ángel aghati bho.

Mungo bachiákap ne nkwo ywi bábhinji bõbati etok Israel mankem, bákém echeme, bache eyon be mandók mamfere bõnto ekerékenon mantwò ne bho. 22 Babhabheri abhen ekerákap báchwòp are, keghò bho. Bápètnsem ne eyon be, 23 “Sérón, séghò babhínywòp femfé, ne babhabheri nefi téé, ke sénéé nókó babhínywòp, sebhiki ghó yé mmu amem.” 24 Múnti babhabheri ekerákap Mandem ne bõ bati bachiákap baghoko noko nò, bati átaka bho amem, bare bher mmuet eyap enyiyi ene efakari ne bõnto Yesu. 25 Ebhiki tat, mmu amot achwe aghati bho be, “Ghók ká, bo abhen báfé ekerékenon eyu, báchí awu amem ekerákap téé bátòn bo.” 26 Múnti babhabheri ekerákap ne bõbhi bárók basot bõnto, ke báké tok bó awò amuet ndü báchây be bo báké temti bó ne batay mangway.

27 Bápéré nókó ne bho, baka bo baté besí echeme bõbati etok. Mungo bachiákap abhép bó be 28 “Séyep be batu be báké pere rem yényiyi ndü nnyén mmü-ne? Yé nò, batak mbok Yesu amem Yerúsalem nkem ne báyan bekà embak be besé ke séká báway yi.”

29 Pita ne bõnto Yesu mankem bakeme be, “Sébhon beghok chi Mandem, puyé nkwanwan. 30 Mandem bachiámbi bhesé aka Yesu mmu báway ndu bago yi ndu ekotákati ampètnsem ndu nepém. 31 Mandem akósi yi amfay, afyé ndü nebhuet kenókó be ambak Múnti ne Mpeme, bé ányché bo Israel mbi betiknsem ndü bebú bhap Mandem amfonori bho. 32 Séghati bo menyiyi ebhén séghó ne amík mbò batisie, ne Efónó Bedyere mmu Mandem achyé ntá bo abhen bághok yi achi ntísie nkwo.”

33 Bõ echeme bõbati etok bághókó nókó nò, bati ábe bho tontó. Bábho beyan mbi ndu béway bõnto Yesu. 34 Ke múnkwo Fárisi amot, ane áká nnyén be Gamáliel, abhak aré. Abhak mmu echeme bõ bati amot nkwo ne ntan ebhé Mandem. Bõ mankem báchyè nyaka yi kenókó. Afate achye eyon be mánten kpik bõnto Yesu nefi. 35 Arem ye ntá bõbati etok be, “Bo Israel, sot ka mpok ndü enyiyi ené bákáysi beka ne bõbhen. 36 Diní ká be Tiódas árèm nyaka be yi achi nném mmu. Bõ mbò bati besá esa (400) babhak bákonjo bhi. Báway nókó yi, bakonjo bhi bho bátaka, nsónó eyi amay. 37 Etaré nókó, Júdas mmu Gálili nkwo afú mpok básot mpây bho. Aya mbok bho béré konjo yi. Yi nkwo agú, ne beyá bo abhen bákònjo nyaka yi bátaka. 38 Béyiyi ye ndak ane, nchí ghati beka be mándó bõbhen, báké ka bhó yényiyi. Mbák nkaysi-ne, ne menyiyi ebhen bo bati beka befú chí ntá nkwa, chon mankwen. 39 Ke mbák befú chí ntá Mandem, bápú kway bechyet bho mbi. Bákway mbon beghò be manü chí ne Mandem!”

40 Bábhiní nókó ye bõnto Yesu, baden bò, básémti bho be báképere rem yényiyi ndu nnyén Yesu, barò bò mándók. 41 Bõnto báfú bárò echeme bõbati etok bárók ne manák mbonyune Mandem aghò be bò bakway bo abhen bábhón keyóré éti

nnyén Yesu. ⁴² Bò kerò betòj ne bégháti bo Mbok Ndíndí be Yesu chi Mpeme Mandem afyé nyaka bariep be átò. Báre ku nò yéntiki nywòp amem ekerákap Mandem ne amem beket ebhap.

6

Báyáp bōbati tándrámat be mánkwák bōnto Yesu

¹ Mpok yò, bakojo Yesu báre yá mándakò nàkò chi ambi. Bétáná békwén. Bo Israel abhen bárèm eyòj Griek nkwo báré nywinti be abhen bárèm chi ndiere eyòj bo Israel bákòre menyinj yéntiki ewak kefyé ntí ndu bechye mánkwésé bhap. ² Eku bōnto Yesu batí byò ne apay bábhinj nkwo bakojo Yesu bárem be, “Épú chak be sendò beghati bho Eyòj Mandem, séndòbhe tan chi baraká nenyé. ³ Bōma, yap ye ka bōbati tándrámat. Bábhòj bebhak bo abhen bo bárèm eríí òti yap, mámbak bo abhen Efójó Bedyere achi ne bhò sayri, ne mámbak barinjindak. Yap ka bhò. Sékway bechye bhò betik ebhen. ⁴ Mbák echi nó, chòj sémbòj mpok bechye mmuet ndü nenikímuet, ne ndu béghati bho Mbok Ndíndí ne ndu bétòj Eyòj Mandem.” ⁵ Bónkwò mankem bábhòj manák òti enyinj ene bōnto bareme. Báyáp Stífin mmu amòt ane abhòjò neka ne Yesu tontò ne Efójó Bedyere achi nyaka ne yi mpoknkem. Báyap Fílip nkwo, ne Prokóròs, ne Nikanó, ne Tímòn, ne Paménas, ne Níkolás, kenkò ane áfú nyaka Antiòk. Anánj áchyè nyaka Mandem kenókò mbò enyü bo Israel bákà ke ànoko Yesu. ⁶ Básòt bhò besí bōnto Yesu. Bōnto mánikmuet mányánja bó amò anti.

⁷ Eyòj Mandem ére go endak nàkò chi ambi, ne mpáy bakojo Yesu ayá tontò amem etòk Yerúsalem. Beyá bachiákap Mandem nkwo báre noko Mbok Ndíndí.

Bákém Stífin

⁸ Stífin chí mmu ane Mandem átòj beyá beríndu, achye yí beyá betanj. Stífin akà berem menyinjí maknkay ne átòj berinj besí bo.

⁹ Mbòk bo báfate bábhò bekem epátí ne yi. Bábhak bò ekeré nenikímuetí ene bo abhen báféré ndü kesem. Enyu eyò ke bábhinj nyaka yò. Bábhak bo Israel abhen bafu Siren ne mmu Aleksánda. Bóbhò ne bo Israel bachak abhen bafu atú Silísha ne Esia bare kem epátí ne Stífin. ¹⁰ Ke bò kekway bekeme enyinj ene yi árémé ne nerinjindak enen Efójó Bedyere achye yi. ¹¹ Bákú bo mámpu be báhok ndü yi árèm ebúbù òti Moses ne òti Mandem. ¹² Enyu yò ké mányikisí batí bò batí etòk amem, ne batí batòj ebhé Mandem, ne batí bò mankem. Bákém ye Stífin baròk besí echeme bò batí etòk ne yi. ¹³ Bátwò ne batísyé ákwaré abhen bárémé be, “Mmù-ne apú rò berem ebúbù mpoknkem òti ekerákap Mandem ywesé ne ne òti ebhé Moses. ¹⁴ Séghok ndü yi árèm be chòj Yesu Mmù Násáret wu amokoti ekerákap Mandem ene, ne angupsi bepíj etòk ebhen Moses áró ntá yese.” ¹⁵ Bò mankem abhen báchí amem ekeré manyé chòkò, batep Stífin amík amuet, báhó bé besí bhi béyibhiri beròbhe ghòò chi mbò ebhén ángel Mandem.

7

Kepi ekén Stífin árémé besí bataná manyé

¹ Múngo bachiákap Mandem abhép Stífin be “Echi tetep be òku barak ane bárèm nò be òku?” ² Stífin akeme be, “Bómá ne bòta, ghók ka me! Mandem betanj menkem abhesi nyaka ntá chi-mbí aywesé Abraham mpok yi achi atú Mesopotemia ke áròj etòk Haran, ³ arem ntá yi be, ‘Fá etòk eye, dò nneréket aywe dók atú ane métòj chòj wò.’ ⁴ Abraham afa ye atú bo Cháldia wu, aròk achòkò etòk

Háran. Etayi águ nókó, Mandem aká yi afa aré atwó ndü mmik ane báchi aré echəŋ. ⁵ Abraham abhak fá, yě nə, Mandem kechye yí yě chí mónəbhəéré mmik. Afyé chí bariəp béchye mmik ntá yi ne ntá bebhárəbhə bhi yəndu yi abhiki bhəŋ nyaka mmó. ⁶ Mandem arək ambi béghati yi be: ‘Chəŋ bebhárəbhə bhe mámbak mankə amem etək bə bachak. Bə bhə mambəre bhə ndu kesem, mánychye nəkə bhə beyá esəŋəri ndu mamié besá esa. ⁷ Ke chəŋ nchye ntəmsí ntá bə etək ené bə bátək. Ne ansem mpok, chəŋ mámfə mántwə, mánychye nəkə me kenókó fá.’ ⁸ Mandem anyú ye nku ne Abraham. Eriŋi nku yə ebhak nesíəp ane básíəp bəbabhakanem. Abraham abhé nókó ye Aisek, asiəp yi mpok yi ágháká manywəp ánen. Aisek ábhé Jekóp, Jekóp abhak chí ntá bə bati byo ne apay abhen báchi nyaka bachĩmbi maneréket bo Israel.

⁹ “Bachĩmbi bhə bábhəŋ mpabhamík ne mómáyap Joséf. Bátil yi mbə nsem ntá bakósie, Bó bárók etək Ijip ne yi. Ke Mandem abhak ne yi, ¹⁰ afeře yí ndü besəŋəri ebhi menkem, atəŋ yi berindu, ne achyé yi nerinindak besí Mfə Ijip. Mfə Ijip achye yi betəŋ amfáy etək Ijip enkem, ne eket eyi enkem. ¹¹ Ansem mpok, nsay akwén etək Ijip enkem ne etək Kánən. Ekə esəŋəri eya echa. Bachĩmbi bhese kekway bebhəŋ nenyie. ¹² Jekóp ághókó nókó ye be nenyié nechí Ijip, ató bachi bhese aré. Ebhak ndəŋ ane mbi ane bó bárəŋə Ijip. ¹³ Nerəŋ ane bó bárəŋə aré ndəŋ ené ejwi épáy, Joséf akə bəmayi báriŋi yí, ne Mfə Ijip arinŋi nneréket Joséf. ¹⁴ Joséf ató ye bábhinŋi étayi Jekóp ne bəneréket ywi mankem, bati besa bérát nsem neku. ¹⁵ Jekóp arək etək Ijip ne nneréket ywi ankem. Abhak aré te mpok ane yi águ ne bəbhi bo

bachi bachĩmbi bhese. ¹⁶ Bárókó yi bápəsem Shékem, bábhéme ndü nnem enen Abraham ákú nyaka ntá bə Hamə amem etək Shékem ne nkáp sílbhá.

¹⁷ “Mpok ane Mandem abhəŋə bekə bariəp amem yi afyé nyaka ne Abraham aghaka nəkə kekwət, mpáy bo Israel abhen bachi Ijip bepət baya tontó. ¹⁸ Ebhak enyu yə kpatə mmu achak abhak Mfə Ijip ane abhiki riŋi nyaka Joséf. ¹⁹ Mfə wú achye bə bhese beyá esəŋəri, akə bətayese mándó bəbhəp neŋi mángú.

²⁰ “Mpok yə ke bábhé Moses. Arí tontó ne Mandem akəŋ yi. Máne yí eket etayi ndü batəŋ arát. ²¹ Báró nókó yi neŋi, mmó Mfə Ijip ane ngərə, asət yi mbə móywi, ane yi. ²² Bátəŋ yí nerinŋi kepi bo Ijip nenkem, ágó abhak erítí ndeme kepi ne nném mmu ndu menyin ebhen yi áká.

²³ “Agháká nókó mamié besa bepáy, nkaysi atwó yi anti be ándók ángó bəmayi, bo Israel. ²⁴ Aghó nókó ndü mmu Ijip ádən mmu Israel amət, arək bekwak yi. Akeme kémbé, kpát awáy mmu Ijip wu. ²⁵ Moses akaysi be bəbhi báriŋi bé Mandem ke átó yi ámféré bhó ndü esəŋəri, ke bó kerinŋi enyu eyə. ²⁶ Néyí nókó, arək atemeri ndu bəbhi, bo Israel bati apay mánú. Achwe bekə bə mambak eyəŋ émət, arem be, ‘Ghók ká, báchi bə mmu amət, ndaká yí mánú ne bati?’ ²⁷ Ke ane áyán nti mpay, apuri Moses, abhép yí be, ‘Agha áká wə mfə ne ntaŋjá manyé yesé? ²⁸ Ŷyən béway me mbə enyu óway mmu Ijip éyú?’ ²⁹ Moses ághókó nókó nə, abúe arək achəkə etək Mídia. Aré ke yi ábháy ngərə abhəŋ bə babhakanem bati apay.

³⁰ “Efééré nókó mamié besa bepáy, ángel Mandem abhesi ntá yi amem baso, kekwət Njie Sináy. Angel wu abhak amem ngó ane ádu ndü mənək amət ane ágə ebhi. ³¹ Enyin ene Moses ághó ekə yi

abhak maknkay. Ne neɾəŋ yi áɾəŋ kekʷət beɣiŋi, aghók Eyəŋ Mandəm Acha ndu éɾəm be, ³² ‘Mme ke nchí Mandəm bachĩmbi bhəka, Mandəm Abraham, Mandəm Áisek, ne Mandəm Jekóp.’ Néková nékém Moses, afere amík are. ³³ Mandəm Acha arem ye ntá yi be, ‘Fere nkʷəbhánya eyə bəkak, mbonyune nebhəérémik ane éte nɔ are achi nyáná. ³⁴ Ngó besəŋəri ebhen bəbha bəbhəŋ amem etək Ijip ne ngók neđi kebho enap, ne nsep ntʷə beferə bhó ndü esəŋəri eyə. Twó yé, chəŋ ntó wə Ijip.’

³⁵ “Stífin arək ambi berem be, nkúbhé Moses ane bábhíkí ka nyaka beghok yi, ne babhep yi be, ‘Agha áká wə mfo ne ntaŋá manyé ntá yese?’ Mandəm afuət ntá ángel ane abhesi ntá yi ndu mónək beghati yi be ándók ámbák münti wap ne mmu ane áferə bhə ndu esəŋəri. ³⁶ Moses akə menyiní maknkay, ne atón berin ebhen bétónó betan Mandəm amem etək Ijip. Afere bo Israel aré, akə báfuət ndü Manyu Chu, ne amem baso ndü mamié besa bepay. ³⁷ Nkúbhé Moses-ne áréme nyaka ntá bo Israel be, ‘Chəŋ Mandəm anchye bhe ndemekerinti achak ane áfù ndu nkʷə yeka mbə enyü achye me ntá yeka.’ ³⁸ Yí Moses ke achi nyaka néntí bachĩmbi bhesé ne ángel Mandəm amem baso. Mpok yə, ángel Mandəm árem kerpi ntá yi ndu Njie Sináy, akə yi ariní menyin ebhen Mandəm áyən yi anku sendiní, nó chí Eyəŋ Mandəm ene échí tetep mpoknkem.

³⁹ “Ke bachĩmbi bhesə keka beghok yi. Bápúri yi baten nepak, ke bápétnsem Ijip amem batipay. ⁴⁰ Eká barem ntá Arən be, ‘Ghokó bəmandəm ntá yese, be mandəkə nəkə bhesə ambi. Mbák chí Moses mmu áferé bhesə etək Ijip, sebhiki riní enyin ene efakari ne yi.’ ⁴¹ Bághóko enyin ene echi mbə mómpon, bare chye yə akabhé nya,

ne mányíe epa éti enyin ene baghoko ne amə. ⁴² Ke Mandəm atiknsem ntá yap akpik arə bə mánychə nəkə kenókó ntá mmok, ne ntaŋ ne mambə mfay mbə bəmandəm abhap, mbə enyu echi amem bekáti baremé kerinti be,

‘Bo Israel! Mpok ane bákə amem baso ndü mamié besa bəpáy, ntá yá kə bəwəy nyaka nnya mánychə nəkə akap ke?’

⁴³ Bápoko nyaka étem ene mandəm nsé ane áká nyén be Mólək.

Ne nembe enen mandəm nsé Ráfan. Ne menyin ebhen bághókó ndu bechye bhə kenókó.

Éti yə, chəŋ mferé be ntó etək échák befuət Bábilon.’

⁴⁴ “Stífin arək ambi béréme be Bachĩmbi bhesə babhəŋ nyaka étem amem baso ene étón bé Mandəm achi ne bhə. Moses aghókó nyaka yə ébhák mbə enyü Mandəm aghati yi, ne nkúbhé mbə enyü Mandəm átón yi amfay Njie Sináy be ebhəŋ bebhak. ⁴⁵ Ansem mpok, bachĩmbi bhesé bárə yó ntá bəbhap. Bápókó yó mpok bákə ne Jóshua. Mandəm abók bo abhen báchí are besí bətayese, basət mmik. Étem eyə ébhák aré te mpok ane Debhit achi mfo. ⁴⁶ Mandəm atón Debhit berindu. Anikmuet ntá Mandəm Jekóp be andə yi anté eket ntá yi. ⁴⁷ Sólomon ke áté eket eyə ntá Mandəm. ⁴⁸ Yé nɔ, Mandəm Acha apu chəkə ndü beket ebhén bo bate ne amə. Echí mbə enyü ndemekerinti áréme be Mandəm arem be,

⁴⁹ ‘Mfay chí enókó kefə eya,

ne mmik chi erwə ene mésiki bekak are.

Ntiki enyü eket ókway bete ntá ya? nebhəét ane məkwáy beywemuet achí ne fá?’

⁵⁰ Pú amó ya ke ághókó menyin ebhen menkem-e?’

⁵¹ “Bérəŋ ndü ngwénti, Stífin arem be, ‘Bé bo netanánti, bé bo bəpu noko Mandəm ne bápú ghok eyəŋ eyi. Bächet Efónó Bedyere

m̄bi m̄bɔ b̄achĩmbi b̄heka. ⁵² N̄tiki nd̄em̄ek̄ep̄inti b̄achĩmbi b̄heka b̄ábh̄íkí ch̄ye es̄ɔ̄ɔri? Ne b̄áwáy nyaka baremé k̄ep̄inti Mand̄em̄ abhen b̄arémé m̄bi m̄bi be, M̄m̄ɔ betok ane achí chak besí Mand̄em̄ átwò. Yí wu ke b̄átí ne b̄áwáy. ⁵³ B̄é k̄é Moses ásóré ebhé Mand̄em̄ ntá b̄ɔ̄ángel ach̄ye ntá yeka, ȳé nɔ, b̄ábh̄íkí bh̄uere yó.’ ”

Báwáy Stífin ne batay

⁵⁴ Bo echeme b̄ɔ batí et̄ok b̄ághókó n̄kɔ menȳiɲ ebhen Stífin ár̄eme, bati ábé b̄ɔ tontó, amík ap̄eti anti. ⁵⁵ Ke Efónó Bedyere achi nyaka ne Stífin tontó. Ayon̄ amík aȳiɲi mfay, aghó bediéré Mand̄em̄, ne Yesu téé ndũ nebh̄uet kenókó Mand̄em̄, ⁵⁶ Stífin arem̄ be, “Ghók ka! Ngɔ ndũ mánéné m̄b̄iɲwɔp̄ et̄ok mfay, M̄mu ane áfú ntá Mand̄em̄ abhak téé ndũ nebh̄uet kenókó ebhe awónem̄ Mand̄em̄.” ⁵⁷ Ke b̄ábh̄ó beb̄ik̄ ěri, b̄áchók batú ne am̄ɔ, b̄ádú b̄arók b̄ákém̄ yi. ⁵⁸ Báya yi b̄áfú et̄ok ne yí, b̄át̄em̄ti yi ne betay bawáy. Batísie betábh̄á b̄áfere nkú mf̄ám̄uet eyap, barɔ ntá esakámu am̄ɔt be ambabheri n̄kɔ. ěsakámu wu aka nnyén be S̄l. ⁵⁹ Mpok b̄át̄em̄ti Stífin ne batay, anikm̄uet be, “Yesu Acha, s̄ɔt Efónó eya!” ⁶⁰ Akwén atep̄ mánén amík, arem̄ ne eyon̄ et̄an̄ataɲ be, “Acha, fon̄ori bh̄ɔ beb̄ú ebhap ebhen.” Árémé nókó nɔ, asebh̄e.

8

¹ S̄l abhak aré téé, aka bé ěri mángwáy Stífin.

S̄l are chye b̄ɔnkwɔ beyá nenyok

Bébhó ewak eyɔ, b̄aré chye nkwo Yesu abhen b̄áchí Yerúsalem beyá nenyok. ěk̄u b̄ɔ mankem̄ b̄áb̄ūe bataka atú et̄ok Judéya ne átú Samária ankem̄. Erɔp̄ chi b̄ɔnto Yesu b̄óbh̄ó amem̄ et̄ok Yerúsalem. ² Baway n̄kɔ Stífin, m̄b̄ok bo abhen b̄áchȳe Mand̄em̄ kenókó b̄ápókó yi b̄árók b̄ábh̄éme, ne b̄ádí yi tontó. ³ Mbák chi S̄l, are yán m̄bi

m̄énéme b̄ɔnkwɔ Yesu. ěk̄u abho béchwé eket ne eket anja n̄kɔ abhen mánókó, bagh̄oré ne babhakanem̄, amfyɛ n̄kɔ ek̄erékenon̄.

Beyá b̄ɔ-Samaria mánoko mpok Filip aghati b̄ɔ Mbok Nd̄indí

⁴ Bakon̄o Yesu abhen b̄áb̄ūe b̄átáka m̄bankem̄ b̄aré kɔ mángati n̄kɔ Mbok Nd̄indí ěti Yesu. ⁵ Ane b̄ábh̄iɲi be Filip ar̄ok et̄ok ěgho atú Samária angati n̄kɔ mbok ěti Mpeme Mand̄em̄ afȳé nyaka bariɛp̄ be áto. ⁶ Ak̄u menȳiɲi maknkay aré. Bo bagh̄o n̄kɔ nɔ, beyá bhap b̄aré tá batú sayri ndu beghok menȳiɲ ebhen yí ár̄em̄. ⁷ B̄efónó beb̄áb̄eb̄u ebhén b̄és̄ɔ̄ɔri bo bére rɔ bh̄ɔ m̄ém̄biki n̄kɔ ne eyon̄ et̄an̄ataɲ. Beyá bo abhen bachi bh̄uré ne bakem̄ b̄átan̄ nkwo. ⁸ ěk̄u beyá manák abhak ne b̄ɔ et̄ok egho Samária eyɔ.

⁹ M̄m̄ũfú ane áká nnyén bé Símun achí nyaka et̄ok eyɔ nkwo. Abhak m̄ũɲɔ. Anan̄ ák̄u nyaka menȳiɲ ebh̄ɔ ndu eróri mpok, andeme n̄kɔ bé yí achí et̄an̄ti mmu. B̄ɔ Samária babhak maknkay b̄égho menȳiɲ ebhen yi ák̄u. ¹⁰ B̄ɔ mankem̄, maném̄ bo ne ndéndémé bh̄ɔ bare tá batú beghok menȳiɲ ebhen yi ágh̄ati bh̄ɔ, mán̄deme n̄kɔ be, “M̄m̄ũ-ne chi mmu Mand̄em̄ ane b̄ábh̄iɲi be Et̄an̄tí m̄u.” ¹¹ Barak mandem̄ nsé ane yi ák̄u ndu eróri mpok, ak̄u bo b̄aré ta batú beghók menȳiɲ ebhen yi ár̄em̄. ¹² F̄ilip átwó nókó ne Mbok Nd̄indí ěti enyu Mand̄em̄ abhak ne b̄ɔbhi m̄b̄ɔ M̄f̄ɔ wap ne ěti Yesu Kristo, bagh̄oré ne babhakanem̄ b̄ábh̄o m̄énókó mán̄d̄ok̄o n̄kɔ be mán̄jwítí bh̄ɔ. ¹³ Ȳé Símun nkwo anoko b̄ájwítí yí. B̄ájwítí nókó yí, abhat mm̄uet ne Filip, ankon̄o n̄kɔ yi ȳent̄iki ebhak. Nyu ar̄ɔp̄ yi fuu ěti bereme menȳiɲi maknkay ebhén Filip ák̄u, ne ěti ber̄iɲ ebhén Mand̄em̄ áfūet̄ ntá F̄ilip ant̄on̄ n̄kɔ.

14 Bõnto abhen Yerúsalem bághoko nõko be bõ-Samaria mánoko Eyõη Mandem, b́ató Ṕita ne Jõn aré. 15 BõṔita bachwõp nõko Saḿaria, bare n`ikm`uet bé Efónó Bedyere ántwõ nt́a bo abhen mánoko Yesu. 16 Efónó Bedyere abhiki re twõ nyaka nt́a yẽ mmu wap. Yẽ nõ, manan bajwiti nyaka bhõ ndũ nnyén Yesu Acha. 17 Ṕita ne Jõn mányáηa amó anti bõbhen manikm`uet, Efónó Bedyere atwõ abhak ne bhõ.

18 Símun aghó nõkó bé Efónó Bedyere atwõ achi ne bhó ndũ bõnto mányáηá bõ amó anti, afe`e nkáp béchye bõnto, 19 arem be, “K`a ká menkwõ mbõη betan bé yẽ agha ane nyáηá yi amó anti Efónó Bedyere ántwõ nt́a yi.” 20 Ke Ṕita akeme yi be, “Eghori émpókó wó ne nkáp aywe! Okáysi bé ókwáy béku akap Mandem ne nkáp na? 21 D`iní bé õbhíkí bhõη ye eny`in ndu betik ebhesé mbõnyune nti ene népú chak besí Mandem. 22 Ndu echi nõ, tik nsem ndũ nkaysi bebá ane achi wõ anti ónikm`uet nt́a Mandem Acha. Ngufú chõη amfonjori nkaysi ane achi wõ anti. 23 Ngõ bé õbhõη epõ mpabhamík ne ókwẽn nsem anten bebá.” 24 Símun aghoko nõko nõ, akeme Ṕita ne Jõn be, “Bõta, nik ka Mandem mm`uet eti ya bé yẽny`in émat ene b`arémé éké fakari ne me.”

25 Mánáηá nõkó béghati bo mbok Yesu ne meny`in ebhen yi ak`a nt́a yap, b́aró bare petnsem Yerúsalem. B́are téé ndũ bóbetok Saḿaria mangati nõko bo Mbok Ndíndí eti Yesu.

Mmu Etõpia anoko Yesu

26 Ke ángel Acha atwõ arem nt́a Filip be, “Faté sep ndũ esí mbi ane áfù Yerúsalem árõη Gása”. 27-28 Filip afate abho bérõη. Efákari bé mmũ Etõpia amot ane afù Yerúsalem ndũ menikm`uet ápetnsem etok eyi amem ékárík ene

mpõñndík éyà. Abhak m`ungo Etõpia ane baghaka ne yi ke akeme nyaka efiní ekeré nkáp mbõ mmu ane baghaka yi apu kway nyaka bechem ne bo abhen mfo ngoré * Mfo Etõpia wu aka nnyén be Kándas. Ené yí áchi amem ekarik eyi árõη, are pay ekáti ndemekepinti Aisáya. 29 Efónó Bedyere aghati Filip be, “Dók awu kó nõkó kékwt ne ekarik eyo.” 30 Filip ajet arok kekwt ne yó, aghók ndũ mmu wu ápáy ekáti ndemekepinti Aisáya. Abhép yí be, “Õbhõη nõ nejwimem ndũ eny`in ené ópáy?” 31 M`ungo Etõpia wu akeme be, “Mékway bejwimem ná ené yẽ mmu ábhíkí néne angati me?” Abhinji ye Filip ánkó ánehókó ne yí amem ékárík. 32-33 Eny`in ene yi ápáy ndũ Ekáti Mandem ebhak bé: “Achi nyaka mbõ ághõñomén ane bakeme b́arõη beway, mbõ mónkwomén ane b́afere emene eyi, yẽ bebik yo kebik. Ake néne eyõη. Báyore yi, batan yi, b́akpót nyé eni, bachye yi esõjori ndéndem. Agha ákway betõη be, Yiní mõwa né, ené b́akpóré nepem eni ambi ambi fá amik?” 34 M`ungo wu abhép Filip be, “Éta, ghati mé, ndemekepinti as`in eny`in ene yi árèm nó eti agha? Arem nõ chí eti mmu áchák ke eti mm`uet eyi?” 35 Filip abho ndũ nebh`uet ekáti Aisáya wu agháti m`ungo Etõpia Mbok Ndíndí Yesu. 36 B́are kó mándako nõko. Bágháká nõkó ndũ nebh`uet ane manyiep achi, arem nt́a Filip be, “Yiní manyiep. Nti áchi ane b́abhiki bhõη béjwiti me?” 37 [Filip akeme yí be, “Mbák ósíki nti ene nenkem ne Yesu, mékway béjwiti wõ.” Mmũ wu akeme yí bé “Nnókó be Yesu Kristo chí Mmõ Mandem.”] 38 M`ungo wu achye ye eyõη bé mánk`a ékárík énté. Été nõkó, bó ne Filip b́asep b́achwe

* 8:27-28 Mfo ngoré ák`em nyaka baraká kefõ nt́a móywi mmu bo básoré nyaka mbõ mónyómok.

anyén, Filip ajwiti yí. ³⁹ Báfú nókó anyén, Efónó Bedyere aferé Filip aré, mungo Etópia wu kepere ghó yi. Yé nò, aròk ambi ne nekò eni ne manjá. ⁴⁰ Filip ápére yinj aròp chí etòk Asótus. Abho béghati Mbok Ndíndí are. Aròk ambi békà nò ndu bõbetòk mankèm abhen báchi ambi kpátè mpok yi aghaka Seséria.

9

*Söl ayibhiri abho bekoŋo Yesu
(Bk 22.6-16, 26.12-18)*

¹ Mpok eyò nkem, Söl aròk ambi bepa be yi abhòŋ beway bakoŋo Yesu. Aròk ntá mungo bachiákap Mandem, ² aghati yi be anchye yi bekáti ebhén béchye yi betan beròŋ Damáskòs ndu bekeré nenikímæt bo Israel bé mbák ángò bakoŋo Mbi Yesu aré, ankway békémnti bhó, baghòré ne babhakanem, angwòt, andòk Yerúsalem ne bhó. ³ Söl afa ye are rón. Agháká nókó kékwtòt ne Damáskòs, bedíéré befú amfay témchok besep békáp yi. ⁴ Söl akwén amik, aghók eyòŋ ené ébhèp yi be, “Söl, Söl, ndaká yí óchye me nenyok?” ⁵ Söl akeme be, “Acha, chí wò agha?” Eyòŋ eyò ékème yí be, “Mme Yesu ke ókòŋo gbòkògbòkò onchye nòkò nenyok. ⁶ Ke faté, dók amem etòk egho. Chòŋ mángati wó aré enyinj ene óbhòŋó békà.” ⁷ Bõ abhen bákò nyaka ne Söl, bághók eyòŋ eyò, ke bõ keghò yé mmú. Báte manyu chochok. ⁸ Söl afate amik, anene amik, ke yi kekway beghò mbanj. Bákém yi ndu awò, baya baròk etòk Damáskòs. ⁹ Abhak aré ndú manywòp arát, yi kekway beghò mbanj. Mpok yò nkem yi kenyie nenyíé, yènyinj yi ke nyu.

¹⁰ Nkoŋo Yesu amòt achi nyaka Damáskòs ane áká nnyén bé Ananías. Aghó kenó amik ántifú ndu Yesu Acha abhinj yí be, “Ananías.” Aka arem be, “Acha, ghó mé ne.” ¹¹ Acha aghati yi be, “Faté dók ndu nkongò-etòk ané bábhinj be

Téé. Inánj ónchwòp ndú eket Júdas bép mmu Tásòs ane áká nnyén bé Söl. Achí aré ànikmæt. ¹² Ne ndú kenó amik ánti fúú, aghó mmu ane bábhinj bé Ananías, ndu áchwé anywòp. Anyanja amò anti ywi bé ámpet ankway beghò mbanj.” ¹³ Ananías akeme be, “Acha, beyà bo bághátí me mbok Söl wu ne bebéptí menyinj ebhen yi ákú ntá bõbhe awu Yerúsalem. ¹⁴ Bõbatí bachiákap Mandem báchyé yí betan, ne atwò fá chí békemti bõbhe.” ¹⁵ Ke Yesu Acha aghati yi be, “Dók mbònyune njap yí ámbák mæbetik awa, bé ándòk ángati bo abhen bápú bo Israel, ne bafo bhap, ne bo Israel èti eya. ¹⁶ Chòŋ membòŋ ntòŋ yí esòŋòri enkem ené yí ábhòŋó beghò èti ya.” ¹⁷ Ananías aró ye aròk áchwé amem eket ené Söl áchi are. Anyanja yí amò ánti arem be, “Söl, manó, mbòŋ Yesu Acha mmu abhési ntá ye ankòŋombi mpok ótwò fá, ke átó mé nká ómpet óngò mbanj ne bé Efónó Bedyere ambak ne wò.” ¹⁸ Témté wu ebhak ntá Söl mbò be menyinj mbò befabhé nsi befú yí amik bekwenti. Apet abho beghò mbanj. Afate ye aròk bájwiti yi. ¹⁹ Anyíé nenyíé betan ebhi bepétnsem.

*Söl abho béghati mbok Yesu etòk
Damáskòs*

Söl abhak Damáskòs ne bakoŋo Yesu ndu mpäy manywòp. ²⁰ Abho ye béròŋ ndú bekeré nenikímæt bo Israel témté angati nòkò bo èti Yesu bé, “Yesu áchi Mmò Mandem.” ²¹ Bõ mankem abhen bághókó yi, bábhák maknkay, mámbèbhe nòkò batí be, “Pú nkúbhé mmù-ne ke ákò nyaka angæbhe nòkò nenu ne bo abhen bábhinj nnyén Yesu awu Yerúsalem ne? Atwò fá chí bé ánkémnti bo Yesu angwòt, ansòt ampètnsem ne bhò Yerúsalem. Atwò fá ndu bekemti bhò be ansòt ampètnsem ne bhò ntá bõ batí bachiákap Mandem.” ²² Yé nò, Söl

are tɔŋ Mbok Ndíndí ɛti Yesu andɔk nɔkɔ chí ambi. Are fuet ndu beyá babhi betɔŋ kponɔroŋ bé Yesu ke áchí Mpeme Mandem afyé nyaka bariɛp be áto enyuné bo Israel abhen báchí Damáskɔs bábhiki kwáy bekem kefe ne yí. ²³ Efueɛɛ nɔkɔ beyá manywɔp, bɔbati bo Israel báté eyu beway Sɔl. ²⁴ Sɔl arinɔ nkaysi yap. Báre nonɔ yi beti ne ngósí ndu manyúbhá ane Damáskɔs be mpok yi áyɔŋ befuet, mankem yí mangway. ²⁵ Ke beti mémɔt, bakoŋó Sɔl basot yi báfyé amem ekay báka yi áfuét ndú mbok ané áchi ndú nkok ane ákábhé etɔk, básébhɛ yi amik ansem ebhá. Abué.

Sɔl apetnsem Yerúsalem

²⁶ Sɔl apetnsem Yerúsalem are mɔ béchem mmuet ne bakoŋo Yesu aré, ke bó kenoko be yi achi nkoŋo Yesu. Báre chay mámbue nɔkɔ yí. ²⁷ Ke mmu amot ane aka nnyén be Banábas asot yí arɔk ntá bɔnto Yesu. Aghati bhɔ enyú Sɔl aghɔ Yesu Acha ambi mpok yi áróŋ Damáskɔs ne enyú Yesu áréme kepi ne yi. Aghati nkwo bó enyú Sɔl átɔŋ Eyɔŋ Mandem kponɔroŋ ndu nnyén Yesu awu Damáskɔs kebhón becháy. ²⁸ Bɛbhɔ ye mpok yɔ, achem mmuet ne bakoŋo Yesu Acha ndu yéntiki enyɔŋ ene bó báka.

²⁹ Are tɔŋ Eyɔŋ Mandem ndu nnyén Yesu kebhón becháy. Mpók ne mpok ándem nɔkɔ ɛti Yesu ntá bo Israel abhen bárɛm eyɔŋɔ Grik, ankem nɔkɔ epátí ne bhó. Ekɔ bare yáŋ chí béwáy yí. ³⁰ Batí Bɔ nkwo bárinɔ nókó nó, básot yi barɔk Seséria, bátó yí ándók Tásɔs. ³¹ Efákari ye be bɔnkwo Yesu abhen bachi atú Judéya, ne abhen atú Gálili, ne abhen atú Samária nkem kepeɛe bhɔŋ esɔŋɔri. Bakoŋo Yesu bábhɛɛ nepém enap enyu ené nétɔŋ bé bó báchyè Mandem kenókó. Efónó Bedyere are chyɛ bhɔ nepɔptinti, anchye nɔkɔ bhɔ betɔŋ.

Ekɔ beyá bo báchák báre noko Yesu mánhem nɔkɔ ne bhɔ.

Píta arɔk etɔk Lída ne Jopa

³² Efákari be Píta ákò nyaka mbáŋ ne mbanɔ ndu bébyo bo Mandem. Ewak émót, arɔk bebyo abhen bachi etɔk ene bábhinɔ be Lída. ³³ Akwese mbéntí amot aré. Báre pòkɔ yi yéntiki ebhak ene yi áróŋ. Abhak enyu yɔ ndu mamié ánèn. Aka nnyén be Aénias. ³⁴ Píta arem ntá yi be, “Aénias, Yesu Kristo ákà wɔ óntán néne. Faté pét ɛsák eye.” Témte wu, atém afate. ³⁵ Bɔ etɔk Lída ne Shárɔŋ babhak aré. Bɔ mankem bághó nókó ndu Aénias ákò, mánókó Yesu Acha.

³⁶ Ngɔré amot achi nyaka etɔk Jopa ane aka nnyén bé Tabíta, * [Nó chí Dókas ndu eyɔŋ Grik] abhak nkoŋo Yesu. Akɔ nyaka beri, ankwak nɔkɔ bachébhébhɔ mpoknkem. ³⁷ Mpok yɔ, akwén neme agú. Básɔ yi bábhɛɛ amem mókerémfay ndu ekeré mfay. ³⁸ Jopa kesap nekɔ ne Lída. Bakoŋo Yesu abhen Jopa bághók be Píta achi Lída. Bátó bo batí apay, ntá yi. Bárɔk manik yi mmuet be, “Eta, twɔ ghɔ bhesé ayak, kéchɔŋti mpok.” ³⁹ Píta afa ye are rɔŋ ne bhɔ. Agháká nókó aré, basot yi bako ndu mókerémfay. Beyá mánkwésé bábhak aré. Bó mankem bakap Píta. Báre dí, mántɔŋ nɔkɔ nden ene Tabíta áyéme ntá yap mpok yi achi nepém. ⁴⁰ Píta aghati bó mankem mámfu nefi. Atep mánén amik anikmuet ntá Mandem. Ayibhiri mmuet ntá ngu arem be, “Tabíta, faté!” Tabíta anene amík. Aghó nókó Píta afate achɔkɔ chókó. ⁴¹ Píta asá áwɔ akem yi akwak yi afate. Abhinɔ ye bo Mandem ne mánkwésé, asot Dókas atón bó be mangɔ bé yi achí nepém. ⁴² Mbok Dókas ataka etɔk Jopa enkem. Beyá bo mánókó, básiki nti ne Yesu Acha. ⁴³ Píta arɔk ambi bechɔkɔ Jopa ndú beyá manywɔp

* 9:36 Ne Dókas chí “Nso” ndu Kényanɔ.

ne ngoko nkwo bhénya ene bággháré amæet nnya ene baway. Nnyén eni nébhak be Símun.

10

Konélios abhinji Pita eket eyi

¹ Mmufú achí nyaka etok Seséria, ane aka nnyén bé Konélios. Abhak muntí éká batemé nenu Rom besa bétáy. Bára bhinjí eka eyo bé Eka Itália. ² Konélios abhak mmu ane ákónó baraká Mandem ne áchyé nyaka Mandem kenókó ne efo eyi enkem. Abhak mmu ane ánikmæet ntá Mandem mpoknkem, anchye nokó beyá nekwak ntá bo Israel abhen bachi bachébhébo. ³ Ewak émæt, mbó nkarénka erat ne ngósi, aghó kenó amík anti fúú. Aghó sayri ndu ángel Mandem amæt átwó ábhínjí yi be, “Konélios!” ⁴ Ayon amík are yinjí ángel wu ne becháy, abhep yi be, “Eta chí yi?” Angel Mandem akeme be, “Mandem aghok nenikimæet ene, aghó nekwak enén óchyé ntá bachébhébo ne abhøj manák ne wó. ⁵ Tó ye bo Jopa be mandók mámbínjí mmu ane áká nnyén bé Símun ane nnyén eni nechak nechí be Pita. ⁶ Achóko ne Símun ngoko nkwo bhénya. Eket Símun wu echi angoko manyu.” ⁷ Angel Mandem áronø nokó, Konélios nkwo bakú betik abhi batí apay ne ntemé nenu amæt ane achí nyaka ne yi mpoknkem ankwaka nokó yi. Ntemé nenu wu abhak mmu ane ácháy Mandem. ⁸ Bátwó nókó, aghati bhó enyinj ene ángel Mandem árémé. Ató ye bó etok Jopa.

⁹ Báró bare røj, bággháká kékwoót ne etok mbó nkárénká byo ne epay. Nkúbhé mpok yó, Pita akó amfay eket ndu menikmæet. Mfay eket abhak ransi. ¹⁰ Nsay akém yi, are yán enyinj ményíé mpok ane nenyíé nebhæet angó, aghó kenó amík ántífú. ¹¹ Aghó

bé nebu nénéne. Enyinjífú éfú are ere sep amík. Ebhak mbó nténden negho enén bákémé ndú batí yi anwi básébhæ amík. ¹² Menyú nnya menkem bébhak ndu enyinj eyó. Nnya ené bekek menwi ebhak aré ne ené ésù menie amík ne kenen. ¹³ Aghók eyøj ndu érem be, “Pita, faté, wáy nylé.” ¹⁴ Ke Pita akeme be, “Cháá! Acha mbíkí re nyíé enyinj ene epu pépép besí Mandem wáwák.” ¹⁵ Eyøj epet etwó ntá yí ndøj ane ájwí epay be, “Enyinj ene Mandem aka be embak pépép besí bhi, yé mmu ake rem be épú pépép.” ¹⁶ Éfakárí nókó enyu yó ndøj érát, enyinj eyó épétnsem amfay. ¹⁷ Ené Pita abhæet beyan berinjí ntí kenó amík ántífú eko, bó abhen Konélios átó, bare bhep ebhak ene Símun achí. Bárók kpát báchwøp ndú nyübha eket ene yi achí are. ¹⁸ Básá eyøj babhep mbák mmu ane áká nnyén bé Símun Pita achí aré. ¹⁹ Ne ené Pita abhæet bekáysi kenó eko, Éfónó Bedyere arem ntá yí be, “Yinjí, bó batí arát báyan wó. ²⁰ Faté, sep, dók áyák ne bhó ne óké chønti mpok. Me ke ntó bó.” ²¹ Pita asep arók ntá böbhó, arem be, “Me ke nchi mmu ane báyan. Bátwó ndaká yí?” ²² Bákéme yi be, “Konélios, muntí batemé nenu besa bétáy, ke ato bhesé ntá ye. Achí chak besí Mandem ne ácháy Mandem. Bo Israel mankem báchyé yi kenókó tontó. Angel Mandem ághátí yi ántó mámbínjí wó, óntwó eket eyi, be angok enyinj ene óbhónó béghátí yi.” ²³ Pita asæt bó árøk anywøp ne bhó.

Néyí nókó, Pita afa are røj ne bó. Mbók bó nkwo Yesu abhen Jopa bárók ne yi. ²⁴ Báko bábhære ambi, ke néyí nókó báchwøp Seséria. Konélios anán arinjí nyaka bé Pita átwó. Ató bábhínjí bó nneréket ne mamæere bhi. Bó mankem bachóko mánonø nokó bóPita. ²⁵ Nchwe Pita

* **10:9** Mfay eket achí nyaka ransi enyu ene mmu ákwáy béko, andok, ambak are yí aywínti ndu béywæmæet ne ndu menikmæet.

áchwe anywóp, Kónélios akwén yi bekak, abho béchye yí kenókó. ²⁶ Ke Píta akem yí ndu awó, be yí amfate, arem be, “Me nkwo nchí chí nkwa mbó wó.” ²⁷ Ne ndu bárèm keri ne Píta, Píta achwe anywóp, aghó beyá bo. ²⁸ Arem ntá yap be, “Bé babhón báriji ndu ebhé eyese érem be mmu Israel abhiki bhón befyé mmuet ne bo abhen bápú bo Israel ne abhiki bhón yé chí berón beghó bho. Ke Mandem atón me kponorón be, nké yiji yé mmu mbó be abhiki kway besí bha. ²⁹ Ngó nókó ye bo abhen ótó, mfá nde twó nkekém epáítí ne mmu. Ghatí ye me ntí ane óbhiní mé!” ³⁰ Kónélios akeme yi be, “Éka manywóp anwi echón ené nchí amem eket eya nchí níkmuet. Nkúbhé mpok mbó ane, mbó nkarenka érat ne ngósí, mmu abhesi me besí ne nkú ane are ghó, ³¹ árem be, ‘Kónélios, Mandem aghok nenikímmuet ene, ne aghó nekwak enén óchyé bachébhé bho. ³² Tó ye mmu Jopa be andak ambini mmu ane áká nnyén be Símun Píta. Achí kenkó amem eket Símun ngoko nkwo bhénya ne eket eyi échí angókó manyu!” ³³ Ntó ye bo témté bé mámbiní wó, ne éri ndu ótwó. Besé mankem séchí fá besí Mandem ndu beghok yéntiki enyíj ené Acha ághátí wó óngátí bhesé.”

Menyij ebhen Píta aghati Kónélios ne nkwo ywi

³⁴ Píta abho ye berem be, “Ngó sayri bé Mandem apú tón kérijámík. ³⁵ Ke ndu yéntiki etók, ye agha ane ácháy Mandem anka nókó menyij ebhén béchi chak besí bhi, Mandem ástot yi ambak mmú ywi. ³⁶ Nkáy sí be báriji ntó enen yi ató nyaka ntá yese bo Israel be chón anka bo mambak sayri ne yi éti enyij ene Yesu Kristo aka. Yi Yesu achí Acha amfáy bo mankem. ³⁷ Báriji eremé ndak ané áfákári atú Judéya ankem, bébho atú Gálili, mpok Jón anán anánj

nyaka beghati bo be mántíknsen ndú bebú bhap yi anjwiti bhó. ³⁸ Báriji éti Yesu mmu Násáret, ne enyu Mandem achyé nyaka yi Éfónó Bedyere ne betan. Akó mbánkem anka nókó beri ne ambu nókó bó mankem abhen Satan áchyé bho esónori mbonyune Mandem achi ne yí. ³⁹ Ne séghó ne amík menyij menkem ebhen yi ákú Yerusalem ne mbanj echak amem etók bo Israel. Bágó yí ndu ekotákátí, agú. ⁴⁰ Ke égháká nókó manywóp árat, Mandem aka yi apétnsem ndu nepém, atón mmuet kponorón ntá bo. ⁴¹ Ke abhiki tón mmuet chí ntá bo mankem. Atón mmuet ntá batísíe abhen Mandem anán áyábhé, nó chí bhesé bo sényíe ne sényú ne yi mpok yi ápérénsen ndu nepém. ⁴² Ne yi aghátí bhesé bé sékéro beghati Mbok Ndíndí yó ntá bo, ne bé sénka bo mándini bé yí ké Mandem ayabhe be ambak mmu ne ábhónó bétán bo abhen bachi nepém ne abhen bágú. ⁴³ Baremé kerpinti mankem bárèm nyaka éti yi be, yé agha ane asiki ntí ne Yesu, Mandem áfonori bebú ebhi éti yi Yesu.”

Éfónó Bedyere atwó ntá bo abhen bápú bo Israel

⁴⁴ Ené Píta abhuét bérem menyij ebho, Éfónó Bedyere atwó abhak ne bo mankem abhen bágghók Eyón Mandem. ⁴⁵ Bó nkwo Yesu abhen bachi bo Israel, nó chí abhen báfú Jopa ne Píta, bábhak maknkay tontó mbonyune bágghó be Mandem achyé Éfónó Bedyere ntá bo abhen bápú bo Israel nkwo. ⁴⁶ Bábhak maknkay mbonyune bágghók ndu bobhó bárèm beyónótak béchák béchák ebhén bó bábhiki ghók, mándeme nókó be, “Mandem atan ne ari achá!” Éka Píta arem bé, ⁴⁷ “Mandem achyé bóbhen Éfónó Bedyere nkúbhé mbonyu yí áchyé nyaka bhesé bo Israel. Agha ákwáy ye békán bé báké jwiti bhó?”

48 Achye ye eyɔŋ bé mánjwiti bhɔ ndu nnyén Yesu Kristo. Bájwítí bhɔ. Bárem be Píta anchɔkɔ ne bhɔ ndu mpáy manywɔp.

11

Píta arem be bo abhen bápú bo Israel mánoko nkwo

¹ Bõnto ne bakoŋo Yesu báchák atú Judéya ankem, bághók be mbɔk bo abhen bápú bo Israel mánoko Eyɔŋ Mandem nkwo. ² Mbɔk bo bachi nyaka ndu nkwo bakoŋo Yesu abhen bate be bábhɔŋ bésíép yéntiki mmu mbɔ bó bo Israel, ke ankwáy bébhak mmu Mandem. Píta ápéré nókó nsem Yerúsalem, bõbhɔ b́aré ji yí mándeme nɔkɔ be, ³ “Yí eku órɔŋ óchwé amem eket bo etɔk écháak abhen bábhiki syep bhɔ kpáte ñnyíe nenyíe ne bhó?”

⁴ Píta abho ye béghati bhɔ sayri yéntiki enyɔŋ ené éfákári te ndú nebhõnet be, ⁵ “Éwak émɔt ndu nchí níkmæt awu etɔk Jopa, ngó kenó amák antífú. Ngó ndu enyɔŋ éfú amfay ésèp. Ebhak mbɔ ntènden negho enen bákémé bati yi anwi básèbhè amik. Egháká nókó kekwoót ne me éte. ⁶ Njɔŋi sayri begho enyɔŋ ene echi are. Ngó nnya menyu ne menyu. Nnya ene anywɔp ne nnya ebebe ne nnya ené ésù menie amik ne kenen. ⁷ Ngók eyɔŋ ndu éghati me be ‘Píta, faté, wáy nyie!’ ⁸ Ke nkeme be ‘Acha wáwák! Mbíkí re nyíe enyɔŋ ené épú pépép besí ebhe.’ ⁹ Ke eyɔŋ epet erem ndɔŋ ane ájwi epay be, ‘Enyɔŋ ene Mandem aka be embak pépép, yé mmu áké rem be epu pépép.’ ¹⁰ Éfákári enyu eyɔ ndɔŋ érat, enyɔŋ eyɔ épétnsem amfay. ¹¹ Nkúbhé mpok yɔ, bo batí arat bachwɔp ambɔnywɔp eket ené nchí aré. Báfú Seséria ne ntó bé mánsɔt me. ¹² Éfónó Bedyere aghati me be, ‘Faté sep dák ne bhɔ. Óké fyé ntí bé bápú bo Israel.’ Bõmayese abhen batí átándát abhen Jopa bákɔŋo me sérɔk Seséria, ne besè mankem séchwé ekeré mmu wu Kónéliɔs.

¹³ Aghati bhesé ndu yí ághó ángel Mandem eket eyi ne ángel wu ághátí yi be ántó bo Jopa mámbɔŋi me Símun Píta be ¹⁴ ndók ngátí yi mbok ane ákú yi andíní enyu Mandem akway bepepe yi ne efo eyi enkem. ¹⁵ Nebho mbó béghátí bhɔ menyɔŋ, Éfónó Bedyere atwó ntá yap nkúbhé mbɔ enyu éfákári nyaka ne bhese ndú nebhõnet. ¹⁶ Ntik ye enyɔŋ ene Yesu Acha árémé nyaka be, ‘Jón ájwiti bo ne manyiép, ke chɔŋ mánjwiti bhe ne Éfónó Bedyere.’ ¹⁷ Be bábhɔŋ, ghó yeka! Mandem achyé bõbhɔ nkúbhé akap ané yi achyé nyaka bhese mpok sénókó Yesu Kristo Acha. Nchí yé nyaka agha bechet Mandem mbi?” ¹⁸ Bághókó nɔkɔ menyɔŋ ebhen Píta árémé menkem, manyu áchók bhɔ. Báre chye Mandem kenókó mandem nɔkɔ be, “Nɔ Mandem achye mbi ntá bo abhen bápú bo Israel nkwo be mankway betiknsem ndú bebú ebhap, mambɔŋ nepém!”

Nkwó Yesu abhen Antiok

¹⁹ Beyá bakoŋo Yesu báfú nyaka Yerúsalem éti esɔŋori ene ebho mpok báwáy Stífin bataka mban ne mban. Mbɔk bárɔk kpate atú Fonishia, báchák te Sáypɔs ne abhenefu te Antiok. Bárɔŋ nɔkɔ nɔ, mangati nɔkɔ mbok Yesu ntá bo Israel bõbhɔ. ²⁰ Ke mbɔk abhen bachi bo Sáypɔs ne abhen bachi bo Sírene bárɔk Antiok bábhó béghátí Mbok Ndándí Yesu ntá bo abhen bápú bo Israel nkwo. ²¹ Acha abhak ne bhó, akwak beyá mánoko bábhɔ bekoŋo mbi ywi. ²² Mbok akɔ aghaka ntá bõnkwo Yesu abhen Yerúsalem. Bátó Banábas etɔk Antiok. ²³ Agháká nókó aré, ághó ndu Mandem átɔŋ bõbhɔ berindu ebhi, abhɔŋ beyá maŋák, abho béfyé bhó ntí be mámbak tetep ne Yesu, mánte kpírí mpoknkem ne ntí nenkem. ²⁴ Banábas achí nyaka erítí mmu ane asíkí ntí ne Yesu sayri. Éfónó Bedyere abhak ne yí

tontó. Akwak beyä bo mánoko mbok Yesu, báchem mmæet ne bakoŋo bhi. ²⁵ Banábas arək ye Tásos béyaŋ Söl. ²⁶ Aghó nókó yi, asot yí apetnsem Antiok ne yi. Söl ne yi bábhak are ndü mmíe nenkem ne nkwo Yesu, mántəŋ nəkə beyä bo Mbok Ndíndí. Chi Antiok ke bábhó nyaka bebhiŋi bakoŋo Yesu be, “Nkwə Kristo.”

²⁷ Mpok yə, mbək baremé kepinti báfú Yerúsalem barək Antiok. ²⁸ Mmu wap amət aká nnyén bé Agábos. Ndu betəŋ Efónó Bedyere afate arem be chəŋ ereme nsay énkwen ndü betək menkem ebhén béchí anten Mfə Rom. [Nsay yə akwén mpok Klaodios áchí Mfə Rom]. ²⁹ Bakoŋo Yesu abhen Antiok baghoko nəkə enyiŋ ene Agábos árémé, báká eyəŋ émət be máchwəp nkáp manto ndu bekwak batí bakoŋo Yesu abhen báchi atú Judéya. Yəntiki mmu wap abhəŋ nyaka béchye mbə enyu amə yi atəŋə. ³⁰ Bákú enyu eyə, bátó Banábas ne Söl Yerúsalem be mándək máchye nkáp wu ntá bəbati bənkwo Yesu.

12

Hérəd arək ambi béchye beyä nenyok ntá bakoŋo Yesu

¹ Ndu mpok yə, Mfə Hérəd abho béchye nenyok ntá mbək bənkwo. ² Achye eyəŋ bákém Jems mano Jəŋ báwáy ne akparenja. ³ Aghó nókó bé enyiŋ ene yí aká échyè bo Israel maŋák, arək ambi ne bebú bhi, achye eyəŋ be mánkém Píta nkwo. Eyə éfákári ndü mpok Epá bret ane kebhoŋ yís. ⁴ Bákém nókó Píta, arem báfyé yi ekerékenəŋ. Bakwó batemé nenu ábhak anwi ndu bebhabheri yi mkpák ne mkpák. Yəntiki nkwo wap ábhəŋ batemé nenu manwi. Hérəd abhəŋ nkaysi be Epá Nekinji émfúét, mámfere yi mántəŋ kponorəŋ besí bho. ⁵ Ke ené batemé nenu bábhəbheri Píta ekerékenəŋ, bakoŋo Yesu bərə

nikmæet ntá Mandem ne bati yap ankem éti yi.

Angel Mandem akə Píta afú ekerékenəŋ

⁶ Nkúbhé beti ebhén Hérəd árəbhé nóŋ chi be nywəp nənji mámféré Píta ekerékenəŋ mántəŋ yi besí bho, Píta abhak bhəre nénti batemé nenu bati apay, femfé ne ngem. Ngem amət abhat yi ne ntemé nenu amət ndü ebhémæet émət, achák abhat yi ne ntemé nenu anefú ndü ebhémæet échák. Batemé nenu báchák bábhak anyúbhá mámbabheri nəkə ekerékenəŋ. ⁷ Angel Mandem abhesi témchók, bediere békwén amem ekerékenəŋ. Angel akém Píta ndü nenki anyikisi, aŋemé yí arem be, “Faté áyák!” Témte wu ngem ené échí amó Píta éyoko ékwén amik. ⁸ Angel ágháti ye Píta be, “Fíe nkú ne nkwo bánya eye.” Píta akə nə. Apet aghatí yi be, “Bhat ndé ye amæet, koŋó me.” ⁹ Píta abho békoŋo yi. Nefú ane báfú ekerékenəŋ, yí kerinji be enyiŋ ene ángel akə ntá yi chí ndaká tetep. Are kaysi bé ághə nə chi kenó amik antífú. ¹⁰ Báfuét nebhuet ane babhabheri abhen mbi ne nebhuet ane abhen bákəŋo báchwəp ndu nyúbha ané mmu áfuét anchwe etək. Nnyúbha wu anéne ndu mmæet eyi. Báfú bārək nefi, bákə baghaka ndú nkəŋgə etək amət. Píta ápéré yinji ángel ánəŋ aró yi arəŋ. ¹¹ Píta arinji ye bé tetep yí afuu ekerékenəŋ, arem be, “Néne, ndinji tetep bé Mandem ato ángel aywi ántwə ámféré mé amə Hérəd ne ndü yəntiki enyiŋ ené bo Israel bati békə me.”

¹² Arinji nókó enyiŋ ené éfákári ntá yi, afuét arək ekeré Maria, nno Jəŋ Mák. Beyä bo báchemti nyaka are mánik nəkə mmæet. ¹³ Píta abho bédəp nekək enen mbi. Ngosəŋ ane aka nnyén be Róda áchí nyaka mmə betok anywóp. Arək berinji mmu ane ádəp nekək. ¹⁴ Aghók bé chí eyəŋ Píta. Ne beyä maŋák,

arə mbinyəp kenene apetnsem aghati bə mankem bé, “Píta achí ambinywəp téel!”¹⁵ Bərem be, “Ŋbhokoril!” Ke arək chi ambi bégháti bhə bé, “Chí Píta tetep.” Afə ke bareme be, “Chi ángel aywi.”¹⁶ Mpok yə nkem, Píta are dep nekək. Mánéné nókó mbinywəp, bəghó be chi Píta tetep.¹⁷ Asá awó be mánychók kпák. Báchək kпák kпák. Abho ye bégháti bhə enyū Mandem aferē yi ekerékenəŋ. Anáná nókó, aghati bhó be mángátí Jems ne bənkwə bachak enyiŋ ené éfákári. Arə ye bhó, arək ebhak echák.¹⁸ Néyí nókó, ebyək ékwén ekerékenəŋ. Batemé nenu abhen bábhəbheri Píta, béré makati mámbəbhe nəkə enyiŋ ene éfákári ne yi.¹⁹ Mfə Hérəd ághókó nókó bé bábhiki ghó Píta, achye eyəŋ bé mánján yi. Báyan yi ke báke ghə yi. Hérəd abhiŋi batemé nenu bhə, ábhébhé nókó bhə menyiŋ, achye eyəŋ bé mángwáy bhó. Hérəd afa atú Judéya ané yi áchi are arək atú Seséria áchək achək aré.

Enyū Hérəd águ

²⁰ Hérəd əbenti tontó ne bə-Taya ne abhen Sídon. Ekə betək ebhə bépay beyap nkwo bho. Bátó bhó mándák mángó Hérəd. Báyanbi bəghó chí Blastəs, nkémfə ane Hérəd. Aka bekwak bhə mánsókórí ne Mfə Hérəd be esəŋəri emáy nénti betək Táya ne Sídon ne eyi. Báyan nyaka bebhak eyəŋ emət ne Mfə Hérəd mbonyune nenyíe enap néfú nyaka chi atú etək ene achi anten yi.²¹ Nywəp Mfə Hérəd afyé ndu berem kəpi ne bhə nekway nókó, afyé nden kefó yi, achəkə ndu enəkó kefó arem kəpi besi bəbhə.²² Bəbhó bare bik be, “Chi eyəŋ mandem. Puyē chi eyəŋ ene nkwanwan!”²³ Témté wu, ángel Mandem aguép yi neme aməet mbonyune aró bo mánychye yi kenókó eken babhəŋə bechye chi ntá Mandem. Kényonə kényíe yi, agú.

²⁴ Ke, Eyəŋ Mandem ére go éndəkə nəkə chi ambi.²⁵ Banábas ne Səl, mánaná nókó bekwə enyiŋ ené épókó bhó Yerúsalem, bəpetnsem Antiək. Básót Jən Mák, arək ne bhə.

13

Efónó Bedyere ayap Banábas ne Səl ató

¹ Baremé kəpinti ne batəŋ Eyəŋ Mandem báchi nyaka ndū Nkwə Yesu abhen Antiək. Bábhak Banábas, ne Símiən ane bábhini bé Egírímə, ne Lusios ane áfú Sírene, ne Manáen ane áchi nyaka mməere kembó ane Mfə Hérəd Antipas, ne Səl.² Ewak emət, ene báchi ndū netarənsay ne nenikiməet mánychye nəkə Mandem kenókó, Efónó Bedyere arem be, “Dš ká Banábas ne Səl, mámbák nyáná ndu betik ebhen mbiŋi bə mankə.”³ Bəghókó nókó nə, bārək ambi ne netarənsay ne nenikiməet. Mányána ye amə anti Banábas ne Səl manikməet, barə ye bə mandək.

Banábas ne Səl bārək Sáypərəs

⁴ Banábas ne Səl bārək mbə enyu Efónó Bedyere átó bhə. Bārək Selusia básət achwinyén ane árəŋ ndū etək néntinyen ene babhiŋi be Sáypərəs.⁵ Bəchwóbhé nəkə are ndu mótək ane bábhini bé Salamis, bārə áchwí nekunyén bákó etək mángati nəkə Eyəŋ Mandem amem bekeré nenikiməet bo Israel. Jən Mák abhak ne bhó, ankwak nəkə bhə.⁶ Bārək ambi enyuyə ndū betək ne betək kпát bákini etək nentinyen Sáypərəs eyə enkem bəchwəp Pafəs. Bátəmeri mmu Israel aré ane achi múnjə ke apū bapu bé achí ndeməkəpinti Mandem. Aka nnyen bé Ba-Jesus.⁷ Achí nyaka mpoknkem ne góbhanə etək eyə ane aka nnyén be Sejəs Paólos. Sejəs Paólos abhak ndiŋindak. Abhiŋi Banábas ne Səl mbonyune áyan nyaka nkwo beghok Eyəŋ Mandem.⁸ [Nnyén Ba-Jesus nechak nechi

nyaka bé Elímas nɔ chi múnjɔ ndu eyɔŋ Grik.] Elímas múnjɔ abho békem epáítí ne bhɔ ndu yi áyàn békɛ góbbhanɔ áké koŋo mbi Yesu. 9 Betan Efónó Bedyere bebhak ne Sól ane nnyén ení néchák néchí nyaka bé Pól. Pól atep yi amík amɛet, 10 arem be, “Wɔ mmɔ Satan! Wɔ mmu ópábhé yéntiki enyiyi ene echi chak besí Mandem. Wɔ mmu bapu ájwí wó menie. Ópú rɔ beka mbi Mandem ane achí chak ambak ñótínótí?” 11 Diní be awɔ Mandem ákwen wɔ amɛet néne. Ne chɔŋ amík áne me wɔ, óképere kwáy beghɔ mban ndü mbiní mpok. Témte wu, nebhán nékúti yi amík ejuri ékwén yi besí arɔbhe neme ri némeri amebhe nɔko mbák mmu achí ane ákway bekem yi awɔ ánjá yi mbi. 12 Góbbhanɔ ághó nókó enyiyi ene éfákári, anoko Mbok Ndíndí éti Yesu. Ebhak yi maknkay béghok menyiyi ebhen bátɔŋ éti Yesu Acha.

Pól ne Bandbas bárɔk Antiak atu Pisidia

13 Pól ne bo abhen bákò ne yi bachwe etɔk Pafos, bákó anyén anyén barɔk bágháka Péga atu Pamfilia. Jón Mák arɔ bhó are apetnsem Yerúsalem. 14 Bárɔ Péga bárɔk ambi kpát báchwɔp Antiak atu Pisidia. Egháká nókó nywɔbhé neywémɛet bo Israel, bárɔk bachwe ekeré nenikimɛeti báchwɔk amik. 15 Bápáy nɔkɔ Ekáti Mandem mbɔ enyu Moses asíní ne ene éfú ndü basíní baremé kepinti, bɔ batí ekeré nenikimɛeti eyɔ bátó mmu be ángátí bɔPól be, “Bɔma, mbák bábhɔŋ enyiyi ené ekway befyé bhese nti, ghatí ká bhese.” 16 Pól afate ye asá ne awɔ be bo manchɔkɔ kpák. Abho ye berem be, “Bo Israel ne bo betɔk béchák abhen bácháy Mandem, ghók ká! 17 Mandem bo Israel ayap nyaka báchímbi bhese akɛ nneréket bɔ bhese áchik mpok báchí mankɔ amem etɔk Ijip. Mandem aferé bhó

ndu kesem aré ne betan ebhi ebhen beyá becha. 18 Ndü mamié besa bepáy, abhak ne bhó amem baso, abhón ekébhénti ne bhó. 19 Mpok babhɔŋ béchwe etɔk Kánán akɛ mánánja manéréket bo tándramɔt ane achi are, achye bo Israel mmik Kánán. 20 Ndü mamié ankem ané bɔ báchwɔk etɔk Ijip ne ané báchí amem baso ke báchwé Kánán ábhák mbɔ mamié besa bebáy nsem byo (450). Achye ye bhó bataná manyé ne bɔ babhak kpáte ndü mpok Samuel ane achi nyaka ndemekerpinti Mandem. 21 Egháká nókó mpok bábhébhé ye Samuel be áchye bhó mfɔ, Mandem ayap Sól, mmɔ Kish. Kish afú ndü nneréket Benjamin. Sól abhak mfɔ wap ndü mamié besa bepáy. Kish afú nyaka ndu nneréket Benjamin. 22 Mandem áféré nókó yi ndü enókó kefɔ, ayap Debhít be ambak mfɔ wap. Mandem arem éti Debhít be, ‘Debhít mmɔ Jése, chí mmu ane mbónó maŋák ne yi, mmu ane apú nók beka yéntiki enyiyi ene ndémé yi anka.’ 23 Mandem akɛ ebhárémɔ Debhít ambák Mpeme bo Israel békónjo bariɛp ami ntá báchímbi bhap. Mpeme wu chí Yesu. 24 Jón anán ayambi aghátí nyaka bo Israel mankem be mántiknsem ndü bebá bhap mámpetnsem ntá Mandem be yi anjwiti bhó, ke Yesu antwɔ. 25 Eróbbhé nókó kékwót be Jón ánaŋa betik ebhi, abhép bo be, ‘Bákáysí bé me ke nchí Mpeme ane ábhónó bétwɔ ke? Chao! Puyé me! Ghók ka, yí átwò me ansem, ne mbíkí kway mbɔŋ mmu ane áchoti, beferé nkɔbbhánya bekek ebhi.’ ”

26 Pól apet arem ntá yap be, “Bɔma, bebhárébhɔ Abraham, ne beká bo betɔk béchák abhen bácháy Mandem, chí ntá ye se ke Mandem átó ye ntó enén néghati bhese enyu ené yi akway bepeme bhese! 27 Bɔ Yerusalem ne bɔbatí bhap bábhíkí sɔt nyaka Yesu mbɔ Mpeme ane Mandem átó. Ekɛ

bátán yi, bakpɔt manyé yi be babhɔŋ be way yi. Ne ndu bákú nɔ, enyiŋ ene baremé kepinti bárémé nyaka éti yi éfú tetep. Ne yɔ ke bɔ bápà y nyaka yéntiki nywɔbhé neywémuet enap. ²⁸ Yé ndu bábhíki ghó ntí ane bábhɔŋó bérem be mangway yi, bárem be Páilet ando mangway Yesu. ²⁹ Ne mánánjá nókó békú yéntiki enyiŋ mbɔ enyu Ekáti Mandem éré mé éti yi, báfére yi amfáy ekotákáti barok babhare amem nnem enén bágghókó ndu setárebhé. ³⁰ Yé nɔ, Mandem akú yi apetnsem ndu nepém. ³¹ Ne ndu beyá manywɔp are bhesi besí bo abhen bákó nyaka ne yi bebho Gálili kpaté Yerúsalem. Bóbhɔ ke báchí batísíé bhi ntá bo Israel. ³² Banábas ne me sétwɔ fá bégháti beka Mbok Ndíndí be bariép amen Mandem afyé nyaka ne bachímbi bhesé, ³³ akú mó afú tetep ntá yesé bebharé bhó bhap, ndu ákú Yesu apereensem ndú nepém. Mandem akú bariép emɔ afú tetep mbɔ enyu echí amem Ekáti Bakway, bebhók bepáy be Mandem arem be:

‘Wɔ ochí Mówá,

ne echɔŋ nchí rem kponɔɔŋ be Nchí Etaye.’

³⁴ Ne béyiŋi nekú ane Mandem akú Yesu ámpetnsem ndú nepém enyu ene yi ápú pere gú, Mandem arem nyaka bé: ‘Chɔŋ nchyé bhe áfók mbɔ enyu mfyé nyaka bariép ne Debhít ne njet yi ne ébhɔŋ bebhak enyu eyɔ.’ ³⁵ Ne ndu bérem ambi, échí nebhuet achák amem Ekáti Bakway be Debhít arem ntá Mandem be, ‘Ɔpú rɔ chɔŋ Mmu ane áchyé nepém eni ntá ye ámpó amem nnem.’ ³⁶ Mandem abhíki rem nyaka menyin ebhen chí éti Mfo Debhít mbonyune Debhít ánánjá nókó betik Mandem áchyé yi ánkú fá amik ndu ayi mpok, agú akonɔ bachímbi bhi. Apɔɔ ndú nnem. ³⁷ Mandem arem nyaka chí éti mmu achák, ane yi ákú áperensem ndú

nepém ane mmuet ayi abhíki pɔɔ. ³⁸ Bóma diŋí ye ká bé chí éti Yesu ke Mandem áfɔŋori bebú mbɔ enyu ségháti bhe. ³⁹ Diŋí ká be yé agha ane ánókó Yesu, Mandem ástò be yi achi chak besí bhi. Ebhé Moses épú kwáy békú nɔ ntá mmu. ⁴⁰ Sɔt yeka mpok bé enyiŋ ené baremé kepinti básiní éké fakari ne bhe. Nó chi enyiŋ ené básiní be, ⁴¹ ‘Bé bho bábyak enyiŋ ene Mandem árem, yiŋí ka mban sayri, mámbak maknkay, ne mángu, ne ntí bé mékú enyiŋ ndu manywɔp ayeka, ene ye mángáti bhe, bápú noko wawak!’ ”

⁴² Ene Pól ne Banábas báfú ndú ekeré nenikímueti bo Israel, bo báre nik bó mmuet bé mámpetnsem mandak ambi beghati bhɔ menyin ebhen ndu nywɔbhé neywémuet enén nétwɔ ambi. ⁴³ Bo báfú nókó ekeré nenikímueti, beyá bo Israel ne bo abhen bápú bo Israel ke bácháy Mandem, báre konɔ Pól ne Banábas. BɔPól básémti bhó bé mánté kpirí, mándakɔ nɔkɔ chí ambi beghakɔ mmuet ndu berindu Mandem.

⁴⁴ Egháká nɔkɔ nywɔbhé neywémuet enen nékɔŋo, etak enkem étwɔ béghok Eyɔŋ Mandem. ⁴⁵ Ke bo Israel bágghó nókó ndú ngémtay bo báchém aré enyu eyɔ, bábhɔŋ beyá mpabhamík ne bɔPól. Bábhó besokoti Pól mánkeme nɔkɔ epáti ndu yéntiki enyiŋ ene yi árem. ⁴⁶ Eyɔ ékú Pól ne Banábas bábhó bérem kebɔŋ becháy be, “Bé bo Israel ke sébhɔŋó béyámbi bégháti Mbok Ndíndí ane afú ntá Mandem. Ke téndu bábyak yó, ne báyiŋi mmuet ayeka bé bábhíki kwáy bo abhen bábhɔŋ nepém enen nebhiki bhɔŋ ngwénti, sérò ye be ne sérɔŋ ntá bo abhen bápú bo Israel ne yɔ. ⁴⁷ Enyu eyɔ ke Mandem Acha ágháti bhese senkú, mpok áré mé be,

‘Nkú wɔ ómbák erɔŋó ntá bo abhen bápú bo Israel,

bé ndũ betañ Mandem, ónkwak mmik nkem ambõñ nepém.’”

48 Bo abhen bápú bo Israel bágħókó nókó nò, bábħañ beyá manják, bábħó béchye bakak ntá Mandem eti eyõñ eyi. Ne abhen Mandem áyábhé bé mámbõñ nepém enén nebhiki bhõñ ngwenti, mánoko Mbok Ndíndí eti Yesu. 49 Eyõñ Mandem étáka atú etak wu ankem. 50 Ke bo Israel abhen báchi aré mányíkisi bati dõbati etak eyõ ne maném bagħoré abhen mánókó Mandem. Báku bo báchye Pål ne Banábas nen yok kpát bábók bhõ báfá atú etak eyap. 51 Pål ne Banábas bákwtét mfok etak eyõ ane áchi bhõ bekak betañ bé chõñ Mandem antañ bõbhõ ndu enyiyñ ené bó bákú. Báfa béré rõñ Ikóniõm. 52 Bakoño Yesu abhen etak Antiok, bájwi ne manják ne Efõjó Bedyere abhak ne bhõ sayri.

14

Pål ne Banábas bágħati Eyõñ Mandem amem etak Ikóniõm

1 Pål ne Banábas báchwõbhé nókó Ikóniõm, bárøk báchwe ekeré nenikimæti bo Israel bagħati Mbok Ndíndí Yesu are. Efõjó Bedyere abhak ne bhõ. Ekú beyá bo mánókó. Bo abhen mánókó bábħák bo Israel ne bo betak bechak. 2 Ke bo Israel abhen bábħiki noko mbok Yesu bábħõ berem bepõ menyiyñ ebhen ményíkisi bati bo abhen bápú bo Israel. Bárõbhe bé chí nti ne bhõ. 3 Pål ne Banábas babhak Ikóniõm ndu erõri mpok mángati nòkõ bo mbok Acha kponorõñ kebħõñ becháy. Mandem are tõñ bo Ikóniõm kponorõñ bé mbok ane bó Pål bágħati bhõ eti berĩndu ebhi achí tetep, akæ nò ndu áchyé bhõ betañ békæ menyiyñi maknkay. 4 Etak ékóre bebhe bepáy, mbæk bábħak ansèm bo Israel, bo báchák bábħak ne bõnto Yesu. 5 Mbæk bo Israel ne abhen bápú bo Israel

báchém ne bõ bati bhap báká eyõñ émot be mánychye bõnto Yesu esõñõri ne be mantemti bhõ ne batay mángwáy. 6 Bõnto báriñi nókó nkaysi yap, bábwé bárøk atú Likáonia, ndu betak Lístra ne Débe ne mbanñ ene echi kekwtõ are, 7 mángati nòkõ Mbok Ndíndí eti Yesu.

Pål ne Banábas bápú mbénti etak Lístra

8 Mmufú achí nyaka etak Lístra. Abhak mbénti te nebhe eni. 9 Ewak émot, abhak chókó anta nòkõ batú ndu enyiyñ ene Pål arèm. Pål ayiyñi yi dñi, ághó bé yí wu anókó bé Mandem ákwáy bébú yi. 10 Pål arem ne eyõñ etañatanñ be, “Faté tẽ chak!” Afate kperep abho békõ. 11 Ngémtay bo abhen bachi are bágħó nókó enyiyñ Pål áká, bábħó bébik ndu eyõñõtak eyap, eyõñ bõ Likáonia mandeme nòkõ be, “Bõmandem básõt mmæet bakwãñwanñ bátwõ fá amik ntá yese!” 12 Bárém bé Banábas chí mándem ane áká nnyén bé Sús, ne be Pål chí mándem ane áká nnyén be Hemes mbõnyune yí ke achí nyaka ndeme kepí. 13 Ekerákap mandem nsé Sús échí nyaka nefi befuet nkok etak. Nchiakap mandem nsé Seus asõt maném mpanñ ne bõchuchu abhen mání arøk anti etak mbõnyune yí ne ngémtáy bhõ abhen báchi are báyanñ nyaka bechye akap ntá Banábas ne Pål. 14 Ke Banábas ne Pål, bõnto Yesu, bágħókó nókó enyiyñ ené bõbhõ báyanñ beku, bati achõñti bhõ amem kpát bádákati nden éyap amæet. Bájet báchwe amem eká bo eyõ ne bári mándeme nòkõ be, 15 “Bõta, ndaká yi bákõ enyune? Séchí nkwo chí bakwãñwanñ mbõ bhe! Sétwõ fá bégħati bhe Mbok Ndíndí eti Yesu bé mántik nsem ndũ menyiyñ ebhen bebhiki bhõñ nsay mántwõ ntá Mandem mmu áchyé nepém. Yí ke ághókó mfay ne mmik ne manyén

ne menyij menkem ebhen bechi aré. 16 Ndu mpok ane áfuéré ansem, aró nyaka bo betókó mmik mankem mánká mbó enyú bákónó. 17 Yé nò, abhiki ró nyaka betonj kponoronj bé yí áchí. Aká berítí menyij. Yí ke ákà manyiep ámfú amfay ne áchye mbwot ndù ayi mpok, anchye bhe nenyíé, anchye manjáak.” 18 Pól ne mmuere ywi bárem menyij ebhen békù bo bhó mángó bé bó nkwó báchí chí bakwānwanj. Yé nò, bábhíkí kwáy bechyet bó mbi bé béké chye bhó akap ané babhōnj bechye chí ntá Mandem.

19 Ke ébhíkí tat, mbók bo Israel báfú Antiok ane atú Pisidia, báchák báfú Ikóniòm. Bákú beyá bo mánká ne bhó. Eká bátémti Pól ne batay, básu bárók báró antí etók ne nkaysi bé anánj agu. 20 Ke mpok ane bakoño Yesu bárónó are bákáap yi, afate apetnsem etók Lístra ne bhó. Néyí nókó, Banábas ne yi báró bárók Débe.

Pól ne Banábas bápētnsem Antiok amem atú Siria

21 Pól ne Banábas báre ghati bo Mbok Ndíndí éti Yesu amem etók Débe. Beyá bo mánoko ne bábho békóno Yesu. Bó Pól bápēt ye nsem Lístra ne Ikóniòm ne Antiok ane Pisidia. 22 Báré fyé bakoño Yesu nti mbanj eyó enkem mánychye nókó bhó maníé bé mándók ambi béte kpirí ndú nesikínti enap ne Yesu. BóPól bággháti bhó be bábhōnj beghó beyá esōñori ke mánychwe ndú nepēm enén Mandem ábhák Mfó wap. 23 Pól ne Banábas báypap bó batí ndu yēntiki ekeré Mandem. Báfyé bhó amō Yesu Acha mmu bó básíkí nti ne yi ndu nenikímuet ne netarénsay.

24 Báfuet ye atú Pisidia, bárók atú Pamfilia. 25 Aré, bággháti mbok Yesu amem etók Pega. Báfa Pega basep bárók Atália. 26 Básót achwínyén befu Atália bápētnsem Antiok. Amem etók Antiok ké bōnto Yesu

mánikímuet éti Banábas ne Pól be beríndu Mandem mémbák ne bhó ndú betik ebhen bákú ke bápētnsem Antiok. 27 Báchwóbhé nókó Antiok, babhijí Bó nkwó Yesu báchem nebhuet amot. Bággháti bhó menyij menkem ebhen bó bákú ndu betan Mandem, ne enyu Mandem ánéne mbi bé bo abhen bápú bo Israel mánsíkí nti ne Yesu. 28 Babhak aré ne bakoño Yesu ndú mpáyp batanj.

15

Bóbatí nkwó Yesu bákem echeme egho Yerúsalem

1 Bo báfú Judéya bátwó Antiok bábhó betonj bōnkwo Yesu mándeme nókó be, “Mandem apú kway bepéme mmu mbák babhiki syep yí bekoño ebhé Moses.” 2 Pól ne Banábas bákém etanjí epáití ne bhó éti ndaka wu kegghó ntí. Eká baka eyonj émōt be Pól ne Banábas ne mbók bakoño Yesu abhen Antiok mándók Yerúsalem, mángó bōnto ne bōbatí nkwó Yesu éti ndaka wu. 3 Bafa bare rōnj mbó enyú nkwó Yesu bátó bhó. Ené bárōnj atú Fonishia ne atú Samária, báre téé ndú betók ebhen bechi ambi mángati nókó bōnkwo bé bo abhen bápú bo Israel mánoko mbok Yesu nkwó. Eyó échye bakoño Yesu beyá manjáak. 4 Báchwóbhé nókó Yerúsalem, bōnkwo, ne bōnto Yesu ne bōbatí etók básōt Pól ne Banábas ne bo bachak ne manjáak. Pól ne Banábas bággháti ye bhó menyij menkem ebhen Mandem ákwáká bó manká. 5 Ke mbók bakoño Yesu abhen bachí bōnkwo Fárisi bágghókó nókó nò, báfate babho bērem be, “Bábhōnj besyep bó, mángati bhó be mámbure ebhé Moses.”

6 Bōnto Yesu ne bōbatí bapet bachókó beyijí ndaka wu. 7 Bátát nókó aré ndu bárēm ndaka wu, Píta afate aghati bhó be, “Bōma, bárijí be Mandem anánj ayap me nēnti eneka te mpok ane áfuéré ansem bé ngati Mbok Ndíndí éti Yesu ntá bo

abhen bápú bo Israel bé bó nkwo mangok, mánoko. ⁸ Ne Mandem mmu arinj bati bo mankem, atəj kpónórónj bé bo abhen bápú bo Israel bákway ménóko nkwo. Akə nó ndu áchyé bhó Efónó Bedyere nkúbhé mbə enyu yi achye nyaka bhesé. ⁹ Afonori bebá bhap ndu básíkí nti ne Yesu ne ake tónj bé bese bo Israel séchí kekúrí ne bhó. ¹⁰ Nti ane báyanj ye memə Mandem, béghə mbák chəj yi ambé nti achí bé yí? Ndaká yí bächyè batu ane yě chi bachímbi bhesé babhiki kway nyaka bepəko ntá bo abhen bachi bakonjo Yesu? Yě chi bese nkwo sébhiki kway bepəko batú yə. ¹¹ Ebhíki ri bekə no! Sənokó bé Mandem əpəme bhesé chí ɛti berindu ebhen Yesu Acha átónj bhesé ne nkúbhé enyu yə ke əpəme bó nkwo.”

¹² Pita árém nókó nə, echeme enkem ékwén kpák ndu béghok ndu Banábas ne Pəl bəghati bhó ɛti menyinj maknkay ebhen Mandem áchyé bhó betəj, báká nenti bo abhen bápú bo Israel. ¹³ Mánáná nókó bérem enyinj ene bərəm, Jems afate abho bérem be, “Bəma, ghók ká enyinj ene mərəm! ¹⁴ Símiən anəj ághátí bhesé enyū Mandem ábhó betəj bé akəj bo abhen bápú bo Israel nkwo, ne ayap mbək eyap be mámbák bəbhi. ¹⁵ Ne enyinj ene yi árémé ékə ndəj amət ne menyinj ebhén baremé kepinti bərəmé mbə enyu básinj be ¹⁶ ‘Ansem mpok, chəj mpetnsem mpet ntee eket Debhit ené ékwéné. Chəj njon eket ené ébáy mməet amik nkə yə empet ente. ¹⁷ Chəj nkə nə be bəbhə mankem mámbə beyəj mbi bétwə ntá ya, yě chi bo abhen bápú bo Israel, mankem abhen mbinj be mámbák bəbha nkwo. ¹⁸ Nə ke Mandem Acha mmu akə bo mándinj menyinj ebhen areme

tesáy.’” * ¹⁹ Jems arək ambi bérem be, “Ndu nkaysi aya, séképere sənəri bə abhen bápú bo Israel abhen bətwə ntá Mandem. ²⁰ Sənsinj chí ekáti séngati bhó be báké nyie nenyié ne nya ane áfú ndū akap ane bächyé ntá mandem nsé, ne be mándə epúsi, ne be báké nyie nya ené manəj amap ábhiki rəj amik, ne be báké nyie manəj. ²¹ Sənsinj bó nə mbənyune bábho bəpay bebhé Moses ebhén amem bekeré nenikiməet bo Israel tentep, ndu yəntiki nywəbhé nyewəməet, ne bo yəntiki etək bərinj bhó.”

Básinj ekáti ntá bənkwo abhen bápú bo Israel

²² Bənto Yesu ne bəbatí ne bənkwo Yesu mankem bəghó bé chí erítí nkaysi. Báká eyəj émət be mánjap bo mánto Antiək ne Pəl ne Banábas. Báyanj ye Sáilas ne Júdas ane nnyén eni néchák néchí be Básabas. Bə batí apay bábhak bəbatí nkwo Yesu. ²³ Ekáti ené bächyé bhó mándók ne yə éré rem be, “Bese bənto Yesu ne bəbatí ne bənkwo Yesu mankem sékaka be bəməyese abhen bápú bo Israel awu Antiək, ne abhen Síria ne abhen Silísha. ²⁴ Séghok be mbək bo bafu fá ntá yesé batwə awu ne netəj enap bəchyə bhe esənəri ne bafye bhe ebyək anti ené sébhiki tó bhó. ²⁵ ɛti yə ke séchókó, sekə eyəj émət bé sənəjap bo sénto ntá yeka ne abhen ekəj abhesé, Pəl ne Banábas, ²⁶ bo abhen báká nəwú ɛti Acha ywese Yesu Kristo. ²⁷ Sétə ye Júdas ne Sáilas ntá yeka. Mənanj mǎngáká awu chəj mǎngati bhe besí ne besi nkúbhé menyinj ebhen sənsinj amem ekáti. ²⁸ ɛchí bé sébhəj nkaysi amət ne Efónó Bedyere be séké chyə bhe batu áchák ane acha bebhé ebhen bəbhónj bebħare. ²⁹ Nə chi be báké nyie nenyié enen nefū ndə akap ané

* 15:18 Yinj ekáti ɛmos 9.11-12 ne Aisaya 45.21.

báchíe ntá mandem nsé, ne báké nyié manonj, ne yé chi nnya ane manonj ami ábhíkí rəŋ amík. Ne be mándó epúsí. Mbák mándó menyin ebhen, chəŋ émbak erírí ne bhe. Mánchəkə sayri.”

³⁰ Bəbhə bati anwi báfa Yerúsalem barək Antiək. BəPəl bábhinj nkwə Yesu báchém nebhuet amət bachye bhə ekáti ene bapəkə. ³¹ Bápáy nəkə yə, maníe amen áchi amem éfyé bo Antiək nti, bábhəŋ manják. ³² Júda ne Sáilas babhak baremé kepinti. Bágháti bənkwo Yesu beyá menyin ndu béfyé bhó nti ne békwak bə mántan ndu nesikinti enap ne Yesu. ³³ Báchókó nókó aré ne bhó ndu mómbinjí mpok, bənkwo Yesu bátik bhó, ne manják be mámpétnsem Yerúsalem ntá bo abhen bátó bhó. ³⁴ [Ke Sáilas akə nti bérəp Antiək.] ³⁵ Pəl ne Banábas bərəp Antiək. Aré, bare tőŋ, mángati nəkə bo eyəŋ Acha ne beyá bo báchák nkwə.

Akoré akwén nénti Pəl ne Banabas

³⁶ Ewak émat, Pəl arem ntá Banábas be, “Sémpetnsem ndu yəntiki etək ene ségháti eyəŋ Acha are séngó ndü bənkwo báchí.” ³⁷ Banábas are yán bé mánsót Jəŋ Mák yí ándók ne bhə. ³⁸ Ke Pəl keka bé échi sayri bəsət yi mbənyune aró nyaka bhə etək Pamfilia ené bábhíkire nanja betik ebhap. ³⁹ Əti yə, Pəl ne Banábas bákém beyá epáíti kpát akore akwen nenti nap. Banábas asət Jəŋ Mák báchwe achwinyén, bərək Sáyprəs. ⁴⁰ Ke Pəl ayap chi Sáilas. Bənkwo Yesu mánikmuet be berindu Acha mémbak ne bhə. ⁴¹ Pəl asət Sáilas bərək Síria ne Silísha ené yi afyé nti nta bakwə Yesu abhen báchí are nti.

* **16:3** Bo Israel bachi nyaka Lístra ne Ikóniom. Ndu Pəl ayán be bo Israel mangok enyin ene yi ágháti bhə, akə básyep Tímoti. Bo Israel bəriŋi nyaka be babhiki syep Tímoti mbənyune etayi achi nyaka mmu Grik, ke máyi mmu Israel. † **16:10** Lukas mmu asiŋi ekáti ené achem mmuet ne bəPəl, are kə ne bhə.

16

Tímoti arək ne Pəl ne Sáilas

¹ Pəl ne Sáilas barək baghaka Débe ne bafu nəkə are barək Lístra. Nkoŋo Yesu amət abhak aré ane áká nnyén bé Tímoti. Máyi abhak mmu Israel ane ánókó Yesu, ke aywi chí abhak mmü Grik. ² Bənkwo abhen Lístra ne Ikóniom bərəm nyaka eriri ətí Tímoti. ³ Ekú Pəl are yan bəsət Tímoti be andək ne bhə. Akə ye básyep yi mbənyune bo Israel bachi nyaka ndü betək ebhə ne bəriŋi be chi Tímoti achi chi mmü Grik. * ⁴ Arək ye ne Pəl ne Sáilas. Ndu bərəŋ, mángati nəkə bo ndu yəntiki etək ene bachwəbhe are menyin ebhen bənto ne bəbati etək abhen bachi Yerúsalem bərəmé, ne mánsəmti nəkə bhó be mámbəre bebhé ebhə sayri. ⁵ Eyə ekə bakwə Yesu bərək ambi bəsiki nti ne Yesu, ne mpáy yap anjá andəkə nəkə chi ambi.

Pəl aghó kenó amik anti futú be bábhinj yi ndü etək Masidónia

⁶ Pəl ne Sáilas ne Tímoti baghat bafuet atú Frijia ne atú Galéshia mbənyune Efónó Bedyere abhíkí ka be mángati bo Eyəŋ Mandem atú Esia. ⁷ Bágháká nókó kékwoť ne ndiere ebhi Mísia ne Bitinia, bərə yəŋ berəŋ atú Bitini, ke Efónó Yesu keka bó mándók. ⁸ Ekú baghat bafuet atú Mísia, bərək Troas. ⁹ Aré, Pəl aghó kenó amik antifú ne beti ndü mmu Masidónia áte ánikmuet andem nəkə ntá yi be, “Twó fá Masidónia kwak bhese!” ¹⁰ Pəl ághó nókó kenó ekə, séká bé Mandem abhinjí bhese séndók séngáti Mbok Ndíndí ntá bə atú Masidónia. Témté wu, Mmə Lukas nchem ne bhə sétəŋti mmuet bérəŋ aré. †

Lidia anoko Mbok Ndindíèti Yesu etok Filipi

¹¹ Séchwe áchwi ane áròn Troas. Sérak téé ségháká Samótras, etok ené nnyén nékábhé. Egháká nókó ntinywɔp, ségháká Neápolis. ¹² Séfú nàkò aré, sekò amik ségháká Filipi. Filipi abhak etok eghe atú Masidónia, ne abhak anten Mfò Rom. Sébhak Filipi ndu mpäy manywɔp. ¹³ Egháká nókó nywɔbhé neywémuet bo Israel, séfú amem etok sérak angókonyén ndü nebhuet ane sékáysí bé bo bächem are ménikmuet. Séchókò amik séndem nàkò kepi ne baghoré abhen bächémtí aré. ¹⁴ Ngóré amot ane aká nnyén be Lidia afú etok eghe ene babhijí be Tiatíra. Abhak nkosié ndü nden ené échí mmuet chu ne éyá nkáp. Achye nyaka Mandem kenókó. Mandem aká yi anene nti eni aghók sayri ne anoko enyinj ene Pól árèm. ¹⁵ Bájwiti yi ne *efo eyi. Anik bhese mmuet arem be, “Mbák básot me mbò mmü ane ánókó Yesu tetep, twò ká chókó eket eyá.” Anyiere bhese ényu eyò kpát serók.

Báfyé Pól ne Sáilas kenon etok Filipi

¹⁶ Ewak émót, ené séròn ndü nebhuet nenikímuet, sétémeri móngosón ane áchi nsem. Efónó ebábeba ebhak ne yi ékú are rém menyinj ebhen bébhonò befakari. Eyò échyè nyaka bo abhen bábhónó yí beyá nkáp. ¹⁷ Aghó nókó bhese ne Pól, abho bekonò bhese ambikí nàkò be, “Bóbhén chí bõ betok Mandem mfay! Bágháti bhe ényu Mandem ápeme bho.” ¹⁸ Aròk ambi beka nò ndü beyá manywɔp kpát nti nébé Pól, ayibhiri mmuet asáy efónó ebábeba ené échí ngosón wu amuet be, “Ndü nnyén Yesu Kristo nchí ghati wò be ómfú yí amuet.” Témté wu efónó ebábeba yò éró ngosón wu.

¹⁹ Ndu éfakárí nò, bo abhen bábhónó yí bághó be mbí wap

bebhon nkáp áchonji. Bákém Pól ne Sáilas, báya gbaka gbaka gbaka bárak nefisié, besí bõbatí etok, amem ekeré manyé. ²⁰ Bágháká nókó aré bárem be, “Bóbhén chí bo Israel ne báchyè esonori amem etok eyesé. ²¹ Bátòn bhese bepinítok ebhén ebhé eyesé ébhíkí ka be sénkónó. Séchí bo Rom ne sépú kwáy békóno bepinítok ebhap.” ²² Beyá bo abhen bachi are bachem ne bõ ngosón wu bebhat bõPól barak amuet. Batajá manyé báchyé eyon, báyók bó nden amuet ne bádén bó ne bekra. ²³ Bádén nókó bhó sayri, báguép bhó ekerékenon, bágháti mmu ane ábhábhéri ekerékenon bé ánsót mpok bé báké bue. ²⁴ Mbabheri wu ághókó nókó nò, asot bhó, aròk afyé ndu móket ane achi te amem. Báfyé bhó beko bekek. † ²⁵ Ke égháká nókó mbò néntíbhéti, Pól ne Sáilas babho menikmuet mánkway nàkò bakwáy ndu bebíti Mandem, batí bõkenon bachak mángoko nàkò. ²⁶ Bápére ghó nenyikisi mmik nékwén, kpát mmik ane báté ekerékenon aré anyikisi. Babhinywɔp ánéne ndü mmuet yap témté, ngem ené báfé bõkenon ne yò ékánári enkem, ékwénti amik. ²⁷ Mbabheri ekerékenon afate. Aghó nókó babhinywɔp fífú, akaysi bé bõkenon mankem bábe. Agwɔp akparanja ywi ndu beway mmuet. ²⁸ Ke Pól abik arem be, “Óké way mmuet. Besé mankem séchí fá!” ²⁹ Mbabheri wu arem bé mántwó yí ne erónó. Bátwó nókó ne yó, aròk ekerékenon ntiét ntiét akwén ndü bekek Pól ne Sáilas angwere nàkò ne becháy. ³⁰ Asot ye bó nefi abhép bó bé, “Bótá, chon nka yi ke Mandem ampeme me?” ³¹ Bákéme yí be, “Nokó Yesu Acha ne chon Mandem ampeme wò ne efo eye enkem.” ³² Bò Pól bágháti ye yí

† 16:24 Beko: Chi mbinj menok ene bo Rom bágwot nyaka bo bekek be báké bue mamfu ekerékenon.

ne efo eyi Mbok Ndíndí ãti Yesu Acha. ³³ Nkúbhé beti ebhò, asòt bhó témté aso befuet ebhap. Pól ne Sáilas bájwiti yi ne efo eyi enkem. ³⁴ Asòt ye bó eket eyi achye bhó nenyíé. Yi ne efo eyi enkem bájwi ne manák be mánóko Mandem. ³⁵ Néyí nókó bõ batí etòk bátó bõ mbíñ nkú ntá mbabheri ekerékenonj ne eyon be, “Dõ bõbhò mándòk!” ³⁶ Mbabheri ághókó nókó nò aròk aghati bõPól be, “Bõbatí báto eyon be ndò be mándòk. Bákway ye beronj. Mánkò sayri.” ³⁷ Ke Pól arem ntá bo mbíñ nkú be, “Báway bhese ne mantem besí bhò, mámese bhese ekerékenonj ené bábhiki tanj bhese yéndu sechi bõ Rom. Néne, báyanj sémfú séndók bhésé bhésé? Wáwák! Bó babhõnj bõbatí bábhõnj bétwò ndu mmuet eyap mámfere bhésé.” ³⁸ Bõ mbíñ nkú bápètnsem baghati bõbatí enyinj ene Pól areme ne bághókó nókó bé Pól ne Sáilas báchí bõ Rom, becháy bekem bõ. ³⁹ Babhõnj bõbatí bárók ye mánikmuet ntá Pól ne Sáilas be mämfonjóri bhó. Báfere ye bõPól ekerékenonj, mánikmuet ntá yap be mándó etòk eyap. ⁴⁰ Pól ne Sáilas báfú ye ekerékenonj, báròk eket Lídia. Bátémeri bõnkwo Yesu are báchle bhò maníe ne báfyé bó nti. Báfá ye etòk eyo.

17

Enyinj ené éfákari Tesalónika

¹ BõPól báròk báfuét betòk Amfipolis ne Apolónia báchwòp etòk Tesalónika, nebhuet ane ekeré nenikímuetí bo Israel echi, ² Pól aròk achwe amem ekeré nenikímuetí eyo. Yéntíkí ebhak yí áronj, enyu eyo ke yí ákù nyaka. Ndù bõsonde barat are fyé mbok ne bhò ndu bekù bõ mámbõnj nejwímem ndù menyinj ebhen bechi amem Ekáti Mandem, ³ ne anene nòkò ne antonj nòkò be Mpepe Mandem afyé nyaka barièp be àtò, abhõnj nyaka beghò esonjori ne angú, ke ampètnsem ndù nepém.

Pól are ghati bhó be, “Yesu mmu nchí ghati bhe menyinj ãti yi ke áchí Mpepe Mandem afyé nyaka barièp be àtò.” ⁴ Mbòk eyap mánóko, báchém mmuet ne Pól. Beyá bõ Grik abhen mánikmuet ntá Mandem bo Israel ne beyá maném baghoré etòk eyo mánóko nkwo, báchém mmuet ne bõPól mbò bakonjo Yesu. ⁵ Ke mbòk bo Israel bábhõnj mpabhamík ne bõPól. Manyokoti bo abhen bághabhe ghap ne báku bo mángúép ebyòk etòk. Bárók bádákáti babhinywòp báchwè amem eket ene mmu ane áká nnyén be Jáson ndu beyanj Pól ne Sáilas be mánsòt bhò mandòk ndù nchemti bo abhen bachi nefi. ⁶ Ke ndù bábhiki ghò bõPól, báyá Jáson ne bõnkwo Yesu báchák gbaka gbaka gbaka bárók ntá bõbatí etòk ne bhò, mambiki nòkò be, “Bõ abhen bákò mbánkem máchye nòkò esonjori bátwò fá nkwo ⁷ ne Jáson asòt bó afyé anywòp. Bó mankem bákù menyinj ebhen bétõnj bé bápú bhæere bebhé mfò ngo ane Rom mándeme nòkò be Mfò achák áchí ane aka nnyén be Yesu.” ⁸ Bõbatí ne bõtòk bághók nókó nó, batí átáka bhò amem. ⁹ Bákù Jáson ne bõnkwo bhò bághókò nkáp ndu betonj be bápú pere chye esonjori. Báro ye bó mandòk.

BõPól baròk etòk Béroa

¹⁰ Egháká nókó ne beti, bõnkwo bátinj bákù Pól ne Sáilas bábué baròk etòk Béroa. Aré, bárók báchwé ekeré nenikímuetí bo Israel. ¹¹ Bo Israel abhen Béroa bábhõnj nti beghok mbok Yesu ané Pól ne Sáilas bághàti bhò écha abhen Tesalónika, mbonyune básiepti nyaka Eyonj Mandem ne beyá ekwak. Báre chak Ekáti Mandem beghò mbák menyinj ebhen Pól átõnj bechi tetep. ¹² Ekù beyá-bhap mánóko Yesu Acha. *Maném baghoré Grik ne beyá babhakanem mánóko nkwo. ¹³ Ke bo Israel abhen Tesalónika bághókó nókó be Pól ághati Eyonj

Mandem etok Béroa nkwó, bárók aré mányíkisi batí bo, be mánychyé bəPəl esəŋəri. ¹⁴ Témte wu, batí bə nkwó Yesu batic Pəl be andək te angəkonyén, ke Sáilas ne Tímoti báróp Béroa. ¹⁵ Bo abhen bárónó ne Pəl, barək ne yi kpát bágħaka Atens. Pəl aghati ye bhə mpok ane bápətnsem bé mángátí Sáilas ne Tímoti be mánján mbi mántemeri yi ayak amem etək Atens.

Enyiŋ ené éfakári ne Pəl etək Atens

¹⁶ Ené Pəl ánòŋ Tímoti ne Sáilas etək Atens, nti néré səŋəri yi amem beghə bé etək éjwí ne bebhó njo ene bo básot mbə bəmandem. ¹⁷ Ekú are rəŋ ekeré neníkímuetí bo Israel yəntiki nywəp ankem nəkə epáítí ne bhə ne bə Grik abhen mánóko nyaka Mandem nkwó. Arəŋ nyaka nkwó nefisié yəntiki nywəp ankem nəkə enyumat ne bo abhen bátwó aré. ¹⁸ Bófú bábħak abhen bátəŋ menyiŋ ebhen békò ndəŋ amót ne bakonjo Epikuros ne bə Stəik, * Bó nkwó bákəm nyaka epáítí ne yi. Pəl ághati nyaka bho menyiŋ éti Yesu andeme nəkə bé chəŋ bawú mámpetnsem ndü nepém. Ekú mbək eyap bərə way Pəl mandeme nəkə bə, “Echiŋtí enyiŋ ene nkwó arəm nó mbəŋ yi?” Báchák be, “Echi mbə be yi ághati bho chí éti bəmandem abhen sébhíki riŋi fá etək ene.” ¹⁹ Básot Pəl barək Ariyopagos, nebħuet ane bəbatí báchəm nəkə nyaka, bərəm ntá yi be, “Sékəŋ bəriŋi éti menyiŋ beko ebhén ótəŋ. ²⁰ Menyiŋ ebhén órəm bechi maknkay ntá yesé ne séyən bəriŋi mbəŋ enyiŋ ene órəm.” ²¹ Bäre rem enyu eyə mbənyune bo Atens ne mankə mankəm abhen báchí aré bákəŋ nyaka bəchəkə beghok ne bəfyé mbok éti barak akə.

²² Pəl afate ye ate néntí bə echemé Areopagos yə abho bərəm be, “Bə Atens, ngə bé bəfyé ntí ndü

baraká bəmandem tontó. ²³ Ené nchí kə etək mfyé nəkə amík ndü menyiŋ ebhen bəchyé kenókó mbə bəmandem, ndək ngaka nebħuet amot ane efeme akap echi, ngó ndu básin aré be, ‘Ntá mandem ane bo bábħiki riŋi.’ Mandem ane nə bé bəchyé kenókó yəndu bábħiki riŋi yí ke méghati bhe menyiŋ éti yi. ²⁴ Mandem mmu ághókó mmik nkem ne yəntiki enyiŋ ene échi aré, yí ke áchi Acha ane ábhónó betan menkəm amfay ne fá amik. Apú chəkə amem beket ebhén bakwəŋwəŋ bəghókó. ²⁵ Ne nkwanwan apú kwáy békə yənyiŋ ányé yí mbənyune yi apu chép yənyiŋ. Yimbəŋ ke áchyé nepém ne éyú ne yəntiki enyiŋ échák ntá yəntiki mmu. ²⁶ Ayámbi aghókó nyaka mmü amot ne amuet mmu wu kə manerékeré bho ankem fá amik áfú. Apére ghoko yəntiki nneréket, ayambi abħare nebħuet ane bəneréket wu bábħak ne mpok ane bə bábħónó bəbhak aré. ²⁷ Mandem akə enyu yə bé bə mánján yi ne ndu báyan yi mbə mmü ane amò ne amó beyan enyiŋ amem ejuri, mánkwáy beriŋi yi. Ke sayri sayri, Mandem abhíki sap nekə ne yə mmu ywese amot. ²⁸ Echi nkúbhé mbə enyü mmü yweka amot arémé nyaka be, ‘Nepém enesé néfú chí ntá yi, ne yí ke áchyé bhesé betan sékò, ne yí ke ákú be sembəŋ nepém.’ Echi mbə enyü mbək batemé bakay bhəka bərəmé be, ‘Besé nkwó séchí bə abhen Mandem.’ ²⁹ Təndu séchí yé bə Mandem, séké kaysi bé Mandem achí mbə enyiŋ ené mmu ákwáy bəsot gol ne yə chí silbha ne yə chí ntáy angoko ne kebon eki ne eka eyi nkwó. ³⁰ Mandem aféré ntí ndu menyiŋ ebhen bo bákú ndü mpok ane bə bəbhikire riŋi nkaysi yi. Ke néne, ághati bo mankəm mbankəm be yəntiki

* **17:18** Bo Epikuros chí bə abhen bakaysi nyaka be nném enyiŋ ndü nepém chí menyiŋ ebhen bəchyé mmu manjək.

mmu antiknsem ndü bebá ebhi, ³¹ mbənyune abhuré nywəp enen yi átəŋ bō mankem enyu ene echi chak. Anəŋ ayap mmu ane átəŋ manyé yə, ne atəŋ eriŋ beku bō mmik mankem mándíŋí mmu wu, ndu áká yi áperénsem ndü nepém.”

³² Mpok bəghoko ndu Pəl árème ɛti neperénsem ndü nepém, mbək eyap bare yəkə yi, ke bachak barem be, “Sékəŋ be ómpet ómfuét ɔngati bhese ɛti neperénsem ndü nepém.”

³³ Pəl arə ye bō afú arək. ³⁴ Ke mbək bákəŋo yí. Bəbhə mánóko. Dionisiəs, mmü echemé Ariyopagos, ne ngərə ane áká nnyén bə Damaris ne bo bəchák babhak ndü nkwo bho abhen bakoŋo Pəl.

18

Pəl aghati Mbok Ndíndí amem etək Kərint

¹ Pəl afa Atens arək etək Kərint. ² Atemeri mmu Israel amət aré ane aka nnyén be Akwíla, mmü atú Póntos. Ebhikire tat nyaka, ené Akwíla ne ngərə ywi Prisíla bāró etək Itali mbənyune Klauidiəs Mfə Rom, achye nyaka eyəŋ bə bo Ju mankem mámfá Rom. Pəl arək begħə bhə. ³ Babhəŋ nyaka awóbetik ámót ne Pəl, nó chí betik bəghóko bətem ne nden. Pəl achəkə ne bhə mángoko nəkə bətem. ⁴ Pəl are rəŋ ekeré nenikímuetí bo Israel ndü yəntiki nywəbhé neywəmmuet enap ankem nəkə epuiti ne bhə ne anu nəkə be bo Israel ne abhen Griik mánóko menyin ebhen yi ághati bhə ɛti Yesu.

⁵ Mpok Sáilas ne Tímoti báfú atú Masidónia bəchwəbhé Atens, Pəl arə betik begħoko bətem arəbhe ku chí betik begħati bo Mbok Ndíndí ndu mpok nkem ane yi ábhəŋó, anu nəkə beku bo Israel mángó kponorəŋ be Yesu ke achí Mpeme Mandem afyé nyaka bariəp be átò. ⁶ Ke bō keka ne yi. Mánəkəti nəkə yi. Akwet nden éne echi yi amuet, arem be, “Ntū bebá bheka arəp ne

bhe. Aməya achi pépép. Nebho echəŋ ntíknssem ntá yeka ne ndəbhe rəŋ chí ntá bo abhen bápú bo Israel.” ⁷ Afa ye aré, arək achəkə eket mmu amət ane aka nnyén be Titios Jóstos. Jóstos abhak mmü ane áchyə Mandem kenóko. Ekerə yi ébhák kekwot ne ekeré nenikímuetí bo Israel. ⁸ Mmü amət abhak aré ane aka nnyén be Krispos. Abhak münti ekeré nenikímuet. Yi anoko Yesu Acha ne efo eyi enkem. Beyá bō Kərint bachak abhén bəghək nyaka menyin ebhen Pəl árəm mánóko nkwo, ne bájwiti bhə.

⁹ Beti mémət, Yesu Acha aghati Pəl ndü kenó amik anti fúú be, “Jké cháý. Dók ambi bəgháti bo ɛti ya. Kéchəkə kpak. ¹⁰ Nchí ne wə ne yə mmu apú kway beku wə enyin. Beyá bo bachi etək ene abhen babhak chəŋ bəbha.” ¹¹ Pəl arək ye ambi bəchókə etək eyə ndu mmíe ne batəŋ átándát, antəŋ nəkə Eyəŋ Mandem.

¹² Bō Rom bákə nókó Galio gəbhəno atú Gris, bo Israel abhen bachi are bəgwót nnet ne bákém Pəl bārək ndu acha manyé ne yi. ¹³ Aré, bəgháti Galio be, “Mmüne ánu beku bo máncyé nókó Mandem kenóko enyu ené ebhé yesé épú yan mmu anka.”

¹⁴ Ke mpok Pəl áyən berem enyin bə ántáná mmuet, Galio arem ntá bo Israel be, “Bə bo Israel, mbə yí akə chí ebéptí enyin ne yə ndak abúabu, mbə nkáá ne bhe. ¹⁵ Ke təndu ndak ane achi chí ɛti menyin ebhen bo bərəm ne manyén bo ne bebhé ebheka, be babhəŋ mándíŋí enyü bátəŋ wu. Mpú kwáy betəŋ ayə barak.” ¹⁶ Galio árəm nókó nə, abók bhó be mámfú amem acha manyé. ¹⁷ Bafu nəkə, bakem Səsténes mmu ane achi nyaka münti ekeré nenikímuet eyə bádén nefi acha manyé. Yə nə, Galio ake fyé ntí aré.

Pəl afú Kərint arək Antiək

18 Pól apɛt atat ne bõnkwõ Yesu abhen Kõrint ndũ beyã manywõp. Arõ ye bhõ, asõt achwĩnyén arõk atú Síria ne Prísila ne Akwíla. Báchwõbhé nókó etõk Kenkreyã, Pól amu ntí betõj be ábhúré bariɛp amen yi afyé besí Mandem. ¹⁹ Báchwé achwi bárõk Efesõs. Pól arõ Prísila ne Akwíla angõkõnyén arõk achwe amem ekeré nenikímuet, are kém epáítí ne bo Israel. ²⁰ Nkwõ wap abhen mánõko bárem be Pól ántát ne bhõ ke yi keka. ²¹ Pól arẽm chi be, “Mbák chí nkaysi Mandem chõj mpɛtnsem fá ntá yeka.” Arẽm nõko nõ, arõ bhõ achwe áchwí bare rõj.

²² Agháká nókó Seséria akó etõk, arõk akaka nkwõ Yesu abhen bachi aré, aseɓ arõk Antiõk. ²³ Atát nókó aré mpáy manywõp, afa are kõ betõk ne betõk atú Galëshia ne Fríjia, amfyẽ nõko bakojo Yesu mankem ntí ndũ nesikinti enap.

Apólos atõj Eyõj Mandem etõk Efesõs ne etõk Kõrint

²⁴ Mmu Israel amõt ane áká nnyén be Apólos atwõ Efesõs. Etõk nebbe eyi ébhák Aleksándriya. Yi achí nyaka mmu ane árinjí berem kepí ne arinjí Eyõj Mandem sayri. ²⁵ Mánãj batõj nyaka yí mbi Yesu Acha ne ághãti nyaka bo menyin abhen bedũ yi anti beghati bo ãti Yesu nkúbhé mbõ enyu bõ bechi. Ke arinjí chí nejwiti enen Jõn atõjõ bo. ²⁶ Amem etõk Efesõs, Apólos abho béghãti bo menyin ãti Yesu amem ekeré nenikímuet kebõj becháy. Prísila ne Akwíla bághókó nókó Eyõj Mandem ene yi ághãti bho ãti Yesu, básõt yi eket eyap, mánãja batõj yi menyin ebhen béyinjí mbi Mandem nkúbhé mbõ enyũ bechi. ²⁷ Apólos ákã ntí bérõj Akáiya. Bõbati bakojo Yesu abhen Efesõs báfyé yi ntí ne básinj ekãti ntá bakojo Yesu abhen Akáiya bekã be mãnsyɛpti yi sayri. Aghaka nõko aré, akwak tontó bo

abhen Mandem atõj bõ berĩndu ne mánõko. ²⁸ Aré, are kem epáítí ne bo Israel besí bo mankem. Adebhe nõkõ bõ amik ndu epáítí eyõ ne are sõt menyin ebhen bechi amem Ekãti Mandem betõj kponõroõj be Yesu ke achí Mpeme ane Mandem afyé nyaka bariɛp be ãtõ.

19

Pól aghati mbok Yesu etõk Efesõs

¹ Ené Apólos achí Kõrint, Pól are kõ atú Esia. Akõ kpát aghaka Efesõs. Atemeri mpay bakojo Yesu aré. ² Abhéɓ bhõ be, “Efõjó Bedyere atwõ ntá yeka mpok mánókó Yesu?” Bákeme yi bé “Ae! Yé chí beghok be Efõjó Bedyere achí sébhákí re ghok.” ³ Pól abhéɓ bhõ be, “Ntí ane bájwítí ye nyaka bhe achí be yi?” Bákeme yi be, “Chí ãti menyin ebhen Jõn ághãti bho ke bájwítí bhese.” ⁴ Pól abho ye bekã bõ mánjwímem. Arẽm be, “Jõn ájwítí nyaka bo betõj be bátiknsem ndũ bebú bhãp angati nõkõ bo Israel bé bábhõj ménéko mmu ane átwõ yi ansem, nõ chi Yesu.” ⁵ Bõ Efesõs bhõ bághókó nókó nõ, báka bájwítí bhõ mbõ bo abhen mánókó Yesu Acha. ⁶ Pól anyãja ye bõ amõ anti. Efõjó Bedyere abhak ne bhõ, bábhõ berem beyõjõtõk nyánã nyánã ebhén bõ babhiki ghók, mándem nõkõ menyin ebhén Mandem afyé bhõ anti. ⁷ Bõ mankem babhak mbõ batí byo ne apay.

⁸ Pól abhak Efesõs ndũ batãj árát andõk nõkõ ekeré nenikímuet beghati bhõ Eyõj Mandem kebõj becháy ankem nõkõ epáítí ne bhõ ndu áyãj be bõ mándinjí, mánoko, enyũ Mandem áyãj bõ mambak ne yi mbõ Mfõ wap. ⁹ Ke mbõk eyap báchók batú kenoko enyinj ene Pól árẽm. Béré rẽm chí bebéptí menyin ãti mbi Acha besí bo mankem. Ndu bákwã nõ Pól asõt bo abhen mánókó arõk ne bhõ, ankem nõkõ epáítí ne bhõ ãti Eyõj Mandem amem achá Tirãnos yẽntiki nywõp. ¹⁰ Arõk ambí

békɛ enyuyɔ ndũ mamié ápay. Ekɛ bo mankem abhen báchí atú Esia, bághók Mbok Ndíndí ɛti Yesu Acha, nɔ chi bo Israel ne abhen bápú bo Israél.

Bɔ Séva bare yáŋ mbi bébhɔŋ betan amfáy befónó bebá

¹¹ Ndũ Pól átɔŋ Eyɔŋ Mandem, Mandem achye yí betan békɛ menyinjí maknkay ebhén bo bábhikire ghó. ¹² Eká kpát bo babho besot bebhókó nden ebhen bétése besí ne nkú yí, mámbare nɔkɔ amɛt bómame, ne bó mántan nɔkɔ, ne befónó bebábɛbɛ mɛmfu nɔkɔ bo amɛt.

¹³ Mpáy bo Israel babhak are abhen bákɔ mánkɛ nɔkɔ befónó bebábɛbɛ mɛmfú méndó bo abhen bó besɔŋɔri. Bare mɔ bébok befónó bebábɛbɛ ndu nnyén Yesu Acha nkwo. Babho ye berem ntá befónó bebábɛbɛ be, “Ndu nnyén Yesu mmu Pól ághàti bo ɛti yi, fú ka yi amɛt.” ¹⁴ Bɔ Seva bati tándrámat bare kɛ nɔ. Seva achi nyaka mũngo bachiákap Mandem amot. ¹⁵ Ewak émot éfónó ebúbɛ eghati bhɔ be, “Ndíní Yesu, ndinjí Pól, ke báchí ntiki bhɔ?” ¹⁶ Mmũ ane éfónó ebúbɛ esɔŋɔri yí akwén bó amɛt arakati nden eyap ne aták bó mankem kpát bábué báfú bebho bewɔ ne befɛt amɛt. ¹⁷ Bo abhen báchí Efesɔs mankem, bo Israel ne abhen bápú bo Israel bághókó nókó ndak ané áfákárí, becháy békém bó bábhó bechye nnyén Yesu Acha kenókó. ¹⁸ Beyá bo abhen mánókó babho befu kponɔɔŋ mánsu nɔkɔ bebéptí menyinjí ebhen bó bákɛ. ¹⁹ Beyá bɔ abhen bákɛ baraká mandem nsé, bátwɔ ne bekátí-hjɔ ebhap menkem básɔŋ bhɔ besí bo mankem. Ne mbɔ báti nyaka bhɔ ti mbɔ bechye nkáp ane aghaka bebhok silbha nka besa bepaya nsem byo (50.000). *

²⁰ Ekɛ Eyɔŋ Mandem ataka mban

ne mban, endok nɔkɔ chi ambi ne betan.

Ewat ené bo bakú etok Efesɔs

²¹ Menyinjí ebhen béfákárí nókó, Pól akɛ ntí eni bé yí abhɔŋ béfɛt atú Masidónia ne atú Akáiya ampɛtnsem Yerúsalem. Arem be, “Nnán ngáká aré, mbɔŋ berɔŋ Rom nkwo.” ²² Ató ye bakwak abhi batí ápay, Tímoti ne Erástos, bé mándók ambi atú Masidónia. Yimbɔŋ arɔp ansem atú Esia ndu mómbinjí mpok. ²³ Mpok yɔ, esɔŋɔri ébhó etok Efesɔs ɛti Mbi Yesu Acha. ²⁴ Ntenáten achí nyaka aré ane áká nnyén be Demétriyos. Asot nyaka Silbha ankɛ nɔkɔ bɔbekeré mandem nsé ane bábhinjí be Atémis. Awó-betik ebhi áre chyè yí ne bo báchák abhen bákɛ bhɔ beyá nsay. † ²⁵ Demétriyos abhinjé bhɔ báché m nebhɛt amot, arem be, “Bótá, bárinjé bé keném ekésé kenkem kéfú chí ndũ awó-betik ane. ²⁶ Bé babhɔŋ bághò ne bághok enyinjí ené Pól áká, puyé chí ndiere fá Efesɔs, ke atú Esia ankem. Akɛ beyá bo báka ne yi ndu yi árɛm be, ‘Bɔmandem abhen bo bághókó ne amɔ bápú bo mandem wáwák!’ ²⁷ Akway béchɔŋti ye betik ebhesé ebhen mbák sébhíkí sɔt mpok. Akway bekɛ nkwo bé bo báképerɛ sɔt ekerákap mandem ngɔré Atémis, mbɔ enyinjí. Mbák émfákárí nɔ, Atémis mmu achí mandem ngo ywese apú pere bhak yěnyinjí. Ne yí ké yěntiki mmu atú Esia ne bɔ mmik mankem báchyè kenókó!”

²⁸ Bɔ bághók nókó enyinjí ne Demétriyos areme, batí átáka bó amem, bábhɔ ébhik mandeme nɔkɔ be, “Atémis, mandem bó Efesɔs, chi mandem ngo!” ²⁹ Ebyok ékwén etok Efesɔs enkem. Bo barok ayak bákém Gáyos ne Arístakos báya, bárak amem acha etok ne bhó. Gáyos ne Arístakos babhak bó Masidónia

* **19:19** Ebhok émot ékway nyaka ndu bechye akap ane nkɛbetik ndũ nywɔp nemot. † **19:24** Atémis achi nyaka mandem ngɔré ntá bó Grik ane bo bakaysi be yi ke áchye nebbe.

abhen bákò ne Pål. ³⁰ Pål are yán berəŋ ndü nchemti-bò bhò be ádem enyiŋ, ke bakoŋo Yesu kechye yí mbi be ánkə nò. ³¹ Mbək bōbati etək bābhák maməere bhi. Bōbhò bātó nkwó eyəŋ menik yi mmuet be ake sá ekak amem áchá. ³² Ebyək ékwen amem áchá mbonyune beyä bhò bābhíkí riŋi nyaka mbōŋ ndak ane achi amik. Ebhak ye be mbək bābik mándəkò nəkò eyap ebhe, bāchák mántaŋ mandəkò nəkò eyap. ³³ Mbək eyap bāghó nókò ndü bo Israel bātó Aleksánda ambi, bákáysi bé yí ke átwó ne esəŋəri, ékú Aleksánda asá áwó amfay ndu áyāŋ bérém enyiŋ ndu bétāŋa mmuet. ³⁴ Ke báriŋi nókó bé achí mmu Israel, bápét bābhò bewat mandeme nəkò be, “Atémis, mandem ane bō Efesəs, chí mandem ngo!” Barək ambi bekə enyuyə ndü maŋəkó nywəp ápáy. ³⁵ Nsiŋí-bekati ane etək Efesəs anu kpát akə mbaŋ akwen. Abho ye berem be, “Bo Efesəs! Agha abhiki riŋi be etək Efesəs ke ébhəbheri ekerákap ene Atémis ne ntay mandem enen néfú amfay nékwéné fá amik ntá yese?” ³⁶ Tëndu yé mmu apú kwáy bétāŋa menyiŋ ebhen, bābhəŋ mbə béchókó chí kpák kechye esəŋəri. ³⁷ Bəsət bōbhen bātówó fá ne bhò ené bābhíkí ghep yěnyiŋ amem ekerákap eyese ne yé ebéptí enyiŋ bābhíkí rem eti Mandem aywese ³⁸ Sébhōŋ bō bati ne manywəp ane bātaŋ manyé. Mbák Demétrios ne bō éka bābhəŋ ndak ne mmu, mántwó aré ne wú be mántāŋ. ³⁹ Ke mbák ndak áchák áchí ané bāyāŋ beriŋi, chəŋ mányure wú amem áchá etək ndu nywəp enen manyé. ⁴⁰ Nchí rem enyuné ne ntí be, bākway bechye bhesé esəŋəri bé sétwó ne ebyək etək enyu ené, mbák mámbép bhesé, sepu bhōŋ enyiŋ ené sérəm.” ⁴¹ Arémé nókó nó, aghati bhó bé

mángúrė. Echém étáka.

20

Pål arək atú Masidónia ne etək Gris

¹ Ebyək eyə émáy nókó Efesəs, Pål abhiŋi bakoŋo Yesu. Arem kepi ne bhó ndu béfyé bó ntí. Arə ye bhó abho berəŋ atú Masidónia. ² Ndü árəŋ, are fyé bakoŋo Yesu ntí amem betək Masidónia menkem, kpát achwəp etək Gris. ³ Abhak aré ndü bātāŋ arát. Ndu atōŋti mmuet bésət áchwí andək Síria, aghók bé bo Israel bápā békem yi. Ayib-hiri ntí eni arəbhe sət chí mbi atú Masidónia békó amik ámpétnsem. ⁴ Bo abhen bákò ne yi babhak Sopáte mmō Pírəs mmu etək Béroa, ne bō Tesalónika bati apay, nò chí Arístakəs ne Sekúndus, ne Gáyəs mmu etək Débe, ne Tímoti, ne bo atú Esia bati apay, nò chí Tíkikəs ne Trofíməs. ⁵ Etaré nókó, bó bāró bhesé * bārók ambi menəŋ bhesé etək Troas. ⁶ Sésət achwínyén etək Filipi, sére koŋo bhə, mpok epā bo Israel ené bret ane kebheŋ yís éfuéré. Sékó anyén anyen ndü manywəp átáy sétəmeri bhə Troas, ne sébhák aré ndu manywəp tándrámt.

Pål akə mmu ane ágú apetnsem ndü nepém

⁷ Ndü nywəp enén mbi ndü sónde, séchókó ne bōnkwó nebhuet amət ndü Nenye Eta. Pål abhōŋ nyaka béró betí. Ékú arem kepi ne bhə kpáte nenti beti. ⁸ Beyä berōŋó bébhak ndü móket ane áchí amfay ane bhesé ne bhó séchémé aré. ⁹ Esakámú amət ane áká nnyén be Yútikəs abhak ndü echíkí ene nyéséket chókó. Móket ane séchí are abhak ndü neŋək eket enen nejwi arat. Ndü Pål árəŋ ambi bégháti bhə menyiŋ ndü erəri mpok, Yútikəs abho memək kenó. Akwén nókó kenó, amok akwén amik nefi. Bápere sep be mámpókó yi agú.

* **20:5** Besə: “Besə” atōŋ be bebho ndü ndōŋ ane, Lukas mmu ásiŋí ekáti ene achem ne boPål.

10 Pól aseɓ ye amik akuri akém yí ne amó ápáy abhene, arem be, “Báké cháy, achí neɓém”. 11 Pól apet ye nsem amfay. Mányie nókó Nenyié Acha, arem kepi ne bho ndü erórí mpok tē nywōp néyí. Arō ye bó arók. 12 Bāsōt esakámu wu bápētnsem anywōp ne yí mbik ne beyá manjāk antí.

Pól akō béfú Troas bérōñ Milétos

13 Séyámbi ndu áchwí senok berōñ Asos. Yimbōñ anaña ati nyaka békó amik. Séré rōñ né nkaysí bé Pól arōbhe temeri bhesé etók Asos ne sénsōt yí aré. 14 Atémérí nókó bhese Asos, achwe nkwo ndu áchwí ane sechi amem ne besé mankem sérók Mitilene. 15 Néyí nókó, sérók séchwōp nechyēnyēn Kios. Népēt néyí nókó, sénók séchwōp Sámōs, ne ndü ntinywōp ségháka Milétos. 16 Pól anánj ati nyaka be sémfuēt kete Efesos, mbonyune abhiki yán nyaka be sēnchōñti mpok atú Esia. Are wēne be mbák Mandem ánkwak, yi ánchwōp Yerúsalem ndü nywōp Epá Pentekōs.

Menyij ebhen Pól aghati bōbati nkwo Efesos ke arō bho

17 Ségháká nókó Milétos, Pól ató Eyōñ be bōbatí nkwo Yesu abhen Efesos mántémérí yi are. 18 Bátémérí nókó yi, aghati bho be, “Bē babhōñ bāriñi ndü nepém ena néchí mpóknekem ane menchí atú Esia bébhō nywōp enén mbi bégháka echōñ. 19 Nchí kē nyaka betik Yesu Acha ne nesepfūmuet nenkem, ne babhese amík eti mamō ane átwō ntá ya ndü bo Israel bápā befyē me ndü esōñori. 20 Bāriñi ndü ntwó ntōñ Eyōñ Mandem ntá beká bho ne nkō nākō beket ne beket nke bhese yēnyij ené ékwáy bekwak bhe. 21 Nde ya batú bo Israel ne abhen bápú bo Israel bé mántiknsem ndü bebá ebhap mánkōñō Mandem ne bé mámbōñ neka ne Acha ywese Yesu Kristo.

22 “Néne, mērōñ Yerúsalem nkúbhé mbō enyū Efōñó Bedyere ányiere me, yēndu mbíkí riñi enyij ené éfákari chōñ ne me aré. 23 Ndíñi chí be Efōñó Bedyere ághati me bé yēntiki nebhuet ane nchwōbhé chōñ bo mámfyé me ekerékenōñ ne mánychye me esōñori. 24 Kē mpú sōt nepém ena mbō enyij. Nchí yán chí be njet tendü ngwenti, nnánjā betik abhen Yesu Acha áchyé mé nkā. Betik ebhō chí béghati Mbok Ndíndí eti berīndu ebhen Mandem ábhōñó ne bo.

25 “Nnánj nkō mbāñ ne mban, ngāti bhe enyū Mandem ábhak ne bo mbō Mfō wap, ne néne ndíñi bé yē mmu yweka amōt apú pere ghó me. 26 Nchí ghati ye bhe echōñ bé mbák mmu yweka amōt arōp ansem aném ebhi amō aya apu are. 27 Ngāti bhé yēntiki enyij ené éyíñi nkaysi Mandem ne yē émōt mbíkí bhese. 28 Kém ká mmuet sayri, mánkem bōnkwo Mandem ankem nkwo sayri. Báké ghākōntik be Mandem asōt manōñ Mōywi akā bō mámbák bōbhi. Ne eti yap ke Efōñó Bedyere ákú mámbak bō batí bhap. 29 Ndíñi bé mpok ndó bhe, chōñ nkwo énychwe nenti eneka, ne épú rō bhe. 30 Mpok átwō ne mpok yō anánj ánkway, mbōk bōnkwo báyibhiri tetep Mandem mándōbhe rem chi barak ane ápōkō bho angure ebhi kpát mánja bakōño Yesu be mándōbhe kōñō chi bho. 31 Sōt ye ka mpok ne báké ghākōntik be nchí ghati nyaka bhe menyij ne babhese amík, njep nākō be batú bēti ne ngósí ndü mamié arát. 32 Néne, nchí fyé bhé amō Mandem ne nchí rō bhe Eyōñ eyi ene étōñ be berīndu ebhi. Eyōñ eyi ékwáy bekā mángó mánséné, ne ekway bechye bhe áfók ané Mandem ábhūrē ntá bō abhen yí ákú mámbák abhi. 33 Mpok nchí ne bhe, mbíkí fyé amík ndü nkáp ane mmu ne yē chí nden ene mmú.

34 Bě babhōŋ bāriŋi bé nkə betik ne amóya ndu bebhōŋ yěntiki enyiŋ ené me ne bo abhen mēkə betik Mandem ne bhə séchəbhe. 35 Ndū mēnyiŋ mēnkem, ntəŋ be be sébhōŋ bekə betik be sēnkwak bo abhen mmuet apu bhə, ne séké ghəkəntik enyiŋ ene Yesu Acha árémé be, ‘Eri ntá mmu ane áchié echa mmu ane ásoŋe sət.’”

36 Pəl ánáná nókó béréŋ enyiŋ ene yi árém, bó mankem báteŋ mánén amik, babho menikmuet. 37 Mankem bábho beđi kebho mámbene nəkə yi ne mándiebhə nəkə yi nekə be, “Ŋnkə sayri.” 38 Enyiŋ ene ékpík éká bo bádi kebho tontó chi ndū yi ághátí bhə be bápú pere ghə yi.

21

Pəl árəŋ Yerusalem

1 Besé ne Pəl séró bəbati nkwo éfesəs. Achwi ápókə bhesé sépé serək téé ségháká ndū etək ene nnyén nekabhə ene bábhiŋi be Kós. Néyí nəkə sérók séchwóp Ródes. Séfú nókó áré sérók ségháka Patara. 2 Árə séghó áchwi áchák ané árəŋ atú Foníshia. Séchwé séré rōŋ. 3 Ségháká nókó nebhuət ane séghə Sáyprəs, séró ye Sáyprəs ebhe awóghə, séfuét bérōŋ ndū mmik Síria. Sérók séchwóp Táya, nebhuət ane bábhiŋó nyaka béfére batu. 4 Séfú amem áchwi sékó sérók etək. Séghó mpay bakoŋo Yesu are, séchókə ne bhə ndū manywop tándramət. Efónó Bedyere akə bo baghati Pəl be ákémə berəŋ Yerusalem. 5 Ke ndū ngwenti mpok ane sechəkə ne bhə, serə bhə berəŋ. Bó mankem, baghoré ne babhakanem ne bo bārók bétik bhesé kpát bāgháka angəkonyén. Besé mankem setep manén amik sēnikmuet, sékáka bati. 6 Sérók ye séchwé amem áchwi, bo bápətnsem bekət ebhap.

7 Séró ye Táya, áchwi ápókə bhesé kpát ségháka Tolemays. Séro

áchwi sékó etək sékáka bakoŋo Yesu abhen bachi are, ne sebhak ne bhə ndū nywəp nemət. 8 Néyí nókó, serə, serək Seséria. Ngati Eyōŋ Mandem amət abhak aré ane aka nnyén be Filip. Abhak mmu amət ndū nkwo bo bati tándramət abhen báyábhé nyaka Yerusalem be mánkwak nəkə bōnto. Sérók sechəkə eket eyi. 9 Filip abhōŋ bəbghəsōŋ bati ánwi. Bó kebhay manem. Mandem áchyé nyaka bhə akap berem mēnyiŋ ebhen yí afyé bó anti. 10 Ené sēnāŋ séchí are ndu mpay manywop, ndemekerinti Mandem amət ane aka nnyén be Agábəs afú atú Judéya atwə aré. 11 Atwó ntá yeŋe asət mgbat ane Pəl agwót amə ne bekek ebhi yimbəŋ arem be, Efónó Bedyere arem be, “Enyune ké bo Israel bāgwət chōŋ mmu ane ábhōŋó mgbat ane awu Yerusalem mámfye yi amə bo abhen bāpu bo Israel.” 12 Séghókó nókó ndak wu, besé bhə sékə nyaka ne yi ne bōnkwo abhen bachi Seséria sēnik Pəl mmuet bé ákérōŋ Yerusalem. 13 Ke Pəl akeme chi be, “Ndaká yí bádi enyune? Bāyem nti ena amem! Menká be mámfye me ekerékenəŋ, ne yě chí newú nkə begu eti Yesu Acha.” 14 Ne ndu sébhíki kwáy bekə yi anjibhiri ntí eni, serə, sérem be, “Embák mbə enyū mbəŋ Mandem Acha áyāŋ.”

15 Manywop ayo áfúéré nókó, sétōŋti mēnyiŋ ebhesə, séfá sebho berəŋ Yerusalem. 16 Mbək bakoŋo Yesu abhen Seséria barək ne bhesé básót bhesé eket Násən mmū Sáyprəs ane sébhōŋó nyaka béchókə eket eyi. Násən áchi nyaka mmu amət ane áyámbi bebhak nkoŋo Yesu.

Pəl arək beghə Jems

17 Mpok séchwóbhé Yerusalem bati bōnkwo abhen bachi áré básót bhesə ne manák. 18 Néyí nəkə Pəl asət bhesé sérək beghə Jems. Bəbati bōnkwo bachak abhen Yerusalem mankem bábhiŋ akə. 19 Pəl akaka

bhó aghati bhó yěntiki enyih ene Mandem ákú nénti bo abhen bápú bo Israel mpok yí ákú betik Mandem nenti nap. ²⁰ Bághókó nókó menyih ebhen yi areme báchye bakak ntá Mandem. Barem ye ntá Pól be, “Manó, wombõh ògho ndü beyá nká bo Israel mánókó Yesu, ne bábhuet befye betan ndu bebhæere bebhé Moses sayri. ²¹ Bo Israel abhen fá Yerúsalem bárem bé òkò òngati nòkò bo Israel mankem abhen báchi amem betok bechak be mámféré ntí ndü bebhé Moses ne be mándò bésyép bõbhap, ne be mándó békõhõ bepih ebhen bachimbi bhap. ²² Chõh sénkú ye ná? Bõ bábhõh chõh beghok be wõ òtwò! ²³ Òbhõh ye beku chi enyih ene séghati wõ. Bõ bati anwi manyie mgbá ne Mandem. ²⁴ Dók ye ne bhõ amem ekerákap be mánsó besí ne Mandem, betõh be nku yap amay. Wombõh chye nkáp ane bõ bábhõhõ bechye ke mámu bati yap. Chõh eyõ énkú yěntiki mmu andihí bé menyih ebhen bárèm òti ye bépú tetep, ne bé òbhùre bebhé Moses. ²⁵ Mbák chi bakõhõ Yesu abhen bápú bo Israel, sétõ bõ bekátí ndu béghati bhó bé báké nyié yěnyih ene báchyé ntá mandem nsé mbõ akap. Ne bé bábhíkí bhõh menyie manõh ne nnya ane manõh ami ábhíkí rõh amik, ne bé báké fyé amõ ndü barak epúsí.”

²⁶ Néyí nókó, Pól asõt ye bõbhõ bati anwi, bó mankem básó besí ne Mandem. Arók ye amem ekerákap Mandem beku bõ bati mándihí kponõhõh nywõp enen nesõ-besí enap ne Mandem némay, ke máchye akap òti yěntiki mmu wap ndü nkwo bhõ bati anwi.

Bákém Pól amem ekerákap Mandem

²⁷ Manywõp tándramõt ane Pól afyé árõp nókó kekwot memay, mbók bo Israel abhen bafu atú Esia

bághó Pól amem ekerákap Mandem. Manyíkisi batí bo be mánkém Pól, ne bákém yi, * ²⁸ mámbik nòkò be, “Bo Israel, kwak ka bhesé! Ghó ká mmu ane ákò antõh nòkò bebéptí menyih òti bo bhesé ne bebhé Moses ne òti ekerákap Mandem ene. Akú kpát néne asõt bõ abhen bápú bo Israel achwe fá amem ekerákap ene ne bhõ. Anyõp Eket Mandem ne épet epu ekeré bedyere!” ²⁹ Bárèm nyaka enyuyõ mbõnyune mánánh nyaka bághõ Pól ne Trofimõs mmu Éfesõs, amem etók. Ekú basõt be Pól achwe amem ekerákap ne yi.

³⁰ Ebyók ékwén ye etók enkem ne bo babhõ bejet mándokò nòkò ndü ekerákap. Bákém Pól baya gbaka gbaka gbaka báfú ne yi batih batiap babhinywõp ekerákap. ³¹ Ne ndu báyanh beway Pól, eyõh érók ntá mungo batemé nenu Rom be, ebyók ékwén amem etók Yerúsalem enkem. ³² Témte wu, asõt batemé nenu ne mbók bõbati bhap básép barók are. Bo bághó nókó yí ndü átwò ne batemé nenu, bábhõt beden Pól. ³³ Mungo batemé nenu akém yi ne achye eyõh bé mámfé yi ne ngem epay. Abhép bhõ be, “Mmü-ne chi agha? Akú yi?” ³⁴ Bõbhõ bábhõ bebik mandem nòkò menyih kekuri kekuri enyu ené mbók bárèm eyap enyu, báchák mándem nòkò eyap. Ebyók eyõ ékú mungo batemé nenu kékem ntí ne nnet ndü ndak ane áfákárí. Aghati bõbhi bé mansõt Pól mándok mamfye amem ebhá batemé nenu. ³⁵ Agháká nókó ndu nkók ane béchwe anywõp, batemé nenu bápókó yi ndü bághó bé beyá bo abhen bachi are babhõ betwõ ne baraká betan. ³⁶ Beyá bõbhõ báre kõhõ yi mándem nòkò be, “Wáy ka yi!”

Pól átãhã mmuet besí eká bhõ

³⁷ Ndu érõbhé kékwot be batemé nenu manchwe amem ebha, Pól abhép mungo wu be, “Étá, chõh

* **21:27** Eghaka nyaka manywõp tándramõt ke mmu ane ányú nku ne Mandem amu ntí ndu básó besí ne Mandem.

ónka bé ngátí wə, ndak-a?” Mũngo wu aghok nəkə ndü yi árèm chí Grik, abhép yi be, “Ŋhíí eyəŋó Grik-é? ³⁸ Pú wə óchí mmu Ijip? Pú wə ke əku bo báguébhé esəŋəri etək ne əku bawəy bho nka enwi bārók ne wə amem baso?” ³⁹ Pəl akeme yi be, “Puyə me. Nchí mmu Israel, mmó etək Tásəs, etək egho ene ebhəŋə menwəp atú Silísha. Nnikmuet, chye me epok ndem kəpí ntá bo abhen.” ⁴⁰ Mũngo wu akaa. Pəl ate ye ndü nkók ane bechwe anywóp asá awə amfay be bo mánkwen kpák. Bákwen nókó kpák, abho ye berem kəpí ne bhə ndü Híbru, eyəŋótək eyap.

22

¹ Pəl arem be, “Botá ne bəmə, Tá ká batú mángok enyih ené mbónó berem ndu bétánə mmuet besí ebheka.”

² Bó bəghók ndü yi árèm chí eyəŋ bo Israel. Mbəŋ akwen chák. Pəl arək ye ambí berem be,

³ “Me, nchí mmu Israel. Nchí mmó Tásəs atú Silísha, ke ngo chí fá Yerúsalem amə ntəŋ ngo ywese, Gamáliel. Ngək ekáti chí anten eyi. Atón me bekoŋo bebhe bachĩmbi bhesé mbə enyü ébhónó bébhak ne nchyé mmuet bekoŋo Mandem mbə be mankem abhen bächí fá echəŋ.

⁴ Nchí chye nyaka nenyok ntá bo abhen bákòŋo Mbi Yesu wu kpát mbək mángu nəkə, ne ríkəmti nəkə baghərə ne babhakanem mámfye nəkə bhó ekerékenəŋ. ⁵ Mũngo bachiakap ne bə echemé bə batí etək bákwəy béte me ntísie bé nchí kə nyaka enyu yo. Ntá yap ke nchi nsət nyaka bekáti ndu berəŋ ntá batí bo Israel abhen Damáskəs. Mbón betəŋ békəmti bakoŋo Yesu aré be mpétnsem Yerúsalem ne bhó mányché bə ntémsí.

*Pəl aghati enyü éfákari ke yi ayib-hiri abhak nkoŋo Yesu
(Bk 9.1-19, 26.12-18)*

⁶ “Ndü nchí rəŋ, ngáká nókó kékwót etək Damáskəs, mbə nkárénká byó ne epay ne ngósí, etantí bediére bífú amfay témchok békwen bekap me, mban agho tontó. ⁷ Ekú nkwen amik ngók eyəŋ ndü érèm ntá ya be, ‘Səl! Səl! Ŋchye me nenyok ndaká yí?’ ⁸ Nkeme be, ‘Acha chí wə agha?’ Eyəŋ ékéme be, ‘Chí me Yesu Mmu Násáret ke óchye nenyok.’ ⁹ Bə abhen nkó ne bhó bəghó nkwo bediére ebhə ke bəke ghók eyəŋó mmu ane árèm kəpí ne me. ¹⁰ Ngók nókó enyih ené eyəŋ eyə éghàti me, ndem be, ‘Acha, óyàŋ me nkə yi?’ Acha arem ntá yá be, ‘Faté dók Damáskəs. Aré, chəŋ mángátí wə yəntiki enyih ené Mandem áyábhe be əbhəŋ beku.’ ¹¹ Etantí bediére ebhə békú nkepere kwáy beghə mban. Bə nkó ne bhó bāróbhe kem me chí ndü awó kpáte ségháka Damáskəs.

¹² “Mmu amət abhak Damáskəs ane aká nnyén bé Ananías. Abhak mmu ane ákòŋo Mandem sayri, mmu ane ábhəre bebhe ebhesé bo Israel, ne mmu bo Israel mankem abhen bächí aré bächye kenókó. ¹³ Ananías atwó ntá ya, ate me nékú mmuet arem be, ‘Manó wa Səl, pet bo beghə mban.’ Témté wu amik ánene me mpet mbo béghə mban. Ngó yé yi. ¹⁴ Arem ntá ya be, ‘Mandem bachĩmbi bhesé ayap wə bé óndíní enyih ene yi atí beku. Ayap wə be óngó ane babhĩŋi be Mmu Chak. Ayap wə be óngók enyih ene éfú yi anyu. ¹⁵ Ayap wə ne ntí bé chəŋ ómbak ntísie aywi ndu béghàti yəntiki mmu menyih ebhén óghó ne ebhen əghoko. ¹⁶ Ŋképere chəŋti ye mpok. Faté mánjwítí wə, óndə Mandem anso bebú bhe, əmbĩŋi nəkə nnyén Acha.’

Pəl árèm ndü Yesu átó yi ntá abhen bápú bo Israel

¹⁷ “Mpet nókó nsem Yerúsalem, ewak émót ndü nchí nnikmuet amem ekerákap, ngó kenó amik antifu.

18 Ngó Yesu Acha téé ndü ághàti me be, ‘Kù ayak dš Yerúsalem. Bš abhen fá bápú noko chəŋ enyiyi ene óghàti bhó řti ya.’ 19 Nkeme yi be, ‘Acha, bš babhəŋ báriŋi sayri be nchí rəŋ nyaka yěntiki ekeré neníkímæti bo Israel nkə nəkə be mánkémťi bo abhen mánóko wə, ne manden, mámfye nəkə mbək yap ekerékenəŋ. 20 Ne mpok baway Stífin ntísie aywe, mbak aré nkwo téé, mbabheri nəkə nden bo abhen bátémťi yí ne batay baway. Nka bé mángwáy yi.’ 21 Ke Acha aghati me be, ‘Fá Yerúsalem dók mbə enyü ngátí wə. Dók mbənyune nchí tó wə nekə nesie ntá bo abhen bápú bo Israel.’”

22 Ndü Pól árəm menyiyi ebhen beyá bo abhen bachi aré bátá batú mángoko nəkə sayri. Ke netaka yí átáká bo Israel beyá bəbhə bábho bebik ne eyəŋ etaŋatan be, “Naŋá ká yí, apú mmú ábhák nepém.”

23 Ndü bábik, bábhó befok nden eyap nkwo ne báre toko mfok mántak nəkə amfay. 24 Mmü ntí batemé nenu Rom ághó nókó nə achye eyəŋ be batemé nenu mansət Pól manchwe ne yí amem ebhá eyap. Aghati bə manden yi ne ékpá beka yí ángátí bhó enyiyi ene yí aká ke bo Israel béré bé nti ne yí kpát mámbiki nəkə enyuyə. 25 Bágwót nókó yí ndu bəden, Pól abhép münti batemé nenu amət ane achi aré tee be, “Ebhé échyé wə betan bé óndém mándén mmu Rom ene bábhiki re yiyi mbəŋ manyé ayi mángó bé akə enyiyi?”

26 Münti batemé nenu wu ághókó nókó nó afa arək ntá mungo batemé nenu arem be, “Jyàn beka nə yi? Mmü-ne abhəŋ betan mbə mmu Rom. Jbhé mándén yí?” 27 Mungo batemé nenu ághókó nókó nə, arək abhép Pól be, “Ghatí mé, əchí mmu Rom tetebhe?” Pól aka be, “Nchí mmu Rom.” 28 Münti batemé nenu wu arem ntá Pól be, “Nchóŋťi beyá nkáp ke báchyé me betan mbə mmu

Rom”, Pól akeme yí be, “Ke me Pól nchí mmu Rom te nebhé ena.” 29 Éká batemé nenu abhen bábhəŋ bebhep yí menyiyi báfere yi amə témťé, bš keperə bhép yi yěnyiyi. Becháy békém mungo batemé nenu nkwo mpok yí áriŋi bé Pól mmu yí aká bákémé báfye ngem amə chí mmu Rom.

Pól ate besí echemé bəbati etək

30 Mungo batemé nenu are yán bəriŋi mbəŋ enyiyi ene bo Israel bərəm bé Pól akə. Néyí nókó, arem ye be mámféré Pól ngem amə. Achye eyəŋ bé bəbati bachiäkap ne bəbati etək mankem márchókó mánjijí ndaká Pól. Báchókó nókó achye eyəŋ básət Pól bakə yi ate besí bhap.

23

1 Pól atep bš amík amæet arem be, “Bšma, mpoknkem ane nchí besí Mandem ne kpatě echəŋ nti ena nechi amem pépép.” 2 Mpok yi areme nə, Ananías mungo bachiäkap Mandem, achye eyəŋ be bo abhen bachi kekwoť ne Pól mándep nnyu yi. 3 Pól arem be, “Wə ebhókóri nkok ane bawati ne mbi pépép be bo báké riŋi! Chəŋ Mandem andep wə. Jchókó afo bésət ebhé óntan me, ne řrəm be mándep me ené ebhé ebhiki chye wə betan ebhó? .” 4 Bo abhen báté kékwoť ne Pól bábhep yi be, “Jšəkəti mungo bachiäkap Mandem-e?” 5 Pól akeme be, “Bšma, mbíki riŋi mbə be chí mungo bachiäkap. Ékátí Mandem éřəm be, ‘Jkéréem ebúbə řti münti bəbhe.’”

6 Pól aghə nəkə be mbək bš bati bhə bachi chí bənkwo Sádusi ne be báchak babhak bənkwo Fárisi, abik besí bš echeme arem be, “Bšma, nchí múnkwə Fárisi ne mmš bənkwo Fárisi. Nté fá acha manyé chí ndu nnókó bé chəŋ Mandem ankə bawú mámpetnsem ndu nepém.” 7 Arem nəkə nə, epáťi ékwén nénti bənkwo Fárisi ne bənkwo Sádusi ne echeme ékóre. 8 Éfákári nyaka enyu yə mbənyune

bõnkwə Sádusi bárəm be bawú bápú kway bepetnsem ndü nepém, ne be bəángel bápú, ne yěnyin epu ene bábhini be befoŋə. Ke bõnkwə Fárisi mánoko be chəŋ bawú mámpetnsem ndü nepém, ne be bəángel bachi ne befóŋə nkwo bechi. ⁹ Ere mé ebyək ékwén, mbək batəŋ ebhé Mandem abhen báchi bõnkwə Fárisi báfate báre rem ne eyəŋ etanatan be, “Sébhíki ghó yě ebépti enyih ene mmü-ne áká. Ngufú efóŋə ke éghátí yí enyih ne ngufu ángel ke árémé kepí ne yí!” ¹⁰ Bétáná béyá béchá, erəp chi békem bati ne amə. Ekə müngo batemé nenu abhóŋ becháy be bákway bedakati Pól. Achye ye eyəŋ be batemé nenu bhi mánsep mámfóŋə Pól ntá bõbhə mándək amem ebhá batemé nenu ne yí.

¹¹ Egháká nókó ne beti Yesu Acha atwó ate nepakáməet Pól arem ntá yí be, “Ŷké chay! Nkúbhé mbə enyu órémé éti eya fá Yerúsalem, əbhəŋ békə enyuyə amem etək Rom nkwó.”

Bõ Ju bate eyu beway Pól

¹² Néyi nókó, mbək bo Israel bákém echeme báte eyu beway Pól. Mányú nku be bapu nyie nenye ne yěnyin bápú nyu kpáte mangway yí. ¹³ Mpəy bo abhen mányú nku yə báchá besa bépay. ¹⁴ Barək ntá bõbatí bachiákap Mandem ne bõbati etək baghati bhə be, “Sényü nku, séyíki mməet bé sépú nyie ne sépú nyú yěnyih te séngway Pól. ¹⁵ Bě ne nkwo Echémé bõ batí etək tó ye ka eyəŋ ntá müngo batemé nenu bé ántó Pól ntá ye ka mbə be báyan beghok eyəŋə manyé eyi sayri. Mbák émfákári nó, chəŋ séngway yí ambi.”

¹⁶ Mmüfu aghók éti nekatínet enə. Abhak mmə manə Pól. Afa arək amem ebhá batemé nenu aghati Pól. ¹⁷ Pól abhini münti batemé nenu amət aghati yí be, “Sət esakámu ané dók ntá müngo ne yí. Abhəŋ

enyih béghátí yí.” ¹⁸ Münti wu asət yí arək ntá müngo wap arem be, “Pól mükənəŋ abhiní me arem bé nsət esakámu ané ntwó ntá ye ne yí mbənyune abhəŋ enyih béghátí wə.” ¹⁹ Müngo batemé nenu akém yí ndu awó aya bárək ansem, abhép yí ansem ansem be, “Ntiki ndak óyan beghati me?” ²⁰ Akeme yí be, “Bõbatí bo Israel báte eyu be mángátí wə ónsət Pól ənsep ne yí ndu echémé bataná manyé egho mbure mbə be báyan chí bérini ndaka ywi sayri. ²¹ Ke kéka ne bhó. Bõ bhap bábhésé ambi mánəŋ be mankem yí mangway. Bácha batí besa bepəy. Ne manyü nku bé yěnyin bápú nyie ne yěnyin bápú nyú kpáte mángwáy yí. Mánəŋ batonŋi mməet, barəbhe noŋ chí bé óntó Pól antwə.” ²² Müngo batemé nenu aya yí batú be, “Dók, ke kékə yě mmu andini bé əghátí me ndak ane.”

Bátó Pól Seséria ntá góbhano Félíks

²³ Müngo batemé nenu abhini ye bõ batí batemé nenu bhi bapay aghati bhə be, “Sət ka batemé nenu batí besa byo, bõ batí besa bérát nsem byo abhen bákə ne mpəŋndík, ne batemé bakəŋ besa byó. Tonŋi ká mməet bésət Pól ndu nkarenka nənənamət beti ebhen echəŋ, mándók Seséria ne yí. ²⁴ Chiě mpəŋndík ene Pól ákə ne yó. Ne kə Pól áchwóp dok ntá góbhano Félíks ené yěnyin ebhiki fakari ne yí.” ²⁵ Arém nókó nó, asin ekáti ené érəm be,

²⁶ “Me Klaudios Lísias ke nchi sin ekáti ene ntá eta ye se góbhano Félíks. Eta, nchi to wə bakak. ²⁷ Bo Israel bakem mmu wu báre yan beway yí. Ngók nókó bé yí abhəŋ betan etək Rom mbə mómik, nsət batemé nenu bha ndək mféré yí amó yap. ²⁸ Nsət yí ndək ndu áchá manyé agho wap bérini ndak ane yí akə. ²⁹ Aré, ngó bé abhiki kə

yěnyij ené éyàn be mángwáy yí, ne yě chí ene ékù mámfye yi amem ekerékenəŋ. Báre rem chi barak ane ayinjí bebhé bhap. ³⁰ Ne mmúfu ághátí nókó me ansem ansem bé bo Israel báte eyu beway yi, témté wu ndem bé mbəŋ beto yi ntá ye. Ngátí bo abhen bábháré yí ndak amuet be mántwó ntá ye mangati wə ndak ane yi áká.”

³¹ Batemé nenu bákə mbə enyu mungo wap ághátí bhó. Básót Pól beŋí bhə bārək ne yi kpát bāgháka Antipatris. ³² Néyí nókó, batemé nenu abhen bákó chi ne bekak bápətnsem amem ebhá. Báró abhen bákó amfay mpəŋndík mándók Seséria ne Pól. ³³ Bāgháká nókó Seséria, bāchye ekáti ntá góbbhanə, bārə Pól amə yi. ³⁴ Apáy nókó ekáti yə, abhep Pól be, “Ayě atú etək chi ane?” Pól akeme yí be, “Silísha.” Aghókó nókó nə, ³⁵ arem ntá Pól be, “Bo abhen bábhónjə ndak ne wə mánánj mántwó, chəŋ ngók nnyé ene.” Achye ye eyəŋ bé mámfyé yi anywóp amem áchá ane góbbhanə, mámbaheri nəkə yi. Achá wu chi ane Hérəd áté nyaka.

24

Básót nnyé Pól ntá Félíks

¹ Efuéré nókó manywəp átay, mungo bachiákap Mandem ane áká nnyén bé Ananías asep arək Siséria ne mbək bəbatí etək, ne ntaŋanyu amət ane áká nnyén bé Tetúləs. Bāchwóbbhé nókó besí góbbhanə Félíks, babho bebhat Pól barak amuet. ² Bábhinjí Pól, achwe anywóp. Tetúləs abho béréŋm éti yi ntá góbbhanə be,

“Éta! Éti ye kpák achi fá etək eyese ndü eróri mpok, ne éti nekə ywe ane ndáindí, egúpsí échí etək. ³ Enyu ené ókə menyij ebhen ne yéntiki ebhak ené ókə bhó, séka bhə ne sékáka wə. ⁴ Mbíkí yaŋ béchəŋti mpok aye tontó, nchí ník chi mmuet be ónsébbhé ntí ené amík óngók

mbinjí ndak ané sébhónjə beghati wə. ⁵ Séghə bé mmü-ne chí nchye esəŋəri ane tónj séngə ne nyəŋ-ndak ndü nkwo bo Israel mbəŋ enkem. Achí nkwo munti ndü eká bhə abhen bábhinjí be bo Násáret. ⁶ Akə kpát are yán beghəp ebyək amem ekerákap awu Yerúsalem, ke sékém nó yi. [Mbá sétəŋ yi bekoŋə ebhé, ⁷ ke Lísias mungo batemé nenu atwó afəŋə yí amə yeŋe ne betəŋ, ⁸ yí bé bo abhen bábhónjə ndak ne yi mántwó ntá ye.] Mbák wəmbəŋ óndém kepí ne yi, chəŋ óndinjí be yéntiki enyij ene sérəm be yi áká échí tetep.” ⁹ Tetúləs árém nókó nó, bo Israel bāchém ne yí báká be yéntiki enyij ene yi árémé bé Pól áká echí tetep.

Pól ataŋa mmuet besí Félíks

¹⁰ Góbbhanə atónj ye ne awə be Pól andem kepí. Pól abho berem be,

“Ngə bé ónánj ótaŋ manyé amem etək ene ndü beyə mamie, ne mbəŋ manák bétánjə mmuet besí bhe. ¹¹ Mbák ómbép, chəŋ wəmbəŋ óndinjí be ebhíkí cha manywəp byo ne apay ené ndónj Yerúsalem ndu bechye Mandem kenókó. ¹² Ne bo Israel bábhiki ghə me ndü nchí kem epáítí ne yě mmu amem ekerákap Mandem, bábhíkí ghə me ndü nchí nyikisi batí-bho be máchye esəŋəri amem ekeré nenikímmuetí ne yě chí ndü nebhuet achak amem etək. ¹³ Ne bápú kwáy betəŋ kponoroŋ bé nkə menyij ebhen bábhát né me amuet. ¹⁴ Ke nká enyij émot besí bhe kponoroŋ. Nchí koŋə Mbi ané bo Israel bārəm be abhəŋ bekwéné ndu nchí níkmmuet nchyé nəkə kenókó ntá Mandem bāchímbi abhesə. Ne nnókó yéntiki enyij ene bebhé Moses béyən senkə ne yě chí ebhen bechi amem basinjí baremé kepinti. ¹⁵ Mbákánti ne Mandem enyumót mbə bhó, bé ewak émot chəŋ yí ankə bawú mankem abhen bāchí chak besí bhi ne abhen bapu mámpətnsem ndü nepém. ¹⁶ Éti yə ke nchí kə yéntiki enyij bé ntí

ena némbák pépép ne Mandem, némbak pépép ne bo.

¹⁷ “Nnán ntat nyaka mpäy mamié kerón Yerúsalem. Ndak ye aré ne nkáp béchyé nekwak ntá bachébhébo etok eya, ne béchyé akap ntá Mandem. ¹⁸ Ené nchí Yerúsalem ndu batí barak ayó ápáy ké bághó me amem ekerákap. Bághó me ndü nchí nanja beku mbó enyu ebhé Moses érem bé mmu ankú beso besí ne Mandem. Eká bho épú nyaka are ne me, ne yé chi ebyak. ¹⁹ Ke mbak bo Israel abhen báfú atú Esia bábhak aré. Bó babhón bétwó fá mántebhe me besí bhe mbák bághó be nkú ebéptí enyín. ²⁰ Mbák épú nó, bép bo abhen bachi fá téé, be bó babhón mandem bekwéné ebhen baghó ebhe eya mpok ntée amem echemé bóbati etok. ²¹ Bábhiki bhón enyín ene bárèm be nkú, ebhiki fuet chi enyín émot ene mbíkí ndem mpok ntée nenti enap be, ‘Chón bawú mámpetnsem ndü nepém.’”

²² Féliks arínj nyaka sayri éti Mbi Yesu Acha. Eká ághókó nókó enyín Pól areme, ábhéré manyé, arem ntá bo Israel bé Lísias mungo batemé nenu ántwó chón mkpót nnyé eneká enen. ²³ Achye ye eyón ntá münti batemé nenu bé ámfyé Pól anywóp, mambabheri nókó yi, ke ámbón ngangan mandú. Ne be báké kan mamæere bhi berón beghó yi ne bechye yi nekwak.

Féliks abhære nyé Pól ndü mamié ápáy

²⁴ Efuéré nókó mpäy manywóp, Féliks ne ngóre aywí Drusila batwó. Drusila abhak mmu Israel. Bato mmu be ambijnj Pól. Atwó nókó, bátá batu bare ghok ndu yi árem enyü mmu ákway bebhón neka ne Yesu Kristo. ²⁵ Ndü Pól ákém epáítí andeme nókó enyü mmu ákway bebhak chak besí Mandem ne enyü mmu ákway békém mmæet be áké kú bebú, ne éti nywóp enen Mandem ábhónj betan yéntiki mmu, becháy

békém Féliks, arem be, “Dók kpík, nnan mbón épók chón mpet mbijnj wó.” ²⁶ Arém nókó nó, abhaka nti be ngufú chón Pól anchye yí besón. Ekú are bhijnj yí mpok ne mpok andem nókó kepí ne yi. ²⁷ Are kú enyu eyó ndü mamié ápáy kpáté Pósiós Féstos ásót épók eyi mbó góbhanó. Ndu Féliks ayan bo Israel mámbón manjá ne yi, aró Pól ekerékenón.

25

Pól arem be mánten nyé eni ambi ntá Mfó Rom

¹ Féstos arók Seséria bébhó betik mbó góbhanó atú Judéya. Efuere nókó manywóp arat, afa akó Yerúsalem. ² Aré, bóbati bachiákap ne maném bo Israel barok batemeri Féstos babho bebhat Pól barak amæet. Ne manik Féstos mmæet be, ³ ankwak bó beku manto Pól Yerúsalem. Mánan bati nyaka be bo mámbésé ambi mankem yi mangway. ⁴ Féstos aghati bhó be, “Pól achí ekerékenón amem etok Seséria ne mbón nkaysi berón aré mandú mpok. ⁵ Bóbati bhéka mánkónj me Seséria ne mbák yi abhón bekwéné chón mándem besí ebha aré.”

⁶ Féstos abhak ne bhó mbó manywóp ánen ne byó. Apet ye nsem Seséria. Néyi nókó, achókó ndü enókó manyé eyi, achye eyón bé mánsót Pól mántwó ne yí. ⁷ Bátwó nókó ne yí bo Israel abhen báfú Yerúsalem bákáp yí báfyé nenti mándeme nókó bé Pól áká beyá bebéptí menyín. Yé nó, bó kekway betón kponorón menyín ebhen bó bárèm bé yí aká. ⁸ Pól abho bétánja mmæet andem nókó be, “Bekwéné bépú ne me wáwák beyijnj ebhé bo Israel ne ebhé ekerákap ne yéchi ebhé Mfó Rom.” ⁹ Féstos áyan nyaka bo Israel mankón yi. Eká abhæp Pól be, “Ókón béko Yerúsalem bé ntán ndak ane are?” ¹⁰ Pól akeme be, “Nchí fá amem acha manyé Mfó Rom, ne fá ke bábhónj bétán nyé

eneñ. Wəmbəñ ərĩñĩ be mbíkĩ ka bo Israel bebə. ¹¹ Mbák nkwen ebhé ne nka enyĩñ ené éyàn be mángwáy me nká newú. Ke tēndu barak ané bó bábhàt me amuet apú tetep, yé mmú apú kwáy befyə me amó yap. Nyé ena nébhəñ bérəñ ntá Mfə Rom.” ¹² Festos ághókó nókó enyĩñ Pəl árémé, abhiñĩ batanǎ manyé abhi bārém kepi. Aghati ye Pəl be, “Ƴrem bé nyé ene néndók ntá Mfə Rom, ne chəñ óndək ntá Mfə Rom.”

Pəl ate besí Agripa ne Benis

¹³ Ƴfuéré nókó mpǎy manywəp, Mfə Agripa ne mómayi ane ngoré Benis bārók Seséria ndu békaka Festos. ¹⁴ Bátát nókó áré mpǎy manywəp, Festos aghati Mfə Agripa ɛti nyé Pəl be, “Mmúfú achí fá ane Féliks arə ekerékenəñ. ¹⁵ Ne mpok nchí Yerúsalem, bə batí bachiákap ne bə batí etək bārə bhat yí barak amuet ne bārə yǎñ be menchyé eyəñ mángwáy yi. ¹⁶ Ke nkeme bhó be epĩñĩ bə Rom ébhíkĩ ka be mángwáy mmu ené babhikire tan yi. Mmu abhəñ bété besí ne besí ne bo abhen bátí yí anchyə eyi eyəñó manyé. ¹⁷ Bátwó nókó ye fá, mbíkĩ chəñti mpok. Néyí, nchyé eyəñ be mánsót mmú wu mantwə ndu acha manyé ne yi. ¹⁸ Mpok bo abhen bábháré yi barak amuet báfáté, bóke rem ye ndak abábə mbə ane nkaysi be bə bakway berem be yi aka. ¹⁹ Bārə kém chi epúfí ne yí ɛti baraká Mandem ayap ne ɛti mmu ane áká nnyén bé Yesu ane ánəñ ágú, ke Pəl ərēm bé achi nepém. ²⁰ Ngó nókó bé mbíkĩ riñĩ enyũ mǎkwáy beka be mbəñ nejwimem ndu barak ane, mbép Pəl mbák yi akəñ berəñ Yerúsalem be mántəñ nnyé eni aré. ²¹ Ke Pəl keka. Ate chí bé mambabheri nəkə yi kpate Mfə Rom antəñ nyé eni. Nchyé eyəñ be mambabheri nəkə yi kpate mpok ane métó yi ntá Mfə Rom.” ²² Mfə Agripa arem ntá yi be, “Chəñ mambəñ nkəñ beghok ne batú enyĩñ

ene yi árəm.” Festos akeme yi be, “Chəñ óngok yi mbúré.”

²³ Néyí nókó ye, Mfə Agripa ne mómayi Benis bārək amem achá-etək ne beyá kenókó, báchwé ne bəbati batemé nenu ne manem bə etək. Festos achyə ye eyəñ bé batemé nenu mánsót Pəl mántwə ne yi. ²⁴ Bátwó nókó ne yi, Festos arem be, “Mfə Agripa ne be mankem abhen báchí fá ne bhese, ghó mmúré. Bo Israel mankem abhen Yerúsalem ne abhen fá Seséria bátwə ntá ya mpoknkem, mámbik nəkə be, ‘Apú mmu ane bārə be ámbák nepém.’ ²⁵ Ke mbíkĩ ghó nyaka enyĩñ ené yi áká be mangway yi, ne tēndu yimbəñ árémé be manyé ayi abhəñ bérəñ ntá Mfə Rom, nka ne yi. ²⁶ Yé nə, mbíkĩ bhəñ esáyri enyĩñ besĩñ ntá Mfə Rom ɛti yi. Ƴtiyə ke ntwó ne yí besí ebheka, ne sayri sayri, besí ebhe, Mfə Agripa! Ntwə ne yi be sənjĩñĩ nyé eni enyu ené nchí kway bebhəñ enyĩñ ene mésĩñ. ²⁷ Mbíkĩ kaysi bé échí sayri bétó mükənəñ ntá Mfə Rom nkerem mbəñ enyĩñ ene yi áká.”

26

Pəl átəñə mmuet besí Mfə Agripa

¹ Festos ánəñá nókó enyĩñ ene yi árəm, Agripa arem be, “Pəl, mbák əbhəñ enyĩñ bérəm ndu bétəñá mmuet, dem séngók.” Pəl abho ye bétəñə mmuet, antəñ nəkə ne awó be,

² “Mfə Agripa, nkáysí bé eri echa be nté besí ebhe echəñ ndu bétəñə mmuet ndú barak ané bo Israel bábhàt me amuet. ³ Ƴri sayri be mbəñ mfə arĩñĩ bepĩñĩ bo Israel menkem ne menyũ menyĩñ ebhen bétwə bhə ne ákóré. Nchí nik ye wə mmuet bé ónkəpnti óngók enyĩñ ene méréñ.

⁴ “Bo Israel mankem bārĩñĩ me te kəmbó eka. Ngo chí ne bəbhə ne amem etək Yerúsalem. ⁵ Bó bārĩñĩ sayri ndú erórĩ mpok bé nchí nyaka

ndü nkwo bõ Farisi abhen báfyè betan tontó ndü baraká Mandem. Mbákambép bhõ chõj mánngati bhe enyúmat mbák báyan berem tetep ane báriji. ⁶ Nté fá echõj bätàn me chí mbõnyune mbákánti ndü bariep amen Mandem afyé nyaka ntá bachĩmbi abhesẽ. ⁷ Chí nkúbhẽ bariep amen maneréket yesé byo ne apay babhaka nti aré bé chõj amfú kponõron ndü mánikmuet mánchye nõkõ Mandem kenókó beti ne ngósí. Mfõ, mbõj esõjõri ne bo Israel echõj chí ãti mbákánti ndü bariep amõ. ⁸ Ndaká yí ebemuet ntá yẽchi mmũ yweka amõt menoko be Mandem ákway beka bawú mampetnsem ndü nepém?

⁹ “Membõj ngõ nyaka be, échí epók eya beka yẽntiki enyij ndu menu ne bo abhen mánókó nnyén Yesu mmu Násáret. ¹⁰ Ne nkú nõ amem etók Yerúsalem. Bõ-batí bachiákap báchyé me betan béfyé bo Mandem amem ekerékenõj. Ne mpok ane bárémé be mánngwáy bhõ, nka be mánngwáy. ¹¹ Mpok ne mpok, nchí rõj nyaka ndü bekeré nenikimuet menkem nchyé nõkõ bhõ ntémsi beka bõ mandem ebúbũ ãti Yesu. Mbõj beyã bebenti ne bhõ kpát ndak nõkõ betók bo báchák ndu béchyé bhõ nenyok aré.

Põl aghati enyũ ífákári ke yi ábhák nkojõ Yesu

(Bk 9.1-19, 22.6-16)

¹² “Ewak émõt, nde rõj Damáskõs ne bekatí ebhén nsóre nta bõ batí bachiákap bechye me betan be ndók nkémtí bhõ. ¹³ Mfõ, ndu nchí rõj, bégháka néntí ngósí, bediéré ebhen béchá ebhen nnyómok béfú amfay békwén bekap me ne bo abhen mékõ ne bhõ. ¹⁴ Besé mankem sékwénti amik. Témté wu, ngók eyõj ené èrèm ndü eyõjótók Hibru be, ‘Sõl, Sõl, ndaká yí óchyè me nenyok? Okáysí bé ðkwáy ménú ne me? Mbák ónsót ekak õndep setárébhé wõ ke óghòk bebe.’ ¹⁵ Mbép bé, ‘Acha chí

wõ agha?’ Acha akeme me be, ‘Me Yesu ké óchyè nõ nenyok. ¹⁶ Ke faté. Mbésí wõ besí ndu beyap wõ ómbák mubetok awa. Chõj ómbak ntísie wa, óngati nõkõ bo menyij ebhen óghõ fá ambi echõj, ne ebhén métõj chõj wõ ansem mpok. ¹⁷ Chõj mbak ekuti eye mpoknkem, ne bõbhẽ bápú kway beka wõ yẽnyij, ne yẽ chí bo abhen bápú bo Israel. Nchí to wõ ntá yap néne. ¹⁸ Métõ wõ õndak ónéé bõ amik be mándõ ejuri mankojõ bediéré, ne be mamfu ndu betan Satan, mánkojõ Mandem enyu ene Mandem áfõjõri bhõ bebú ebhap, anka mámbak ndu nkwo bo abhen yí ákú bachi nyánã mbõnyune babhõj neka ne me.’

Põl arèm ãti betik ebhi

¹⁹ “Mfõ Agripa, ndü Yesu áfú amfay atwõ ntá ya ndu kenó amik antifú, mbõj ye nyaka békõjõ eyõj eyi. ²⁰ Eká mbo béghátí Eyõj Mandem etók Damáskõs, ne nõkõ ndak nõkõ Yerúsalem, ne atú Judéya ankem, ke nde rõj ntá abhen bápú bo Israel nkwo, bé bõ mántiknsem ndü bebú bhap mámpetnsem ntá Mandem ne mámbõ beka menyij ebhén bétõj bé bõ bátiknsem ndü bebú bhap. ²¹ Eyõ ke eká bo Israel bákém me amem ekerákap Mandem, ne béré yan béwáy me. ²² Kpátẽ echõj Mandem ke ákwák me, ne ákú bé nté fá ndém ntá bõ mankem, maném bho ne ndéndémé bho, nkúbhẽ enyij ene baremé kepinti bárémé nyaka ne Moses arèm bé chõj émfakari. ²³ Nõ chi enyij bárémé be Mpeme Mandem afyé nyaka bariep be áto abhõj beghõ esõjõri angú, ne ambak mmũ mbi bepétnsem ndü nepém angati bo Israel ne abhen bápú bo Israel ãti erónõ ene échyè nepém.”

²⁴ Ené Põl ábhuet bétãja mmuet enyu yõ, Festõs abik arem be, “Põl, ebhókórí ékem wõ! Beyã ekátí beka ebhókórí ékem wõ!” ²⁵ Ke Põl akeme be, “Èta, wo mmu kenókó eke

keya kecha, mpú bhokori! Menyiy ebhén méré̄m bechi tetep. ²⁶ Mfó árínjí menyiy ebhen menkem, ɛti yə kě nchí ghati wə menyiy ebhen nkebhón becháy. Ndíńjí bé ndu menyiy ebhen menkem ené ébhésé wə ɛpú, mbənyune yěnyiy ébhiki fakari bhésé bhésé. ²⁷ Mfó Agripa, pú ɔnókó enyiy baremé kepinti básínjí? Ndíńjí bé ɔnókó!” ²⁸ Mfó Agripa akeme be, “Pól, ɔkáyśi bé ndú mómbinjí mpok ane kě ɔkwáy beka me mbak mŭnkwə Kristo?”

²⁹ Pól akeme yi be, “Yě chí ndú mandú mpok yě ndú eróri mpok, nenikimuet ena ntá Mandem chí be ékébhak chí ndiere wə, ke be yěntiki mmu achák ane áchí fá echə́n ághòk me, ámbák mbə me ebhikifuet chí bebhak ne ngem amó mbə me.”

³⁰ Afó ke Mfó Agripa, ne góbhano Festos, ne Benis manə Mfó Agripa, ne bō mankem abhen báchí chókó ne bhó báfaté. ³¹ Báfú nókó, bare rem ne bati be, “Mmŭ-ne abhíkí kə yěnyiy ené éyan be mángwáy yí ne yě chí befyə yi ekerékenə.”

³² Ne Mfó Agripa arem ntá Festos be, “Mbə abhíkí rem be mánten manyé yi ntá Mfó Rom, mbə séró yi arə.”

27

Batemé nenu bárók Rom ne Pól

¹ Barem be sensot * áchwí sendək Itali. Bəsot ye Pól ne mbək bōkenə́n báchyé ntá Julios münti eká batemé nenu ene babhĩnı be eká batemé nenu Mfó Rom. ² Sérók séchwé áchwí ane áfú Adramatium. Abhón nyaka bétéme ndú yěntiki nechyěnyen atú Esia. Séfá séré rón. Arístakos mmu Masidónia wu áfú Tesalónika abhak ne bhésé. ³ Néyí nókó, sétéme ndú nechyə Sídon. Júlios atón Pól berĩnti. Arə Pól ánkó etək, ángó mamuere bhi be mánkwák yí ne menyiy ebhén bekwáy békwák yi. ⁴ Etare nəkə

sépét séchwé áchwí séré rón. Mbúép atanatan abhó bífú bhésé ambi. Éká, ségháká nókó kékwót Sáypros, etək ené échí néntí nnyen, séróbhe nók sémfuet nəkə chí ebhē ené échí tii. ⁵ Sénók sépé manyu ndú ebhe ene éyĩnı atú Silisha ne Pamfilia sétéme etək Míra ndú atú Lúcia. ⁶ Aré ndú nechyə Míra, münti batemé nenu aghó áchwí ane áfú Aleksándriya, etək Ijip, arə́n Itali. Afere bhésé ndú ayésé áchwí afyé amem awu. ⁷ Séré nók sendəkə nəkə petii ndú mpáy manywəp. Sébhón beyá esə́nı ke séchwəp kékwót ne Kinídəs. Mbúép atanatan keka sendək ambi. Sémákóri séróbhe nók sémfuere nəkə chí ebhē Kret ené nnyen néchí tí, kékwót ne njie Salmóné. ⁸ Babhuép áchyé bhese beyá esə́nı, séré rón peti peti, sémfuere nəkə ebhē Kret eyə kpát séchwəp ndú nebhuet ane bábhĩnı bé Erití Nechyěnyen, kékwót ne etək Lásea.

⁹ Sénə́n séchónı nyaka beyá mpok ne beko ndu achwĩnyen erəp chí ndak ané nepém ne newú mbənyune Epá Nefonı́rı Beba enə́n efuet nyaka ne mpok babhuép atanatan akwáy. ɛti yə, Pól achyē bhə manie be, ¹⁰ “Bəta, ngə bé mbák sendək ambi ne nekə eneń chə́n esə́nı ɛmfú, beyá ménémé mémbak, puyé ndiere ne áchwí ne batu, ke ne bapém ayese nkwo.” ¹¹ Ke münti batemé nenu afyé ntı ndú enyiy ene mŭngo bakə betik amem áchwí ne mmŭ ane ábhón áchwí bárəm echa ené Pól arəm. ¹² Nechyě nyen enén bábhĩnı bé Erití Nechyěnyen néchí nyaka ranáranə kebhak sayri bé sənchókó aré sənónı mpok ane mbúép atanatan ane anu mpok mbanı ákwèn ámay. Éká beyá bo abhen bákə betik amem áchwí báre yán mbi bérón Foiniks. Foiniks abhak nechyěnyen Kret enen áchwí ate aré becháy ti, ye chí

* 27:1 “Sensot”, “Sendək”: Beyə́n ebhen bétə́n be Lukas apət achi ne Pól.

ndü mpok yə.

Mbúép atañatañ átéméri bhə anyén

¹³ Ebhíkí tat, mandú mbúép abho béfók béfú ebhe manyu ne bo bakaysi be chəñ menyiñ mémbak sayri. Báya ye ndo báfère anyén, babho menok berəñ ambi mámfæere nəkə nekə nnyén. ¹⁴ Ke ébhíkí tat, mbúép atañatañ ane átwò ne beyä mpérényen abho menu, béfú atú etək ane mmok, áfù are. Bábhiñi nyaka mbúép wu be Mbúép Nət-Is bekoño atú ane wu áfù. †

¹⁵ Ne mpok mbúép ädep áchwí, sékepere kway ménok berəñ tebhe tebhe ne mbúép. Sékpík séró be wu ámpókó áchwí. ¹⁶ Sérók sére fæet chi ansem mókpəkó mmik ane ate nnyén. Aka nnyén be Kaúda. Mmiki yə achét mbúép mandú. Eyə ékwák bhese, senu sɛya áchwí niñiniñi ane achi anet áchwí be áké rakati ansem áchwí. ¹⁷ Sésót manik ségwót áchwí wu amfay ane sechi amem ndəñ ne ndəñ enyu ené ápú kwáy bédákati áyák. Bakä-betik amem áchwí bərə cháy be chəñ áchwí ándək ampañ ndü šsiép ene échi ndü ebhók manyu ene etək Sitis. Éká báfère ndo mámése anyén, bé, ndü áchwí áyá wu, mbúép áképere pəkó wu tontó. Bákú nókó nó, bərə mbúép árbhe wu pəkó áchwí. ¹⁸ Ndu mbúép atañatañ ádep áchwí ywese, are janari mbə be áyañ bebət. Néyí nókó, bábhó mémése batu anyen. ¹⁹ Egháká nókó manywəp arát, bə betik babho béfère mbək menyiñ áchwí mbə manik ne bechak mánto nəkə anyén. ²⁰ Mbúép atañatañ ándəkə nəkə chí ambi ndü beyä manywəp. Ne ngósi mmok ketyé, ne beti bó keghó mambe. Enyuyó enyuyə, kpáte séfère nti sérém bé ndak ywese ámay. ²¹ Bo mánañ bátat nyaka kenyié nenyíé, éká

Pəl afate ate néntí enap arem be, “Bəta, mbə bəghók eyəñ eya mbú sébhíkí fá Kret sembəñ nchəñtí ne mbə ménémé ebhen bépú. ²² Ke néne, nchí ghati bhe be, yéntiki mmü yweka ámbəñ netañántí! Chəñ áchwí ánem ke yé mmu apu gu. ²³ Ndiñí nə mbənyune ndü nkubhe beti ebhen Mandem ane ábhóñó mé, Mandem ane məchye kenókó, ató ángel aywi átwó áté me nepak mmæet, ²⁴ árém be, ‘Pəl, kebhəñ becháy. Jbhəñ bété besí Mfə Rom. Ne žti berindu Mandem ne wə, ápémé yéntiki mmu ane ókò ne yi.’ ²⁵ Bətá, yéntiki mmu yweka ámbəñ yé netañánti. Mbəñ neka ne Mandem, ne ndiñí bé chəñ émbak mbənyü yí árémé. ²⁶ Ke mbúép ábhəñ bəpóko chəñ bhese kpát áchwí andək ántu mmæet ndü etəkófú ené nnyén nékábhé.”

²⁷ Egháka nókó néntí bəti, ndü nywəp enen nékú manywəp byó ne ánwí, ndü mbúép ápókə bhese bekiñi manyu Adriya beti bhə, bə abhen bákə betik amem áchwí bákaysi be nékú nnyén nənán néchí kékwót. ²⁸ Éká básót nnik ane básere ndo aré, mámése ndo anyén be mándiñi enyü nnyén nechwe amik. Bəghó be mmiki nyén arəp mbə meta besa bepəy. Bərəñ ambi mandú, bəpet bákə nə, bəghó be mmiki nyén arəp bə meta esá nsem byo. ²⁹ Bərə cháy be chəñ mbúép ámpəkə áchwí wu ándək ántem ndü setárebhé, nékú nnyén. Báfère ye baro ánwí ansem áchwí mámése anyén bé andóp téé, bərə nikmæet bé nywəp nənji nénkwsé bhə. ³⁰ Bakä-betik amem áchwí bərə yáñ mbi bepeme mmæet eyap. Básót áchwí niñiniñi ane báséré amfay básəbhe anyén be manok manko abhi ke bəkət ngepti mbə be bərəñ beferé chi baro áchák ambi áchwí mánsebhə anyén. ³¹ Ke Pəl ághó nókó nə, aghati münti batemé

† 27:14 Nə chí, mbúép ané bábhiñi ndü eyəñóndik bé: North-easter.

nenu ne bõbhi be, “Mbák bakü betik abhen áchwí mámfú, yé mmú yweka apú pém.”³² Ekú batemé nenu bákpóti manik ane ákèm áchwí báró be nnyén néndõbhe wu pókó wú.

³³ Ndü mbanj ábhó békanjari, Põl anik bó mankem mmuet be mányie nenyié. Arem be, “Echõn chí manywõp byó ne anwi ené bãbhiki tøk awõ anyu ndü bãbhõnjõ becháy anti.”³⁴ Nchí ghati ye bhe be manyié nenyié be nenchye bhe betanj. Yé ekak emenénti mmú yeka epu nem.”³⁵ Põl árem nókó nó, asõt bret anikmuet achye bakak ntá Mandem besí bhap mankem, abók abho ménnyie.³⁶ Eyo éfyé yé bó nti, básõt nenyié mányie.³⁷ Besé mankem abhen séchí nyaka amem áchwí sébhák bo besa byó ne bérát nsem nekú ne amõt.(276)³⁸ Yéntiki mmu anyié nenyié ajwi, báfere ye batü amem nchwi ankem mamese anyén be áchwí amfæp.

Achwi yese ádákáti anyén

³⁹ Mbanj ákánjari nókó, bághe ngõkõnyén ke bakü betik kerinj mmik eyõ. Ke bághe éfabhé nyén ne ésiép are, bákáysi be ngufú bákway bétème aré mámfu mánkó ebhi.⁴⁰ Bákpóti manik ane baro báró yõ ankem anyén. Bákánjari manik ane bagwõre menyü nsõm ne yõ, básébhe nsõm anyén be mánkó áchwí. Bátén nden ene ékèm mbúép amfay be ampakõ áchwí ankõ, babho berõnj angõkõnyén.⁴¹ Achwi arøk achwe ndu ntó ésiép ene babhiki re ghaka angõkõnyén. Nti áchwí ápanj are. Betanj ebhen mbúép békõ mpérényen érákáti nnet áchwí.⁴² Batemé nenu bãbhõnj nkaysi beway bõkenõnj mankem be yé amõt áké bhõnj mbi beghõk nnyén ámbwé.⁴³ Ke münti batemé nenu áyán nyaka bépeme Põl. Ekú ake chye batemé nenu mbi beway bõkenõnj. Achye eyõnj chí be yé agha ane árinj beghõk nnyén ánjámbi

ángók ánkó ebhi.⁴⁴ Yí bé bõ abhen bãbhíkí rinj beghõk nnyén mánkém bebhók enõk ne bebhók áchwí ane ádákáti mánkwák mmuet mánkó ebhi. Enyu eyõ ke éfákári ke bhesé mankem sékó ebhi nyóréé.

28

Põl abhak amem etøk Malta

¹ Sébue nókó sékó ebhi. Báká ye sérinj be ekpókó mmik ené nnyén nékábhhe chí ene bãbhinj be Málta.² Bo abhen bachi are bátõnj bhesé beyá berinti ne básõt bhesé mankem sayri. Manyiep ábhó nókó menie, ne ndü mbanj ákwen, bãbháyti ngo be séngwák.³ Põl anyokoti mónékókó kebhe. Ené yi afyé kõ ango, besõnj ngó bekõ efé éfú ndü kebhe ekõ éném yi ndu awó éróp aré.⁴ Bõ etøk eyõ bághe nókó ndü nnyó yõ áchí yi awõ jínjinjin, bãbho berem ne bati be, “Tetep, mmü-ne chí ngwayti bho! Yéndu ábue newú anyén, Mandem mmu ákeme kémbé abhíkí rõ yi ambak nepém.”⁵ Ke Põl amyák awó, nnyó yõ ákwén ango, yényinj kekõ yi.⁶ Bäre noj mánkáysi nõkõ be chõnj Põl amwõt ne be mbák abhíkí mwõt abhõnj bekwen amik angú. Mánõnj ndü erõri mpok. Ke yényinj kekõ yi. Báyibhiri nkaysi yap, bãbho berem ne bati be, “Põl chí enyü mandem efú.”

⁷ Müngo amõt ane áchí ndü ekpók ebhi eyõ aka nnyén be Põbliõs. Abhõnj baki kékwót ne ngõkõnyén. Asõt bhesé sayri. Ane bhesé ndü manywõp arat.⁸ Éfákári be chí Põbliõs achí amik bhure ndü ámé. Abhõnj mbúép ne móném kebhi. Põl arøk aghõ yi. Anyáná nókó amõ yi amuet, anikmuet éti yi. Atanj.⁹ Eyo éfákári nókó, bõmame báchák etøk eyõ enkem bátwõ ntá Põl mankem abú bõ nkwo.¹⁰ Báchyé bhesé beyá akap. Ne mpok séfá bérõnj bachye bhesé yéntiki enyinj ene ekway bekwak bhesé ndu nekõ enõ.

Põl arõ Malta bérõnj Rom

11 Sétaré nókó Malta ndu batan árá, sésót áchwí achak ané bábhìnjì be, Bòmandem Befak. Afù nyaka Aleksándriya ke átat Malta ndu mban akwen tontó. 12 Séchwóbhé nókó ndù nechyěnyén enen etok Sírakos, sétát are ndu manywop árá. 13 Séfá Sírakos, séghabheri sechwop ndù nechyěnyén enen etok Rejim. Néyí nókó, mbáép ane bábhìnjì be mbáép saut abho menu, ne ndù ntinywop, séchwóp ndù nechyěnyén enen etok Putioli, atú Itali. Séfú ndu áchwí séchwe etok. 14 Aré, sétéméri mbok bõnkwo Yesu. Barem bé senchakò ne bhó ndu manywop tándramot. Séchókó nókó ne bhó, sefá ye serok Rom. 15 Bati bõnkwo abhen Rom bághókó nókó be sétwò, bábhó bétwò betemeri bhese. Mbok eyap bátéméri bhese ndù Esye Apius, bachak ndù ebhak ené bábhìnjì bé, “Bekeré Mankò Berat.” Pól ághó nókó bhó, eyo éfyé yi nti ne akaka Mandem.

Pól are ghati bati bo Israel Mbok Ndíndí éti Yesu

16 Séchwóbhé nókó Rom, báró Pól ánhókó ndu mmæt eyi, ntemé nenu amot ámbábhéri nókó yí. 17 Éfuéré nókó manywop árá, Pól abhìnjì bõ bati bo Israel abhen bachi aré. Bátwó nókó arem ntá yap be, “Bõma, mbíkí ká yěnyinjì ntá bo bhesé ne mbíkí ká yěnyinjì bébyak bepinjì etok ebhén bachĩmbi baro ntá yese. Yě nò, bõ bhesé bákém me Yerúsalem báfyé amò bõ Rom. 18 Mpok mánanjì bábhébbhe me enyinjì ene nká, bághó bé mbíkí ká yěnyinjì ené éyàn be mángwáy me. Bati berò me. 19 Ke ndù bo Israel bábhíkí ka, nkebhøj enyinjì echak beka, ebhíkí fæt chi berem bé mánten nyé ena ntá Mfo Rom, yěndu mbíkí bhøj mbõnjì manyé ne bõbha.” 20 Étíyo ke mbínjì bhe be mántwò ndém kepì ne bhe těndu nchí fá mbò mũkenøj éti mmu ane bo Israel mankem

babhaka nti bé átwò bépéme bhese. 21 Bõ-bati bo Israel bhó bákéme yi be, “Sébhíkí bhøj yě ekátí ene éfú Judéya éti ye ne yě mmu ywesé abhíkí fu aré ántwò ne eyøj ntá yese be aká ebéptí enyinjì. 22 Ke sékøj beghok aye nkaysi mbonyune sérinjì bé yěntíkí ebhak bo mankem bárèm chi ebábù éti nkwo bho abhen wo ochí mmú wap.”

23 Bó ne Pól báfyé nywop néchák enén bébhójó bétéméri. Nywop eno nékwáy nókó, beyá bhap barok eket ene Pól áchakò. Bébhó bétí kpát bégháka beku. Pól are ghati bhó enyũ Mandem ábhak ne bo mbò Mfo wap. Ne are tøj bó menyinjì éti Yesu mbò enyu béchí amem basinjì Moses ne amen baremé kepinti, anu nòkò beka bó mánókó menyinjì ebhen yí ághàti bhó. 24 Mbok baghò be enyinjì ene yi árem echi tetep, ke báchák kenókó. 25 Bákwen ye beyøj beyøj. Bápère taka, Pól aghati bhó ndak achak amot be, “Éfójó Bedyere arem nyaka tetep mpok yi aká ndemekepinti Aisáya angati bachĩmbi bheka be:

26 “Dók ntá bõbhen ghati bhó be chøj mángok ndøj ne ndøj, ke bápú jwimem wáwák.

Chøj mánjinjì ndøj ne ndøj ke bápú ghó,

27 mbonyune bõbhen bágwot bati yap amem,

ne báchók batú, mánémámík bé báké ghó yěnyinjì.

Eká amík ayap ápú kway beghò mbanj,

batú yap ápú kway beghok mbanj ne bati yap apu kway bejwimem be mantwò ntá ya, me mbú bhó.’ ”

28 Pól arem nòkò nò, apet arem be, “Dinjì ye ka bé bápókó Mbok Ndíndí ane árem enyũ Mandem ápéme bho bárøj ntá bo abhen bápú bo Israel nkwo ne yo. Ne chøj mántá batú mangok!” 29 [Pól arem nòkò nò bo Israel bátáka ne bágúre mankem nòkò beyá epaítí ne bati.]

³⁰ Ndu mamié ápay gbók, Pól abhak ndu eket ené yi ásóré áchòkò are, yímbòṅ anchyε nòkò nkábhé eket. Ansyεpti nòkò yéntiki mmu anε aròṅ bεghò yi. ³¹ Nε are ghati bo enyú Mandεm ábhàk nε mmu mbò Mfò ywi, antòṅ nòkò nkwó bo menyìṅ kponòron ḗti Yesu Kristo Acha, nε yé mmu kemò bεchet yi mbi bε akε kα nò.

Ekáti Pǎl ntá Nkwɔ Rom

Pǎl átò bakak ntá bɔnkwɔ abhen Rom

¹ Mɛ Pǎl kɛ nchí sɪŋ ekáti ɛnɛ. Nchí mɔ̀bɛtok Yesu Kristo. * Mandɛm abhɪ́ŋjɪ mɛ bɛ mbak mũnto, abhɛrɛ mɛ nyáná bɛ ngati bhó Mbok Ndíndí. ² Mbok Ndíndí nɛ kɛ Mandɛm afyé nyaka bariɛp bɛchɪyɛ tɛ mpok Yesu ábhíkire two fá amik. Afɛ́ét ntá baremé kɛpɪnti bhi bɛkɛ nɔ, nɛ bɔ básɪŋ ɛti bariɛp amɔ amɛm Ekáti Mandɛm. ³ Mbok Ndíndí nɛ achí ɛti Mɔ́ywi. Yí achí nyaka ɛbhárémɔ Mfɔ Debhít ndü netwɔ anɛ yí átwɔ fá amik mbɔ nkwá. ⁴ Mandɛm atɔŋ nɛ betanɔ bɛ Acha ywɛsɛ Yesu Kristo achi Mmɔ Mandɛm mmu ábhónó ɛfónó ɛnɛ ɛchi nyáná mpok ákú Acha ápétnsɛm ndu nɛpém. ⁵ ɛti Yesu Kristo kɛ Mandɛm atɔŋ mɛ bɛrɪndu, akɛ mɛ mbák mũnto. Akɛ nɔ bɛ nkú bɔ bɛtɔk mɛnkɛm mámbɔŋ nɛka nɛ Yesu, mángoko nɔkɔ chí yí nɛ mánychɛ nɔkɔ nnyén eni kenókó. ⁶ Bɛ bɔ Rom nkwɔ báchi ndü mpáy bo abhen Mandɛm ábhɪ́ŋjɪ bɛ mámbak bɔ Yesu Kristo. ⁷ Nchí ghati bhe mankɛm, bɛ Mandɛm akɔŋ bɛ tontó nɛ abhɪ́ŋjɪ bɛ bɛ mámbak bɔbhi.

Mandɛm ɛtayɛsɛ nɛ Yesu Kristo Acha mántɔŋ bɛ bɛrɪndu, mánychɛ bɛ kpák.

Pǎl ákaka Mandɛm ɛti bɔnkwɔ abhen Rom

⁸ Enyɪ́ŋjɪ mbi chí bɛ nchí kaka Mandɛm. Chí Yesu Kristo kɛ ákú bɛ ɛmbak nɔ mbɔnyunɛ mmik nkɛm aghok ɛti enyü nɛka ɛnɛn bábhónó nɛ Yesu. ⁹ Mandɛm mmu mɛkú bɛtik ɛbhi nɛ ntí ɛna nɛnkɛm ndu nchí ghati bo Mbok Ndíndí ɛti Mɔ́ywi achi ntísie wa bɛ yɛntiki

mpok anɛ mɛnɪ́kmɛt, mpú rɔ bɛfyɛ bhe ndü nɛnɪ́kmɛt ɛnɛ. ¹⁰ Nchí nɪ́kmɛt bɛ mbák chí nkaysi Mandɛm, yí ánkwak mɛ mbɔŋ mbi bɛtwɔ awu nɛnɛ ndu bɛghɔ bhe. Nnán njambi nnu bɛtwɔ awu ndɔŋ ɛchak. ¹¹ Mbɔŋ bɛyá ɛkwak bɛghɔ bhe ndu bɛkɛ mámbɔŋ ákórɛ ndu áfók anɛ ɛfónó Bɛdyɛrɛ áchɪyɛ chɔŋ bɛ bɛ mántán ndü mbi Mandɛm. ¹² Enyɪŋ ɛnɛ mɛrɛm nɔ chí bɛ, sémbɔŋ mbi bɛfyɛ bati ntí, nɔ chí bɛ, mánsɔt nɛka ɛnɛka nɛ Yesu mámfɛ mɛ ntí, mɛ nkwɔ nsɔt nɛka ɛnɛ nɛ Yesu mfyɛ bhe ntí. ¹³ Bɔ́ma, nnán ntí bɛtwɔ awu bɛyá mpok, kɛ yɛntiki mpok enyɪŋ ɛchɛt mɛ mbi. Nnán nte bɛtwɔ awu bɛ bɛtik ɛbha mɛnyu kɛpɛm ndü nkwɔ ywɛka mbɔ enyü békú ntá bo abhen bápú bo Israel amɛm bɛtɔk bɛchak. ¹⁴ Mbɔŋ barem bɛkwɔ ntá bo abhen amik anɛnɛ bhɔ nɛ ntá bɔbhi, nɛ ntá bariŋjɪ ɛkáti nɛ abhen babhiki riŋjɪ ɛkáti. ¹⁵ ɛti yɔ, mbɔŋ yɛ bɛyá ɛkwak ndu bɛghati bɛ nkwɔ bɔ báchi Rom Mbok Ndíndí.

Mbok Ndíndí abhɔŋ betanɔ

¹⁶ Mbíkí bhɔŋ ntíánwɔp ɛti Mbok Ndíndí mbɔnyunɛ yɔ achi betanɔ Mandɛm ndü bɛpɛmɛ yɛntiki mmu anɛ ánókó yɔ bɛbhɔ nɛ bo Israel, nɛ bɛghaka ntá abhen bapu bo Israel nkwɔ. ¹⁷ Mbok Ndíndí kɛ ákú mándɪ́ŋjɪ enyü Mandɛm ákú bo mambak chak bɛsí bhi. Enyɪŋ ɛnɛ ɛyàn chí bɛ bo mámbɔŋ nɛka nɛ Yesu, mándak ambi bɛkɛ nɔ tɛ ndü ngwenti. ɛchi mbɔ enyü Ekáti Mandɛm ɛrɛm bɛ, “Mmu anɛ ábhónó nɛka nɛ Mandɛm, Mandɛm ákú yí ambak chak bɛsí bhi nɛ chɔŋ ambɔŋ nɛpém.”

Nkwáŋwaj nkɛm achi mmu bɛbú

¹⁸ Mandɛm ákú bɛbɛnti bhi mɛmfú amfay mɛnɛpɛ amik ndü bɛbú nɛ bɛbɛptí mɛnyɪŋ ɛbhen bo abhen bápú kɔŋɔ mbi ywi bákú. Bɛbɛptí mɛnyɪŋ ɛbhɔ bɛchɪyɛt bo

* 1:1 “Kristo” fá chí enyɪŋ ɛmot nɛ “Mpɛmɛ Mandɛm átó”.

báchák mbi berinjì tetep Mandem. ¹⁹ Menyinj ebhen mmu akway berinjì žti Mandem béchi kponjoroj ntá bō abhen bákà bebépti menyinj ebhō mbōnyune Mandem ataj bō ntá yap be mandinjì bhō. ²⁰ Bēbhō ndū mpok ane Mandem aghoko mmik, menyinj ebhen yi aghoko bētōj kponjoroj betaj ebhi ne enyū mmu yi achi mbō Mandem. Ndu echi be, bápú ghō yi ne amík ntí apu ane bō bārēm be bekwéné bepū ne bhō ndu bábhíkí rinjì Mandem.

²¹ Yēndu bō bārinjì nyaka be Mandem achi, babhíkí chyē yi kenókó mbō Mandem, ne yē chi bakak bábhíkí chyē yi. Ke bārōbhé kaysi chi bechōj menyinj ne bō kekway bejwimen ndū enyinj ene Mandem áyāj bō mandinjì. ²² Yēndu bārēm be babhōj kebonj barəp chi bechijī bhō. ²³ Bārō bechyē kenókó ntá Mandem mmu apu gu, bārōbhē chyē kenókó chi ntá menyinj ebhen bō bāghókó ne amō. Menyinj ebhō bechi mbō nkwañwanj ne bechak bechi mbō kenen ne bēchák mbō nnya ené bekak menwi, ne ebhénéfú mbō nnya ene ésu menie amik. Bō menkem bégūgu.

²⁴ Žti yō, Mandem aféré amō ne bhō be mámkpik mánkū bepō menyinj ebhen bati yap ájwaka be mánkū, enyu ene básət mmuet eyap bekū ne bati menyinj ebhen béchyē bhō ntíanwóp. ²⁵ Mandem aféré amō ne bhō mbōnyune barō menoko menyinj ebhen bechi tetep žti yi bārōbhē kojo chi nsé. Ne menyinj ebhen Mandem ághókó ke bō bārōbhé chyē kenókó, puyē mmu ane ághókó yēntíkí enyinj. Yi ke bábhōjō bechyē bakak mpoknkem. Amen. ²⁶ Ndu bákū enyu yō ke Mandem aféré amō ne bhō be májwáká nókó bekū menyinj ebhen béchyē bhō ntíanwóp. Baghōré bhap bārō babhakanem bārōbhē bhūre chi ne bati baghōré, enyinj ene

ebhíkí kway wawak. ²⁷ Enyumot ke echi nkwo ne babhakanem. Bārō baghōré bārōbhē jwaka bebhūre chi ne bati babhakanem, enyinj ene ebhíkí kway. Bákū baraka ntíanwóp ne bati babhakanem. Bákū nō mámbōj nōkō ntemsi ane akway ne bhō.

²⁸ Tēndu bōbhen bábhíkí yan bekaysi žti enyinj ene bō bārinjì be echi tetep žti Mandem, Mandem aféré amō ne bhō. Arō bhō ndū bepō nkaysi yap, ne ndū menyinj ebhen bebhíkí kway be bō mankū. ²⁹ Bati yap ájwí ne yēntíkí enyū ndak abábū mbō bekū bebú ne befye amík ndū menyinj bo bachak, ne epij beyanj bekū bati bebú, ne mpabhamík, ne beway bhō, ne betanja ebhen mmu ábhōj ne bati ndu áyēnti mmuet ne bhō, ne berwō bhō, ne epij bekū bati bebú, ne enánjti. ³⁰ Ne berem ebábū žti bo ndū bechōjti manyén ayap, ne bepap Mandem, ne nesaj, ne neyōjómuet, ne mpányu, ne bekaysi babhi akō ane bekū bebú, ne betaj ntí ne botáyap ne bomáyap. ³¹ Ne bebhak echijtímu, ne epij ene mmu apu bhūere bariēp, ne bebhōj nti enen mmu abhíkí bhōj ekōj ne bati, ne bebhōj epij ene mmu apu ghō bati ntínso. ³² Bōbhen bákū menyū menyinj ebhen bārinjì be Mandem arem be bo abhen bákū menyū menyinj ebhō bábhōj begu. Yē nō, bákū menyinj ebhō ne bārōj te ambi beka ne bo bachak abhen bákū bhō be eri bekū bhō.

2

Mandem ātaj bo enyu ene echi chak

¹ Yē ōhí agha, mpok átāj bo ne ónkū nōkō nkúbhé menyinj ebhen bō bákū, əpú kway betanja mmuet besí Mandem. Bétaj mmu ke ónkū nōkō nkúbhé menyinj ebhen yi ákū chi berem be wōmbōj ókwēn manyé besí Mandem. ² Sérinjì be Mandem

achi chak ndü netän ane yi átän bo abhen bákù menyü menyün ebhò. ³ Yé òchí agha, mpok ótän bo abhen bákù menyu menyün ebhò, ke wòmbòñ ònkà nàkò bhò, òkaysi be òkway bebùe enyu ene Mandem apu chyè wò ntèmsi ke? ⁴ Ke chi be òsòt beyà berinti ebhen Mandem átän bhese, ne neghó ane yi ághò menyün ebhen sékù mbò be apú ghò, ne ekébhénti eyi mbò eráká ndak? Òbhíkí ghò be ntí ane Mandem átän bhese berinti chi bekwak bhese sentiknsem ndü bebù ebhese? ⁵ Ke éti ógwòt ntí ene amem òke ka bétiknsem ndü bebù ebhe, òkù bebènti Mandem ne wò menja mendak nàkò chi ambi. Ne chòñ mémfú kponoròñ ndü nywòp enen Mandem átän bebènti ebhi, antän bo enyu ene echí chak. ⁶ Chòñ Mandem ankap yèntiki mmu bekoño menyün ebhen yi ákú. ⁷ Bo abhen bákèkè ekíkí ndü berí ebhen bò bákù, báfyè betañ beka be Mandem anchye bhò keném ne kenókó ne nepém enen mmu apú gu. Mandem áchyè bhò nepém enen nebhi ki bhòñ ngwenti. ⁸ Ke bo abhen babhiki bhòñ mpok ne bati ndu báyiñi chi mmuet eyap, ne bapú koño tetep ndu nepém enap ke bakoño chi bebù, chòñ Mandem antañ bò bebènti ebhi, anchye bhò ntèmsi. ⁹ Chòñ Mandem ankù yèntiki mmu ane ákù bebù ámbák ndü beyà ekwet ne angók beyà bebe. Akù nò bebho ne bo Israel ne beghaka amuet bo abhen bapú bo Israel nkwo. ¹⁰ Ke bo abhen bákù berí bábhòñ keném ne kenókó ne kpák. Ebhàk enyu eyò bebho ne bo Israel beghaka amuet bo abhen bápú bo Israel nkwo. ¹¹ Mandem apu tñ kèrínámík.

¹² Chòñ bo mankem abhen bákù bebù ené bábhíkí riñi ebhé Moses mánem yèndu bátän bhò kekoño bebhé Mandem. Ne chòñ Mandem

amkpót manyé bo mankem abhen bákù bebù mpok báriñi bebhé Moses bekoño bebhé Moses. ¹³ Puyé bo abhen bághòk enyün ene ebhé éghàti bhò ke bábhàk chak besí Mandem, chi bo abhen bákù mbò enyü ebhé érèm ke bábhàk chak besí bhi. ¹⁴ Mpok ane bo abhen bápú bo Israel bákù menyün ebhen ebhé érèm mbò enyü bati yap aghati bhò, yèndu babhiki bhòñ bebhé ebhen befúéré ntá Moses, bátän ndu menyün ebhen bò bákù, be báriñi enyün ene babhòñ beka ne ene babhiki bhòñ beka. ¹⁵ Bò bátän ndü menyün ebhen bákù be Mandem asin bebhé amem bati yap. Bati yap átè ntísie be eyò échí tetep, tèndu mpokófu bati yap ághàti bhò be babhòñ bekwéné ne mpok achak be báchí chak. ¹⁶ Ndü nywòp enen Mandem áfuet ntá Yesu Kristo betañ bo mbò enyü Mbok Ndíndí ane méghàti bo árèm, chòñ antän bo bekoño nkaysi ane achi bhò anti ne menyün ebhen bò bákù bhésé bhésé.

Bo Israel bapú bhære bebhé Moses

¹⁷ Mbák chi be, bábhìñi mmuet eyeka be báchí bo Israel ne bághòkò mmuet ndü ebhé ene bábhòñ ne bápà be báchi bo Mandem. ¹⁸ Báriñi enyün ene echí chak beka mbonyune bághòk bebhé. ¹⁹ Báriñi sayri be báyà bo abhen bachi mbò manémámík mbi ne be báchi mbò eròñ ntá bo abhen bachi amem ejuri. ²⁰ Ne báriñi sayri be mányure bechiñti bho ne be bátän bo abhen báchí mambò ndü mbi Mandem mbonyune bákaysi be ebhé éku báriñi yèntiki enyün ne étän be tetep nkem. ²¹ É, be bho bátän bo bachak, ndaká yí bápú tñ mmuet eyeka? Bághàti bo be báké ghép aghép, ke bé babhòñ bápú ghép aghébhé?

²² Bé bo bārèm be, “Mmu abhíkí bhòñ bekwèn berwòp,” Bé babhòñ bápú kwen berwòbhe? Bé bo bāre pap baraká bōmandem nsé, bápú

ghep menyin ebhen bechi amem bekeré bōmandem nsé? ²³ Bě bo bāpā be bāriṅi ebhé Mandem, bāpú chye nō Mandem ntíánwóp ndū bapú bhæere ebhé eyi? ²⁴ Ekáti Mandem érēm be, “Bě bo Israel bākà bo abhen bāpú bo Israel bārēm ebúbū ěti Mandem.”

²⁵ Nsyép ane básìèp bo betāṅ be bachí bo Mandem chi erítí enyin mbák bābhāre bebhé, ke mbák bāpú bhæere bebhé Mandem nsyép ane básìèp bo achi chi ndéndem. ²⁶ Ndu echi nō, mbák mmu ane bābhíkí syep yi ákà menyin mbō enyū ebhé éyāṅ, Mandem apu sōt yi mbō mmu ane basyephe? ²⁷ Eyo ékà be bo abhen bābhíkí syep bhō ndū nkwōmæet ke bābhūere ebhé mándem chōṅ be bekwéné bechi ne be bo Israel mbonyune bāpú bhæere ebhé yěndu Mandem achye nyaka bhe bebhé ebhen básíní amik, apēt achye bhe epin besyep bho. ²⁸ Puyě besyep mmu ke ákà yi ambak mbōṅ mmu Israel témé témé, ne nsyép ane tetep puyě ane nkwōmæet. ²⁹ Mmu ábhák mmu Israel tetep chí ndū ntí eni ne nsyép ane tetep ábhak chí anti. Chí betik Efónó Mandem, puyě ebhen nkwōmæet. Mmu ane ábhónó enyū nsyep eyo Mandem ke ábiti yi, puyě nkwāṅwan.

3

¹ Bebhak mmu Israel ákà mmu áchá bo abhen bapu bo Israel ke? Ne nsyép ákwak mmu ndū ntiki mbi? ² Menkem békwak ndū beyā babhi. Enyini mbi ene ekwak mmu ane achi mmu Israel chi be Mandem afyé eyōṅ eyi amō ayap. ³ Ke mbok yap bābhíkí kē enyin ene báfyē nyaka bariēp ne Mandem be babhōṅ bekā chi be Mandem apu perē bhære bariēp ami ke? ⁴ Wáwák! Yěndu yěntiki mmu achi nsense, Mandem ákà chi enyin ene yi árémé. Echi mbō enyū Ekáti Mandem érēm ěti yi be, “Ṭtōṅ kponoroṅ ndū yěntiki enyin

ene órēm be ochi chak, ne mpok bákpōt manyé ye, bekwéné bepū bhak ne wō.”

⁵ Ke mbák bebú ebhen sékà békà bo mangō kponoroṅ be Mandem achi chak, chōṅ séngati bhō be Mandem apu chak ndu bébenti anchye bhese ntemsi? [Nchí rem nō chi ne nerinṅindak enen bakwāṅwan.] ⁶ Epú enyu eyō wáwák! Mbō Mandem apu chak mbū ná yi ákway betāṅ bo? ⁷ Ke mpok mmu árēm be, “Nsé ene mšēš ékwak bo mángō kponoroṅ be Mandem achi mmu tetep, ne eyō ékà mánchye yi kenókó. Mbák echi nō, ná Mandem akway betāṅ me andem be nchí mmu bebú ndu nchí sense.” ⁸ Ndaká yí bāpú rem be, “Séndak ambi bekā bebú be Mandem antōṅ bhese beri,” mbō enyū mbok bo bāchōṅti manyén ayese be sérēm enyu yō. Chōṅ mámbōṅ ntemsi ane akway ne bhō.

Yě mmu apu chak besí Mandem

⁹ Chōṅ séndem ye be yi? Bě nté ayese bo Israel acha ane bo bachak ke? Wáwák! Nnāṅ ntōṅ be bebú bebhōṅ betāṅ amfay bo mankem, yě chí bo Israel ne yě chí abhen bapu bo Israel. ¹⁰ Echi mbō enyū Ekáti Mandem érēm be, “Yě mmu apu chak besí Mandem, ye amōt apu,

¹¹ yě mmu apu yaṅ berinṅi Mandem, yě mmu apu yaṅ mbi Mandem.

¹² Mankem bātiknsem ntá Mandem,

bo mankem barōp bō bekwene, yě amōt apú kē beri, wáwák! Yě amōt apu.”

¹³ “Eyōṅnyu yap éñem mbō eriēp ene éfú ndū nnem enén enén mánéné, bāró fúú.

Básòt bári yap berwō bho.”

“Beyōṅnyu bhap béwāy mmu way mbō efé mpok éñem mmu.”

¹⁴ “Eyak ne bebépti beyōṅ ke béfú bō anyu mpoknkem.”

¹⁵ “Bekak ebhap béwākari bepōkō bo

be mandək mangway bo.

¹⁶ Yěntiki ebhak ene bə bārónj,

bátwə chi ne meneme ne nedí kebho.

¹⁷ Bábhíkí rini bekə bo mámbónj
kpák

ne bati.”

¹⁸ “Bápu chyε Mandem kenókó wáwák!”

¹⁹ Sérini be yěntiki enyini ene echi amem bekáti ebhé Moses béyini chi bo abhen Mandem achyε bhə ebhé eyo. Eyə échok manyu bo abhen báyanj betanə mmæf be hapu bo bebú. Yěntiki mmu abhənj bete besí Mandem ndü manyé. ²⁰ Ebhək enyu eyo mbənyune, yě mmu apu kway bebhak chak besí Mandem ne nti be ákə menyini ebhen ebhé éyanj yi ankə. Ebhé ékə mmu andinji be yi achi mmu bebú.

Enyü Mandem ákə bo mámbák chak besí bhi

²¹ Néne, Mandem ákə bo mandinji kponoroj enyü mmu ákway bebhak chak besí bhi. Eyə ebhiki bhənj yěnyinj bekə ne ebhé yěndu bebhé Moses ne baremé kepinti menánj bāté ntisie enyü Mandem ákə bo mámbák chak. ²² Mandem ákə bo mámbák chak mpok babhənj neka ne Yesu Kristo. Akə nə ne ye agha ane ábhónj neka ne Yesu Kristo. Mandem apu tənj kérinámik. ²³ Yěntiki mmu ákə bebú ne abhíkí pere ghaka ndü nte ane Mandem ághókó nyaka yi ambak. ²⁴ Ke néne, Mandem átənj bo berindu ebhi ndu ákə mámbák chak besí bhi. Eyə chi akap Mandem ne áfæf chi ntá Yesu Kristo bekə nə éti enyinj ene Yesu ákə ndu beferε bhese ndü kesemé bebú. ²⁵ Mandem achyé nyaka Yesu mbə akap, be éti manoj mi amen árónj amik, Mandem amfonori bebú bo abhen mánóko Yesu. Mandem ákə nə betənj be yi achi chak. Éti ekébhéntí eyi, asó nyaka bebú ebhen bo báká. Aghə nyaka bebú ebhen bo báká ndu mpok ane áfæfé ansem mbə be apu

gho. ²⁶ Ke néne, átənj bo be yi achi chak ne ákə yěntiki mmu ane abhənj neka ne Yesu ambak chak besí bhi.

²⁷ Ndu echi yě nə, yi ékway bekə sémpányu? Yěnyinj! Ne ntí achi be yi? Chi be sékə berítí menyinj ke? Wáwák! Chi be sénoko. ²⁸ Séghə ye be Mandem asət be mmu achi chak chi mbák abhənj neka ne Yesu. Eyə ebhiki bhənj yěnyinj bekə ne menyinj ebhen mmu ákə bekonjo ebhé. ²⁹ Mandem achi Mandem chi ndierε ntá bo Israel? Apu Mandem bo abhen bápú bo Israel? Achi Mandem bo abhen bápú bo Israel nkwo. ³⁰ Mandem asət ke achi ne ákə bo abhen básiep bo ne abhen bápú syep bo mámbák chak chi mbák babhənj neka ne Yesu. ³¹ Eyə ékə sénsət be ebhé epu yěnyinj ke? Wáwák! Mbák sémbónj neka ne Yesu, sékəm bebhé sayri.

4

Mandem ákə Abraham ambak chak besí bhi

¹ Chənj séndem ye be yi éti Abraham mmu achi chi-mbi ywese? ² Mbə Abraham achi nyaka chak besí Mandem éti berítí betik ebhen yi ákə, mbə ntí achi ane yi ápanyu. Ke ápu kway nyaka bekə nə besí Mandem. ³ Ekáti Mandem érem be, “Mpok Abraham abhənj neka ne Mandem, Mandem asət be yi achi chak besí bhi.” ⁴ Nkáp ane báchyε mmu ndü betik ebhen yi ákə chi enyinj ene yi ábhónj bebhənj éti betik ebho. Nkáp wu puyé akap. ⁵ Ke mmu ane ábhíkí fyε ntí chi ndü betik ke abhənj neka ne Mandem mmu ákə bé bó bebú mambak chak, chənj ansət yi be achi chak éti neka enen yi ábhónj ne ye. ⁶ Nkúbhé enyu yo ké Dehít areme nyaka be áfók áchi ne mmü ane Mandem ásórε be achi chak, yěndu abhiki kə yěnyinj ene ekə be Mandem anchyε yi áfók wu.

⁷ “Éri echa ntá bo abhen Mandem áfónjóri epinj eyap ene bápú bhære bebhé,

antese bebú ebhap nkwo,

⁸ Eri echa ntá mmu ane Acha ápú sòt be abhòj bekwéné òti bebú bhi.”

⁹ Afòk wu achí ye chi ntá bo abhen básìep bhò, ke ntá bo abhen bapu syep bhò nkwo? Sérèm mbò enyú Ekáti Mandem érèm be, “Mandem asòt nyaka be Abraham achi chak besí bhi mpok yi ábhòjò neka ne yi.”

¹⁰ Mpok Mandem ásórè Abraham be achi chak, mánanj basyep nyaka yi ke? Chi mpok bábhíkí re syep yi, puyè mpok mananj basyephe yi. ¹¹ Nsyép ane básìébhé Abraham ke achi nyaka erìj ene Mandem afyé yi amùet betòj be yi abhòj neka ne yi te mpok ane bábhíkí re syep yi. Mandem ákú nyaka nò be Abraham ambak chi-mbi ntá bo mankem abhen mánòko Mandem mpok bábhíkí re syep bhò, ne nta abhen neka enap ne Mandem nékú yi ásórè be bò bachi chak besí bhi.

¹² Abraham achi nkwo chi-mbi ntá bò abhen basyep bhò mbák bákòjò bayarékak yi ndu babhòjò neka ne Mandem, nkúbhé mbò enyú yi áchi nyaka yè chi ndu mpok ane babhiki re syep yi.

Bariep Mandem achi nta bo abhen babhòj neka ne yi

¹³ Mandem afyé nyaka bariep be chòj Abraham ne bebhárébhò bhi mányie mmik. Epú nyaka chi òti Abraham abhàre bebhé. Befuèt ndü neka Abraham ke Mandem ásórè yi be achi chak. ¹⁴ Mbò bo abhen bábhàre bebhé ke babhòj nyaka mentyie mmik mbù neka eneka ne Mandem nechi chi ndéndem, ne mbù bariep ami nkwo abhiki bhòj ntí. ¹⁵ Ebhé étwò ne ntèmsi Mandem ntá bo ndu bápú bhàere yò, ke nebhuèt ane ebhé epú, mmu apu kway bekwen ebhé.

¹⁶ Ètiyò ke echi be bariep Mandem achi chi ntá bo abhen babhòjò neka ne yi, betòj be chi òti beríndu ebhi ke yi ábhòjò nyaka bekù menyìj ebhen yi afyé bariep bekù ntá

yèntiki ebhárémò Abraham. Bariep ami apú chi ndiere ntá bo abhen bákòjò bebhé, ke ntá bo bachak mankem nkwo abhen babhòj neka ne Mandem mbò Abraham, tëndu besè mankem sechi bebhárébhò bhi.

¹⁷ Echi mbò enyú Ekáti Mandem érèm be, “Nkù wò ómbák chi ntá bo beyá betòk. Yi achi besí Mandem mmu yi ánókò, Mandem mmu ákù bawú mámpétnsem ndü nepém. Yí àchye eyòj be enyìj ene épú embak, émbak.” ¹⁸ Abraham aròj nyaka ambi menoko bariep Mandem. Are noj ambaka nòkò nti yèndu ébe nyaka mmùet menoko be bariep Mandem abhòj befú tetep. Èti yò, achí chi ntá bo beyá betòk bekojò menyìj ebhen Mandem aghati yi be, “Chòj bebhárébhò bhe mánja máncha.” ¹⁹ Abraham ananj aghaka nyaka mbò mamié besa betay (100) ne aròbhe sòt mmùet chi mbò ngú, ne árìjì be ngòré ywi Sará achi nkongaré. Yè nò, ate kpìri ndü neka eni ne Mandem, anoj nòkò be Mandem ankù mbò enyú yi árémé.

²⁰ Arìjì nyaka be bariep Mandem abhòj befú tetep. Yi kemakati ye enyìj ene Mandem árémé, ke abhòj neka ne Mandem andòk nòkò chi ambi ne anchye nòkò yi kenókò.

²¹ Arìjì nyaka be Mandem abhòj betanj bekù enyìj ene yi afyé bariep bekù. ²² Ne befuet ndü neka eni, “Mandem asòt be Abraham achi chak besí bhi.” ²³ Enyìj ene básìjì be Mandem asòt yi be achi chak besí bhi ebhiki yìjì nyaka chi yi aywíntí. ²⁴ Echi nyaka òti yesè nkwo ndu sènókò Mandem mmu ákù nyaka Yesu Acha ywesè apètnsem ndü nepém. ²⁵ Yi, Yesu, ke Mandem arò be angu òti bebú ebhese, akù yi apètnsem ndü nepém ndu bekù besè sémbak chak besí Mandem.

5

Séchi sayri ne Mandem néne òti Yesu

1 Těndu séchí ye chak besí Mandem néne ndu sébhónó neka ne Yesu, séchí ndu kpák ne Mandem éti enyih ene Acha ywese Yesu Kristo áká ntá yese. 2 Kristo aká sébhón mbi bebhak enyu ene berindu Mandem bebhak ne bhese befaet ndu neka enen sébhónó ne yi. Ne sébhón manák mbonyune sebhaka nti ndü keném eken sébhón chón ne Mandem. 3 Ke mbón enyih ene echa eyó chi be sébhón manák ndu besónori ebhese mbonyune serinji be esónori ekwak bhese sengok bete kpirí. 4 Ne béte kpirí ákwak bhese sémbón epin ene étón be séfaet nemó. Ne epin eyó éká sembaka nti be chón Mandem anká mbonyu yi areme. 5 Ne mbák sébhón nebhakánti, eyó épú twó bhese ne bekwéné. Sérinji be Mandem akón bhese tontó, mbonyune aká be Efónó Bedyere mmu yi achye bhese ánká ekon eyi enjwi bhese anti.

6 Mpok ane séchí nyaka kebón betan bekwak mmæt eyese, Kristo agü ndü nywop enen Mandem ayabhe, be ákwak bhese bõ bebá. 7 Etañ bé mmu ánká begu éti mmu ane achi chak, yěndu mmu akway beka newú éti erítí mmu. 8 Ke Mandem atón kponorón be yi akón bhese ndu Kristo águ éti yese mpok sebhæet nyaka bõ bebá. 9 Těndu manón Kristo árónó amik éti yese, Mandem ásdó be séchí chak besí bhi néne. Echi mbón tetep echa be Kristo ápeme chón bhese be bebenti Mandem béké bhak ne bhese. 10 Mpok sébhæét nyaka bõmpap Mandem, yi aká sémpetnsem ntá yi, befaet ndü newú Móywi. Ná ne néne, ené sépétnsem ntá Mandem? Echi mbón tetep echa be Móywi apu nók bepeme bhese, těndu yi achi nepém. 11 Ke mbón ene echa eyó chi be sébhón manák éti menyih ebhen Mandem afæere ntá Yesu Kristo Acha aká ntá yese. Yi Kristo ke áká sépérénsem ntá Mandem.

Adam atwó ne newú, Kristo atwó ne nepém

12 Bebá befaet ntá mmu amot ke bétwó fá amik, ne bebá ebhi bétwó ne newú. Nó ke echi be newú nepóko bo mankem mbonyune yěntiki mmu áká bebá. 13 Bebá ménan bechi nyaka fá amik ke Mandem áká bebhé befaet ntá Moses bétwó. Ke nebhæet ane ebhé epu bápú kwáy berem be mmu akwen ebhé. 14 Yě nó, bebá sébhón betan amfáy bo mankem bebho mpok Adam kpát beghaka mpok Moses, ne yé chi bo abhen bebá bhap bepu nyaka mbó ebhen Adam mmu ákwéné ebhé Mandem abhak mbó ane ábhónó nyaka bétwó. Ke apet abhak kekúrí ne mmu ane ábhónó bétwó. 15 Ke enyu ené Mandem atón bhese berindu éti Kristo echi kekúrí ne enyu ene Adam áká bebá. Beyá bo bágu nyaka éti bebá mmu amot, ke berindu Mandem beyá mbón becha. Enyu ene ke Mandem áchyé áfók ntá beyá bho ndéndem bekonó enyü mmu amot, Yesu Kristo, atónó berindu. 16 Ne akap ane Mandem áchyé bho ndéndem achi kekúrí tontó ne akap ane bebá mmu wu amot bétwó ne wu. Bekonó bebá bho memot Mandem atán bo mankem ne bákwen manyé. Ke akap ane Mandem áchyé ndéndem bekonó bebá beyá bho áká bo mámbák chak besí bhi. 17 Těndu bebá mmu amot beka newú nébhón betan amfáy bo mankem, echi mbón tetep echa, be bo mankem abhen Mandem atón bõ beyá berindu ne áchyé bho akap ndéndem ndu beka bõ mambak chak besí bhi, mámbón betan ndü nepém enap ndu besot awónem amfáy yěntiki enyih éti enyih ene mmu amot, Yesu Kristo áká.

18 Nó ke échí be, nkúbhé mbó enyü bo mankem babhón nyaka bekwéné éti bebá mmu amot, enyu eyó nkwo ke echi be mbonyune mmu amot áká enyih émot eyó ene echi chak, bo mankem babhiki

bhəŋ békwéné, ke babhəŋ nepém enen nebhiki bhəŋ ngwenti. ¹⁹ Ne nkúbhé mbə enyü netanjanti mmü amət nékú bo mankem mámbák bə bebú, mmu amət ane ákú mbə enyu Mandem aghati yi, akə bo mankem mámbák chak.

²⁰ Mandem ákú nyaka ebhé entwə be bo mángó sayri be bebú bhap beyä tontó. Ke mpok bo bákú nyaka beyä bebú mandək nəkə chi ambi, Mandem atəŋ berindu ebhi enyu ené éyá mbəŋ échá, ²¹ be mbə enyü bebú bétəŋ betan ebhi amfay bho ndu bétwə be newú, berindu Mandem nkwo bebhəŋ betan amfay bho ndu békú bo mámbák chak besí bhi. Ne eyə ékú bo mámbəŋ nepém enen nebhiki bhəŋ ngwenti éti enyih ene Acha ywese Yesu Kristo áká.

6

Mmü ane abháré mmuet ne Kristo arəp chi mbə ngü

¹ Chəŋ séndem ye be yi? Séndók ambi beku bebú be berindu Mandem menja mencha ke? ² Wáwák! Bese bho serəbhe chi mbə hawü ndü nté yeŋe ne bebú, séndók ambi beku bebú? ³ Bəbhíki riŋi be bese mankem abhen bájwiti be Mandem achem bhese ne Yesu Kristo, bájwiti nyaka bhese chi be sembək mbə be ségu nyaka ne yi mpok yi agu? ⁴ Echi ye mbə be manəŋ babheme nyaka bhese ne yi mpok bajwiti bhese, be nkúbhé mbə enyu Mandem Etayese ákú nyaka Kristo apetnsem ndu nepém ndu betan ebhi ebhen beyä becha, bese nkwo sénkwáy bebhəŋ nepém nekə. ⁵ Təndu Mandem áchéme bhese ne Kristo ndu newú eni, chəŋ sémbək ne yi mpok sépérensem ndu nepém nkwo mbə yi. ⁶ Sérini be echi néne mbə be bəgo nyaka nepém nesí enese ndu ekotákati ne yi, be Mandem anchəŋti mmuet bebú ayese be seke pere bhak ndu kesemé bebú. ⁷ Echi no mbənyune bebú bepú pere bhəŋ betan amfay mmu ane

ánəŋ águ. ⁸ Təndu ségu ne Kristo, sénoko be chəŋ sémbək nkwo ne yi. ⁹ Sérini be təndu Mandem akə Kristo apetnsem ndu nepém, yi apú pere gu wáwák. Newú nebhiki pere bhəŋ betan ndü nepém eni. ¹⁰ Newú enen yi agu, agú bechəŋti betan newú. Agú ndəŋ amət ndak amay. Ke nepém enen yi ábhəŋó nechi chi ndu bechye Mandem kenókó. ¹¹ Bə nkwo bəbhəŋ besət mmuet eyeka mbə be bəgu, ne be bəbhíki pere bhəŋ yənyih beku ne bebú, ne be bəchi nepém ndu bétok Mandem ndu yi áchéme bhe ne Yesu Kristo.

¹² Báké pere rə ye bebú mémbəŋ betan ndü mmuet eyeka ene égüŋ beku be mənkoŋo nəkə chi menyih ebhen yə eŋwaka be mənku. ¹³ Yə mmu ywaka áke chye ye epókómuet eyi mbə enyih ene básət beku bebépti menyih ne yə. Ke chyé ka mmuet ntá Mandem mbə bo abhen manəŋ bəgú ke yi ákú bəpetnsem ndü nepém. Ne chye ká bepókómuet ebheka ntá Mandem mbə menyih betik ebhen básət beku chí menyih ebhen bechi chak besí Mandem. ¹⁴ Mbák mənku no nkaysi beku bebú apu pere bhəŋ chəŋ betan amfay yeka, təndu ebhé ebhiki pere bhəŋ betan ndu nepém eneka, ne ndiere berindu Mandem ke bəbhəŋó betan ndu nepém eneka.

Bə Kristo bəbhəŋ bebhak chak besí Mandem

¹⁵ Chəŋ séndem ye be yi? Séndók ambi beku bebú mbənyune ebhé ébhíki bhəŋ betan ndü nepém enese, ne berindu Mandem ke béróhé bhəŋ betan ndü nepém enese ke? Wáwák! ¹⁶ Bəbhíki riŋi be mbák mənchyé mmuet ntá mmu beku chí menyih ebhen yi áyən mənku, no bəchi basem ntá mmu wu? Mmu ákway bekoŋo bebú, ne bebú mentwə yi ne newú. Mbák epu no, mmu ákway bekoŋo Mandem, ne Mandem ankə yi ambak chak besí bhi. ¹⁷ Ke sebhəŋ beka

Mandem be yëndu bãchi nyaka ndu kesemé bebú, néne, bákõño ne bati ayeka ankem, menyin ebhen båtónj nyaka bhe. Menyin ebhõ ke bårõ amõ yeka. ¹⁸ Mandem aféré be ndũ kesemé bebú ne bãrõp chi basem abhi be mãnkũ nõkõ chi menyin ebhen béchí chak besí bhi. ¹⁹ Nchí sõt erin ndũ nepém ne ntí be méyàn mãnjwimem ndũ menyin ebhen méréem, mbõnyune ébemæet be bakwãñwan mãmbõñ nejwimem ndũ menyin ebhen. Nkúbhé mbõ enyũ bãchyé nyaka bepókómæet ebheka ndũ kesem éken bekũ barak epúsí ne bebéptí menyin bechak ebhen beyã mendõk nõkõ chi ambi, chye ká bepókómæet ebheka néne mbõ basem ntá Mandem be yi ankũ mãmbák chak besí bhi enyu ene babhak nyáná.

²⁰ Ndũ mpok ane bãchí ndu kesemé bebú, bãbhíkí bhõñ nyaka yënyin bekũ ne menyin ebhen bechi chak. ²¹ Mpok eyõ, bãbhõñ nyaka ntiki nsáy ndũ menyin ebhen bákũ, ebhen-ne bãbhõñ ntíanwõp bekũ néne? Menyin ebhõ bétwõ chi ne newú. ²² Ke néne, ené Mandem ánánj aféré be ndũ bebú, bãrõp chi basem abhi, ne nsáy ane bãbhõñjõ chi nepém enen nechi nyáná, ne ndũ ngwenti, bãbhõñ chi nepém enen nebhiiki bhõñ ngwenti. ²³ Nsáy bebú chi newú, ke akap ane Mandem áchyè ndéndem chi nepém enen nebhiiki bhõñ ngwenti ntá yëntiki mmu ane abháré mmæet ne Yesu Kristo Acha ywese.

7

Põl àsõt erin ndũ ebhé ene éyinjí nebhay

¹ Bõma, bãrinji ebhe. Bãrinji ye be ebhé ebhõñ betan ndũ nepém mmu chi ndiere mpok yi achi nepém? ² Nchí sõt erin ené ngõré nebhay. Mpoknkem ane nném achi nepém ebhé égwõt yi ne nném eyí. Ke mbák nném agu, ebhé yõ épu pere gwõt yi.

³ Mbák ngõré achi ne mmu achak mpok nném ábhæét nepém, nõ achi nkwené berwõp. Ke mbák nném agu, ebhé ené égwõré yi ne nném epu pere bhõñ betan amfay yi. Ne mbák abhay mmũ chak, apú bhak nkwené berwõp.

⁴ Bõma, enyu eyõ ke echi ne bhe. Ebhé ébhíkí pere bhõñ betan ndũ nepém eneka mbõnyune, beyinjí ebhé, bãgú nyaka ne Kristo mpok yi agu ndũ ekotákátí. Néne, bãbhat mmæet ne mmu ane Mandem ákũ yi apetnsem ndũ nepém be ankũ bhese sémbák bo abhen sékũ berí ndũ betok Mandem. ⁵ Mpok ane sékõño nyaka menyin ebhen bakwãñwan báyan senkũ, ebhé ékũ séré ñwaka bekũ bebéptí menyin ne mmæet eyese be menyin ebhõ mentwõ bhese ne newú. ⁶ Ke néne, ebhé ébhíkí pere bhõñ yënyin bekũ ne bhese mbõnyune, beyinjí menyin ebhen bégwõré nyaka bhese, sérõp chi mbõ bawú. Néne, sépet sépú ndũ kesem bekoño mbi bebhé ebhen basinjí mbõnyune sérõbhe koño chi mbi akõ ane Efónjõ Mandem átõñ bhese.

Ebhé Mandem ékũ séngõ bebú bhese

⁷ Sëndém ye be yi? Bebhæere ebhé chi bekũ bebú ke? Wáwák! Ebhé ke ékũ bo mándinjí enyinjí ene bebú bechi. Mbõ ebhé ébhíkí rem be, “Ñké fye ngoño ndũ enyinjí mmu” mbũ mbíkí rinji bebú ebhen bechi ndu befyere ngoño ndu enyinjí mmu. ⁸ Ke ebhé eyõ ékũ nyaka mfyé ngoño ndũ menyinjí bho menyin ne menyin. Mbák ebhé épú, bebú bébhak chi mbõ enyinjí ene égú. ⁹ Mpok achi ane mbíkí rinji nyaka enyinjí ene ebhé éyan bo mankũ. Ke ndinjí nõkõ ebhé, ngõ be nnán nkwen nyaka ebhé, ne ngú. ¹⁰ Nkúbhé ebhé ene Mandem áyan nyaka be enkũ me mbõñ nepém étwõ me chi ne newú. ¹¹ Ebhé ene echi me anti éróbhe twõ me chi ne newú. ¹² Séghõ ye be bebhé menkem bechi nyáná.

Yěntíkí enyíñ ene ebhé éřem echi nyánjá, échí chak, ne eri.

¹³ Ke ebhé ené echi erítí enyíñ étwò nyaka me chi ne newú ke? Wáwák! Bebé ke béfuaré ndü erítí enyíñ eyo étwò me ne newú. Ndu echi nò, séghò ye kponororò be bebú chi enyíñ ene ébébhé échá. Béfuèt ndu erítí ebhé Mandem, bebú bétwò bho ne menyíñ ebhen bébébhé becha.

Nenu enen sènu ne bebú

¹⁴ Sérinji be ebhé chí enyíñ ene éyínjí befónó ebhese. Ke nchí chí nkwanwan ane achi ndü kesemé bebú. ¹⁵ Mbíkí rinji menyíñ ebhen mēkà. Mpú ká menyíñ ebhen méyàn beka. Nchí ká chi nkúbhé menyíñ ebhen mpábhé. ¹⁶ Těndu menyíñ ebhen mēkà chi ebhen mbíkí kòñ beka, eyo étòñ be nká be ebhé chí erítí enyíñ. ¹⁷ Sayri sayri, puyě chi me ke nchí ká ye bebéptí menyíñ. Chi bebú ebhen bechi me anti. ¹⁸ Ndinjí ye be yě erítí enyíñ epu ndü nepém ena mbò nkwanwan. Yě berí bepu fu me anti. Yěndu mbónó nti beka berí, mmuet apu me. ¹⁹ Mpú ká berí ebhen mbónó nti beka. Ke nchí ká bebéptí menyíñ ebhen mpu yan beka. ²⁰ Ke mbák nchí ká chi bebéptí menyíñ ebhen mpu yan beka, eyo étòñ be, sayri sayri, puyě chi me ke nchí ká bò, chí bebú ebhen bechi me anti. ²¹ Echi ye chi mbò ebhé ndü nepém ena be mpok méyàn beka erítí enyíñ, ebéptí enyíñ ke nchí ká. ²² Nkòñ ebhé Mandem ne nti ena nenkem. ²³ Ke ngò be ebhé echak échí ndü amuet eya ené énu ne nkaysi aya, énká nòkò be mbak ndü kesemé bebú ebhen bebhuet ndü nepém ena. ²⁴ Eyá enyu ené éber echa! Chòñ agha ámfere me ndü betanjá nkaysi beka bebú ane átwò me ne newú? ²⁵ Bakak ámbák ne Mandem mmu ákà nò befuèt ndü enyíñ ene Yesu Kristo Acha ywese ákà.

Echi ye be ndü nkaysi aya, nchí ndü kesemé ebhé Mandem, ke ndü

nepém ena mbò nkwanwan, nchí ndü kesem ebhé bebú.

8

Enyü bo bakway bebhak ndu bakoño Efónó Bedyere

¹ Néne, yě mbi apu ane Mandem árem be bo abhen bábharé mmuet ne Yesu Kristo bákwen manyé. ² Nti achi be, ebhé Efónó Mandem mmu áchye me nepém ndu ncheme mmuet ne Yesu Kristo, éféré me ndü ebhé ené echye betan beka bebú ebhen bétwò chi ne newú. ³ Bebhé ebhen Mandem áchye ntá Moses bébhíkí kway nyaka bepepe bhese ndü bebú ne ntí be ndü nepém enese mbò bakwanwan, sébhíkí bhòñ nyaka betan bebhare bhò. Mandem ke ápémé bhese ndü átó mbòñ Mòywi, ne yí atwò fá amik ne nepémé nkwanwan mmu ákà bebú. Ne ndu atwò enyu yò, aká be bebú bekepere bhòñ betan amfáy bhò. ⁴ Mandem ákà nò be bese bo sépú pere kò chi ndü betan ebhese babhòñ mbò enyü bakwanwan bákà, ke séròbhe kò chí ndu betan abhen Efónó Mandem, sémbón mbi bebhak chak besí bhi mbò enyü bebhé Moses béyan sémbak.

⁵ Bo abhen bákà chi bebéptí menyíñ bekonjo nepém bakwanwan, bábhare nti chí ndü bebéptí menyíñ ebhen nepém bakwanwan néyàn. Ke bo abhen bákà chí berítí menyíñ bekonjo enyíñ ene Efónó Bedyere árem, bábhare nti chí ndü menyíñ ebhen Efónó Bedyere ákónó. ⁶ Mbák mmu abharé nti ndü menyíñ ebhen bakwanwan báyan, eyo étwò yi chí ne newú. Ke mbák mmu abharé nti ndü menyíñ ebhen Efónó Bedyere áyan, Mandem áchye yi nepém ne kpák. ⁷ Mmu ane akaysi chí menyíñ ebhen bakwanwan báyan beka achí múmpap Mandem. Apú septimuet bekonjo bebhé Mandem, ne apú kway beka nò wáwák. ⁸ Ne bo abhen bákòñ chí nepém bakwanwan, bápú kway beka

menyiŋ ebhen béchye Mandem manák.

⁹ Ke be bápú koŋo nepém bakwāŋwanj. Bákòŋo chi Efónó Mandem tēndu yi achi ne bhe. Mmu ane Efónó Kristo apu ne yi apú mmu Kristo. ¹⁰ Ke tēndu Kristo achi ne bhe, yé mmuet eyeka agūgú ěti bebú, befónó ebheka bechi nepém, mbonyune Mandem áká báchi chak besí bhi. ¹¹ Tēndu Efónó Mandem mmu áká Yesu Kristo áfú ndú newú achi ne bhe, chōŋ Mandem anka mmuet eyeka ene egú nkwo émpet émbak nepém ndú betan Efónó Bedyere mmu achi ne bhe.

¹² Bōma, enyiŋ echi ene sébhónó beka, ke puyé be sebhōŋ bekoŋo menyiŋ ebhen bakwāŋwanj báyanj beka. ¹³ Mbák mmu yweka ánkónó menyiŋ ebhen bakwāŋwanj báyanj beka, ágú. Ke mbák mánkoŋo menyiŋ ebhen Efónó áyanj mánka chōŋ māmboŋ nepém. ¹⁴ Yēntiki mmu ane ákōŋo Efónó Mandem achi mmó Mandem. ¹⁵ Efónó Mandem áchyé bhe apú ka māmباك basem be māmpet māmboŋ béchay. Efónó Mandem áka māmباك bō Mandem. Ne ndú betan Efónó yēntiki mmu yweka ábhīŋi yi be, “Eta, Etaya!” ¹⁶ Eyo étōŋ be mbōŋ Efónó Mandem áchem ne batí yese ne áka sendiŋi be sechi bō Mandem. ¹⁷ Ne tēndu séchí bō Mandem, chōŋ sémbōŋ áfók ane yi ábhúré ntá bōbhi, ne menyiŋ ebhen Mandem ábhare ntá Kristo. Mbák sénká béchem mmuet ne Kristo ndú esōŋori eyi, chōŋ sēnchem ne yi ndú keném eki.

Mandem ábhare keném ntá yese

¹⁸ Beyiŋi besōŋori ebhen séghó néne, bēpú yēnyiŋ ene mmu ákway beyenti ne keném eken Mandem áka chōŋ sémbōŋ. ¹⁹ Menyiŋ ebhen Mandem ághókó menkem ménōŋ ne beyá ekwak nywōp enen yi átōŋ kroŋoroŋ bo abhen bachi bōbhi. ²⁰ Echi nō mbonyune Mandem áká be menyiŋ ebhen yi aghoko

mémbak chí ndéndem. Puyé bhō ke béyanj bebhak enyu yō. Mandem mmu ághókó bhō ke áká be émbak nō. Ke beri béchí ambi. ²¹ Ne échí be chōŋ Mandem amfere menyiŋ ebhen yi ághókó ndú kesem anten menyiŋ ebhen békà bō mémposó be bō nkwo mémboŋ mbi bebhōŋ keném mbō enyū bō Mandem bábhōŋ keném. ²² Sérīŋi be menyiŋ menkem ebhen Mandem ághókó bétōŋ mbō ngōré ane ághók bebe mpok ánoŋsi. ²³ Ne puyé chi ndiere menyiŋ ebhen Mandem ághókó ke béghók bebe, méntōŋ nōko. Besé babhōŋ bo Mandem achyé Efónó Bedyere mbō akap ane mbi ané átōŋ be chōŋ sémbōŋ keném eken kebhuét ambi, sétōŋ nkwo, senōŋ nōko be Mandem ansōt bese amuet mbō bōbhi. Nō chi be anchye bhese mmuet nkō. ²⁴ Mandem apémé bhese, mpok sébhāka nti ne yi. Mpok séghó menyiŋ ebhen sébhāka nti aré sépú pere rōŋ ambi bebhāka nti are. Agha ákway bebhāka nti ndu enyiŋ ene yi ánánj ábhónó? ²⁵ Ke mbák sébháká nti ndú enyiŋ ene sebhikire ghó, sérōŋ ambi menōŋ yō ne ekébhéntí.

²⁶ Echi enyumōt be ndu sébhíki bhōŋ betan meniŋmmuet mbō enyu sébhónó beka, Efónó Bedyere ákwak bhese. Yimbōŋ ániŋmmuet ěti yese ansōk nōko nsók enyu ene échá enyū mmu ániŋmmuet ne eyōŋonyu. ²⁷ Ne Mandem mmu áriŋi menyiŋ ebhen bechi bhese anti arīŋi nkwo nkaysi Efónó Bedyere, mbonyune Efónó Bedyere ániŋmmuet ěti bo Mandem ke ákoŋo chi nkaysi Mandem.

²⁸ Sérīŋi be yēntiki enyiŋ ene éfákári ne bhese, Mandem ásoŋt yō anka bé éntwō ne beri ntá bō abhen bákōŋ yi, bo abhen yi ábhīŋi bekoŋo nkaysi yi. ²⁹ Echi nō mbonyune Mandem anánj arīŋi nyaka bōbhi ambi ambi. Ndu echi nō, áyap bō nkwo beka be mándōŋ chi mbō Mōywi. ³⁰ Ne bo abhen yi áyábhé,

abhíńí bhò nkwo. Ne akw bo abhen yi ábhíńí mámbák chak besí bhi, ne bo abhen yi akw mámbák chak, akw mámbón mbi bebhak ndü nebhuet kenókó yi ne yi.

Ekoh Mandem ne bo abhen bábháré mmuet ne Yesu Kristo

³¹ Choh sémpep séndem ntiki enyih echak? Mbák Mandem achi ne bhese, agha akway menu ne bhese ansot awónem? ³² Mandem abhíkí kem nyaka Móywi be ake bhoh esohori. Aro yi be ankwak bhese mankem. Tëndu yi áchyé nyaka yi éti yese, sébhíkí ghò be choh anchye bhese menyih menkem ebhen Efónó Bedyere áchye? ³³ Agha akway berem be bo abhen Mandem ayabhe be mambak abhi bákwen manyé? Mandem ke ákw bhò mámbák chak. ³⁴ Agha akway berem be mántémsi bhese? Chí Yesu Kristo mmu agú nyaka ke Mandem akw yi apetnsem ndü nepém ne achi ebhé awónem eywi, ne sayri sayri, ãnikmuet éti yese ke? ³⁵ Agha akway beferé bhese ndü ekoh ene Kristo ábhónó ne bhese? Chi nepém enen nétánjá ke chi esohori? Chi nenyok enen báchyè bhese ke chi nsay? Chi nchébhé nden ke nepá ane bò bápá bhese ke chi newáy ane bo báyan beway bhese? ³⁶ Echí mbò enyü Ekáti Mandem érém be, “Éti ye,

bo báyan beway bhese mpoknkem. Básòt bhese chi mbò ághónómén ane báya beroh beway.”

³⁷ Wáwák! Ndü menyih ebhen menkem ebhen béfakari ne bhese, Kristo mmu akónó bhese áchye bhese awónem tontó. ³⁸ Nđíní be yényih épú kway beferé bhese ndü ekoh eyi. Newú nepu kway bekw no. Séchí chi nepém, ne nepém népú kway bekw no. Bóángel Mandem bápú kway bekw no. Menyih ebhen bébhónó betan amfay bépú kway bekw no. Menyih ebhen bechi néne, ne ebhen bétwò ambi bépú

kway bekw no. ³⁹ Betantí menyih bépú kway bekw no. Yé chí mfay, yé chí mmik ápú kway bekw no. Ne ndü menyih ebhen Mandem ághókó menkem ye émot epu kway beferé bhese ndü ekoh ené Mandem ábhónó ne bhese éti enyih ene Acha ywese Yesu Kristo áká ndu bekwak bhese.

9

Mandem ayap nyaka bo Israel be mámbák bõbhi

¹ Me mmü Kristo nchí rem chi tetep, mpú sence. Ntí ena nkwo nérém be nchí rem chi tetep, ne Efónó Bedyere árém chi enyumot. ² Basémé aya me anti tontó ne ntí nésòhori me amem mpoknkem éti bõmaya, bo Israel, bo etok eya. ³ Yé chí béká newú ka be ntemsí Mandem ambak ne me, ne be yi amfap me ne Kristo mbák eyò ékway bekwak bò mánókó Kristo. ⁴ Báchí bo Israel. Bó ke Mandem ásóré be mámbák bõbhi. Ntá yap ké yi átónó bediéré bhi. Anyü nku chi ne bhò. Ntá yáp ké yi achye bebhé. Bò ké yi atoh enyü bo babhohò bechye yi kenókó ne, ne bó ké yi afyé bariep. ⁵ Bó ke báchi bebhárébhò Abraham ne Aisek ne Jekóp. Ne bábhé Mpeme Mandem afyé nyaka bariep be àtò chi etok eyap. Bábhé yi chi ndü nnerékere wu. Yí Kristo, achí Mandem ne abhoh betan amfay menyih menkem. Sémbítí yi mpoknkem. Amen. ⁶ Mpú rem be Mandem ãnok bebhare bariep amen yi afyé nyaka ne bo Israel. Puyé yéntiki mmu Israel ke achi mmü Mandem. ⁷ Ne puyé bebhárébhò Abraham mankem ke bachi bõbhi tetep. Mandem arem nyaka be, “Befuet ntá Aisek ké óbhoh choh bebhárébhò abhen mfyé bariep bechye wò.” ⁸ Ene étoh be puyé chi bò abhen bábhé mbò yéntiki mmó achak ke bachi bõ Mandem. Chi bõ abhen bábhé bekonjo bariep ami ke

Mandem ásóré be báchí bebhárébhó Abraham tetep. ⁹ Bariép Mandem amó ntá Abraham achí nyaka be, “Nkúbhé mpok ane mmíé mbure, chòḡ mpetnsem, ne Sará ambé mómbakanem.” ¹⁰ Mandem abhíki fye bariép chi ndiere ne Abraham, ke ne Rebéka nkwo mpok yi achi nyaka ne menië befak ebhen chi mbi ywese Aisek afyé, ¹¹ yëndu bô bábhuet nyaka amem menië, kekã yë bebá ne yë beri, ndu betòḡ be Mandem áyap mmu chi bekoḡo nkaysi ane yi ábhóḡ. Mandem apu yap mmu bekoḡo berítí menyin ebhi. Ayap mmu chi bekoḡo nebhini ane yi ábhíḡi yi. ¹² Mandem ághátí Rebéka be, “Chòḡ mōmbi ántók ane mónkwen.” ¹³ Echi mbó enyü Ekátí Mandem érem be Mandem arem nyaka be, “Nkòḡ Jekóp, ke mpap Isau.”

¹⁴ Ndu echi nò, chòḡ séndem be yi? Bé Mandem apu chak ndü menyin ebhen yi ákà ke? Wáwák! ¹⁵ Arem nyaka ntá Moses be, “Nchí ghò ntínso ne mmu ane mëyan beghò yi ntínso, ntòḡ berinti ntá ane méyan betòḡ berinti.” ¹⁶ Echi ye be Mandem apu yap mmu chi bekoḡo nkaysi bakwánwan, ne puyë chi bekoḡo betan ebhen mmu afyé bekã betik. Ayap mmu chi ndu ághò yi ntínso. ¹⁷ Ekátí Mandem érem be Mandem árem nyaka ntá Mfó Ijip be, “Nkã wò ómbák Mfó be ntòḡ betan ebha wò amuet enyu ene mmik nkem ághok chòḡ éti ya.” ¹⁸ Eyo étòḡ ye be, Mandem ághò ntínso ne yë agha ane yi áyan beghò yi ntínso, angwót nti ne mu ane yi áyan begwot nti eni.

Mpokófu Mandem ábenti ne mpokófu ághò ntínso

¹⁹ Mmü ákway ye bebhep be, “Tëndu Mandem áyap mbó enyü nchí rem ne, ndaká yí yi ájī ye bho? Neyap ane yi áyap bho apu tòḡ be mmu ákã chí enyin ene Mandem ásòt betan ebhi bekã

mmu ankã?” ²⁰ Ke wò nkwa, òchí agha bekem epátí ne Mandem? Enyin ene ngoko-bete ásóré ntòḡ aní ékway berem ntá ngoko betë ntòḡ be, “Ndaká yí óghókó me chí enyu ene ke?” ²¹ Ngoko betë ntòḡ ábhíki bhòḡ betan amfay ntòḡ ndu bekã mbó enyü yi akòḡo ne ntòḡ ane yi aghoko? Apú kway menyòbheri ntòḡ ansòt mbòk aní ete ene bábhüere nyáná ndü bepa, ansòt ntòḡ áchák aní ete ene báku menyin ne yo manywòp ankem-e? ²² Echi enyumot ne enyin ene Mandem áká. Áyan nyaka be bô mándíní be yi ábè nti mpok bo báku bebá ne be ábhòḡ betan bétémsi bô bebá. Ke abhòḡ beyá ekébhéntí ne bo abhen yi aghoko. ²³ Mandem ákã nyaka nò betòḡ enyü yi ábhóḡ beyá keném ne enyü áchye bhese mbòk keném eki. Atóḡtí nyaka bhese ambí ambí be sémbòḡ mbi bechwe ndü nebhuet kenókó yi. ²⁴ Ne séchí bo abhen Mandem ábhíḡi. Ábhíḡi bho, puyë chí ndiere bo Israel ke abhen bápú bo Israel nkwo. ²⁵ Echi mbó enyu ekátí ndemekéḡinti Hoseya érem be Mandem arem nyaka be, “Bo abhen bapu nyaka ‘Bòbha’ chòḡ mbiní bhó be bòbha. Ne abhen mbíki kòḡ nyaka, chòḡ mbiní bhó be ‘Abhen ekòḡ.’” ²⁶ Ne nkúbhé nebhuet ane ngati nyaka bhó be, ‘Bé bápú bòbha’, aré chòḡ Me Mandem mmu nchí nepém ndem be, ‘Báchi bòbha.’” ²⁷ Aisáya ndemekéḡinti Mandem arem nyaka éti bo Israel be, “Yëndu bo Israel baya mbó ésiép ene echi angòkò manyu, Mandem ápeme chòḡ chí báru bhap. ²⁸ Chòḡ Mandem antwó, antán bo fá amik, yi ke chòḡti mpok, ndak amay.” ²⁹ Ne mbó enyu Aisáya arem nyaka be chòḡ emfakari, “Mbó Mandem Acha betan mankem abhíki nanja ró nyaka mbòk bho amem maneréket ayese mbú sémay mankem mbó bô Sódóm ne abhen Gomóra.”

Bo Israel bábhíkí noko nyaka Mbok Ndíndí

³⁰ Chòṅ séndem be yi ɛ̀ti barak ane? Enyiṅ ene sérèm chi be bo abhen bápú bo Israel, bábhíkí fyé nyaka betan̄ ndu beyan̄ mbi bebhak chak besí Mandem. Yé nò, bábhak chak besí Mandem befaet ndü neka enen bábhónó ne Yesu. ³¹ Ke bo Israel, bo báfyé nyaka betan̄ ndu bebhare bebhé, be mámbák chak besí Mandem, beka nò eyò ébhak chi ndéndem. ³² Eyò ébhak chi ndéndem ndaká yí? Nti achi nyaka be bò bákù nyaka berítí menyin̄ ndu menu bebhak chak besí Mandem, eka bò kebhoṅ neka ne Mandem be yi anka bò mambak chak. Echi nyaka mbò be bo Israel báchínjí nekwen̄ ndü ntay enen nekway beka mmu ankwen. ³³ Echi mbò enyü Ekáti Mandem érem be Mandem arem nyaka be, “Ghó ká, nchí bhære ntay etok Síon enen nékù chòṅ bo mánychínjí nekwen̄. Ntay enò chi setárebhé esen sékù bo mánkwen̄ ɛ̀ti yi. Ke mmu ane ánókó yi, apú bhòṅ chòṅ ntíanwóp.”

10

¹ Bõma, enyiṅ ene mɛyan̄ ne nti ena nenkem, nník nako mmuet ɛ̀ti bo etok Israel chi be Mandem apeme bho. ² Nchí kway bete bhò ntisie be bò báfyè betan̄ bekoṅ Mandem, ke bábhíkí rin̄i mbõṅ mbi ane tetep. ³ Bábhíkí rin̄i enyu Mandem ákù bo mámbák chak besí bhi. Mánù chi beka wap mbi ane bò babhak chak besí bhi. Eka bábhíkí ka mbi ane yi ákù bo mambak chak besí bhi. ⁴ Kristo áka be bebhé ebhen Mandem áchyé nyaka ntá Moses bekepere bhòṅ betan̄, bé yéntiki mmu ane ánókó enyiṅ ene Kristo akà ntá yi ámbák chak besí Mandem.

Mandem apeme yéntiki mmu ane ánókó Yesu

⁵ Moses asin̄ nyaka be mmu ane áyan̄ bebhare bebhé Mandem be ambak chak abhoṅ bebhare bebhé nenkem ke ambón̄ nepém. ⁶ Ke enyiṅ ene Ekáti Mandem érem ɛ̀ti enyü mmu ane ábhak chak besí Mandem ndü yi ásíkí nti ne Yesu chi be, “Ké bhép mmuet be, ‘Chòṅ agha ankó amfay?’” [Nò chi be mmu abhoṅ chòṅ beko amfay, ansot Kristo, ansep fá amik ne yi.]

⁷ Ké bhép ye mmuet be, “Chòṅ agha ansep amik ndu etokó bawú?” [Nò chi be, “Mmu abhoṅ chòṅ besep andok amik ndü etokó bawú beka Kristo ampentsem ndü nepém.”]

⁸ Ekáti Mandem érem chi be Eyòṅ Mandem chi enyiṅ ene bákway berin̄i. Chi enyiṅ ene mánán̄ bǎrémé ne echi amem bati yeka. Bákway menoko yò ndu yó echí amem manyu yeka ne chi nkúbhé Eyòṅ ére ke séghati bho. ⁹ Mbonyune mbák mmu andem kponoroṅ be Yesu achi Acha, ne anoko amem nti eni be Mandem akà nyaka yi áfú ndü newú apentsem ndü nepém, Mandem apeme yi. ¹⁰ Echi nò mbonyune, mmu ane ánókó Yesu Kristo ne nti eni, Mandem ákù yi ámbák chak besí bhi. Ne mbák ándem kponoroṅ be Yesu Kristo achi Acha, Mandem apeme yi. ¹¹ Echi mbò enyu Ekáti Mandem érem be, “Apú rò yé mmu ane ánókó yi ambòṅ ntíanwóp.” ¹² Yé mmu achi chi mmu Israel, ye apú mmu Israel, ewupsi épú aré. Nkúbhé Acha áre amat ke achi Acha bõ mankem. Ne yi áchyè beyá áfók ntá yéntiki mmu ane ànikmuet ntá yi. ¹³ Echí mbò enyü Ekáti Mandem érem be, “Yé agha ane ànikmuet ntá Mandem Acha be ankwak yi, Mandem apeme yi.”

¹⁴ Ke ná bo bákway menikmuet ntá mmu ane bõ bábhíkí noko? Ne ná bákway menoko mmü ane babhikire ghók ɛ̀ti yi? Ne ná bò bákway beghok ɛ̀ti mmu wu mbák

yě mmu abhíkí ghati bhò menyìn ùti yi? ¹⁵ Ne ná bo bákway beghati Mbok Ndíndí mbák bábhíkí to bhò? Echi mbò enyũ Ekáti Mandem érèm be, “Manák áya ùti bo abhen bekak ebhap bépòkò bò be mándok mángati bho Mbok Ndíndí!” ¹⁶ Ke puyě bõ mankem abhen bághókó Mbok Ndíndí ke báká yó. Echi mbò enyũ Aisáya areme be, “Acha, agha ánókó enyìn ene séghátí bhò?” ¹⁷ Echi ye be mmu ághok ke anoko, ne mpok bághátí bho ùti Kristo, bo bághòk Mbok Ndíndí.

¹⁸ Ke mbõñ enyìn bebhep. Bo Israel, bábhíkí re ghók Mbok Ndíndí ùti Kristo ke? Bághok. Echi mbò enyũ Ekáti Mandem érèm be, “Eyon ene básóré béghátí bhò mbok, ékò eghaka yéntiki nebhuet fá amík, yě chí ndũ bebhak ebhen básábhé nekò tontó.” ¹⁹ Ke nchí bhep be, bo Israel bábhíkí jwi nyaka mmem ke? Bájwimem mbònyune Mandem árèm mbò enyũ Moses ásíní be, “Chõñ nkà mǎmbõñ mpabhamík ne bo abhen bábhíkí bhõñ etók. Chõñ nkà bati ámbé be amem ùti bõ betók bechak abhen bachi bechíní bho.” ²⁰ Ne Aisáya arem nyaka nkwo kebhõñ becháy be, Mandem arem be, “Bo abhen bápú yan nyaka me bághó me. Ntõñ mmuet ntá bo abhen bápú bhep me.” ²¹ Ke ùti bo Israel, Mandem arem be, “Nywõp nenkem, nsá amò, nník nòkò mmuet be mámpetnsem ntá ya, ke bò bátõñ chi netañánti. Bõbhen bákù chi eyap enyu.”

11

Mandem ághò bo Israel ntinso

¹ Nchí bhep ye be Mandem aguer bo Israel ebhi ke? Wáwák! Membõñ nchí mmu Israel ne ebhárémò Abraham ne mfũ ndũ nneréket amòt ane Benjamin achí chí-mbi. ² Mandem abhíkí guerp bõbhi abhen yi áyábhé te ndũ nebhoñet

ebhi. Bábhíkí rìnì enyìn ene Ekáti Mandem érèm ùti ndemekerpinti Eláija ndu yi ághátí nyaka Mandem menyìn, anji nòkò bo Israel? Yi árèm nyaka be, ³ “Acha, bo abhen bawáy baremé kerpinti bhe ne mámokoti bebhak ebhen séchyè wò akap. Me awánti ke ndóbbhé ne báyan beway me nkwo.” ⁴ Mandem akémé nyaka yi be yi? Akeme yi be, “Mbáré bo nka tándramòt (7000) abhen bábhíkí níkmuet ntá mandem nsé ane bábhinì be Bál.” ⁵ Echi enyumòt echõñ. Bãru bo bachi ndũ nkwo bo Israel abhen Mandem áyábhé ùti berĩndu ebhi. ⁶ Ne mbák ayap bhò chí ùti berĩndu ebhi, nò chí be, abhíkí yap bhò ùti enyìn ene bò bákú. Mbò ayap bhò chí ùti enyìn ene bákú, mbò épú be ákù bò berĩ ndéndem.

⁷ Eyo éghátí bhese be yi? Chí bé bo Israel bábhíkí ghò nyaka enyìn ene bò báyan. Bãru bho abhen Mandem áyábhé ke bághó nyaka yo. Mbák chí báchák, bágwòt nyaka bati yap amem ⁸ mbò enyũ Ekáti Mandem érèm be, “Mandem ákù bò báké rìnì enyìn, áchye bhò amík ane ápú ghò mban, ne batú ane apu ghok mban, ne nò ke bò bachi kpate echõñ.” ⁹ Debhit nkwo árem nyaka be, “Menyíninyie bhap mémbák nta ene ékèm bò, mémbak enyìn ene ékù mándinì nekwén enen bákwéné, be Mandem ántémsi bhò. ¹⁰ Eri be amík ágiri bhò be báké ghò mban, ne bé esõñori ényírè bhò amík mpoknkem.”

¹¹ Mpet nchí bhep ye be, mpok bo Israel báchíní nekwén, bákwen ndak amáy ke? Wáwák! Ke ùti bebú bhap, bo abhen bápú bo Israel, bábhõñ mbi ane Mandem ápeme bhò. Mandem akù nò be bo Israel mámbõñ mpabhamík ne bo abhen bápú bo Israel, bé Mandem ampeme bhò bo Israel nkwo. ¹² Tẽndu bebú bo Israel békú

Mandem áyéré bo abhen bápú bo Israel, ne tëndu bo Israel bákwnéné beka enyinj ene Mandem áyàn nyaka be mánka, eyo éká Mandem ayet bo bachak tontó. Chon Mandem apú chye mbõn beyá áfók ane áyá áchá ntá bo bachak mpok ane bo Israel mankem bápetsenem ntá yi ke?

Enyu Mandem ápémé bo abhen bápú bo Israel

¹³ Néne, nchí rem ntá yeka bo bápú bo Israel, tëndu nchí munto ntá yeka, bé mpú sot betik ebha mbõ ndaká ntok, ¹⁴ ndu nchí yan be bõ etok eya mámbõn mpabhamík, mánjan bebhak mbõ bhe. Eyo ékwáy beka be mbok eyap mántiknsem ndü bebú bhap be Mandem ámpémé bhó. ¹⁵ Tëndu negúép ane Mandem ágúebhé bo Israel ebhi áká be bo abhen bápú bo Israel mámbõn mbi bebhak ndü kemere ne Mandem, mpok Mandem apet asore bo Israel amuet, chon eyo énkwak ná? Chon énkú be bawú mámpetnsem ndü nepém ke? ¹⁶ Mbák mánká bret, mánchyé ane báyámbi bákú ntá Mandem, nõ bret achak nkem achi bret Mandem nkwo. Ne mbák bakanánok achi ntá Mandem, nõ batábhénok eyo nkwo achi chi ayi.

¹⁷ Mbák mámpkót mbok batap enok ólif mámfere ndü enok ene bápí, mánsot ye batap enok ólif ene bábhíkí pi mambat ambi-enok ene bápí, nõ nenyié batap ane bábhéré néfú chi ndü enok ene bápí. Bo Israel abhen bápú bo Israel báchi mbõ batap enok ene bábhíkí pi. ¹⁸ Báké yon ye mmuet ne bo abhen bachi mbõ batábhénok ane bákpót báguébhé ebhi. Mbák báyon mmuet, báké ghokantik be puyé be ke bákémé bakan enok. Bakan énok ke ákémé bhe tëndu báchi chi batábhé enok. ¹⁹ Bákway berem be, “Mandem aféré nyaka mbok batábhénok be ambat bhese

ndu enok.” ²⁰ Echí tetep. Mandem aféré nyaka batap enok mbonyune bábhíkí noko Mbok Ndíndí éti Yesu Kristo. Mbák chí be bho bápú bo Israel, báchi batábhénok chí éti bábhónó neka ne Yesu Kristo. Báké yon ye mmuet. Cháy ká Mandem. ²¹ Bák ká nõ mbonyune tëndu Mandem aféré nyaka mbõn batábhénok ene bapi, chon amfere be bho bábhárébbhat nkwo mbák bábhíkí noko.

²² Gho yeka ndü Mandem are bhon berinti ne ndü yi achi kíkírík nkwo ne bo. Achí kíkírík ne bo abhen bákwnéné ndü bebú. Ke ntá yeka, áton berinti mbák mándok ambi beka mbõ enyü yi áyàn. Mbák épú nõ, ákpót be nkwo amfere ndü enok. ²³ Ne mbák bo Israel mángúpsí bati yap mánoko Mbok Ndíndí éti Yesu, Mandem ásot bho ankú be mámpet mambak batábhénok ene bapi. Yi abhon betan beka nõ. ²⁴ Mbák Mandem aféré be bo abhen bápú bo Israel ndü enok ólif ene bábhíkí pi abhat ndü ene bápí, mbák yi ákway beka enyinj mbõ eyo, nõ echí mandú enyinj ntá yi bekeme bo Israel ndü nebhuet ane achi nyaka awap, tëndu bõ ke bachi mbõn batap enok ólif ene bapi.

Mandem ághò bõ mankem ntinso

²⁵ Bõma, méyan mándinj enyinj ene echi bhésé bhésé keka mánkaysi be bábhon beyá kebon. Echi be bo Israel abhen bágwóré nyaka bati yap bápú gwot chon yõ mpoknkem. Ebhak chon chí kpaté beghaka mpok ane mpáy bo abhen bápú bo Israel, abhen Mandem áyábhé, mánoko. ²⁶ Enán émfákárí enyu eyo, Mandem ápeme bo Israel mankem. Echi mbõ enyü Ekáti Mandem érem be, “Chon mmu amfú etok Síon ane áfere bo Mandem ndü esonori. Chon yi amfere epin bébyak Mandem

amæet bebhárébhø Jekóp.”

²⁷ “Mpok mféré bebá bhap, chøj ene embak

mbø enyü nyú nyaka nku ne bhø.”

²⁸ Bo Israel bachi bömpap Mandem mbønyune bábhíkí noko Mbok Ndíndí ãti Yesu Kristo. Ëfakari nø ãti yeke bo bãpú bo Israel be mbi ámbák Mandem ámpémé bhe. Ke bo Israel báchi mamæere Mandem mbønyune yi anán ayap nyaka bhø ãti bachímbi bhap. ²⁹ Ëchí nø mbønyune mbák Mandem ayap mmu ne ayet yi, apú pere wupsi ntí eni ne mmu wu. ³⁰ Ndü mpok ane áfuéré ansem, be bhø bãpú bo Israel bátàn nyaka ntí ne Mandem, ke néne, Mandem ághò bhe ntínso ãti netanjánti bo Israel. ³¹ Enyumot ke echi be néne, bo Israel bátàn ntí ne Mandem be nkúbhé mbø enyü yi ághò bhe ntínso, ángó bó nkwo ntínso. ³² Mandem aró bo mankem mánychwe ndü kenøj ãti netanjánti enap be yi angø bhø mankem ntínso.

Sémbíti Mandem

³³ Ghó ká, Mandem achik achá! Nerínjindak eni neyá néchá, ne arínj yéntiki enyij. Yé mmu apu kway berínj enyü nkaysi ayi áchí Yé mmu apu rinj enyü yi ákà menyij.

³⁴ “Agha arínj enyij ene Acha ákaysi? Agha anán áchí nchye maníé ntá yi?” *

³⁵ “Agha anán áchyé Mandem enyij ené yi áyàn Mandem ankeme yi yo?”

³⁶ Yi ke aghoko menyij menkem ne menyij menkem bechi chi ndü betan ebhi, ne menyij menkem bechi chi ndü bechye yi kenókó. Sénchíe yi kenókó mpoknkem. Amen.

12

Münkwø abhøj bechye mmæet ntá Mandem

¹ Böma, ndu echí mbø enyü nchí rem nako, ne ãti ntínso Mandem ne bhese, nchí kwen be bekak berem be mánychye mmæet eyeka enkem ntá yi mbø akap ane achi nepém, ne nyánjá, ne ane yi akønø. Eyo ke echi esayri mbi bechye Mandem kenókó. ² Báké konø ekakáneko ené bö mmik. Dó ká Mandem ángúpsí nepém eneka. Akà nø ndu áchyè bhe nkaysi nkø. Eyo ékà mándinj enyij ene Mandem áyàn. Yó éri, yó ke échyè yi manák, ne yó ke éri échá ndü yéntiki mbi.

³ Ëti beríndu ebhen Mandem átønø me, nchí rem ntá yeke mankem be yé mmu ake sot mmæet yi mbø be achá enyü mmu yi achi. Ke ámbøn chi nkaysi ane achi chak ãti enyu ene yi achi, békønø ení neka enen Mandem áchyè yi.

⁴ Echi nkúbhé mbø mmæet nkwa ane achi amot, yé nø, abhøn beyá bepókómæet ne yéntiki epókómæet ebhøj ebhi betik. ⁵ Enyu eyø ke echi ne bhese. Yéndu séyá, séchí mbø mmæet amot mbønyune séchem mmæet ne Kristo. Yéntiki mmu achi ne bati nkúbhé mbø enyü yéntiki epókómæet echi ne bechak.

⁶ Mandem achyé yéntiki mmu yese ayi akap bekonø beríndu ebhi ne bhese. Yéntiki mmu ánkæ ye ebhi betik ne aywi akap. Mbák Mandem achyé mmu akap berem kepinti mmu wu abhøj bekæ nø bekonø enyu ene yi anoko Mandem. ⁷ Mbák Mandem achyé mmu akap bekwak bho, ánkwa ká bho. Mbák chí akap betøn bho, átøn bho. ⁸ Mbák mmu abhøj chí akap befyè bo nti, eri yi ankæ nø. Mbák mmu ábhøn akap bechye bo menyij, ánkæ nø ne awó fúú. Ne mmü ane ábhønø akap bebhak münti, ánkem bo abhen bachi anten yi sayri. Ne mmü ane ábhønø akap betøn bo berinti, ánká nø ne manák.

⁹ Køn ka bati ne ekøn ené tetep.

* **11:34** Echi mbø enyu básínj amem ekáti Aisáya 40.13 ne amem Job 41.3.

Pap ka barak abúabu. Kém ká sayri yěntiki erítí enyiyi. ¹⁰ Kəŋ ka bati mbə bō nnerəkət Mandem. Bōŋ ká beyä ekwak ndu bechye bati kenókó. ¹¹ Fíé ká betan ndu beku betik, báké bhak babhat. Kə ka betik Yesu Acha ne bati ayeka ankem. ¹² Bōŋ ká manjak ndü menyiyi ebhen bābháká nti aré be Mandem ankə ntá yeka. Bōŋ ká ekébhénti ndü mpok esəŋari. Nik nókó ká mmuet mpoknkem. ¹³ Kwak nókó ká bo Mandem abhen eyap épú, mānsyepi nəkə mankə amem beket ebheka sayri.

¹⁴ Mbák bo báchyè wə esəŋari ɛti əchí nkoŋo Yesu, nikmuet be Mandem anjet bhə. Ké rem be eyak embak ne bhə. Nik chí mmuet be Mandem anjet bhə. ¹⁵ Njak ka ne bo abhen bābhónjə manjak. Dí ká ne abhén bachi ndü nedí kebho. ¹⁶ Bák ká eyəŋ ɛmət ne bati. Báké yon mmuet, fyé ka mmuet ne yě chí bo abhen bápú yěnyiyi. Báké kaysi be bāriŋi yěntiki enyiyi.

¹⁷ Báké keme bebú amfay bebú. Káysi nókó ká beku chi menyiyi ebhen beri besí bo mankem. ¹⁸ Yěntiki mmu yweka abhəŋ beku yěntiki enyiyi ene yi ákway beku be ambak kpák ne bo mankem mpoknkem. ¹⁹ Abhen ekəŋ, yě mmu yweka áké keme kémbé. Də ká Mandem antemsi mmu ane ákú nti bebú mbənyune Ekáti Mandem ɛrəm be Mandem arəm be, “Me ke mbónjə békeme kémbé. Me ke nchí kap mmu ndü enyiyi ene yi áká.” ²⁰ Enyiyi ene bābhónjə beku chi bekoŋo enyiyi ene Ekáti Mandem ɛrəm be, “Mbák nsay ənù mūmpap aywe, chye yi nenyíé. Mbák manyiep ákwak yi, chye yi manyiep ányú. Mbák bákə nə, ɛbhak mbə be bātə kefikisiŋ ngó anti mūmpap aywe, ne eyə ɛkə mūmpap ámbónjə ntíanwóp.” ²¹ Báké rə barak abúabu ambəŋ betan amfay yeka. Kə nókó ká chi beri be, māmbəŋ betan amfay barak abúabu.

13

Yěntiki mūnkwo abhəŋ beghok bəbati bhi

¹ Yěntiki mmu yeka abhəŋ beghok bəbati mbənyune Mandem ke ayap mmu ane ákəm etək ne yi ke afyé abhen bachi néne. ² Ndü échí nə, mmü ane átəŋti ne bəbati átəŋti ne bo abhen Mandem afyé be mankem etək. Bo abhen bákə nə bābhəŋi chi ntemsi amuet. ³ Mmu ane ákə beri ábhiki bhəŋ becháy bəbati. Bo abhen bákə bebépti menyiyi bābhəŋ bebhəŋ becháy. Mbák ɔyən be óké bhəŋ becháy ne bəbati, bák mmü ane ákə menyiyi ebhen bechi chak. Mbák ɔkə nə, bəbati bābhəŋ manjak ne wə. ⁴ Mūnti etək ákə chi betik Mandem ndu bekwak bhe. Ke mbák ɔkə bebépti menyiyi, əbhəŋ bechay yi mbənyune betan ebhen yi ábhónjə bépú ndéndem. Mandem achyé yi betan chi be antemsi nəkə bo abhen bákə bebépti menyiyi. ⁵ Mmu abhəŋ ye besepi mmuet ntá bəbati. Ne mmu áké kə nə chí ndu áchay be Mandem ake kə bo mántemsi yi. Nti achak achi be nti mmu néghati yi be eri beku nə.

⁶ Chi ɛti yə ke báchyè nkwo nkábhénti. Bəbati bákə chi betik Mandem ndü yěntiki enyiyi ene bo bābhónjə beku. ⁷ Chié yé ka yěntiki mūnti enyiyi ene bābhónjə bechye yi. Mbák chi nkábhénti ke mmu ábhónjə bechye, ányché. Mbák chí nkáp ane mmu ábhónjə bechye ndü menyiyi ebhen yi ábhónjə, ánkə nə. Mbák mmu abhəŋ besepi mmuet ntá achak, ánsépti mmuet ntá yi. Ne mbák mmu abhəŋ bechye kenókó ntá achak, ányché yi kenókó.

Bónkwə bákəŋ bati

⁸ Báké kem mmu barəm ke kwə. Barəm amen bābhónjə berəŋ ambi bekem bo chi amen bekoŋ bo. Mmu ane ákəŋ bo ábhure bebhé Mandem menkem. ⁹ Bəbhé Mandem bérəm be, “Óké kwen berwóp” ne, “Óké way mmu” ne, “Óké ghep aghəp” ne, “Óké

fyε amák ndü enyinjí mmu achak.” Ebhé émōt épókó ebhen menkem ne bechak nkwo. Ne ebhé eyo érēm be, “Kōj nti nkwa mbō mmuet eye.”
 10 Mmü ane ákōj bo apú kē bhō bebá. Enyu eyo ke echi be bekōj bo chi bebhūere bebhé menkem.

11 Ndu berōj ambi, bárijjī mpok ane sechi aré néne. Mpok ménjéme ndü kenó akway mbonyune mpok ane Mandem ánaŋa bereme bhese achí kekwoť néne achá mpok ane sébho nyaka menoko Yesu Kristo.
 12 Beti ménaŋ béfuēt, ne nywōp nebhō beyi. Séndó ye menyinj ebhen bo bákā amem ejuri, sénsōt menyinjí nenu ebhen sébhōjō menu ne bhō ne nywōp ámfay mbō bo abhen mánaŋ báfú ndü ejuri.
 13 Sémbōj erítí ekakáneko mbō bo abhen bákō ne nywōp ámfay. Séké chwe ndü bepá ebhen bo mányū mmém mánkwen, ne mámbō barak épúsi. Ne séké fyε mmuet ndü baraká kebūere ne barak épusi achak. Séké chwe ndü bétáná, ne mpabhamík.
 14 Ke dš ká Yesu Kristo Acha ámbōj betāŋ ndü nepém eneka enyu ené bo báyjijjī bhe mándijjī enyu mmu yí achi mbonyu bayijjī mmu mandijjī nden ane yí afyε amuet. Ne báké chye mbi ntá bepō menyinj ebhen nepém nkwaŋwaŋ nēŋwāka be bo mánkū.

14

Bōnkwo báké byak ne báké jī bati

1 Sōt ka bōnkwo abhen bábhíkire sene ndü baraká Mandem amuet. Ke báké kém epúití ne bhō éti ayap nkaysi.
 2 Sénsōt ndaká nenyie menyie. Mmü amōt ákway menoko be yēntikí enyinj éri menyie. Achák ane ábhíkí sene ndü baraká Mandem andem be yí ányie chi nenyie enen bákwaná.
 3 Mmu ane ányie yēntikí enyinj áké byak ane apu nyie mbōk menyinj. Ne mmü ane apu nyie mbōk menyinj áké jī ane ányie yēntikí enyinj mbonyune

Mandem aka yi.
 4 Ōchí agha beji mmōbetok mūchak? Mmu ane akway berem be mmōbetok akū sayri, ne yē chi ebūbu, chí chibetik aywi. Mmō betok apú kwen mbonyune Acha abhōj betāŋ beku yi ánté sené.

5 Mbōk bo básōt mbōk manywōp be acha achak. Bachak básōt manywōp ankem be achi enyumōt. Éri mbōj mmu angō be enyinj ene yi ákaysi amem nti eni echi chak.
 6 Bo abhen básōt mbōk manywōp be acha achak bákū nō chi bechye Acha kenókó. Mmü ane ányie yēntikí enyinj ákū nō chi bechye Acha kenókó, tēndu áchyε Mandem bakak ke anyie yō. Ne mmu ane apu nyie yēntikí enyinj ákū nō chi ndu áyāŋ bechye Acha kenókó nkwo ne áchyε bakak ntá Mandem.
 7 Yē mmu apú nepém be achi ndü mmuet yi. Ne yē mmu apú gu be achi ndü mmuet yi.
 8 Mbák séchí nepém, chi be sēnchíε Mandem kenókó. Ne mbák ségū, ségū chi be sēnchíε Mandem kenókó. Ndü echi nō, ye séchí chí nepém, ye ségū gu, séchí chí awō Mandem.
 9 Étiyo ké Kristo ágú, ápétnsem ndü nepém be ambak Acha ntá bo abhen báchí nepém ne abhen bágú.
 10 Ndu echi nō, ndaká yí ójī nti mūnkwo éti menyinj ebhen yi ákū? Yē chí wō nkwo, ndaká yí óbyāk nti mūnkwo ndü yi ábhíkí ka beku yēntikí enyinj ene ókū? Chōj beεe mankem sēnte ndü manyé besí Mandem.
 11 Échí mbō enyū Ekátí Mandem érēm be, “Acha árem be,
 ‘Nkúbhé mbō enyu echi tetep be nchí nepém, enyu eyo ke echi tetep be yēntikí mmu abhōj betep mánén besí bha.
 Ne yēntikí mmu abhōj berem ne nnyu ywi be, Me Nchí Mandem.’”
 12 Echi ye be yēntikí mmu abhōj bete besí Mandem andem yēntikí enyinj ene yi ákū.

Mũnkwə akɛ kɛ nti ankwen ndũ be bá

¹³ Séké perɛ ji ye batĩ bõnkwo, ke enyĩn ene eri chi be báke kɛ yěnyĩn ene ekway bekɛ nti mũnkwo ankwen ndũ bebá. ¹⁴ Ndũ bãchémé mmuɛt ne Yesu Acha, membɔn ndĩnĩ sayri be yě nenyíé nɛpú enen nepu pɛpɛp besí Mandem. Kɛ mbák mmu ánkáysí be mbək nenyíé nepu pɛpɛp, nɔ nɛpú bhak pɛpɛp ntá yi. ¹⁵ Mbák enyũ enyĩn ene wɔ ónyíe échyè nti mũnkwo esɔnɔri, nɔ ɔpú perɛ kɛ menyĩn ne ekɔn. Ɔké rɔ enyũ nenyíé enen ónyíe néntwɔ ne ménémé ntá nti mũnkwo mbɔnyune Kristo agu nyaka ɛti yi nkwo. ¹⁶ Ɔké rɔ be enyĩn ene ókáysí be eri éndɔp chi enyĩn ene bo básɔt berem ebábɔ ɛti ye. ¹⁷ Nném enyĩn ntá bo abhen Mandem achi Mfɔ wap puyɛ chi nenyíé menyíe ne mmem menyu. Nném enyĩn chi bebhak chak besí Mandem, ne bebhak kpák ne bati, ne bebhɔn manják amen Éfónó Bedyere áchyè. ¹⁸ Mbák mmu ákù betikí Kristo enyũ eyɔ, Mandem ábhòñ manják ne yi, ne bo bārɛm be yi ákù sayri. ¹⁹ Eri ye be sémfyé betan ndu bekɛ menyĩn ebhen békà sémbák kpák ne bati, ne be sémfyé betan bekɛ menyĩn ebhen békwak batĩ bõnkwo mango ndu neka enen bãbhónɔ ne Mandem. ²⁰ Ɔké chɔnti betik Mandem ɛti nenyíé. Yěntiki nenyíé chi enyĩn ene bo bákway menyíe. Kɛ epu chak mbák ónyíe menyĩn ebhen békà bati bõnkwo mǎnkwen ndũ bebá. ²¹ Echí chak be óké nyíe nnya, ne be óndó menyu mmém, ne be óndɔ bekɛ yěntiki enyũ enyĩn ene ekway bekɛ nti mũnkwo ánkwén ndũ bebá. ²² Enyĩn ene ókáysí ɛti barak anɛ, dš yɔ énjĩnĩ chí wɔ ne Mandem. Eri echa ntá mmu anɛ árinĩ be enyĩn ene yi ákù echí chak, ne nti eni nepu sɔnɔri yi amem ɛti enyĩn eyɔ. ²³ Mbák mmu ámakati nenyíé enen yi áyàn menyíe, yě nɔ,

andək ambi anyíé nó, nɔ abhɔn bekwéné besí Mandem ne nti be ányíe nenyíé enen yi ábhíkí noko be echí chak be yi ányíé. Mbák mmu ákù enyĩn ene yi anoko be epu chak, nɔ ákù bebá.

15

Bõnkwo mǎnkɛ menyĩn ebhen bedi sayri nta bõ bachak

¹ Bese bho séséné ndũ neka enese, sébhɔn bekwak nɔkɔ bo abhen bãbhíkire sene ndũ neka enap ne Mandem. Séké kɛ nɔkɔ chí ndiere menyĩn ebhen béchyɛ mmuɛt eyese manják. ² Yěntiki mmũ ywese abhɔn bekɛ enyĩn ene ékù bõnkwo mámbón manják ndũ bekwak bhɔ be mángó ndũ neka enen bãbhɔnɔ ne Mandem. ³ Kristo abhíkí kɛ nyaka chí menyĩn ebhen béchyɛ yimbɔn manják. Kɛ éfákári ne yi mbɔ enyũ Ekáti Mandem érɛm be, “Nsok ene bo abhen básɔkɔti nyaka wɔ ékwen me amuɛt.” ⁴ Yěntiki enyĩn ene echí amem Ekáti Mandem básin yɔ chí ndũ betan bese menyĩn ɛti Mandem be sémbɔn ekébhéntí ne be mémfyé * bhese nti. Eyɔ enkɛ ye sémbaka nti be chɔn bariɛp Mandem amfú tetep. ⁵ Měnikmuɛt be Mandem mmu áchyè ekébhéntí ne afyé bho nti, ánkwák be mámbak eyɔn émɔt ne bati bekonɔ erin éné Yesu Kristo áró, ⁶ bé bě mankem mǎnchyé nókó kenókó ne eyɔn émɔt ntá Mandem mmu áchí chí Yesu Kristo Acha ywese.

Mbok Nǎndí achi ntá bõ mankem

⁷ Sɔt nókó yé ka yěntiki nti mũnkwo nkúbhé mbɔ enyũ Kristo ásórɛ bhe. Eyɔ ékù bo mǎnchyé Mandem kenókó. ⁸ Nchí ghati bhe be Kristo ákù nyaka mmuɛt eyi múbetok ntá bo Israel ndu betan bhɔ be Mandem ábhɔre bariɛp ami amen yi afyé nyaka ne bachĩmbi

* 15:4 15.3, ghɔ Ekáti Bakway 69.9.

bhap. ⁹ Akɛ mmɛet yi mmɔbetok be bo abhen bápú bo Israel mánychɛ nɔkɔ Mandem kenókó mbɔnyune yi ághó bhɔ ntínso. Echi mbɔ enyu Ekáti Mandem érɛm be,
 “Ndu éhí nɔ, chɔŋ ndem ye
 néntí bo abhen bápú bo Israel be, wɔ
 ɔchí Mandem.

Chɔŋ nkway nɔkɔ bakwáy ndu
 bébítí wɔ.”

¹⁰ Ekáti Mandem epet érɛm ndü
 nebhɛet achak be,

“Bé bho bápú bo Israel, nják ka ne bo
 Mandem”,

¹¹ ne ndü nebhɛet achak amem Ekáti
 Mandem yó épét érɛm be,

“Bé mankem abhén bápú bo Israel,
 bíttí

nókó ka Acha.

Bo mankem, bíttí nókó ká yi.”

¹² Ne Ekáti Mandem epet érɛm be
 ndemekɛpǎntí Aisáya arem nyaka
 be,

“Chɔŋ ebhárémɔ Jése antwó.

Atwó bebhak Mfɔ ntá bo abhen
 bápú bo Israel,

ne chɔŋ mámbaka nti be yi ampeme
 bhɔ.”

¹³ Mɛnikmɛet be Mandem mmu
 ákɔ be bo mámbáká nti ndü menyin
 ebhen yi afyé bariɛp bechye bhesɛ,
 ánká be bati yɛka ánjwí ne manák
 ne kpák ndü máńókó yi. Enyu eyɔ,
 bákway berɔŋ ambi bebhaka nti ne
 yi ndü betan Efónó Bedyere tontó
 tonto.

Pól arem éti betik ebhi

¹⁴ Bɔma, membɔŋ ndínjí be beri
 ebhen bákkɔ beyá ne be báriŋjí
 menyin éti Mandem sayri enyu
 ené bákway betan bati bɔńkwɔ.

¹⁵ Ke, amem ekáti ene, nsin ntá yɛka
 nkebhoŋ becháy éti mbɔk menyin
 mbɔnyune nchí yan bétik be bhɔ.
 Nsin enyu eyɔ éti beyá berindu
 Mandem ntá ya. ¹⁶ Akɛ mɛmbák

mmü betok Yesu Kristo ntá bo
 abhen bápú bo Israel mbɔ nchiakap
 ane áfú ntá Mandem. Nchí ghati
 bhɔ Mbok Ndíndí éti Mandem bé
 máńókó yi, ne be mámbák mbɔ

akap ane yi áká bésɔt ne ané Efónó
 Bedyere ábhúré nyáná ntá yi. ¹⁷ Ndu
 echi nɔ, ne ndü mbát mmɛet ne Yesu
 Kristo nchí kwáy beɛp awó anti
 éti betik ebhen mɛkkɔ ntá Mandem.

¹⁸ Ndiere éti enyin ene Kristo áfuéré
 ntá ya áká ke nchí rem ndü beyá
 menyin ntá bo abhen bápú bo Israel
 be mángúpsí berin ebhap, mankɔ
 nɔkɔ mbɔ enyü Mandem áyan.

¹⁹ Akɛ nɔ ndu áchyé me betan betan
 berin ebhen bétɔŋ betan Mandem
 ne ndu bekkɔ menyinjí maknkay
 ndü betan Efónó Bedyere be nnán
 nnánjá beghati bho Mbok Ndíndí
 éti Kristo, bebho Yerúsalem kpáte
 Ilirikɔm. ²⁰ Enyin éhí ene nnán

nchí yan nɔkɔ bekkɔ, ne enyin eyɔ chí
 beghati bo Mbok Ndíndí éti Kristo
 mbánj enkem ené bo bábhíkire
 ghok yɔ. Ke mbíkí yan bekkɔ betik
 ndü nebhúéréket enen mmu achak.

²¹ Echi ye mbɔ enyu Ekáti Mandem
 érɛm be,

“Chɔŋ bo abhen bábhíkire ghati
 bhɔ

éti yi mángo yi,

ne chɔŋ bo abhen bábhíkire ghok

éti yi, mánjwimem.”

Pól áti berɔŋ Rom

²² Beyá ndan ené nti bétwɔ beghɔ
 bhe mbíkí kway bekkɔ nɔ. ²³ Ke néne,
 ené nnán nnánjá betik ndü mban
 ene enkem, mbɔŋ nti beghɔ bhe mbɔ
 enyü nnán nchí yán bekkɔ ndü beyá
 mami ane áfuéré ansɛm. ²⁴ Néne,
 mbákánti be chɔŋ jíɔk Spen. Mpok
 nchí rɔŋ chɔŋ mbɔŋ manák beghat
 be mbak ne bhe ndu mɔmbinjí mpok
 ke ndɔk nɔkɔ ambi. Ne mpok
 berɔ be akway nɔkɔ, nkaysi be
 chɔŋ máńkwak me ne enyin ndü
 nekɔ ena. ²⁵ Ke nchí rɔŋ kpik
 Yerúsalem be nchyé nekep enén
 batí bɔńkwɔ bátó ntá bo Mandem
 abhen bachí are. ²⁶ Bɔńkwɔ abhen
 atú Masidónia ne abhen atú Akáiya
 bábhɔŋ manák bechye mbɔk nkáp
 awap ntá bachébhébo ndü nkɔwɔ

bo Mandem abhen Yerúsalem. ²⁷ Bó babhəŋ ke bághó be eri beku nɔ, ne sayri sayri, bábhəŋ beku nɔ tɛndu echi be, ɛti bo Israel bo báchí bo Mandem ke bɔ abhen bápú bo Israel bághókó Mbok Ndíndí ɛti Yesu. Ne báchí nkwo bo Mandem néne, ne Mandem áyɛt bhɔ ne beyá menyin. Bábhəŋ ye bekwak bo Israel abhen bachi bachébhébo ne mbak menyin ebhen bɔ bábhónó. ²⁸ Nnán ngáká ye aré nchyé bhɔ yɛntiki enyin ene báto ntá yap, chəŋ ndək Spen. Ke chəŋ njambi ntee awu ngɔ bhe. ²⁹ Ne ndínjí bé mpok ntwó awu, chəŋ Kristo anjet bhese tontó. ³⁰ Bóma, ɛti séchi bo Yesu Kristo Acha ne ndú Efónó Bedyere áká sɛnkəŋ bati, nchí nik be mmuet be mánu menikmuet ntá Mandem ɛti ya ne nti nenkem mbɔ enyú membəŋ nchí ku. ³¹ Nik ka mmuet be Mandem anku bɔ Judeya abhen bábhíkí noko yi báké ku me yɛnyin ebábu. Nik ka mmuet be bɔ Mandem abhen Yerúsalem mánsót neker enén mérəŋ ntá yap ne nɔ ne maɲák. ³² Eyo éká be me nkway bétwɔ beghɔ bhe ne maɲák mbák Mandem aká, ne bé nkway bebhəŋ neywɛmmuet nenti eneka. ³³ Mandem mmu áchyé bho kpák ambak ne bhe mankem. Amen.

16

Pɔl átɔ bakak ntá bonto abhen etək Rom

¹ Nchí yan mändinji mómayese Foibe mmu ákú betik ntá Nkwɔ Kristo ane etək Kenkrea. ² Anán ántwó awu, syeptí ká yi mbɔ enyú bɔ Mandem bábhónó besyepti nti múnkwɔ, ne mánkwak bechye yi yɛntiki enyin ene échébhé yi. Yimbəŋ anán akwak beyá bho, ne ye chi membəŋ nkwo.

³ Kaká ká Priska ne nném ayi Akwíla. Bákú nyaka betik Yesu Kristo ne me. ⁴ Báchí bo abhen bákway nyaka beka ye chí newú ndu bepeme me nké gu. Puyé chi ndiere me ke nchí kaka bhɔ. Bakwó

bho abhen bapu bo Israel bákaka bhɔ nkwo. ⁵ Kaká ká bónkwɔ abhen bácheme nako eket eyap, ne mánkaka muerəkəŋ awa Epainétos. Yí achi nyaka mmú mbi bebhak nkoŋo Kristo atú Esia. ⁶ Kaká ká María mmu áká beyá betik ndú nkwo yweka. ⁷ Kaká ká nkwo batí bo Israel bha, Androníkɔs ne Júnias bo báchí nyaka ekerəkəŋ ne me. Báchí maném bo ndú nkwo bonto Yesu Kristo ne báyambi bebhak bakoŋo Kristo ke mɛtwɔ ansem. ⁸ Kaká ká Ampliátos. Achí mmuerəkəŋ awa ne abhat mmuet ne Acha mbɔ me. ⁹ Kaká ká Ubános mmu áká betik Kristo ne me. Kaká ká nkwo mmuerəkəŋ awa Stákis. ¹⁰ Kaká ká Apélis mmu ábhónó beyá esəŋəri ɛti Kristo ne atəŋ be achi mmu ywi tetep. Kaká ka bo efo ene Aristobulɔs mankem. ¹¹ Kaká ká Heródion nti mmu Israel wa. Kaká ká nkwo bo efo Nasisɔs abhen bábháré mmuet ne Acha. ¹² Kaká ká nkwo bakú betik Yesu Acha abhen baghərə, Trifina ne Trifósa. Kaká ká mmuerəkəŋ awa Pésis mmu áká beyá betik ntá Acha. ¹³ Kaká ká Rúfos mmu achi nném mmú ndú nkwo bakú betik abhen Acha. Kaká ká máyi nkwo mmu ásré me mbɔ móywi. ¹⁴ Kaká ká Asinkritɔs ne Flégon ne Hémis ne Patróbos ne Hémas ne batí bónkwɔ bachak abhen bachi ne bhɔ. ¹⁵ Kaká ká Filólogɔs ne Júlia ne Nériɔs ne mómáyi ane ngərə, ne Olímpas ne bo Mandem abhen bachi ne bhɔ. ¹⁶ Kaká ká bati sayri ne ekəŋ Mandem. Bakwó bho Kristo mankem bátɔ bhe bakak.

Manié Pɔl amen ngwénti

¹⁷ Bóma, nchí nik be mmuet be mánsət mpok ne bo abhen bátwɔ ne ákóré nenti eneka ne bákú bo mántiknsem ntá Mandem ndú bátəŋ menyin ebhen bechi kekúrí ne ebhen bághókó. Bák ká nekɔ nesie ne bhó. ¹⁸ Menyú bəbhɔ bapu ku chí betik Acha Kristo. Bákú chí menyin ebhen bɔ babhəŋ bakəŋɔ. Ne básət

chi sérwórén̄yũ ne erítĩ eyōhōnyũ berwō bo abhen amík ayap ábhíkíre néne. ¹⁹ Ke bo mankem bághók enyũ bághòk Mandem, ne eyō échyè me manák ěti yeka. Nchí yan mǎmbák bariñindak be mǎnku nòkò chi berítĩ menyĩyĩ, ke bo abhen amík ábhíkíre néne bhō be báké ku bebéptĩ menyĩyĩ. ²⁰ Mandu mpok, chōy Mandem mmu áchyè kpák anchye bhe awónem amfay Satan mpok báyátĩ yi amík. Nchí nĩkm̄uet be berĩndu Yesu Kristo Acha mémbak ne bhe.

²¹ Tímōti mmu ákà betik Kristo ne me àtò be bakak. Batĩ bo Israel bha, Lusios ne Jáson ne Sosipate bátò nkwo be bakak.

²² Mme, Tétios mmu Pōl ághátĩ me menyĩyĩ ebhen nsínĩ amem ekátĩ ene nchí to nkwo be bakak mbō ntĩ nkoño Acha.

²³ Gáyos mmu méchòkò eket eyi, ne nkúbhé aré kě bōnkwo báchem, àtò be bakak. Erástos, mbure nkáp etak ne máyese Kwátos bátò bhe bakak.

Ménĩkm̄uet ndu bebiti Mandem

²⁴ Afók Yesu Kristo Acha ambak ne bhe mankem. Amen. *

²⁵ Sémbítĩ Mandem. Yi ákway beku be mǎntány ndũ neka eneka bekoño Mbok Ndíndĩ ane mēghátĩ bo ěti Yesu Kristo ne bekoño tetep ane nchí ghati bhō. Yó achĩ nyaka bhésé bhésé ndũ erōri mpok ke Mandem ákú sérĩyĩ yō. ²⁶ Néne, akū bō betak menkem mándĩyĩ yō kponoroñ mbō enyũ baremé kepĩntĩ básĩyĩ nyaka menyĩyĩ ebhen Mandem mmu achi nepém mpoknkem ághátĩ bhō. Aghati bhō mánsĩyĩ bō amík be bo abhen bápú bo Israel mánkoño enyĩyĩ ene yi árēm be mánoko yi ne mangók nòkò yi. ²⁷ Kenókó kémbák ntá Mandem mmu árĩyĩ wu menyĩyĩ menkem mpoknkem. Séchyè yi

* **16:24** Mbok bekátĩ ebhen básĩyĩ nyaka ne amo bébhíkĩ bhōy ndōy ane.

kenókó ěti enyĩyĩ ene Yesu Kristo ákú. Amen.

Ekáti Pól ené mbi ntá Nkwó Kōrint

Pól átó bakak ntá bakoŋo Yesu abhen Kōrint

¹ Me Pól mmu Mandem áyábhé bé mbák mũnto Yesu Kristo ké nchí nsìŋ ekáti ene. Mandem abhíŋí mé békoŋo nkaysi ayi yímbòŋ. Nchí fá ne manó ywesé Sosténes. ² Sésìŋ ntá yeká bō nkwó Mandem awu etók Kōrint. Sésìŋ ntá yeká bo Mandem ábhíŋí, aká mǎmbák nyáná bé mǎmbak bōbhi. Aká mǎmbák bōbhi mpoknkem ndū bǎbháré mmuet ne Yesu Kristo. Ne nkúbhé enyu eyo ké yí áká ne yéntiki mmu ane ábháré mmuet ne Yesu mbǎnkem. Nó chí yéntiki mmu ane ápú rō ménìkmuet ntá Yesu Kristo anchye nōkō yí kenókó. Yí Yesu ké achí Acha ywese ne abhak Acha ntá yéntiki enyū mmu wu ane ághòk chí ne yí. ³ Mandem Eta yesé ne Yesu Kristo Acha mántòŋ bé berĩndu, mánchye bhe kpák.

Pól ákaka Mandem eti Bō nkwó Kōrint

⁴ Mpú rō béchye bakak ntá Mandem mpoknkem eti berĩndu ebhen yi átòŋó bé ndū bǎbhát mmuet ne Yesu Kristo. ⁵ Ayet béká bō nkwó abhen Kōrint ndū babhi ankem. Sayri sayri, aká mǎndíŋí menyìŋ ebhen bo abhen bǎbháré mmuet ne Yesu bǎbhón bérìŋi. Ne achyé bhé akap béghátì bho menyìŋ ebhén yí áká mǎndíŋí. ⁶ Echí enyuyō mbōnyune akap ané Mandem áchyé bhé átòŋó bé mbok ane séghátì bhé eti Yesu Kristo achwe amem bati yeká sayri. ⁷ Ne eyo ékú bé ndū bǎchi ne amík ambi mǎndòŋ Yesu Kristo Acha ámpétnsem, bǎbhòŋ yéntiki akap ané Efónó Bedyere áchyè. ⁸ Chòŋ Eta Mandem anká bé mánte kpirí te ndū ngwenti, kebhón bekwéné ndū nywop enen Yesu

Kristo Acha ápétnsem. ⁹ Mandem apú rō beka nó ntá yeká mbōnyune yí áká yéntiki enyìŋ ené yí árémé bé yí áká. Ne yímbòŋ ké ábhíŋí bhé be mǎmbat mmuet ne Yesu Kristo Acha ywese.

Ákóré áchi néntí Bōnkwó abhen Kōrint

¹⁰ Bōma, ndū nnyén Yesu Kristo Acha, nchí ník be mmuet bé mǎndó békem kefè ne bati, mǎmbák eyòŋ émot. Ebhíki rí be ákóré ámbák néntí eneká. Nchí ník be mmuet, bák ká ntì némót, mǎnkòŋo nōkō chí nkaysi amot. ¹¹ Bōma, nchí rem nó mbōnyune mbok bo abhen báfú eket Klóe bǎghátì mé kponoroŋ, bé bǎtàn ne bati. ¹² Enyìŋ ene méyán beka mǎndíŋí chí be bǎchí ndū bakwó, bǎbhák beyòŋ beyòŋ. Mbok aye ká bǎrem be, “Bákòŋo chí Pól”, bǎchák be, “Mékòŋo chí Apólos”, abhénéfú be, “Mékòŋo chí Pita”, ne nkwó áchák be, “Mékòŋo chí Kristo”. ¹³ Mbép kpík be, mmū ákwáy békóre Kristo ndū bakwó? Ghatí ka me. Me Pól ké bágó ndū ekotákátì eti yeká ke? Yé mmū yweka achí ane bájwítì yí ndū nnyén Pól? ¹⁴ Nkáká Mandem bé mbíki jwiti yé mmū yweka ébhíki fǎét chí Kríspōs ne Gáyōs. ¹⁵ Yé mmu yweka apú kwáy ye berem bé menjwítì bhé ndū nnyén ena bé mǎmbák bakoŋo bha. ¹⁶ Mhm, njwítì nyaka nkwó Stefánas ne eket eyi enkem. Mbíki riŋi bé njwítì yé mmu achák. ¹⁷ Kristo abhíki tó mé bejwiti bho. Ató mé chí bé ngátì nókó bo Mbok Ndíndí. Ne mpú sət chí nerìŋíndak enen bō mmik ne sérwórenyu béghátì bho Mbok Ndíndí mbōnyune mbíki yán bé betanǎ newú enén Yesu ndū ekotákátì mémák ndéndem.

Yesu chí betan Mandem ne nerìŋíndak Mandem

18 Ndíní sayri bé mbok newú Yesu ndú ekotákátí chí echínti ntá bõ abhen bächí ndú mbi newú. Ke ntá yesé bõ Mandem ápeme, séghò betan Mandem ndú newú Yesu. 19 Ekátí Mandem éghàti bhese be Mandem árem be, “Chõn ríchõnti neriníndak enen bariníndak ne kebon eken bõ abhen bächí mbo mmu ane ághò menyin chi ndu ékírísú.”

20 Ndú échí nó, neriníkepi enen bariníndak néchí fá? Batõnõ bebhe Moses báriñí yí? Bõ mmik abhen bákõn békem epúítí bächí kpík bõ agha? Mandem atõn bé neriníndak enen bõ mmik néchí ndéndemé ndak. 21 Mandem mmu áriní yéntiki enyin abhíkí ka bé bõ mmik mánsót chí ndyere kebon ekap mándiní yí. Yí arem bé ápeme chí bõ abhen mánoko Mbok Ndíndí ané bhese séghàti bho, yèndu mbak bho básõt Mbok Ndíndí chí mbo echínti. 22 Mbok Mandem áchí mbo epõndak ntá bo Israel ndú báyan béghõ erin ené éfú amfay ke mánoko bé Mbok Ndíndí achí tetep. Bõ Grik mánoko chí enyin ené ékò ndõn amót ne neriníndak enap. 23 Ke séghàti bho chí bé báway Kristo ndú ekotákátí. Ne mbok yó áká batí bo Israel átáká amem. Ne bo abhen bápú bo Israel básõt yó chí mbo echínti. 24 Ke bõ abhen Mandem áyábhé be mámbák abhi mpoknkem, yé chí bo Israel, yé chí bo abhen bápú bo Israel, báriñí bé amuet Yesu Kristo ké bo bághò betan Mandem ne neriníndak Mandem. 25 Nkaysi Mandem ane bakwãwan básõt bé chí epõndak, chí neriníndak enén néyá tontó néchá neriníndak enen bõ mmik. Ne betik Mandem ebhén bo básõt bé bépú yenyin, bébhõn betan ebhén béyá béchá betanã bõ mmik.

26 Bõma, báké ghokantik menyú

bo be bächí nyaka mpok Mandem ábhíní bhe. Puyé beyá bheka ké bächí bariníndak ndú neyiní ane bõ mmik. Puyé beyá bheka ké bächí nyaka maném bo, ne puyé beyá bheka ké báfú nyaka ndú besáyri manéréket. 27 Mbõn Mandem ké áyábhé bo abhen bápú bariníndak besí bõ mmik bé mámbák bõbhi. Akã nó bé ntíanwóp ámbák ne bõ abhen básõt mmuet eyap mbo bariníndak. Ayap nkwo bõ abhen bábhíkí bhõn betan besí bõ mmik bé ntíanwóp ámbák ne bõ abhen bábhõnõ betan. 28 Mandem ayap nkwo ndéndemé bho abhen bõ mmik bábyak mbo be bápú yenyin. Akã nó bé menyin ebhén bõ mmik bákáysí bé bõ ké bébhõnõ menwop béké pere bhák yenyin. 29 Ndú échí nó, yé mmu apú kwáy bépanyu besí Mandem. 30 Mandem aywintí ké áká bé mánkwáy bébhát mmuet ne Yesu Kristo. Yí ké apet áká be Yesu ányché bhe neriníndak enén tetep, ne éti Yesu ké Mandem ásóré be mbo bõ abhen bächí chák besí bhi. Akã besé sémbák pépép, bakwap tí. Yesu ré ké áká bé séndóp chí bo Mandem ne achye nepém eni békú besé séké pere bhák ndú kesemé bebá. 31 Éti eyo, ké échí mbo enyú básíní amem Ekátí Mandem be, “Mmü ane áyan bépanyu, ámpányu chí éti enyin ene Mandem Acha áká.”

2

Põl ághati bho éti Kristo mmu águ ndú ekotákátí

1 Bõma, mpok ntwó awu ntá yeka, mbíkí twó béghátí bhe Eyõn Mandem mbo mmu ane ábhõnõ sérworenyu, ne mbíkí twó mbo mmü ane achí ndiníndak. 2 Mpok nchí awu, nkã nti ena bé mpú yán ndiní enyin echak, ébhíkífuet chí beRem éti Yesu Kristo ne, sayri sayri éti newú enen yí águ amfay ekotákátí. 3 Ntwõ nyaka awu ené

yě betañ bépú ne me ne mbónj beyă becháy, ngwet năkă gbagbăgbak. ⁴ Ne mpú sət nyaka chí neriñindak enen bō mmik ndu betañ, ngati năkă bhe Mbok Ndíndí ndu nchi nu beka mánókó. Efónj Bedyere kě ásórě betañ ebhi ákă mǎngó bé enyij ené séghāti bhe échí tetep. ⁵ Eyo étòj bé puyě neriñindak enen bō mmik ke nékă bǎbhónj nēka ne Yesu. Chi betañ Mandem.

Neriñindak Mandem

⁶ Yě nō, mpok séchí ne bo abhen mánánj báséné ndū mbi Mandem, séghāti bhó chí menyij ebhén béchye bhó neriñindak, ke puyě neriñindak ekem bō mmik. Ne épú bhák enyū neriñindak enén bō abhen bǎbhónj betañ fá amik, betañ ebhen béfũere fũet. ⁷ Neriñindak enén né séghāti bho chí enén néfù ntá Mandem. Néchí bhésé bhésé enyu ené bo bǎbhíkí riñi nyaka nō. Te ndū mpok ane mmik ábhíkí re bho, Mandem anánj aghókó nyaka nō abhure ntá yesé ndu békwák besé sémbónj kenókó. ⁸ Bō abhen bǎbhónj betañ fá amik bǎbhíkí riñi nyaka yěnyij éti neriñindak Mandem enen. Mbō báriñj nyaka éti neriñindak Mandem enen mbū bǎbhíkí gó Acha ywese mmu ábhónj kenókó kenkem ndū ekotákátí. ⁹ Éti eyo kě básíñj amem Ekátí Mandem be, “Menyij ebhen yě mmu ábhíkí kaysi bé chəj mǎmfakari wáwák, bō kě Mandem átóñtí ábhuré ntá bō abhen bákəj yi.”

¹⁰ Mandem ákă séndíñj menyij ebhen. Efónj Bedyere mmu yí átó kě ákă séndíñj bhó. Efónj Bedyere aríñj yěntíkí enyij, aríñj yě chí menyij ebhén béchí te amem ntí Mandem. ¹¹ Ndiere efónj mmu ke ékwáy béríñj nkaysi ane áchí yí anti, mmu achák apú kwáy béríñj yó. Enyu eyo

kě échí ne Mandem, ndiere Efónj Bedyere kě aríñj nkaysi ane áchí Mandem anti. ¹² Ne Mandem áchyé bhese chí Efónj yi yimbəj, puyě chí efónj ene éfú fá amik. Mandem ato bhese Efónj yi be Efónj yi ankwak sendiñj berítí menyij ebhen yi áchyé bhese éti berínti ebhi. ¹³ Echí yé be mpok séghāti bho menyij ebhen Mandem áchyé bhese, sépú kə nō chi ne neriñindak enen néfú ntá bakwǎñwanj. Efónj Mandem kě ákă sendiñj menyij ebhen sérəm. Ne séghāti menyij ebhen béyíñj Efónj Mandem chí ntá bo abhen Efónj Mandem achi ne bhō. ¹⁴ Mmu ane Efónj Mandem apu ne yi, apú kway bebəj akabhé menyij ebhen béfù ntá Efónj Mandem. Apú kway beríñi bhō, ne bebhak chí epñndak ntá yi, mbənyune ndiere Efónj Mandem kě ákă mmu andiñj bhō. ¹⁵ Mmu ane Efónj Mandem achi ne yí, ákwáy beríñj menyij ebhen menkem, ke bō abhen Efónj Mandem apu ne bhō, bápú kwáy beríñj menyij ebhen mmu ane Efónj Mandem achi ne yi ákă. ¹⁶ Echí mbō enyū básíñj amem Ekátí Mandem be, “Agha ákwáy béríñj enyij ené échí anti Mandem Acha? Agha ákwáy béchyé yí maníé?” Ke mbák chí bhese bo bho Efónj Mandem áchí ne bhese, sébhónj enyū nti enén Yesu Kristo áchyé bhese.

3

Akórě áchí néntí bakoño Yesu

¹ Bōma, mpok nchí awu ne bhe, mpú kwáy nyaka beghati bhe menyij mbō mmu ane árəm kepí ntá bo abhen Efónj Mandem achi ne bhō. Mbəj nyaka beghati bhe menyij chí mbō mmu ane árəm kepí ntá bo abhen mánókó Eyoñ Mandem, ke bākəño chí nepém enen fá amik mbənyune bǎchí nyaka mbō bō abhen bǎbhũét amō ndū nepém eneka mbō bakoño

Kristo. ² Mbəŋ yé bédik nyaka be chí ne nébhi, puyě ne nenyié mbəŋ mbənyune bəbhíkí re kwáy nyaka bo abhen mǎnyíe nenyié mbəŋ. Kpátě echəŋ bəbhíkí re kwáy bo abhen mǎnyíe nenyié mbəŋ. ³ Bəbhúét chí mǎmbə mbənyune nkaysi yeká abhúét chí ndü menyinjí mmik. Bəbhəŋ mpabhamík ne bati. Bəgwà ne bati. Eyo épú təŋ nó bé nkaysi yeká abhúét chí ndü menyinjí mmikí ne? Chí enyu eyo. ⁴ Mbák mbək ayeká bərəm chí bé bákəŋo chí mé Pəl, báchák mǎndeme nəkə chí bé bákəŋo Apólos, nó étəŋ bé báchí chí mbə bə mmiki ne.

⁵ Apólos achí kpík agha? Mə Pəl nchí agha? Besé séchí chí bə betok abhen Mandəm átó be sėnká mǎnókó Yesu. Yěntiki mmu ywesé ákú chí ebhi betik ebhén Mandəm áchyé yí ánká. ⁶ Mpi erítí mbwót amem bati yeka, Apólos amiákátí manyiep aré. Ke Mandəm kě ákú mbwót ángó. ⁷ Mmu ane ápí mbwót ne mmu ane ámyákati manyiep aré bápú yěnyinj, Mandəm mmu ákú mbwót ángó kě ákú yěntiki enyinj. ⁸ Mmu ane ápí mbwót ne mmu ane ámyákati manyiep aré báchí enyu émót, mbənyune bákú chí enyinj éré émót. Mandəm ákap yěntiki mmu wap békəŋo ebhi betik ebhén yí ákú. ⁹ Séchəm amə ndü betik Mandəm. Ne báchí mbə nki Mandəm, ane sékú betik amem, bápét bəbhak mbə eket ene Mandəm áté.

¹⁰ Mandəm achyé mé akap, mbo betik awu ntá yeká mbə esáyri nte beket, ngoko nebhuérémik bétée eket sayri, ne néne, mmu achák áte eket aré. Ke yě agha ane áté eket ndü nebhuéréket enə, abhəŋ bésót mpok, ante yə sáyri. ¹¹ Yesu Kristo kě áchí nebhuéréket enén bəbhəŋ bétée eket aré. Ne yí kě áchí nebhuéréket enén bəghóko bəbhúé. Yě nebhuéréket néchák népú enen mmu ákway bəghóko. ¹² Mbək bho básót pú ne silbha

ne batay ŋaŋaŋ bétée eket ndü nebhuéréket enə. Báchák básót menək ne tákə ane nnya ényie ne tákə ane nnya ébhəre aré ndu bétée eket ndü nebhuéréket enə. ¹³ Ke ewak ene Yesu ápətnsem fá amik, betik ebhen yěntiki nte-beket ákú bífú kponoroŋ. Ewak eyo, Mandəm ákú ngó ántəŋ enyü betik ebhén yěntiki mmu bėchí. ¹⁴ Mbák ngó ábhíkí səŋ betik ebhén mmu ákú ndü nebhuéréket enə, chəŋ Mandəm ankap yí ndü betik ebhi. ¹⁵ Ke mmu ane ngó áśəŋ betik ebhén yí ákú ndü nebhuéréket enə, ábhəŋ chí ménémé. Mandəm əpeme enyü nte-beket wu, ke ábhák chí mbə mmu ane áróbhé chí mandú bésəŋ amem eket, ke anəne, afú, eket éśəŋ kurokotok.

¹⁶ Bə bəkoŋo Yesu bəriŋí sayri bé báchí mbə ekerákap Mandəm ne bé Éfəŋ Mandəm achí ne bhe. ¹⁷ Mbák mmu ánhəŋtí ekerákap Mandəm, chəŋ Mandəm ánaŋa yí. Mandəm ánaŋa yí mbənyune ekeré Mandəm ébhəŋ bebhak chí ntá yí aywintí, ne be bəkoŋo Yesu bachí ekerákap Mandəm eyo.

¹⁸ Də ká bérwó mməet yeka! Mbák ye mmü yweka akáysí bé achí ndiŋindak békəŋo nkaysi bə mmik, éri yí ánjibhíri ámbák mbə mmu ane ábhíkí riŋi yěnyinj ntá bə mmik. Chəŋ eyo énkwak yí ambak ndiŋindak, békəŋo nkaysi Mandəm. ¹⁹ Nchí ghati bhe nó ne ntí be enyinj ené bə mmik básót mbə neriŋindak chí echəŋtí besí Mandəm. Echí nkúbhé mbə enyü básinjí amem Ekátí Mandəm be, “Mbək bo bákáysí bé báchí bariŋindak. Ke nkúbhé neriŋindak enap kě Mandəm ásót bédép bó amik.” ²⁰ Ndü nebhuət achák amem Ekátí Mandəm, básinj be, “Enyinj ené bə mmik bákáysí bé chí neriŋindak, épú yěnyinj besí Mandəm.” ²¹ Yě mmü yweka áké pá yé nnyu éti bə abhen Mandəm átó mankwák

yi. Bǎbhōŋ bérinjī bé yěntiki mmu ane Mandem áchyé bhe, achyé ntá yeká mankem, ne yěntiki enyij ené Mandem áchyé bhe, échi chí ntá yěntiki mmũ yweka. ²² Mandem ato bhe batōŋ mbō me Pōl, ne Apólos ne Píta bé sénk wák bhe. Mandem aghókó mmik be ánk wák bhe. Yěntiki enyij ené éfákari ne bhe ndũ nepém enen, ne yě chí ndũ mpok ane mmu ágú ékwák be. Yěntiki enyij ené echi néne ne yě chí ene étwó ambi étwó be chí ne beri. Menkem chí ebheka. ²³ Ke Kristo ke abhōŋ bhe. Ne Mandem ke abhōŋ Kristo.

4

Bōnto Kristo

¹ Měyán mǎnsót me ne Apólos mbō bō betok Yesu Kristo. Mandem achyé bhesé tetep ywi ane áchí bhésé bhésé bé sénk bo mánjwimem. ² Enyij ené échí aré chí be mübetik ane báfyé yí enyij awó bé ánkém sayri, abhōŋ betōŋ chí-betik aywi bé yí achí mmũ tetep. ³ Ke mbák chí mé, yěntiki enyij ené bǎrēm éti ya, eyō épú chyē me esōŋori anti, yě chí bé bo báchák kě báyaŋ bérérem enyũ mmũ betok menchi. Membōŋ mpú kwáy bérérem bé nchí esáyri mübetok, ne mpú kwáy bérérem be nchí ebéptí mübetok. ⁴ Mpú ghō yě bekwéné ebhén béchí ne membōŋ. Ke eyō ébhíki tōŋ bé mbíki bhōŋ bekwéné, Acha aywínti kě átāŋ mé, puyé chí membōŋ. ⁵ Ebhíki rí yé bé mmu ántāŋ nti ené mpok ábhíki re kwáy. Nywōp Yesu ápètnsem, chōŋ ankũ yěntiki enyij ené échí amem ejuri néne émfú kponoroŋ. Mpok yō, chōŋ ankũ yěntiki nkaysi ane áchí mmu anti amfú kponoroŋ. Mpok eyō chōŋ Mandem ambiti yěntiki mmu békōŋo ebhi betik ebhen yi ákú.

⁶ Bōma, menyij ebhen né mēghati bhe béyinjī me ne Apólos. Nti achí be mǎngók enyij aré, ndu békōŋó chí enyij ené básinjī amem Ekáti

Mandem. Ebhíki rí bé mǎmpányu éti mbók bōbatí, mǎmbyaka nkō báchák. ⁷ Wō mmu ópányu, agha ághátí wó bé achá bo báchák? Mmu yweká ane ábhōŋó enyij ené puyé Mandem kě áchyé yí yó, chí agha? Mbák Mandem ke áchyé yěntiki enyij ene yěntiki mmu yweká ábhōŋó, ndáká yí bǎpányu mbō bé menyij ebhén bǎbhōŋó, bǎbhōŋ bō chí ndũ betāŋ ebheka?

⁸ Pú bǎrem be mǎnāŋ bǎbhōŋ yěntiki enyij? Mǎnāŋ bájwí ne akap ane Efóŋó Bedyere áchyé bhó! Bǎkwen bafō, yěndu sépú bafō. Ke enyij ene mēyaŋ chí be mǎmbák bafō tetep ndũ baraka Mandem be besé bōnto Yesu nkwo sémbák bafō ne bhe. ⁹ Échí mbō be Mandem ákú besé bōnto Yesu sémbák bō abhen báchókó nnet nenti bōnkwo mankem. Séchí mbō bō abhen bǎré ká ebéptí ndak, manyé ákwén bhó, bǎpókō ye bhō bérōŋ béwáy besí bo mankem, besí bō mmik ne besí bōángel. ¹⁰ Besé bōnto séchí bechiŋtí bho ndũ séchíe bapém yesé ntá Kristo, ke be bachí bariŋindak ndũ babháre mmuet ne Yesu. Séchí mbō bō abhen Mandem ábhíki chyē bhó betāŋ, ke be bǎbhōŋ betāŋ. Bo báchyē be kenókó, ke báwáy bhesé wáy. ¹¹ Kpátě echōŋ, séchí bo nsay ne nchebhe manyier menyu ne nden befye amuet. Séchí bō mantem, ne eket ené mmu ywese ábhijī bé eyi épú. ¹² Séperé bhōŋ nenyíe sēnāŋ sékpōt nsōŋtí ndu beka betik ne amó. Mpok bo básókoti bhesé, sēnik chí mmuet bé Mandem ánjēt bhó. Ne mpok bo báchyē bhesé esōŋori, sékèp chí nti. ¹³ Mpok bo bǎrēm bebéptí menyij éti yesé, sékème bhó chí ne eyōŋó ekōŋ. Sérōp chí kebí besí bō mmik. Kpát tē echōŋ, sérōp chí mbō ményinjī ebhen mányó beto ndũ ebhwóré menyinjī.

¹⁴ Mpú síŋ be menyij ebhen chí ndu beka ntíanwōp ánkém bé éti menyij ebhen bǎkũ. Nchí síŋ chí

béchyé be maníe mbonyune bachí bǎbha abhen nkónj tontó. ¹⁵ Yé bǎbhónj chí beyǎ bo bǎchák abhen bátǎn be menyinj eti Kristo, bǎbhonj chí chí amot. Bǎbhonj chí chí amot mbonyune be bho bǎbhǎré mmuet ne Yesu Kristo néne, me ké ntwó ngátí nyaka bhé Mbok Ndíndí ke mǎnókó. ¹⁶ Mǎnikmuet ntá yeka bé mǎnkónjǎ epinj eyá mbǎ enyũ mmó ákǎonj epinjǎ étáyí. ¹⁷ Eti eyǎ ké nchí tó bé Tímoti mmu áchí mǎwa ndũ ábhǎré mmuet ne Acha mbǎ me. Nkǎn yí tontó, ne achí mmú tetep. Nchí tó yí be antwǎ antik be enyũ nepém ena, mbǎ mmú Yesu Kristo nechi, nkúbhé mbǎ enyũ mǎtǎn bǎnkwǎ yǎntiki ebhak.

¹⁸ Ndínjǎ be mbǎk eyeka bǎpányu mbonyune bǎkaysi be mpú pere kway bǎtwǎ begǎo bhe. ¹⁹ Ke mbák chí nkaysi Mandem, chǎn ntwǎ awu mandú mpok. Ne nnánj nchwǎp awu, chǎn membǎn ndínjǎ mbák bǎ abhen bǎpǎ nó nyu bǎchí chí bǎ nyu wúwú, ne mbák betan Mandem béchí ne bhó tetep. chǎn ndínjǎ. ²⁰ Nchí rem nó ne ntí be bǎrinjǎ bé Mandem achí ne mmu mbǎ Mǎ aywí chí mbák betan Mandem béchí ne yí ndũ nepém eni. Epú wenti chí ndũ erítí eyǎonjnyu yóyó. ²¹ Enyinj ene bǎyǎn chí ene? Bǎyǎn ntwǎ awu chí ne ékpǎ awó, ke chí ne eyǎn petii betǎn be nkǎn be tetep?

5

Bǎké ka mmu ane ábhónjǎ epǎ epinj ámbák ne bhe

¹ Chǎá! Bǎghátí mé epúsí ené échí néntí eneká. Ne enyũ epúsí ene, yé chí bǎ abhen bǎbhǎkí noko Mandem bǎpú kwáy béká be émbák ndũ nkwó wap. Mmu áre bhǎre ne ngǎré étáyí ná? ² Ne mǎmpa nǎkǎ chí nyu? Pú enyinj ene bǎbhónjǎ bébhak chí ndũ nedí-kebǎǎ? Bǎbhonj béfére mmu ane áká eyǎ enyũ epǎndak ndũ nkwǎ yweka. ³ Yǎndu mpú awu ne bhe besí ne

besi, nchí ne bhe mbonyune nti ena néchí awu ne bhe. Ne nnánj mkpǎt nnyé mmu ane áká awu ndak, ⁴ ndũ nnyén Yesu Kristo Acha, ne nchi bhák ne bhe ndũ nkaysi ya mpok bǎchem ndu bechyé Mandem kenókó. Chǎn betan Yesu Acha ywese mǎmbak nkwó ne bhe. ⁵ Fíé ká mmu ane áká awu ndak awó Satan, bé ánychǎntí mmuet yí. Anánj ambak awó Satan, chǎn Satan anchǎnti mmuet eyí. Kǎ ka enyu eyǎ ne manǎ yweka, be Mandem ampeme efónjǎ eyí ndũ nywǎp enen Yesu Acha ápǎtsem.

⁶ Ndaká yí bǎpányu? Bǎbhǎkí rinjǎ bé mandú yís ane bǎfyé ndu fláwa ane bǎbáy ndu bǎghanj pǎfpǎf, ákǎ fláwa amwǎt ke? ⁷ Feré yé ka bebú bhǎ amuet, bé béké go mentaka ndũ nkwǎ yweka. Feré ká bebú ebhǎ bé yǎntiki mmú yweka ambak pépép ne nti nemǎt. Dinjǎ ká be newú Yesu ndũ ekotákátí nékǎ bakoŋo Yesu bǎrǎp chí pépép besi Mandem. Yí Kristo, achí mbǎ mǎnkwmǎn ane bo Israel básǎt nyaka manchyé mbǎ akap ntá Mandem ndũ mpok ane mányie Epǎ Nekinjǎ. ⁸ Séndó ye yǎntiki enyũ bebú, bé bebú béké gó mǎnjwí ndũ nkwǎ aywesé. Sénká nókó chí beri, sénkonjo nǎkǎ mbi Mandem ne nti némót. Chǎn eyǎ énkǎ sémbak mbǎ bret ane kebǎn yís ane bo mányie nyaka mpok Epǎ Nekinjǎ. Enyu eyǎ ké besé nkwó sébhónjǎ ményie Epǎ Nekinjǎ mbǎ bǎ tetep abhen bapú apú ne bhó.

⁹ Ndũ ekátí ene njámbi ntǎ bhe, ngátí bhé be bǎké bhǎn yǎnyinj bekǎ ne bo abhen bǎkǎ barak epúsí. ¹⁰ Mpú rem chí eti bǎ abhen bǎpú bakoŋo Yesu, yé bachi chí bo epusí, yé chí bǎ abhen bǎfyé amík ndũ menyinj bo bǎchák, yé bǎghǎp, yé chí bo abhen bǎbhónjǎ bǎmandem béchák. Mpú rem eti bǎ mmik mbonyune mbák mmu ándém bé apú chem mmuet ne bhó, abhǎn béró mmiki ne. ¹¹ Enyinj ene nsínjǎ

nyaka bekə be mändíní chí bé báké bhón yěnyíj bekə ne mmu ane arəm be yí achi nkojə Yesu, yě nə, ankə nəko menyíj mbə barak epúsi, ne béfyé amík ndü menyíj bo báchák, ne bebhəj bəmandem báchák, ne berem bebéptí menyíj eti bo báchák, ne yě chí bebhak nyümém, ne beghep aghəp. Yě chí nenyíé, báké nyié ne enyü mmu wu. ¹² Mbíki bhón betəj bétán bə abhen bápú bakojo Yesu. Bəbhəj bétán chí bati bə nkwo abhen bákə bebéptí menyíj mbə ebhen. ¹³ Mandem ké ábhónó betəj bétán bo nefi, ne chəj yí antán bó. Ke émbák chí bhe bə nkwo Yesu, manká mbə enyü Ekáti Mandem érem be, “Bəbhəj bəfére mmu ane ákə bebú ndü nkwo yweká.”

6

Ebhíki ri bekə manyé ne nti mmü nkwo

¹ Ekə ná ke mmu yweká ansət ndak andək besí batəj manyé abhen bápú bakojo Yesu mpok yí ábhəj ndak ne nti mmü Mandem, ené yí ábhónó berəj ntá bati bo Mandem? ² Bə babhíki riñi be ewak émot, chəj bo Mandem mántán bə mmík ke? Mbák bəbhəj betəj bə mmík ewak émot, bəbekpíkiri abhen báchí nénti eneká ké bapú kwáy bétán ké? ³ Bəbhíki riñi be ewak émot, chəj bese bo Mandem séntán bəángel? Bărú bekpíkiri abhen bəbhəj ne bati ndü nepém enén fá amík ké báchá be bétán? ⁴ Mbák yě mmü yweka abhəj menyü bekpíkiri ebhə, áké sət bə besí bo abhen bəbhíki bhəj kenókó besí bənkwo Yesu bé mántán bó. ⁵ Nchí rem nó bé ntíanwəp ánkém bé. Yě ndíjindak apú ndü nkwo yweká ane ákwáy ményüre bo nkwo abhen bəbhónó ekpíkiri ne bati ke? ⁶ Cháá! Mmu Mandem ánkə manyé ne nti, bé bo Mandem

mándək mánte besí bo abhen bəbhíki noko Yesu Kristo mántán bə?

⁷ Mbəj bekə manyé ne nti, étəj bé mánán bəkwen ndü mbi Mandem. Mmu ánkə bekwéné ebhén nti ákə yí, nó éber ke? Mmu ányié wə nsem amət, eyə énkə yí? ⁸ Ne be babhəj bákə bati bekwéné, mányie nəko bati bə nkwo nsem amət.

⁹ Bəbhíki riñi be yě ewak, Mandem apú bhák Mfə ntá bə abhen bápú chak ke? Mmu áké rwə mmuet. Yě agha ane ákə barak epusi, yě agha ane ákə bəmandem bachak, ne bakwené berwəp, ne yěntiki mbakanem ane ákə kebharé ne nti mbakanem ne yěntiki ngoré ane ákə kebharé ne nti ngoré, ¹⁰ ne yě agha ane ághəp aghəp, ne yě agha ane áchi nyümém, ne yě agha ane arəm bebéptí menyíj eti bo báchák, ne yě agha ane áchi ngép ntántəj, menyü bo bhə mankem bápú kway bebhak ndü nkwo bho abhen Mandem achi Mfə wap. ¹¹ Ne nkúbhé enyu eyə ké mbək yeká báchí nyaka. Ke néne, Efónó Bedyere anəj asó bebú bhəka aféré, akə bé mambák bo Mandem. Ne eti enyíj ené Yesu Kristo Acha ákə, Efónó Bedyere akə nkwo bé be mambák chak besí Mandem.

Mandem achyé bhesé mmuet bé sənchle yí kenókó ne yə

¹² Mmu ákwáy béré m be, “Mbəj ngəngəj bekə yěntiki enyíj ené nkónó.” Echí tetep, ke échí nkwo tetep bé puyě yěntiki enyíj ké ékwáy bəkwák bhe. Mbəj ngəngəj bekə yěntiki enyíj. Ke enyíj ené məbhák nsem anten eyí epú. ¹³ Mmu achák ákwáy béré m be, “Mandem aghókó nenyíé chí bé mányié mámfyé menie, aghoko menie be nenyíé nemfuet are ke nənchwe mmu amuet.” Echí tetep, ke ewak émot, Mandem ákə be menie bəkəpəre bhak, nenyíé nkwo kəpəre bhák. Mandem abhíki ghoko mmuet nkwa chí ndü barak

επίσι. Aghókó mm̄æt yesé chí bé sénkónó Yesu Acha ne yó. Ne yí Yesu Acha ké áchyé bhesé menyiy ebhen békwaák mm̄æt eyese embak sayri. ¹⁴ Mandem áká nyaka Yesu apetnsem ndü nepém, ne ndü betan ebhi, chon anka besé nkwo sémpetnsem ndü nepém ne mm̄æt ekó.

¹⁵ Bábhíkí rinji bé nkwo Kristo mankem chí mm̄æt Kristo? Eri yé bé mmu ánsót mm̄æt ane áchí epókóm̄æt Kristo anchye ntá ngoré-nekó? Wáwák! ¹⁶ Bábhíkí rinji bé mmu ane áchémé mm̄æt ne ngoré-nekó, aróp chí mm̄æt amot ne yi? Echí enyu eyo mbonyune Ekáti Mandem eghati bhese be, “Bó bati apay, báróp chí mm̄u amot.” ¹⁷ Ke mmu ane ábháré mm̄æt ne Yesu Acha, ábhón nkaysi amot ne yi.

¹⁸ Báké bhón yényiy beka ne barak epúsi! Bebá béchák menkem ebhen mmu áká bébhíkí bhón ndak ne mm̄æt mmu. Ke mmu ane áká barak epúsi, áchonji chí mm̄æt eyi yimbón. ¹⁹ Bábhíkí rinji bé mm̄æt eyeka chí ekerákap Mandem ené Efónó Bedyere áchòkó aré? Mandem achyé bé Efónó Bedyere be ámbák ne bhe, néne, báróp chí bo Mandem. Báp̄et báp̄u ndü mm̄æt eyeka. ²⁰ Mandem aku be ne beyá nkáp, bábhón yé bechye yi kenókó ne mm̄æt eyeka.

7

Menyiy ebhen sébhónó béríji eti nebhay

¹ Nchí yán bégháti be eti menyiy ebhen bábhébhé me ndü ekáti ené básíní. Nká ne bhe bé éri mmu áchókó kebháy ngoré. ² Ke tēndu beyá bo abhen bábhíkí bhón nebhay bábhón mamó beka epúsi, yēntiki mbakanem abhón nebhay ngoré anchòkó ne yí, ne yēntiki ngoré ámbón aywi nném anchòkó ne yí. ³ Nném abhón béchye mm̄æt nta ngoré ywi, ne ngoré abhón bechye

mm̄æt nta nném, mbó enyu éyàn. ⁴ Ebhón bebhak nò mbonyune puyé ngoré ké ábhónó mm̄æt eyi, chí nném. Ne puyé nném ke ábhónó mm̄æt eyi, chí ngoré. ⁵ Ngoré ne nném báké kan ye bati kebháré, ebhikifuet ndü mpok ane báká eyon emot be báyan béchwé ndü nenikim̄æt ntá Mandem. Mpok yo ánán ámfuét, bábhón bepet bechem mm̄æt, be Satan áké rwo bhe mánkwen ndü nemó ndü báp̄u kway bekem mm̄æt.

⁶ Mpu rem nó chí béfyé bé ebhé bé bábhón beka nó, nchí chye be chí maníé, ⁷ be yēntiki mmu ámbák ndü mm̄æt eyi kebhón ngoré mbó me, ke yēntiki mmu abhón aywi akap ané Mandem áchyé yi. Achyé mbak akap bēbhón nebhay, achye báchák chí akap béchókó ndü mm̄æt eyap kebháy nebhay.

⁸ Ntá bō abhen bábhíkí bhón nebhay, ne mánkwésé, nchí rem be mándóp mm̄érēm̄æt ayap mbó me. ⁹ Ke mbák mbak bho báchí ndü nkwo yweká abhen báp̄u kwáy békém mm̄æt, éri bé mámbón nebhay. Eri bé bó mámbón nebhay echa bechòkó nò, ekwaká kebháré éndu nòkó bhó anti.

¹⁰ Néne, nchí fyé ebhé ntá yēntiki mmu ane ábhónó nebhay, ne ebhé ene éfú chí ntá mbón Yesu Acha. Ngoré abhíkí bhón béró nném ndü nebhay. ¹¹ Ke mbák ngoré aró nném, abhón béchókó ndü mm̄æt eyi, kebháy mmu achák. Mbák épú nó, ámpēt̄nsem ntá nném aywi. Mbakanem nkwo abhíkí bhón béró ngoré ywi ndü nebhay.

¹² Enyiy ené méghati bhe néne éyíní yēntiki mmu ane ábháy ngoré ane apú nkon̄o Yesu, ne membon ké nchí ghati bhe yó, ébhíkí fú chí ntá Yesu Acha. Yēntiki mūnkwo ane ábhónó ngoré ane ábhíkí noko Yesu, ke ngoré wu akon béchókó ne yí, nném áké rō yí ndü nebhay. ¹³ Ne mbák ngoré ane ásíki nti ne

Yesu abhəŋ nném ane ápú nkoŋo Yesu, ke nném akəŋ béchóko ne yí, ngoré wu áké ró yí ndü nebhay. ¹⁴ Ntí achí bé nepém ngoré ane achí nkoŋo Kristo nekwáy beka nném ambak mmü Mandem. Ne nepém nném ane achí nkoŋo Kristo nekwáy beka ngoré ywi ambak mmü Mandem. Mbə épu nó, mbú bə bheka bápú kwáy bebhak bo Mandem. Ke ndü échí nó, Mandem ástə bəbhəp mambak bəbhi. ¹⁵ Ke mbák mmu ane ápú nkoŋo Yesu, yé chí mbakanem, yé chí ngoré, áyán béró nti, mándó yí ándók. Embák nó, ebhé Mandem épu kém yé chí ngoré, yé chí mbakanem, mbənyune Mandem apú yán yənyin ene énsəŋorí nti móywi amem. ¹⁶ Bə baghoré abhen bachí bakoŋo Yesu, bariní ná mbák éti eyeká ke Mandem ákwáy bépéme maném abheka abhen bábhíkí noko Mandem? Ne be babhakanem abhen bachí bakoŋo Yesu, bariní ná bé éti yeká Mandem ákwáy bépéme baghoré bheka abhen bábhíkí noko Mandem?

Yəntiki mmu abhəŋ bébhəre nepém eni mbə mmu Mandem

¹⁷ Enyin ene bəbhəŋə beriní chí be yəntiki mmu abhəŋ bébhəre nepém eni mbə enyü Mandem áyán yí ambak. Ené ké échí ebhé ené nchí chye bənkwo mankem yəntiki ebhak. ¹⁸ Mbák mánán básyep nyaka mmu ke Mandem ábhinjí yí, áké nu bebhak mbə mmu ane bábhíkí syep yí. Ne mbák mmu achí ane Mandem ábhinjí yí ene bábhíkí re syep yí, áké nu bé mánsép yí bekoŋo epin ene bo Israel. ¹⁹ Nchí rem nó mbənyune yé básyep mmu yé bábhíkí syep, eyə épu kwak ndü yé mbi. Nném enyin chí bébhəre bebhé Mandem. ²⁰ Yəntiki mmu yweká ándəp enyü yí áchí nyaka mpok Mandem ábhinjí yí ámbák nkoŋo Yesu. ²¹ Mbák əchí nyaka

chí nsem mpok Mandem ábhinjí wó, eyə éké əŋorí nti ene amem. Mbák əbhəŋ mbi beka bé éké pere bhák nsem, dók ambi. ²² Báké ghəkəntik be nsem ane Mandem ábhinjí apət apú nsem besí Mandem. Mbənyune abhat mməet ne Yesu Acha, ne apət apú ndü kesemé bebú. Ne mmu ane ápú nsem fá amik, ndü Mandem ábhinjí yí, arəp chí nsem Yesu Kristo. ²³ Mandem aku bhe ne beyá nkáp aféré ndü kesem. Bəəp chí basem Yesu Kristo. Bákəpere ka ye mməet eyeka basem ntá bə mmik. ²⁴ Bəma, éri ye bé yəntiki mmu yweká ándók ambi bebhak ndu nte ane yí áchí nyaka mpok Mandem ábhinjí yí.

Bakwəy bho ne mánkwésé

²⁵ Enyin ené məghati bhe néne éyiní bakwəy bho ne mánkwésé. Puyé chí enyin ené éfú ntá Yesu Acha. Nchí ghati bhe chí enyin ené nkáysí. Ke bəbhəŋ beghok mé mbənyune nchí mmu ane nchí rem ndak mángók, ne ntí bé Yesu Acha achí ne me. ²⁶ Bəyiní əŋorí ené échí ndü mpok ane, nchí rem bé mmu ane áchí ndü mməet mməet eyi, ámbák mbə enyü áchí. ²⁷ Mmu yweka ane ábhəŋə ngoré, áké ró yí. Ane ábhíkí bhəŋ ngoré, áké nu bébháy ngoré. ²⁸ Ke mbák mmu yweká abhay ngoré, abhíkí ka bebú. Ne mbák mənkwen ngoré abhay nném, abhíkí ka bebú. Ke diní ká bé bə abhen bəbhəy nebhay bəbhəŋ beyá əŋorí fá amik, ne nchí yán chí beka be báké chwe ndü əŋorí. ²⁹ Bəma, enyin ené məyán mándinjí chí be manywəp ane Mandem áchyé bhesé ábhíkí pere yá. Eyán ye bé bébhó néne, yəntiki mmu ane ábháy ngoré ámbák mbə mmu ane ábhíkí bhəŋ ngoré. ³⁰ Ne bə abhen báchí ndü nedí kebho babhəŋ bebhak mbə bə abhen bápú ndü nedí kebho. Ne yəntiki mmu ane manák achí ne yí, ámbák mbə mmu

ane maṅák ápu ne yí. Ne yěntiki mmu ane ákũ menyiṅ, ámbák mbò mmu ane ábhíki bhón menyiṅ. ³¹ Ne bo abhen bábhónó enyiṅ beka ne menyiṅi mmik, báké noko menyiṅ ebhò, mbònyune mmiki ne áfũere fũet ne menyiṅ ebhi menkem.

³² Mbíki yán be mámbón menyiṅ ebhen besòṅri bati yeka amem. Mmũ ane ábhíki bháy ngoré, afyé ntí ndu beka betik Acha Yesu, ne ákaysi bekú chí menyiṅ ebhen beka Mandem ambòṅ maṅák ne yí. ³³ Ke nkaysi mmu ane ábháy ngoré ábhák chí ndũ menyiṅi mmik. Ayaṅ beka chi menyiṅ ebhen beka ngoré ywi ámbón maṅák ne yí. ³⁴ Mmu wu ábhón ye chí bati ápáy. Mónkwen ngoré ne baghoré bachak abhen bábhíki bhón manem bafyé ntí chí ndũ betik Acha Yesu. Yěntiki mmu wap áyaṅ béchye ntí ne mmũet nkem chí ntá Mandem. Ke nkaysi ngoré ane ábháy nném, ábhák chí ndũ menyiṅ mmik, ne áyaṅ beka chí menyiṅ ebhén béka nném aywi ambòṅ maṅák ne yí. ³⁵ Nchí rem menyiṅ ebhen ndu bekwak bhe, puyě chi ndu bechet bhé mbi. Nchí yaṅ chi bekwak mánkó ndũ mbi ané achi chak ne be yěntiki mmũ yweka ankũ betik Acha ne ntí nemot.

³⁶ Béyiṅi mmũ ane átí bebhay ngoré, mbák aghò be abhòṅ bebhay ngoré ndũ beyá ekwak béchí yí anti ne apu kway bekem mmũet, ne mpok áfũet, éri bé ámbáy ngoré. Bebú bepu are. ³⁷ Ke mbák mbòṅ mbakanem akũ ntí eni bé yí apú pere bháy ngoré ane yí átí, ne ákwáy békém mmũet, nó akũ sayri ndũ ábhíki bháy ngoré. ³⁸ Echí yé bé mmu ane ábháy ngoré ane yí átí, akũ sayri. Ke mmu ane áchókó kebháṅ ngoré, akũ enyiṅ ené éri échá. ³⁹ Ngoré abhòṅ bebháṅ ne nném aywi te ndiere newú. Ke mbák nném agu, abhòṅ ngàngaṅ bébháy yěntiki mmu achák ane yí

ákónó. Ke mmu wu abhòṅ bebhak chí mmu ane áchí nkoṅo Yesu Acha. ⁴⁰ Ke ndũ nkáysi ya, eri echa be ngoré ane nném éywi águ anchókò enyu eyò, yí ke bhay nném. Ne me nnókó bé Efónó Mandem ké áchyé mé nkaysi ane.

8

Nenyié mandem nsé

¹ Néne, béyiṅi enyiṅ ené básíṅi éti nenyié bòmandem nse, enyiṅ ené mbónó bégháti bhe chí be échí tetep mbò enyũ bǎrémé be, “Besé mankem séríṅi enyiṅ.” Ke enyũ neríṅi enò nékà mmu anjoṅ nòkò mmũet. Enyiṅ ené échye bò nkwo Yesu bétán chí ekòṅ. ² Mmu ane ákáysi bé aríṅi, áṭòṅ chí bé abhíki riṅi menyiṅ ebhen Mandem áyaṅ yí ándíṅi. ³ Ke mmũ ane akòṅ Mandem ke Mandem aríṅi mbò aywí mmu.

⁴ Béyiṅi nenyié enen báchye ntá bòmandem nse, besé mankem séríṅi bé mandem nsé apu yěnyíṅ ne abhíki bhón nepém. Mandem amot ke achi, achák apú. ⁵ Menyiṅ béchí amfay, béchák béchí fá amik ebhén bo básòt mbò bòmandém. Beyá menyiṅ béchí enyuyò ne mbòk bho básòt bò mbò bafò bhap. ⁶ Ke ntá yese, séríṅi be Mandem amot ke áchí. Yí chí Eta ne yí ke ághókó yěntiki enyiṅ. Aghókó bhese be sémbák bòbhi. Yesu Kristo Acha achí nkwo chí amot. Mandem afũere ntá yí ke ághoko yěntiki enyiṅ, ne nepém enese néfũ chí ntá yí. ⁷ Ke yěndu séríṅi bé mandem nsé abhíki bhón nepém, mbòk bho báchí ndũ nkwo ywesé abhen bábhíki riṅi nò. Mpok mányìè nenyié mandem nsé, ébhák amem bati yap chí mbò be bòmandem nsé chí bòmandém abhen bábhónó nepém tetep. Ne ndũ bábhíki re sene ndũ mbi Mandem, bákaysi bé nenyié mandem nsé néchòṅti bó

besí Mandem. ⁸ Echí tetep bé nenyíé népú kwáy beká besé sembák kékwtó ne Mandem. Mbák sényíe nenyíé, eyó épú kwak bhesé. Ne mbák sébhíki nyíe nenyíé, eyó épú ká bhesé yěnyí. ⁹ Bábhəŋ ngəngəŋ mənnyíe yěntiki enyíŋ ené bákónó. Ke sət ka mpok bé báké ká mmu ane ábhíki re sene ndü mbi Mandem ánkwen ndü bebú ɛti enyíŋ ene mányíe. ¹⁰ Sénsót bé mmu ane ábhíkire sene ndü Eyəŋ Mandem aghə wə mmu óríŋi mənnyíŋ ebhen ndü óchí amem eket mandem nsé ónyíe nenyíé. Wə óríŋi bé eyó épú ká yěnyí. Ke ókásí bé épú ká yí ánkwen ndü ntá ane mənnyíe nenyíé enen bachye ntá mandem nsé? Mbák émfákári nə, épú chəŋti nti eni amem besí Mandem? ¹¹ Ne enyíŋ ené wə mmu óríŋi enyíŋ óká, échəŋti nepém mmu ane ábhíki re sene ndü mbi Mandem. Ke óké ghəkəntik bé yí wu chí nti manə ane Kristo ágú ɛti yí nkwo. ¹² Dínj yeka bé, mbák mmu áká nti mmu nkwo bebú, anchəŋti nti eni enen nebhiiki re tan amem, nó áká Kristo nkwo bebú. ¹³ ɛti yə, mbák nenyíé enen mənnyíe nebəŋ beká nti mmu nkwo ánkwen, chəŋ mkpík ndə mənnyíe nnya ndu nepém ena, těndu mpu yan beká nti mmu nkwo ankwen.

9

Betikí munto Yesu ne enyü bábhəŋó békemyi

¹ Mbíki bhəŋ betan beká yěntiki enyíŋ ené méyən beká ke? Mpu munto Yesu Kristo? Mbíki ghó Yesu Kristo Acha ywese ne amák ke? Pú betik ebhá ke beká bächí bakoŋo Acha? ² Yě émbak chí bé bo báchák bábhíki ka bé nchí munto Yesu Kristo, be báriŋi be nchí munto Yesu. Nebhat ane bábharé mməet ne Yesu Acha, átəŋ bé nchí munto ywi tetep. ³ Mənnyíŋ ebhen mbəŋó béghati bə abhen bərəm be mempu

munto Yesu chí be ⁴ besé bənto sepú bo abhen sekway mənnyíe, sennyu mənnyíŋ ebhen bächyè wu bhesé ɛti betik ebhən sékə ke? ⁵ Besé sébhíki bhəŋ ngəngəŋ bebhay baghoré be yěntiki mmü ywese ánkó nókó ne ngoré ane achi nti mmu nkwo, mbo bənnə Yesu Acha ne mbo Séfas ne bənto bachak? ⁶ Ke chí ndiere Banabas ne me ke séchí bənto abhen sébhəŋó beká betik ne amó yesé ke sémbəŋ nenyíé mənnyíé? ⁷ Ntiki mmu ábhák ntemé nenu ke kechye yí nkáp ne mənnyíŋ béchák? Ntiki mmu ábhəŋ nki ke yí kebəŋ betan bəsət nenyíé enen yí áféré aré anyie? Ntiki nchiki mpəŋ abhíki bhəŋ betan mənnyú nébhí mpəŋ?

⁸ Enyíŋ ene ndémé puyé chí nkaysi bə mmik. Pú enyíŋ éré émot ke ebhé Mandem éréme? ⁹ Ne básin ndü bebhé Moses be, “Mpok ane mpəŋ ákə betik ebhi, bábhíki bhəŋ bégwət nnyu ywi bé áké nyíe mbwət ane yə áyati be amfu ndu bekwəp.” Mandem arəm enyíŋ ene chí ɛti mpəŋ ke? ¹⁰ Pú Mandem arəm enyíŋ ene chí ɛti yesé? Tetep, básin yó amem Ekáti Mandem chí ɛti yesé mbənyune éri bé mmu ane ákwáná nki ne mmu ane áféré nenyíé ebhi mámbáká nti bé bächyè bó enap nenyíé, ndü enen bə báféré ebhi. ¹¹ Ségháti bhe Eyəŋ Mandem mbo mmu əpì mbwət ebhi. Ebep be bə bho bábəŋ nsáy ndü betik ebhese mənchye bhesé nenyíé ne mənnyíŋ bechak ke? ¹² Mbák bächyè bo báchák nenyíé, pú besé sébhəŋ betan bébhəp be mənnyíŋ écha bo bachak abhə?

Yě nə, sébhíki bhep be mənnyíŋ mbo enyu sébhəŋó bebhep. Séká yěntiki enyü esəŋəri. Eyó éri ntá yesé échá béká enyíŋ ené ékwáy bechet be mbi beyíŋi Mbok Ndíndí Kristo. ¹³ Bábhíki rinj bé bə abhen bákə betik amem ekerákap Mandem, nenyíé enap néfú chí aré? Ne bə abhen bəwáy nnya ené bo bátwə

ne yó mbə akap, bábhòŋ nenyíé ndu nnya ene bó báwàý? ¹⁴ Echí enyu émót mbonyu Yesu Acha areme be, “Nenyíé mmu ane ághàti Mbok Ndíndí nébhòŋ bífú ntá bo abhen Mbok Ndíndí ane yi aghati bho áyèt bhə.”

¹⁵ Yèndu échí nó, mbíkí rem bé mánkwák me ne yènyìŋ. Ne mpú síŋ ekáti ene ndu békə mǎntó me menyìŋ. Echí sayri be ngú esòŋòri échá me bebhep bé menyìŋ. Mbíkí yáŋ yé mmu ankə nképerere dep awó anti be méghàti bho Mbok Ndíndí nkebhép bə mánkwák me.

¹⁶ Puyé béghàti bho Mbok Ndíndí, ke ákə me mpányu, mbonyune eyə chí betik ebhén Mandem areme be membòŋ bekə. Ne mbák mbíkí ghati bho Mbok Ndíndí, ébèp ntá ya éŋcha! ¹⁷ Mbə membòŋ ké njábhé betik ebhen, mbú éri bé bo mánchýé mé akap ndú betik ebhá. Ke mékə chí betik ebhén Mandem ayabhe me, afyé bhó amoya, ne mbòŋ bekə bhə. ¹⁸ Nsáy ya achí yé bé yi ndú betik ebhen? Nsáy ya achí chí manjá akamen mbòŋ béghàti bho Mbok Ndíndí ndéndem, nke yáŋ nsáy ane ngati Eyòŋ Mandem ábhòŋó bébhòŋ.

¹⁹ Mmu ane nchí nsem nta yi apú. Yé nó, membòŋ nkə mmuét eya nsem ntá yèntiki mmu ndú nchí yaŋ békwák beyá bo mántwó ntá Yesu Acha. ²⁰ Mpok nchí ne bo Israel, nchí bhák mbə mmu Israel, ndú nchí nu békwák bhó mǎnsíkinti ne Yesu. Mpok nchí bhák ne bə abhen bákòŋo bebhé Moses, nchí bhák mbə bhə yèndu mpú anten bebhé Moses, ndú nchí nu bekə bó mántwə ntá Yesu Acha. ²¹ Mpok nchí bhak ne bə abhen bápú bo Israel nchí kə menyìŋ chí mbə mmu ane apú korjo bebhé Moses, ndú nchí nu békwák bó mántwə ntá Yesu Acha. Ene ébhíkí tóŋ bé mpú bhəere bebhé Mandem. Ebhé Yesu Kristo achye ké nchí

korjo. ²² Mpok nchí bhák ne bə abhen bábhíkí re sene ndú mbi Mandem, nchí bhak mbə bhó ndú nchí nu békwák bó mántwə ntá Yesu Acha. Nká bebhak yèntiki enyìŋ ntá bə mankem, ndú nchí nu bébhòŋ yèntiki mbi békwák bó mántwə ntá Yesu Acha, yi ámpémé bhó. ²³ Nchí kə menyìŋ ebhen menkem chí bé Mbok Ndíndí éti Yesu Kristo ántáká mbánkem, ne bé Mandem ánjét mé nkə ne berí ebhen bo abhen bákòŋo Mbok Ndíndí bábhòŋ.

²⁴ Báké ghokantik be mpok bejet ntiet, beyá bo bájèt, ke ndiere mmu ane ájéré áchá bati ké ábhòŋ akap. Nchí ghati ye bhe bé mamfyé betan bejét ntiet enyu ene bákway bébhòŋ akap. ²⁵ Yèntiki mmu ane átoŋti mmuét ndu bejet ntiet ane bebòŋ akap, ákem mmuét ndú yèntiki enyìŋ. Bákə nə ndu bebòŋ akap ane átát áŋchòŋti. Ke akap ané sènú bebòŋ, chí akap ane ábhak mpoknkem. ²⁶ Éti yə ké nchí jet téé béròŋ ndú ngwenti. Mpú mbə mmu ane áté bédép ékwót ne nti, ke andə yí, andep nəkə chí mbúép. ²⁷ Ke nchí den mmuét ne yèntiki enyú esòŋòri be mbòŋ mbi bekem mmuét ndú yèntiki enyìŋ. Nchí yaŋ be ndú ngwenti, Mandem ake rə me ansem, me mmu ngati bho Mbok Ndíndí, ansot bo báchák.

10

Sot ka mpok ne enyìŋ ene éfákári nyaka ne bo Israel

¹ Bəma, mbíkí yaŋ mǎngókòntik enyìŋ ene éfákári nyaka ne bachímbi bhese mpok bákò ne Moses amem baso. Mandem akə ekpəkò nebhan ékúti bhə, Manyu Chu akore bebhe bépáy bákó amik bápé bárók ebhe échák. ² Ebhák chí mbə bájwítí bhó amem nebhan ne amem Manyu, bé mámbat mmuét ne Moses múnti wap. ³ Bó mankem béré nyíé nkúbhé nenyíé maknkay

enén néfù ntá Mandem. ⁴ Ne bɔ mankem mányú nkúbhé manyiep maknkay amen áfù ntá Mandem. Nkúbhé manyiep méré ké bɔ mányú mbɔnyune manyiep amen áfú ndú setárébhé esén sékò nyaka ne bho ké mányú. Ne setárébhé esò sébhák Kristo. ⁵ Yëndu bághó menyin ebhò nɔ Mandem ákà ntá yap, beyá ebhap béré kɔ chí menyin ebhén beku Mandem ámbé nti ne bhó. Eti yɔ, beyá ebhap bágu amem baso, berene bhap béróp aré, mbáñ ne mbanj.

⁶ Menyin ebhen befákári nyaka ne bachímbi bhese chí bé ménsémtí nókó bhese be séké njwaka beku bebéptí menyin mbɔ bó. ⁷ Ne báké kono bɔmandem nsé mbɔ enyú mbɔk eyap bákà nyaka, nkúbhé mbɔ enyu básinjí amem Ekáti Mandem be, “Bo báchókò ndú epa mányie, mányú, báfáte bábhen bepò babhen épúsí.” ⁸ Sébhíkí bhónj béchwé ndú barak épúsí mbɔ enyú mbɔk eyap bákà nyaka, éká nká bo esa nsem érat (23000) ndú nkwó wap bágu ndú nywɔp némót. ⁹ Sébhíkí bhónj mémó Acha mbɔ enyú mbɔk eyap bákà nyaka, éká Mandem ató nnyó, ne nnyó ere waytí bó. ¹⁰ Ne séké bhak bɔ enywintí mbɔ enyú mbɔk eyap báchí nyaka, éká ángel newú ananja bho. ¹¹ Menyin ebhen menkem, ebhén befákári nyaka ntá bo Israel, béchí chí berin ntá bo báchák. Ke ntá yese, básinj menyin ebhen be ménsémtí nókó bhese bé yéntiki mmu ánsót mpok néne, ené ngwenti mmik arɔbhe kekwo. ¹² Yéntiki mmu ane ákáysi bé atéé sayri, ánsót ye mpok bé áké kwén. ¹³ Ke dinjí ká be yéntiki nemo enen nétémérí mmu yweka, chí enyú nemo enén nénánj nétémérí bo báchák nkwo. Mandem apú nók bebhare bariap ami, ne apú kwáy berɔ yé nemo néntwó ntá mmu yweka enen netanjan necha yi. Mpok nemo nétwó ntá mmu yweka, Mandem áton yi

mbi bé yi ántan ancha nemo eno, ante kpiri ke kwen.

¹⁴ Abhen ekon, ndú échí nó, báké fyé yé amɔ ndú barak mandem nsé. ¹⁵ Báchí bɔ abhen bábhónj kebonj. Bé bábhónj mánjinjí begho mbák enyin éné méré m epú tetep. ¹⁶ Mpok sényie nenyié Acha, sésót nkóp mmem sénchye bakak ntá Mandem, besé mankem sényú. Nekɔ ane sékà nó, pú séchém mmuet ne bati ndú manonj Kristo? Ne mpok sébɔkoti brét sényie, pú séchém mmuet ne bati ndú mmuet Kristo? ¹⁷ Ekpókó brét émot ke échí. Yëndu besé séyá, séchí mmuet amot, mbɔnyune besé mankem sényie chí brét ére amot. ¹⁸ Yinjí ká bo Israel, báway nnya mánchye mbɔ akap ntá Mandem. Pú bo mankem abhen mányie nnya yɔ báchém mmuet ne Mandem amfay efeme akap ndú akabhe wu? ¹⁹ Mbónj enyin ené mēyánj beku mändinjí chí yí? Chí bé mandem nsé ané bɔ abhen bábhíkí rinjí Mandem báchyè akap nta yi abhónj betanj ke? Ke chí bé nnya ené báchyè mbɔ akap ntá mandem nsé echa nnya échák? ²⁰ Wáwák! Enyin ene mēyánj beku mändinjí chí be akap ané bɔ abhen bábhíkí rinjí Mandem báchyè, báchyè chí ntá befónj bebábebu, puyé chí ntá Mandem. Ne mpú yánj mánchém mmuet ne befónj bebábebu. ²¹ Bápú kwáy besót nkóp Acha mánjibhiri mmuet mányú nɔkɔ mmém befónj bebábebu. Ne bábhíkí bhónj ményie nenyié Acha, mánjibhiri mmuet mányie nɔkɔ nenyié befónj bebábebu. ²² Kwáé! Báyanj beku bebéntí Mandem mémbák ne bhese mbɔ enyú bo Israel bákà nyaka? Bákáysi bé sétan séchá Mandem ké?

²³ Bărém bé bábhónj nganganj beku yéntiki enyin. Ke puyé yéntiki enyin ké ékwák mmu. Ne bărém bé bábhónj nganganj beku yéntiki enyin, ke puyé yéntiki enyin ké ékwák mmu ántán ndú barak Mandem.

24 Yě mmũ yweka áké kũ enyĩĩ ené ékwák yí aywĩntí. Mmu ywেকá aperé ká enyĩĩ, ánká chí enyĩĩ ené ékwák bo báchák nkwo.

25 Bákway ményíé yěntiki nnya ane bátí esíé, kebhép mbák chí nnya ane báchyé mbò akap ntá njò fú. Ebhíkí ri be mánkú enyĩĩ ené échònti bati yeka amem. 26 Nchí rem nó mbonyune básĩĩ amem Ekátĩ Mandem be, “Mandem ké ábhónó mmik, ne menyĩĩ menkem ebhén béchĩ aré.” 27 Mbák mmu ane apú nkonjo Yesu ámbĩĩĩ mmu ywекá eket eyi ndũ nenyíé, ne mmu wu anka bérón, ánán ándók, ányíé yěntiki enyĩĩ ené bábháré yí besí. Aké bhep mbák chí nenyíé enen báchyé mbò akap ntá njofú. Ebhíkí ri be yí ankũ enyĩĩ ene ekway bechònti ntĩ eni amem. 28 Ke mbák bághátí wó be, “Nenyíé enen chí nenyíé mandem nsé”, kényíé nó. Nékwáy béchònti ntĩ mmu wu amem. 29 Mpú rem nó chí ěti ntĩ mmu ywекá. Nchí rem chí ěti ntĩ mmu achák wu. Mmu ákwáy bérém be, “Ndaká yí enyĩĩ ené échònti ntĩ mmu achák amem ébhónó békan me beka enyĩĩ ené mbòĩ ngàngan ndũ mmúet eya?” 30 Mbák měchyé Mandem bakak ke nnyíé nenyíé ndaká yí mmu ábhónó béchònti nnyén ena? 31 Nchí ghati ye bhe be yě mmũ yweka ányíé chí nenyíé, yě enyĩĩ ké yí ányũ, abhòĩ beka yó enyu ené bo bághò mánychye Mandem kenókó. 32 Yěntiki mmũ yweka abhòĩ bébhare nepém eni enyu ené nepú chye mmu áchák esòĩri ndũ eni nepém, Yě chí mmu Israel, yě chí mmu ane apú mmu Israel, ne yě chí bò nkwo Mandem. 33 Memboh nchĩ kũ enyu yó. Nchĩ nu chí bé yěntiki mmu ámbón manák ne yěntiki enyĩĩ ené mékà. Mpú kũ chí enyĩĩ ene memboh nkónó ne ené érí ntá ya. Menyĩĩ ebhen bérĩ ntá bo bachak ké mékà, mbonyune nchĩ yan bo mántwò ntá Mandem be yi

ampeme bho.

11

1 Njókó ká epĩĩ eya, mbò enyũ mēñòkò epĩĩĩ Kristo.

Enyũ bo bábhónó bebhak ndũ mpok neníkĩmuet

2 Nchĩ bíti bhe tontó bé bákaysi me ndũ yěntiki enyĩĩ ne bákóno sayri menyĩĩ ebhen ntónó bhe. 3 Ke enyĩĩ échĩ ené mēyán mändĩĩ. Kristo achĩ mũnti yěntiki mbakanem, mbakanem achĩ mũnti ngoré aywi, ne Mandem achĩ mũnti Kristo. 4 Mbakanem ane yě ánik chí mmuet yě ághati chí bho menyĩĩ ebhen béfú ntá Mandem, mbák ákà nó ntĩ kútĩ, nó apú chye Kristo mũnti ywi kenókó. 5 Ne ngoré ane, yě ánik chí mmuet yě ághati chí bho menyĩĩ ebhen béfú ntá Mandem, mbák ákà nó kekuti ntĩ, nó apu chye mũnti ywi kenókó, ne achĩ enyumot mbò ngoré ane ámu ntĩ. 6 Mbák ngoré apú yan bekuti ntĩ, ámpik andok mamu wu. Ke tēndu mému ntĩ chí enyĩĩ nťianwóp ntá ngoré abhòĩ yé bekuti ntĩ. 7 Mbakanem ábhíkí bhón békúti ntĩ ndũ mpok neníkĩmuet tēndu Mandem ághókó mbakanem be ámbák mbò yimbòĩ ndũ beyá babhi. Mbakanem abhòĩ beka bo mangó menwop Mandem, ke ngoré áton chí menwop ebhen nném ywi. 8 Bě bārĩĩĩ bé mbakanem abhíkí fú ntá ngoré, ngoré ké áfú ntá mbakanem. 9 Ne Mandem abhíkí ghoko mbakanem ěti ngoré, ke ághókó ngoré ěti mbakanem. 10 Ndu échĩ nó, ngoré abhòĩ bekuti ntĩ ywi mbò erĩĩ betòĩ be yí achi anten nném ywi, mbonyune boángel báyĩĩ. 11 Yěndu echi nó, besé bo sébháré muet ne Acha sérĩĩĩ bé ngoré apú ndũ muet eyi, achĩ antené mbakanem. Ne mbakanem apú ndũ muet eyi, achĩ antené ngoré. 12 Échĩ enyu eyò mbonyune,

ngoré afú chí amuet mbakanem. Ke néne, ngoré ke ábhe mbakanem. Ne báké ghokantik be menyin menkem befú chí ntá Mandem. ¹³ Bě babhōj māngati me ndak ane: échí sayri be ngoré ánikmuet ntá Mandem nenti bōnkwo kekuti ntí? ¹⁴ Bekojo enyu ené Mandem ághókó menyin, be babhōj bābhíki riñi bé eróri emene chí enyin ntíanwóp nta mbakanem? ¹⁵ Ke ngoré, eróri emene ékwáy ne yí tontó. Ékwáy ne yí mbonyune Mandem achyé yí emenéntí be émbák mbō nden ane ngoré ákuti ntí ne yo. ¹⁶ Yěntiki mmu ane áyāñ bekem epáítí ndū ndak ane, ándñí bé besé bōnto Yesu ne batōj Eyōj Mandem ne bōnkwo Mandem bachak, sébhíki pēre bhōj yěnyin échák berem.

Enyū sébhōj mēnyíe nenyíe Acha
(Mt 26.26-29; Mk 14.22-25; Lk 22.14-20)

¹⁷ Ke béyíñi menyin ebhen mēyāñ beghati bhe néne, mpú bití bhe mbonyune mpok ane bāchem nebhuet amot ndu menikmuet ntá Mandem bápú kē nō chí ndu béghóko, bāchōñti chōñti. ¹⁸ Enyiní mbi ené mbōñj bērem echí be: Bāghátí me be mpok bāchemti mbō bō nkwo, bākōre mmuet ndū bakwó, mánkem nōko epáítí ne bati. Ne nnókó bé tetep achí ndū enyin ené bāghátí mé. ¹⁹ Eri mbōj be ákóré ámbák néntí eneká ndu beka māngó bō abhen bākōjo Yesu ne nti némót. ²⁰ Mpok ane bāchem nebhuet amot, puyé chí nenyíe Acha ké mányie. ²¹ Nchí rem nō mbonyune mpok bāchem ebhak émót, yěntiki mmu áwene chí mēnyie eni nenyíe, kenonj batí bōnkwo. Eyo énkū be mbak yeka manchako nsay, ené bāchák mányie, mányu, mánkwen. ²² Kwáé! Bābhíki bhōj beket ebhen mányie mányú aré ke? Bāyāñ béyāyach chí bō nkwo Mandem mánchye bō abhen eyap épú

ntíanwóp ke? Bāyāñ ngátí bhe be yi eti ndak ane? Bāyāñ be mbítí bhe ké? Nse. Mpú kwáy bébiti bhe wawák!

²³ Mpú kwáy bébiti bhe mbonyune enyin ené Acha ághátí mé ké ngátí bhé nkwo. Echí bé ndū nkúbhé beti ebhén bátí yí, asot ekpókó bret, ²⁴ achye bakak ntá Mandem, abho bébókóti ekpókó bret eyo anchye nōko ntá bakojo bhi andeme nōko be, “Né chí mmuet eya ane mēchyè eti yeká. Kū nókó ká enyu ené ndu bétik me.” ²⁵ Mánāñá nókó mēnyíe nenyíe, asot nkóp ne mmēm amem, achye bakak ntá Mandem nkúbhé mbō enyū yí áká ne nenyíe, abho béchyé yěntiki mmu wap andeme nōko be, “Né chí nku nōko ane Mandem ányú ne bō mmik eti newú ena. Yěntiki mpok ane mányu mmem ndu nkóp ane kē ka nō ndu bétik me.” ²⁶ Ene étōj bé kpatē mpok ane Acha ápètnsem, yěntiki mpok ane mányie bret ane, mányú mmēm amen, bāghati bō bé yí agu nyaka ndu bépéme bhesé. ²⁷ Ndu echí nō, yě agha ane ányie nenyíe Acha, ansot nkóp ayi anyu ené ápú chye yí kenókó, enyū mmu wu ákū bebú mbonyune yí ásot mmuet Acha ne manonj ami mbō eráká ndak. ²⁸ Yěntiki mmu abhōj yé béchák nti eni ke ansot bret ne nkóp Acha. ²⁹ Yě agha ane ányie nenyíe Acha, ansot nkóp ayi ené yí ábhíki kaysi béchyé mmuet Acha kenókó, chōj Mandem antemsi yí. ³⁰ Eti eyo ké beyā bheka māmè, bāchák kepepe bhōj betāñ, ne abhénéfú bágu. ³¹ Ke mbák besé babhōj séchák mmuet, Mandem apú tánj bhesé. ³² Ke mbák Acha átāñ bhesé, áchye bhesé ntémsí ndu mēnyúre bhesé bé ewak ene Mandem átāñ bō mmik, áké temsi bhesé nkwo. ³³ Bōma, mpok ane bāchemti be mányie nenyíe ekōj ke mányie nenyíe Acha, bō abhen bāyāmbi, bābhōj menonj bati.

³⁴ Mbák nsay ánu mmũ, ánjámbi ányíe nenyíe eket eyi, bé mpok báchéme nebhuet amot, báké ka Mandem ámbé nti. Béyini barak ácháak, chon membon ntwó awu nchye bhe maníe enyũ babhónó beka.

12

Menyũ akap ane Efónó Bedyere áchyè

¹ Bõma, néne, beyini menyũ akap ane Efónó Bedyere áchyè, mbíkí yan mámbák ndũ ejuri. ² Bãrini be mpok ane bábhíki re bho bérini baraká Mandem, bo bákũ nyaka máném ebhi ndũ beyá menyũ, máchye nõkõ kenókõ ntá bõmandem abhen bápú rem kepi. ³ Nchí yán yé be mándiní be mbák Efónó Mandem achí ne mmu, apú kway bérem ebábũ žti Yesu Kristo. Ne yé mmu apú kway bérem be Yesu chí Acha mbák Efónó Bedyere apú ne yi.

⁴ Akap ane bõ Mandem bábhòn áchí menyũ ne menyũ, ke Efónó Mandem éré amot ké áchyè akap ankem. ⁵ Betik Yesu Acha ebhén bo Mandem bákway beka béchí menyũ ne menyũ ke Acha ere amot ke sékũ betik ebhi. ⁶ Babhi áchí menyũ ne menyũ ane Mandem ákũ betik ndũ bapém ayésé, ke Mandem ére amot ké áchyè betan ntá yéntiki mmu ndu beka menyini. ⁷ Chi bekwak bõnkwo ké Mandem áchyè akap ane átõn bé Efónó Bedyere achí ne mmu. ⁸ Ntá mmu amot, Efónó Bedyere áchyè akap bechye maníe. Ntá mmu achak Efónó Bedyere anchye akap berem menyini ebhen yi ákũ yi andiní. ⁹ Ntá mmu amot Efónó Bedyere áchyè neka, ntá mmu achák anchye akap bébú bo mame. ¹⁰ Ntá mmu amot Efónó Bedyere áchyè akap beka menyini maknkay, ntá achák anchye akap beghati bho menyini ebhen befu

ntá Mandem. Ntá mmu amot áchyè akap berini Efónó Bedyere ne befónó bebábeba, ntá achák anchye akap berem beyonótak ebhen yi abhíki rini, ne ntá anufú anchye akap ménéne enyini ene mmu areme ndũ eyon etak ene yi abhíki rini. ¹¹ Nkúbhé Efónó Mandem amot ke áchyè akap ane ankem. Yí áchyè akap ntá yéntiki mmu mbõ enyũ yí áyan.

Mmuet nkwa abhon bepókómuet nyáná nyáná

¹² Sérini be nkwanwan abhon chí mmuet amot, ke bepókómuet bechi nyáná nyáná. Yéndu bepókómuet beyá, ndiere mmuet amot ke áchí. Enyũ eyõ ke échí ne Kristo. ¹³ Mbák yesé séchí bo Israel, bácháak bápú bo Israel. Mbák yesé séchí basem, bácháak bápú basem. Ke bájwítí bhesé mankem chí ndũ betan Efónó Bedyere éré amot, ne sérõp chí mmuet amot mbõ mmu amot. *

¹⁴ Échí tetep bé mmuet nkwanwan abhíki bhon chí épókómuet émot. Abhon beyá bepókómuet. ¹⁵ Mbák ekak éndém be, “Téndu mpú awõ, mpú épókómuet.” Eyõ énkũ be ekak éké bhak épókómuet ké? ¹⁶ Ne mbák atú ándem be, “Téndu mpú nyésé, mpú épókómuet”, eyõ épú kũ bé atú áke bhák épókómuet. ¹⁷ Mbák mmuet nkem achí chí nyésé, mmu ákwáy béghok mban ná? Ne mbák mmuet nkem achí chí atú, mmu ákwáy béghok eriep ná? ¹⁸ Ke mbõ enyũ échí, Mandem aghókó bepókómuet menkem, akũ be bõ mémbak mmu amuet mbõ enyũ yí áyaná nyaka be mémbak. ¹⁹ Mbõ bepókómuet menkem béchí chí épókómuet émot, mbá mmuet nkwanwan áfu fá? ²⁰ Ke mbõ enyũ échí, bepókómuet beyá, ke ndiere mmuet amot ke achí. ²¹ Nyésé mmu népú kwáy béghátí awó be, “Mbíkí bhon enyini beka ne wõ?”

* 12:13 Nkúbhé Efónó Bedyere éré ke Mandem achye bhese.

Ne ntí apu kway bégháti bekak be, “Mbíkí bhə yěnyih béku ne wə.”²² Enyih ene serinhi chí be mmu apú kway bebhák nepém mbák mámféré bépókómuet ebhén bo bákáysi bé bébhíkí bhə menwəp yi amuet.²³ Ne bépókómuet ebhén sékaysi bé bépú yěnyih, bó ké sere sət mpok békém. Ne bépókómuet ebhén sébhése bé bo báké ghó ne amík, bó ke sékém sayri encha,²⁴ bépókómuet ebhen bépú chye mmu ntíanwóp. Ke Mandem aghókó mmuet yesé enyu ene séchye bépókómuet ebhén bo bábhəh ntíanwóp ne bhə kenókó éncha bépókómuet béchák.²⁵ Mandem aghókó mmuet nkwanwan enyu eyə be yěntiki épókómuet embak sayri ne bépókómuet béchák.²⁶ Mbák épókómuet émot éghòk bebe, béchák menkem béghòk bebe, ne mbák báchyè epókómuet émot kenókó, béchák bébhəh manák ne yó.

²⁷ Bě bönkwə mankem báchí mmuet Kristo ne yěntiki mmú ywəka achi épókómuet Yesu.²⁸ Ne Mandem afyé bo abhen babhəhə akap menyu ne menyu ndü nkwa bakoŋo Yesu. Bó mbi chí abhen yi áchyé akap bebhak bənto Yesu. Abhen bákəŋo chí bo abhen Mandem achye akap bégháti bho menyih ebhén befu ntá yi. Abhen bapet bákəŋo chí abhen yi áchyé akap bətəh bo Eyəh Mandem. Achyè báchák akap béku menyihí maknkay, abhénéfú anchye akap bébu bómame, báchák akap békwak bho. Achyè abhenefu akap bérinhi bekem bo sayri. Achyè bachak akap berem beyəhətək ebhén bábhíkí rinhi.²⁹ Bo mankem báchí bənto ké? Bo mankem báchí baremé kepinti ke? Bo mankem báchí batəh Eyəh Mandem ke? Bo mankem bákə menyihí maknkay

ke? ³⁰ Bo mankem babhəh akap bébu bómame ke? Bo mankem bábhəhə akap berem beyəhətək ebhén bábhíkí rinhi ke? Bo mankem babhəh akap menene menyih ebhen bárémé ndü beyəhətək ebhen babhíkí rinhi ke? ³¹ Ke fyé ká nti ndü bebhəh akap ane acha achak.

Néne, chəh ntəh be mbi ane ári áchá áchák ankem, be mánkoŋo chí wu.

13

Ekəh echa menyih menkem

¹ Yě ndinhi berem chi beyəhətək menkem ne beyəhə bəángel nkwa, mbák mbíkí kəh bo, nó nchí chí mbə akánkəh ne njáné ené éyən.² Ne yě mbəh chí akap bégháti bho menyih ebhén bífú ntá Mandem ne mbák ndinhi menyih menkem, * yě chí menyih Mandem ebhén bechí bhésé bhésé, ne mbák mbəh neka ne Mandem enyu ené mékway bégháti njie ngo be, “Fá fá”, amfa, ke nke kəh bo, nə mpú yěnyih.³ Mbák nchyé menyih ebhá menkem ntá bho, nchyé yě chí mmuet eya be mánsəh, ke nke kəh bo, eyə epu kwák me ndü yě mbi.⁴ Mbák mmu akəh bo, əbhəh ekébhénti ne bhə, átəh bó berinti, apú bhəh mpabhamík ne bhə, ne apu pányu ne bhə.⁵ Mbák mmu akəh bo apú yəh mmuet, apú ku barak ntíanwóp, apú yinhi chí ndiere mmuet yi. Apú kaysi chí ndiere menyih ebhén bekwak yimbəh, apú wakari bebent, apú fyé bo anti mbák bákə yi bebá.⁶ Mmu ane akəh bo apú bhəh manák mpok bákú bebépti menyih, əbhəh manák mpok bo bákú menyih ebhén bechí chak.⁷ Mmu ane akəh bo, apú fere nti ne bo abhen bakə bebá, apú rə bəfyé ntí ne bo mpoknkem, apú rə bebhaka nti be chəh Mandem anku

* 13:2 Fá, sénkəhə enyu ene echi amem Today's English Version.

yěntiki enyiyi embak sayri, ne áte kpiri ndü yěntiki enyiyi.

⁸ Ekọy ebhiki bhọy ngwenti. Ke mbák chi akap beghati bho menyiyi ebhen béfú nta Mandem, chọy wu ámfuet. Chọy akap berem beyọjótak ebhen mmu abhiki riñi ámay ne ané beriyi menyiyi ndü betay Efónó Bedyere áfuefe fuet nkwo. ⁹ Néne, sériñi menyiyi chí mbók mbók. Ne séghati bho menyiyi ebhen Mandem afyé bhese anti chí mbók mbók. ¹⁰ Ke mpok ane menyiyi ebhen béjwí pọt hétwó, chọy ebhen béchí mbók néne mémay. ¹¹ Mpok mbúét mandu mmọ, nchí rem nyaka kepi mbọ mámbọ, nkaysi nəkọ barak mbọ mámbọ, ngọ nəkọ menyiyi mbọ mámbọ. Ke mpok nnáñ nchíkí, ndọ baraká kěmbó. ¹² Néne, séghọ menyiyi chí bébherí bébhéri mbọ be séyiyi chí ékírísú ene echí bébherí bébhéri. Ke mpok yọ ánkway, chọy séngó yěntiki enyiyi sayri ne amík. Néne, ndíñi menyiyi chí mbók mbók, ke mpok yọ ánkway, chọy ndíñi yěntiki enyiyi sayri nkúbhé mbọ enyü Mandem áriñi me sayri.

¹³ Menyiyi bechi berat ebhen bébhak mpoknkem. Menyiyi ébhere chí neka, nebhakánti, ne ekọy. Ke ndü menyiyi ebhen berat, ene echa bechak mankem chí ekọy.

14

Akap berem kepinti ne ane beyọjótak

¹ Fié ká ntí ndü bébhọy ekọy ne bho, mámbọy beyá ekwak be Efónó Bedyere ányché be akap, sayri sayri, akap béghati bho menyiyi ebhen béfú ntá Mandem. ² Nchí rem nọ mbonyune mmu ane árèm beyọjótak ebhen yi abhiki riñi, apú rem menyiyi ntá bho, árèm chí ntá Mandem mbonyune yé mmu apu jwimem ndü enyiyi ene yi árèm. Árèm chí menyiyi ebhen beyiyi Mandem ne bechi bhésé bhésé, ndü

betay Efónó Mandem. ³ Ke mmu ane ághati bo menyiyi ebhen béfú nta Mandem áchyé bhọ betay, afyé bho nti, ne áchyé bhọ nepọtinti. ⁴ Mmü ane árèm beyọjótak ebhen yi ábhíkí riñi, áchyé chí mmuet yi betay. Ke mmu ane ághati bho Eyọy Mandem áchyé bati bónkwọ betay Mandem. ⁵ Nchí yan be be mánkem mándem beyọjótak ebhen bábhíkí riñi, ke sayri sayri, nchí yan mángati bho menyiyi ebhen Mandem afyé be anti. Mmu ane árèm menyiyi ebhen Mandem afyé yi anti achá ane árèm beyọjótak ebhen yi abhiki riñi mbák mbọy mmu akabhé beyọjótak abhíkí néne enyiyi ene yi árémé be enchye bo betay.

⁶ Bọma, mbák ntwó ntá yeke ndeme nəkọ chí beyọjótak ebhen mbíkí riñi, chọy nkwak be ná? Mbọy beku mándiyi enyiyi ene Mandem áká mendíñi, ne menyiyi ebhen ndíñi éti Mandem, ne ebhén yi afyé me anti be ngati bho, ne mbọy betay Eyọy eyi. ⁷ Mbák menyiyi ebhen bébhíkí bhọy nepém mbọ mbanj béfé ne nekínj bébhíkí chye erítí eyọy, ná mmu ákway beriyi nekwáy enen báfé ne mbanj, ne enén bákwwèt? ⁸ Ne mbák mmbá nenu ábhíkí chye eyọy sayri, agha ákway beriyi be chí mmbá nenu, antonñi mmuet bé ándók ebhínenu? ⁹ Echí enyumot ne bhe. Mbák mándem enyiyi ndü eyọjótak ene bábhíkí riñi, bo bápú kway bejwimem. Ná bọ bákway ye beriyi enyiyi ene bárèm? Ebhak ntá yap chí mbọ be bárèm kepi ne mbúép, né épú bhọy ntí. ¹⁰ Beyọjótak beyá fá amík, ne béchí kekúrí kekúrí. Ne ye émat epu ene bo abhen bárèm yọ bápú ghok. ¹¹ Ke mbák mbíkí riñi eyọjótak ene mmu árèm, nchí bhak chí kenkọ ntá yi, yí nkwo ambak chí kenkọ ntá ya. ¹² Nchí ghati ye

bhe be, tēndu bābhónó beyä ekwak bebhəŋ akap ane Efónó Mandem áchyē, fyé ká ntí tontó ndü akap ané ákwak bönkwə mántaŋ mandáko nəkə chi ambi.

¹³ Mmu ane ārēm eyəŋótək ene yi ábhíkí riŋi, aníkməet be Mandem ányché yi akap ménéné nta bho enyiyi ene yi ārēm ndü eyəŋótək ene yi abhíkí riŋi. ¹⁴ Nchí rem nə mbənyune mbák nchí níkməet ndü eyəŋótək ene mbíkí riŋi, efónó eya ke éníkməet ené, ndü nkaysi ya, mpú jwimem ndü enyiyi ene mérēm. ¹⁵ Chəŋ nkə ye yi? Chəŋ nník nəkə mməet ne efónó eya ne nníkməet ne nkaysi ya nkwo. Chəŋ nkway nəkə bakway ne efónó eya ne nkway nəkə ne nkaysi ya nkwo. ¹⁶ Mbák épú nə, mbák mmu ywəka āníkməet bechye bakak ntá Mandem ndu efónó, ná mmu ane ábhíkí riŋi eyəŋótək ene yi ārēm ákway beka be, “Amen” ené yi ábhíkí jwimem? ¹⁷ Yē mmu ányché chyé erítí bakak ntá Mandem, neníkímməet enə népú chyé mmu achak betəŋ. ¹⁸ Nkáká Mandem be, ndü betəŋ Efónó Bedyere, ndem beyəŋótək ebhen mbíkí riŋi ncha bhe mankem. ¹⁹ Yē nə, ndü nchemti bönkwə, eri ntá ya, beghati bho menyiyi ne beyəŋ betay ebhen bo bāghòk mánjwimem, echa berem menyiyi ne beyəŋ ebhen beya becha nka byo ndü eyəŋótək ene mbíkí riŋi.

²⁰ Bəma báké bhak māmbo ndü nkaysi yeka. Bák ká mbə bə abhen babhəet amə ndu barak bebá, ke ndü nkaysi ayeka bák ká beséné bho. ²¹ Básiŋ amem Ekáti Mandem be Acha arem be,

“Chəŋ nsət bə betək bechak abhen bārēm beyəŋótək ebhen böbha bābhíkí riŋi ndem kepi ntá yap. Yē nə, böbha bápú tá chəŋ batú beghok enyiyi ene mérēm.”

²² Eyə étəŋ bhese be berem kepi ndü beyəŋótək ebhen bo bābhíkí riŋi, chí eriŋ ntá bo abhen babhíkí noko Yesu Kristo, puyē ntá bo abhen mánóko. Ke akap beghati bho menyiyi ebhen befú ntá Mandem, chí eriŋ ntá bo abhen mánóko. ²³ Mbák Nkwə Kristo ankem achem ndü nebhəet amət ne yēntiki mmu ane achi amem ārēm eyəŋótək ene yi ábhíkí riŋi, ke émfakari be bo abhen bābhíkí bhəŋ akap wu ne bo abhen bābhíkí noko manchwe amem, bó bho bapu rem be ebhokori ékem be? ²⁴ Ke mbák bo mankem bārēm chi menyiyi ebhen befú ntá Mandem, ne mmu ane ábhíkí noko Yesu Kristo, ne yē chí ane ábhíkí riŋi menyiyi ebhen antwó anchwe, ághok enyiyi ene bārēm anjwimem anka be yi achi mmü bebá, ne menyiyi ebhen yi ághókó mémbo betəŋ yi. ²⁵ Enyiyi ene yi ághókó éghati yi kponoroŋ menyiyi bhésé bhésé ebhen bechi yi anti, énkə yi ankwen besí Mandem anchye yi kenóko, andem be, “Mandem achi ne be tetep!”

Enyü bebhak ndü nchemti ywəka

²⁶ Bəma, enyiyi ene bābhónó ye beka chi be, mpok bāchéme nebhəet amət ndu meníkməet, mbák mmu amət achyé nekway, achak antəŋ Eyəŋ Mandem, anefú andem enyiyi ene Mandem akə yi andiyi, ne mbák achak andem kepi ndü eyəŋótək ene yi abhíkí riŋi, anefú ánéné yə ndü eyəŋómbəŋ. Kə ká yēntiki enyiyi embak ane echye bo mankem betəŋ ndü baraka Mandem. ²⁷ Mbák bo bāchí abhen bārēm beyəŋótək ebhen bābhíkí riŋi, eri bati apay, ne yē bati arat mandem. Ne bābhəŋ berem menyiyi mmü amət amət, ne mmü achak embak ane ánene menyiyi ebhen bārēm. ²⁸ Ke mbák yē mmu apú menene ndü eyəŋómbəŋ, yēntiki mmu ane ábhónó akap wu ánychókó kpák amem echeme

Nkwɔ Kristo, andem nɔkɔ beyɔŋɔtɔk ebhen yi ábhíkí rɪŋi ne mmɛet yi ne ntá Mandem. ²⁹ Bɔbati apay, mbák epu nɔ, bati arat, mándem menyɪŋ ebhen Mandem aghati bhɔ, bachak mánde chak menyɪŋ ebhen bɔ bárɛm. ³⁰ Ne mbák Mandem ákú mmu ane achi chɔkɔ andɪŋi enyɪŋ ane bárɛm, ánkúsi kpák. ³¹ Bo abhen bárɛm menyɪŋ ebhen béfú ntá Mandem bákway bekɔ nɔ amɔt amɔt be bɔ mankem mángók enyɪŋ ene Eyɔŋ Mandem éřɛm be émfyɛ bhɔ nti. ³² Bɔ abhen bábhɔŋɔ akap berem menyɪŋ ebhen béfú ntá Mandem bákway bekem mmɛet manchɔkɔ kpák, be mándɪŋi mpok ane bákway berem kepɪ. ³³ Mandem apu Mandem ebyɔk, áyàŋ sembɔŋ chi eyɔŋ emɔt ne kpák ndü nkwo yese.

Mbɔ enyu echí amem bakwɔ bhɔ Mandem ankem, ³⁴ baghɔré bábhɔŋ bechekɔ kpák amem bechemɛ bɔnkwo. Bábhíkí bhɔŋ berem kepɪ. Bábhɔŋ besɛptimɛet mbɔ enyu ebhé Moses éřɛm. ³⁵ Mbák enyɪŋ echí ene bɔ báyàŋ berɪŋi, mámbéř maném abhap anywɔř. Echí enyɪŋ ntíánwɔř ntá ngoré berem kepɪ amem echémé bɔnkwo. ³⁶ Kwae! Eyɔŋ Mandem ébho chi ntá yɛka ke? Ke chí be ndiere ntá yɛka ke yɔ échwɔbhé? ³⁷ Mbák mmu akáysi be yi achi ndemekɛpinti, ne ye bé abhɔŋ akap ane Eřɔŋɔ Mandem achye yi, ándɪŋi bé enyɪŋ ene mɛsɪŋ-ne ntá yɛka chí enyɪŋ ene Yesu Acha ághátí me nsɪŋ. ³⁸ Mbák mmu abhíkí ka be echí enyu eyɔ, báké ka yi nkwo.

³⁹ Bɔbma, bɔŋ ye ka beyá ekwak be Eřɔŋɔ Mandem ányché bhe akap beghati bhɔ menyɪŋ ebhen béfú ntá Mandem, ne báké kán bo be báké rem beyɔŋɔtɔk ebhen bábhíkí rɪŋi. ⁴⁰ Bábhɔŋ bekɔ yɛntiki enyɪŋ sayri ne ebyɔk ti.

15

Yesu apɛtnsem ndü nepém

¹ Bɔbma, nchí yan betik bhe řti Mbok Ndíndí ane ngátí nyaka bhe, bábhure yɔ anti ne bâte kpɪri ndu yɔ. ² Mbok Ndíndí-ne ke Mandem ářɔt bereme bhe, mbák mándók ambi bekem yɔ ne betan. Mbák épú enyu eyɔ, nɔ mánókó chi ndéndem.

³ Nném enyɪŋ ene mǝghátí bhe mbɔ enyü bághátí nyaka me nkwo chi be: Kristo agú nyaka řti bebú bhese mbɔ enyü Ekátí Mandem éřémé nyaka be chɔŋ émfakari.

⁴ Bábhéme yi ne égháká nókó manywɔř arat, Mandem akɔ yí apɛtnsem ndü nepém mbɔ enyü Ekátí Mandem éřémé nyaka be chɔŋ émfakari. ⁵ Atɔŋ ye mmɛet ntá Píta ne, ansem mpok, ntá bɔnto bhi bati byo ne apay. ⁶ Atɔŋ ye mmɛet ntá mpáy bakɔŋo bhi mpok amɔt. Báyá bácha bati handřet etay (500). Yěndu mbɔk eyap mánán bágú, beyá bhap bábhúét nepém.

⁷ Abhesi ye ntá Jems ne, ansem mpok, ntá bɔnto mankem. ⁸ Ndü ngwenti, abhesi ntá ya nkwo, mme mmu nchí mbɔ mmɔ ane bábhé ndu mpok ane bábhíkí bhakanti be chɔŋ mámbe yi. ⁹ Ndü nkwo bɔnto Yesu, mme ke nchí ansem mankem, nke kwáy mmu ane bo bábhɪŋi be mũnto mbɔnyune mǝchyé nyaka bɔnkwo Mandem beyá esɔŋari.

¹⁰ Ke řti berɪndu Mandem, nchí mmu ane nchí echɔŋ, ne berɪndu bhi ne me bépú nyaka ndéndem. Bépú nyaka ndéndem mbɔnyune nkú betik nchá yěntiki mũnto achak, yěndu epu chi ne betan ebha ke ndü betan Mandem ndü berɪndu ebhi bechi ne me. ¹¹ Ndu echí nɔ, yě chí mme ke ngátí nyaka bhe Mbok Ndíndí, yě chí bɔnto báchá, bese mankem séghátí bho chí nkúbhé Mbok Ndíndí éře řti Yesu Kristo, ne yɔ ké be mánókó.

Bawú bábhəy bepetnsem ndü nepém

¹² Mbák Mbok Ndíndí ane séghàti bho achi be Kristo ápetnsem ndü nepém, ná ye mbək yeka bákway beɛm be bawú bapu petnsem ndü nepém? ¹³ Mbák échi tetep be bawú bapu petnsem ndü nepém, nó Kristo abhíkí petnsem ndü nepém. ¹⁴ Ne mbák Kristo abhíkí petnsem ndü nepém, nó menyin ebhen séghàti bhe éti yi bechi chi ndéndem ne neka eneka ne yi nechi chi ndéndem. ¹⁵ Mbák échi tetep be bawú bapu petnsem ndü nepém, nó sésè chi nsé éti Mandem, ndu séghàti bho be Mandem akə Kristo apetnsem ndü nepém. Mbák échi tetep be bawú bapu petnsem ndü nepém, nó Mandem abhíkí kə Kristo ampentsem ndü nepém ne nó neka enese nechi chi ndéndem. ¹⁶ Échi enyu yə mbənyune mbák bawú bapu petnsem ndü nepém, nó Mandem abhíkí kə nyaka Kristo ampentsem ndü nepém. ¹⁷ Ne mbák Kristo abhíkí petnsem ndü nepém, nó neka enese nechi chi ndéndem, ne nó bebú ebheka bebhet be anti. ¹⁸ Mbə enyu yə ke echi, mbə bo abhen mánóko Kristo bágu máném. ¹⁹ Mbák ndiere éti nepém enen fá amik ke sébháká ntí ne Kristo, nó ndü bə mmik mankem ebep ebhe yesé echa.

²⁰ Ke échi tetep be Mandem akə Kristo apetnsem ndü nepém ndu betəy be chəy yí ankə bawú mámpentsem ndü nepém. ²¹ Mbə enyü newú néfueré ntá mmu amət, ke nétwó fá mmik, nó ke neperénsem ndü nepém nkwo nefuere ntá mmu amət ke nétwó. ²² Nkúbhé mbə enyü bə bágù mbənyune bachi bebharébhə Adam, nó ke Mandem akə chəy bə mankem abhen bábháré mmuet ne Kristo mámpentsem ndü nepém. ²³ Ke yéntiki mmu abhəy bepetnsem ndü nepém ndü mpok ane Mandem afyé. Kristo ke áyámbi áperénsem

ndü nepém. Mpok yi apət átwó ké bəbhi bápət chəy nsem ndü nepém. ²⁴ Mmik amay ye, Yesu Kristo ansət awónem amfay befónó ebhen bébhónó betəy amfay bho, ansət kefo eki anchye ntá Mandem mmu achi Etayi. ²⁵ Yesu abhəy bekem kefo kpáte Mandem ankə bəmpap abhi mámdəp mbə enək ene yi anyanə bekek amfay. ²⁶ Múmpap ane Mandem ánanə chəy ndü ngwenti chi newú. ²⁷ Échi mbə enyü Ekáti Mandem érəm be, “Mandem afyé yéntiki enyiy anten yi.” Ke berem be, “Menyiy menkem béchi anten yi” abhíkí təy be Mandem mmu afyé menyiy menkem anten Kristo ábhák nkwo anten yi. ²⁸ Ke mpok ane Mandem akə menyiy menkem mémbak anten Kristo ké mbəy Móywi afyé mmuet anten Mandem, mmu afyé yéntiki enyiy anten yi, be Mandem aywintí ambak Mfə, ne yé mmu achak áké bhak mbə Mandem.

²⁹ Mbák bawú bápú petnsem chəy ndü nepém, ntí ane bájwiti bho ndü ntí bo abhen bawú achi be yi? ³⁰ Mbák bawú bápú petnsem ndü nepém, ntí ane séká newú mpoknkem achi be yi? ³¹ Bəma, nchí anyü newú mpoknkem. Nchí rem nó ntá yeka mbənyune məpənyu éti yeka ne ntí be betik Yesu Kristo Acha yeše ebhen mékə béká bəchi bəbhi. ³² Mpok nchí etək Efesos, mbəy beyá esəhəri ne bo abhen bəchí are. Ntiki nsáy mébhəy ndü nenu enén ménü enén nnú ne nnyábbi eyə mbák bawú bapu petnsem ndü nepém? Mbák bapu petnsem ndü nepém, “Sényié, sényú, mbənyune mandú mpok ségu.” ³³ Báké rə bo mándwə bhe. “Ŋkə ne ngép, óngép aghep.” ³⁴ Bəy nkaysi ane achi chak, mándə bebú. Mbək ayeka bábhíkí riŋi Mandem wáwák. Nchí rem nó be ntíanwəp ankem be.

Enyü mmuet ane bawú bápentsem

ne yo

³⁵ Mmu akwáy bebhɛp be, “Chɔŋ Mandɛm anka bawú mámpɛtnsɛm ndú nɛpém ná? Bápɛtnsɛm nɛ ntiki enyũ mmɛɛt?” ³⁶ Mbák mmu ámbɛp nɔ, nɔ achi ɛchiŋtĩmu! Bábhíkí riŋi be, mmu ámpí mbwɔt, mbák yo abhíkí yambi angu, apú chak ángó? ³⁷ Nɛ enyĩŋ ɛnɛ mmu ápí, puyɛ chi nneré nchwi nɛ puyɛ nneré mbwɔt achak, chi mónyese nchwi, mbák épú nɔ, mónyese mbwɔt achák. ³⁸ Kɛ Mandɛm áchyɛ nyésé mbwɔt ɛnɛn bápí aywi mmɛɛt anɛ nɔ néchak, néngo, nɛmbɔŋ mbɔ enyu yi átí bé émbák. Yɛntiki enyũ mbwɔt áfu amik ambón chi ayi enyũ mmɛɛt. ³⁹ Mɛnyĩŋ ɛbhɛn bébhónó nɛpém bebhɔŋ mmɛɛt kekúrí kekúrí. Bakwáŋwáŋ bábhɔŋ ayap enyũ mmɛɛt, nnya ébhón ɛyap enyũ mmɛɛt, kɛnɛn kɛbhón ɛyap enyũ mmɛɛt, nɛ nsi ébhón ɛyap enyu mmɛɛt. ⁴⁰ Mmɛɛt mɛnyĩŋ ɛbhɛn bechi amfáy échi kekúrí nɛ mmɛɛt mɛnyĩŋ ɛbhɛn bechi fá amík. Nɛ bɛri mɛnyĩŋ ɛbhɛn amfay béchi kekúrí nɛ bɛri mɛnyĩŋ ɛbhɛn fá amík. ⁴¹ Mmɔk abhɔŋ ebhi bɛri, ntaŋ ábhón ebhi bɛri, mambe ábhón ebhap bɛri, nɛ mambe ábhón bɛri kekúrí kekúrí.

⁴² Enyuyɔ kɛ ebhak mpok Mandɛm ákɛ bawú mámpɛtnsɛm ndú nɛpém. Mmɛɛt ngú anɛ bábhémé, ápɔpɔ. Kɛ mpok yi ákɛ bawú mámpɛtnsɛm ndú nɛpém, mmɛɛt nkwá ábhák chi anɛ ápú gu wáwák. ⁴³ Mpok bábhɛmɛ mmu, ɛrɛnɛ yi ébɛp nɛ apú bhɔŋ betan. Mpok Mandɛm áku bawú mámpɛtnsɛm ndú nɛpém, mmɛɛt ɛyo ári, ambón betan. ⁴⁴ Mpok bábhémé mmu, bábhɛmɛ mmɛɛt bɔ mmík. Mpok Mandɛm ákɛ bawú mámpɛtnsɛm ndú nɛpém, mmu ábhɔŋ chi enyũ mmɛɛt ɛnɛ amfay. Mbák mmɛɛt bɔ mmík achi, nɔ mmɛɛt ɛnɛ amfay ebhɔŋ bebhak nkwo. ⁴⁵ Ekáti Mandɛm éghàti bhɛsɛ

be, “Adam, mmu Mandɛm áyámbi aghoko, achi nyaka nkwáŋwáŋ anɛ achi nɛpém.” Kɛ Adam anɛ áfú ansem chí ɛfónó nɛ yi áchyɛ nɛpém. ⁴⁶ Puyɛ mmɛɛt anɛ ɛfónó Mandɛm áchyɛ kɛ ayambi. Anɛ bɔ mmík kɛ áyámbi, kɛ anɛ ɛfónó Mandɛm áchyɛ antwɔ chɔŋ ansem mpok. ⁴⁷ Mandɛm aghókó mmũ mbí chí nɛ ntɔp, anɛ átwɔ ansem afú chí amfay. ⁴⁸ Bɔ mmík mankɛm báchi mbɔ mmu anɛ Mandɛm ághókó nɛ ntɔp, nɛ bɔ mfay mankɛm báchi mbɔ mmu anɛ áfú amfay. ⁴⁹ Nkúbhé mbɔ enyũ séchi mbɔ mmu anɛ bághókó nɛ ntɔp néne, mpok átwɔ anɛ sébhak mbɔ mmu anɛ áfú amfay.

⁵⁰ Bɔma, nchi ghati bhe be enyũ mmɛɛt ɛnɛ sébhónó epú kway bebhak ndú nɛbhɛt anɛ Mandɛm achi Mfɔ arɛ, nɛ enyĩŋ ɛnɛ égugu épú kway bechókó ndú nɛbhɛt amɔt nɛ enyĩŋ ɛnɛ epu kway begu wáwák. ⁵¹ Ghók ká, nchi ghati bhe enyĩŋ ɛnɛ échi bhésé bhésé ntá yeka. Besé mankɛm sépú gu chɔŋ, kɛ báyibhiri mmɛɛt ɛyɛsɛ. ⁵² Chɔŋ sémbɔŋ mmɛɛt ɛkɔ témchók, ndú mómɔbɔŋi mpok anɛ mmu ákiɛp amík, ndú mpok anɛ mmbá anɛ ngwɛnti ákwéné. Mpok ɛyo, bawú bápɛtnsɛm ndú nɛpém nɛ mmɛɛt ɛnɛ épú gu wawak; kɛ mánjibhiri bhɛsɛ abhɛn sechi pɛ témé, sémbɔŋ mmɛɛt ɛkɔ. ⁵³ Ebhak enyu ɛyo mbɔnyunɛ mmɛɛt ɛyɛsɛ ɛnɛ épɔpɔ ebhɔŋ beyibhiri endɔp mmɛɛt ɛkɔ ɛnɛ épú gu wáwák. Nɛ enyĩŋ ɛnɛ égugu ebhɔŋ beyibhiri endɔp chí ɛnɛ épú gu wáwák. ⁵⁴ Mpok ɛyo, chɔŋ émfakari be mmɛɛt ɛyɛsɛ enjibhiri enyu yo, be enyĩŋ ɛnɛ Ekáti Mandɛm éghati bhɛsɛ émfú tɛtɛp. Nɔ chí be, “Mámen nɛwú. Básɔt awónɛm amfáy nɛwú ndak amay.” ⁵⁵ Nɛwú, betan ebhe amfay nɛpém bechi fá? Betan ebhɛn ósɔt besak bhɔ béchi fá? ⁵⁶ Bɛbú kɛ béchyɛ nɛwú betan. Bɛbhé Mandɛm kɛ béchyɛ bɛbú

betan̄. ⁵⁷ Ke s̄enkáká Mandem be achyé bhes̄e awónem amfäy bebú ěti enyinj ene Yesu Kristo Acha ywese áká. ⁵⁸ Bõma, abhen ekõh, ndũ echí nõ, t̄eyeka kpirí, ké fere amó. Dókká ambi bekũ betik Acha ne bati yeka ankem mpoknkem, t̄endu b̄arĩnjĩ be betik Yesu Kristo Acha ebhen b̄akũ bepu nem ndéndem.

16

Nkáp ane b̄achwõp ndu bekwak bati bo Mandem

¹ B̄eyĩnjĩ nkáp ane b̄achwõp ndu bekwak bo Mandem, b̄abhõnj bekũ mbõ enyu ngátĩ bõnkwõ abhen atú Galëshia mánkũ. ² Ndũ ȳentiki nywõbhé n̄eyw̄em̄uet, ȳentiki mmũ yweka ámbur̄é enyinj, bekonjo nkáp ane yi áká betik ábhõnjõ, be b̄aké chwõp bakap chi ndiere mpok ane ntwó awu. ³ Nnánj ngáká awu, chõnj nsinj ekátĩ nchyé ntá bo abhen b̄ayábhé b̄eto Yerúsalem ne akap ayweka. ⁴ Ne mbák eri be menkwõ ndók, chõnj ndak ne bhõ.

Enyũ Põl ati bekõ ne bo abhen yi ati beghõ

⁵ Chõnj ntwó beghõ bhe mpok nnánj mf̄uer̄é atú Masidõnia mbõnyune mbõnj nti bef̄uet are. ⁶ Ngufú chõnj ntat ne be mandú, ne ékway bebhak ndũ eso enkem. Mpok ánkway ye ane m̄erõnj ebhak ene m̄erõnj, mánkwak me ndók aré. ⁷ Mpú yan̄ be ntwó ngó bhe mf̄uere f̄uet. Mbõnj nti b̄etwõ betat ne bhe, mbák Mandem ankwak. ⁸ Ke mbõnj bebhak fá Efesõs kpate mpok Ep̄a Pentekõs ankwáy. ⁹ Mbõnj er̄itĩ mbi bekũ esayri betik fá ȳendu beyã bo mánũ bechyet me mbi.

¹⁰ Tímõtĩ ánánj ántwó awu, kém ká yi sayri, enyu ené yi ábhõnj man̄ák bebhak ne bhe. Yi chí mmũ ane ákũ betik Mandem mbõ me. ¹¹ Ndu echí nõ, b̄aké rõ ȳé mmu ámbýák yi. Tík ká yi sayri be

ám̄petnsem ntá ya. Bati bõnkwõ ne mme s̄enõnj yi.

¹² Mbák chí manõ ywese Apólos, ngátĩ yi beyã mpok be ántwó awu ne bõnkwõ bachak mángõ bhe, ke abhíkĩ ka b̄etwõ n̄ene. Chõnj antwó mpok yi ábhõnjõ epok.

Beyõnjõ ngwenti

¹³ Bák ká p̄é, m̄ante kpirí ndũ neka eneka ne Yesu. Bõnj ká netañántĩ, m̄ante sené. ¹⁴ Ȳentiki enyinj ene b̄akũ, ká ka yõ ne ekõnj.

¹⁵ Bõma, b̄arĩnjĩ be ndũ bo Akáiya mankem, efo ene Stefánas ke éyámbi bekonjo Yesu Kristo, ne b̄achíe nepém enap ndu bekũ betik be mánkwak bo Mandem. ¹⁶ Septĩ ká mm̄uet ntá bõ mbõ abhõ ne ntá ȳentiki mmu achak ane áchémé mm̄uet ne bhõ ndũ betik.

¹⁷ Mbõnj beyã man̄ák be Stefánas ne F̄otunátõs ne Akaikõs b̄atwõ fá, mbõnyune netwó wap achi mbõ bhe b̄é nkwo b̄atwõ. ¹⁸ Báfye me nti nkúbh̄é mbõ enyu báfye bhe nti. Chíe nõkó ká menyũ bo bhõ kenókó.

¹⁹ Bakwó bhõ Kristo abhen Esia b̄ató be bakak. Akwíla ne Priska ne bõnkwõ abhen b̄acheme nõkõ eket eyi b̄ató be beyã bakak ndũ nnyén Acha. ²⁰ Bómayese abhen fá mankem b̄atõ bakak. Kaká ká bati nkwo sayri mbõ bõ Kristo. ²¹ Mme Põl, ke nchí sin̄ bakak amen ne awó wa. ²² Mbák mmũ achi ane ábhíkĩ kõnj Yesu Kristo Acha, eyak émbák ne yi. Acha ywese, twó! ²³ Berĩndu Yesu Acha m̄embák ne bhe. ²⁴ Nkõnj b̄é mankem. Sérõp chi ndũ nsonj amõt ndu sébháré mm̄uet ne Yesu Kristo.

Ekáti Pól ene éjwi bepaya ntá Nkwò Kòrint

¹ Mè Pól, munto Yesu Kristo bekoŋo nkaysi Mandem, ke nchi siŋ ekáti ene. Nchi fá ne Timoti, mómáyese amot. Nchi siŋ ntá yeka bónkwò Mandem abhen etok Kòrint ne bo Mandem mankem abhen báchi atú Akáiya ankem.

² Mandem Etayese ne Yesu Kristo Acha mántón be berindu, mánychye be kpák.

Pól áchyè bakak ntd Mandem ndü yi afyé bho nti

³ Sémbítí Mandem ne Chi Yesu Kristo Acha ywese. Achí Mandem ntínso ne áchyè bhese nepòptíntí. ⁴ Achye bhese nepòptíntí ndü besòŋori ebhesé menkem be sénkwáy bechye bo abhen báchi ndü yéntiki enyü esòŋori nepòptíntí. Nkúbhé nepòptíntí enen Mandem áchyè bhese mpok esòŋori, ke nékù sénkwáy bechye bo abhen bachi ndü esòŋori nepòptíntí. ⁵ Ndu séghò beyá esòŋori éti sébháré mmuet ne Kristo nó ke Mandem áfuet ntá Kristo bechye bhese nepòptíntí. ⁶ Sébhòŋ esòŋori chí bé Mandem anchye bhe nepòptíntí, ampeme bhe. Ne Mandem áchyè bhese nepòptíntí chi be sénkwáy bechye bhe nepòptíntí. Enkù mánkwáy ye bebhòŋ ekébhénti ndu bete kákátí ndü nkúbhé besòŋori ebhen sébhòŋ. ⁷ Sébhàka nti ne bhe, ne sebhiki bhòŋ becháy mbonyune serinji be ndü báká bebhòŋ esòŋori mbò bhese, Mandem áchyè bhe nkwo nepòptíntí mbò enyü yi ákà ne bhese.

⁸ Bóma, séyàn mándinji beyá besòŋori ebhen sébhòŋ awu atú Esia. Báchye bhese nenyok enen néyá necha. Ekù séfère ntí ndü

sékàysi be ndak ywese ámay. ⁹ Esòŋori éyá kpát séróbhe non chi newú. Ke efakari nyaka nó chi bekù séndinji be sépú kwáy bekwak mmuet eyese. Séghò bé sébhòŋ besiki nti ne Mandem mmu ákwáy bekù bawú mampetnsem ndü nepém. ¹⁰ Mandem áfère bhese ndü newú, ne chòŋ andak ambi bepeme bhese. Sébhàka nti chi ne yi be chòŋ ampét ampeme bhese. ¹¹ Be nkwo bábhòŋ bekwak bese ndü nenikímmuet. Ne chòŋ beyá bo mánychye nókò Mandem bakak éti yese, beyinji berinti ebhen yi átónó bhese éti beyá nenikímmuet.

Nti ane Pól awupsi nkaysi beròŋ Kòrint

¹² Enyin ene éká sédèp awò anti chi be batí yese ághàti bhese be nepém enese nechi sayri ne bõ mmik, sayri sayri ne bhe. Sékà menyin mbò bo Mandem ne nti nemot ne tetep ndu sébhíkí koŋo nerinindak enen bõ mmik. Sékà nó chi ndü berindu Mandem bechi ne bhese. ¹³⁻¹⁴ Enyin ene bápày ndü bekátí ebhese chi enyin ene echi bhese anti, sebhiki bhese yenyin. Yé bábhiki jwimem néne beyinji enyü bo sechi, nókó ká be chòŋ mánjwimem sayri ewak émot, be nywòp Yesu Acha átwò, mánkwáy bedep awò anti éti yese nkúbhé mbò enyü besé sédèp mbure awò anti éti yeka.

¹⁵ Tëndu mpú makati nyaka wáwák be chòŋ mánsiki nti ne me, mbòŋ nkaysi beyambi bétwò awu ntá yeka be manák begò me ámbák ne bhe ndòŋ epay. ¹⁶ Mbòŋ nyaka nkaysi béte awu ntá yeka ke mfuet ndok atú Masidónia, mpét nté béghò bhe mpok mfú atú Masidónia nchi petnsem, be eyò énkù mámbòŋ mbi béchye me nekwak ndü nekò enen mǎòŋ Judéya. ¹⁷ Nchi kù nyaka mbò bõ mmik ke? Mmü mmik ke árèm enyin émot ankù chí échá. ¹⁸ Tëndu Mandem achi tetep, enyin ene ngátí

bhe puyé eyəŋ ene nkwa mmu áká enyih émot ankə chi echak. ¹⁹ Yesu Kristo Mmə Mandem ane Silvánəs ne Tíməti ne me séghəti nyaka bhe éti yi ndü nkwa ayeka apú mmu beyəŋ beyəŋ. Enyih ene yi árémé, yó ke yi áká. ²⁰ Chi befuet ntá Yesu ké bariəp Mandem mankem áfú tetep. Éti yə ke sérəm ndu nnyén Yesu Kristo bé “Amen” * ndu bechye Mandem kenóko. ²¹ Mandem ke áchyé bhese ne be betəŋ be sánté kpiri ne Kristo. Yi ke afyé bhese bé sémbák böbhi, ²² afyé bhese eriŋ aməet, betəŋ be sechi böbhi. Akə nə ndu áchyé bhese Éfónó Bedyere mmu achi amem bati yesé ndu betəŋ be chəŋ anchye bhese yəntiki enyih echak.

²³ Mandem achi ntisie wa be mpú sence. Nti ane mbíki petnsem Korint chi be mbíki yan mpet nchyé bhe esəŋəri échák. ²⁴ Sébhíki yan besət chi betəŋ beghati bhe menyih ebhen bəbhəŋó ménoko. Sérinji bé bəbhəŋ bəte kpiri ndü neka eneka ne Yesu. Séyən chi be sənchem amó ne bhe senkə betek be manák ameka anja.

2

¹ Éti eyə ké nkə nti be mpú pere twə awu ntá yeka ndəŋ achák ndu mbíki yan bechəŋti bati ayeka amem. ² Mbák nkə bati áchəŋó be amem, agha achák áchi awu ane ákway beka me mbóŋ manák? Pú nkúbhé be mbák nkə bati áchəŋó be amem? ³ Éti eyə ke nsinji bhe ekáti ene. Nsin yó enyu eyə be nnán ntwə awu, be bho bəbhəŋó bechye me manák, báké kə nti nenchəŋó me amem. Ndinji sayri be mbák nchi manák, be nkwa bəbhak manák. ⁴ Nsin be ne beyá bebe anti, ne basémé, ne babhese amík. Mbíki sin bechəŋti bati ayeka amem. Nsin chi beka mändinji be nkəŋ be tontó.

* **1:20** Amen: Chi “Embák nə” ndü eyəŋótok ene bo Israel. * **2:13** “Mməere” fá, chi “Nti mübetok Yesu”.

Eri befoŋori mmu ane áchyé esəŋəri

⁵ Ke mmü ane átwó ne esəŋəri, abhíki kə chi me. Mbíki yan beere tontó, ke ngə be áká chi be mankem. ⁶ Ntémsi ane beyá bheka báká be manchye mmu wu akway nə. ⁷ Foŋori yé ka yi, manchye yi nepəŋtinti be menyih beke tan mencha yi enyu ené yi ákpiki fere amə. ⁸ Nchi nik ye be mməet be mämpet mánkə yi angə be bəkəŋ yi tetep. ⁹ Nti ane nsinji bhe ekáti eyə chi be mmó be ngó mbák chəŋ mánkə yəntiki enyih ene ngáti bhe. ¹⁰ Yəntiki mmu ane bəfoŋori bebá bhi, me nkwa nchi foŋori yi. Ne məfoŋori mbák enyih echi mbəŋ ene éyən be mámfəŋori yi. Nchi foŋori yi éti yeka ndu nnyén Kristo mmu áto me. ¹¹ Ebhəŋ bebhak enyu eyə be Satan áké bhəŋ betəŋ amfay yese. Besé bəbhəŋ serinji nkaysi yi.

Betiki Kristo ebhen sékə bechi mbə eriti eriep ntá Mandem

¹² Mpok nchwóbhé Troas ndu beghati bho Mbok Ndíndi éti Yesu Kristo, Acha anéné mbi ntá ya. ¹³ Yé nə, nti nébhíki pəp me amem ndu mbíki ghə mməere wa Táytas aré. * Ngati ye bhə be, “Mánchəkə sayri.” Mfa ndək atú Masidónia.

Befuet ntá Kristo, senu sence chi awónem

¹⁴ Bakak ámbák ne Mandem mmu anu ansət chi awónem. Asət bhese mbə batemə nenu abhen bákémé ebhinenu ne áya bese mbi mpoknkem ndu séróbhé nu chi ebhe Yesu néne. Yəntiki ebhak ene sérəŋ, Mandem áfuet ntá yese beka bo mándinji Kristo ndu sékə Mbok Ndíndi ántáká nókó mbə eriti eriep mbänkem ¹⁵ Bapem ayese achi mbə bawet eriti eriep amen Kristo áchyé ntá Mandem. Eriep eyə étaka ndü nkwa bo abhen Mandem əpəme ne ndü nkwa bo abhen bákə chi

ndũ mbi newú. ¹⁶ Ntá bo abhen bákò ndũ mbi newú, eriep ene echi chi mbò ebéptí eriep ené éwày bhò way. Ke ntá bo abhen Mandem ápème, séchi erítí eriep ene échyè nepém. Ntiki mmu ákway beka ené enyũ betik? ¹⁷ Beyã bo básòt Mbok Ndíndí ane bághàti bho mbò mbi beyan nkáp. Besé sépú nò, séghàti bho Mbok Ndíndí chí ne nti nemot, ndũ betan Kristo, ne serinji be amík Mandem achi bhese amæet.

3

Pól akù betik mbò mmũ Nku Nkò

¹ Enyinj ene sérèm òti mmæet eyese éké kù mánkaysi be sépet séyàn chi be mändinji enyu bho séchi. Bo báchí abhen bábhónó bétwò be ne bekáti ebhen bérèm erírí òti eya. Menyũ bo bho, bápèt báyan nò chí be mánchye bhò bekáti be mántan ntá bo bachak? Besé sépú nò. ² Bě bábhòj ke bachí ekáti ené érèm erírí òti betik ebhese. Básinj ekáti eyò chí amem bati ayese, * be yèntiki mmu ampay andinji enyũ bo séchi. ³ Ne bātòn kponoroj bé Kristo ke ásinji ekáti ene ató bhese ne yò. Abhíkí sinj yò ne enokékati. Asinj yò chí ne Efónó Mandem mmu áchyè nepém. Abhíkí sinj yò ndũ bégbaká batay. Asinj yò chí amem bati bakwānwan.

⁴ Sékway berem menyinj ebhen mbonyune sésiki nti ne Mandem ndũ nnyén Yesu Kristo. ⁵ Ebhíkí tanj be bese babhòj sérèm be sékway bó abhen bákù betik ebhen. Mandem ke ákú sénkwáy beku bhò. ⁶ Nkúbhé Mandem ke ákú sénkwáy bebhak bakù betik, ndu béggháti bho òti Nku Nkò. Nku Nkò ane áyan be, nebho néne, bo báké kojo chí ebhé mbò enyu básinj nyaka, ke sébhòj beghok chí Efónó Bedyere. Ebhé étwò mmu chí ne newú ke Efónó Bedyere átwò chí ne nepém.

⁷ Bärinj be yèndu nku nsí ane átwò ne newú, ákù nyaka bo mángò betan Mandem kponoroj. Mandem asinj bebhé ndũ bégbaká batay achye ntá Moses. Ené Moses ásèp béràn ntá bo Israel ne batay yò, bediéré Mandem bére ghò yi besí. Ndu ásèp bediéré Mandem ebhò mémay nòkò. Yé nò, yé mmu wap kekway beyinj yi besí tebhe tebhe. ⁸ Mbák ékway bebhak nyaka enyu yò ndũ mpok nku nsí, ná ne echòj, ndũ mpok nku nkò? Betik Efónó Bedyere mmu áchyè nepém bebhòj betan bediéré Mandem tontó encha mpok nku nsí. ⁹ Nku nsí átwò nyaka ne ntémsi. Yé nò, abhak chí enyinj ené étòj betan Mandem. Néne, Nku Nkò, yò ane ákù sémbák chak besí Mandem, abhòj bétan betan Mandem ancha Nku Nsí. ¹⁰ Tetep, ndũ ndak ane, nku nsí abhíkí bhòj betan mbonyune séròbhe kojo chí Nku Nkò ane áchá nku nsí ndũ átòj bediéré Mandem tontó. ¹¹ Tetep, mbák nku nsí ane abhíkí tat ákway nyaka betan bediéré Mandem, Nku Nkò ane abhíkí bhòj ngwenti abhòj betan bediéré ebhi ancha ane nsí.

¹² Tèndu sébhónó nebhakántí, sébhòj ngàngan ne sékù menyinj ne netanánti. ¹³ Moses ákùti nyaka besí bhi ne nden mpoknkem ane bediéré Mandem ebhen bégghò besí bhi bebhó memay mandú mandú, be bo Israel báké ghò ndũ ménèmsi. Sépú bhese yènyinj. ¹⁴ Bo Israel bégghò nyaka bediéré Mandem, yé nò, bágwót bati yap amem. Enyu eyò ke echi ne bebharébhò bhap kpáte echòj. Yèntiki mpok ane bápày bekáti Mandem ebhen nku nsí, ebhak chí mbò be nden eyò akúti bati yap, ne ékù bó báké jwimem ndũ enyinj ene bápày. Ndiere Kristo ke ákway beferè ekúti eyò ndũ bati yap. ¹⁵ Nkúbhé enyu yò ke échi

* 3:2 Mbok bekáti ebhén te nebhònet bérèm be, “Amem bati yeka”.

kpáte εχῶν. Yěntiki mpok ane bápáy basiη amen Moses, bápú jwimem, mbonyune ébhak ntá yap chi mbᵔ be básot enyih bákuti batí ayap. ¹⁶ Ke mpok mmu átíkínsem ndü esí nepém eni, átwᵔ ntá Acha be amfere enyih ene ékúti nti eni. ¹⁷ Néne, Acha ane sérèm nᵔ éti yi ákù menyih chi ne Efónó Mandem, ne yěntiki ebhak ene Efónó Acha achi ne bho, bábhᵔη ngangaj. ¹⁸ Néne, beše bo sébháki pere bhᵔη nden ane ákúti batí yese, séghᵔ bediéré Acha, ne séyibhiri bebhak mbᵔ yi. Ne ndü séyibhiri nenᵔk ne nenᵔk, bediéré ebhi béghᵔ bhese amæet ménja mendakᵔ nakᵔ chi ambi. Acha mmu ákù menyih ne Efónó Mandem ke ákù embak nᵔ.

4

Mandem chi Mandem bediéré

¹ Těndu serihji be Mandem ntínso ke áchyé bhese betik ebhen-ne sékù, sepú fere amó. ² Séféré ntí ndü menyih ebhen betwᵔ ne ntíanwᵔp ne ndü bebépti menyih ebhen bo bákù ansem ansem. Sépú kᵔ betábhá ne mmu wáwák ne sepú mᵔ beyibhiri Eyᵔη Mandem. Enyih ene sékù chi beghati bho tetep Mandem enyu ene yěntiki mmu ákwáy berihji be sechi bᵔ tetep besí Mandem. ³ Mbák Mbok Ndíndí ane séghati bho achi chi mbᵔ enyih ene echi bhésé bhésé, ábhák enyu eyᵔ chi ntá bo abhen bachi ndu mbi newú. ⁴ Bᵔ bhᵔ bápú jwimem ndü Mbok Ndíndí mbonyune Satan mmu achi mandem mmik anémé bᵔ amik be báke noko Mbok Ndíndí. Yi apu yan bᵔ mangᵔ bediéré ebhen béghᵔ. Nᵔ chi, bediéré ebhen befú ndü Mbok Ndíndí éti Kristo. Apu yan bᵔ mandihji enyü Kristo achi, Kristo mmu achi enyu émot ne Mandem. ⁵ Sépú kᵔ beghati bho éti mmæet ayese. Séghati bho chi éti Yesu Kristo ne be yi achi Acha. Mbák chi bhese babhᵔη, enyih ene

séghati bhe chi be sechi chi bᵔ betok bheka éti Yesu. ⁶ Ndü nebhᵔnet, ene Mandem ághoko mmik, arem be bediéré méngᵔᵔ ndü ejuri, ne ebhak nᵔ. Nkúbhé Mandem ke ákù bediéré ebhi béghᵔ amem batí yese. Ne séghᵔ bediéré Mandem ndü béghᵔ besí Kristo ne sérihji néne enyü bediéré Mandem bechi.

Sechi mbᵔ beté ntᵔp ebhen keném kechi aré

⁷ Bediéré ebhen béghᵔ beše anti chi nném enyih. Yě nᵔ, beše babhᵔη sechi chi mbᵔ beté ntᵔp, betan ti. Eyᵔ étᵔη be, beyá betan ebhen sébhᵔᵔᵔ bekᵔ betik Mandem befú chi ntá yi, puyé ntá yese. ⁸ Mpok ne mpok, báchyè bhese besᵔᵔᵔri menyu ne menyu, ke besᵔᵔᵔri bhᵔ bepu bᵔkoti beté ntᵔp ebhen bhese sechi. Echa bheseé enyü sébhᵔᵔᵔᵔ bekᵔ ke sepú fere amó. ⁹ Mányᵔk bhese, ke Mandem apú rᵔ bebhak ne bhese. Bádep bhese amik, ke bápú kway beway bhese. ¹⁰ Yěntiki ebhak ene sérᵔη, besᵔᵔᵔri ebhen séghᵔ bechi mbᵔ be sépᵔkᵔ newú Yesu amæet sékᵔ ne nᵔ. Éti yᵔ, bo bághᵔ nepém Yesu ndu nékᵔ betik amæet yese. ¹¹ Tetep, sechi anyü newú mpoknkem éti Yesu, ne eyᵔ ékᵔ Mandem antᵔᵔ enyü nepém enen mbᵔη Yesu Acha nékᵔ betik ndü mmæet eyesé ene épú tat fá amik. ¹² Séká ye newú, bé mánkway bébhᵔη nepém enén nébhiki bhᵔη ngwénti.

¹³ Těndu sébhᵔᵔᵔᵔ nkúbhé efónᵔ neka mbᵔ mmü ane areme mbᵔ enyu echi amem Ekáti Mandem be, “Nnókᵔ, ne éti yᵔ ndem”. Beše nkᵔᵔ sénoko, ne éti yᵔ séghati bo Mbok Ndíndí. ¹⁴ Sérihji be Mandem mmu ákù Yesu Acha ápéréensem ndü nepém, ákᵔ chᵔη besé nkᵔᵔ sémpetnsem ndü nepém ne yi, ne ansᵔ bhese ne bhe sémbak ne Yesu ndü nebhuét bechᵔkᵔ bhi. ¹⁵ Besᵔᵔᵔri ebhen menkem bechi chi ndü beri ebheka, be ndü berindu Mandem bégháká ntá beyá bho,

ménká bo abhen báchyè Mandem bakak mánjá mándək nəkō chi ambi, be bo mánychyε nókō Mandem kenókō.

Nkojo Yesu chi mmü ekébhénti

¹⁶ Tëndu sérinjí menyinj ebhen, sépu fere amō. Yëndu betan ebhen nkwo mmuet mémáy méndək nəkō chi ambi, Mandem ákà sembōn nəkō betan bekō amem bati ayese yéntiki nywōp. ¹⁷ Ne besōjori ebhen séghò fá amík béchi mandú tontó, ne bépu tat. Békwaκ bhese kwak be sénkwáy bo abhen séchwè ndü beyá mañák Mandem ewak émat. Mañák amō acha yéntiki enyinj ne abhiki bhōn ngwenti. ¹⁸ Sépú yinj ye menyinj ebhen bo bágghò ne amík. Séyinj chi ebhen bápú ghō, mbōnyune menyinj ebhen bo baghō béfæere fæet. Ebhen bápú ghō ke bebhak mpoknkem.

5

Chōn mmuet ane apu gu amen ane agu

¹ Sérinjí be mmuet ayese ane fá amík achí mbō bétēm. Mbák bétēm ebhen ménkwén, Mandem áchyε bhese eket ekō awu amfay. Puyé chi bakwānwan ke bágghókō yō, mbōn Mandem ke áchyε mmuet nkō yō, ne yō abhíkí bhōn ngwenti. ² Tetep, séchi ndü nedí kebho fá amík ne sēnōn ne beyá ekwak be Mandem anchyε bhese mmuet ekō ene echí amfay, ³ be ndu afyé yō bhese amuet, séké bhak bebho bewō. ⁴ Ndü bétēm ebhen sechi aré néne, sébhōn esōjori ne séchí ndü nedí kebho. Ebhíkí tōn be séyān Mandem ámféré mmuet ane águ. Séyān chi be yi anchyε bhese mmuet nkō, be enyinj ene epu gu émen ene égu. ⁵ Mbōn Mandem ké áká sémbák bo abhen sékwáy bébhōn mmuet nkō yō. Achyé bhese éfōjō eyi mbō nkem bé chōn anchyε bhese mmuet nkō yō nkwo tetep.

⁶ Sébhōn ye nti netan netan mpoknkem ndu sérinjí be, ené

sébhæét ndü mmuet ene, sépú kway bebhak amfay ne Yesu Acha. ⁷ Ndü nepém enese fá amík sébhōn neka ne yi. Sépú ghō yi ne amík. ⁸ Sébhōn nti ne éri ntá yese be séndó mmuet ene sendak sembak anywōp ne Acha. ⁹ Ndu echí ye nō, yé sébhæét chí fá amík, yé séchí chí awu ne yí, nném enyinj chí bé sénkū menyinj ebhén bekū yi ámbōn mañák ne bhese mpoknkem. ¹⁰ Nti achi be yéntiki mmu abhōn béte besí Kristo mmu átān bo mankem. Chōn yéntiki mmu ambōn nsáy ane ákwáy ne yi békōjō nepém eni fá amík. Mbák sékū beri, chōn sémbōn erítí akap, ne mbák sékū bebá, sémbōn ntémsi.

Yéntiki mmu ákway bebhōn mbi bebhak sayri ne Mandem

¹¹ Ndu sérinjí be átān chōn bo mankem, sebhōn becháy ne Yesu Acha. Bechay ebhen békū séfyè ye betan ndu bekū be bo mánókō be menyinj ebhen séghāti bhō bechi tetep. Mbōn Mandem arinjí bhese sayri, ne nkáysí be be nkwo bārijí enyū bo séchi. ¹² Ebhíkí tōn be sépet séyān bekū māndinj menyū bo sechi. Séyān chí bekū māndinj nti ane bābhōjō bépanyu éti eyese bé māndinj enyū bābhōjō békéme bo abhen bārēm ebābū éti yese. Mpányu yap apu yinj enyū nti mmu nechi amem ne Mandem. Báyinj bho chí ndü nté yap achi. ¹³ Mbák sechi bechijti bho mbō enyū mbōk bo bārēm, sébhák nō chí ndu sēnū bechyε Mandem kenókō. Ke mbák bāká be sépú bechijti bho, dijí yé ka be sékū betik chí éti yeka. ¹⁴ Betik ebhen sékū, sékū bhō chí mbōnyune ekōn ené Kristo épuri bhese. Sēnoko be ndu Kristo águ éti yéntiki mmu, besé mankem sēnān segu. ¹⁵ Águ éti yéntiki mmu be bo abhen básórē nepém nekō enen yi áchyε ne mañák báké pere bhak chí ndü mmuet eyap. Bapēm ayap ándōp chí mbō enyū yi áyān mbōnyune éti yap ke

yi ágú ne éti yap ke Mandem ákú yi áperênsem ndü nepém.

¹⁶ Bēbho nēne, sépú pere yini ye bho chí bekoŋo nkaysi bō mmik. Enyu eyo ke séyini nyaka Kristo, ke nēne, serini mbōŋ enyū mmu yi áchí. ¹⁷ Ené étōŋ be mmu ane ábháré mmuet ne Kristo arōp ye chí mmū nkō. Menyini besí bēfæt, ebhen beko ke bérōbhé.

¹⁸ Mandem ke ákú be menyini ebhen menkem mémbák enyu eyo. Yi ke átó Kristo ánkū sēmpētsem ntá yi, ne achyé bhese betik beku bo mámpētsem mámbōŋ kpák ne Mandem. ¹⁹ Eyo étōŋ be Mandem áfæt nyaka ntá Kristo beku yēntiki mmu ámpētsem ambōŋ kpák ne yi. Abhíkí pere yini nyaka ndü bō bapu bhære bebhé. Ne afyé ntó amō yeŋe enén nekū bo mámpētsem mámbōŋ kpák ne yi. ²⁰ Séchí ye bo abhen Kristo afyé ntó enen bhese amō. Mbōŋ Mandem ke áfæt ye ntá yeŋe, ndu ábhini be ne ekōŋ. Ndü nnyén Kristo, sénik be mmuet, pet ka nsem ntá Mandem. ²¹ Éti yeŋe, Mandem akū Kristo mmu ábhíkí kē ye bebú ámbák mbúbū be sémfūét ntá yi sēmbák chak besí Mandem.

6

Pōl āghò esōŋori mbō mūnto Kristo

¹ Bese bo sékū betik ne Mandem, sénik be mmuet be bāké rō berindu ebhen yi atōŋo bhe mémbák ndéndem. ² Yi ārēm mbō enyū básini be,

“Mpok ákwáy nókó betōŋ be berindu,

ngók nenikimuet eneka, nywōp bēpēme bho nekwáy nōkō, nkwak bhe.”

Ghók ká, nēne chí mpok ane Mandem áyāŋ betōŋ be berindu, nēne chí mpok ane Mandem áyāŋ bepēme bhe.

³ Sépú kē yēnyin ene échēt mmu mbi ne Mandem be bekwéné béké bhak ndü betik ebhese. ⁴ Enyini ene séyāŋ chí be ndü yēntiki enyini ene sékū, séntōŋ be séchí bō betok Mandem tetep. Sébhōŋ maŋák mpoknkem. Sébhōŋ esōŋori menyu ne menyu, yē nō sébhōŋ maŋák mpoknkem. ⁵ Mánāŋ baden bhese, mánāŋ báfyē bhese ekerékenōŋ. Mānaŋ báguēp ebyōk be bō mánchyē bhese esōŋori. Séyāŋá gu betik. Mpok ne mpok, séke bhōŋ mbi bebhare kenó ne énehbhe nōkō bhese te nenyiē menyie. ⁶ Batí yeŋe achi amem pépép, ne sérini tetep ane Mandem. Sébhōŋ ekébhenti ne bho, ne sébhōŋ berinti. Efōŋó Bedyere achi ne bhese, ne sékōŋ bo tetep. ⁷ Séghāti bo chí menyini ebhen bechi tetep. Betaŋ Mandem béchí ne bhese. Séchí chak besí Mandem ne eyō echi mbō menyini nenu ebhen békwak bhese sénu ne bōmpap bhese, sēnchet bō mbi bebhōŋ bhese. ⁸ Mbōk bho bāchyē bhese kenókó ke bachak bábyak bhese byak. Mbōk bho bārēm eriri éti eyese, ke bāchák bārēm chí ebúbū éti eyese. Bo básōt bhese mbō bō bapu, ené sérēm chí tetep. ⁹ Bo bārēm be agha arini kpik bhese, yē nō bo bāriŋi bhese sayri. Echí mbō be ségūgu, yē nō, séchí nepém. Bāchyē bhese esōŋori, ke sépú gú. ¹⁰ Séchí ndü esōŋori, yē nō, sebhōŋ maŋák mpoknkem. Séchí amō apay, yē nō sékū beyā bo bābhōŋ beyā áfók. Echi mbō be sébhiki bhōŋ yēnyin, yē nō, sébhōŋ yēntiki enyini.

¹¹ Bē bo Korint, séghati bhe yēntiki enyini kponoroŋ ne sēnene bati yeŋe ntá yeka. ¹² Bābhiki fu bese anti, be ke bābhíkí pere kōŋ bhese. ¹³ Nchí ghati bhe menyini mbō mmu ane ārēm enyini ntá bōbhi. Nené ká bati ntá yeŋe, nkúbhé mbō enyū sékōŋ bhe.

Bǎké nyóp mmæet ne bo abhen babhiki noko Yesu

¹⁴ Bǎké nyóp mmæet ne bo abhen bábhiki noko Yesu. Enyij ene echi chak besí Mandem, ébhøj yi bekæ ne ené épú chak. Bediéré bekway bébhak nebhæet amot ne ejuri ke?

¹⁵ Kristo abhøj yi bekæ ne Satan? Mmu ane ánókó Yesu abhøj yi bekæ ne mmu ane ábhíki noko?

¹⁶ Ekerákap Mandem ebhøj yi bekæ ne bõmandem nsé? Bese bo sénéókó Yesu ke séchi ekerákap Mandem mmu achi nepém.

“Chøj nnte eket eya nenti enap, mbak ne bhõ.

Chøj mbak Mandem wap, bõ mámbak bõbha.”

¹⁷ Eta Mandem árëm ye be,

“Fú ká nenti nap

fap ka mmuæt ne bhõ.

Bǎké nyóp mmæet ne yényij ene ébhøjó bakwap,

ne chøj mpet nsot be amæet.”

¹⁸ Mandem Acha Betan Menkem árëm mbõ enyü echi nebhæet achak amem Ekáti eyi be,

“Chøj mbak Etayeka,

mámbak bõbha.”

7

¹ Abhen ekøj, tëndu Mandem áchyé bhese bariëp amen, sõ ká amõ feré ndü yëntiki enyij ene ékwáy menyöp mmæet eyese ne batí ywese. Séncháy Mandem, sénu bebhak nyáná besí bhi ndü yëntiki mbi.

Manák Põl eti bakojo Yesu abhen Korint

² Nené ká bati ntá yese. Sébhíki kæ yé mmu ebépti enyij, sébhíki chøjti ntí mmu amem, ne sébhíki nyié mmu ebhøj. ³ Mpú rem nõ chi ndu betan be be bǎkæ bebá. Nnán njámbi ngátí bhe bé sékøj be ne bati yesé ankem, ne yé chi newú yé chi nepém, yényij épú kore bhese ne bhe. ⁴ Mbákánti ne bhe tontó. Mǎdëp awõ anti tontó eti yeka. Bǎchyé me nepõptintí tontó, ne

yëndu sébhøj beyǎ esøjori, manák ama aya acha.

⁵ Yé chi mpok ane ségháká atú Masidónia sébhíki bhøj neywëmæet. Besøjori bere twõ bebhé menkem. ⁶ Ke Mandem mmu áchyé bo abhen bati apet apu bõ amem nepõptintí, achyé bhese nepõptintí ndu Táytos átwõ. ⁷ Puyé ndiere netwõ Táytos ke Mandem ásóré bechye bese nepõptintí. Enyij echak échi be bǎchyé Táytos nepõptintí mpok yi achi awu ne bhe. Agháti me enyü bábhøjó ekwak be ntwõ awu, ne enyü bati ábè bhe amem ne áyõme. Apet aghati me ndü bábhøjó nti tontó bete ne me. Ekú manák ama apet aya acha. ⁸ Yé embak chi be

ekáti ené nsíjì bhe ekú bábhøj basémé, áyõme apú ne me be nsij yó. Ndü nebhõnet mbøj áyõme mbõnyune ndíjì be yó échyé bhe basémé, yëndu basémé mõ áchí chí ndü mómbijì mpok. ⁹ Tetep, mbøj manák be nsij be ekáti ke puyé chí eti yó échyé bhe basémé. Enyij ene ekú mbøjó manák chi be basémé amen ekáti eyõ échyé bhe akæ bǎtiknsem ndü bebú ebheka. Bebënti ebheká bechi enyü bebënti ebhén Mandem áyàn bõbhi mámbøj. Ekæ be ekáti eyõ ébhíki twõ ne ménémé ntá yé mmu yweka. ¹⁰ Basémé amen Mandem akøjó ákæ mmu ántíknsem ndü bebú bhi, antwõ ntá yi bé yí ámpémé yi, ne apu twõ ne áyõme. Ke basémé bõ mmik átwõ chi ne newú. ¹¹ Bè babhøj mǎngó enyij ene basémé amen Mandem akøjó ákæ ntá yeka. Néne, bábhøj beyǎ ekwak býíbhiri menyij. Ekæ bǎso amõ ndü ndak ane ne bábhøj beyǎ bebënti eti ndak ané mmu wu ákæ ne bábhøj becháy eti ndak ane áfákári. Bábhøj beyǎ ekwak beghõ me ne báyàn tontó be mántémsi mmü ane átwõ ne ndak. ¹² Yëndu nsíjì ye be ekáti,

mbíkí sijn chi beka mándíní mmu ane ákú nefwop ne mmu ane bákú yi nefwop. Nsijn chi éti bághó besí Mandem, be bábhón nti ne bhese tontó.

¹³ Εγὼ ἐχθὲς γέ βεσε νερωπτίντι.

Báfyé bhese nti, ne beronj ambi, sechi manák éti manák amen Táytos ábhónó ndü be mankem básóré yi awu sayri, bákú nti eni nepop amem. ¹⁴ Méghàti nyaka bhe chi menyijn ebhen bechi tetep mpoknkem. Ne bábhíki chye me ntíánwóp éti enyijn ené ngátí Táytos ndebhe noko awó anti éti yeka, ne éfú nkwo tetep. ¹⁵ Néne, Táytos apet akonj be áchá, sayri sayri, mpok yi átik enyü báséptí yi ne becháy, mángwewe noko, ne enyü bákú yéntiki enyijn ene yi ághátí bhe. ¹⁶ Néne, nchí nják, mbonyune mbákánti ne bhe ndu yéntiki mbi.

8

Enyü bö Mandem bábhónó bechye akap ndü bekwak bho

¹ Böma, séyanj mándíní éti berindu Mandem ebhen bakwó bho Kristo abhen atú Masidónia bátónó. ² Beyá besonjori ebhen bó bághó, béka bábhonj mamó tontó. Yé no, bábhonj beyá manák. Éka bábhonj beyá ekonj béchye akap keyijnj nsem ndu békwak bo, yéndu báchí ndü beyá kechép. ³ Nchí ghati bhe be báchye mbó enyü amó yap átòn. Ne mpok báchyè, báchyé mbonj echa enyü amó ayap átónó, mbó enyü éfú bhó anti. ⁴ Báchyé, mánik noko bhese mmwet ndonj ne ndonj ne nti nenkem bé sénchie bó mbi mánkwak bo Mandem abhen bachi Yerúsalem. ⁵ Nkwó bho Masidónia bákú bacha enyu ene sékaysi nyaka be bákway beka. Nném enyijn ane bó báyámbi bákú chí be báchyé nepém enap nenkem ntá Mandem Acha. Báchyé ye mmwet ntá yese nkwo ndu bekonjo nkaysi Mandem. ⁶ Táytos anán

abho besot bakap ntá yeka ndü bekwak bachébhébo. Éka séghátí ye yi be ampetnsem awu ankwak be mándak ambi menanja betikí berindu ebhen bábhó. ⁷ Bábhonj yéntiki enyijn ndu mbi Mandem bácha. Bábhonj neka ne Yesu eríí. Bághátí bho Mbok Ndíndí éti Yesu sayri. Bárinj tetep Mandem. Báchyé nepém eneka nenkem ndu beka betik Mandem ne bákonj bhese tontó. Ka yeka nkwo betik ndu bechye ne berindu ebhen beya becha.

⁸ Mpu rem no chí be bábhonj beka mbó enyü ngátí bhe. Nchí ka chi be mándíní enyü bö báchak bábhónó ekonj ndu békwak. Nka chi be mámbónj mbi betonj be bákonj bo bachak tetep. ⁹ Bé bábhonj bárinj enyü berindu ebhen Yesu Kristo Acha átónó bhese. Yéndu yi ábhónó nyaka yéntiki enyijn, ayibhiri aronj nchébhé mmu éti yeka be kechep eki kénka mámbák bo abhen bábhónó yéntiki enyijn besí Mandem.

¹⁰ Maníé ama ndü ndak ane chi be: Mmíé éyú, bé ké báyambi bechye akap, ne mbónj be ké báyambi bebhonj ekwak beka no. ¹¹ Naná ye ká betik ebhen bábhó mbó enyü amó ayeka átòn, be neka yweka ánkó enyumot ne ekwak beka mbó enyü bántí ¹² Mbák mmu abhonj nti béchye akap, Mandem asot enyijn ene yi áchyé mbó enyü amó yi átòn. Apú bhep mmu ányché enyijn ene yi ábhíki bhonj. ¹³ Mpu rem no chí be mámféré ntu amwet bö bachak mámbay be anti. ¹⁴ Nchí yanj chi be ndü bábhónó tontó néne, mánkwak bo abhen bábhíki bhonj, be mpok bó nkwo bábhónó, mánkwak be ndü mpok ane bábhíki bhonj. Enyu eyo be mankem bábhak sayri enyumot. ¹⁵ Echi mbó enyü Ekátí Mandem éghátí bhese be,

“Mmü ane ápókó beyá nenyíé enen néfú amfay ntá Mandem,

ānyie nyaka yēnyin kerəp,
ane ápókó chi mandú abhón enen
nekwáy yi gbák.” *

*Bátó Táytos ne mamuere bhi ntá
bōnkwo abhen Korint*

¹⁶ Nchí kaka Mandem be akwá Táytos ámbón nkúbhé enyū nti enen me mbónó ndu bekwak bhe. ¹⁷ Puyé chi be aká beka enyin ene séghátí yi. Yimbon anán abhón ekwak bepet bétwó awu begho be mankem. Éti yó, átwó ye nkwo ndú mmuet eyi. ¹⁸ Sétó manó achak nkwo ne Táytos. Nkwó bo Kristo mban enkem báriní yi sayri éti betik ebhen yi ákà ndu béghátí bho Mbok Ndáindí. ¹⁹ Ne ndu beron ambi, yi ke bakwó bho Kristo mbankem báyábhé bé ankó nokó ne bhese ndú betikí berindu ebhen sékà. Sékà bho ndu nkwo enyu eyó bé sēnchye Mandem kenókó ne bétón be sebhon nti békwak bho. ²⁰ Ndú sékò ndu nkwo, eyó epu chye mbi be mmu ánkáysi be sébhon bati apay. Sésòt mpok be yé mmu áké ji bhese beyin enyū sékà ne beyá akabhé nkáp ane. ²¹ Séyàn chí beka enyin ene echi chak, puyé chi ndiere besí Mandem Acha, ke besí bho nkwo.

²² Sétó nkwo mómayese achák ne bho. Sénan semó yi ndon ne ndon, ndu beyá babhi, ne séghó be abhón nti béka betikí Mandem. Néne, áchyé mmuet ndu beka bho achá mbón enyu esí mbonyune abháka nti ne be tontó. ²³ Mbák chí Táytos, chí nti nkubetik awa. Aká betik ne me ndu bekwak be. Mbák chí bōmayese bachak abho, yēntiki mmu wap achi munto ndú ntí bakwó bho Kristo abhen bátó yi, bo bho báchyé Kristo kenókó. ²⁴ Kwá yeka bakwó bho Kristo mángó kpononon be bābhon ekon ne bho, ne be ntí achi ane sédēp awó anti éti eyeka besí bhap.

9

Mmu ane apí tontó āghem tontó

¹ Ntí apu ane mēsion be éti nekwak enen bābhónó bechye nkwo Kristo abhen Yerúsalem. ² Ndíní be bābhon ekwak bekwak ne ngátí nkwo Kristo abhen atú Masidónia éti yeka ndep nako awó anti be béka bōmayese mankem abhen atú Akáiya mānan bātonnti mmuet ndu bechye nekwak te mmíe eyu. Ne betan ebhen báfyé ndú ndak ane ndu ményíkisi batí beyá bhap be mántónnti awap akabhé nkáp nkwo. ³ Ke nchí to bōmayese abhen ntá yeka ndu beka be nepá ane sépanyu éti eyeka ndú menyin ebhen áké bhak ndéndem. Ene, chí beka be mánkway bétónnti mmuet ne ayweka akap mbó enyū ngátí bho be chon mánká. ⁴ Mbák ntwó awu ne mbok bōnkwo Masidónia ené bābhiki re tonnti mmuet sayri, chon mbón beyá ntíanwóp mbonyune ngátí bhó enyū nsiki nti ne bhe. Mbák émfákárí nò, ntíanwóp eneka néya mbon néncha. ⁵ Etiyo ke nkaysi ye be eri mfyé betan be bōmayese mánjambi mántwó awu mántonnti akap ane báfyé bariēp bechye ke méntwó. Eri beka be akap wu ámbák chí ane áfú be anti, puyé chí enyin ene mányiere be nyiere mánká. ⁶ Báké ghokontik be mmú ane apí mbwot ane ábhíki ya, āghem mbwot ane abhiki ya. Ke mmú ane apí beyá, āghem beyá. ⁷ Yēntiki mmu abhón bechye akap chí mbó enyū yi aká nti bechye, puyé chí ne basémé anti, ne ékébhak chí mbó be bápuri yi puri, mbonyune Mandem akon mmu ane áchyé akap ne manák. ⁸ Ne Mandem abhón betan bechye bhe áfók ane aya acha be mámbon yēntiki enyin ene échébhé be enyu ene éya encha kpát mánkway bekwak bo abhen

* 8:15 Yiní Esodós 6.18.

menyiŋ bechebhe bhə. ⁹ Echi mbə enyũ Ekáti Mandem érem be,

“Mmu Mandem achi awó fúú. Achye bo abhen eyap epu keyiŋi nsem. Berítí betik ebhi bépú nem.”

¹⁰ Chəŋ Mandem mmu áchyè mbwət ntá nkwananki ne ánychè nenyíé menyie anchye be nkwo mbwət, ankə yə anjá ancha, ne ankə berítí betik ebheka ménchyé beyä mbwət. ¹¹ Chəŋ Mandem anchye bhe keném ndũ yěntiki mbi be mánkwáy bechye tontó ne awó fúú. Ne akap ayweka wu ámfæet ntá yeŋe angaka ntá bo abhen bätö wu ntá yap, ne ánkə bó mányché Mandem bakak. ¹² Betik ebhen-ne bákə békwak nkwo bo Kristo ndu menyu bepay. Békwak bə mámbəŋ menyiŋ ebhen bechebhe bhə ne békwak bə mányché Mandem beyä bakak. ¹³ Ndũ bächémé nkáp ne bächyé bo bhə, bätəŋ be bákəŋ tetep ane Mbok Ndíndí ane bārem be mánókó. Ndũ bächye enyu yə ne awó fúu ndu bekwak bhə ne bo bachak, bo bāghə ne bächye Mandem kenókó. ¹⁴ Ndu berəŋ ambi, chəŋ bó mánik nəkə mmæet ntá Mandem éti yeke. Bábhəŋ ekəŋ beghə bhe mbənyune bāghə beyä berindu Mandem amæet yeke. ¹⁵ Sénkáká nókó Mandem ndũ akap ane yi áchyé ane mmu apú kway berem enyũ wu achi.

10

Pšl aká mándiŋi be yi achi mũnto tetep

¹ Məmbəŋ Pšl ke nchí nik be mmæet ndũ nnyén Kristo mmu ábhónó ekébhénti ne nesepmæet. Chi me mmu mbək bho bārəm be mpok nchí ne bhe besí ne besí nchí rem kepi ne becháy, ke mpok mpu ne bhe nchí siŋ be bekáti ne betanŋi beyəŋ. ² Nchí nik be mmæet be báké puri me be mbák bebəbebe ne bhe mpok ntwó awu. Ndíŋi be mbəŋ bébhak

bebəbebe chi ne bo abhen bákəysi be sékə menyiŋ mbə bö mmik.

³ Yěndu séchí ndũ mmiki ne sépú nu mbə bö mmik. ⁴ Menyiŋi nenu ebheŋe puyé chi ebhen bakwəŋwəŋ. Mandem ke áchyé bhese bhə, ne bəbhəŋ betanŋ bechəŋti bepok ebhen bömpap abheŋe bábhəŋe. ⁵ Séchəŋti netaŋányu ne yěntiki enyiŋ ene été bechet bo mbi be báké riŋi baraka Mandem. Sékəm yěntiki enyũ nkaysi mbə mükənəŋ ane bákémé ebhinenu, ne sékə yə ándóbhe ghok chi Kristo. ⁶ Mpok mánaŋ bächye mmæet enkem ntá Mandem, chəŋ sěntəŋti mmæet bétémsi yěntiki mmũ ane átaŋnti ne Kristo.

⁷ Bārini menyiŋ ebhen beyiŋi me chi amfay amfay. Mbák ye mmu ariŋi sayri be yi achi nkoŋo Kristo, ándiŋi be beŋe nkwo sechi bakoŋo Kristo mbə yi. ⁸ Yé embak chi be nchí dep awó anti tontó mandú ncha enyũ mbónó beka éti betanŋ ebhen Yesu Acha áchyé bhese, eyə epu kə mbəŋ ntiánwəp. Achyé me betanŋ ebhə chi beka mángo, puyé beka mánkwen. ⁹ Mbíkí yar embak mbə be mēsət bekáti ebhen mēsiŋ beka mámbəŋ becháy. ¹⁰ Mbək bho bārəm be, “Bekati Pšl ásiŋ betanŋ becha ne beyəŋ ebhi bétək mmu te anti, ke mpok yi achi ne bhese, apú bhəŋ betanŋ ne apú rem yěnyiŋ ené échwé bo anti.” ¹¹ Menyũ böbhə bábhəŋ berini be menyiŋ ebhen sésiŋ ndũ bekáti mpok sépú awu, bó ke sékə chəŋ mpok sébhak awu ne bhe.

¹² Puyé be sémə beyenti mmæet ne bo abhen bákək mmæet. Ke neyenti mmæet enap ne bati ndu betəŋ be bácha bhə, nétəŋ chi be bábhíkí bhəŋ mbəŋ keboŋ. ¹³ Mbák chi bhese, sépú pányu encha enyu sébhónó beka. Séti bewenti chi ndũ ndiere ane Mandem afyé be sénkə séngwenti aré, ne be nkwo bächí ebhe eyese. ¹⁴ Sébhíkí kiŋi ndiere

anɛ Mandɛm afyé mpok séyambi sɛtwó ntá yɛka. Bɛsɛ babhɔŋ kɛ séyambi sɛtwó bhe nɛ Mbok Ndíndí ɛti Yesu Kristo. ¹⁵ Sépú kɪŋi ndierɛ anɛ Mandɛm afyé ndu ebhɛsɛ betik. Sébhaka nti chi bɛ ndü neká eneká nɛ Kristo négò néndɔk nɔkɔ chi ambi, chɔŋ betik ebhɛsɛ nkwo nɛnti eneká méngo mɛndɔk nɔkɔ chí ambi. ¹⁶ Mbák ɛchi nɔ, chɔŋ sɛnkway bɛrɔŋ bɛghati Mbok Ndíndí amɛm betɔk bɛchak ebhɛn yɛ mmu abhíkí re kɛ betik aré, kɛpányu ɛti betik ebhɛn bɔ bákú ndü ebhe mmu achak. ¹⁷ Kɛ Ekáti Mandɛm ɛrɛm bɛ, “Yɛ agha anɛ áyan bɛpanyu, ámpányu ɛti enyɪŋ ɛnɛ Mandɛm Acha áká.” ¹⁸ Puyɛ mmu anɛ árɛm ɛrírí ɛti mmuɛt eyi kɛ Mandɛm Acha ásɔt nɛ manák, chí mmu anɛ Mandɛm árɛm ɛrírí ɛti yi.

11

Pɔl árɛm bɛ betik ebhi bɛchi kekúrí nɛ ebhɛn bɔnto nsé

¹ Nchí níkmuɛt bɛ mánkɛpnti nɛ mɛ ndu nchí rɛm kɛpí mbɔ ɛchɪŋtímu. Kɛp ká nti nɛ mɛ. ² Dɪŋí ká bɛ nkɔŋ bɛ nɛ mpabhamík anɛ Mandɛm. Nsɔt bɛ mbɔ ngɔsɔŋ anɛ ábhíkí rɪŋi mbakanɛn nɛ nnán mfyé bariɛp nɛ mmü amɔt anɛ ábháy bhe. Mmü wu chí Kristo. ³ Kɛ mbɔŋ bɛcháy bɛ bɔfú bákway bɛrwɔ bhe mbɔ enyü Satan ásórɛ nyaka bapu mi arwó Ifa, ɛnkɛ nkaysi ayɛka ampɔkɔ bhe mángurɛ ebhi, kɛpɛrɛ kɔŋo mbi Kristo nɛ nti nɛmɔt ɛnɛn nɛchi pɛpɛp. ⁴ Nchí rɛm nɔ mbɔnyunɛ ɛchi mbɔ bhe mbák mmu atwɔ ntá yɛka aghati bhe enyɪŋ, yɛ yi árɛm chí ɛti Yesu achak anɛ achi kekúrí nɛ anɛ séghati bhe mɛnyɪŋ ɛti yi, mánoko nóko. Nɛ yɛ árɛm chí ɛti ɛfónó ɛnɛ ɛchi kekúrí nɛ ɛfónó Mandɛm mmu mánɛnɛ bati ntá yi bákaka, nɛ yɛ árɛm chí ɛti Mbok Ndíndí anɛ achi kekúrí nɛ anɛ mánókó, mánSORɛ sɔt amɔ apay.

⁵ Mbíkí kaysi bɛ bo abhɛn básɔt bɛ bachi manɛm bɔnto bacha mɛ.

⁶ Ngufú mbíkí rɪŋi bɛrɛm kɛpí, kɛ ndíŋi enyɪŋ ɛnɛ nchí rɛm, nɛ sɛnanɔ sékú bɛ mándɪŋi nó kponɔronɔ ndɔŋ nɛ ndɔŋ, nɛ ndü bɛyá babhi.

⁷ Mpok ngáti bhe Mbok Ndíndí Mandɛm, mbíkí bhɛp bɛ nkáp. Nsɛptímuɛt ntá yɛka ndu bɛkwak mámbak maném bo. Nkú nyaka nɔ chí bebú kɛ? ⁸ Nchí sɔt nyaka nkáp ntá bakwó bho achak ndü bɛkwak bhe. ⁹ Nɛ mpok nchí awu nɛ bhe nkɛ bhɔŋ nkáp mbíkí chyɛ yɛ mmu ywɛka ɛsɔŋɔri mbɔnyunɛ bati bɔmayɛsɛ abhɛn báfú atú Masidónia kɛ báchyɛ nyaka mɛ nekɔwak. Mbíkí chyɛ bhe ntu wa bɛ mámpɔkɔ wáwák. Nɛ enyu eyɔ kɛ nchí bhak. ¹⁰ Ndü tɛtɛp Kristo achi nɛ mɛ, nchí rɛm bɛ yɛ mmu apú kway bɛkɛ mɛ mbɔt bɛdɛp awɔ anti ndü atú Akáiya ankɛm. ¹¹ Nchí kɛ nɔ ndak yi? Chi bɛ mbíkí kɔŋ bɛ kɛ? Wáwák! Mandɛm arɪŋí bɛ nkɔŋ bɛ!

¹² Nɛ enyɪŋ ɛnɛ nchí kɛ, chɔŋ ndɔk ambi bɛkɛ yɔ, bɛ mkrɔt bɛkak bɔ abhɛn bárɛm bɛ bákú betik ebhap nkúbhé mbɔ enyü mékú ebha. ¹³ Mɛnyü bɔbhɔ puyɛ bɔnto abhɛn tɛtɛp. Chi bo abhɛn báyíbhírí mkrpá, nɛ bárwɔ bho ndü betik ebhɛn bɔ bákú bɛ báchí bɔnto Kristo. ¹⁴ Ndak anɛ apu anɛ maknkay. Yɛ chí mbɔŋ Satan áyibhiri mkrpá ankɛ mbɔ bɛ achi ángɛl anɛ bɛdiérɛ Mandɛm bɛghɔ yi amuɛt. ¹⁵ ɛpú yɛ enyɪŋí maknkay mbák bakú betik Satan bákú nkwo mbɔ bɛ báchí bo abhɛn bákú mɛnyɪŋ ebhɛn bɛchi chak bɛsí Mandɛm. Ndü ngwɛnti yap bábhɔŋ chí nsáy betik ebhɛn bɔ bákú.

Pɔl ádɛp awɔ anti ɛti bɛsɔŋɔri ebhi mbɔ munto Kristo

¹⁶ Mpet nchí rɛm bɛ, yɛ mmu ákɛ kaysi bɛ ntí ábhíkí kway mɛ amɛm. Mbák bákaysi nɔ, sɔt ká mɛ enyu ɛnɛ bákway bɛghok enyɪŋ

ene mmu ane ntí abhíki kway yi amem árèm, bé menkwò ndep awò anti mandú. ¹⁷ Enyìn ené méré̀m puyé enyìn ene Acha aghati me. Nchí rem chi mbò echíntímu. ¹⁸ Tëndu beyá bo bápànyu òti menyìn ebhen bakwàṅwan básòt be bebhòṅ menwòp be mǎngok nòkò nsé yap, bǎbhòṅ ye beghok menyìnì teter ebhen mbòṅó béghátí bhe òti mmuet eya. ¹⁹ Bè bho bǎchi bariṅíndak, bǎchòkò mǎngoko nòkò menyìn ebhen bechiṅtí bho bǎrèm ne maṅák. ²⁰ Bákà bo abhen bǎbhàre bhe mbò basem ne mányie bhe nsem amòt, ne mányiere be amik, ne báyiṅi be fúú kpát bádèn be. ²¹ E! Mbíki bhòṅ nò chi betan-e! Fonòrí ká me be mpú kà menyìn ebhò ntá yeka.

Chòṅ ndòk ambi berem mbò echíntímu. Yèntíki enyìn ene éku mmu ándep awò anti, me nkwo mǎkwáy bedep awò anti òti enyìn eyò. ²² Mbák bádèp awò anti bé bǎchi bo Hibru, me nkwo nchí mmu Hibru. Mbák bǎchí bo Israel, me nkwo nchí mmu Israel. Mbák bǎchí bebhàrébho Abraham, me nkwo nchí ebhàrémo Abraham. ²³ Mbák bǎchí bò betok Kristo, me nchá bhó. [Nchí rem mbò ebhokori mmu.] Nkà betik nchá bò mankem. Nchwe kenòṅ ndòṅ ne ndòṅ ncha yèntíki mmu, mǎntem áyá acha, ne ndòp kékwót begu ndòṅ ne ndòṅ. ²⁴ Bo Israel mánan bádèp me nnet ne ékpá ndòṅ esá nsem nekú ne enwi. Bákú nò ndòṅ etay. ²⁵ Bò Rom bádén me ne ékpa kenòṅ ndòṅ érá. Bo bátémti me ne batay ndu beway ndòṅ amòt. Achwi abet anyén ne me ndòṅ érá. Achwi árákátí amem manyu ekà ngókónyen ndü beti mémòt ne nywòp némòt. ²⁶ Mfórí newú beyá mpok ené méré̀ṅ nekò. Mfórí newú amem manyén ane ájwí ágbóko, mfori newú amò betanṅtí baghép ne amò batí bo Israel ne abhen bápú bo Israel. Mfórí newú amem betòk begho,

ne amem baso, ne amem manyu ne amò bònkwò abhen betábhá. ²⁷ Nnán nkà betik, nsòṅòrí mmuet beyá mpok nke kway bebhàre kenó, ne nchòkò nsay nke kwáy bebhòṅ yé manyier menyu ne nenyíe enen nékwáy me, ne mbúép ákòk me ndu mbíki bhòṅ nden bekuti mmuet. ²⁸ Besòṅòrí bechak béchí ke mbíki pere yan berem òti besòṅòrí yèntíki ewak. Puyé chi ndiere menyìn ebhen. Mbòṅ beyá basémé beyìnì enyu ené bèka bakwó Kristo bǎchi. ²⁹ Agha ákway bebhòṅ békwéné ke ékebhak ntá ya mbò be me ke mbòṅó bekwéné ebhò? Agha bákway beka yi ankwen ndu bebú ke ntí kedu me amem ne bebènti?

³⁰ Mbák mbòṅ bedep awò anti chòṅ nkà nò chi ndu menyìn ebhen bétòṅ be mbíki bhòṅ betan. ³¹ Mandem Mmu achí Chi ntá Yesu Acha aríṅi be mpú sènsè.

Bakak ámbak ne yi ngwenti ti. ³² Mpok nchí etòk Damáskòs, Góbhanò ane mfò ngo Aretas afyé, áchye eyòṅ be batémé nenu mambabheri nòkò nyúbha ané etòk enyu ene bò bákway bekem me. ³³ Ke bònkwò bákú nchwe amem ekay ene báséré nnik are bátó ndu mbok ane achí ankok, básébhè me amik, mbue.

12

Pòl ádèp awò anti mbònyune abhòṅ ntí ne bònkwò Korint

¹ Mbòṅ beròṅ ambi bedep awò anti yèndu nsáy ápú aré. Ke dǎ ká ngati bhe òti kenó amik anti fúú, eken ngó ne menyìn ebhen Yesu Acha ákú me ndíṅi.

² Ndíṅi mmù ane achí nyaka nkoṅo Kristo. Egháká mamié byo ne anwi echòṅ ene Mandem ásóré yi te amfay. ³ Mpet nchí rem be ndíṅi be Mandem asòt nyaka mmu wu árók Paradays* ne yi, ke chí ndu efónó ke chí ndu nkwo mmuet a, mbíki ríṅi. Mbòṅ Mandem ke áríṅi. ⁴ Aré,

aghók menyīn ebhen mmu ábhíkí bhōn beghati bho enyū bō bechi, ne mmu apú kway mbōn berem enyū bechi. ⁵ Mbōn bedep awō anti ēti mmu wu, ke mpú kē nō ēti mmuēt eya. Nchi dep awō anti chi ēti menyīn ebhen bētōn be mbíkí bhōn betan. ⁶ Yē embak chi be nchí yan bedep awō anti mpú bhak echīntímu mbōnyune nchí rem chi tetep. Ke mpú kē nō ndū mpú yān be yē mmu ánkáysí be ncha enyū mmu ene yi ághō ne ené yi ághók mērem be nchí.

⁷ Ndu bekē be nké pányu ēti beyā menyīn maknkay ebhen yi ákú mendīn, áchyé me esōjōri. Mbák mbō mmu ane báfyé yi nsé amuēt. Esōjōri eyō ebhak enyīn ene Satan átō be ényíéré me amik, énkān me nke pányu. ⁸ Nnik Yesu Acha mmuēt ndōn érát be yi amferē me esōjōri ene amuēt. ⁹ Ke akeme me be, “Berīndu ebha békway ne wō mbōnyune betan ebha bētōn kponorōn chi amuēt bo abhen mmuēt apú bhō.” Ndu echí yē nō, chōn ndōk ambi bedep awō anti ne mañák ēti mbíkí bhōn betan, be betan Kristo mémbak ne me. ¹⁰ Eti Kristo, nchí ye mañák be mbíkí bhōn betan, yē básōkōti me sōkōti, yē menyīn bétānā tan ntá ya, ne yē nchí bhōn nenyok menyū ne menyū, ne yē báchyé me chi besōjōri. Echi nō mbōnyune mpok ane mbíkí bhōn betan ke nchí tan sayri.

Pól abhōn nti ne bōnkwō abhen etōk Kōrint

¹¹ Ndem kepí mbō echīntímu. Bē kē bāpúrí me nkē nō mbōnyune, be ke bābhōn beghati bho enyū mmu me nchí. Yēndu mpú yēnyīn, bōnto abhen bāyōn ne manyén ayap am-fay bābhíkí cha me. ¹² Mpok nchí awu ne bhe nkē menyīn betōn be be nchí mūnto tetep. Mbōn ekébhéntí ne nkē menyīn maknkay menyū ne menyū. ¹³ Ndiere enyīn ene mbíkí kē

ntá yeka ené nkē ntá bakwō Kristo bachak ncha chi be mbíkí bhep bhe nekwak? Fōjōrí ká me ndū nefuōp enō!

¹⁴ Dīnī ká be nnān ntōntí bétwō beghō bhe ndu ndōn ene éjwí érát. Mpú bhak chōn ntu ntá yeka mbōnyune be ke mēyan, puyē bakap ayeka. Echi nō mbōnyune puyē mámbō ke babhōn bebhāre menyīn ntá bachi ne manō bhap, chi bachi ne manō ke bābhōn bebhāre menyīn ntá bōbhāp. ¹⁵ Chōn mbōn beyā mañák bechye yēntíkí enyīn ene mbōnō, yē chi mmuēt eya, ndu bekwak bhe. Ndū ekōn eya ne bhe égō éndōk nakō chi ambi, eyeka ne me émay nōkō may kē?

¹⁶ Sayri sayri, bākā ne me be mpok ntwō awu, mpú sōt nyaka menyīn ntá yeka, yē nō mbōk bārēm be nchí mmu betābhā, ne be nchí sōt menyīn ebheka ndu ngwáy. ¹⁷ Ndū nkōwō bho abhen ntó ntá yeka, yē amōt ábhíkí sōt nnyén ena berwō bhe. Epú nō kē? ¹⁸ Nnik nyāka Táyōs ne māmāyese be mántwō awu ntá yeka. Atwō nōkō asōt menyīn ebheka ndū ngwáy kē? Me ne Táyōs sébhōn chi nkaysi amōt. Pú nō? Bese ne yi sébhōn chi ekakānekō émōt. Pú nō?

¹⁹ Abhen ekōn, bākáysí be ndu mpok ane nkem sérēm menyīn ebhen chi ndu bétānā mmuēt ntá yeka kē? Wáwák! Sérēm chi enyū Kristo áyān be séndem ne besí Mandem. Sékū yēntíkí enyīn chi be mānséné ndū mbi Mandem. ²⁰ Mbōn becháy be ngufú mpok ntwō awu beghō bhe nchí kway betemeri bhe ndu nte ane mbíkí káysí betemeri bhe, ne be nkōwō mángō be mpú ndu nte ane bākaysi beghō me. Ngufú, nchí kway betemeri bhe ndū bāgwā, ne ndū bābhōn mpabhamík ne bati, ne ndū echókōntí, ne ndū mājēm mejémé, ne ndū bāchōnti manyén bati, ne ndū enanji, ne ndū epīn bekáysí be

bácha bati, ne ndü bákù menyinj táká táká. ²¹ Mbónj becháy be nnán mpet ntwó awu chónj Eta Mandem ánkù mbónj ntíánwóp besí ebheka, ne mbak ndü nedí kebho éti beyá bō ahben bákù nyaka bebú ne bábhuet beku bepō menyinj, ne epúsí, ne mányie bepá epusi.

13

Ndü ngwenti, Pól áyèp bōnkwo Korint batú

¹ Ndónj ane ákú éráti ene nchí twó begho be báké ghokontik be Ekáti Mandem érem be mbák bo mándem be mmü ákú ndak, bábhōnj bétwō ne batisie bapay, mbák apu nō, barat. ² Mpok ntwó awu ndü nekō enen néjwí ndōnj epay, njep batú bo abhen bákù bebú ne bōnkwo bachak mankem. Néne, mpet nchí semti bhō ené mpú awu nkúbhé mbō enyū nkù nyaka mpok ntwó awu be, mbák mpét ntwō, mpú rō bhō enyu eyō. ³ Chōnj nkù mángō berinj menkem ebhen bétōnj kponōronj be nchí rem chi menyinj ebhen bífú ntá Kristo. Apú kem be mbō mmü ane ábhíki bhōnj betanj. Atōnj betanj ebhi mpok áchí nenti eneka. ⁴ Yēndu bágó yi ndü ekotákáti mbō mmu ane abhiki bhōnj betanj, Mandem ákú yi apetnsem ndü nepém. Bese nkwo sebhiki bhōnj betanj ndu sébháré mmuet ne yi. Ke ndu sétók bhe, chōnj sémbōnj nepém ne Kristo ndü betanj Mandem.

⁵ Chák ká mmuet begho mbák, ndü ekakáneko eyeka, bákōnj menyinj ebhen mánókó. Yinj ká mmuet. Mbák epu nō, nó bákwen nemō. ⁶ Nókó ká be chōnj mángō be sebhiki kwen nemō. ⁷ Sénikmuet ntá Mandem be báké kù nefwōp. Sépú kù nō chi beku bo mángó be séchí chak. Séyánj chi be mambák chak, yēndu bákway beyinj bhesē mbō bo abhen babhōnj bekwéné. ⁸ Yē embak yi, sepú kway beku enyinj ene échet tetep mbi. Sékù chi enyinj ene

ekù tetep ane Mbok Ndíndí ándókó nókó ambi. ⁹ Sébhōnj manák mbák bātanj, ye émbak chi be sebhiki tanj. Sénikmuet ntá Mandem be neka eneka néngō nenjwi pōot. ¹⁰ Ntí ane nchí sinj ekáti ene ntá yeka ambi ambi chi be mpok ane mētōwō chōnj awu, nkēsot betanj ebhen Mandem áchyé me mbak bebēbebe ne bhe. Mandem achyé me bhō chi beku mánte ndü neka eneka, puyé chi beku mánkwen.

¹¹ Bōma, berōnj ndü ngwenti, ghók ká manié ma, mánchōko sayri. Nyuré ká ekakáneko eyeka, mambak eyōnj émot ne bati. Bák ká sayri ne bo báchák. Mbák mánkù nō, chōnj Mandem mmu ákōnj bhesē ne áchyé bhesē kpák, ambak ne bhesē, ambak ne bhe. ¹² Kaká ka bati sayri mbō bo Mandem. ¹³ Bōnkwo mankem abhen báchí fá bátō nkwo bhe bakak. ¹⁴ Yesu Kristo Acha ántōnj be berindu, ne ekōnj Mandem embak amem bati yeka, ne eyōnj émot ene Efónjó Bedyere áchyé embak ne be mankem.

Ekáti Pól ntá Nkwó Galéshia

1 Mε Pól mūnto Yesu Kristo ke nchí síñ ekáti ene. Puyě bakwāñwan ke báyábhé me, ne puyě nkwá ke átó me. Chi Yesu Kristo ne Mandem Etayese mmu akw Yesu ampetnsem ndu nepém. 2 Nchí síñ ntá yeka bōnkwo abhen atú Galéshia, ne bati bōnkwo abhen báchí fá ne me bachem ne me bétó be bakak. 3 Mandem Etayese ne Yesu Kristo Acha mántōñ be berindu, mánychye bhe kpák. 4 Yesu Kristo achyé nyaka mmuet éti bebú bhese ndú mkpáká mmik bebú ane echōñ. Akw nō békōñ nkaysi Mandem mmu achi Etayese. 5 Yi ke bo mankem bábhōñó béchyé kenókó ngwentí ti. Amen.

Mbok Ndíndí amot ke achi

6 Echí me maknkay bé bāññ bārò Mandem mmu ábhíñí be éti berindu Kristo be mambák bōbhi, ne bāróbhé koñó chí Mbok Ndíndí achak. 7 Puyě chí mbōñ be Mbok Ndíndí achak achi, ke mbók bo báfyè bhe ebyok anti ne báyan chí béyibhiri Mbok Ndíndí éti Kristo ndú enyñ echak. 8 Ke yě embák chí beše, yě chí ángel ke ághátí bhe mbok ane áhí kekúrí ne ane séghátí bhe, eyak embak ne yi. 9 Mbō enyñ sēnán séghátí bhe, mpet nchí ghati bhe be yě agha ane ághátí bhe mbok ane áhí kekúrí ne ane séghátí nyaka bhe, mánókó, eyak embak ne yi.

10 Nchí yan ne chí be bo mankak me ke? Wáwák! Mandem ké mēyan ánkák me. Nchí yan chí bé bo mambōñ manák ne me ke? Mbō mbuét chí mmu ane nchí yan be bo mambōñ manák ne me, mbu mpú mmōbetok Kristo.

Mbok Pól afu nyaka chí ntá Kristo

11 Bōma, diñí ká be Mbok Ndíndí ane ngátí bhe abhiki fu ndú nkaysi bakwāñwan, 12 abhíkí fu ntá nkwá, ne yě nkwāñwan abhiki tōñ me. Mbōñ Yesu Kristo ke akw mēndíñí yō. 13 Bāghok enyñ nepém ena nēchi nyaka mpok mékōñ bepiñí bo Israel, bāghók ndu nchí chyē nyaka bōnkwo Mandem beyá esōñari, nnu nōkō be nnáná nkwō wap. 14 Nchí nu nyaka tontó békōñ bepiñ abhen bachímbi bha. Ne nchí koñó nyaka mbi Mandem bo Israel ne nti ena nenkem, kpát ncha bo Israel báchák abhen ekaká nebhe eya.

15 Ke Mandem anāñ ayap nyaka me te ndú mpok ane bábhíkí re bhe me. Ayap me éti berindu ebhi, abhiñí me be mbak mmōbetok ayi. 16 Abhōñ manák bekw mēndíñí Mōywi, be mbōñ mbi beghati bho Mbok Ndíndí éti Yesu ntá bo abhen bápú bo Israel. Akw nókó nō, mbíkí rōñ ntá yě mmu be anchye me manie. 17 Yě chí Yerúsalem mbíkí ko ndok beghō bo abhen báyāmbi bebhak bōnto ke mētō ansem. Ndokórōñ téé atú Arébia, ke étaré nókó, mpetnsem Damáskos.

18 Efueré nókó mamié arat, ndok Yerúsalem beghō Pita. Mbak ne yí ndu manywōp nekú. 19 Nke ghō yě mūnto achak are, ébhíkí fuét Jems, manō Yesu Acha. 20 Enyñ ene mēsñ ntá yeka echi tetep. Mandem aríñí be mpu sēsense. 21 Mfá nókó Yerúsalem, ndok nkó atú Síria ne atú Silísha nkwō. 22 Bě bōnkwo Kristo atú Judéya bābhiki re ghō nyaka me ne amík. 23 Bāghok nyaka ghok mēnyñ ebhen bo bārēm éti ya be, “Mmū nyaka áchyē bhese esōñari, arōbhe ghati chí bo be mbák mmu ásíkinti ne Yesu Kristo, Mandem ápeme yi, ené nkúbhé nesíkinti ne Kristo ke yi ánū nyaka béchōñti.” 24 Eká bo bare bití Mandem éti ya.

2

Pól atemeri bõnto abhen Yerúsalem

¹ Efueré nókó mamié byo ne anwi, mpet nkó ndak Yerúsalem ne Banábas. Nsot Táytos sérók ne yi. ² Ndak mbò enyũ Mandem aká nyaka mendíní be mbõn bérõn aré. Ngáká nókó are, me ne bõbati séchókó ansem ansem, nká bõ mándíní Mbok Ndíndí ane méghàti bo abhen bápú bo Israel. Nká nò be betik ebhen mēkà ne ebhen mbúét beká beke bhak ndéndem. ³ Táytos mmu ákò ne me abhak mmu Grik. Yé nò, báke te mbõn kákáti be mánsiép yi. ⁴ Ke bõ nse bachwe ndu nkwo bakoño Yesu ansem ansem mánjanã nòkò be mansyep yi. Mánõne báchwe ndu nkwo ywese ndu beghò enyu sébhõnõ ngangan amfây bebhé bo Israel, ndu sebhare mmuet ne Yesu Kristo. Báyan nyaka be sémpétnsem ndu kesem antene bebhé bo Israel. ⁵ Séke chyé bhò mbi ye mandú. Séke yán be bõ manchõnti tetep ane Mbok Ndíndí, tẽndu bábhõnõ bérõn ambí menoko yo. ⁶ Mbák chí bo abhen báyábhé bé mámbák bõbati ntá bõnkwo, betan ebhap bebhiki bhõn yẽnyin beká ne me. Mandem apú tõn kérinámik. Bõ bábhiki tõn me yẽnyin ekò mémáka ndũ Mbok Ndíndí ane méghàti bho. ⁷ Bághó be tetep, Mandem ke afyé Mbok Ndíndí amõya be ngati bo abhen bápú bo Israel, nkúbhé mbò enyũ yi aká ne Píta be yi angati Mbok Ndíndí ntá bo Israel. ⁸ Nkúbhé mmu ane áchyé Píta betan beká betik ebhen ntá bo Israel, ke áchyé me nkwo betan, beká bõ ntá abhen bápú bo Israel. ⁹ Jems ne Píta ne Jõn báchí nyaka mbò bekwap nenti bõnkwo. Bághó nòkò bé Mandem afyé betik ebhen amõya tetep, bákáka me ne Banábas ne amõ ndu bétõn bé besé ne bhò sechi eyõn émõt. Séka ne bhò bé me ne Banábas sebhõn bérõn ntá

bo abhen bápú bo Israel ne Mbok Ndíndí, bõ mándak ntá bo Israel. ¹⁰ Enyin émõt ke baghati besé, nò chi be, seke ghòkontik bechye nòkò nekwak ntá bachébhébo abhen Yerúsalem, nkúbhé enyin ene echi nyaka me anti békã.

Pól aji Píta amem etak Antiak

¹¹ Píta átwò nókó Antiak, nji yi besí bhi mbõnyune aká nyaka enyin ene epu chak. ¹² Mpok yi áyãmbi átwò, are nyíe nenyíe ne bo abhen bápú bo Israel. Ke bo abhen Jems áto bátwò nókó, abho beya mmuet ansem, akerepe nyíe nenyíe ne bo abhen bapú bo Israel, ndu áchay nkwo bo abhen bárèm be babhõn besyep yẽntiki nkoño Yesu ane apu mmu Israel. ¹³ Bo Israel bachak abhen bachi bakoño Yesu babho beká betábhá mbò Píta, enyu ené, yé chi Banábas nkwo aká enyumõt mbò bhò. ¹⁴ Ke ngó nókó be bápú kò ndõn amõt ne tetep ane achi ndu Mbok Ndíndí, mfate ngati Píta besí bhap mankem be, “Mbák wò mmu Israel ðkà mbò mmu ane apu mmu Israel, ndaká yi ònũ beká bo abhen bápú bo Israel mámbák mbò bo Israel?”

Neka enen mmu abhõnõ ne Yesu ke nékã mámpeme yi

¹⁵ Besé babhõn séchí bo Israel, botayese nkwo bo Israel. Sépú bo abhen bápú bo Israel, bõ bhõ bo bárèm be báchi bõ bebá. ¹⁶ Yé nò, besé bo Israel sérinji be puyé bebhare bebhé bo Israel ke ákã mmu ambak chak besí Mandem, chi besiki nti ne Yesu Kristo. Yé chi besé sènökó Yesu Kristo be Mandem ansot besé mbò bo abhen bachi chak èti neka enese ne Kristo, puyé chi èti sébhare bebhé. Echi enyu eyo mbõnyune, bebhare bebhé apú kã yé mmu ambak chak besí Mandem. ¹⁷ Mbák ndu séyan bebhak chak besí Mandem ke sébháre mmuet ne Kristo, ke émfakari be besé babhõn sékã bebá, nò Kristo áto bhese ndũ bebá ke? Wáwák! ¹⁸ Ke

mbák mpétnsem ndü menyin ebhen nnán ndó, nò nchi mbón mmu bebá. ¹⁹ Mbák chi me, beyin; bebhé Moses ndop chi ngú, mbonyune bebhíki pere bhon yényin beka ne me. Efékári enyu eyo bé mbák nepém besí Mandem. ²⁰ Bágó me ndü ekotákátí ne Kristo. Néne, nepém ena fá amik puyé ena, chi éné Kristo mmu achi ne me. Ne nepém ena néne chi enen Mmò Mandem mmu akon me, achye nepém eni éti ya ndu mbón neka ne yi. ²¹ Mpu sot berind Mandem mbò be bépú yényin, mbonyune mbák mmu ábhák chak besí Mandem chi ndu yi ákonjo bebhé, nò newú Kristo agu néchí ndéndem!

3

Bè bo Galéshia, bechiñti bho

¹ Bè bo Galéshia, bechiñti bho! Agha ányíe bhe ne epem aká máném ebhi? Pú nká bárin; Yesu Kristo mbò be ne ntan be kponoron ndu yi ágú amfayekotákátí? ² Dó ká mbep be enyin ene émat. Mandem achye bhe Efónó Bedyere chi éti bábhàre bebhé ke chi ndu bághókó Mbok Ndíndí éti Yesu Kristo ne mánókó? ³ Ndu bare chin;ti nò? Bábhò bekonjo Kristo ndu betan Efónó Bedyere, néne, baròbhe yan béwénti chi ndü betan ebheka babhónó ⁴ Beyá besonori ebhen bághò éti Mbok Ndíndí mémbák ndéndemé? Mbíki ka be bechi nyaka chi ndéndem. ⁵ Mandem mmu áchyè Efónó Bedyere ne ákà menyin; maknkay nenti eneka, ákà nò chi éti bábhàre bebhé Moses ke? Ke chi ndü bághókó Mbok Ndíndí ne mánókó? ⁶ Echí mbò enyü Ekáti Mandem érem be Abraham anókó nyaka Mandem, ne éti eyo, Mandem asot yi be achi chak besí bhi. ⁷ Séghó ye be bo abhen bábhónó neka ne Mandem ke báchí bebhárebhò Abraham. ⁸ Ne Ekáti Mandem enan erem nyaka tesáy bé chon Mandem

anká bo abhen bápú bo Israel mámbak chak besí ebhi mbonyune bábhón neka ne yi. Ekáti Mandem épet érem be Mandem aghati nyaka Mbok Ndíndí ntá Abraham be, “Éti ye, chon njet manérékere bhò mmik ankem.” ⁹ Nò ke echi be Mandem áyet yéntiki mmu ane ábhónó neka ne Kristo, nkúbhé mbò enyü yi áyééré nyaka Abraham ndu yi ábhónó neka ne yi.

¹⁰ Mbák chi bo abhen bákàysi be bebhàre bebhé bo Israel ke ákà bo mámbák chak besí Mandem, eyak echi ne bhò, nkúbhé mbò enyü Ekáti Mandem érem be, “Éyak echi ne yéntiki mmu ane ápú bhæere bebhé menkem ebhen béchí amem Ekáti Mandem.” ¹¹ Néne, echí kponoron be yé mmu apú kway bebhak chak besí Mandem éti yi ábhàre bebhé. Ekáti Mandem érem be, “Mmu ane achi chak besí Mandem éti yi ábhónó neka ne Kristo, ábhón nepém.” ¹² Bebhé bebhíki bhon yé enyin beka ne neka enen mmu ábhónó ne Kristo. Ebhé Moses érem mbò enyü basin; be, “Mmu ane ábhàre bebhé, ábhon nepém éti yo.” ¹³ Kristo aku bhese aféré ndü eyak ene echi ne bo abhen bápú bhæere bebhé menkem. Aká nò ndu ásré ntemsi bebá ebhese. Ebhak mbò enyü Ekáti Mandem érem be, “Éyak echi ne mmu ane ágú ndü ekotákátí.” ¹⁴ Yesu Kristo aká nò be áfók ane Mandem afyé nyaka bariap bechye Abraham, ámbák ne bo abhen bápú bo Israel, ndu bábháre mmæet ne yi, ne bé Mandem anchye bese Efónó Bedyere nyaka yi afyé bariap béchyé éti neka eneSe.

Ebhé épú yibhiri bariap Mandem

¹⁵ Bóma, sénsot erin ndu nepém enen bo abhen fá amik. Mbák bo bati apay manka beka enyin, mányu nku, yé mmu apú kway beway nku yo, ne mmu apú kway memaka enyin echak aré, tëndu manyu nku. ¹⁶ Nò ke échí ne nku ane

Mandem anyũ nyaka ne Abraham. Mandem afyé Abraham ne ebháré móywi bariép. Ekáti Mandem epú rem be Mandem afyé nyaka yi ne bebháré bõbhi bariép, betõj be báya, ke ntá yi ne ebháré móywi, betõj be chi amõt. Ebhárémõ wu chí Kristo. ¹⁷ Enyij ene méyãj mánjwimem chi be Mandem anaj anyu nyaka nku ne Abraham, ke éfúéré nókó mamié besa esa nsem amõt nsem byo, achye bo Israel ebhé. Bebhé bho bebhiki bhõj yé betaj ndu beway nku ane Mandem anyu ne Abraham, be bariép amen yi afyé nyaka ake pere téé. ¹⁸ Mbõ Mandem áchyé bo akap chí éti bábhàre bebhé, mbu apú kojo chí bariép ami ndu akap ane yi áchyé bo. Ke chí éti bariép ami ntá Abraham ke yi áchyé nyaka akap wu. ¹⁹ Ndu echi nõ, ndaká yi Mandem achye ye bebhé? Achyé bebhé be ménkũ bese sendij nyũ bebú bechi. Ne bebhé bebhõj nyaka ebhak chí ndu mandú mpok, menoij netwõ ane ebhárémõ Abraham. Ntá yi ke Mandem afyé nyaka bariép bechye akap wu. Mandem achye nyaka bebhé ntá bõángel be mansõt mantwõ ne bho, nkwanwan abhak nenti Mandem ne bõ mmik. ²⁰ Berem be mmu achi nenti bho, átõj be bakwõ bho achi apay ane yi áté nenti enap. Ke mpok Mandem afyé bariép ntá Abraham, abhak chí aywĩnti.

Nti ane Mandem achye Bebhé

²¹ Eyo étõj be esõjõri échi nenti bebhé Mandem ne bariép Mandem ke? Wáwák! Mbõ bachye bo ebhé ené ékũ mmu ámbõj nepem mbák ábhàre yõ, mbu bebhàere bebhé ákũ mmu ambak chak besí Mandem. ²² Ke Ekáti Mandem érem be mmik nkem achi antene kesemé bebú. Echi ye be, ndiere bo abhen babhõjõ neka ne Yesu Kristo ke bákway bebhõj menyij ebhen Mandem afyé nyaka bariép bechye ntá bo abhen mánókó Yesu Kristo.

²³ Mpok apéré ghaka ane bákú séríj be mmu abhõj besiki nti ne Kristo ke ambak chak besí Mandem, sechi nyaka antené bebhé, sébhak mbõ bo abhen báfyé ekerékenõj. ²⁴ Bebhé ke béchí yé nyaka mbõ mmũ ane ábhàbheri, ányure nõkõ bhese, kpate mpok ane Kristo átwõ, be sénkwáy bebhak chak besí Mandem éti sésiki nti ne yi. ²⁵ Néne, ené sésiki nti ne Kristo bebhé bepú mbõ mmu ane ábhàbheri, anyure nõkõ bhese. ²⁶ Éti básiki nti ne Yesu Kristo, be mankem bårõp chí bõ Mandem. ²⁷ Yéntiki mmu ane bájwítí yi be ambat mmæt ne Kristo arõp chí mbõ Kristo, ndu asoré epijí Kristo. ²⁸ Yé mmu achí chí mmu Israel ye apú, yé mmu achí chí nsem ye mómik, ye chí ngoré ye mbakanem, be mankem abhen babháré mmæt ne Yesu Kristo bårõp chí enyu émõt. ²⁹ Ne ndu báchi bo Kristo, báchi ye bebhárébhõ Abraham, ne chõj mányié menyij ebhen Mandem afyé bariép béchyé bebhárébhõ Abraham.

4

¹ Enyij ene méyãj be mändij chí be mmõ ane ábhõjõ ményié menyij étayi achi enyu émõt ne nsem mpok yi abhæt chí mónkwen, yéndu menyij étayi menkem chí ebhi. ² Mpok yõ, bo báchák ke mané yi, mambabheri nõkõ menyij ebhi, kpate mpok étayi afyé ankway. ³ Nõ ke echi ne bese nkwo. Mpok sébhíkí rijí nyaka baraka Mandem, sébhák basem antené befõjõ ebhen bebhõjõ betaj fá mmik. ⁴ Ke mpok ane Mandem afyé bariép ákwáy nókó, ató Móywi be antwõ fá amik. Ngoré abhé yi, ne abhak antené bebhé bo Israel. ⁵ Atwõ enyu eyõ bekũ bo abhen bachi nyaka antené bebhé, be Mandem ansõt bese mbõ bõbhi. ⁶ Ne ndu bårõbhe chí bõbhi, Mandem ató Efõjõ Móywi be ambak amem bati yese, ne yi Akwák

bhese sembíñí nókó Mandem be, “Eta, Etaya!”⁷ Mandem akú ye be bápét bápu basem, bárop chi bó. Ne tëndu yi asóre bhe be mámbák bóbhi, chón anchye bhe menyin ebhen yi afyé nyaka bariép bechye bóbhi.

Pól abhəŋ nti ne bo Galéshia

⁸ Mpok bábhíkí re riñi Mandem, bábhak ndú kesemé menyin ebhen bechi chi bəmandem nsé. ⁹ Ke néne, ené mánanj báriñi Mandem, ne mbónj enyinj ené mbónj bərem chi be, néne, ené Mandem áriñi bhe, ná bákway bəpét bebhak basem ntá befónj ebhen bebhəŋjə betanj fá amík, ené mbónj betanj ebhap bəpú yənyinj, ne bəpú kway bekwak bhe? ¹⁰ Báyinj enə nywəp, mánsət be nywəbhé negho. Mánjinj awú ntañ, mánsət be ntañ agho. Mánjinj ayó mpok, mánsət be mpok epá egho. Ne enó mmíé, mánsət be mmíé negho. ¹¹ Ndu bákú nə, mbəŋ becháy mbənyune echi mbə be beşik ebhen nkə bekwak bhe bechi chi ndéndem. ¹² Bəma, nchí ník be mməet be mámbák mbə me mbənyune ndəp chí mbə bhe. Bábhíkí kə me bebú. ¹³ Báriñi bé ndú ndəŋ ane mbi, neme ke nekə ngati bhe Mbok Ndíndí. ¹⁴ Ne yəndu neme ena nechye nyaka bhe beyá esəŋəri, bábhíkí byak me. Básyəpti me mbə ángel Mandem, mbə be nchí chi Yesu Kristo. ¹⁵ Ndú manywəp ayə, bábhəŋ nyaka beyá manjáak. Yi éfákári ne manjáak amen bábhónj nyaka? Ndíñi sayri be yé ngati nyaka bhe chi be mámpónjóri amík ayeka mánychye me bákú nə. ¹⁶ Ndəp ye chí mumpap aywəka ndu ngátí bhe menyin ebhen bechi tetep ke? ¹⁷ Bóbhə bákú yəntiki enyinj ndu beyibhiri bati yeka be mánkónj bə, ke bábhíkí bhəŋ erítí nkaysi. Báyəŋ chí beku mándo bhese mánkəŋjə bhə. ¹⁸ Mbák bətəŋ ekəŋ ne bati ane bebú bəpu aré, mbák bákú nə ne erítí nkaysi, kə ka

nó mpoknkem, puyé chí ndyere ndú mpok ane nchí ne bhe. ¹⁹ Bóbha, mpət nchí mbə ngoré ane ánəŋsi, ne mpu rə beghok bebe kpáte mámbəŋ epíñi Kristo. ²⁰ Mbónj nti bebhak awu ne bhe néne be ndíñi enyu nchí ghati bhe menyin ebhen, mbənyune mbíkí riñi mbəŋ enyinj bərem.

Mmə Sará achi nyaka kekúri ne ane Hága

²¹ Ghatí ká me, be bo báyəŋ be bebhé məmbəŋ betanj amfay yeka, bápú ghok enyinj ene ebhé érəm-ε? ²² Ekáti Mandem érəm be Abraham abhəŋ nyaka bəbabhakanem bati apay. Amət abhak mmó nsem, achak abhak mmó ngoré ane ápú nsem. ²³ Bábhé mmó ngoré nsem mbə yəntiki mmu achak. Mmə ngoré ane ápú nsem, bábhé yi chí bekoŋjə bariép Mandem afyé nyaka ne Abraham. ²⁴ Enyinj ene efakari nyaka étəŋ bhese be baghoré abhə bati apay bate ndú nku epay. Amət afú amfay njie Sináy. Nku yə ate ndu ntí Hága, mmu abhé bə abhen báchí ndú kesem. ²⁵ Hága chí njie Sináy aməm etək Arébia. Ne Hága até mbə Yerúsalem ane manywəp ane echəŋ, mbənyune achi nyaka ndú kesem ne bóbhi. ²⁶ Ke Yerúsalem ane amfay apú ndu kesem ne yi ke achi máyese. ²⁷ Echi mbə enyú Ekáti Mandem érəm be, “Wə, nkongoré, wə mmu əpú bhe, bónj manjáak. Nnə ane ápú bhəŋ bebə nebhe, kway ne manjáak, mbənyune ngoré ane báro ndu nebhay, bóbhi baya bacha. Abhen ngoré ane abhay nném.”

²⁸ Bəma, bəchi ye bə Mandem chí mbənyune Mandem afyé nyaka bariép be chəŋ mámbak bóbhi. Echí nkúbhé mbə enyú yi afyé nyaka bariép be chəŋ Abraham ambónj Aisek. ²⁹ Nkúbhé mbə enyú echi nyaka mpok eyə, mmó ane

bábhé mbó yěntiki mmu achak áchye nyaka mmó ane bábhé ndü betañ Efónó Mandem esəñəri. Enyu eyo ke echi néne. ³⁰ Ke Ekáti Mandem éřem be yi? Erēm be, “Bók ngoré ane achi nsem ne móywi, mbənyune mmō nsem ápú kwáy menyie menyin étáyi ne mmō ngoré ane ápú nsem.” ³¹ Bōma, beše sépú ye bō ngoré ane achí nsem, sechi chi bō ngoré ane apu nsem.

5

Bakoño Yesu báképerε bhak basem

¹ Kristo aféré beše ndü kesem be séképerε bhak basem. Tě ye ka kpirí ne bákero yě mmu anku mámpetnsem ndü kesem. ² Ghók ká, me Pál nchí ghati bhe be mbák mánka be mansyep bhe ne nkaysi be eyo ékə mámbak chak besí Mandem, nō enyin ene Kristo áká ntá yeka epu yěnyin. ³ Mpet nchí semti be be yě agha ane aka be mansyep yi abhəñ bebhəre bebhé menkem. ⁴ Nkwə yweka ane bákəysi be bebhəre bebhé bo Israel ke ákə bō mambak chak besí Mandem babhəñ berinji be báfap mməet ne Kristo. Báfere mməet ndü berindu Mandem. ⁵ Mbák chi beše, sébhaka nti be chəñ Mandem anku beše sembak chak besí bhi éti sésíkí nti ne Kristo. Enyin eyo ke sənəñ ndu betañ Efónó Bedyere. ⁶ Mmu ane ábháre mməet ne Kristo, ye basyep yi syep, ye bábhiki syep, eyo ebhiki bhəñ yěnyin beku. Nném enyin chí be mmu ántón be yi asíkí nti ne Yesu Kristo ndu yi ákəñ bo. ⁷ Bákə nyaka sayri. Agha áchéré bhe mbi be báképerε koño menyin ebhen bechi tetep? ⁸ Puyé mmu ane ábhinji bhe ke afyé betañ be mánkə nō. ⁹ Mandu yís ákə fláwa ane bábáy ndü ete ánkó nkem. ¹⁰ Ndu sebhare mməet ne Yesu Kristo Acha, dinji ká sayri be bábhəñ bekoño chí nkaysi aya, puyé achak. Mmu ane afyé be ebyək anti, ntemsi Mandem ábhák ne yi,

ye yi achi agha! ¹¹ Bōma, mbák chi me, mbó mbəé beghati bho be babhəñ besyep mmu ke yi ambak chak besí Mandem, mbə bo Israel báchyè me esəñəri ndaká yi? Mbá mbok newú Yesu ndu ekotákátí apu chye bo Israel esəñəri. ¹² Ntá bo abhen báchyè nō bhe esəñəri ndu báté be bábhəñ besyep mmu ke ambak chak besí Mandem, mēyən be mámkpík mángak mməet eyap. ¹³ Bōma, mbák chi bhe, Mandem abhinji be be báképerε bhak basem anten bebhé, ke nefere ane bafere bhe ndü kesem áké bhak enyin ene ékə mánkəysi be bákway beku menyin ebhen mməet nkwa áyən mmu anku. Enyin ene bábhəñə beku chi bekwak bati ndü ekəñ. ¹⁴ Bebhé menkem bechem ndu ebhé émət ene epəkə bō, ne yə erem be, “Kəñ yěntiki mmu mbó mməet ye.” ¹⁵ Ke mbák bákə chi mbó nyábhi ené énemti, endakati nəkə bati, sət ka mpok be báké bho beway bati.

Nkaysi nkwa apu enyumət ne ane Efónó Bedyere

¹⁶ Enyin ene nchí ghati ye bhe chi be dō ká Efónó Bedyere anja nəkə bhe mbi, ne báké kə chí menyin ebhen mməet nkwa áñwaka be yi anku. ¹⁷ Menyin ebhen mməet nkwa áñwaka be bo manku bépú kə ndəñ amət ne menyin ebhen Efónó Bedyere áyən bo manku, ne enyumət ke echi be menyin ebhen Efónó Bedyere áyən bo manku bépú kə ndəñ amət ne bebéptí menyin ebhen mməet nkwa áñwaka be mmu anku. Menyin ebhen bepay bepu kə ekak émət, ne éti yə ke bápú kway beku menyin ebhen bábhəñə nti beku. ¹⁸ Ke mbák Efónó Bedyere áyà bhe mbi, nō bāpu antenē bebhé.

¹⁹ Menyin ebhen mməet nkwa átō mmu anku bépú bhese. Bechi chí bebú kebhuré, ne bepō nkaysi ndu baraká kebhare ne mēñwáka ndü baraká kebhare. ²⁰ Menyin bechak chí bekoño bōmandem

nsé, ne baraká babú, ne bepap bati, ne bétáná, ne mpabhamík, ne bebenti, ne nkaysi ane mmu abhəŋ chi ndyere éti mmuət eyi, ne békóre mmuət ndü bakwó, ne epiŋ ákóre, ²¹ ne bebhəŋ amík abúabə ne bati, ne bekwen mmém, ne bepá ebhen bétò bo ndü epúsi, ne menyin bechak mbə ebhə. Nchi ya be batú mbə enyu esí bé, bo abhen bakə menyü menyin ebhen bápú kway bebhəŋ nepém enen nebhiki bhəŋ ngwenti ne Mandem.

²² Ke epiŋ ené Efónó Bedyere áchyé mmu chi epiŋ ené ékə yi ambəŋ ekəŋ ne bati, ne ambəŋ manjáak, ne kpák, ne ekébhénti, ne berinti, ne ambón eríti nti, ne ambak mmu tetep, ²³ ne yi kebhak gum gum, ne nekémémuət. Yé ebhé epu ené ékaŋ bo báké kə menyin ebhen. ²⁴ Ne bo Yesu Kristo mánaŋ báfere nti ndü bebépti menyin ebhen bə máŋwaka nyaka bekə. Echi mbə be bágo mmuət nkwa ne menyin ebhen yo áyaŋ mmu ankə ndu ekotákáti. ²⁵ Təndu Efónó Bedyere ke áchyé bese nepém enen sébhónó néne, sebhəŋ berə yi ámbón betan ndü nepém enese. ²⁶ Bəma, yé mmu ake yon mmuət. Mmu aké yoko nti, ne mmu ake yinji nti ne amík abúabə.

6

Enyin ene mmu apí ke yi aghem

¹ Bəma, be bho Efónó Bedyere achi ne bhe, mbák mǎngó ndü mmu akə bebú, kwák ká yí petii be ampətnsem ndü mbi Mandem. Ne ndü bákə nə, sət ká mpok be be babhəŋ báke kwen ndü nemə. ² Pəkó nókó ká batu bati. Mbák mǎnkə nə, nə bábhəre ebhé Kristo. ³ Mbák mmu akaysi be achi mǎngo, ené yi apú yənyin, árwo chi mmuət. ⁴ Yəntiki mmu ánjinji menyin ebhen yi akə, ne mmu ane akə sayri ánák ne mmuət eyi, kebhak be áyenti

mmuət ne mmü achak. ⁵ Yəntiki mmu abhəŋ békə chi ebhi betik ebhen Mandem achye yi anka.

⁶ Mmu ane bátəŋ yi Eyəŋ Mandem abhəŋ bechye mmu ane átəŋ yi aywi akóre beríti menyin ebhen yi ábhónó. ⁷ Mmu aké rwə mmuət, yé mmu apú kwáy berwə Mandem. Enyin ené mmu apí, yó ke yi aghem. ⁸ Mmu ane apí chi menyin ebhen bechye mmuət yi manjáak, ághem chi newú. Ke mmu ane akə menyin ebhen Efónó Mandem áyaŋ yi ankə ághem nepém enen nebhiki bhəŋ ngwenti. ⁹ Séké pəp ye bekə beri mbonyune, mbák sebhiki fere amó, mpok ánkway, chəŋ séngem eríti mbwət. ¹⁰ Ndu echi nə, yəntiki mpok ane sébhónó mbi, senkə yəntiki mmu beri, sayri sayri, bati bönkwə.

Bakak ne ngwenti manie

¹¹ Ghó ká beremé basin amen nsóre besin ekáti ene ntá yeka ne awó awa mambəŋ. ¹² Bo abhen báyaŋ bekə be yəntiki mmu ambəŋ manjáak ne bhə ke báfyə betan be mansyer bhe. Bákə nə ndu bápú yaŋ be bo Israel mánychye bhə esəŋəri bé bǎghāti bo bé newú Kristo ndü ekotákáti ke népeme mmu. ¹³ Bo abhen basyephe bhə bápú bhəere mbəŋ bebhé menkem. Ke báyaŋ besyer bhe be mámpányu bé bachi bakoŋo bhap. ¹⁴ Ke Mandem akəka bé mpányu éti enyin echak ébhíkifəet chi éti newú Yesu Kristo Acha ndu ekotákáti. Éti newú Yesu ndu ekotákáti. Menyinj mmik berəp ntá ya chi mbə begú menyin, ne me ndəp chi mbə ngú ntá menyinj mmik. ¹⁵ Yé básyer mmu syep, yé babhiki syep, ebhiki bhəŋ yənyin bekə. Nném enyin chi bé sembak bə bakə. ¹⁶ Kpák ambak ne bhe, ntínso Mandem némbak ne bə Mandem mankem abhen bákəŋo ebhé ekə ene. ¹⁷ Bebho echəŋ, yé mmu aképerə chye me esəŋəri mbonyune berin ebhen

bεchi με amæet bétõη be nchí mmu
Yesu. ¹⁸ Bõma, berĩndu Yesu Kristo
Acha mémbak amεm bati ayeka.
Amen.

Ekáti Pål ntá Nkwɔ Efesos

*Ekáti ene Pål asínjì ntá bɔnkwo
abhen Efesos*

¹ Me Pål, müntó Yesu Kristo bekoŋo nkaysi Mandem, ke nchí siŋ ekáti ene.

Nchí siŋ ntá yeka bo Mandem abhen bábhàre bariep ndù Mandem áchéme bhe ne Yesu Kristo. ² Mandem Etayese ne Acha yese Yesu Kristo mántónj be berindu, mánychye be kpák.

*Enyu Mandem ayèt bese ndù
sébhárémuet ne Yesu*

³ Sémbítí Mandem Mmu achi Chí Yesu Kristo Acha ywese. Yi achyé bhese yéntiki áfók ané áfù amfay ndù nebhuet ane yi achi Mfɔ aré, mbonyune ábhat bhese ne Kristo. ⁴ Mandem ápéré ghoko mmik, anánj ayap nyaka bhese ndu áchéme bhese ne Kristo, be sémbák nyánjá, kebhónj bekwéné besí bhi. ⁵ Ndu ákónj bhese, anánj ati nyaka be sémfúét ntá Yesu Kristo sembak bóbhi. Aká nɔ bekoŋo enyiŋ ene yi áti nyaka beka, ⁶ be sémbítí yi éti beyá berindu ebhen yi átónj bhese ndéndem, ndu ábháre bhese ne Móywi mmu yi akónj tontó. ⁷ Mandem aku bhese ne manonj Kristo aféré ndù kesem ndu ábháre bhese ne Kristo. Ne afónjóri bhese ndù sépú bhæere bebhé. Aká nɔ bekoŋo enyü yi átónj bhese beyá berindu ⁸ ebhen yi áre tónj bhese, aká nkwɔ be sémbónj nerinjindak nenkem ne nejwímem nenkem. ⁹ Enyiŋ ene yi áti nyaka beka ené sébhíkire rinjì nyaka, atí beka yɔ befuet ndu menyiŋ ebhen Kristo áká. ¹⁰ Enyiŋ eyɔ nɔ Mandem ati beka echi nyaka be mpok anánj ánkwáy, yi áchem menyiŋ menkem, ebhen amfay ne ebhen fá amik, amfyé amɔ Kristo. ¹¹ Mandem áká

yéntiki enyiŋ mbɔ enyü yi áti beka. Ayap bhese tentep ndu ákónj nyaka beka nɔ, bé sémbák bóbhi ndù yi ábháre bhese ne Kristo mbonyune yi áká menyiŋ ebhen yi áti nyaka beka bekoŋo menyiŋ ebhen yi áyànj beka. ¹² Besé bho séyámbi bebhaka nti ne Kristo sebhonj beka bo mámbítí yi éti keném eki. ¹³ Echi enyumot ne bhe nkwɔ. Mánánj bághok eyonj ene echi tetep, ne chí Mbok Ndíndí be Mandem ápeme chonj bhe, ne mánókó Kristo. Mpok ane mánókó, Mandem achye bhe Efónj Bedyere mbɔ sebhonj ndu betonj be báchi bóbhi nkúbhé mbɔ enyu yi afyé nyaka bariep be áka. ¹⁴ Achyé bhese Efónj Bedyere mmu yi achyé bóbhi. Éti yɔ, sérinj be Mandem áferere chonj bese mankem bo séchi bóbhi ndù kesem. Ene éká bo báre bití Mandem ndù betonj ebhi beyá becha.

*Pål aníkmuet éti bɔnkwo abhen
Efesos*

¹⁵ Te mpok ane njámbi ngoko be básíkí nti ne Yesu Acha ne bé bákónj bo Mandem mankem, ¹⁶ mbíkí rɔ bekaka Mandem éti yeka ndù mpok ane məníkmuet. ¹⁷ Məníkmuet ntá Mandem mmu ábhónj betonj menkem. Achi Mandem Yesu Kristo Acha ywese. Achi nkwɔ Etayi. Məníkmuet be yi anchye bhe Efónj yi mmu áká mändinji Mandem mändok nɔkɔ chi ambi. ¹⁸ Məníkmuet be yi anéné batí yeka sayri enyu ené bárinji maném menyiŋ ebhen bábháká nti are be chonj yi anka ntá bo abhen yi ábhínj. Nchí yanj be mändinji beyá áfók ane yi afyé bariep ndu beka maném menyiŋ ntá bo abhen bachi abhi. ¹⁹ Məníkmuet be mändinji enyü betonj ebhi beyá enyü ené sepu kway beyenti bhɔ. Beyá ndu bekwak bhese bho sénókó yi. Betonj ebhi bhɔ beyá tontó. ²⁰ Ne nkúbhé betonj ebhen ke Mandem áká nyaka

Yesu áperénsem ndü nepém achokó ebhé awónem ywi awu amfay ndü nebhuæt ane Kristo achi are mbó Mfó. ²¹ Aré, abhón betañ amfáy boángel mankem ne bafó bhap, ne amfáy yéntiki enyiy ene ébhónó betañ awu amfay ne fá amik. Abhón betañ amfáy bafó mankem, abhen bakwájwaj ne abhen bachi befónó nkwo amfáy bo abhen báchí ndü nepókómik enen mfay enen nétwò. ²² Afyé menyiy menkem amó yi be ndü áká yi mmu abhón betañ amfay yéntiki enyiy, ámbák münti ntá bónkwò. ²³ Ne bónkwò mankem báchí mmuet Yesu. Amuet bónkwò ke bágħo berí Kristo menkem ne mbák chi Kristo, amære-yi ke bo bágħo berí Mandem.

2

Mandem áchyè nepém nekò ntá bo Kristo

¹ Ndü mpok ane afuéré ansem, báchí nyaka mbó bawú besí Mandem mbonyune bápú bhære nyaka bebhé Mandem éti beyá bebú ebheka. ² Mpok yó, bepiñ ebheka bebhak chi ebhen bð mmik ne mánkonjo nako chí mfo befónó bebúbebe ane, néne, abhón betañ ndü bepiñí bho. Mfó befónó wu ákèmbatí bo abhen bátànti ne Mandem. ³ Bese mankem nkwo séká nyaka mbó bho, sénkonjo nako chí bebéptí menyiy ebhen mmuet eyese ne batí yese ánwaka be senka. Ndü ntee ayesé yó, Mandem abhón nyaka bechye bhese ntémsí mbó yéntiki mmu achak ndu ábé nyaka ntí tontó éti bebú. ⁴ Ke ntínso Mandem neya tontó. Atón ye bhese chí ekon eyi ene éyá échá. ⁵ Ne yé chí mpok ane séchí nyaka mbó bawú éti sepu bhære bebhé Mandem, yí akú sébhak nepém chéchem ne Kristo mmu áperénsem ndü nepém. Bekonjo berindu ebhi ké yi ápémé bhé. ⁶ Ndu Mandem ábháré bhese

ne Yesu Kristo, yí akú sépetnsem ndü nepém ne yi. Ne akú séchókó ne Kristo amfay ndü nebhuæt ane yi achi Mfó. ⁷ Akú bhese beyá berí enyu yó befuet ndü enyiy ene Yesu Kristo áká ndu bekwak bhese be séntón bo abhen mpok ane átwò ansem enyü berindu ebhi beyá tontó enyu ene sépú kway beyenti bhó. ⁸ Mandem ápémé bhe éti berindu bhi ne ndü bábhónó neka ne yi. Abhíkí peme bhe éti berítí menyiy ebhen bákà, chí akap ane yi áchyé bhe ndéndem. ⁹ Mandem abhíkí peme be be bákú nyaka berítí betik. Yé mmu áké pá ye nnyu. ¹⁰ Séchí ye chí awó-betik Mandem. Aghókó bhese, abhat ne Yesu Kristo, bé sénká nókó chí berítí menyiy. Ne Mandem anán átóntí nyaka berítí menyiy ebho ábháré ntá yese, be sénku nako bhó.

Yesu Kristo akú serap chí mmu amot

¹¹ Bé bho bápú bo Israel, báke ghokontik enyü báchí nyaka ndü mpok ane afuéré ansem. Bo Israel básyep bho, ne éti yó bábhñi mmuet yap be, “Bo abhen básyephe bho ne bábhñi bo abhen bápú bo Israel be, bo abhen babhiki syep bhó.”

* ¹² Báké ghokontik be mpok eyó bábhiki bhon nyaka yényiy beka ne Kristo. Bé kebhon enyiy ne bábhak manko ndu nkwo bo abhen Mandem áyábhé afyé bariép éti menyiy ebhen yi áyàn beka ntá yap, ke eyó ebhiki yñi nyaka bhe. Bábhiki bhon nyaka yényiy ené bábhaka ntí aré mánòn nako fá ndü mmiki ne, ne be kerinji Mandem. ¹³ Básap nyaka nekò ne Mandem, ke néne, Mandem abhat be ne Yesu Kristo, áká mambák kekwo ne yi befuet ndü manon Kristo amen arónó amik. ¹⁴ Kristo yimbón áká bhese bo Israel ne be bho bapu bo Israel be sémbák kpák

* **2:11** “Bo abhen bábhiki syep bhó”: Nnyén enen chí nnyén keyókó ndu beton be bo abhen babhiki syep bhó bapu pépép besí Mandem.

ne bati. Mpap achi nyaka nenti eneſe mbə nkók ane ákóré bheſe. Aféré mpap ayo mpok yi ágú, akə sérəp chi mmu amət. ¹⁵ Achóŋtí betəŋ ebhen bebhé Moses menkem. Mbək bebhé bebhak ɛti menyin ebhen bo babhəŋə beku. Bechak bekóno bepiŋitək. Akú enyuyə be bakwó bho apay andəp chi nkwo amət, nə chi, nkwo bo bakə abhen Mandem ábháré ne yi. Enyu eyə kě yi akə kpák ámbák nenti bo Israel ne abhen bapu bo Israel. ¹⁶ Aféré mpap nenti bakwó bho bho apay befuət ndü newú eni ndü ekotákátí. Akə bé bakwó bho apay mándəp chi nkwo amət, ne be bo Israel ne abhen bapu bo Israel, mambak eriri ne Mandem. ¹⁷ Atwó ye aghati Mbok Ndíndí ane árəm be kpák achi ne bə bho báchi nyaka nekə nesie ne abhen bachi kekwoət. ¹⁸ Chi befuət ntá Yesu Kristo ke Efónó Mandem ákwák bheſe ne be be sémbón mbi berəŋ ntá Eta.

¹⁹ Bə bho bápu bo Israel bápet bápu ye mankə, ne bápu bo abhen báfú nekə nesie. Bərap chí bə etək mbə bo Mandem bachak, ne bə nnerəkət Mandem ane áchí mbə efo émət. ²⁰ Bə ne bhə báchi bekpəkó ntəp ebhen básóré báté eket eyə. Baremé kepinti ne bənto Yesu báchí nebhúéréket enen bághókó báté eket eyə are, ne Yesu Kristo yimbəŋ achi ekwap ene ékəm eket. ²¹ Yi akə beſe bho sechi maŋókóket nyáná nyáná sébhət mməet ne bati sayri enyu ene ekerákap été sene ne égò bebhak nyáná ndü echi ntá Acha. ²² Ne ndü Mandem áchémé bhe ne Kristo, yí ákú bábhət mməet ne bənkwo bachak mankem be be ne bhə mámbák eket ene Mandem áchəkə are befuət ntá betəŋ Efónó Bedyere.

3

Betik ebhen Pól akú ntá bo abhen bápu bo Israel

¹ Me Pól, məníkmuət ntá Mandem ɛti yeka bo abhen bápú bo Israel. Nchí mülkenəŋ mbənyune nchí ghati bho Mbok Ndíndí ɛti Yesu Kristo ndu bekwak bhe. ² Nkaysí be mánaŋ bághok ɛti betik ebhen Mandem áchyé me ɛti berindu ebhi be nkə ndü bekwak bhe. ³ Atəŋ me menyin ebhen béchí nyaka bhésé bhésé, ákú ndíní bhə, mbə enyü nsíní mandú ngátí bhe ɛti mbək menyin ebhə. ⁴ Mpok bápay ekátí ene, chəŋ mánkway beghə be njwímem sayri ndü nkaysi Mandem ane achi nyaka bhésé bhésé ɛti Kristo. ⁵ Ndü mkpáká bho ane éfuéré ansem, Mandem abhíkí kə bho mándiní nkaysi yə, mbə enyü yi ákú néne be Efónó Bedyere ántəŋ yə ntá bənto ne baremé kepinti bhi, bə bho báchi nyáná ntá yi. ⁶ Nkaysi bhésé bhésé yə achi be bo abhen bápú bo Israel bábhəŋ nkwo áfók ane bo Israel bábhəŋ, be bə bərap chí mmu amət ne bo Israel ne be chəŋ mámbəŋ menyin ebhen Mandem afyé bariəp be ákə ntá bəbhi ndü yi ábháré bhə ne Kristo. Befuət ndü Mbok Ndíndí ɛti Yesu Kristo ke bábhónó menyin ebhə.

⁷ Mandem atəŋ me berindu, asət me be nkú betik ebhi ndu beghati bho Mbok Ndíndí-ne. Akə nə ndü áchyé me betəŋ ebhi. ⁸ Təndu mbíkí ghaka mbə yě mmu Mandem achak, yi atəŋ me berindu, áchyé me betik beghati bo abhen bápú bo Israel áfók ane áfú ntá Kristo. Áfók wu áya enyu ené mmu apu kway bejwimem ndü wu ankem achi. ⁹ Betik bechak ebhen yi áchyé me chi be nkú bə mankem mángó menyin ebhen Mandem mmu ághókó menyin menkem ábháré nyaka bhésé bhésé ndü mpoknkem ane áfuéré ansem. ¹⁰ Mandem akə nə be néne, befuət ntá nkwo Kristo, ántəŋ befónó bebábəbə ne bafə bhap nə bábhónó betəŋ amfay ndu nebhəet ane Yesu achi Mfə are enyü

yi ábhónó neriñíndak ndü yěntiki enyiyi ene yi ákà. ¹¹ Mandem ákú mbò enyü yi átí nyaka te mpok yi ábhíkí re fuet ntá Acha ywese Yesu Kristo. ¹² Ndu Mandem ábháré bhese ne Kristo ne sésiki nti ne yi, sékwáy berəñ ntá Mandem ndu berem kepi ne yi, kebhoñ becháy ne kemakati be yi ághòk bhese. ¹³ Ndu echi nò, nchí ghati bhe be báké fere amò éti besəñori ebhen meghò éti yeka ndu bekwak bhe.

Pól ànikmuet éti nkwo Yesu abhen Efeṣos

¹⁴ Ndu Mandem ákú beyä menyiyi, nchí kwen besí Mandem Etayese ndü mēnikmuet éti yeka. ¹⁵ Yi afyé nnyén eni ndü maneréket ankem, awu amfay ne fá amik. ¹⁶ Yi atanj acha ne abhoñ beyä áfók. Mēnikmuet be yi ankə bati yeka antanj amem ndu betanj Efónó Bedyere, ¹⁷ be Kristo ámbák amem bati yeka mpoknkem ndü básíkí nti ne yi, ne be mámbak mbò enok ene bakanj eyi áchwé amik sayri ne mbò eket ene éte sené ndü ekəñ Mandem. ¹⁸ Enyu eyo, be ne bo Mandem bácháak mankem bákwáy bejwimem be Kristo akəñ bhese tontó enyu ene mmu apu kway beyenti yo. ¹⁹ Mēnikmuet be mándiñí ekəñ ene Kristo, yěndu sépú kway beriyi yo enkem, bé mánkway berəp chi mbò Mandem ndü epiyi eyeka.

²⁰ Mandem ákway bekə encha menyiyi menkem ebhen sékwáy menikmuet be yi ankə ndü bekwak bhese, ne encha enyü ene sékway bekaysi be chəñ yi ankə. Akə nò ne betanj ebhi ebhen békə betik amem nepém enese. ²¹ Bese bho sechi ndu Nkwò Kristo, bo Mandem ábháré ne Yesu Kristo, sénchié Mandem kenókó. Ndü mkpáká bho enkem, mpoknkem. Amen.

4

Nkwò Yesu báchi mbò mmu amət
¹ Ndu echi nò, me Pól mükəñəñ éti Yesu Acha, nchí semti bhe be ekakáneko eyeka émbák ene ékwáy ne bo abhen Mandem ábhíñí be mambak abhi. ² Bónj ká neseptimuet nenkem. Báké bhak gum gum ne bho. Bónj ká ekébhénti. Tónj nókó ká bati ekəñ, mánsət bho mbò enyü bachi. ³ Bónj ká beyä ekwak ndu bekem nechemémuet enen Efónó Bedyere ákú mámbəñ befuet ndü kpák ane ágwòt bhe ne bati bö Kristo. ⁴ Bese mankem sechi ndu mmuet amət, sebhəñ chi Efónó Bedyere amət. Ne echi enyu émət nkúbhé mbò enyü enyiyi émət ke echi ene sébháká nti are, be Mandem abhiñi bese be sembəñ chəñ yo. ⁵ Acha amət ke sétók. Bese mankem sénoko chi enyiyi émət. Sébhəñ chi nejwiti nemət. ⁶ Mandem amət ke achi, ne yi achi Etayese mankem. Achí Mfò böbhi mankem, áfuət ntá yese bekə betik ebhi ne Efónó Bedyere achi ne böbhi mankem. ⁷ Ke yěntiki mmu abhoñ ayi njenti akap kekurí ane Kristo áchyé yi ndu bekə betik ne wu. ⁸ Éti yo ké Ekáti Mandem érem be, “Mpok yi ákó te amfay, ásót ngémtáy bo abhen yi ákémé bé mankoño yi, akore berítí menyiyi ntá bho.” ⁹ Ke enyiyi ene Ekáti Mandem érem be, “Yi ákó amfay”, eghati bhese be yi? Eyo étəñ bhese be anánjá asep nyaka ndü etókó bawú. ¹⁰ Nkúbhé mmu ane ásébhé amik ke ákó kpát afuét nebu, be menyiyi menkem mémbak mbò enyu bebhoñə bebhak. ¹¹ Ne yi ke ákóré akap ntá bho. Ntá mbək, achyé akap bebhak bönto. Ntá bachak, achyé akap bebhak baremé kepinti. Ne ntá abhenefu, ane beghati bho Mbok Ndíndí, ne achyé mbək akap bebhak babhabheri. ¹² Kristo ákú nò be bo mankem abhen yi áchyé bati betik ayə, mánkwak bo Mandem

be mánkwáy beka betik ebhi enyu ene mmuet Kristo átan andak nako chi ambi. ¹³ Ndu echi na, chon bese mankem sendak ambi menoko Mmo Mandem, ne ndu berinj yi enyu emot. Mbak séchi enyu eyo, chon séngo sénsene, ne sénana bebhak mbo Kristo. ¹⁴ Séképere bhák bo abhen bachi mbo móáchwi ane mpérényen édép énten ebhé emot, éndep énten ebhé echak mpok batonj nse bárwò bhò ne nse yap. Batonj nse bhò bákà bo manem ebhi ndu bákòno baraká nse ane bó bátòn. ¹⁵ Enyinj ene sébhónj beka chi bekon bati, ne berem chi menyinj ebhen bechi tetep éti Mandem be séngo nako ndü yéntiki mbi kpáte séndap chi mbo Kristo mmu achi ntí ntá Nkwò Kristo. ¹⁶ Yi ke achém bóbhi mankem ndü nkwò amot be mámbak mbo mmu amot nkúbhé mbo enyü mmuet nkwa achi ne manok ane áfáná byonómuet menkem bé mmuet ambak amot. Ne ndü mmuet nkwa, mpok yéntiki nebhuéremuet akà ebhi betik sayri, mmuet ágò eriri. Enyu eyo ke echi ne bðnkwo Kristo. Mpok bó bákòn bati ne yéntiki mmu akà ebhi betik sayri, bákwa bati mánséné ndü neka enen babhøn ne Yesu.

Bo abhen Mandem achémé ne Kristo bábhøn nepém neko

¹⁷ Nchi ghati ye bhe ne nchi semti bhe ndü nnyén Acha be bábhiki pere bhøn bébhak mbo bo abhen bápú bo Israel. Bò bákøn chi bepò nkaysi yap. ¹⁸ Báchi amem ejuri ne báfap nyaka bhò ne nepém enen Mandem áchyè, mbonyune bachi amík néménémé ndü nejwimem enap ne bágwót bati ayap amem. ¹⁹ Bábhiki bhøn yé mandú ntíanwóp. Báchyé ye mmuet ndü beka baraká ntianwóp ane mmuet eyap éyan bò manka. Bákú barak épusi ankem, ne bápú rò beka yo. ²⁰ Ke be, puyé enyü eyo ke bátónj bhe éti Kristo. ²¹ Ne mánanj

batonj be menyinj tetep éti Mbok Ndíndí éti Yesu. ²² Feré yé ka esí mkpá ayeka ane áchyè nyaka be ebéptí ekakáneko. Bebéptí menyinj ebhen máhwaka nyaka beka bérwò nyaka bhe ne ménchøn ti nako bati yeka amem. ²³ Dó ká Mandem anka mámbak bð bakò ndü bati yeka be nkaysi yweka ámbak nko. ²⁴ Ne yéntiki mmü yweka abhøn béfyè mkpá nko ane Mandem aghoko, be ámbak mbo yimbøn. Mkpá nko yo chi epinj ekò ene echi chak tetep besí Mandem, ne echi nyáná tetep. ²⁵ Ndu echi na, dð ká baraká nse. Besé mankem séndem nako chi tetep ne bati, mbonyune sechi mbo bepókómuet nyáná nyáná ndü mmuet amot. ²⁶ Mbak mmu yweka abénti, aké rò bebénti bhi mento yi ndü bebá, ne aké bhæere bebénti anti ndü nywóp nenkem. ²⁷ Kéchye ka Satan mbi bé ándwó mmu anka bebá. ²⁸ Mmu ane áchi ngép aképere ghép aghép. Mmu abhøn beka betik sayri ndü bekem nepém eni ne ndü bekwak bachébhébo. ²⁹ Yé ebéptí eyon éké fu be anyu. Dem nókó ká chi menyinj ebhen békwak bo mántan ndü mbi Mandem mbo enyü yéntiki mmu ábhónj bego. Mmu abhøn berem chi enyinj ene ékwak abhen bághók yi. ³⁰ Ne báké ka Efónj Bedyere Mandem ambøn kesóti. Mandem achyé bhe Efónj Bedyere mbo erinj ené étòn be báchi bóbhi ne be chøn anana beferé bhe ndü késem ewak emot. ³¹ Dó ká nkaysi beyá mpap, ne bebénti, ne echoko-nti, ne bétáná, ne bechøn ti manyén bati, ne yéntiki nkaysi beka bati bebá. ³² Tónj ká bati beri, mángo bhò ntínso. Ne fonjóri nókó ká bati mbo enyü Mandem áfuéré ntá Kristo afojori bhe.

5

Epinj ené ékway ne nkwo Kristo

¹ Tëndu báchi bð Mandem ne yi akøn be tontò, njókó yeka epinj eyi. ² Bábhøn bekonj bo ndü nepém

eneká nenkem nkúbhé mbə enyũ Kristo ákónj bhesé ne áchyé nepém eni ěti yese. Achyé mmuet mbə akabhénya ane áchyé Mandem beyă manák. ³ Băchi bo Mandem. Băké bhəj yěnyij bekə ne epúsi, ne bebépti nkaysi. Băké fyé amík ndũ menyijí bo bachak. Băke rə mbəj be mántáká menyij ebhə ndu nkwo yweka. ⁴ Băké rem yě bepď-kepí ne bebhokori kepí, ne băké kə bechojń otok. Ke chyé nókó ká bakak ntá Mandem. ⁵ Dijní ká be yě nkojə baghəré, ne yě chi mmu ane nti eni népú amem pépép, ne mmu ane afyé amík ndũ menyij bo bachak apú bhəj ákóré ndũ nebhet kefo Kristo ne Mandem. Mmu ane afyé amík ndũ menyij bo bachak achi mbə mmu ane ábhónj bəmandem bachak mbənyune akəj menyij ebhə acha Mandem. ⁶ Băké ka ye be mmu ánsót beyəj ebhen bechi fuu andwə bhe. Dijní ká be menyũ menyij ebhə ke békə Mandem ambenti, ne chəj antemsi bo abhen bapu ghok yi. ⁷ Băké bhak ndũ nsoj amot ne menyũ bəbhə. ⁸ Bě băchi nyaka ndũ ejuri. Něne, ené Mandem áchémé bhe ne Yesu Acha, bónj ká ekakáneko ene ékwáy ne bo abhen bachi amem bediéré. ⁹ Bediéré békə bo mámbəj erítí epij, mámbak chak, ne mámbak bo abhen bachi tetep. ¹⁰ Yěntiki mmu yweka ánú berijí menyij ebhen béchyé Acha beyă manák. ¹¹ Băké fyé mmuet ndũ bekə menyij ebhen bo abhen bachi amem ejuri bákə. Menyij ebhə béchi ndéndem. Băbhəj bekə bo mandijí kponoroj be menyij ebhə béber. ¹² Mbəj béréem ěti menyij ebhen bə bákə bhésé bhésé chi enyijí ntíanwóp. ¹³ Mpok bediéré béghə ndũ enyij, bétəj enyu yə echi, ¹⁴ mbənyune bediéré ke békə mángó enyij. Ndu echi nə ke bərəm be,

“Mbəere kenó, ěemé!

Fú ndũ newú, ne chəj bediéré Kristo méngə wə amuet.”

¹⁵ Yěntiki mmu yweka ánsot ye mpok ne ekakáneko eyi. Băké bhak mbə bechijti bho. Bák ká chi mbə barijndak. ¹⁶ Kə ka beri yěntiki mpok ane bəbhónj mbi bekə nə, mbənyune beyă bo bákə bebépti menyij néne. ¹⁷ Ndu echi nə, băké bhak bechijti bho. Nu ka bérinj enyij ene Acha áyəj mánkə. ¹⁸ Băké bhak bakwené mmém. Eyə ékə mmu áké kway bekem mmuet, éntwə ye yi ne ménémé. Ke dš ká Efónj Mandem ambak ne bhe, ambónj betəj ndũ nepém yěntiki mmu yweka. ¹⁹ Kwáy nókó ka menyũ bakwáy Nku Nsí, ne bakwáy Mandem, ne bakwáy ane Efónj Bedyere áchyé ndu béfyé bati nti. Kwáy nókó ka bakway ndu bebíti Acha ne bati yeka ankem. ²⁰ Kaká ká Etayese Mandem mpoknkem ěti yěntiki enyij ndũ nnyén Yesu Kristo Acha.

Enyũ baghəré ne maném abhap bəbhónj bəbhak

²¹ Septi nókó ka mmuet ntá bati. Epij eyə émfú ndũ kenókó eken bəchyé Kristo. ²² Baghəré nebhay, septi nókó ká mmuet ntá maném abheka mbə enyũ bəsepti mmuet ntá Acha. ²³ Nném achi munti ntá ngərə ywi mbə enyũ Kristo achi munti ntá bənkwo. Bənkwo chi mmuet yi ne yimbəj ke ápeme bhə. ²⁴ Yěntiki ngərə abhəj ye bəsepti mmuet ntá nném aywi ndũ yěntiki enyij, mbə enyũ bənkwo básəpti mmuet ntá Kristo.

²⁵ Bě maném, yěntiki mmu yweka abhəj bekəj ngərə ywi nkúbhé mbə enyũ Kristo ákónj bənkwo ne agú ěti yap. ²⁶ Agú békə bə mámbák pépép besí Mandem ndu áso bhə ne manyiəp ne Eyəj Mandem. ²⁷ Kristo akə nó be ankway bekə nkwo Kristo mantwə ntá yi ne beyă beri, kebónj yěnyij ene ékə Mandem ne yě chi

bo mánji bhə. ²⁸ Enyu eyə nkwo ke echi be yěntiki nném abhəŋ bekəŋ ngoré ywi mbə mməet yi. Mmu ane ákəŋ ngoré ywi ákəŋ chi mməet yi. ²⁹ Mmü ane ápábhé mməet yi apú. Yěntiki mmu áyìŋi mməet yi sayri ankém yə eriri mbə enyü Kristo áyìŋi bənkwo, ³⁰ ne bese mankem sechi bepókóməet ebhi. ³¹ Ekáti Mandem érəm be,
“Mbakanem abhəŋ berə máyi ne etayi

anchem mməet ne ngoré ywi,
bə bati apay mándəp mmü amət.”

³² Beyəŋ ebhen bérəm enyiy ene echi bhésé bhésé. Ndíŋi be bérəm chi enyü Kristo achi ne Nkwə Kristo. ³³ Ke échi enyu eyə ne bhe nkwo. Yěntiki mmu abhəŋ bekəŋ ngoré ywi mbənyu ákəŋó mməet eyi yimbəŋ, ne yěntiki ngoré abhəŋ bechye nném ywi kenókó.

6

Enyü bə bəbhəŋó bebhak ne bəmdəyap ne bachi bhap

¹ Bə, yěntiki mmu yweka abhəŋ beghok máyi ne etayi, mbənyune bəchi bakoŋo Acha ne echi chak bekə nə. ² “Nokó ka manə ne bachi bheka.” Ene, chí ebhé mbi ené Mandem afyé bariəp amen abhak ne mmu ane ábhəre yə. ³ Bariəp amə achi be, “Mmü ane ábhəre ebhé ene, yěntiki enyiy ebhak sayri ne yi, ne ábhəŋ erəri nepém fá amik.”

⁴ Bə bachibhə, bəké bhəŋ epiy bekə bati ambe bə bheka. Enyiy ene bəbhəŋó bekə chi ményüre ne betəŋ bhə mbə enyü Acha áyàŋ.

Enyü basem ne bachi bhap bəbhəŋó bebhak

⁵ Basem, yěntiki mmu yweka abhəŋ béghok mmu ane ábhəŋó yi fá amik sayri. Chié nokó ka bhə kenókó ne bechəy ne neweréməet ne mánkə nokó betik ebheka ne nti nemət nkúbhé mbə enyü bəghok Kristo. ⁶ Bəké ghok bhə chi ndiere

besí bhap ne ndü bekə bə mambəŋ manjak. Ke kə ka enyiy ene Mandem áyàŋ mánkə ne nti nenkem mbə basem Kristo. ⁷ Kə nokó ka betik ne manjak mbə be bətək chi Acha, puyé nkwa. ⁸ Diyí ká be yi ákap yěntiki mmu bekoŋo beri ebhen yi áká, yé achi nsem, ye apu.

⁹ Bə nkwo bho bəbhəŋó basem, kém ká bhə sayri. Bəké pá bechye bhə ntemsi. Diyí ká be eta mmu achi amfay ke ábhəŋó be ne bhə, ne yi apú təŋ kériŋámik.

Menyiyí nenu ebhen bo Mandem

¹⁰ Enyiyí ngwenti ene nchi ghati bhe chi ene; Kém ká nebharéməet eneka ne Acha be mántán ne betəŋ ebhi ebhen beyə becha. ¹¹ Kém ká menyiyí nenu menkem ebhen Mandem áchyè, bé mánkwáy menu ne Satan, mánte kpirí mpok yi áyàŋ berwə bhe. ¹² Diyí ká be sépú nu chi ne bakwəŋwəŋ. Sénü chi ne bebépti befóŋó, ne bafə bhap, ne menyü betəŋ bechak. Sénü nkwo ne befóŋó ebhen bebəŋə betəŋ ndü mmik ejuri ne, ne sénü ne ngémtáy befóŋó bebúbəbə ebhen bebəŋə betəŋ amfay ndü mbúép. ¹³ Yěntiki mmu yweka ánsət ye menyiyí nenu menkem ebhen Mandem áchyè, be mpok esəŋəri ántwə, mánu te ndü ngwenti, ne mándək ambi bete kpirí. ¹⁴ Ndu echi nə, dók ká ambi bete kpirí. Tetep ane bəriŋi ámbák mbə mgbat ane ákəm menyiyí nenu ebheka. Kə nokó ká chi ndiere menyiy ebhen bechi chak mbənyune menyiy ebhə bechi mbə nkú besé ane ntemé nenu afyé ndu bekuti mbeápak eyi. ¹⁵ Ghati nokó ka bo Mbok Ndíndi ane ákə bə mambəŋ kpák besí Mandem. Ndü bəkə nə, ebhak mbə mpok ntemé nenu afyé betəŋti nkwobhənya bé áké kwen amik mpok ájət ntyet. ¹⁶ Enyiy échá k chi be mándók ambi bebəŋ neka ne Kristo, be némbák ekuti eyeka mbə ene ntemé

nenu ákèm awó be anchyèt bakòn ane ádù ne ngó ané mbúbmbá átò. 17 Bǎriḡi be Mandem apémé bhe. Bériḡi nò ábhák ndù nkaysi ayeka mbò kendén ane ntemé nenu ákùti ntí ywi ne yò. Sòt ka nkwó Eyòḡ Mandem ené Efónó Bedyere áchyé bhe mbò akpareḡja nsem epay ane ntemé nenu. 18 Nik nókó ká mmuet mpoknkem ne ḡti yéntiki enyiy mbò enyü Efónó Bedyere áyà bhe mbi. Bák ká pè. Kém nókó ká ekíkí ndù nenikímuet ḡti bõ Mandem mankem be yi ankwak bhò. 19 Nik nókó ká mmuet ḡti ya nkwo be Mandem anchye me enyiy ene mbónó beghati bo ḡti Mbok Ndíndí ane achi nyaka bhésé bhésé nkebhoḡ becháy. 20 ḡti Mbok Ndíndí kě Kristo ásóré me, aká me nté ndù ntí ywi, ne nchí mükemòḡ néne. Nik nókó ká mmuet be Mandem anchye me netaḡánti be ngátí nòkò bho Mbok Ndíndí mbonyu mbónó beká.

Pál ánikmuet be Mandem anjet bakonjo Yesu

21 Chòḡ Tíkíkòs antwó awu angati bhe ndù menyiy bechi fá ne me ne ḡti menyiy ebhen mékà. Achi manò ywese ane sékónó. Achi nkubetik ane Acha ne yí achi mmu ane abhure bariep ami. 22 ḡti yò, ke nchí to yi ntá yeka be anku mǎndiyi enyu bese sechi, ne bé ámfyé bhe nti. 23 Mandem Etayese ne Yesu Kristo Acha máncyé bëka bõnkwo kpák, mánkwak be be mánkòḡ bati, ne be mǎndók ambi bebhoḡ neka ne Yesu Kristo. 24 Nchí nikmuet be Mandem ántón berindu ebhi ntá bõ mankem abhen bákónó Yesu Kristo Acha ne ekòḡ ene epu gu manyiép.

Ekáti Pól ntá Nkwɔ Filipi

Ekáti Pól ntá Nkwɔ Filipi

¹ Mɛ Pól nɛ Tímɔti, bɛsɛ bakǎ betik Yesu Kristo kɛ sésin ekáti ɛnɛ. Sésin ntá yɛka bo Mandɛm mankɛm, bɛ bhó bábhárɛ mmɛt nɛ Yesu awu ɛtɔk Filipi. Sayri sayri, sésin ntá yɛká bɔ batí nɛ be bho bǎkwák bɔ batí bɛkǎ betik Mandɛm ndù nkwɔ bakonɔ Yesu abhɛn Filipi.

² Mandɛm ɛtayɛsɛ nɛ Yesu Kristo Acha mántɔŋ be bɛrindu, mánychɛ bhe kpák.

Nɛnikmɛt nɛ bakak ɛti nkwɔ Filipi

³ Yɛntiki mpok anɛ nti ɛna nékwɛn be amɛt, nchí nikmɛt nkaka Mandɛm ɛti yɛká! ⁴ Nɛ yɛntiki mpok anɛ mɛnikmɛt ɛti yɛka mankɛm, nchí kǎ nɔ chí nɛ bɛyǎ maɲák. ⁵ Nchí kǎ nɔ nɛ bɛyǎ maɲák mbɔnyunɛ báchem mmɛt nɛ mɛ tɛ nɛbhɔnɛt bɛghaka ɛchɔŋ, ndù betik ebhɛn mǎkǎ bɛgháti bho Mbok Ndíndí ɛti Yesu. ⁶ Ndínjí bɛ chɔŋ Mandɛm mmu ábhó ɛrítí betik amɛm bati yɛka andɔk ambi bɛkǎ bhɔ kpátɛ mpok anɛ yí ánaŋa bhɔ ndu nywɔp ɛnɛn Yesu Kristo ápɛtnsɛm. ⁷ ɛchí ɛrírí bɛ mbɔŋ ɛnyù bakaysi amɛn ákǎ nikmɛt ɛti yɛka nɛ bɛyǎ maɲák. ɛchí ɛnyu ɛyɔ mbɔnyunɛ nkɔŋ be tontó nɛ ntí be be mankɛm báchem mmɛt nɛ mɛ ndù betik ebhɛn. Mandɛm atɔŋ mɛ bɛrindu ebhi ndù áchyé mɛ betik ebhi nkǎ. Báchem mmɛt nɛ mɛ néne, ɛnɛ nchí mǔkɛnɔŋ, nɛ mpok anɛ nchí nyaka ndù mmɛt ɛya nte nɔkɔ ndu áchá manyé bɛtɔŋ be Mbok Ndíndí achí tɛtɛp, nɛ bɛkǎ bo mánóko yɔ sayri. ⁸ ɛkɔŋ ɛnɛ mbɔŋ

nɛ bhe ɛfù ntá Yesu Kristo. Mbɔŋ Mandɛm arínjí nɔ.

⁹ Mɛnikmɛt ntá Mandɛm bɛ ɛkɔŋ ɛnɛ bábhɔŋɔ nɛ bati ɛngó ɛndók nókó chí ambi. Nɛ be mándínjí Mbok Ndíndí mándók nókó chí ambi, mándínjí nɔkɔ mɛnyin ebhɛn bɛchí chak bɛsí Mandɛm. ¹⁰ ɛyɔ ɛkǎ be mánkɔŋɔ chí ɛpɪŋ ɛnɛ ɛrírí ɛchá bɛ báké kǎ yɛnyin bakwap nɛ bɛ báké kǎ ɛnyin ɛnɛ bo bákway bɛji bhe. Bák kǎ chí ɛnyu yɔ kpate ndù nywɔp ɛnɛn Kristo átwò. ¹¹ Mánán mámbák ɛnyu ɛyɔ, Yesu Kristo ákǎ mámbɔŋ ɛrítí ɛpɪŋ. Kǎ nókó kǎ chí bɛyǎ bɛrɪ bɛ bo mángó bɛrítí mɛnyin ebhɛn bákǎ mánychɛ nɔkɔ Mandɛm kɛnókó nɛ mándɛm nɔkɔ bɛ, “Mandɛm abhɔŋ bɛtɔŋ achá.”

Pól abhɔŋ maɲák bɛ Mbok Ndíndí árɔŋ chí ambi

¹² Bɔma, mɛyán mándínjí bɛ yɛntiki ɛnyin ɛnɛ ɛfákári nɛ mɛ fá, ɛkwak Mbok Ndíndí ɛti Yesu ándók chí ambi. ¹³ ɛkǎ kpát batɛmɛ nɛnu mankɛm abhɛn bábhábhɛrɪ ɛkírí Mfɔ Rom nɛ bo báchák mankɛm, bárínjí bɛ ɛti nchí nkonɔ Kristo kɛ báfyé mɛ fá amɛm ɛkɛt ɛnɛ, “Mbɔ mǔkɛnɔŋ.” * ¹⁴ Nɛ nɛfyé báfyé mɛ fá mbɔ mǔkɛnɔŋ ákǎ bɛyǎ bɔnkwɔ básikinti nɛ Yesu Acha sayri, kpate bághàti bho báchák ɛyɔŋ Mandɛm kɛbhɔŋ bɛcháy.

¹⁵ ɛchí tɛtɛp bɛ nɛyinɪ anɛ mbɔk ɛyap báyinɪ mɛ nɛ amík abúabú nɛ nɛyɛnti bó báyɛnti mmɛt nɛ mɛ kɛ ákǎ bó bághàti Mbok Ndíndí ɛti Kristo, kɛ mbɔk báchi abhɛn bághàti Mbok Ndíndí nɛ ɛrítí nkaysi. ¹⁶ Bó bhɔ bághàti Mbok Ndíndí nɛ ɛrítí nkaysi ndu bákɔŋ mɛ. Bákɔŋ mɛ mbɔnyunɛ bó bárínjí bɛ Mandɛm ayap mɛ nɛ ákǎ bɛ mbák fá amɛm ɛkɛt ɛnɛ mbɔ mǔkɛnɔŋ chí ndu bɛkǎ bo

* **1:13** Pól apú nyaka chí ɛkɛrɛkɛnɔŋ, báfyé yí chí amɛm ɛkɛt, nɛ bárɛm bɛ yí ábhíkí bhɔŋ bɛfa arɛ kpate mántán manyé yí.

mándĩñi bé Mbok Ndíndí achí tetep. 17 Ke mbák chí bõ abhen báyiñi me ne amík abúabu, mánjenti nako mmuet ne me, bó bághati Mbok Ndíndí ɛti Kristo chí mbonyune mánu béchá me. Bábhíki bhón erítí nkaysi. Báyan̄ bebay me chí batú áchák antí néne, fá amem ekerékənəñ. 18 Ke yě esəñəri epú aré. Yě bábhəñ chí erítí nkaysi yě bábhəñ chí nkaysi mbámbu, nném enyiñ chí bé bo bághok Mbok Ndíndí ɛti Yesu Kristo. Eyo échyè me manák.

19 Mpú rə bébhəñ manák mbonyune ndíñi bé be mánik Mandem mmuet ɛti ya ne bé ndũ betan̄ Efónó Yesu Kristo, chəñ mámferé me ndũ esəñəri ene. 20 Enyiñ ené mɛyan̄ ndũ nepém ena ne nti ena nenkem ne ené mbákánti aré chí be nké kə yěnyiñ ene ékə ntíanwóp ánkem me. Mɛyan̄ chí be mbón̄ netan̄ánti mpoknkem be néne, ne yě chí ndũ mpok ane átwò ambi, netan̄ánti ena nénchyé Kristo kenókó, yě ngügú, yě nchí chí nepém.

21 Ntá ya, bebhak nepém chí béchyé Kristo kenókó, ke bégu ari mbəñ achá. 22 Ke mbák ndók ambi bebhak nepém fá amík, eyo échyè me mbi beku betik Kristo ndu bekwak bo. Chəñ nsət ye chí nepém ke newú-e? Ndũ menyiñ ebhen bépáy, échá me ené mbón̄j besət. 23 Menyiñ bépáy béchí me antí ne nchí mbə mmu ane áchí ndũ manyé mbi kerini mbi ane yí ábhón̄j bekoño. Mpok ne mpok, nchí bhón̄ nkaysi be éri be mbák nepém, ke mbón̄ nti bérəñ bebhak ne Kristo, ne eyo kě éri ntá ya échá. 24 Ke ɛti yeká, éri bé mbák nepém. 25 Ne tɛndu ndíñi be éri be manywóp eya ándók ambi ɛti yeká, ndíñi bé chəñ mbak nepém, ndók ambi bebhak ne bhe ndu békwák mambəñ nekə ne Yesu érchá enyu

esí, bé manák ameká anjá ancha. 26 Eyo ékə ye bé mpok mpét nchí petnsem ntá yeká, ntí ámbák ane be bábhón̄ beyá manák ɛti enyiñ ené Yesu Kristo áká ntá ya.

27 Nném enyiñ achí be bapem ayeka ámbák mbə enyũ Mbok Ndíndí ɛti Yesu Kristo ághati bhe. Eyo ékə be yě ntwó awu ntá yeká, yě mbíki twó, mɛyan̄ ngók chí bé bāté kpirí ndũ nkaysi amət, ne bé mánu ne nti eneká némót bé Mbok Ndíndí ɛti Yesu Kristo ándók ambi. 28 Báké chay bõ abhen bápábhé bhe. Mánán̄ mánóg be bápú chay bhə bārəm be, “Je! Bácha bhesé. Mandem átemsi chəñ bhesé.” Eyo étəñ be Mandem ápeme chəñ bhe. 29 Echí enyu eyo mbonyune Mandem áká mambák bakoño Yesu Kristo puyé chí ndiere ndu menoko yí, ke ndu beghə esəñəri ɛti yi nkwo. 30 Néne, bákway bechem mmuet ne me ndu menu nkúbhé nenu enen mənũ nyaka ɛti Yesu Kristo, ne bəriñi be mbuét ndũ nenu enen fá amem eket ené nchí aré mbə múkənəñ.

2

Bebhəñ nesəptimuet mbə Yesu

1 Me, ndíñi sayri bé tɛndu bábháré mmuet ne Kristo, yí afyé bhe nti ndũ ekəñ ené yí ábhón̄j ne bhe. Ne tɛndu bábháré mmuet ne Efónó Mandem, Efónó Bedyere, ákə bé mánkón̄ bati, mántəñ bó berindu. 2 Nchí ghati ye bhe be mambón̄ nkaysi amət, mambón̄ ekəñ ne bati, mambak eyəñ émót ndũ menyiñ ebhen bákə ne nti némót. Mbák mánká nó, manák ama áyá ancha. 3 Báké kə yěnyiñ ndu betəñ mmuet bé bächá bati, ke yəntiki mmũ yweka abhəñ besəptimuet ntá bati mbə be bó báchá yí. 4 Mmu yweka áké yini chí ndiere mmuet yí. Abhəñ béfyé ntí ne bati nkwo.

5 Bepiñ ebheka bebhəñ bebhak enyu émət mbə ene Yesu Kristo

ábhónó nyaka. ⁶ Yëndu yi achi nyaka enyu émot mbó mbón Eta Mandem ndü babhi ankem, abhíkí kém kíkírík bé yi achi Mandem. ⁷ Aká mmuet mbó be apu yényin. Asot mmuet mbó nsem, atwó fá amik mbó nkwanwan. ⁸ Ne átwó nókó fá amik mbó nkwanwan, arak ambi bésépti mmuet amik anchye nako Mandem kenókó, kpaté agú newú ntíanwóp ndü ekotákátí. ⁹ Éti yo, Mandem akósí yí áchyé yí betan amfáy menyin menkem, achye yi nnyén kenókó enén néchá manyén ankem. ¹⁰ Mandem aká enyu eyó ndu bechye nnyén Yesu kenókó be bō abhen báchi amfay ne abhen báchi fá amik, ne abhen báchi ndü etakó bawú, yéntiki mmu wap abhón bétép mánén besí Yesu anchye yí kenókó. ¹¹ Ne yéntiki mmu abhón berem kponoron be chi Yesu Kristo ke achi Mfó bo mankem. Chón eyó énká be bo mányché Mandem Etayesé bakak ne kenókó.

Pól yi bakojo Yesu mandíéré mbó berónó

¹² Abhen ekón, Mandem apémé bhe. Bāghók ye enyü Kristo áséptímmet besí Mandem. Bāghók nyaka me mpok nchí ne bhe. Néne, ndü mpét mpú ne bhe, báké gwép eyón eyá ebhi. Ghók ká me énychá enyu esí. Nu ká beka yéntiki enyin ene bákway beka ndu béchyé Mandem kenókó ne bati ayeká ankem. Eyó ékà bé Mandem ámbón mbi beka bapem ayeke ambak mbó enyü yi áyàn. ¹³ Nchí rem nō mbonyune Mandem achi ne bhe mpoknkem ne ákwak bhe be mámbón nti béghok yi, anchye nako be betan beka menyin ebhen yi áyàn mánka.

¹⁴ Ká na yéntiki enyin kenywinti ansem ne bati, ne báké bhak beyón beyón. ¹⁵ Eyó ékà be yé mmu ake ji bhe ne be báké bhón bakwap besí Mandem. Ékà nkwo be be

bō Mandem abhen bábhíkí bhón bekwéné néntí bō abhen bábhónó bepō bepín, mámbák mbó berónó ntá yap. ¹⁶ Eyón Mandem ékwak bo mámbón nepém. Ghatí nókó ká yo ntá bho. Bābhón beka nō be mbón manák ndü nywop enen Kristo ápètnsem, ne be ntiet ané njéré néntí eneka ne betik ebhen nká, béké bhak ndéndem.

¹⁷ Berítí menyin ebhen bákà ndü bābhónó neka ne Yesu béchí mbó nnya ane básóré bechye akap ntá Mandem mbó akap. Yé embak chi be nepém ena nérón mbó mmém amen bátó amfay nnya yo, mēbhák chi manák, ne nchí nják ne bhe mankem. ¹⁸ Bē nkwo bābhón bebhak manák. Nák ká ne me.

Pól ati beto Timoti ne Epafrodáytos

¹⁹ Mbák chí nkaysi Yesu Kristo Acha bé ntó Timoti awu ntá yeká, chón ntó yi mandú mpok. Chón eyó énychye nkwo me manák mpok yi áfú awu ápérénsem ntá ya, ághátí me enyü bákí awu. ²⁰ Me, mbíkí bhón yé mmu mbó yi ane ákway bekwak be ndü menyin ebhen béyíní nepém eneka, be mámfyé me nti ndü menyin ebhen béyíní Yesu Kristo. ²¹ Nchí rem nō mbonyune bo báchák mankem bákaysi chi éti menyin ebhen beyini enap nepém, kefyé nti ndü menyin ebhen beyini Yesu Kristo. ²² Ke be babhón báriní be Timoti átón be achi erítí nkabetik Yesu Kristo Acha ne mübetok bo bachak ne nti eni nenkem. Akwak me béghátí Mbok Ndíndí éti Yesu mbó mmó ane ákóno étáyi ansem beka betik. ²³ Nnán ngó ndü menyin béchí ebhe eya, chón mbón nkaysi beto yi awu ntá yeká. ²⁴ Ne nsiki nti bé chón Yesu Acha anká be me nkwo ntwo awu mandú mpok.

²⁵ Nnán nká nti be échí sayri beto Epafrodáytos ámpètnsem awu ntá yeká. Epafrodáytos mmu bátó be ántwó ankwak me menu mbó

ntemé nenu ndu betik Yesu chí nkonjo Yesu nkwó mbò mē. ²⁶ Métò yi ampètnsem ntá yeka, mbònyune abhòj ékwak bēghò bhe mankem ndu bāghókó nyaka be yi àmè. ²⁷ Berem tetep, àme nyaka, kpát éróp chí newú, ke Mandem aghó yi ntínso. Ne abhíkí ghò chí yi aywinti ntínso, aghò mē nkwò ntínso. Mbò abhíkí kà nò, mbà basémé ma aya acha. ²⁸ Mbòj ye ékwak néne ncha enyu esí beto yi ampètnsem antemeri bhe awu be mǎngò yi bati ámpóp be amem ne be basémé ma nkwò ámay. ²⁹ Sot yeka yí ne beyá manák mbò enyü bābhóhó besyepi nti nkonjo Yesu. Chiě ká yi kenókó, mǎnchye kenókó ntá yéntiki mmu achák ane áchí mbò yi. ³⁰ Chiě ká yi kenókó mbònyune ntí ywi áyanjá røj ěti betik Kristo. Chiě ká yi kenókó ne ntí bé be ke bǎtò yi antwò te fá ankwak mē tǎndu be babhòj bǎpú kway nyaka bétwò.

3

Neka ne Yesu ke nekà mmu ámbak chak besí Mandem

¹ Bòma, ndu beròj ambi, yě yí yě yi, bój ká manák ěti enyij ene Yesu Acha ákú. Yǎndu nchí ghati bhe chí nkúbhé menyij ebhen njámbi ngati bhe, eyò épú chye mē esòjori tǎndu ékà be bõmpap báké bhòj mbi ne bhe.

² Sot ka mpok ne bo abhen bákà bebéptí menyij, mmú eyò nò érèm be bābhòj bekpòt mmuet mbakanem ke ámbak mmu Mandem, ené eyò étwò chí ne esòjori. ³ Besé ke séchí bo Mandem tetep, yǎndu bābhíkí syep bhese. Séchí bo Mandem mbònyune Éfóhó Bedyere ke ákwak bhese sénikmuet ntá Mandem. Sébhíkí fye nti ndü menyij ebhen mmü mmik ághókó mmuet aré mbò epij besyep babhakanem. Sópányu chí ěti enyij ené Yesu Kristo ákú ndu bépéme bhese.

⁴ Echi tetep be mbòj beyá menyij ebhen mǎkwáy bēghókómuet aré. Mbò echi be mmu abhòj bēghókó mmuet chí ndü menyij ebhen yi ákà, mbà mbòj bedep awó anti be eya enyu echa ene bati. ⁵ Békòjò berij ebhese bo Israel, básyep mē mpok bábhe mē. Nchí mmü étak Israel, ndü nneréket Benjamin. Bachĩmbi bha chí bo Israel. Bárijj berij bo Israel ne eyòjótak bo Israel nkwó. Ne nchí mmu nkwò Fárisi, bò bho báte kpírí bé yéntiki mmu abhòj bebhæere bebhé bótayese. ⁶ Nchí fye nyaka beyá betanj ndu bekà menyij ebhen nkáysí be Mandem ke áyanj nka bhò kpát, nchýe nòkò Nkwò Kristo beyá esòjori. Ne bekwéné kebhak ne mē mbònyune nchí bhæere nyaka bebhé bo Israel mbò enyü éyanj.

⁷ Ke menyij ebhò menkem nyaka nkáysí bé bó ke békà mémbak mmu Mandem, béròp chí bepò menyij ntá ya ěti enyij ene Yesu Kristo akà ntá ya. ⁸ Bérép tetep, yéntiki enyij échák éróp chí mbò menyij ebhen mféré ndu áchwí nto anyén be ntí wa ándòp mǎmbát mmuet ne Kristo. Bérinj Yesu Kristo Acha wa achá yéntiki enyij échák ndü nepém ena néne. ěti méyanj beròp ne Yesu, mféré ntí ndü menyij menkem ebhén nkáysí nyaka be békà Mandem ámpémé mē. Ne béròp ntá ya chí mbò menyij ebhen bǎtò ndü ebhwóré menyijí. ⁹ Nchí yanj be mbát mmuet ne Yesu sayri. Puyě chí ěti mǎbhæere bebhé bo Israel ke Mandem ákú be mbák chak besí bhi. ěti neka ene ne Kristo ke Mandem ákú bé mbák chak besí bhi. ¹⁰ Nchí yanj ndinjí Kristo ndók nókó chí ambi, ne nchí yanj ndinjí betanj ebhen Mandem ásóré nyaka ákú Yesu ápétnsem ndü nepém. Nchí yanj mbat mmuet ne Yesu, nka esòjori mbò yi, nchem mmuet ne yi ndü newú eni. Ne mbòj nesepĩmuet besí Mandem, nkúbhé

mbò enyü yi ábhónó nyaka kpát aka newú ¹¹ bé mbák Mandem ánkwák, me nkwó, mpétnsem ndü nepém mbò Yesu.

Pól arem be yi ájèt ntiet andòkò nòkò chí ambi

¹² Mpú rem nó chi be nnán ngaka enyu mmu ane méyàn bebhak, ne mpú rem nò chi be nnán nséné ndü mbi Mandem. Ke nchí nu ndòk nòkò chí ambi, bé eyò énkwak me mbak enyu mmu Yesu Kristo áyàn nyaka be mbak mpok yi ayabhe me bé mbák mmü ywi. ¹³ Bóma, mpú yiní mmuét eya bé nnán nnu kpát nsòt awónem, mbòñ akap. Ke enyìn émót ene mēkà chí be njet ntiet, mféré ntí ndü menyìn ebhen befæere ansem, ndòbhe jet ndòk nòkò chí ambi. ¹⁴ Mpú rò béfyé betan bé njet téé te ndü ngwenti, mbòñ nsáy. Nsáy yò achí be Mandem abhíní me ntwò be mbak amfay ne yi éti Yesu Kristo mmu ágú éti ya. ¹⁵ Èri be beše bakoño Yesu bho sénán séséné ndü mbi Mandem, sémbón nkaysi amòt ndü menyìn ebhen. Ne mbák mmu achí ane ayi nkaysi achí nyáná, chòñ Mandem anka yí angò be nkaysi ya ndü menyìn ebhen achí erítí nkaysi. ¹⁶ Yéyi yéyi, sébhòñ beran ambi beriní tetep ane Mandem áka séríní.

¹⁷ Bóma, Koñó nókò ká ekakáneko eya ne fyé ká amík amuèt bo abhen bákòño bekaká nekò ebhese. Bäriní ndü bepìn ebhese bechi nyaka mpok séchí awu ne bhe. ¹⁸ Nchí ghati bhe bé bāké rò bekoño bekaká nekò ebhese mbonyune beyá bho bachi abhen bepìn ebhap bétòn be bó bābhíkí kòn Mbok Ndíndí ane árèm bé Kristo agu ndü ekotákátí éti yese. Nnán nchí ghati nòkò bhe enyìn ene mpok ne mpok, ne néne, mpet nchí ghati bhe nkúbhé enyìn éré ne babhese amík. ¹⁹ Ngwenti yap chí ménémé. Mandem awap chí enyìn

ené éfæèt bò anyu énehwe bò menie ne menyìn béchák ebhen bó báfyè ngonjo aré. Bákú menyìn ebhen bó bāghò mámbón chí ntíanwóp, yé nò, bó babhòn bápányu éti menyìn ebhò. Ne bābhære bati yap ndü menyìní mmik. ²⁰ Ke mbák chí bhese, eyesé etòk échí amfay, ebhak ené Yesu Kristo Acha achí. Ne sébhaka nti bé yí mmu achí Mpe me ywesé ámfú aré ámpetnsem. ²¹ Yí ánán ántwó, àsòt nkúbhé betan ebhen yi ábhónó beka yéntikí enyìn émbák anten yi, anjibhiri mmuéré ntòp eyese-ne, anka yó éndòp chí mbò mmuèt ane yi ábhónó nyaka mpok Mandem áká yí apetnsem ndü nepém.

4

Menyìn ebhen Pól aghati Nkwò Filipi manka

¹ Bóma, nkòn be tontó ne mbòñ beyá ekwak beghò bhe mbonyune be ké bāchí manák ama, ne be ké bāchí nsáy betik ebha. Tè yeka kpirí, mánkà nòkò mbò enyu ngátí be bho bābháré mmuèt ne Yesu.

² Mēñikmuèt ntá Eyódia ne Sintike bé mándó begwá ebhap mámbák eyòn émót, tēndu bó bati apay bāchí bō Yesu Kristo Acha. ³ Ne wò erítí nti nkubetik wa, nchí yán nkwó be ónkwák ményúré bāghòré abhen bati apay bé mámbák eyòn émòt. Bákú beyá betik ne me ndu ménu béghátí bho Mbok Ndíndí. Bákú betik ne Klémen, ne batí baká betik abha bāchák. Bó mankem bāchí bo Mandem ásiní manyén ayap amem ekátí manyén bō abhen bābhòn nepém enen nébhíkí bhòn ngwenti.

⁴ Bák ká manák mpoknkem be bāchí bō Yesu Acha. Mbuét bésémti bhe, bák ká manák mpoknkem. ⁵ Ka ka yéntikí mmu ángó bé bápú mmuèt gum gum ndü nepém eneka. Báké ghòkontik be Yesu Acha ápetnsem mandú mpok. ⁶ Mmu áké rò yényìn énsónjórí nti eni amem.

Yěyi yěyi, enyiñ ene bǎbhónó beku chí menik nókó mmuet ntá Mandem éti menyiñ ebhen báyan yi ányché bhe. Nik nókó ká mmuet, mǎnkaka nókó yí éti menyiñ ebhen yi ákú. ⁷ Nik nókó ká mmuet ntá Mandem ne chon yi anchye bhe kpák. Ne enyu kpák ane Mandem áchyè, bǒ mmik bápú kwáy bérinji wáwák. Ne chon Mandem anku kpák ámbák amem batí yeka, anku be kpák ámbák nkwo ndú nkaysi yeká, be yěyi yěyi, báke bhon becháy. Enyiñ ene échí tetep mbonyune bǎbhat mmuet ne Yesu Kristo.

⁸ Néne, bǒma, buré ká nkaysi ndú menyiñ ebhen bérí, ne ebhén béchyè mmu kenókó, ne menyiñ ebhen béchí chak besí Mandem, ne menyiñ ebhén bébhíki bhón bakwap, ne menyiñ ebhén bo bághò mánkon, ne menyiñ ebhén bo bǎbhón ekwak begho, ne menyiñ ebhén bérí béchá, ne ndú menyiñ ebhén békú bo mámbiti bhe. ⁹ Báké ro beku yéntiki enyiñ ené bǎghókó ntá ya, ne ndu békóno yéntiki nkaysi ane áfú ndú Eyon Mandem ené básore ntá ya, ne yéntiki enyiñ ené bǎghókó ntá ya, ne yéntiki enyiñ ene bǎghó mé nku. Ne chon kpák ane Mandem áchyè ambak ne bhe.

Pól átò bakak ntá bǒ Filipi éti akap ane bó bátó ntá yi

¹⁰ Me mmü Yesu Kristo Acha, mbón beyá manák be yéndu énan étaré, bǎpet bátón ndú akap ane bátó me be bǎbhíki ghokontik me. Ndinjí be bákaysi me mpoknkem, ke bǎbhíki bhon nyaka chí mbi bekwak me. ¹¹ Mpu rem nó chí éti nchébhé menyiñ. Yé mbón enyiñ, yé mbíki bhon, ngok bebhak mbó mmu ane ábhíki chep yěnyiñ. ¹² Ndinjí enyü mǎkwáy bebhak mbó mmu ane yěnyiñ épú sǎjori yí mpok menyiñ béchébhé mé ne yé chí mpok mbónó yéntiki enyiñ. Yé émbak bé yí, ngok bebhak mbó mmu ane ábhónó yéntiki enyiñ mpoknkem, yé

chí mpok nnyié njwí, ne mpok ane nchokó nsay, ne yé mbón, yé mbíki bhón. ¹³ Yé émbak be yi, métee kpírí éti betan ebhen Yesu áchyè me.

¹⁴ Ke nkáká bhé tontó bé bǎchem amó ne me ndú nekwak enén bǎchyé mé mpok menyiñ betánja me amuet.

¹⁵ Ne be bakoño Yesu abhen etok Filipi, be babhon bǎrinji sayri be mpok njambi ntwó awu ne Mbok Ndíndí ndó etok eyeka atú Masidónia ndok atú etok echak, ndiere be ké bátó nyaka me nkáp ndu béchyè me nekwak. Yé bǒnkwo bǎchák bǎbhíki chem amó ne me ndú betik ebhen mékú. ¹⁶ Nchí rem nó mbonyune yé chí mpok ane nchí etok Tesalónika ené mbíkiro ro atú etok eyeká Masidónia, be bátó me nkáp, puyé chí ndon amot, ke ndon épáy, mpok menyiñ betanja me amuet. ¹⁷ Mpu rem nó chí be méyan mǎntó mé akap áchák. Enyiñ méyan chí bé mǎndók ambi beku beri, mémaka ndú ebhén mánán bákú ansem mbó mmü ane ámaka nkáp ndú ané yí anán áyámbi afyé amem ekerénkap be nsáy yi ánja.

¹⁸ Be bákap me ndú betik ebha kpát yěnyiñ ébhíki rop. Néne, bakap ane bátó Epafrodáytos ántwó ányché me ákú mbon yéntiki enyiñ ené nchébhé. Ne akap ayweka áchí mbó akap erítí eriep ané bǎchíe ntá Mandem, ne Mandem ábhón manák ne wu. ¹⁹ Mandem mmu nchí mmobetok ywi abhón betan ebhen béyá béchá. Ne chon anchye bhe yéntiki enyiñ ené échébhé bhé éti enyiñ ene Yesu Kristo ákú ntá yesé. ²⁰ Kenókó kémbák ne Mandem mmu áchí Etáyeseé mpoknkem. Amen.

Ngwéntí bakak

²¹ Kaká ká bo Mandem bǎchák abhen bǎchí bakoño Yesu Kristo awu mankem ntá ya. Batí bakoño Yesu abhen bǎchí fá Rom ne me bátó nkwo bhe bakak. ²² Bǒ Mandem bǎchák mankem abhen

báchí fá Rom nε mε, sayri sayri,
abhεn báchi bakă betik ntá mfo-ngo
anε Rom, bátó nkwo bhe bakak.
23 Nchí nikhεt bé berindu Yesu
Kristo Acha mémbak amem bati
ayeka. Amen.

Ekáti Pól ntá Nkwò Kólse

Ekáti Pól ntá Nkwò Kólse

¹ Me Pól munto Yesu Kristo bekorjo nkaysi Mandem, ke nchi siñ ekáti ene. Nchi fá ne nti múnkwò ywese Tímoti. ² Sétò yò ntá yeka bo Mandem, be batí bônkwò abhen bábhàre barièp awu etak Kólse ne Mandem abhat be ne Kristo.

Mandem Etayese ántónj be berindu anchye bhe kpák.

Pól ákaka Mandem ne ànikmuet èti bo Kólse

³ Sékaka Mandem mmu Yesu Kristo Acha ywese achi Móywi, ne sènikmuet èti yeka, ⁴ mbonyune séghok be bábhòj neka ne Yesu Kristo ne bákòj bo Mandem mankem. ⁵ Bákù nò mbonyune bábháká nti ndù berítí menyij ebhen Mandem ábhàré amfay ntá yeka. Mpok bághókó Mbok Ndíndí ke bāriñj èti menyij ebhen, ne Mbok Ndíndí achi tetep. ⁶ Mbok yò atwò ntá yeka mbò enyü átwò ntá bo mmik nkem ne ànyü kepem ne ágò. Nò ke yò achi nyaka ndù nkwò yeka bebho ndu nywòp enen bághókó èti berindu Mandem ne bajwimem enyu bò bechi tetep. ⁷ Bághókó Mbok Ndíndí ne ntá Epafra. Yi achi nti mubetok Mandem ane sékónj tontó. Achi nkubetik Kristo ane ábhàere barièp ami. Achi awu ndù nnyén enese. ⁸ Yi aghati bhese enyü Efónjò Bedyere ákú be mánkòj batí.

⁹ Sébhíkí bhòt menikmuet èti yeka bebho nywòp enen séghókó nò. Sènikmuet be Mandem amfuet ntá Efónjò Bedyere ánkwak mändinj sayri enyij ene yi áyàn mánkù. Sènikmuet be Mandem ánkù nò ndu ákù mambak bariñindak beyinj baraká Efónjò ne ndu akwak mambòj nejwimem ndu bò bechi. Achyé bhe neriñindak

be mändinj sayri yèntiki enyij ene yi atí nyaka bekù ne ákù ntá bóbhi. ¹⁰ Sènikmuet be nejwimem enò nènkwak mambòj nepém enen nékwáy ntá nkojò Yesu Acha. Enò nékù Mandem ambòj manjak, ne nékwak mánkù nòkò menyij ebhen beri ndù yèntiki mbi, ne nékù mändinj Mandem mändòkò nòkò chi ambi. ¹¹ Ne sènikmuet be Mandem ánsòt betanj ebhi ebhen beyá becha ánkù mambòj nòkò betanj, be yéyí yéyí, mambòj ekébhéntí, mánte sené, mändòkò nòkò chi ambi ne manjak, ¹² mánkaka nòkò Eta. Yi ke ákù mánkwáy bebhòj menyij ebhen yi atonji ntá bóbhi abhàere nebhet ane bediéré ebhi béghò. ¹³ Aféré bhese ndù betanj ebhen ejuri, akù be Móywi mmu yi ákónj tontó ámbák wu Mfò ywese. ¹⁴ Bèfuet ntá Móywi wu sébhòj mbi be mánkù bhese màmferè ndù kesem eken bebú, nò chi, màmfónjóri bebú ebhese.

Enyu mmu Kristo achi ne enyü betik ebhi bechi

¹⁵ Yè mmu apu kway begò Mandem. Móywi ke ákù sènjwimem enyu Mandem achi. Ne nkúbhé mbò enyü mòmbi ábhónjò betanj ndù nneréket, nò ke Móywi ábhónjò betanj amfay menyij menkem ebhen Mandem ághókó. ¹⁶ Echi nò mbonyune yi ke Mandem árémé be ángókó yèntiki enyij, ebhen bechi amfay ne ebhen bechi fá amik, ebhen bo bághò ne ebhen bo bápú kway begò, betanj bəfónjò, ebhen bebhòjò betanj becha bafò bachak ne bəfónjò ebhen nejòkó kefo ekap necha eken bachak, ne yè chí ebhen bébhónjò betanj amfay bho mbò bafò. Bèfuet ntá yi, ne ntá yi, ke bághókó menyij menkem. ¹⁷ Bápéte ghoko yényij, yi achi. Ne yi ke ákèmm menyij menkem be mémbak mbò enyu bebhòjò bebhak. ¹⁸ Yíre ke achi munti ane bônkwò, ne bônkwò chi mmuet

yi. Yí ke ágháy nebhæérémiḱ ntá bõnkwõ. ¹⁹ Echi enyu eyõ mbõnyune Mandem abhõj nyaka maḱák be yẽntiki enyu mmu yi achi, Mõywi nkwo achi. ²⁰ Ne yí ke Mandem ásóré be ankũ yẽntiki enyij, yẽ chi ené fá amik ne yẽ chi ene amfay, be yẽntiki enyij émbõj mbi bepet bebhak eyõj émõt ne yi ãti newú Mõywi ndũ ekotákátí. Néne, yẽntiki enyij ékwáy bebhak ndu kpák ndu nté ane yõ echi ne Mandem.

Bächí eyõj émõt ne Mandem néne

²¹ Bẽ nkwo bächí nyaka neko nesie ne Mandem, bábhak bõmpap abhi ndu nkaysi yeka ãti bebéptí menyij ebhen bákwõ nyaka. ²² Ke Kristo asõt nyaka mmuet nkwañwan, agú ndũ ekotákátí ãti bebá ebheka. Enyu yõ ke Mandem ákú be mãmpet mãmbak eyõj émõt ne yi, be mãmbak nyájá, kebhoj bekwené besí bhi. ²³ Ke bábhõj berõj ambi bebhoj neka ne Mbok Ndíndí, mãnte sené ne kpirí. Báké rõ nebhakánti enen Mbok Ndíndí ákú bábhõjõ mpok bãghókó yõ. Bághati Mbok ane ntá yẽntiki mmu fá amik. Me Põl nchí mübetok ane nchí kũ bo mãndijí Mbok Ndíndí-ne.

Betik Põl bechi ntá bo abhen bapu bo Israel

²⁴ Néne, mbõj maḱák ndu besõjõri ebhen mébhõj mbõnyune békwák bhe. Nchí bhõj besõjõri ndũ nkwo mmuet mbõnyune nchí nanja bebhoj besõjõri menkem ebhen berõbhe nyaka be Kristo ámbõj, ãti bõnkwo. Bõnkwo Kristo bhõ chi mmuet eyi. ²⁵ Eti bõnkwo ke Mandem ákú be mbak mübetok ndu bekũ mãndijí Eyõj Mandem sayri. ²⁶ Eyõj ene echi nyaka bhésé bhésé ntá mkpaká bho ene éfuéré ansem, ke néne, Mandem akũ bõbhi mãndijí yõ. ²⁷ Mandem áyãj nyaka be bõbhõ mãndijí be enyij bhésé bhésé ene yi átõjti abhære chi nném enyij ene ebhojõ bekwak bo abhen

bápú bo Israel. Kristo achi amem bati yeka, ne bákway bebhaka nti be chõj mãnyie keném eki ne yi. ²⁸ Kristo ére ke séghati bho menyij ãti yi. Ndu sékã nõ, séyã batú yẽntiki mmu ãti menyij ebhen bábhíki bhõj bekũ ne sétõj bo menyij ebhen bõ bábhõjõ bekũ. Sésẽmti bhõ, ne sétõj ne nerijõndak nenkem bé sénkway bekũ yẽntiki mmu wap ánkway ndũ yẽntiki mbi, mbõ mmu ane ábháré mmuet ne Kristo, ndũ mpok ane sète besí Mandem ne yi. ²⁹ Eti yõ ke nchí fyẽ betan bekũ betik, ndep nõkõ mmuet ne betan menkem ebhen Kristo áchyè me.

2

Põl ãnu ãti bakwõ bho Kristo ankem

¹ Nchí yan mãndijí enyũ nchí nu tontõ ãti nkwo Kristo ane Laodisia ne ãti bakwõ bho bachak ankem, abhen bábhíkiरे ghõ me. ² Nchí yan befye bhe nti, ndũ bãgwóré mmuet ne bati ndu ekõj. Nchí yan be be mankem ne bhõ mãnjwimem sayri ndũ enyij ene Mandem ákú séríjĩ ãti Kristo, be mãndijí menyij ãti Kristo ebhen bechi bhésé bhésé ne bekũ mãmbõj beyã áfók ndũ bákõjõ mbi ywi. ³ Yí ke ánène mbi be sémbák barijõndak ne be séndijí menyij. Nerijõndak enen neri necha. ⁴ Nchí ghati bhe menyij ebhen be yẽ mmu áké sõt sérwórényu ándwõ bhe ãti menyij ebhen beyijí Kristo, be mãnem ebhi. ⁵ Yẽndu mpú awu, nti ena nechi ne bhe mpoknkem. Nkõj beghok be bákwõ menyij mbõ enyu éyãj ne be báte kpirí ndũ neka eneka ne Kristo.

Mbak mmu abhat mmuet ne Kristo ãjwi põt

⁶ Tẽndu bãsóré be Yesu Kristo achi Acha, buré kã nepém eneka mbõ enyũ yi áyãj. ⁷ Dõ ka bapém ayeka ambak ne Yesu mbõ enõk ene émúrẽ bakan amik, mãnsene ndũ neka eneka ne yi nkúbhé mbõ enyũ

bátõñ be, mãnychye nókó Mandem beyã kenókó.

⁸ Sõt ka mpok be yẽ mmu áké sõt nerinĩndak enen bõ mmik ne sérwórenyu andwõ be mãmbák basem ntá menyin ebhen bõ bátõñ be. Enyũ nerinĩndak enõ néfũ chi ndũ nkaysi bakwãñwan ne ntá befõñó ebhen bebhõñõ betañ fá amik, népú fu ntá Kristo. ⁹ Dinĩ ká be yẽntiki enyũ mmu Mandem achi, enyuyõ ke Kristo achi. ¹⁰ Ndũ bãbháré mmuet ne yi, bãjwi poot. Yi ke ábhõñó betañ amfáy menyũ befõñó menkem. ¹¹ Ndũ bãchéme mmuet ne Kristo, aféré ebépti epin amem bati yeka. Eyo chí erin betõñ be bãchi bõbhi. Puyẽ chi erin ene mmu afyé amuet mpok báyan besyer yi mbõ enyũ bo Israel bákũ mpoknkem. Chí Kristo ke afyé erin eyi amem bati ayeka. ¹² Mpok bãjwítí bhe, bãbhéme be ne Kristo. Bẽ nkwo bãpetnsem ndũ nepém ne yi mpok yi apetnsem ndũ nepém. Efákári nõ mbõnyune básiki nyaka nti ndũ betañ Mandem mmu áká Kristo apetnsem ndu nepém. ¹³ Bãchi nyaka chi bawú ãti bebú ebheka mbõnyune bãbhíkire fye nyaka be erin amuet betõñ be bãchi bo Mandem. Ke achyẽ bhe nepém nekõ ne Kristo ndu áfõñórí bebú ebheke menkem. ¹⁴ Sékwen nyaka manyé besí Mandem ndu sébhíkí kũ mbõ enyũ yi áyàn. Ke adákátí ekati manyé bebú ebheke, ne ébhak mbõ be ábáy nyaka bhõ anti Yesu, ne bágó yi ndũ ekotákátí ne bhõ. ¹⁵ Afõñó betañ ntá befõñó ebhen bébhõñó betañ fá amik, akũ be bó béké bhõñ kenókó besí bhõ ndũ ású bhó amik. Atõñ bhõ mbõ batemé nenu abhen bákémé ebhĩnenu. Ebhĩ nenu eyõ ebhak newú Yesu ndũ ekotákátí. Asõt awõnem amfáy befõñó ebhõ enyuyõ befuet ndũ newú Kristo ndũ ekotákátí.

¹⁶ Ndu echi yẽ nõ, bãké rõ be yẽ mmu ánji be be bekwéné béchi ne bhe ãti menyũ menyin ebhen mãnyie ne ebhen mãnyũ. Ne bãké rõ be mmu ampuri bhe mãkonjo bebhe ãti bepã mmyé, * ne epã ntañ akõ, ne ãti epã nywõbhé neywẽmuet. ¹⁷ Bebhe ebhõ menkem bechi chi mbõ ndíkãndi menyin ebhen Mandem ábháré nyaka be bétwõ chõñ. Mbõñ enyin ene echi ansem ndíkãndi wu ankem chi Kristo yimbõñ. ¹⁸ Bãké rõ yẽ mmu ándém be bãbhíkí kway, anset nkwere be bãbhõñ bebhõñ enyũ nesepímuet enen népú tetep, ne be bãbhõñ bechye kenókó ntá bõángel. Bõbhõ bãpã be Mandem ãtõñ bhõ menyin ndũ kenó amik anti fúú, ne báyõñ mmuet ndéndem. Nkaysi yap achí chí ane bõ mmik. ¹⁹ Eku bõ bãbhíkí pere bhat mmuet ne Kristo, mũnti wap. Yi ke achi mbõ ntí ne bõnkwo bãchi mbõ mmuet eyi. Bãsõt betañ ebhap menkem chi ntá yi ne ákũ bõ mãnchem mmuet ndũ nkwo amõt mbõ enyũ bariñ ákem byonõmuet. Bágõ ye ndũ mbi Mandem mbõ enyũ yi áyàn.

Bégu ne bebhak nepém ne Kristo

²⁰ Bágú ne Kristo, ne Mandem aféré bhe anten befõñó ebhen bebhõñõ betañ fá amik. Ndu échí nõ, ndaká yi bãchi mbõ bõ mmik? Ndaká yí bãbhuet bekonjo bebhe bõ mmik, mbõ ebhen bérèm be, ²¹ “Bãké kém enyin eyõ ne awõ. Yẽ chi beghokoti, bãké ghokoti enyũ nenyíe enõ. Yẽ betõk, bãké tøk enyũ enyin eyõ.” ²² Menyũ bebhe ebhõ béfũere fuet. Menyũ bebhe ebhõ béfũ chi ntá bõ mmik ne ndũ menyin ebhen bõ bátõñ. ²³ Béyini bebhe ebhõ, mmu ákway bekaysi be béchye nerinĩndak mbõnyune bo abhen báfyẽ bhõ báté kpirí be mmu abhõñ befye mmuet ndũ menyin Mandem ebhõ, ne bárèm be

* 2:16 Bepã mmyé: Annual festivities.

mmu abhəŋ besepti mmuet amik, ne be mmu abhəŋ bechye mmuet yi beyä esəŋəri. Bebbe ebhen bechi chi ndéndem. Bépu kway bekwak mmu ambəŋ betəŋ ndu bekem mmuet be áké koŋo bebépti menyin ebhen mmuet eyi áyən yi ankə.

3

Nebhuet ane mmu abhəŋo bebhure nti eni

¹ Təndu Mandem ákú báfú ndü newú bápetnsem ndü nepém nekə ne Kristo, buré ká nti ndü menyin ebhen bechi amfay, ebhak ene Kristo áhókó ndü nebhuet kenókó, ebhe awónem Mandem. ² Buré ka nkaysi chi ndü menyin ebhen bechi amfay, puyě ndü ebhen bechi fá amik. ³ Echi mbə be bágu mpok ane Yesu ágú. Nəne, nepém nekə eneka nchi bhésé bhésé awó Kristo ndü nebhuet ane yi achi ne Mandem. ⁴ Ne mpok Kristo mmu achi nepém enese ábhəsi, chəŋ be nkwo mámbesi ne yi ne mámbəŋ ákóré ndu keném eki.

Də ká esí nepém eneka, mánsot enen nekə

⁵ Sə yé ka amó mámféré ndü menyin ebhen béyini nepém nesí eneka. Nə chi epúsí, ne yé chí bepə baraká kebhure, ne méŋwáka ndü baraká kebhure, ne nkaysi beka bebá, ne yéchi befyə amik ndü menyin bo bachak mbənyune befyə amik ndü menyin chi besot bhə mbə bəmandem mmik. ⁶ Eti barak abəabə yə ke Mandem abə chəŋ nti, antəmsi bho. ⁷ Ndü mpok ane áfúéré ansem, bákə nyaka menyin ebhen mpok bachi ndü esí nepém eneka. ⁸ Ke néne, báké bhəŋ yənyin beka ne menyin mbə bebənti, ne echoko-nti, ne nkaysi beka bati bebá, ne bechənti manyén bati, ne eyəŋ ebúbə eke fu be anyu. ⁹ Báké sənse ntá bati təndu mánánj bəro esí nepém eneka ne menyin ebhen nə nétó nyaka be

mánkə nəkə, ¹⁰ ne bərobbhe koŋo chi epin ekə. Bəyibhíri bəro p bə bakə ne bəyibhíri mándəkə nəkə chi ambi mándəbbhe nəkə mbə Mandem. Yi ke ághókó bhe mbə bə bakə be mándinji yəntiki enyin eti yi. ¹¹ Ndü nepém nekə enen, yé mmu achi chi mmu Israel yé mmu etək echak, yé básyep mmu yé bəbhíkí syep, yé chi mmu ane amik ánéné yi yé chi ane achi nyabhi, yé chi nsem ye chi mómik, mankem báci enyumət. Nném enyin chi Kristo ne yi achi amem bati bəbhi mankem. ¹² Mandem ayap be be mámbak bəbhi, báci nyáná, ne akəŋ be tontó. Ndu echi nə, bəbhəŋ beghə bati ntínso, mántəŋ bə berinti ne nesepitmuet, ne epin besot menyin petii, ne ekébhənti. ¹³ Bónj ká ekébhənti ne bati, mándək ambi befoŋori bati, yé émbak chi be bákə mámbenti. Bəbhəŋ befoŋori bati nkúbbhé mbə enyu Acha ywese áfónórí bhe. ¹⁴ Ne nném enyin ene echa ebhen menkem ene bəbhónjə betəŋ bati chi bekəŋ bhə. Ekəŋ égwət menyin menkem ndü nsoŋ amət. ¹⁵ Də ká kpák ane Kristo áchyé ántónj be enyú bəbhəŋə beka menyin təndu Mandem ábhinj be be mámbak ndu mmuet amət, ne be kpák ambak ne bhe. Ne bəbhəŋ bekaka Mandem eti menyin ebhen yi ákə. ¹⁶ Də ká Eyəŋ Kristo émbəŋ betəŋ amem bati ayeka. Tónj nókó ká bati ekəŋ eyə, mánychye nəkə bhə manié, ne beyá nerinjindak. Kwáy nókó ka bakwáy ane áfú ndu Ekáti Bakway ene echi amem Ekáti Mandem, ne bakwáy Mandem achak, ne bakwáy ane Efónj Bedyere afyé be anti. Kwáy nókó ka yə ne bakak ntá Mandem amem bati yeka. ¹⁷ Ne yəntiki enyin ene bákə, ne ené bərəm, mánkə yə ndu nnyén Yesu Acha, mámfəet ntá yi mánychye nəkə bakak ntá Eta Mandem.

Enyú bo Kristo bəbhónjə bebhak ne

bati

¹⁸ Bě baghərə ne maném, septí nókó ka mmuet ntá maném abheka ndü yěntiki enyiy mbənyune eyə ke erí besí Yesu Kristo Acha.

¹⁹ Maném, kəŋ ka baghərə bheka, ne báké bhak bebebebe ne bhə.

²⁰ Bə, ghók nókó ka bachi ne manə bheka ndü yěntiki enyiy ene bəghəti be mánkə, mbənyune eyə échyè Yesu Acha maŋák.

²¹ Bachi-bhə, báké kə enyiy ene ékə bəbheka mambe nti. Mbák mánkə nə, bəkway beferə amə.

²² Basem, ghók nókó ka bachi bheka abhen fá amik ndü yěntiki enyiy. Báké kə nə chi ndiere mpok ane amík ayap achi be amuet, mbə bo abhen báyəŋ chi bechyə bhə maŋák. Ghók ká bhə ne bati ayeka ankem mbənyune bəchyè Mandem kenókó. ²³ Yěntiki betik ebhen bəchyè bhe, kə ka bhə ne bati ayeka ankem təndu bəriŋi be bətók nə chi Yesu Acha, puyə nkwá. ²⁴ Bəriŋi be chəŋ mambəŋ akap ane Yesu Acha ábhúré ntá bəbhi. Chi Kristo Acha ke bətók nə! ²⁵ Dók ká ambí bekə nə mbənyune yəagha ane ákə bebú ábhəŋ nsáy ndü bebú bhi, ne Mandem átaŋ bo ketəŋ kəriŋámik.

4

¹ Bě abhen bəbhónó basem, kém ká bhə eríri ne enyu ene echí chak. Bəriŋi be be nkwə bəbhəŋ mmu ane ábhónó be amfay.

Menyiy bechak ebhen bəbhəŋ bekə

² Tě ka kákáti ndü nenikimuet, mambak pə, ne mánkaka nəkə Mandem. ³ Nik nəkə ka mmuet éti yešə nkwə be Mandem ánéné bhešə mbi ndu beghati bho kponorəŋ Mbok Ndíndí éti Kristo ane achi bhésé bhésé. Chi éti méghəti bho yə ke nchi ekerékenəŋ. ⁴ Nik nəkə ka mmuet be ngátí bho yə mbə enyü mbónó bekə, enyu ene bəghòk mánjwimem.

⁵ Ekaká nekə eyeka ebhəŋ betəŋ be bəchi bəriŋíndak besí bo abhen bəbhíkí riŋi Mandem, ne báké chəŋti yěntiki mpok ane bəbhəŋə mbi beghati bə Mbok Ndíndí.

⁶ Eyəŋónyu eyeka ebhəŋ bebhak ené échyè bo maŋák, émbak mbə ené mmu ane afyé ngəŋ anyu be mändíŋi enyü bəbhónó békéme bo abhen bəbhəp be menyiy.

Bakak amen ngwenti

⁷ Chəŋ Tikíkəs ángati bhe yěntiki enyiy éti ya. Achí manə ne nti múnkwə ane nkón tontó. Akə betik ne nti nemət ne átok Acha ne me. ⁸ Éti yə ke ntó yi ntá yeka be ankə mändíŋi enyu sechi, ne be ámfyé be nti. ⁹ Atwə awu ne Onésiməs, mmü yweka amət. Onésiməs achi mmu tetep ne manə ane sékónó tontó. Chəŋ bə mángati bhe yěntiki enyiy ene éfákári fá.

¹⁰ Aristakəs mmu achi fá ekerékenəŋ ne me áto be bakak. Mbák Mák manə Banábas mmu ngátí bhe menyiy éti yi ántwə awu, sət ka yí ne amó apay. ¹¹ Ne Jísəs ane bəbhiŋi be Jóstəs áto bhe bakak nkwə. Ndiere bo Israel abhen bati arat ke bachi bati bakə betik ne me ndü bekə bo mändíŋi enyu Mandem abhak ne bho mbə Mfə wap. Bə mankem bəchyè me nepəptíntí tontó. ¹² Epáfras nkwə áto be bakak. Achi mmü yweka amət ne mübetok Yesu Kristo. Anikmuet éti yeka ne nti eni nenkem mpoknkem be mäsene ndü mbi Mandem, ne be mändíŋi sayri yěntiki enyiy ene Mandem áyəŋ mánkə. ¹³ Nchi ntísie Epáfras be ákə tontó éti yeka ne bənkwə Laodisia, ne abhen Hierapolis. ¹⁴ Lukas, ngəŋ ane sékónó tontó, ne Démas bətə be bakak. ¹⁵ Kaká ká bənkwə abhen etək Laodisia, ne Nímfa, ne eka bənkwə abhen bəchəm eket eyi. ¹⁶ Mánəŋ mämpay ekáti ene ndü nkwə yweka, kə ká mämpay yə ntá nkwə Laodisia nkwə. Pay ká nkwə ekáti ené ntó ntá nkwə etək

Laodísia mpok anε bε bátó yε ntá yεka. ¹⁷ Nε ghati ká Akípoc bε, “Ghε bε onáná betik ebhen Yesu Acha achyε wε.” ¹⁸ Mε Pól nchí sin bakak amen nε awó awa membεn. Tik ka bé nchí ekerékenεn. Mandem antεn be berindu.

Ekáti Pōl ené mbi ntá Nkwɔ Tesalónika

¹ Me Pōl ké nchí sɪ́ŋ ekáti ene ntá yeka nkwɔ Yesu abhen Tesalónika.

Nchí sɪ́ŋ ntá yeka bō Mandem mmu achi Etayese ne be bho bābháré mmuet ne Yesu Kristo Acha. Nchí fá ne Sáilas ne Tímoti. Mandem antóŋ be berindu, anchye bhe kpák.

Neka enén bo Tesalónika

² Séchyè bakak ntá Mandem mpoknkem éti yeka mankem ne séfyè bhé ndü nenikímuet enesé mpoknkem. ³ Echí enyu eyo mbonyune besí Mandem Etayese, sépú ghakontik betik ebhen bākù ndü bābhəŋə neka ne Yesu, ne enyü bādéné mmuet ndü betik ebheka éti ekəŋ, ne enyü bāte kpirí ndü nebhakántí eneka ne Yesu Kristo Acha. ⁴ Bōma, séríní bē Mandem akəŋ be ne ayap be ⁵ tēndu Mbok Ndíndí ane séghàti bho abhiki twə nyaka ntá yeka chí ndü eyəŋənyu yoyə, ke ndü betəŋ Efónó Bedyere nkwə. Ne bāriŋi nyaka be yə achi tetep. Mpok séchí awu ne bhe, bāriŋi nyaka enyü ekakáneko eyesé echí. Sébhəre nyaka mmuet eyesé enyu eyo ndu bekwak bhe! ⁶ Ne bākóno ekakáneko eyesé ne ekakáneko Yesu Kristo Acha. Yēndu bāghə nyaka beyá esəŋəri, básépti Eyəŋ Mandem ne maŋák amen Efónó Bedyere áchyè. ⁷ Ekə bārəp eriŋ ené bakoŋo Yesu mankem atú Masidónia ne Akáiya máŋəko. ⁸ Ne Eyəŋ Mandem étaka atú Masidónia ne atú Akáiya éti menyiŋ ebhen bākú, ke ébhíki may nə. Mbok neka eneka ne Mandem akə mbankem, enyu ene sebhiki bhəŋ yēnyŋ berem ndu betəŋ enyü mánoko. ⁹ Bó babhəŋ bārəm enyü básóré bhese mpok sétwó awu ntá yeka ne enyü bātiknsem ntá bəmandem

nsé bārəbhe chye kenókó chi ntá Mandem. Yí aywinti ke achi Mandem ane tetep ne yi ke áchyè nepém. ¹⁰ Bō bho bāriŋi nkwə be mánəŋ Mmə Mandem ámfú amfay antwə. Nə chí, Yesu mmu Mandem ákú nyaka áfú ndü newú apetnsem ndü nepém. Yí wu ke ápeme bhese mpok Mandem átəŋ bo ndu ábè ntí ne bho éti bebú bhap.

2

Betiki Pōl akú etək Tesalónika

¹ Bōma, bābhəŋ bəriŋi be netwó ane sétwó awu beghə bhe ápú nyaka ndéndem. ² Yēndu mánəŋ bāchyé nyaka bhese beyá esəŋəri ne ntíanwóp etək Filipi mbə enyu bāriŋi, Mandem ywese afyé bhese ntí be séntwó séngátí bhe Mbok Ndíndí ane áfú ntá yi yēndu beyá bo mánü nyaka tontó bechyet bhese mbi. ³ Bāké ghakontik bé enyiŋ ené séghátí bhe échí tetep ne yé bekwéné bepu aré. Sébhíki bhəŋ nkaysi bérwó yé mmu. ⁴ Enyiŋ ene sékú chí be, tēndu Mandem áyíŋi ághó be sékwáy bo abhen yi afyé Mbok Ndíndí amó, nə ke séghàti bho yə. Ne puyé chí be bo mámbəŋ maŋák ne bhese, ke chí bé Mandem mmu áyíŋi beghə enyü bati ayese achi amem, ámbəŋ maŋák ne bhese. ⁵ Bāriŋi nkwə be mpok séchí ne bhe sébhíki sət sérwərənyu beku māmboŋ maŋák. Ne mbəŋ Mandem achi ntísie be sépú ghati nyaka bhe Mbok Ndíndí chí ne nkaysi bebhəŋ nsáy ane áfú ntá yeka. ⁶ Ne sépú kə nyaka yēnyŋ bé yé chí be, ye chí bo bāchak, mánkaka bhese. Sékwáy nyaka bebhep be menyiŋ mbə bənto Kristo. ⁷ Ke sékópti bhe mbə enyü nno ákəm bəbhi. ⁸ Sékəŋ be tontó, kpát ékú séká be sebhəŋ bechye be, puyé chí ndiere Mbok Ndíndí ane áfú ntá Mandem, ke ye chí mmuet eyesé nkwə ndü bāchí bhese anti tontó. ⁹ Bōma,

bābhíkí ghəkəntik ndu sére kə betik, sémkpət nəkə nson̄ti beti ne ngósi mpok séchí awu ne bhe. Sékə nyaka betik enyu yə be sémbəŋ menyɪŋ ebhen béchébhé bhese. Sébhíkí yaŋ nyaka bebhak ntu ntá yeka mpok séghāti bhe Mbok Ndíndí ane áfú ntá Mandem. ¹⁰ Bāchi batísie bhese. Mandem nkwo achi ntísie be nepém enesé nenti eneka bakoŋo Yesu ne chí nyáká nyánjá ne chak ne néke bhəŋ bekwéné besí Mandem. ¹¹ Bāriŋi enyu sékəm nyaka yəntiki mmu yweka mbə enyū chi bhə ákəm bəbhi. ¹² Séfyè nyaka bhe nti ne sékpəme nyaka bhe be nepém eneka nénchye Mandem manák. Yí ke ábhíŋi bhe be mambak bo abhen yí achi Mfə wap ne be mambák ndu keném eki ne yí.

¹³ Ne nkwo sékaka Mandem mpoknkem mbənyune mpok séghāti bhe Eyəŋ eyi, bābhíkí sət yə mbə eyəŋ ene nkwa. Bāsət be tetep chi Eyəŋ Mandem ené ékə betik amem bati yeka, be bho mánoko. ¹⁴ Bōma, bārəp bo abhen māŋəkə ekakáneko ené bōnkwo Mandem abhen atú Judéya. Bābháre mmuet ne Yesu Kristo mbənyune bāghə esəŋəri amə bati bo etək eyeka nkúbhé mbə enyū bo Israel báchyé nyaka bhə esəŋəri atú Judéya. ¹⁵ Bo Israel bhə ke bāwáy nyaka Yesu Acha ne baremé kepinti Mandem ne bó ke báboko bhese etək. Bákə nti nembé Mandem. Bachi bōmpap ntá yəntiki mmu. ¹⁶ Bo Israel bhə bāchət bhese mbi be seke ghati bo abhen bápú bo Israel Mbok Ndíndí Mandem ámpémé bhə. Bákú bebú kpát mánánjá. Ke bákú kpát bebənti Mandem bechi ne bhə.

Pəl abhəŋ nti berəŋ Tesalónika

¹⁷ Bōma, yəndu bákú séró nyaka bhe ndu mómbiŋi mpok, bati yese ábhúét nyaka ne bhe, ne ékú ekwak bepet beghə bhe besí ne besí ére yá éndək nəkə chi ambi ne sere nu beghə bhe. ¹⁸ Séyən nyaka bétwə

awu ntá yeka. Meməŋə Pəl, mmó bétwə awu ndəŋ ne ndəŋ, ke Satan achét bhese mbi. ¹⁹ Pú sébháká nti chi ne bhe? Pú be ké báchyé bhese manák-á? Pú be ké bákə séndep chəŋ awó anti besí Yesu Acha ywese ndū nywəp enen yi apetnsem, be sékə betik ebhesé sayri? ²⁰ Tetep, be ke bákə sédèp awó anti, ne be ke báchyé bhese beyá manák.

3

¹ Séchókó kpát, séke pere kway bekepnti, séka berəp ansem ndu etək Atens, ² sétó mómayese Tímoti ntá yeká. Yí achi nti nkəbetik Mandem ndu béghāti bho Mbok Ndíndí éti Kristo. Sétó yi be ámfye bhe nti, ankə mánté kpirí ndū neka eneka, ³ be yé mmu yweka amət áké kwen ansem éti besəŋəri ebhen. Bə babhəŋ bāriŋi be, bekoŋo nkaysi Mandem, besəŋəri ebhen bəbhəŋó bétéməri bhese. ⁴ Mpok séchí nyaka ne bhe, séghāti nyaka be ambi ambi be chəŋ sémbəŋ besəŋəri, nkúbhé mbə enyū éfákáři, ne bāriŋi enyu eyə. ⁵ Eti yə, mpok mbíkí pere kway bekepnti, ntó Tímoti be ántwə, ángó mbák babhuét besíki nti ne Kristo. Mbəŋ nyaka becháy be ngufú Satan mmu amə bo ndu bekwə bə báképerə noko Yesu, abhəŋ mbi ne bhe ne betik ebhese menkem berəŋ ndéndem.

⁶ Ke Tímoti anánj áfū awu apetnsem fá, ne erítí ntó be bātan ndū nesikinti eneka ne Kristo ne ndū ekəŋ ene bābhəŋó ne bati. Ne aghátí bhese be bákaysi bhese ne manák mpoknkem ne bābhəŋ ekwak beghə bhese nkúbhé mbə enyū sébhəŋó ekwak beghə bhe. ⁷ Bōma, ekə ye be yəndu báchyé bhese nenyok ne beyá esəŋəri, bati apəp bhese amem mbənyune bāte kpirí ndu nesikinti eneka ne Kristo. ⁸ Təndu bāte kpirí ndu mbi Yesu Acha, séchí sayri. ⁹ Ntiki enyu bakak sékway bechye Mandem

ěti maŋák mankem amen sébhónó besí bhi ěti yeka? ¹⁰ Sėnikmuet ne bati yeŝe ankem beti ne ngósí bé Mandem ánkwak sempet sengó bhe besí ne besí, ne séntəŋ be menyiŋ ebhen bábhíkire riŋi, ndu bekwak mámbəŋ neka ne Kristo mbə enyu éyan.

¹¹ Sėnikmuet be Mandem Etayese yimbəŋ ne Yesu Kristo Acha mánkə séntwə ntá yeka. ¹² Sėnikmuet be Yesu Acha ánkə ekəŋ eyeka ne bati ne yěntiki mmu achak éngó éndók nókó chí ambi, nkúbhé mbə ekəŋ ene sébhónó ntá yeka. ¹³ Sėnikmuet enyu eyə be yi ankə bati ántán be amem ne bé báké bhəŋ bekwéné, ne bé mámbák nyáná besí Mandem Etayese, ke mpok ane Yesu Kristo Acha átwə ne bo Mandem ankway.

4

Nepém enen Mandem akəŋə

¹ Bəma, ndu berəŋ ambi, séghati bhe enyu bábhónó bebhəre nepém eneka nkúbhé mbə enyu bákə nə be Mandem ámbəŋ maŋák ne bhe. Sėnik ye be mmuet sémkpeme nəkə ndu nnyén Yesu Acha be mándək ambi beku nə. ² Bé babhəŋ báriŋi menyiŋ ebhen séghátí nyaka bhe ndú nnyén Yesu Acha be bábhəŋ béku. ³ Enyiŋ Mandem áyan chi be mámbák nyáná, be báké bhəŋ yěnyiŋ beku ne barak épusi. ⁴ Yěntiki mmu yweka ankém mmuet eyi, * enyu ene nepém eni nébhak pépép besí Mandem, ne bo mámbəŋ kenókó ne yi. ⁵ Báké ŋwaka ndú barak épusi, kekém mmuet mbə bo abhen babhíkí riŋi Mandem. ⁶ Yě mmú áké kə nti bebú ndú ndaká kebħare ané, ne yě mmu áké nyie nti ébhəŋ! Diŋí ká be Yesu Acha ákeme kémbé ntá bo abhen bákə menyu bebú ebhə menkem nkúbhé mbə enyu sėnán séghátí bhe be mánsət mpok. ⁷ Mandem abhíkí

bhiŋi bhese chí be sembak bə epúsi, abhíŋí bhese be sémbak nyáná besí bhi. ⁸ Yě agha ane ábyək ye ndak ane apú byak chi nkwá, ábyək chí Mandem mmu áchyé bhe Éfónó Bedyere yi.

⁹ Nti apú besin be be mámbəŋ ekəŋ ne bati bakoŋə Yesu. Mandem yimbəŋ anán átəŋ be enyu bábhónó bekəŋ bati. ¹⁰ Ne tetep, bəkəŋ batı bönkwə atú Masidónia ankem. Ke bəmə, séghátí bhe bé ekəŋ ené bábhónó ne bati éndók nókó chí ambi. ¹¹ Yěntiki mmu yweka ánkə yěntiki enyiŋ be nepém eni néké chyé bho esəŋəri. Mmu áké chwe ndú ndaká nti. Ne yěntiki mmu yweka abhəŋ beku betik ne amó yi nkúbhé mbə enyu séghátí nyaka bhe. ¹² Mámbák enyu eyə bé bo abhen bábhíkí noko mányché bhe kenókó ne bé báké kə besíkí.

Enyiŋ ene ébhónó befakari ne báwú ke Yesu Acha antwə

¹³ Bəma, néne, séyan beku be báké rəp amem ejuri béyiŋi bo abhen bágú be báké di bhə mbə bo abhen bábhíkí bhakanti be chəŋ bawú mámpetnsem ndú nepém. ¹⁴ Těndu sėnókó bé Yesu ágú nyaka, apetnsem ndú nepém, sėnoko nkwə be chəŋ Mandem ankə bakoŋə Yesu abhen bágú mámpetnsem ndú nepém mpok Yesu átwə. ¹⁵ Békóŋə enyiŋ ene mbəŋ Yesu Acha árémé, séghátí bhe be mpok Yesu Acha átwə, besé bho sechi nepém sépú yambi bétémeri yi ke abhen bágú mántemeri yi. ¹⁶ Diŋí ká be chəŋ mbəŋ Yesu Acha amfú amfay antwə anchyé eyəŋ ne betəŋ. Mfə bəəngel Mandem andem ne eyəŋ etəŋatəŋ, ne mmbá Mandem ankwen. Ěmfakari ye bé bakoŋó Kristo abhen bágú mánjambi mámpetnsem ndú nepém, ¹⁷ ke besé bho sechi nepém ne sébhəet ansem, sėnko ndú nebħán témté ne bhə,

* 4:4 “Bekem mmuet:” Ěkway nkwo bebhak be, “Ándiŋi ndu áchəko ne ngaré ywi”.

séntemeri Yesu Acha ndũ yi ásèp. Ne bebho mpok εγὼ, sémbak ne yi mpoknkem. ¹⁸ Chié nókó yéka bati nepoptĩntĩ ne beyəŋ ebhen.

5

Bák ká pè ndu menoŋ Yesu Acha

¹ Bõma, ntĩ apú besĩŋ be ěti mbõŋ mpok ane menyĩŋ ebhen bébhõŋó béfákari. ² Bábhõŋ bérĩŋi be nywõp Yesu Acha átwò nébhak chõŋ mbõ ngép ane átwò ne beti. ³ Mpok ane bo bárèm be, “Mbãŋ achi kpák, ye esõŋori épu.” Mpok εγὼ kě erēm esõŋori ékwèn bõ amuet témchok mbõ bebe ngórè ane ándõŋsi. Ne mbi bébúe kebhá.

⁴ Bõma, ke mbák chí bhe, bãpú amem ejuri, bé nywõp enõ némfókórĩ bhe mbõ ngép. ⁵ Báchĩ bo abhen bákò ne ngósĩ, mpok mban̄ aghò. Sépú bo ejuri, sépú bo beti. ⁶ Séké bhũre ye kenó mbõ mbøk bho. Sémbák chí pè, sénkem nõkõ mmuet. ⁷ Bo abhen bábhũre kenó, bábhũre chi ne bėti, ne bo bákwwèn mmém chí ne beti. ⁸ Ke tẽndu séchĩ chí bõ ngósĩ, sénkém mmuet. Séndók ambi ménóko Yesu ne bébhõŋ ekõŋ ne bo, be εγὼ embák mbõ kendén ane ntemé nenu ákémé bechyet mmuet. Sémbáká ntĩ be chõŋ Yesu ampeme bhese, ne be εγὼ émbák ntá yesé mbõ ntá ntemé nenu ane ákuti ntĩ ywi. ⁹ Bãrĩŋĩ be Mandem abhíkĩ yap bhese chi be sémbák bo abhen yi átãŋ anchye ntemsi. Ayap bhese chi be ánkũ Yesu Kristo Acha ámpeme bhese. ¹⁰ Yesu ágú ěti yesé be yi ánãŋ ántwò, yě sebhuet chí pè, yě ségũ gu, sénkwáy bébhak ne yi. ¹¹ Ndu échĩ nõ, fyé nókó yéka bati ntĩ mãnkwak nõkõ bati nkúbhé mbõ enyũ bákũ nõ.

Beyəŋ ngwentĩ

¹² Bõma, séghãti bhe be mãnchýe nõkõ bõ abhen bákũ betik Acha ndũ nkwo yweka kenókó be mãnchýe nõkõ bhe manie be báké kũ bebú. ¹³ Bábhõŋ bechye bhõ beyá kenókó,

mãnkõŋ bó ěti betik ebhén bõ bákũ. Ne mãmbák sayri ne bati. ¹⁴ Bõma, semtĩ nókó bábhót, mãmfye nõkõ abhen bábhõŋó becháy ntĩ. Kwak nõkó ká abhen mmuet ápú bhõ. Bõŋ ká ekébhénti ne yěntiki mmu. ¹⁵ Ghó ká be yě mmu áké keme bebú amfáy bebú. Nu nõkó ká bekũ chi berĩndu ntá bati bõnkwo ne yěntiki mmu achak. ¹⁶ Bák ká maŋák mpoknkem, ¹⁷ mãnik nõkõ mmuet mpoknkem. ¹⁸ Ne yě émbak be yi, chyé nõkó ká Mandem bakak, tẽndu menyĩŋ ebhen menkem chi ebhen yi áyãŋ mãnká ndũ bãchĩ bo Yesu Kristo. ¹⁹ Báké neme ngó Efõŋó Bedyere. ²⁰ Báké byák enyĩŋ ene Efõŋó Bedyere ákú ntĩ mũnkwo ándem. ²¹ Bábhõŋ bechak yěntiki enyĩŋ sayri, mãnkem éne érí. ²² Báké bhõŋ enyĩŋ bekũ ne barak abúabũ.

²³ Mbõŋ Mandem mmu áchìe kpák ánkũ mãmbák nyáná ndũ yěntiki mbi. Yĩmbõŋ ámbáré nkaysi, ne efõŋó, ne mmuet yěntiki mmu yweka enyu ené ápú bhõŋ bekwéné kpáte mpok Yesu Kristo Acha átwò. ²⁴ Mandem mmu ábhĩŋĩ be be mãmbák bõbhi, ábhũre bariep ami, ne chõŋ ankũ nõ. ²⁵ Bõma, fyé ká bhese ndũ nenikĩmmuet. ²⁶ Kaká ká bati ne ekõŋ Mandem. ²⁷ Nchĩ ghati bhe ndũ nnyén Yesu Acha be mãmpáy ekãti ene ntá bõnkwo mankem. ²⁸ Berĩndu Yesu Kristo Acha mémábak ne bhe.

Ekáti Pǎl ene ejwi bepay ntá Nkwɔ Tesalónika

*Ekáti Pǎl éné ejwi bepay ntá Nkwɔ
Tesalónika*

¹ Me Pǎl ke nchí siŋ ekáti éné ntá yeka bǔnkwɔ Yesu abhen Tesalónika. Nchí siŋ ntá yeká bo Mandem mmu achi Etayese, be bho bábháré mmuet ne Yesu Kristo Acha. Nchí fá ne bǔmayese Sáilas ne Tímoti.

² Mandem Etayese ne Yesu Kristo Acha mántɔŋ be berĩndu, mánychye bhe kpák.

Chɔŋ mántɔŋ bo nywɔp Yesu átwɔ

³ Bǔma, sébhɔŋ béchyé bakak ntá Mandem mpoknkem éti yeka. Ekway be sénká nɔ mbɔnyune bábhɔŋ neka ne Yesu Kristo mándak nɔkɔ chí ambi, ne ekɔŋ éné yéntiki mmu yweka ábhɔŋɔ ne bati érdɔŋ chí ambi. ⁴ Besé babhɔŋ sépɔnyu ntá bǔnkwɔ Mandem báchák éti yeka, ndũ báté kpirí ndũ neka eneka ne Yesu, yéndu bo báchyé bhe nenyok ne beyá esɔŋɔri.

⁵ Ndu echi nɔ, menyiŋ ebhen menkem bétɔŋ enyũ Mandem átɔŋ chɔŋ bo enyu éné echi chak. Chɔŋ eyɔ enkɔ mánkway bebhak bo abhen Mandem ábhák Mfɔ wap. Téndu éti Kefɔ eki ke bábhɔŋ esɔŋɔri.

⁶ Mandem ákɔ chí enyiŋ ene echi chak. Ne chɔŋ yi ankeme kémbé ntá bo abhen báchyé bhe esɔŋɔri.

⁷ Chɔŋ anchye bhe neywěmmuet ndũ besɔŋɔri ebheka, anchye bhesé nkwɔ neywěmmuet. Chɔŋ Mandem ankɔ nɔ mpok Yesu Acha ábhési ne betɔŋtí boáŋgel bhi amem ngó ane ákɔp bhɔ ne ádu gum gum gum.

⁸ Chɔŋ yí antemsi bǔ abhen bábhíki yan berĩŋi Mandem ne abhen bápú ka bekoŋo Mbok Ndíndí éti Yesu Kristo Acha ywese. ⁹ Chɔŋ amfere

bhó besí bhi ne ndũ bedíéré bhi ne betɔŋ ebhi, anchye bhɔ ntemsi ane abhíki bhɔŋ ngwenti. ¹⁰ Mpok Yesu Acha átwɔ, bo Mandem mankem báchyé yi kenókó ne bǔ abhen mánókó mámbak maknkay be bághó yi. Bě nkwɔ bábhak chɔŋ ne bhɔ mbɔnyune mánókó menyiŋ ebhen séghátí bhe. ¹¹ Éti eyɔ ke sénik Mandem mmuet mpoknkem éti yeka be yi ánkɔ mámbak bo abhen bákway bébhak bǔbhi. Sénikmmuet bé yi anchye bhe betɔŋ mánáŋá berítí menyiŋ ebhen báyan beka ne betik ebhen bákú éti neka eneka ne Yesu Kristo. ¹² Sénikmmuet nɔ be bo mánychyé nyén Yesu Acha kenókó éti yeka ne be mámbóŋ kenókó ne yi békóŋo berĩndu abhen Mandem ywese ne Yesu Kristo Acha bátɔŋ be.

2

Chɔŋ mbámbɔ antwɔ ke Yesu Acha ampɛtnsem

¹ Bǔma, béyíŋi netwɔ Yesu Kristo Acha ne nenyokoti ane bábhɔŋɔ ményókóti bhesé be séntémérí yi, séghátí bhe be, ² báké rɔ bati yweka ángwákári betaka amem. Yě mmu andem chi be yi achi ndemekeripinti, yě chi be achi ngati Eyɔŋ Mandem, ne yě chi be ekáti éfú ntá yese be nywɔp Yesu Acha átwɔ négháká, báké fyé ntí. ³ Báké rɔ yě mmu andwɔ bhe ndu yě mbi, mbɔnyune nywɔp enɔ néperé twɔ, beyá bo bate nesan ne Mandem Acha mámbya nɔkɔ bebhé bhi ke mbámbɔ ambesi. Ngwenti yi chí ménémé. ⁴ Chɔŋ yí andem be Mandem apú yěnyiŋ ne be yéntiki enyiŋ ene bo báchie kenókó mbɔ Mandem epú yěnyiŋ. Yí árem mbúrú be achá Mandem ne menyiŋ ebhɔ menkem, andak kpát anchakɔ amem ekerákap Mandem andem be yímbɔŋ achi Mandem.

⁵ Báké ghókóntik be ngátí nyaka bhé menyiŋ ebhén mpok nchí ne bhe? ⁶ Ne báriŋi enyiŋ ene ékém yi ansem. Abhɔŋ bébhési chí mbák

mpok yi akway. ⁷ Enyu betan ebhen mbámbu abhəŋə ménəŋ békú betik fá amik bhesé bhesé. Ke mmu ane áchet bo mbi be báké bhəre bebhé Mandem áron chəŋ ambi bekú nə kpate mpok ane Mandem áfere yi ambi. ⁸ Mpok yə ke mbyaká bebhé Mandem wu abhesi, ke Yesu Acha ánəŋ ántwə, áfep chi éyu, eyi émay. Mbəŋ netwə Yesu ánaŋə betan ebhi. ⁹ Mbyaká bebhé Mandem wu átwə bekú betik Satan. Ne chəŋ ansət betan ebhi ankə baraká maknkay ane bapu menyu ne menyu ndu bérwə bho. ¹⁰ Chəŋ ansət yəntiki ebépti enyih berwə bo abhen bachi ndú mbi nēwú. Chəŋ ankə nə ndu bábhiki ka bekəŋ tetep ane ayíní Yesu Kristo be Mandem ampeme bho. ¹¹ Éti yə, Mandem áto etati éŋjwi bə anti enyu ené bārəbhe noko chi baraká nsé. ¹² Eyə enkə yi anchye ntémsi ntá bo mankem abhen bábhiki noko tetep ane ayíní Yesu, ke bakəŋ bekú chí bebú.

Bəbhəŋ bété kpiri ndú mbi Mandem

¹³ Bəma, be bo Yesu Acha ákəŋə, sebhəŋ bekaka Mandem éti yeka yəntiki mpok mbənyune ayap be bé ámpémé bhe te mpok ane yi ábhíki re ghoko mmik. Ayap bepeme bhe befəet ndú betanə́ Éfəŋə Bedyere Mmu ákə mambák nyánə ne éti mánókə tetep ane ayíní Yesu Kristo. ¹⁴ Mandem afəet ndú Mbok Ndíndí ane ségháti bhe abhíní be. Akə nə bé mambəŋ ákərə ndu keném Yesu Kristo Acha. ¹⁵ Bəma, tē yeka kpiri, mändək ambi menoko menyih ebhen sétəŋ be mpok sechi ne bhe ne ebhen sésiní amem bekáti ebhen sétə ntá yeka.

¹⁶ Mbəŋ Yesu Kristo Acha ne Mandem étayese mmu akəŋ bhesə mántəŋ bese berindu, mánchye bese nepəptintí mpoknkem ne nebhakánti ndú berítí menyih ebhen bebhəŋə befakari.

¹⁷ Sənikməet be Mandem étayese ne Yesu Kristo mánchye bhe nepəptintí ne betan bekú ne berem chi berítí menyih.

3

Nik nókə ká mməet éti yese

¹ Bəma, enyih échák chi be mánik nəkə mməet éti yese be Mbok Ndíndí éti Yesu Acha antaka ayak ne bé bo abhen bəghək yə mánsyepi yə ne kenókə, mbə enyu éfakári nyaka ne bhe. ² Nik ka mməet be Mandem ámféré bhesə amə bebépti bho. Puyé bo mankem abhen bəghək Mbok Ndíndí ke mánókə. ³ Ke Yesu Acha apú nók bebhəre bariep ami. Chəŋ ankə bati antəŋ be amem, ankuti bhe be mbámbu áké kə be yənyih. ⁴ Yesu Acha akə sésiki nti ne bhe be bákú menyih ebhen ségháti bhe mánkə ne be chəŋ mändək ambi bekú bho. ⁵ Sənikməet be Yesu Acha antəŋ be enyú Mandem akəŋ bhe ne enyu bekepnti mbə Kristo.

Bənkwə báké bhak babhət

⁶ Bəma, ségháti bhe ndú nnyén Yesu Kristo Acha be báké chem mməet ne yəntiki nti múnkwə ane ábhət abhət kebháka koŋə menyih ebhen sétəŋ be. ⁷ Bə babhəŋ bəriní be bəbhəŋ bekoŋə bayarəkak ayese. Sépú bhət nyaka abhət mpok sechi ne bhe. ⁸ Sébhíki nyie nyaka nenyíe mmu ywəka kechye nkáp. Ke sékú nyaka betik beti ne ngósí, sémkpət nəkə nsəŋti bé séké chye bhe esəŋəri. ⁹ Sépú kə nyaka nə chi be sebhiki bhəŋ betan bəgháti bhe be mánchye bhesə nekwa. Séyən nyaka chí be séntəŋ be epih ene bəbhəŋə békəŋə. ¹⁰ Yé chi mpok sechi ne bhe ségháti nyaka be be mbák mmu apú kə betik báké chye yi nenyíe. ¹¹ Sérəm nə mbənyune séghok be mbək ywəka bəbhət abhət ne be betik ebhap chí béfyə nnyu ndú barak bo bachak. ¹² Ndú nnyén Yesu Kristo Acha ségháti menyú bo bho sənjep nəkə bho batú be

mánkɛ ebhap betik. Mándó béchye esəŋəri mánkɛ betik ndu bebhəŋ enap nenyíé. ¹³ Bǒma, ke mbák chi bhe, bǎké pəp békɛ beɾi. ¹⁴ Mbák mmu abhíkí ka békóŋo enyiy ene sésíŋí amem ekáti ene, fyé ká yí amík aməet ne bǎké bhəŋ yěnyiy bekɛ ne yí. Ká ká yí enyu yə be ntíánwóp ánkém yi. ¹⁵ Ke bǎké sət enyu mmu wu mbə múmpap. Ke ya ká yí batú ne ekəŋ mbə nti múnkwə.

Ngwenti bakak

¹⁶ Mbəŋ Yesu Acha mmu áchyè kpák áchye be kpák ndū yěntiki mbi mpoknkem. Yesu Acha ámbák ne bhe mankem.

¹⁷ Mɛ Pəl ke nchí siŋ ne awó wa ndu bekaka bhe. Enyune ke nchí siŋ ndū ngwenti bekáti bha menkem bekɛ bo mándíŋí ekáti ené éfú ntá ya. ¹⁸ Beɾíndu Yesu Kristo Acha mémbák ne bhe mankem.

Ekāti Pōl ené mbi ntá Timōti

Ekāti Pōl ené mbi ntá Timōti

¹ Mē Pōl ke nchí sīj ekāti ene. Nchí nkubetik Mandem ne mūnto Yesu Kristo. Mandem mmú ápeme bhese ne Yesu Kristo mmu sébháká nti ne yí ndu nepém enen nétwò ambi ke bátó me.

² Timōti, nchí sīj ntá ye, wò mmu óchí mbò mówa tetep ndu óbhónó neka ne Yesu mbò me.

Mandem Etayese ne Yesu Kristo Acha ywese mántəj wə berindu ne ntínso, mánychye wə kpák.

Sot ka mpok ne batəj abhen bápú tetep

³ Timōti, dəp Efesəs nkúbhé mbò enyu ngati nyaka wə ónku. Měrdəj atú Masidónia. Dəp aré ghati bo abhen bátəj baraká nse be mándó bétəj menyij ebhə. Měrdəj atú Masidónia ⁴ Ghati bhó báképepe chənti mpok yap ndú beróri mbok éti bachímbi bhap. Beróri mbok ebhə bépú kwak bo mánkə menyij ene Mandem áyan bó mánkə. Mmu ákway békojə nkaysi Mandem chí mbák abhəj neka ne yi. ⁵ Nti ane ngátí wə óndem bəbhə mándó bétəj baraká nsé chí be bo Mandem mámbəj ekəj ne bati. Ne chi enyū ekəj ene éfù ndú nti enén nechi amem pépép, nti enen nepú ka mmu ánkə enyij ené étwò yi ne áyóme, ekəj ené étəj netəj enen tetep. ⁶ Mbək bho bárə menyij ebhen bágúre ebhi ndu kémbwóbhé ntí ti. ⁷ Báyəj bəbhak batəj ebhé ene Mandem áchyé nyaka Moses, ke bábhiki bhəj nejwímem ndú menyij ebhen bífù bə anyu, yəndu bátəj ne nti nenkem mánkaysi nəkə bé bəriji.

⁸ Besé mankem sériji be bebhé Mandem áchyé nyaka ntá Moses bəri mbák bo bábhəre bhó mbə enyū éyən. ⁹ Sériji nkwo be bábhiki

fyé bebhé ebhen ntá bo abhen báchi chak besí Mandem, nə chi bo abhen bábhəere bebhé. Báfyé bebhé chi ntá bo abhen bápú bhəere bebhé, ne abhen bátəjntí, ne ntá bo abhen bábhiki bhəj mpok ne Mandem, ne bo abhen bákə menyij ebhen Mandem ápú yáj sénku. Bebhé bəchí ntá bo abhen bákaysi be ntí apu ane mánikmæt ntá Mandem ne abhen bábyək Mandem. Bebhé ebhen bəchi nkwo ntá bo abhen báway bachi ne manə bhap ne bo bachak. ¹⁰ Bəchyé bebhé éti bo abhen bákəjə baghəré ne babhakanem nefi. Bəchyé bebhé éti babhakanem abhen bábhəre ne bati babhakanem ne baghəré nkwo abhen bákə nə. Bəchyé bebhé éti bo abhen bəghəp bati bakwəjwan ndu beti bhə mbə basem. Báfyé bebhé éti basəense. Bəchyé bebhé éti bo abhen báté ntisie ákwáré, ne Mandem achye bebhé éti yəntiki mmu ane ákə enyij ené épú ndəj amət ne netəj enén tetep. ¹¹ Netəj enen tetep nékə ndəj amət ne Mbok Ndíndí ane Mandem afyé me amó be ngati bho. Yí ké bo bəchyé bakak ne áfók ankem áfù chi ntá yi.

Pōl áchyé Yesu Kristo bakak

¹² Nchí kaka Yesu Kristo Acha ywese tontó. Yi ke áchyé me betəj bekə betik ebhen. Nchí chye yí bakak mbənyune aghə bé nkway bəbhak mūbetok yi, ayap ye me bé nkə betik ebhi. ¹³ Akə nə ne me yəndu nchí rem nyaka ebúbə éti yi nchyé nəkə yi esəjəri, nsəkoti nəkə yi. Ke mbíkí riiji nyaka enyij ené məkə ne mbíkí re noko nyaka yi. Ékə aghə me ntínso. ¹⁴ Mandem Acha akə berindu ebhi bėjwi ne me tontó mbə nnyén enén néjwí, négbóko, netaka ebhi. Akə me mbəj neka ne Yesu, achyé me ekəj nkwo. Enyu eyə ke échi ne bo abhen bábhərə mmæt ne Yesu Kristo. ¹⁵ Enyij ené échi tetep ne chí enyij ene yəntiki mmu ákwəy ménoko

ne nti eni nenkem. Enyiñ ére chi be Mandem ákà bo mándiñi be Yesu Kristo atwò nyaka fá amik ndu bépéme bõ bebá. Ne me nchí mmu ane ebhá bebá béyá béchá ebhen yéntiki mmu achak. *¹⁶ Nchí mmũ bebá, yě nò, Mandem aghò me ntínso ndu áyan betan enyũ Yesu Kristo ábhónó beyá ekébhénti ne me, me mmu nkú nyaka bebá ncha yéntiki mmu achak. Yesu akà nò, be eyò émbák eriñ ntá bho ndu békwbák bò mánkway menoko yi, mámbòñ nepém enen nebhiki bhòñ ngwenti. ¹⁷ Bakak ne kenókó ámbák ne Mandem ane betan ebhi bébhíkí bhòñ ngwénti. Achi Mfò ane ápú gú ne bápú ghó yi ne amík ne ndiere yí ke achí Mandem. *Amen.

¹⁸ Mòwa Timōti, mēghati wò menyin ebhen óbhónó bekà. Békò ndón ámòt ne menyin ebhen Mandem afyé nyaka bo anti ne bárem éti ye. Menyin ebhen-ne mēghàti wò bébhòñ bébhák ntá ye mbò menyiní nenu ndu bekà ónu sayri ne bo abhen bátòñ menyin ebhen bépú tetep. ¹⁹ Ndu ónù, kém neka enen óbhónó ne Yesu sayri. Mbak bho bábyák enyũ nti enen nepu twò mmu ne áyóme, ne eyò ékà neka enen bábhòñ ne Yesu néròp mbò áchwi ané arákátí anyén ndũ batay. Kém yě nti ene be óké kà enyin ene étwò ne áyóme. ²⁰ Himéneòs ne Aleksánda báchí nkwbó mbò bo abhen bábyák enyũ nti enen nepu twò ne áyóme. Ndó bhó bati apay amò Satan be mándó berem ebúbù éti Mandem.

2

Enyũ bo bábhónó békà amem eket Mandem

¹ Enyiniñ mbi ené nchí ghati ye wò chí be báké rò menikmuet éti bo mankem. Éri mánikmuet éti bo abhen menyin béchébhé bhò

ne éti bo báchák. Éri menikmuet béchye bakak ntá Mandem éti menyin ebhen yi ákà ntá bho mankem. ² Nik nókó ká mmuet éti bafò ne bõ mankem abhen bábhónó betan amfay bo bachak. Kà ka nò, be sémbák sayri ne bati, kebhón esòñori. Sénkonò nepém bo abhen bághòk Mandem ne nepém bo abhen mánòko mmuet. ³ Éri ménikmuet enyu eyò mbònyune échye Mandem mmú ápémé bhese manák. ⁴ Yi áyan bereme bo mankem ne áyan yéntiki mmu ándiní netón enen tetep éti Yesu Kristo. ⁵ Yí aywinti ke achí Mandem ntá bo mankem ne mmũ amòt ke ásòt bo ntá yi. Mmu wu chí Yesu Kristo mmu ákà mmuet be ambak nkwanwan. ⁶ Achye nyaka mmuet bé anku bo mankem ámféré ndũ kesemé bebá. Akà nò ndũ mpok Mandem áyábhé bétan kponoròñ bé áyan bépéme yéntiki mmu. ⁷ Éti enyin ene Yesu ákà ke Mandem áyábhé me be mbak münto, bé ngátí nókó bho Mbok Ndindí éti Yesu Kristo ne be ntòñ nòkò bõ betak menkem bé mánókó menyin ebhen bechi tetep. Nchí rem chi tetep, mpú sènze.

⁸ Nchi yan yě be yéntiki nebhuet ane bõnkwbó báchémé, babhakanem abhen báchyé nepém enap ntá Mandem mánsá amò ane achi pépép amfay mánik nòkò mmuet kebhòñ bebénti ne bétáná ne bati. ⁹ Nchi yan nkwbó be baghòré mánsóbhéri nókó mmuet ne kenókó, mándiñi ndu báyap nden ne mámfye yò sayri enyu ene ékwáy. Báké ghoko bati ámbák yéntiki enyu ne menyin ñwanwan aré kpanñtí kpanñtí ne báké fye nden beyá nkáp. ¹⁰ Berí ngoré ane áchye Mandem kenókó tetep bífú chí ndũ berítí menyin abhen yi ákà. ¹¹ Ngoré abhòñ béchóko kpák ámbón nesepñmuet, antá batu

* **1:15** Mbònyune ábyák nyaka Yesu Kristo kpát are chye nenyok ntá bakoñò bhí. Pól àrem ye be Yesu atón yi chí beyá beríndu, aghó yi ntínso, ndu abhiki temsí yi. Achye yi chí nepém neko.

ndu beghok menyin ebhen bātōn amem eket Mandem. ¹² Mbíkí ka be ngoré ántōn Eyōn Mandem, ne mbíkí ka bé ngoré ámbōn betan amfay babhakanem. Abhōn béchókó chí kpák. ¹³ Sérinji bé Mandem ayámbi aghókó Adam ke ághoko Ifa, ¹⁴ ne Satan abhíkí rwō nyaka Adam. Ifa ke ákónó nsé Satan akwén ndü bebá. ¹⁵ Yě nō, chōn Mandem ampeme baghoré befuet ndü nebhé ane bó bábhè bō, ne mbák bapu tōn mmæt, ne mbák bábhíkí rō besiki nti ne Kristo, ne mbák bárōn ambi bekōn betí bakwanwan, ne mbák báchi nyájá ndü nepém enap, kebhōn bekwene.

3

Enyin ene Pól asinji eti bō bati Nkwō Kristo

¹ Enyin ené mērēm né, échi tetep: Mbák mmu ámfyě nti bébhak mūnti Nkwō Kristo, nō áyan bekū erítí betik. ² Mmū nti bōnkwo abhíkí bhōn bébhōn bekwéné ne abhōn bébhōn chí ngoré amōt. Abhíkí bhōn mēnwaka ndu yēnyin. Abhōn bebhak mmu ane ákēm mmæt, ne abhōn bébhūere nepém eni enyu ené bo báchyē yi kenókó, ne abhōn bebhak mmu ane ásōt manko sayri, ne abhōn bebhak erítí ntōn Eyōn Mandem. ³ Mmū nti bōnkwo abhíkí bhōn bebhak nkwené-mém. Abhōn bébhak mmu ane ápú tōn betan. Abhōn bébhak sayri ne bho. Abhíkí bhōn bebhak ntan-bétáná ne mmū ane ábhōnō ngojō nkáp. ⁴ Mmū nti bo Mandem abhōn bebhak mmu ane ákēm efo yi sayri, ankū bōbhi mámbak bo abhen bághòk yí máncyē nākō bo kenókó ndu yēntiki enyin. ⁵ Mbák mmu abhíkí rinji békem eket eyi sayri, ná yí ákway bebhak erítí mūnti ntá bōnkwo abhen bachi antené yi? ⁶ Mūnti abhíkí bhōn bebhak mōnko ndü Nkwō Yesu mbōnyune ákway

beyōn mmæt ne eyō énkū Mandem antemsi yi mbō enyu átémisi nyaka Satan. ⁷ Abhōn bebhak mmū ane bō nefi nkwō báchyē kenókó. Mbák épú nō, bákway béchyē yi ntíanwōp ankwén ndü ntá Satan.

Bōnkwo abhen bákwak bekū betik Mandem

⁸ Bo abhen bákwak bekū betik Mandem, bábhōn bebhak bo abhen bápú kū ntok ne betik ebhap nkwō. Bábhíkí bhōn bebhak bō beyōn beyōn, bábhiki bhōn bebhak manyū mmém, ne báké bhák bō ngojō nkáp. ⁹ Bábhōn békem ne betan menyin bhése bhése ebhen Mandem ákū bo mándinji ne mánoko. Babhōn bekem bō ne nti enen nechi chak. ¹⁰ Bo bábhōn béfyē kpik amík bō amæt. Mbák mángó ye bé bekwéné bépú ne bhó, mánsōt bhó mbō bo abhen bákwak bekū betik Mandem. ¹¹ Baghoré abhen bákwak bekū betik Mandem, bábhōn nkwō bébhōn erítí epin. Báké bhák bo abhen bārem ebūbu eti bo báchak, bábhiki bhōn mēnwaka ndü yě enyin ne bábhōn bébhak bō tetep ndü yēntiki enyin. ¹² Yēntiki mmū ane ákwak bekū betik Mandem, abhōn bebhay chí ngoré amōt. Yí ne ngoré ywi bábhōn békem bōbhap ne efo yap enkem sayri. ¹³ Mbák bō abhen bákwak bekū betik Mandem bákū bhō sayri, bo báchyē bhō kenókó ne bákway bérem menyin eti Yesu Kristo kebhōn becháy.

Menyinji maknkay ebhen Mandem ákū

¹⁴ Mbōn nti bétwō awu ntá ye mandú mpok. Yě nō, nchí sin bégháti wō menyin ebhen óbhōnō bekū mbōnyune enyin ékway bэфákari nke wakari bétwō awu. ¹⁵ Mbák mbíkí wakari bétwō, ákwáy bérinji enyū bō bábhōnō bebhak ndu nneréket Mandem, nō chí Nkwō Yesu. Mandem ywesé achí nepém, ne Nkwō Yesu bachi mbō bekwap ebhen békēm betōn

enen tetep. ¹⁶ Enyij bhésé bhésé ene Mandem ákà séríjì ne sénóko échí enyijì maknkay. Agha ákway mémákáti yò? Enyij eyò échí be yì? Échí be:

Yí, Yesu Kristo akà mmuet be ámbák nkwá,
Atwó fá amik,
Éfónó Mandem átón bo be yí achi chak besí Mandem.
Bòangel Mandem bághó yì.
Bo bágháti bachak éti yì amem betokó mmik,
bò mmik mánoko yi,
Mandem asot ye yi amfay ndü enokó kefo eyi.

4

Sot ka mpok ne baton abhen bapu tetep

¹ Éfónó Mandem ágháti bhese sayri be mpok átwò ane mbòk bho bárò békonò netón enen tetep, mándòbhe konò chí befónó ebhén bérwò bho ne menyij ebhen befónó bebábèbà bétòn. ² Bati bò-nsé ne bò bapu bho ájwi ne ejuri ne básòt menyij ebhen béfú ntá befónó bebábèbà beton bo. ³ Mpok yò, bò-nsé bho bárèm chon be nebhay nebhiki ri, ne bé bo báké nyié mbòk menyü menyijinyie, nenyié enén Mandem ághókó bé bo abhen mánókó Yesu ne bárijì netón énén tetep mányíé, mánychye nòkò Mandem bakak. ⁴ Tëndu yéntiki enyij ene Mandem ághókó éri, bo bábhíki bhón bebyak yényij. Sékway ménnye yéntiki enyij sénchye nòkò bakak ntá Mandem, ⁵ mbonyune Eyon Mandem ne nenikimuet békà yéntiki enyij embak nyájá besí Mandem.

Bák eriti nkubetik Yesu

⁶ Mbák óntón bònkwò menyij ebhen, chon ómbak eriti nkubetik Yesu Kristo ane máné ne beyon ebhen béchye neka ne netón enén tetep enen ókónó. ⁷ Oké bhon yényij békà ne bechákári mbok

éti bachímbi ené épú ka mmu ányché Mandem kenókó. Fíé betan ndu bekà nepém ene nembak mbò enyu Mandem áyan. ⁸ Kà nò, mbonyune neghòkòsí mmuet enén nkwòmuet néchyè mmu mandu nsáy, ke beghòkòsí mmuet ndu békà mmu ámbák ane ákà menyij ebhen Mandem áyan, áchyè mmu nsáy ndü yéntiki mbi. Échí enyu yò mbonyune nepém enò nébhon bariep amem nsáy ndü nepém enen fá amik ne enén nétwò ambi. ⁹ Beyon ebhen bechi tetep ne eri yéntiki mmu anoko bhó sayri. ¹⁰ Éti yò ke séfyé betan békà betik ne sènú be bo mándijì netón enén tetep mbonyune sébhaka nti ne Mandem ane ápème bò mankem, sayri sayri, abhen mánókó.

¹¹ Tón menyij ebhen ne fyé betan be bo mángók bhò. ¹² Oké rò mmu ámbyak wò bé achí mánkwèn. Bák erijì ntá abhen mánoko Yesu, ndü eyonnyu ye, ne ndü nekà ywe, ne ndü ekon eye, ne ndü neka ene ne Yesu, ne ndü nepém ene enen nebhiki bhon bakwap. ¹³ Ghó be bápáy Eyon Mandem ntá bho, ne ghó bé báfyé bho nti ne be bátòn Eyon Mandem. Kà nò, kpáte mpok ane mètww awu. ¹⁴ Ké rò akap ané óbhónó myákámyáká, nò chí akap ané nyaka baremé kepinti bágháti éti ye ne ékà bò batí mányáña wò amó antí bé ántwò ntá ye. ¹⁵ Kà menyij ébhen. Fíé ntí aré bé bo mángó ndu ókà sayri. ¹⁶ Sot mpok ne mmuet eye ne menyij ebhen ótòn. Kém bó ne betan mbonyune mbák ónkà enyu yò, chon ómpeme mmuet eye ne bo abhen ótòn.

5

Sot bò nkwo Yesu mankem mbò bõ nneréket

¹ Oké jì nsénsi ne eyon etanatan. Chíé yì chí manié mbò be achi chí etaye. Sot babhakanem abhen bábhíki ghaka ekaká nebbe eye

mbō bōmáye. ² Sōt basénsi baghōré mbō bōmáye, ónsōt baghōré abhen bábhíki ghaka ekaká nebhe eye mbō bōmáye. Nepém ene néké bhōj bak-wap.

³ Tōj mánkwésé abhen bábhíki bhōj nekwaκ berinti be bó mámbōj menwōp. ⁴ Mbák kénkwésé abhōj bō ne yēchi bebhárēbhō, bó bábhōj békwaκ nneréket wap mbō enyu Mandem áyàn. Bábhōj bēkap bachi ne manō bhap ndū betik ebhen bó bákú mbōnyuné eyō échyē Mandem manák. ⁵ Kénkwésé ane ábhíki bhōj mmu ane ákwāk yi ārō nepém eni nenkem ntá Mandem ne ānikmuet beti ne ngósi bé Mandem ánkwaκ yi. ⁶ Ke kénkwésé ane áró mmúet myáká myáká ndu epō nepém, achí ngú ndū efōjō, yēndu abhúēt nepém ndū nkwōmuet. ⁷ Ghati bhō menyij ebhen bé bekwéné béké bhak ne bhō. ⁸ Mbák mmu apú yinj bōbhi, sayri sayri bō nneréket ywi, nō apú pēre kojō netōj enen tetep. Enyū mmu wu abep achá mmu ane ábhíki noko Yesu wáwák.

⁹ Bákway béfyē nnyén kénkwésé ndu nkwó mánkwésé abhen báyāj nekwaκ mbák arem agháká mamié besa bérát. Enyu kénkwésé wu abhōj bebhak chí ngōré ane ábhōjō nyaka ndiere nném amōt. ¹⁰ Abhōj bebhak chí ngōré ane bo bárēm be āku nyaka eriri mbō méne bōbhi sayri, ne betok bo Mandem, ne békwaκ bo abhen báchi ndū esōjōri. Enyū kénkwésé wu abhōj bebhak ngōré ane áchyé nyaka nepém eni nenkem ndu bēkū yēntiki beri. ¹¹ Ke óké fyē manyén mánkwésé abhen bábhúēt ne manōj amuet ndū nkwó mánkwésé abhen báyāj nekwaκ mbōnyune mbák ekwaκ bebhōj nném énkó bó antí, bāghōkōntik Kristo, ¹² ne eyō énkū mánchōjti besí bhap ne Yesu ndu bábhíki bhūere nku mbi ane mányú ne yi. ¹³ Bákway bebhak

babhót, mánkō nōkō beket ne beket. Bakway bebhak bo kēmbwóbhé ne bō enánjti, ne bo abhen báchwē ndū baraká bo bácháκ, mándeme nōkō menyij ebhen bábhíki bhōj berem. ¹⁴ Nkōj ye bé mánkwésé abhen bábhúēt ne manōj amuet mámbáy maném, mámbē bō, mánkem beket ebhap sayri, be báké chye mūmpap ywese mbi berem ebúbū ēti yese. ¹⁵ Ndem nō ne ntí be mbōk yap bágurē ebhi ne bárōbhe kojō chí Satan. ¹⁶ Mbák ngōré ane ánókó abhōj mánkwésé ndū nneréket ywi, ánkwaκ bhō. Aké rō ntū wap ntá bakojo Yesu bácháκ. Mbák mánkū nō, nkwó Yesu bábhōj mbi békwaκ mánkwésé abhen kebhōj nekwaκ.

¹⁷ Bō nkwó bábhōj béchye bō batí abhen bákū betik ebhap eriri kenókó ne erítí akap. Embák enyu yō, sayri sayri ne abhen báfyē betāj béghāti ne bētōj Eyōj Mandem. ¹⁸ Ekāti Mandem éghāti bhesé be, “Óké gwōt nnyū mpōj bé áké nyié nchwí mpok yō ákū betik amem nkí nchwí.” Epet érēm be, “Nkū betik abhōj ngāngāj be mánchye yi akap.” ¹⁹ Mbák bō nkwó mándēm bé mūnti akū ndak, kētiñi ka, kpatē batísie mámfú mbō batí ápay ne arat. ²⁰ Ji bo abhen bápú rō bebá besí bō mankem be bakojo Yesu bachak mámbōj becháy. ²¹ Besí Mandem ne Yesu Kristo ne bōāngel Mandem, nchí ghati wō be ómbárē bebhé ebhen sayri, óké tōj kenkábhé ne kérinjámik. ²² Ké wakari ményāja mmu amō antí ndu békū yi mūnti bō nkwó kéka ómbōj mbát ndū bebá bo bachak. Kém mmuet eye be óké kwēn ndū bebá.

²³ Órínjí bé rōp chi mame mame, képere nyú yē chí ndiere manyiēp. Sōt nókó nkwō mandú mmém be ánkwaκ bekū menie ebhe mémpōp.

²⁴ Bebá mbōk bhō bechi kpōjōrōj ne bētōj be chōj mántāj bó, ke bebá bo bachak bechi bhesé

bhésé enyu ene état ke bo mándinj bho. ²⁵ Nó ke échí ne beri ebhen mmu ákà. Béghò kponoroj. Ke yě chí ebhén béchí bhésé bhésé, bépú rəp bhésé bhésé mpoknkem.

6

¹ Bō mankem abhen bachi basem bábhəj bechye kenókó ntá bachi bhap be bo báké rem ebábu ɛti nnyén Mandem ne ɛti menyinj ebhen sétəj. ² Abhén bachi bhap mánókó Yesu báké rə béchye bho kenókó ekén kékwáy ne bho ne báké rə beghok bho yəndu bāróbhé chí bō mmu amət. Ɛrí bé mántók bachi bhap sayri ɛncha mbōj enyu esi, mbənyune bachi abhén bó bákwa k mánoko Yesu Kristo ne Mandem akəj bhó.

Ekəj nkáp

Təj bo menyinj ebhen, ɔngati bó mánkə bhó. ³ Mbák mmu ətəj enyinj ɛchák ené ɛpu ndəj amót ne menyinj ebhen ngáti wə, ansət beyəj Yesu Kristo Acha mbə ndaká-nsé ne yí kəkə menyinj ebhen sétəj ɛti nepém bō nkwo Yesu, ⁴ nə achí paka ne abhíkí riŋi yənyinj. Enyū mmu wu abhəj chí ɛpō ɛpij békem ɛpáttí, ne betəj bétáná ɛti beyəj, ené ɛyə ɛtwò chí ne mpabhamík ne ɛkə bo mántánj ne bati, mándem nəkə ebábu ɛti bati, ne mánkaysi nəkə be mmu ákú enyinj ene ngufú abhíkí kə. ⁵ Enyū mmu wu chí mmu ɛpáttí mpoknkem ne bho báchák. Batí menyū bo bho áber amem ne bábhíkí pere riŋi mbōj ndaká Mandem. Bákaysi be békə mbə enyu Mandem áyən chí mbi beyəj nkáp. ⁶ Ɛremé nsáy achí ne mmu ane ábhəere nepém eni mbə enyu Mandem áyən ne ambəj manák ne menyinj ebhen yí ábhəj. ⁷ Yənyinj sébhíkí twə fá ammik ne yó, ne yənyinj mmu apú rəj ne yə. ⁸ Mbák sébhəj yə nenyíe ne nden séndə ebho mánkway ne bhese. ⁹ Bo abhen báyanj bebhəj beyá nkáp bəwakari

bekwen ndū nemə, mánkwen ndu ntá ne nkaysi ane átwò bhó ne ménémé ne newú. ¹⁰ Ɛchí enyu yə mbənyune ekəj nkáp ɛtwò ne bebéptí menyinj menkem. Chí ɛti ngəj nkáp ké mbək bho bāró mbi Mandem bārəp ndū nemənti ɛti nedí kebho enen nechi ne bho.

Ngwenti manie Pəl ntá Timōti

¹¹ Ke wə Timōti, mmū Mandem, kéfyé amə ndū menyinj ebho. Kə nti ene bé ɔmbák chak besí Mandem, ne búré nepém ene mbənyu Mandem áyən. Bəj neka ne Yesu, kəj bo, bəj ekébhənti, ne bák ndu kpák ne bo báchák. ¹² Nu ɛrítí nenu ɛti Yesu né bəj neka ne yí, ɔngó bé ɔbhəj nepém enen nebhíkí bhəj ngwenti. Mandem abhíj wə chí ɛti nepém enə mpok ɔremé kponoroj besí beyá batisie bé ɔnókó Yesu. ¹³ Məghati wə besí Mandem mú áchyə yəntiki enyinj nepém, ne besí Yesu Kristo mu áté ntisie ndū tetep Mandem besí Póntios Páilet, ¹⁴ bé ɔnkə menyinj ebhen ngáti wə menkem. Ké kwen ndu yě ɛmət enyu ené yě mmu apu kway béji wə. Ɛmbák nó kpát bégháka ewak ene Acha ywese Yesu Kristo ábhəsi. ¹⁵ Mandem ane bo bábiti, yí mmu áchi Mfə ane ábhəjə betəj amfay yəntiki enyinj, Acha ne Mfə bafə, chəj yí ankə Yesu ambesi ndū mpok ane yí áyábhé. ¹⁶ Mandem apú gú. Bechókó bhi bébhəj bediéré ebhen mmu apú kwáy beyinj. Yě mmu abhíkí re ghə yí ne mmu apú kwáy béghə yí. Kenókó kenkem kechi eki ne betəj kəfə bechi ebhi mpoknkem. *Amen.

¹⁷ Ghatí bō bakáp fá ammik be báké yəj mməet, ne be báké bhakanti ndū kefə mmik, mbənyune kéfəere fuet. Ghatí bhó mánsíkinti ne Mandem mmu áchyé bhese yəntiki enyinj be sémbəj ɛrítí nepém. ¹⁸ Ghatí bó mánkə nókó beri. Mánkə nəkə beri ndū beyá babhi. Báké tan awó. Mánkəre nəkə ne bati menyinj ebhen bábhəjə ne

manák. ¹⁹ Mbák mánkε enyε yɔ, nɔ bábhùεε ερεμέ κεφɔ εκέν kéchí ntá yap, κεφɔ εκέν bábhòη amfay ndũ mpok anε átwò ambi. Mbák mánkε nɔ, chɔη mámbɔη nepém enen tetep.

²⁰ Tímoti, kém betik ebhen báchyé wɔ sayri. Ɔké chwe ndũ kepι εκεν kepu chyε Mandem kenókó ne epáítí ntí ti ene epu kɔ ndóη ámat ne Ɔyɔη Mandem. Bo bákaysi be menyih ebhɔ chi nerihí, ené épú nɔ. ²¹ Nerem anε mbɔk bho bárèm be bárihí áká bábhíkí pere noko netóη enen tetep. Berĩndu Mandem mémbák ne bhe mankem.

Ekāti Pāl ené ejwi bepaya ntá Timōti

¹ Me Pāl, ke nchi siŋ ekāti ene. Nchi mūnto Yesu Kristo, bekoŋo nkaysi Mandem. Yi ayap me be ngati bho Mbok Ndindí ěti Yesu Kristo ane achi ěti bariep amem yi afyē nyaka bechye nepém enen nebhiki bhōŋ ngwenti nta bo abhen manoko Yesu Kristo. ² Nchí siŋ ntá ye Timōti, wə mú óchí mbə mōwa ane nde kəŋ.

Mandem Etayese ne Yesu Kristo Acha ywese mántōŋ wə berĩndu, mángə wə ntínso ne mánychye wə kpák.

Pāl áchye bakak ntá Mandem ne afyē Timōti nti

³ Timōti, nchí kaka Mandem ěti ye. Nchí níkmuet ntá yi ne nti enen nechí amem pépép mbə bachĩmbi bha bákə nyaka. Nchí níkmuet ndu békáka Mandem beti ne ngósi, yěntiki mpok, ane nti ena nékwén wə amuet. ⁴ Mbíkí ghəkəntik babhese me ne eyo éku mbōŋ ekwak beti ne ngósi béghə wə bé manák ánjwí me anti. ⁵ Ne mbíkí ghəkəntik enyu óbhóŋó neka ne Yesu tetep nkúbhé mbə enyū nno máye Lóis ne máye Yúnis bábhóŋó nyaka. Nnókó tetep be enyū neka enə nebhuet ne wə. ⁶ ěti yə ké mětik ye wə bé ónkə be akap ane Mandem áchyé wə mpok nyáná wə amə anti ambak mbə ngó ané áyan meneme ke báfok wu ádu. ⁷ Efóŋó Mandem áchyè bhese abhíkí chye bhese nti becháy. Achyé bhese chi netanánti, ne ekəŋ, ne nekémémuet.

⁸ Óké bhōŋ ye ntíanwóp beghati bho enyih ene óríní ěti Acha ywese Yesu. Óké bhōŋ ntíanwóp ěti ya, yěndu nchí mūkenəŋ ěti nsiki nti ne yi. Ke dš betan ebhen Mandem áchyé wə ménkwák wə ónka esəŋəri

mbə me ěti Mbok Ndindí Yesu. ⁹ Mandem apémé bhese ndu áféré bhese ndū bebá. Ayap bhese be sémbák bōbhi.

Akə nə yěndu sépú berítí bho. Anán abhōŋ nyaka nkaysi bépéme bhese,

te mpok mmik ábhíkire bho. Mandem anán abhōŋ nyaka nkaysi béfuét ntá Yesu Kristo, antəŋ bhese berĩndu bhi.

¹⁰ Mandem anán atōŋ bhese berĩndu ebhi ndu átó Yesu Kristo mmu átwò.

Yí achi Mpe me ywese. Awáy betaná nēwə ne achyé bhese Mbok Ndindí.

Yó achi mbə eróŋó ne átōŋ bhese mbi nepém enen nebhiki bhōŋ ngwenti.

¹¹ Mandem ayap me be mbák mūnto Yesu, ayap me bé mbák mmú nchí ghati bho Mbok Ndindí, ne ayap me mbák mmú ane nchí tōŋ bo Eyəŋ eyi. ¹² ěti yə ke nchí ghə esəŋəri ene enkem. Ke mbíkí bhōŋ ntíanwóp mbənyune ndíní mmu ane nnókó. Ndíní bé yí abhōŋ betan bekem betik ebhen yi achye me sayri kpáte beghaka ewak ene yi átwò. ¹³ Buré beyəŋ ebha sayri be ménkwak wə óntik enyū netəŋ enen tetep nechi. Kə nə dok nəkó chi ambi ndu bébhōŋ neka ne Yesu, ne ónkəŋ bo báchák. Ókway békə nə mbənyune əbhat mmuet ne Yesu Kristo. ¹⁴ Ndū betaná Efóŋó Bedyere mmú achi ne bhese, kém Mbok Ndindí ane báfyə wə amə sayri.

¹⁵ Óríní bé bōnkwo Yesu mankem abhen báfú atú Esia bátiknsem ntá ya. Fijélos ne Hemogénes nkwo bátiknsem ntá ya. ¹⁶ Yesu Acha ángó nneréket Ónesifóros ntínso. Akwéné me nti beyá mpok, kebhōŋ ntíanwóp be nchí mūkenəŋ ne ngem amə. ¹⁷ Nəchwəp yí áchwəbhé fá Rom, ayán me mbánkem kpát aghó me. ¹⁸ Nchí níkmuet be Acha ángó yi ntínso ndū nywəbhé

manyé. Ɔriŋi sayri nekwak enén yi áchyé me amem etək Efəsəs.

2

Timōti, eríti nkoŋo Yesu Kristo

¹ Mōwa Timōti, dš ye Mandem anchye wə betan. Akwáy békə nə ɛti berindu ebhi ne wə ndu ɔbháré mmæet ne Yesu Kristo. ² Sot menyin ebhen ɔghókó ndü mētŋn kponoroŋ besí beyá batisie tŋn ntá bð tetep. Sot bó tŋn ntá bo tetep abhen bákway betŋn bhó ntá bo báchák nkwó.

³ Mbə eríti ntemé nenu Yesu Kristo, ɔbhəŋ béte kákáti ndu enyū esəŋəri ené bakoŋo Yesu báchák bábhəŋ.

⁴ Ntemé nenu ane áchí ndü betik ne ɔnū be mūnti ywi ámbóŋ maŋák ne yi, apú fyε mmæet ndü baraká etək áchák. ⁵ Mmū ane ájət ntiet ne bati, apú kway bebhəŋ nsáy mbák abhiki jet ankoŋo bebhé ntiet.

⁶ Nkwanja-nki ane afyé betan ndü betik ke áyámbi bebhəŋ mbwót ane áfú ebhi. ⁷ Sot nókó nkaysi ndü menyin ebhen ngátí-né wə, mbənyune chəŋ mbəŋ Mandem Acha ankwak wə ɔmbóŋ nejmimem ndu bó menkem.

⁸ Ɔké ghəkantik Yesu Kristo, ebhárémə Mfə Debhit mmu Mandem ákú nyaka yi apetnsem ndü nepém mbə enyu echí amem Mbok Ndíndí ane mǝghati bho. ⁹ Ndu mǝghati bho Mbok Ndíndí ne, ke nchí ghó esəŋəri, ne ngem amə mbə nkə bebá. Ke mmu apú kwáy béfe Eyəŋ Mandem amem ekerékenəŋ. ¹⁰ Nká yəntiki esəŋəri ɛti bð abhen Mandem ayabhe be mámbak abhi. Nká esəŋəri bé Yesu Kristo ámpémé bhə nkwə mámbák ne Mandem mmú áchyε bhə kenókó ngwenti ti.

¹¹ Beyəŋ ebhen béchi tetep. Bérəm be, “Mbák ségu ne yi, chəŋ sémbak nkwə nepém ne yi. ¹² Mbák sénképti ndü besəŋəri ebhesε,

chəŋ sémbak bafə ne yi nkwə.

Mbák séndem bé sébhiki riŋi yi, chəŋ yi nkwə andem bé abhiki riŋi bhεε.

¹³ Mbák sépu bhəre bariεp amεε, yi ábhəre bariεp ami mpoknkem. Kristo apú kwáy betánja be yi apú mmu ane yi achi.”

Nkə betik ane Mandem ábhəŋ maŋák ne yi

¹⁴ Tik nəkə bðnkwə menyin ebhen ngátí-né wə. Yεp nəkə bó batú ndü nnyén Mandem bé mándó békem epúítí ɛti beyəŋ ebhen betwə chi ne betáká. Eyó enyū epúítí épú kwak yε mmu, étwə chí ne meneme ntá bo abhen bághək. ¹⁵ Nu bé Mandem anjini wə ámbóŋ maŋák ne wə bé ɔchí nkəbetik ane apú kway bebhəŋ ntíanwəp, ne bé ɔtəŋ Mbok Ndíndí sayri. ¹⁶ Ké chwe ndü kémbwóbhé ekén kérépú chyε Mandem kenókó. Enyu kémbwóbhé ekə kékú bo mánsap nekə ne Mandem. ¹⁷ Menyin ebhen bo abhen básábhé nekə ne Mandem bátəŋ béchi mbə nsak ntá bo abhen bó bátəŋ, nə chí, mbə nsak ane ányie mmæet andək nəkə chi ambi.

Himéneəs ne Filétəs báchi menyū bo bhə. ¹⁸ Bati yap ápay bárə netŋn enén tetep bágure ebhi ndü bátəŋ bé Mandem anəŋ akə bo bápətnsem ndü nepém. Bákə kpát mbək bho abhen mánókó Yesu bápú pεre noko yi. ¹⁹ Ke Eyəŋ Mandem echí mbə nebháérémik enen baghoko sayri enyu ené yənyin épú kway menyikisi nó ke báte eket aré. Básin ndü ntay enen bápí arε be, “Eta Mandem aríní bo abhen bachi abhi.” Básin nkwə be, “Yε agha ane árəm be achi mmu Acha ándó bebá.”

²⁰ Amem eket egho puyé ndiere menyin ebhen bághókó ne pú ne ebhen bághókó ne *égiri ke bébhak arε. Menyin ebhen baghoko ne menək ne ebhen bághoko ne ntəp bébhak aré nkwə. Mbək menyin

chí ebhen básot mánkə enyij are ne kenókó. Béchák chi ebhen bápu sot mankə enyij are ne kenókó. ²¹ Enyu yə ke échí ne Bō nkwo Yesu. Yě agha ane áró bebú akə nti eni némbak amem pépép, Mandem áchye yí kenókó. Mandem ákə nə ne yí, mbənyune achyé nepém eni nenkem ntá Mandem mmu áchí mbəjókət. Enyū mmu wu abhəj nti békə yěntiki enyū beri. ²² Ghó ye bé oféré ntí ndū menyij ebhen besak báfyè ngonjo aré. Kə nti bébhak chak besí Mandem, ne ndu bebhəj neka ne Yesu, ne bekəj bo báchák. Kə menyij ebhen, ómbak sayri ne bo abhen bábhij nnyén Eta ne bati pépép bé ánkwak bhə. ²³ Oké chwe ndū bepúití ebhen bebhiki bhəj ntí ne nnet. Menyū bepúití bhə bétwò chi ne bétánjá. ²⁴ Ne mübetok Acha abhiki bhəj bebhak ntañ-bétánjá. Abhəj bebhak chi mmü ane átəj yěntiki mmu berinti ne, abhəj bebhak erítí ntəj Eyəj Mandem, ne ambak mmü ane ábhəjók ékébhénti ne bō abhen báchyè yí esəjəri. ²⁵ Puyè ne eyəj etanjatañ ké mübetok Yesu ábhəjók bétəj bo abhen bápú ka ne yí. Mandem ákwáy békə bó mántiknsem ndū bebú bhap ne mánoko netəj enen tetep. ²⁶ Ne mbák mánókó netəj enen tetep, keboj ekap kékway bépətnsem ne mámfú ndū ntá ane Satan. Bákwen nyaka ndū ntá yí mankə nəkə chí enyij ene yí áyanj bó mánkə.

3

Enyū bepúití bho bebhak ndū manywəp ane ngwenti

¹ Dijní bé ndū manywəp ane ngwenti, beyá besəjəri bébhak fá amik. ² Ntí achi be mpok eyə, bo bákəj mmuet eyap mántcha, mánkəj nkáp mántcha, mámpányu, mámbəj neyənómuet, mámbak basəkətí bho, bó keka beghok bachi ne manə bhap. Ne yě mmü ankə bhó beri ná báke sot

mbə enyij. Mpok eyə, bo bákaysi bé ntí apú ane bó mánikmuet ntá Mandem ndu béchye yí kenókó. ³ Ndu bérəj ambi, mpok eyə bo bápu bhəj ekəj ne bati ne yě chí amem maneréket, bápu fojori bati. Bárem ebúbə éti bati ndu bechəjti manyén eyap. Ndū mpok eyə, bo bápú kway bekem mmuet, ke bádú mbə nkwo kebhəj ntínso ne bati, ne bápú kəj erítí enyij. ⁴ Mpok eyə, chəj bo mánti bati ntá bōmpap abhap, ne mámbak bo tákátáká, ne chəj mánkə nəkə menyij ke yambi mánsot nkaysi aré. Chəj bo mánde yəj mmuet ne mánkəj ményie chi nepém, kekəj Mandem. ⁵ Mpok eyə chəj bo mánde kət ngepti be báchi bo Mandem yěndu bábhiki noko bé Mandem abhəj betəj békə bó mámbak bōbhi. Kéchem ekak ne menyū bo bhə. ⁶ Yě néne, mbək yap báchwè ndū maneréket mándwə nókó baghərə abhen bápu ka bekem mmuet be mángwákári bekwen ndū ntá bebú. ⁷ Enyū baghərə bhə bábhəj ekwak ndu béghək menyij bekə mpoknkem ke bápú kwáy bebhəj néjwimem ndū netəj enén tetep. ⁸ Batəj nse bhə bágweti mmuet mántchwe ndū maneréket mánu nəkə bé bo báké noko tetep Mandem. Báchi mbə Jánəs ne Jambres bo mánú nyaka be bo báké noko menyij ebhen Mandem átó Moses ángati Mfo Ijip. Báchi bō bebéptí nkaysi ne bábhíki bhəj neka ne Yesu tetep. ⁹ Ke yěntiki nkaysi yap abhəj békwenékwen mbənyune yěntiki mmu ághə chəj echijti yap. Enyu yə ke éfákári nyaka ne Jánəs ne mmuere yí Jambres.

Menyijí ngwenti ebhen Pəl aghati Timōti

¹⁰ Ke wə Tímoti, oríní menyij ebhen mētəj wə, oríní nepém ena, oríní enyij ene məkay ndū nepém ena, oríní ndu mbəjók neka ne

Yesu, ɔ́rɪ́njí ndü mǎkǎpnti, ɔ́rɪ́njí ndu mbónjò ekɔ́j ne bho, ne ɔ́rɪ́njí ndü mǎtè kákáti mpok esɔ́jɔri. ¹¹ Ɔ́rɪ́njí nkwó ndü bo báre nyok me. Ɔ́rɪ́njí besɔ́jɔri ebhen nde bhónj. Ɔ́rɪ́njí ndu báre nyok me amem betak Antiok, ne Ikóniɔm ne Lístra. Ɔ́rɪ́njí esɔ́jɔri ene ndé bhónj ke Acha Yesu áfere me ndu bó menkem. ¹² Tetep, yǎntiki mmu ane ábhónjò nti bebhuéere nepém eni mbɔ enyu Mandem áyàn ɛ́ti yi ábháre mmuɛt ne Yesu Kristo, bo báchyé yi nenyok. ¹³ Ke mbák chí bɔ bebá ne bɔ bapu bábhɛp mándak nɔkɔ chi ambi, bárwɔ bho, bo mándwɔ nɔkɔ bhó. ¹⁴ Ke mbák wɔ Timōti, óké rɔ békónjɔ menyin ebhen bátónjò wɔ ne ɔnokɔ bhó sayri. Ɔ́rɪ́njí bo abhen bátónj wɔ bhɔ. ¹⁵ Ɔ́kè ghokontik bé ɔ́rɪ́njí basin amɛn áchí amem Ekáti Mandem te kǎmbó ekɛ. Basin amɛn achi Nyáná ákwáy békwak wɔ ómbɔj keɔɔj bebhɔj neka ne Yesu Kristo ne ómbɔj nepém. ¹⁶ Mandem ke áchyé nkaysi basin mankem amɛn áchí amem Ekáti yi. Basin ákwak ndu betɔj bhese menyin ebhen bechi tetep ne áji bhese ndu menyin ebhen bepɔ sayri ndü bapɛm ayese. Basin ákwak menyure bhese ndü bekwéné ebhese ne ndu betɔj bhese enyu bebhak chak ndü bapɛm yese. ¹⁷ Eyo ékwak be mübetok Mandem ánkway ndü yentiki mbi ne be ámbónj yǎntiki enyin ene éyàn ndu beka yǎntiki erítí betik.

4

¹ Timōti, nchí semti ye wɔ besí Mandem ne besí Yesu Kristo mmú átaɔj mbure bo abhen báchi pé ne abhen bágu ewak émɔt mpok yi ábhési beka bo mángɔ be yi achi Mfɔ. ² Nchí semti wɔ bé óngátí nókó bho Eyoɔj Mandem. Kéro béghati bhó. Mpok yǎntiki enyin ékɔ sayri, ghati bho. Yé chí mpok ane menyin bepɔ kɔ sayri, ghati bhó. Kɔ bo mándɔ bebá bhap. Ji bhó mandó

bebá bhap. Ke fyé nókó bó nti nkwó. Kɔ menyin ebhen ne ekébhénti ne nti betɔj Eyoɔj Mandem. ³ Nchí semti wɔ, tónj bo Eyoɔj Mandem mbonyune mpok átwɔ ane bo bápú pere kɔj beghok netónj enen tetep. Mpok yɔ, chɔj bo mándɔbhe kɔj chí menyin ebhen bó babhɔj bákónjò, mánjan batɔj abhen bátónj bó menyin ebhen ménynin bho batú. ⁴ Mpok eyɔ, chɔj bo mándɔ beghok tetep ane Mandem áyàn bo mándin, mándɔbhe fyé nti béghok chí menyin ebhen batónj nse bátónj. ⁵ Ke wɔ Timōti, yé émbak ná, kéro bebhak ne nti amem kpák. Yé óghɔ esɔ́jɔri ná, kɛp nti. Kɔ betik ebhen ngati Mbok Ndáindí, ne ɔbhɔj beka betik menkem ebhen Mandem achye wɔ ónkɔ.

⁶ Mbák chí me, nepém ena nénanj nérɔj mbɔ nnya ane bárɔj bechye akap ntá Mandem ne yɔ. Mandú mpok mǎrɔ mmik. ⁷ Me, nnu sayri. Njet, nkónjò barak Mandem te ndü ngwentí nke keme mmuɛt ansem. ⁸ Néne, nsáy ánoɔj me. Nsáy yɔ, Yesu Acha mmu achi ntaɔj manyé ke áchyé mbure me yó ndü ewak ene yi ápetnsem. Yi achi chak besí Mandem. Ne nsáy yɔ apu chí ntá ya me awánti. Achi ntá yǎntiki mmú ane ándɔj neperénsem Yesu ne manák.

Menyin ebhen béyíní mbónj Pól

⁹ Nu bétwɔ, kéchɔnti mpok. ¹⁰ Démas achen me aró, arɔj etak Tesalónika mbonyune akɔj menyiní mmik. Krésens arɔj Galëshia, arɔj Táytɔs, ne Damátia. ¹¹ Ndiere Lukas ke áchi ne me. Mpok óyàn bétwɔ, sɔt Mák twó ne yi mbonyune ákwak chɔj me fá. ¹² Ntó Tíkíkɔs andak Efesɔs. ¹³ Fuét Troas sɔt nkú mbúep ya ane ndó ntá Káɔs. Sɔt bekáti ebha nkwó, sayri sayri nkúbhé nnya nénép ené básiní Eyoɔj Mandem aré. ¹⁴ Bebá ebhen Aleksánda ntenáten áká me béyá becha. Ke chɔj Acha Yesu anchye

yi nsáy ndu bebá ebhi. ¹⁵ Yi abhiki yan nyaka beghok Eyoη Mandem ene ségháti bho wáwák. Wó mbəη əbhəη békem mməet ne yi. ¹⁶ Ndú nywəbhé mbi enén nchwé amem áchá manyé be ntáná mməet, yě mmu apú nyaka ne me. Yěntiki mmu abhé me. Mandem ámfónóri bhó. ¹⁷ Bó mankem bábhe me, ke Yesu Acha abhiki rə me. Achi ne me mpoknkem ankwaka nəkə me ndu áchye me betan béggháti bho Mbok Ndíndí yi. Ngátí bho Mbok Ndíndí nkem bé bo abhen bápú bo Israel mángók. Yesu aféré me ndu newú nkwo, aferé me anyũ nka. ¹⁸ Chəη Yesu Acha amferé me ndu yěntiki ebépti enyiη, ampeme me bé mbák amfay ne yí mmu achí Mfə bo Mandem. Kenókó kémbák ne yi mpoknkem, Amen.

Bakak amen ngwenti

¹⁹ Kaká me Príska ne Akwíla. Kaká efo ené Ōnesifórəs nkwo. ²⁰ Erástəs arəp etək Kórint. Ndó Trofiməs etək Milétəs mbənyune áme. ²¹ Nu bétwə ndú mpok ane mban ábhíki re bho békwen tontó. Nó chí ndú mpok nném nebhán. Ebúləs ne Púdəns ne Láinəs ne Kláúdia ne bo nkwo Yesu báchak fá Rom báto wə bakak.

²² Yesu Acha ámbák ne wə. Berindu Mandem mémbák ne be mankem.

Εκάτι Πῶλ ντά Τάγτος

Εκάτι ενε Πῶλ asiñi ντά Τάγτος

¹ Με Πῶλ, nkubetik Mandem ne münto Yesu Kristo ke nchi nsin ekáti ene. Betik ebha chí békwak bo abhen Mandem áyábhé bé mámbák abhi be mánsikí nti ne Yesu sayri, ne béka bó mándinji Eyon Mandem ene Yesu átónj nyaka. Eyon ené ékà bo mámbare bapém ayap mbò enyũ Mandem áyàn. ² Enka mámbaka nti ndũ nepém enen nebhiki bhon ngwenti. Mandem afyé nyaka bariap éti nepémé nò tendũ nebhõnet, ne Mandem apú sense. ³ Mpok Mandem ane ápeme bhesé afyé ákwáy nõkò, aka bo mándinji éti nepém enén béfuet ndu Mbok Ndíndí Yesu ane yi afyé amóya be ngati bho.

⁴ Táyτος, óchí mówa mbonyune obhon neka ne Yesu mbò me.

Mandem mmu achi Eta ne Yesu Kristo Mpeme ywese mánton wò berindu, manchye wò kpák.

Betik abhen Táyτος ábhónj beka Kret

⁵ Nti ane ndó wò Kret chí be ónyábhé menyin ebhen béróbhé ményábhé aré, ne be ómfyé bó batí bekeré Mandem ndu yéntiki etók Kret. Ka nõ nkúbhé mbonyu ngátí wò. ⁶ Münti chí mmu ane bekwéné bépu ne yi, abhon bébhón chí ngoré amot, chí mmu ane bõbhi mánókó ne mmu apú kwáy béji bhó bé bábhiki bhón kenókó ne máyap ne etayap. ⁷ Tëndu münti bo Mandem chí mmu ane Mandem áchyé betik ebhi nta yi, bekwéné bébhíkí bhón bébhak ne yi, abhíkí bhón bébhak mmũ mpányu, abhíkí bhón bébhak mmu echókónti, abhíkí bhón bébhak nnyümém, abhiki bhon bébhak mmu ane átòn betan, abhon bébhak chí sayri ne

bho. Abhon nkwo bébhak mmu ane ábhíkí bhón ngonó nkáp ne apú ka bapu éti nkáp. ⁸ Mmũ nti bo Mandem abhon bebhak mmu ane ásòt mankò sayri, mmu ane ábhónj manják beka beri, mmũ ane ákèm mmuet sayri, mmũ ane áchí chak besí Mandem béyinjí nepém eni ne bo bácháak. Abhon bebhak nyánjá, ne mmũ nti enen nepu to yi anka enyinj ené étwò yi ne áyóme. ⁹ Ne bérón ndu ngwénti, münti bo Mandem abhon békém Mbok Ndíndí éti Yesu ne betan mbò ndu sétón. Mbok yó achí tetep ne enyumot mpoknkem. Eyo ékwak münti ámfyé bo nti ndu átòn bhò, émpet énkwak yi ányuré bo abhen bátòn menyin ebhen bépú ndón ámót ne Eyon Mandem.

¹⁰ Nchi rem nõ mbonyune, beyá bo bátòn netanjanti, sayri sayri mbok bo Israel abhen mánoko mbok Yesu Kristo. Bárèm menyin ebhen bebhiki bhon nti ne nnet ne bárwò bo be mánókó kémbwóbhé kap. ¹¹ Obhon beka bõbhó mánchók manyu yap. Bátòn menyin ebhen bábhiki bhón beton, mánchontí nõkò batí bo mankem ndũ mbok maneréket be mándó Mbok Ndíndí éti Yesu. Báká nõ, chí besot bakáp ntá bho, ené eyo chí enyinjí ntíanwóp.

¹² Mbón mmu Kret wap amot, ane básóre mbò ndinjindak arem éti yap tentep be, “Bó Kret báchí basénsi mpoknkem! Báchi nyábhi, bábhòt abhòt, mányie nõkò nenyíé ne ngonjo.” ¹³ Enyinj ene mmu wu árémé éti bõ etok eyi Kret échí tetep. Obhon ye beghati bhò sayri be mándò bekwéné bhap. Ka nõ be mankem Eyon Mandem ne betan, ¹⁴ mámfere nti ndu bakáy bapu amen bo Israel ne ndũ bebhé ebhen bo abhen bápú konjo Mbok Ndíndí Yesu báfyé. ¹⁵ Yéntiki enyinj éri ntá mmu ane nti eni néchi pépép, ke ntá mmu ane nti eni népú pépép ne

abhiki noko Yesu, enyih éri epu. Bérem tetep, nkaysi yap ne bati yap anán achóno amem. ¹⁶ Bárèm bé bárinj Mandem, ke menyih ebhén bó bákù bétòh kponoron bé bábhiki rinj yi. Báber báchá, bátàn ntí ne Mandem, ne enyih ené bó bákway békù épú.

2

Netón enén tetep néchyè berih ebhén Mandem akónó

¹ Ke wò Táyτος, obhòh betòh bo menyih ebhén békò ndòh amòt ne netón enén tetep. ² Ghatí baséansi abhen babhakanem be mándinjí bekem mmæt ne be mámbure nepém enap enyu ené bo báchyè bhò kenókó. Ghatí bhò be bábhòh betòh be bábhòh keboh, mánkem baraká Mandem enyu ené éyàn ne be bábhòh bebhòh ekòh ne ekébhénti. ³ Ghatí baséansi baghoré nkwo be mambure bapém yap enyu ené átòh bé báchyè Mandem kenókó. Báké rem ebúbù èti bati ne báké bhak manyúmém. Tòh bo báchák békù berítí menyih. ⁴ Tòh yè nejkó baghoré abhen bákòhò bhò ansem be mánkòh maném abhap ne bòbhap. ⁵ Kwak bó mámbak mbò bo abhen babhòhò keboh ne bákèmmæt be báké fu nefi. Bábhòh betòh bhò be mándinjí enyu bákem beket ebhap mántòh erítí epih ntá bo abhen bachi are, ne be mámbòh neseptimæt ne maném abhap. Mámbák enyu yò be yè mmu áke kwáy berem ebúbù èti Eyòh Mandem.

⁶ Ghatí besakábho sayri be mántòh be bábhòh keboh ne be mándinjí ndu bákèmmæt. ⁷ Wombòh tòh bó erítí epih. Kù nókó chí menyih ebhen beri. Mpok ótòh bó, kù mándinjí bé ðchye chi Mandem kenókó ne be ðkwák bó kwak. Kù bó mándinjí be ðkù sayri. ⁸ Beyòh ebhe bebhòh bebhák ebhen békù manyu árchók bo ne

ntiánwòp ámbák ne bo abhén bápú ka ne wò ndu bábhiki bhòh mbi berem ebúbù èti yese. ⁹ Ghatí bo abhen báchi basem be éri mángók nòkò bachi bhap ndù yèntiki enyih. Éri be mámbòh nti bekù bachi bhap mámbòh manák ne bhò mpoknkem ne be báké keme bhò eyòh anyu. ¹⁰ Báké sot menyihjí bachi bhap ansem ansem. Bábhòh betòh bachi bhap be báchi bo besiki nti ne bhò sayri. Epih eyò ékù bó mántòh ndu yèntiki enyih ene bákù be menyih ebhen bátòh bó èti Mandem mmu ápème bhese beri, enyu ené bo bachak bákway bebhòh ekwak békòhò bhò.

¹¹ Ntí ane bo bábhòhò bébhure bapem ayap enyu eyò chi be Mandem atòh berindu ebhi ndu áchyè mbi ane bo mankem bákway befæt are, yi ampeme bhò.

¹² Berindu Mandem ebhen bétòh bhese be séndó bekù menyih ebhen bo abhen bábhiki rinj Mandem bákù, bé séndó beye ngonò ndu menyihjí mmik ebhen béchyè bo manák fá amik. Bétòh nkwo be ndù nepém enese fá amik, sebhòh bérinjí ndu sékèmmæt békù chí menyih ebhen béchí chak besí Mandem ne bebhure nepém enese mbò enyù Mandem áyàn. ¹³ Ndu sékù menyih ebhò, sébháká nti ndu enyih ene eri echa. Sébhaka nti be keném eken kebhesi chòh ne betàn Mandem ywese ne Yesu Kristo Mmu ápème bhese. ¹⁴ Yesu achyé nepém eni béfère bhese ndù betanjá bebú menkem ne ndu beso bati ywese. Akù nò, be sémbák bòbhi yímbòh, nò chí bo abhen bábhòhò beyá ekwak bekù chí berítí menyih.

¹⁵ Tòh ye bo menyih ebhen. Fíé bhó nti ne ghatí bhò bekwéné bhap. Kù menyih ebhen ne betàn ebhen Mandem áchyè wò menkem. Óké rò yè mmu ámbyák wò.

3

Επιήϊ mmu Mandem

¹ Táyτος, ghatí bakonjo Yesu be mámbonη neseptímuet nta bo bati etak ne bo abhen bábhónjό betanη amfay yap. Báké tónη netanánti ne bé émbák wikirik nta yap békα betik ne nti nemot. ² Ghatí bhό be mmu áké rem ndak abúabu έti nti, ne be mánehókό sayri ne bati, mámbak ndu kpak ne bati. Eri mámbónη neseptímuet besí bo mankem. ³ Ghatí bhό enyu yό mbonyune ndü mpok ane áfúéré ansem, bese babhονη séchí nyaka amík némé némé ndü baraka Mandem. Sétanη nyaka ntí. Ne bo bárwō nyaka bhese sénkú noko bebú. Sébhák ndü kesemé menyinη ebhen mmuet eyese énnwaka bé sénkú. Sékaysi nyaka be menyinη ebhό béchyé bhese manák. Sékú nyaka bebú ne sébhónη mpap amík. Bo bápap nyaka bhese, besé nkwo sémpap noko bati. ⁴ Ke Mandem Mpeme ywesé átónη noko bhese berinti ebhi ne ekonη eyi, ⁵ apeme bhese. Epú nyaka chí be sékú berití menyinη, chí έti ntínso eni. Apémé bhese ndu ákú Efónjό Bedyere yi áfére bhese bebú anti, akú sérōp chí bo bako abhen bábhónjό nepém nekó. ⁶ Mandem ane, aperé chye mmu enyinη, áchye kerō mbok ansem, achye bese Efónjό Bedyere tontó befuet ntá Móywi, Yesu Kristo Mpeme ywesé, ⁷ be ankú sembak chak besí Mandem έti berindu ebhi. Akú nō bé sembak bōbhi, sémbáká nti be chonη sembonη nepém enen nebhiiki bhonη ngwenti.

⁸ Menyinη ebhen ngátí né wō béchí tetep. Nchi yanη ye be óngátí bo abhen mánoko Mandem menyinη ebhen sayri be mámfyé ntí békα beri. Menyinη ebhen béri tontó ne békwák yéntiki mmu. ⁹ Ke obhiiki bhónη békem kefē ne bo έti menyinη ebhen bébhiiki bhónη ntí ne nnet, ne έti manyén bachímbi. Ké tánη ne bho έti bebhé ebhen Mandem áchye

nyaka Moses. Bekα menyinη ebhό apú kwak yē mmu, ne béber tontó. ¹⁰ Ghatí mmu ane átwō ne ákóré ándó barak ákóré., Mbák óngátí yí ndonη amot, ndonη épay, abhiiki ghók, feré nti ne yi. ¹¹ Oriní be nkaysi enyu mmu wu apú chak. Akú bebú mpōknkem ne bebú ebhi bétōnη bé bekwéné béchí ne yi.

Beyonjό ngwenti ne bakak

¹² Mětō wō mmu awu. Mbák épú Atémas, chonη émbak Tíkikós. Négthό ane óghό mmu wap, óké nók bétwō ayak ndu betemeri me etak Nikópolis. Aré ké mēbhák mpok manyier áyá ne mbān akwen tontó. ¹³ Mpok Sénas ntaná manyé ne Apólos báté bérōnη nekó, kú yéntiki enyinη béghō bé enyinη ébhiki chep bó ndü nekó enap. ¹⁴ Bō bhese chí bō Mandem ne bábhonη béfyē ntí ndu bekα beri, bé éké be bhō mmuet békwak bo abhen eyap épú. Báké bhák mbō mmu ane apú kα beri ndü nepém eni.

¹⁵ Bo abhen báchi fá ne me bátó wō bakak. Kaká bō nkwo abhen bákónη bhese ne manoko enyumot mbō bese. Mandem ántónη bé berindu.

Εκάτι Pōl ntá Filemōn

Bakak

¹ Με Pōl, mūkenōj ēti Yesu Kristo ke nchí siŋ ekáti ene. Nchí fá ne mómayese Tímōti. Filemōn, nchí siŋ ntá ye ane ekōj, ne nti nkābetik ywese. ² Kaká mómáyese Afia, ne Akipōs, nti ntemé nenu Yesu mbō bhese, ne ónkaka bōnkwō abhen bāchēm nākō eket eyē ndu menikmuet ntá Mandem.

³ Mandem Etayese ne Yesu Kristo Acha mántōj be berīndu mánchye be kpák.

Pōl akaka Mandem ne anikmuet ēti Filemōn

⁴ Filemōn, yēntiki mpok ane mēnikmuet nchí kaka Mandem ēti ye, ⁵ mbōnyune nchí ghok ēti ekōj ene óbhōjō ne bo Mandem, ne enyu óbhōjō neka ne Yesu Acha. ⁶ Ne nchí nikmuet ntá Mandem be ónchēm mmuet ne batī bōnkwō óndók nókó chí ambi, ne be eyō énkwak wō óndíní berítí menyiŋ menkem ebhen Mandem áchye bhese ndu sebhare mmuet ne Kristo. ⁷ Manó, enyu ené óbhōjō ekōj ne batī bōnkwō échye me beyá manák ne nepōptintí tontó mbōnyune óká batī bo Mandem mankem atan amem.

Pōl anikmuet ntá Filemōn ēti Onésimōs

⁸ Ndu mbáré mmuet ne Kristo, nchí kway beghati wō ónkū enyiŋ ene óbhōjō bekū. ⁹ Yē nō, ēti ekōj, me Pōl, mmū nsensi ne mūkenōj néne ēti Yesu Kristo, nchí nik wō chí mmuet. ¹⁰ Nchí nikmuet ntá ye ēti mówa Onésimōs mmu ndóbhé etayi fá amem ekerékenōj. ¹¹ Ndū mpok ane áfáéré ansem, apú nyaka yēnyiŋ ntá ye, ke néne achí mmu ane ákway bekwak wō, ne ákwáy bekwak me nkwō. ¹² Nchí to yi

ampetnsem ntá ye, ne echi mbō be nti ena ke mētō nō ntá ye. ¹³ Mbá nkōj be yi andōp fá ánkwáká nókó me ndū kenōj ekéne nchí are ēti Mbok Ndíndí. Mbū yi arōp fá bekwak me ndū ntí ywe. * ¹⁴ Ke mbíkí yan bekū yēnyiŋ ene óbhíkí chye me betan be nkū. Eri bé beri ebhen óká mémfú chí wōmbōj anti, kebhak be mējire wō jire.

¹⁵ Ngufú, éfákárí nyaka be Onésimōs ándó wō ndu mómbiŋí mpok chí be ámpetnsem ntá ye ndu nté ane yi ákway bebhak ne wō mpoknkem. ¹⁶ Yi apet apu chí ndiere nsem. Acha nsem néne. Arōp chí nti manó ane ókwáy bekōj. Nkōj yi tontó, ke óbhōj mbōj bekōj yi encha enyu ene nkōjō yi. Achí nsem aywe, apet abhak nti manó ntá ye ndu ábháré mmuet ne Yesu Acha mbō wō.

¹⁷ Ndu echi nō, mbák osot me mbō nti nkābetik Kristo, yi ánán ántwō awu, syepti yi ne manák nkúbhé mbō enyu ósyepti nākō me. ¹⁸ Yē áká wō chí enyiŋ, yē ákēm wō chí barem, fyé mó ndū nnyén ena. ¹⁹ Membōj Pōl ke nchí siŋ enyiŋ ene ne awó wa bé chōj níkwō yēntiki barem amen Onésimōs ákēm wō. Ne mbíkí yan berem be ókēm me barem nkwō, ne baremé mó chí nepém nekō ene. ²⁰ Manó, kú enyiŋ ene ntá ya ndu nnyén Yesu Acha. Kū mbō nti mmū Kristo be nti némpóp me amem.

²¹ Ndu nchí siŋ ekáti-ne, mbíkí bhōj becháy ne wō mbōnyune ndíŋí be chōj ónkū enyiŋ ene méyāŋ wō ónkū, ne ónkū mbōj encha enyu ene méyāŋ. ²² Mpet nchí yan be óngoko móket ombūre ntá ya. Nnókó bé chōj Mandem angók nenikímuet eneka, ankū ítwō awu.

Ngwenti bakak

²³ Epáfras, nti mūkenōj ēti Yesu Kristo átō wō bakak. ²⁴ Mák ne Arístakōs ne Demas ne Lukas, batī

* 1:13 Onésimōs chí “Menwōp” ndū eyōjō Grik.

bakǎ betik Mandem, bátò bhe
bakak nkwó. ²⁵ Berĩndu Yesu Kristo
Acha mémbak ne bhe.

Ἐκάτι Πῶλ ντά Bo Hibru

Yesu achá baremé kepinti abhen nku nsí

¹ Ndú mpok ane áfueré ansem, Mandem áfuet nyaka ntá baremé kepinti bhi ndu berem kepi ntá bachimbi bhese. Aká nò ndəj ne ndəj ne ndü beyá babhi. ² Ke ndü manywəp ane echəj, ané achí kekəwət ne ngwenti mmik, afuét chi ntá Móywi ke àrəm kepi ntá yese. Yí ke Mandem ákà bé ámbák mmu ane menyij menkem bébhəjə bebhak ebhi. Ne afuét chí ntá yi ke ághoko yəntiki enyij. ³ Yí amúét ké keném Mandem kétəj kponorəj ne enyü mmu Mandem achi, nkúbhé enyu mmu wu ke yi achi. Eyəj eyi ebhəj betəj ne yə ke yi ásət bekem mmik nkem. Mpok yi ánánjá beka enyij ene ékà Mandem amfojori bebá bho be mámbák pépép besí bhi, akó amfay achəkə ebhé awónem Mandem mmu ábhəjə betəj menkem.

Mmə Mandem abhəj betəj menkem

⁴ Ndu echi nò, Mandem akà bé Móywi árchá bəángel nkúbhé mbə enyü nnyén enen yi áchyé yi necha enen bəángel. ⁵ Yé ángel apú ane Mandem ághátí yi be, “Wə, əchí Mówa, ne echəj nchí rem be ndəp Etaye.” Ne yé chí béré m be, “Chəj mbak Etayi ne ómbak Mówa”, abhíkí rem ntá bəángel. ⁶ Ne yé chí mpok Mandem átó Mmə mbi ywi fá amik, arem chí bé bəángel abhi mankem márchyé Móywi kenókó. ⁷ Eti bəángel, yi àrəm bé ákà bə mambak mbə mbéép, ákà bə betok abhi mámbák mbə báríngo. ⁸ Ke ntá Móywi arem chí be, “É Mandem, kefə eke kébhíkí bhəj ngwenti. Mpok ókəm bəbhe, ókà nò enyu ene echí chak. ⁹ Əkəj menyij ebhén bechí chak ne əpəp epij ene

bo bapu bhəere bebhé. Me Mandem ywe nku ye wə ómbəj manjak mbənyune nchyé wə kenókó ekén kéchá ekem maməere bhe mankem.” ¹⁰ Mandem apət arem ntá Móywi be, “Wə, Acha, ke óghókó mmik ndü nebhənet. Ne yəntiki enyij ene echi amfay, chí awə-betik aywe. ¹¹ Menyij ebhen menkem béfəere fəet, ke wə əbhíkí bhəj ngwenti. Chəj bó menkem ménkək mēndəp mbə besi nden. ¹² Chəj ómpət bhó ómfere mbə besí nden ebhen mmu awúpsi, ke wə əchí enyumət mpoknkem, ne nepém ene nebhiki bhəj ngwenti.”

¹³ Ke ntiki ángel Mandem ánəj ághátí yi be, “Chəkó fá ebhé awónem awa kpate nku bəmpap abhe mándəp mbə enək ene ónyəjə bekek are?” ¹⁴ Pú bó mankem bachi chí befəjə ebhen békà betik ebhi ne Mandem átó bhə be mankwak bə abhen yi ábhəjə bepeme?

2

Bo bákə rə mbi nepém máném ebhi

¹ Ndu echi yé nò, sébhəj besət mpok sémbəere menyij ebhen sənəj séghókó be séké rə bhə senem ebhi. ² Təndu menyij ebhen bəángel bareme bechi nyaka tetep, ne yé agha ane abhiki bhəere bhə ne mmu ane átəj ntí, abhəj nyaka ntəmsi ane ákwáy ne yi, ³ ná sékwáy bebəe ntəmsi ane átwə mbák sémbyak erémé nepeme ane Mandem áyən bepémé bhese? Mbəj Yesu Acha ke áyámbi berem kponorəj eti nepeme ane Mandem ápeme bho, ke bo abhen bághókó bákə bese sendij be echi tetep. ⁴ Mandem are təj berij, ankə nəkə menyijí maknkay menyu ne menyu ndu betəj nkəwə bé bechí tetep. Are fəét nkəwə ndü akap ane Efónə Bedyere áchyé bho, békəjə nkaysi yi.

Yesu ke atəj bese mbi nepém

⁵ Puyé ntá bəángel ke Mandem áchyé betəj amfay mmik ane

sérèm né be átwò ansem. ⁶ Básiñ nebhúéréfu amem Ekáti Mandem be, “Mandem Acha, nkwañwan chi agha ane óre kaysi yi? Mmu ane áfú ntá Mandem chi agha ane óre fyé ntí ne yi? ⁷ Ndú mómbinjí mpok, óséptí yi be bóángel mántcha yi. Oku ye yí ámbónj keném ne kenókó mbó mfó. ⁸ Ochyé yi betañ amfäy yéntiki enyinj.”

Beřem be báchye yi betañ amfäy yéntiki enyinj étòn be yényinj ébhíki róp ene epu antené-yi. Ke sébhíki re ghó be yéntiki enyinj echí antené-yi. ⁹ Ke séghò Yesu mmu bákú bóángel mántcha yi ndú mómbinjí mpok. Báchyé yi keném ne kenókó mbó mfó éti esòñori newú. Chi éti beríndu Mandem ke yi ágú éti bo mankem. ¹⁰ Mandem ke ághókó yéntiki enyinj ne yéntiki enyinj echí ntá yi. Ndu áyánj nyaka be beyá bho mámbónj mbi bebhak bóbhi ne mámbónj keném, eri nyaka be yi mmu ánéne bho mbí wu ámfúét ndú esòñori be ankwáy ndú yéntiki mbi mbó mmú ane ákú bó mámbónj nepém. ¹¹ Yesu mmu ákú bo mambák pépép besí Mandem abhøj chi amòt ne bo abhen yi ákú be mambák pépép. Éti yó, yi ábhíki bhøj ntíanwóp ndu bebhinj bó be, “Bóma.” ¹² Yi arem ntá Mandem be, “Chøj ndem éti ye ntá bómaya mpok bóbhe báchémé ndú nebhúet amòt, nte besí bhap nchýe wó bakak.” ¹³ Apet arem be, “Chøj nsiki nti ne Mandem.” Ne be, “Ghó mé né, ne bó abhen Mandem achýe me.”

¹⁴ Téndu bó abhen yi areme nó éti yap báchí bakwañwanj, mbøj Yesu ayíbhírí nyaka aróp nkwa. Akú nó bé ámfúét ndú newú anchøjti betañ ebhen mmú ane ábhójó betañá newú, nó chi Satan. ¹⁵ Enyu eyó ke yi ákway nyaka befere bho ndú becháy newú. Báchí nyaka basem ndú becháy ebhó ndú nepém enap nenkem. ¹⁶ Sérinj be atwó nyaka bekwak chi bebhárebhó Abraham,

puyé bóángel. ¹⁷ Abhøj ye beróp nyaka mbó bhese bakwañwanj ndu yéntiki mbi, bé ámbák mungo bachiákap ane ábhúere bariep ami besí Mandem ndu betik ebhi ne be ánkway bechýe akap éti bebú bó mankem. ¹⁸ Téndu yímbøj ánánj ábhójó nyaka esòñori ne mamó, abhøj mbi bekwak abhen mamó átwò ntá yap.

3

Yesu acha Moses

¹ Bóma, be bho bächí nyánj, mmu ane achi amfay abhinj be be mámbak bóbhi. Kaysi ye ka mmu ane Yesu achi. Yi ke Mandem átó mbó mungo bachiákap ane menyinj ébhen sénókó, mbonyu séghàti bho kponorøj. ² Abhúere nyaka bariep ami besí Mandem mmu áyábhé yi be ambak mungo bachiákap ne múnto nkúbhé mbonyu Moses nkwo achi nyaka mmu ane ábhúere bariep ndú betik ebhi amem ekere Mandem. ³ Yesu ke Mandem ásóré be abhøj bebhøj kenókó ancha Moses, nkúbhé mbó enyú mmu ane áte eket ábhój kenókó acha eket ene yi ate. ⁴ Mmu ke áte yéntiki eket, ke Mandem ke ághókó menyinj menkem. ⁵ Moses achí nyaka mmú tetep ndu betik ebhi mbó mübetok amem ekere Mandem. Betik ebhi béte ndú menyinj ebhen Mandem ábhójó nyaka bekú bo mándinjí ansempok. ⁶ Ke mbák chi Kristo, ákem eket Etayi ne nti nemòt mbó Mýywi. Ne bese bó Mandem séchí bo eket eyi enkem mbák sénté kpirí ndu menyinj ebhen sésíki nti ne sébháka nti are ne sédèp awó anti be chøj sémbøj bó.

Bó Mandem ne nneywëmuet enen yi áchýe

⁷ Bábhøj ye beghok enyinj ene Efójó Bedyere árèm mbó enyú echí amem Ekáti Mandem be, “Echøj, mbák mángok Eyøj eyi, ⁸ báké gwòt bati amem mbonyu bachiámbi

bheka bágwóré nyaka bati yap ne Mandem mpok bághàp amem baso. Bátànti ne me ne, mamò me. ⁹ Mámó me amem baso enyu eyò, ne bághò menyih ebhen nká nénti enap ndü mamié besa bəpay. ¹⁰ Èti yò nti nébé me ne mkpáká bobhò, ndem be, ‘Batí yap ápòkò bhò ebhi mpoknkem, ne bábhíkí rihj mbi wa.’ ¹¹ Njiki ndü beběnti be, ‘Bápú kway bechwe ndü neywěmuet ena wáwák.’”

¹² Bõma, sòt ka mpok be ndü nkwo yweka, yě mmu áké bhak ane ábhónó ebépti nti, ne akéka bésiki nti ne Mandem, ényu ené yi arò mbi Mandem mmu achí nepém. ¹³ Semti nókò ka bati yěntiki nywòp be bebú beke rwò mmü yweka ántànti ne Mandem. Kù ka nò, yěntiki mpok, ené nywòp néchák nébhúét enén bábhij be, “Echòh.” ¹⁴ Sébhòh ákóré ndü enyih ene Yesu Kristo ákú nta yese mbák séndók ambi bete kpíri ndü nesikínti enen sébhónó nyaka ne yi ndü nebhònet. Sébhòh beka nò te ndü ngwenti. ¹⁵ Báké ghòkòntik enyih ene bárémé nyaka be, “Echòh, mbák mǎngok Eyòh eyi báké gwòt bati amem mbò enyü bachimbi bheka bátàh nyaka ntí ne Mandem.” ¹⁶ Bò agha bághókò nyaka Eyòh Mandem yě nò, bátàh nti? Pú bo Moses abhen yi áfú nyaka etòk Ijip ne bhò? ¹⁷ Bò agha bákú nyaka Mandem ambe nti ndü mamié besa bəpay? Pú bo abhen bákú bebú, ne bágu amem baso? ¹⁸ Ne mpok Mandem áyiki arem be, “Bápú kway bechwe ndü neywěmuet ena wáwák”, ntiki bhò yi árémé nyaka nò èti yap? Pú bõ abhen bápú ghok nyaka yi? ¹⁹ Séghò ye be bápú kway nyaka bechwe ndü neywěmuet Mandem mbonyune bábhíkí noko nyaka yi.

4

¹ Bariəp amem Mandem afyé tesáy be chòh bõbhi mǎnchwe ndü neywěmuet eni abhuét. Sébhòh ye besòt mpok be yě mmu yweka ake bhak ane bárem èti yi be abhiki kway mmu ane achwe ndü neywěmuet enò. ² Séghok nkwo Mbok Ndíndí nkúbhé mbò enyü bo abhen tentep bághókò nyaka. Ke enyih ene bò bághòk éke kwak bhò mbonyune bati yap apu nyaka are. ³ Ndiere bese bhò sénókò ke séchwè ndü neywěmuet enò, puyé bõ abhen bábhíkí noko. Ke Mandem árem nyaka èti yap be, “Njiki ndü beběnti ebha be, ‘Bápú kway bechwe ndü neywěmuet ena wáwák.’” Mandem arem nò yěndu ánàh ánàh nyaka beghoko nebhúet neywěmuet enò ne yěntiki enyih ene yi ati beka te mpok ane yi ághókò mmik. ⁴ Sérinh be echi enyu eyò mbonyune, ndü nebhúéréfu amem Ekáti Mandem, bárem èti nywòp enen nejwi tándramòt be, “Mandem anaŋa nòkò beka yěntiki enyih ene yi abhòh nyaka beka, aywe mmúét ndü nywòp enen nejwi tándramòt.” ⁵ Ndü nebhúet achak amem ekáti eyi, Mandem apət àrem nyaka be, “Bò bápú kway bechwe ndü neywěmuet ena wáwák.” ⁶ Mbi ane báchwè ndü neywěmuet Mandem abhuét ye fúú. Ke bo abhen baghoko Mbok Ndíndí mpok eyò bábhíkí chwe are èti netànti enap. ⁷ Èti yò, Mandem afyé mpok achak ane bábhij be, “Echòh”. Dehít ke ákú sérinh nò mbonyune Mandem afuət nyaka ntá yi tentep arem menyih ebhen mánàh bárémé be yi arem be, “Echòh, mpok bághoko eyòh eyi, báké gwòt nti.” *

⁸ Mbò bo abhen Jóshua ásré achwe etòk Kánàn ne bhò bábhòh nyaka neywěmuet tetep, mbò

* 4:7 Bégwòt nti ndü ndón ane, chi ménisi beka enyih ene Mandem árem ndü Eyòh Eyí.

Mandem abhíkí perε rem έti mpok neywěmuet achak. ⁹ Eyo έtəj ye be nywəbhé neywěmuet nechak nebhuet ambi ntá bo Mandem. ¹⁰ Yě agha ane áchwε ndu neywěmuet Mandem, áywěmuet ndü betik ebhi mbə enyu Mandem ábhəj nyaka neywěmuet mpok ánánjá beghoko mmik. ¹¹ Sėnú ye bechwε ndü neywěmuet enə be enyü netanja nti bo Israel néké kə yě mmu ywεε ankwεn.

¹² Diní ká be Eyoj Mandem echi nepém ne ebhəj betanj. Echəp echa yěntiki akparenja nsem epay. Echwě te ndü nebhuet ane nepém nkwă néchem ne efóhə eyi. Echwě mmu anti έtəj menyij ebhen yi átí beku. ¹³ Yěnyij épú bhésé bhésé besí Mandem. Yěntiki enyij ene yi aghoko echi kponorəj besí bhi. Ntá yi ke yěntiki mmu ywεε ábhəjə berem ntí ane yi áká yěntiki enyij ene yi áká.

Yesu ke achi mŭngo bachiakap ywεε

¹⁴ Sėghə be sebhəj mŭngo bachiakap ane ákó áchí amfay ne Mandem. Yí chí Yesu, Mmə Mandem. Sėndók ye ambi bekem sayri menyij ebhen sėnókó έti yi. ¹⁵ Mŭngo bachiakap ywεε chi mmu ane ághə bhεε ntínso ndu menyij ebhen bėbė bhεε mmuet mbənyune yimbəj abhəj nyaka mamə menyu ne menyu, Yě nə, akε kə bebú. ¹⁶ Sėndók ye kekwoť kebəj becháy ntá Mandem mmu achi ndü enəkó kefə eyi. Achí Mandem berindu ne chəj angó bhεε ntínso, antəj bhεε berindu ebhi ndu bekwak bhésé ndü mpok ane séchébhé enyij.

5

¹ Bo báyp yěntiki mŭngo bachiakap ndü nkwə wap, mámbəre, yi ankə nəkə betik Mandem ndü ntí wap. Yi ke ásət ye akap ane bho ne akabhénya

nkwə ánchyə nəkə ntá Mandem έti bebú bho. ² Aríní ndu ákəm sayri bo abhen bábhiki riñi yěnyij ne abhen babhəj bekwéné tėndu yimbəj ábhəjə nkwə beyá bekwene besí Mandem. ³ Abhəj ye bechwε nəkə akap έti bebú ebhi yimbəj, nkúbhé mbə enyu áchyə akap έti bebú bo abhen yi áté ndü ntí wap. ⁴ Yě mmu ápú chyε mmuet kenókó andem be yi ákway bebhak mŭngo bachiakap. Mandem ke áyap mmu, ankə yí ambak mŭngo bachiakap nkúbhé mbə enyu áká nyaka ne Arəj.

⁵ Nkúbhé enyü yə ke echi ne Kristo. Puyě yimbəj ke áyəjə nyaka mmuet bé ámbák mŭngo bachiakap ambəj kenókó nchiakap. Mandem ke ábhíní yi, arem be, “Wə, ochí Məwa, ne echəj nchí rem be ndəp chi Etaye”. ⁶ Apet árəm nebhuet achak be, “Chəj ómbak nchiakap mpoknem mbə enyu bárémé nyaka έti Melkisedek.”

⁷ Mpok Yesu achi fá amik, aríní nyaka be Mandem abhəj betanj beku newú nemfuet yi ansem. Anikmuet ne ntí nenkem kpát eyəj eyi ere ko amfay, babhεε ansep nəkə. Mandem aghok nenikimuet eni mbənyune aséptí nyaka mmuet, anchyε nəkə Mandem kenókó. ⁸ Yí achi nyaka Mmə Mandem tetep, yě nə, aghók beghok Mandem ndü besəjəri ebhen yi ághə. ⁹ Mandem ánánjá nókó beku yi ankway ndü yěntiki mbi, ayibhiri arəp mmu ane áchyə nepém enen nebhiki bhəj ngwenti ntá yěntiki mmu ane ághók yi. ¹⁰ Mandem afyé yi ambak enyü mŭngo bachiakap ane Melkisedek achi nyaka.

Sət ká mpok be yě mmu aké rə mbi Mandem

¹¹ Mbəj beyá menyij bechak ebhen nchí kway berem έti Yesu mŭngo bachiakap ywεε. Ke chi menyij ebhen bėbė mmuet beku be mánjwimem tėndu bārəbhé chi

bo abhen bapu kem enyih ayak. ¹² Yëndu bãchi bo abhen bãbhõjõ bebhak batõj Eyõj Mandem nëne, ntë yeka àtõj be bãbhuet chi bo abhen mmu abhõjõ betõj menyihĩ mbi ebhen mmu abhõjõ beghak ãti Eyõj Mandem. Bãchi mbõ mãmbõ abhen bãbhuet menyu chi nëbhi. Bãpũ mbõ bõ abhen bãkwãy menyie nenyie mbõj. ¹³ Mmu ane anyũ chi ami, abhĩkĩ bhõj eka ndu berihĩ enyih ene echi chak besĩ Mandem mbõnyune achĩ mmõ. ¹⁴ Nenyie mbõj nẽchi chi ntã baseansi. Bõ ke mãnãj bãghõkõsĩ mmuet ne bãrihĩ ewupsi ene echi ndũ enyih ene erĩ ne enẽ ebhẽbhẽ.

6

¹ Sëndõ ye beyihĩ nõkõ chi ndiere menyihĩ mbi ãti Yesu Kristo, sëndõk ambi ndu bechak be sãnsãnẽ ndũ nejwĩmem enese. Sẽbhĩkĩ perẽ bhõj besõt mpok berem ãti menyih ebhen bẽkẽmẽ neka enese mbõ ebhen bẽrẽm be mmu abhõj betiknsem ndũ bebã ebhi, andõ bekũ bebẽptĩ menyih ebhen bẽtwõ yi chi ne newũ, ne be mmu abhõj beka ne Mandem. ² Ne be bãbhõj besõt mpok berem ãti nejwiti, ne ãti epih mẽnyãna bho amõ anti, ne enyũ mbũrẽ Mandem akã bawũ mãmpẽtnsem ndũ nepẽm, ne ãti netãj ane mbũrẽ bãtãj bo mãmkpõt manyẽ yap ndõj amõt ndak amay. ³ Sẽbhĩkĩ bhõj bẽtĩhĩ ndũ menyih ebhõ. Chõj sëndõk chi ambi mbãk echĩ enyih ene Mandem ayãj. ⁴ Sẽbhõj berihĩ be bãpũ kway bekũ mmu ane arõ mbi Mandem be ampẽt antiknsem ndũ bebã bhi. Nchĩ rem ãti enyũ mmu ane mãnãj bãkã amĩk anẽnẽ yi, aghõ akap ane Mandem achyẽ bõ bhi, ne Efõjõ Bedyere abhak ne yi nkwõ. ⁵ Ndũ nepẽm eni, anãj aghõ nkwõ berĩ ebhen bẽfũ ndu Eyõj Mandem, aghõ betãj ebhen bẽbhãk chõj ndũ nejõkõ mpok enen nẽtwõ ansem. ⁶ Mbãk mmu wu antãj

ntĩ ne Kristo, bãpũ kway bekũ yi ampẽt antiknsem ndũ bebã ebhi, tẽndu yi achi mbõ mmu ane apẽt ãgõ Mmõ Mandem ndũ ekotãkãtĩ, anchye nõkõ yi ntĩãnwõp besĩ bho, ene eyõ ãtwõ yi chi ne mẽnẽmẽ.

⁷ Mandem ayet mmik ane anyũ manyiep amen akwẽn are, ankũ nenyie nẽngõ, nenchyẽ mbwõt ntã mmu ane akwãnã yõ. ⁸ Ke mbãk mmik ãgõ chi bõmenõk ne tãkõ nsẽense, nõ yõ abhĩkĩ rĩ, arõp chi mmik ane bãchõnti chõnti, ne ndu ngwenti, mãnsõj yõ sõj.

⁹ Abhen ekõj, yëndu mërẽm nõ ne bhe, mbõj ntĩ ne bhe bẽ bãkũ chi beritĩ menyih ebhen bẽkõ ndõj amõt ne nepeme ane Mandem apẽme bhe. ¹⁰ Mandem achi chak mpoknkem ne apu kway beghõkõntik betik ebheka ne ekõj ene bãtõjõ yi ndũ bãkwãk bati bõnkwõ ne bãrõj ambi bekũ nõ. ¹¹ Ne sãyãj be yẽntiki mmu yweka andõk ambi betõj nkũbhẽ ntĩ enõ te ndũ ngwenti, ne bãpũ nõk chõj bebhõj menyih ebhen bãbhaka ntĩ be chõj mãmbõj. ¹² Mpũ yãj mãndõ abhõt ankẽm be. Nchĩ yãj chi be mãnkõjõ erih ene bo abhen mãnõkõ, ne bãbhõj ekẽbhẽnti ne bãghaka ndũ ntẽ ane bãbhõj menyih ebhen Mandem afyẽ bariẽp bechyẽ.

Bariẽp Mandem apũ kwẽn

¹³ Mpok Mandem afyẽ Abraham bariẽp, ayiki ndũ nnyẽn eni yĩmbõj, tẽndu yẽ mmu apu ane acha yi be yi ankway beyiki ndu nnyẽn mmu wu. ¹⁴ Ayiki arem be, “Mpũ nõk bẽyẽt wõ, ne chõj nchyẽ wõ beyã bebhãrẽbhõ.” ¹⁵ Abraham anõj ye ne ekẽbhẽnti kpãt abhõj menyih ebhen Mandem afyẽ bariẽp bechyẽ yi.

¹⁶ Nkwãjwan ayiki chi ndũ nnyẽn mmu ane acha yi, ne mpok bo bãkẽm epũtĩ, mãnãj mãnyũ nku, epũtĩ emay. ¹⁷ Enyih eyõ ke êkã Mandem ayiki nyaka ndu bẽtõj

bo abhen bariεp ami achi ntá yap kponorɔŋ be bó báká enyɪŋ ene yi ati beka. ¹⁸ Mandem aka menyɪŋ ebhen bepay ndu béfyε bhεse nti, bεse bho sébuaé sérɔŋó ntá yi be yi ampeme bhεse. Menyɪŋ ebho bepau bepu wupsi mbɔnyune yí apú kway besense. Afyé bεse nti be seke rɔ bebhaka nti menyɪŋ ebhen yi afyé bariεp bechye bhεse. ¹⁹ Enyɪŋ ené sebhaka nti are ékèŋ bεse erírí ndü nepém enese mbɔ enyü ndo ákèŋ áchwí nebhuet amot kpemm be nnyén néke pokó wu. Nebhakántí enese ne Yesu nékú séfuét ekat séchwe te amem mókere kón, ndü nebhuet bediéré Mandem. ²⁰ Yesu anán ayámbi arɔŋ are ndü ntí ayese mpok yi árɔbhé chi münti bachiákap ane mpoknkem mbɔ enyü bárémé nyaka éti Melkisédek.

7

Menyɪŋ ebhen beyɪŋi Melkisédek nchiakap Mandem

¹ Melkisédek-ne achi nyaka mfɔ etok Salem ne nchiakap Mandem Acha. Abraham anu nyaka ne beyá bafɔ awáy bhɔ. Mpok yi áfú ebhɪnenu ápètnsem, Melkisédek atemerɪ yi, ayét yi. ² Abraham akɔre menyɪŋ menkem ebhen yi áfú ebhɪnenu ne bhɔ ndu baru byo, achye yi ndu amot. Nnyén Melkisédek enɔ néte ndü “Mfɔ ane ákú menyɪŋ ebhen bechi chak.” Achi nkwo Mfɔ Salem, nɔ chi “Mfɔ ane áchye kpák.” * ³ Ekáti Mandem ébhíkí rem yényɪŋ éti etayi ne máyi ne nneréket ywi ne mpok ane bábhé yi. Ne nepém eni nébhíkí bhɔŋ ngwenti. Achí nchiakap Mandem ngwenti ti mbɔ Mmɔ Mandem.

⁴ Ghó ká enyü nném mmu yi achi nyaka! Yéŋdu Abraham achi nyaka chi mbi ane bo Israel, akóré menyɪŋ ebhen yi áfú ebhɪnenu ne bhɔ ndü baru byo, achye yi

ndu amot. ⁵ Mbɔk bebhárébhɔ Lévi bachi bachiákap Mandem. Ebhé Moses éghàti bhɔ be mánsot ndü menyɪŋ amot ndü ane byo ntá yéntiki mmu Israel, yéŋdu bɔ ne bo Israel mankem bachi bebhárébhɔ Abraham, nɔ chi bó nneréket amot. ⁶ Ke Melkisédek mmu apú nyaka mbɔŋ mmü nneréket Lévi asot nyaka enyü akap wu nɔ Abraham áchyé yi, ayét yi mmu Mandem afyé nyaka bariεp ne yi. ⁷ Yéntiki mmu aríní be mmu ane áyet nti ke áchá mmu ane yi áyéré. ⁸ Beyɪŋi bachiákap abhen bachi bebhárébhɔ Lévi, bó mankem abhen básot akap ane ndu-amot ntá bhɔ, bágù mbɔ yéntiki mmu achak. Ke béyɪŋi Melkisédek, mmu áséré nyaka nkwo akap wu, Ekáti Mandem étɔŋ bεse be nepém eni nebhiki bhɔŋ ngwenti. ⁹ Sékway mbɔŋ bérem be Lévi mmu bebhárébhɔ bhi básot enyü akap wu ntá bhɔ, achyé nyaka enyü akap wu ntá Melkisédek tēndu chimbi ywi Abraham áchyé nyaka wu ntá Melkisédek. ¹⁰ Echi enyuyo mbɔnyune bábhíkí re bhe nyaka Lévi mpok Melkisédek atemerɪ Abraham. Yé nɔ, Lévi anán achí nyaka ndü manɔŋ Abraham.

¹¹ Mpok Mandem ákú bachiákap abhen bebhárébhɔ Lévi manchye bebhé ebhen békway ne nkwo bachiákap abhɔ, mbɔ betik ebhap békway nyaka beka be bo mámbák chak mbɔ enyü Mandem áyàn, mbá ntí apu ane nchiakap achak átwɔ ane achi mbɔ Melkisédek, ne abhak kekúrí ne bachiákap abhen nneréket Arɔn. ¹² Mpok nneréket ane bachiákap áwúpsí, ewúpsí ebhak ndu ebhé nkwo. ¹³ Mmu ane bárém menyɪŋ ebhen éti yi afu chí ndü nneréket ané achí kekúrí ne ané yé mmu abhíkí re fu are, ne ané ákú betikí Mandem mbɔ nchiakap. ¹⁴ Echi kponorɔŋ be Acha

* 7:2 Hibru: Mélek chi “Mfɔ”, tsedek chi “chak”, Salem chi “Kpák”.

ywese Yesu afu nyaka ndũ nneréket Júda, ne Moses ábhíkí rem yěnyin ěti nneréket wu mpok yi árèm enyinj ěti bachiákap.

Yesu achi nchiakap Mandem mbò Melkisedek achi nyaka

¹⁵ Enyinj ene epet ékà sengo kponororj be ebhé éyíbhiri, chi netwò ane nchiakap achak átwò mbò Melkisedek. ¹⁶ Achí nchiakap, puyě chi bekoŋo ebhé ene érèm ěti nneréket ane nchiakap ábhóŋó befu are, ke chi bekoŋo betanj ebhen nepém eni enen yě mmu apu kway bechõnti. ¹⁷ Echi mbò enyũ bárémé ěti Kristo be, “Wò, òchí nchiakap Mandem ngwenti ti mbò Melkisedek.” ¹⁸ Ndu berõnj ambi, báro esí ebhé mbõnyune ébhíkí pere bhõnj nyaka betanj, ékepere bhõnj yěnyinj beka ne bhese. ¹⁹ Nti achi be ebhé yò épú kway bekwak mmu ankway ndu yěntiki mbi besí Mandem. Néne, bátwó ne enyinj echak ene echa bebhé. Yó ke sébháká nti aré ne éyà bhese kekwoť ne Mandem.

²⁰ Enyinj echak ene séghò ěti nchiakap wu chi be Mandem anyu nyaka nku be Yesu ábhák nchiakap. Yě nchiakap achak apú, ane mányú nku ěti yi. ²¹ Ntá Yesu ke yi áyíkí mbò enyũ Ekátí Mandem éghàti besí be, “Eta Mandem ayiki, ne apú kway beyibhiri nkaysi yi. Ayíkí, arem be, ‘Òchí nchiakap ngwenti ti.’” ²² Nku ane Mandem ányú ěti Yesu enyuyò áťõnj be, mpok séghò Yesu, sérinj be yi achi sebhan esen Mandem achye ndu betõnj be nku yò atéé acha ane nsi.

²³ Ewupsí echak echi be, bachiákap abhen mbi baya nyaka ne ntí be báchí nyaka bo abhen newú nékán bò báké rõnj ambi ne betik ebhap. ²⁴ Ke mbák chi Yesu, yi ářõnj ambi beka betik ebhi mbò nchiakap mpoknkem, mbõnyune yi apu gu wáwák. ²⁵ Ndu echi no,

yi ákway bepepe yěntiki mmu ane áfueré ntá yi atwò ntá Mandem ndõnj amõt ndak amay, tẽndu yi achi nepém mpoknkem ndu menikmuet ěti yap.

²⁶ Enyũ mũngo bachiákap wu ke ákwáy ye bekwak beše, mbõnyune yi achi nyáná, abhíkí bhõnj békwéné, abhíkí bhõnj bakwap, achí kekúrí ne bõ bebá, ne achí ndũ nebhueré kenókó amfay. ²⁷ Nti apu ane yi ábhóŋó bechye akap yěntiki nywõp mbò yěntiki mũngo bachiákap ane mbi. Yěntiki mmu wap áyambi nyaka anchye akap ěti ebhi bebá, ke andak ye ambi beka no ěti bebá bo bachak. Yesu achyé akap ndõnj amõt ndak ámáy, mpok yi achye mmuet be mango ndu ekotákátí. ²⁸ Ebhé Moses ékà nyaka bo abhen bekwéné bíchí ne bhò mámbák bõ bagho bachiákap, ke Mandem anyu nku aka Mõywi mmu ákwáy ndũ yěntiki mbi mpoknkem ámbák mũngo bachiákap.

8

Yesu ke achi mũngo bachiákap ane Nku Nkò

¹ Mbõnj ntí-ndak ane sérèm chi be sebhan enyũ mũngo bachiákap ane áchókó ndũ nebhueré kenókó ne Mandem mmu ábhóŋó betanj menkem awu amfay. ² Mũngo bachiákap wu ákù betik ebhi amem etem ene echi nyáná, ené mbõnj Mandem Acha áté, kebhak chí nkwanwan. ³ Báfyè yěntiki mũngo bachiákap chi be anchye nãkõ akap ne akabhénya ntá Mandem. Ndu echi no, nchiakap ywese nkwo abhõnj bébhõnj enyinj ene yi áchye ntá Mandem mbò akap. ⁴ Mbò yi achi chí fá amik, mbu apú bhak nchiakap wáwák, tẽndu bachiákap bachak bachí fá amik abhen báchyè akap bekoŋo enyũ ené ebhé Moses érèm. ⁵ Betik ebhap bechi mbò ndikandi ane ákù séndínj mbõnj enyinj ene éfakari amem

ετεμ ενε amfay. Sérɪɲi be echi nɔ mbɔnyune mpok Moses ábhɔɲ nyaka bete étem akap, Mandem aghati yi be, “Ōbhɔɲ beghɔ be ɔté etem eyɔ mbɔ enyu ntónɔ wɔ amfay nɲie.”⁶ Ke néne, betik ebhen Kristo béchá ebhen bachiákap abhen Nku Nsí, nkúbhé mbɔ enyũ nku ane áká Yesu aɲe nenti Mandem ne bho áchá ane nsí, mbɔnyune akɔ ne nku ane árí áchá.⁷ Mbɔ nku nsí yɔ ákway nyaka bekwak bo mambak chak besi Mandem, mbɔ nti apu bebhɔɲ nku achák.⁸ Ke Mandem Acha aghɔ nyaka be békwéné bechí ne bɔbhi. Éti yɔ, arem be, “Mpok átwɔ ane nchí nyu nku achák ne bo Israel, ne bɔ Júda nkwo.⁹ Nku ane apú bhak mbɔ ane nsí nyaka nyu ne bachiɲmbi bhap mpok nsóré bhó ne awó wa mferé etak Ijip. Bábhíkí rɔɲ nyaka ambi beka menyin ebhen nku nsí áyan bɔ manka. Éká Acha arem be, ‘Ndu échí nɔ, mbíkí pere bhɔɲ mpok ne bhɔ. Mme Mandem Acha ke nchí rem.’¹⁰ Né chi nku ane mɛnyú chɔɲ ne bo Israel ndũ manywɔp ane átwɔ. Mme Acha nchí rem be chɔɲ mfyé bebhé ebha bó antí, nsin bhɔ amem bati yap. Chɔɲ mbak Mandem awap, ne bɔ mámbak bɔbha.¹¹ Yě mmu apu bhɔɲ chɔɲ betɔɲ nti, ne yě chi nti manɔ be, ‘Diní Mandem’, mbɔnyune bo mankem bárɪɲi chɔɲ me, bebho amɛet ndéndeme bho beghaka amɛet maném bho.¹² Ne chɔɲ ngó bhɔ ntínso, mfónórí bebú bhap nkepere tik bhó wawak.”¹³ Nerem ane Mandem árem éti Nku Nkɔ áɲɔɲ be ane mbi abhíkí pere bhɔɲ betan ne enyin ene énaná éfáéré mpok, yɔ kepere bhɔɲ betan, énemem.

9

Enyũ báchyè nyaka Mandem Kenókó amem Etém

¹ Nku mbi ane Mandem ányú ne bo Israel abhɔɲ nyaka bebhé ebhen betɔɲ enyũ bo babhɔɲ bechye Mandem kenókó, ne etem ebhak fá amik ené bɔ báchyè yi kenókó aré.
² Etém eyɔ ébhɔɲ bɔbeket bapay. Ane mbi abhak Nebhɛet Bediere. Aré ke enyin ene epokɔ berónɔ mkpak echi nyaka, ne bret Mandem.
 * ³ Nden akóré nyaka móket ane mbi ne ane ansem. Bábhɪɲi nyaka móket wu be Nebhɛet ane achi Nyáná Achá.
⁴ Éfémé akap ene bághákó ne pú ebhak amem móket wu. Amfay éfémé eyɔ ke básɔɲ nyaka enyiní eriɛp ene bábhɪɲi be insens. Ekabhé Nku ébhak nkwo amem. Bákúti yɔ enkem ne pú. Móte ane mána achi amem abhak amem ekabhé yɔ. Ntém Arɔn enen nétéme beyé nébhák nkwo amem. Bégbáká batay apay ane Mandem ásiní nyaka bebhé are ke áchye ntá Moses bebhak nkwo amem ekɛɛp eyɔ.
⁵ Befónɔ bepay ebhen bághókó mbɔ bɔángel bebhak amfay ekabhé yɔ. Bebhap ebhap ményábhe amfay nebhaet ane Mandem áfonori nyaka bebú bho are. Ke sépú kway berem yéntiki enyiní éti menyin ebhen néne.

⁶ Mánáná nókó bebhɛere yéntiki enyiní ndũ ayi nebhaet, bachiákap báre rɔɲ ndũ móket ane mbi, mpok ne mpok, ndũ beka ebhap betik.
⁷ Ke mungo bachiákap aywinti ke áchwé amem móket ane achi Nyáná Acha ndɔɲ amɔt ndũ mmíé. Ne abhɔɲ nyaka bechwe aré chi ne manɔɲ amen yi áchyé éti bebú bhi ne bebú ebhen bo báká kerɪɲi be chi bebú.
⁸ Éfónɔ Bedyere ásdɔt menyin ebhen betɔɲ bese be mpoknkem ane móket ane mbi abhaet téé, mbi bechwe are apu bhak.
⁹ Ene chí erin ené étɔɲ bhese ndũ mkpáká mmik ane echɔɲ be akap ne ak-abhénaya ane báchyè Mandem apu kway beka nti mmu nénkwáy ndũ yéntiki mbi besi Mandem.
¹⁰ Besí

* 9:2 Esé berónɔ mkpak: enyin bete berónɔ mkpak are.

menyiŋ ebhə menkem béyiŋi chi menyiŋ menyie ne ebhen menyu, ne menyü menyih béchák ebhen bo básöt mánsó mmuet be báke bhəŋ bakwap besí Mandem. Menyih ebhə béyiŋi chi bebhé ɛti mmuet ne mémay mpok Mandem átwə ne enyu ekə.

¹¹ Kristo atwó mbə mŋngo bachiákap ane áká berítí menyih ebhen bétwə mémfákári. Achwe amem ekeré Mandem ene ékwáy ndü yéntiki mbi écha ebhen béchí nyaka fá amik. Puyé bo ke báté yə, ne épú ndü mpáy menyih ebhen fá amik. ¹² Achwe ndü móket ane achi Nyáná Achá ndəŋ amət, ndak ámay. Puyé chi ne manəŋ mmén ne amen bəmpəŋ ké yí achwe aré ne mə. Manəŋ mi yimbəŋ ké yí áchyé, ne ndü áká nə aku bhese afere ndü kesemé bebú mpoknkem. ¹³ Ndü mpok ane áfuéré ansem, básöt nyaka chi manəŋ mmén ne amen nném mpəŋ ne batwəp amen móngö mpəŋ ane básəŋ, mámyakati amuet mmu ane apú pépép besí Mandem, be ambak ye pépép. ¹⁴ Mbák manəŋ nnya ákway nyaka beka mmu ambak pépép, ná ne manəŋ Kristo, yi mmu achye mmuet ane yenyih ébhiki nyóp ntá Mandem mbə akap ndü betəŋ Éfəŋó mmu achi mpoknkem? Manəŋ ami abhəŋ bébhəŋ beyä betəŋ ndu beka be bati yese ambak pépép, ne bé séképere ka menyih ebhen bétwə bhese ne newú. Aká nó bé séndóbhe tok chi Mandem mmu achi nepém.

¹⁵ Nəchye ane yi áchyé mmuet mbə akap enyu eyə ke áká yi ate nenti Mandem ne nkwa ndü Nku Nkə ndu beka be bo abhen Mandem abhiŋi, mámbəŋ berítí menyih ebhen yi afyé bariəp bechye bhə, təndu newú néféré bho ndü bebú ebhen Nku Nsi. ¹⁶ Ekáti newú-bésu echi mbə nku. Mbák séku enyih ene mmu ásiŋi arem enyü bəbhəŋó bekorə newú eni, bápú kway bekoŋo yə kpate émbak

kponoŋoŋ be yi ánəŋ ágú. ¹⁷ Ekáti newú mmu ébhəŋ betəŋ chi mpok yi ánəŋ ágú, təndu épú bhəŋ betəŋ mpoknkem ane mmu ane ásiŋi ekáti yə achi nepém. Echi mbə nku. ¹⁸ ɛti yə ké manəŋ ábhəŋó nyaka berəŋ amik ndu beka be esí nku embəŋ betəŋ. ¹⁹ Mpok Moses ánəŋá ághátí bho bebhé Mandem menkem, asöt ntábhénək hysəp, anəp babyək mmén amen achi chu are. Asöt manəŋ mómpəŋ ne amen mmén, achəpti ne manyiəp. Asöt ye ntábhénək hysəp wu, atap amem manəŋ mə, amyakati ndü ekáti bebhé ne amuet bo mankem. ²⁰ Ndu áká nə, are rem be, “Manəŋ amen ákem nku ane Mandem anyu ne bhe ne ághati bhe be məmbáré yə.” ²¹ Enyu émət ke Moses amyakati nyaka manəŋ ndü etem ne ndü menyih menkem ebhen básöt nyaka bechye Mandem kenókó ne bhə. ²² Diŋi ká be békəŋó bebhé Moses, bəbhəŋ nyaka besöt manəŋ ndu beka beyä menyih mémbak pépép. Mbák manəŋ abhiki rəŋ amik, bápú foŋori bebú bho.

Kristo achye mmuet mbə akap ndu bəpəká bebú bho

²³ ɛti eyə ke bəbhəŋó nyaka beka menyih ebhen bechi fá amik ebhen béchí ndikandi menyihí mbəŋ ebhen bechi amfay be mémbak pépép enyu eyə. Ke ndu beka menyihí mfay mémbak pépép bəbhəŋ nyaka besöt chi manəŋ amen acha manəŋ nnya. ²⁴ Kristo abhíki rəŋ ndü ekeré Mandem ene bəghókó ne amə, ené échí ndíkandi ekerákap ene mbəŋ awu amfay. Achwe chi amem mbəŋ etem ené amfay ne achi are néne besí Mandem, ɛti yese. ²⁵ Ne abhíki rəŋ amfay ndu bechye mmuet mbə akap ndəŋ ne ndəŋ mbə enyü mŋngo bachiákap áchwe nyaka ndü móket ane achi Nyáná Achá yéntiki mmíe ne manəŋ amen apu

ami. ²⁶ Sayri sayri, mbə yi ərən nyaka amfay ndəŋ ne ndəŋ ndu bechye akap, mbú yi abhəŋ bebhəŋ esəŋəri te ndü ngwenti mmik. Ke abhési ndəŋ amət ndak ámay ndü ngwenti mpok achye mmæet mbə akap ane ápókó bebú bo. ²⁷ Ne nkúbhé mbə enyü Mandem árémé be mmu abhəŋ bégu ndəŋ amət, ne ánánŋ ángú, andəbhe noŋ chi manyé, ²⁸ enyu eyə ke echi ye be Kristo achyé nepém eni mbə akap ndəŋ amət ndü bəpəko bebú bo mankem, ne chəŋ ampet antwó, puyé ndu beferé bebú, ke ndu bepepe bo abhen bachi ne amík ambi mánəŋ yi.

10

¹ Bényiŋi bebhé Moses, bechi mbə ndíkándi berítí menyiŋ ebhen bebhəŋə bétwə, puyé mbəŋ menyiŋ ebhə. Enyu esí ene érəm be mánchyé nókó akap ndəŋ ne ndəŋ yəntiki mmíé épú kway nyaka beku bo abhen bətwə ntá Mandem ndu bechye yi kenókó mánkwáy besí bhi ndü yəntiki mbi wáwák. ² Mbə akap wu ákə bo mambak pépép besí Mandem mbə bábhuæt bechye wu? Mbə batí bho ápú pere tan bə éti bebú bhap. ³ Ke akap ane báchyē yəntiki mmíé, áchí nyaka chi enyiŋ ene ékə bo mántik bebú bhap. ⁴ Echi enyu eyə mbənyune manəŋ mpəŋ ne manəŋ mmén ápú kway beferé mmu bebú anti wáwák.

⁵ Éti yə ke echi be mpok Kristo ábhəŋə nyaka bétwə fá amík, arem ntá Mandem be,

“Ǿbhíkí pere yan be bo mánchyé akabhénya ne menyü akap áchák. Ke əghókó chí mmæet nkwä

əchyé me bé nchyé wə akap ne yə.

⁶ Akabhé nya besəŋ bechye wə ápú chyé wə manjáak.

Yé chí akap ane bo báchyē be ampəko bebú ebhap apu chyé wə manjáak.”

⁷ Ndem ye be, “Éta Mandem, ghó mé né.

Ntwə beku enyiŋ ene wə óyən menká nkúbhé mbə enyü

basiŋi éti ya amem ekáti eyé.”

⁸ Kristo arem be,

“Ǿpú yan, mánchyé wə akabhénya ne akabhé mbwət,

ne yé chi enyü akap achak,

ne akabhénya ene básəŋ ango

ne Ǿpú bhəŋ manjáak

ne akap éti bebú.

Báchyē akap ané bekoŋə bebhé Moses.

Arem nə yəndu bo báchyē nyaka akap

chi bekoŋə bebhé Moses.”

⁹ Kristo árém nókó nə, apet arem be, “Éta Mandem, ghó mé né. Ntwə

béku enyiŋ ene óyən menká.” Kristo áttəŋ ndü nerem ane yi árémé nə

be Mandem aféré esí akap, afyé ane akə. ¹⁰ Ne éti Yesu Kristo ákə enyiŋ

ene Mandem áyən nyaka be yi anka,

achye mmæet yi mbə akap ndəŋ amət ndak amay, séróp chí pépép besí Mandem.

¹¹ Ndü nku nsí, yəntiki nchiakap áte nyaka ndü betik, ndü nebhæet

ane báchyē akap aré yəntiki nywəp,

ndu béchyē nkúbhé akap ane apu kway bəpəko bebú bho wáwák.

¹² Ke Kristo achye mmæet yi mbə akap éti bebú bho ndəŋ amət ne

akap wu ákwáy ndü mpoknkem. Akó ye

amfay achəko amem móket ane achi Nyáná, ebhé awónem

Mandem. ¹³ Aré, ánoŋ Mandem anka bəmpap abhi mambák mbə

enək ene yi ányaŋa beka are. ¹⁴ Nóké echi be Kristo asət akap amət akə

bo abhen Mandem ákə mambák abhi mánkwáy ndü yəntiki mbi besí Mandem mpoknkem.

¹⁵ Ne Efónə Bedyere nkwo áte ntísie be menyü ebhen bechi tetep.

Ayámbi arem be, ¹⁶ Mandem Acha arem be, “Né chí nku nkə ane

mbəŋə menyü ne bəbha mpok ane manywəp ayə áfəéré. Chəŋ mfyé

bebhé bha amem bati yap, nsin bho

amem nkaysi yap.”¹⁷ Apet arem be, “Mpú pere tik chəŋ bebá ebhap ne bebéptí menyin ebhen bo bákú wáwák!”¹⁸ Mánan mámfónórí bebá bho, ntí apu pere bhak ane bo báchye akap.

Séndók kekwoť ne Mandem

¹⁹Bóma, tēndu manon Jesu árónj amik ēti yeſe, sékway ye berem be sébhəŋ ngāngan bechwe ndū nebhuēt ane achi Nyánjá.²⁰ Yesu ánánjá anene ekat, achye bhese mbí ako ane nepém bé sénkwáy bēfuet aré sendók te amem. Ekāt ene yi ánéné chi mmuet yi ane yi áchyé, ndu ágú ēti yeſe.²¹ Ne tēndu sébhəŋ Nném Nchiakap ne yi ke ákémé ekeré Mandem,²² séndók kekwoť ne Mandem ne bati ane tetep ne sénsíkí ntí enyu ene sepu pere makati yēnyin. Sénkú nō mbonyune Yesu anán amyakati manon ami ndū bati yeſe ne áchí pépép, ne yō apú pere taŋ bhese ndū yēnyin. Asó mmuet eyese nkwo ne manyiep amen abhiki bhəŋ bakwap.²³ Sénkém sayri nebhakánti enen sébhónj ndū menyin ebhen bétwō ambi ebhen sérēm be sebhaka ntí aré. Séké makati mbonyune Mandem mmu afyé bariep bechye bhese menyin ebhō ábhare bariep ami.²⁴ Sémfyé ntí béghō enyū sékway menyikisi bati ane bati bōnkwo enyu ene bákway bebhəŋ ekəŋ ne bho ne mánkú nōkō berítí menyin.²⁵ Séké fere ntí ndu bechem ne bati mbō enyū mbok bo bábhónj epin beka. Enyin sébhónj beka chi be sémfyé nōkō bati ntí, sayri sayri, néne, ené nywəp enen Yesu átwō nechi kekwoť.

²⁶Mbák sénchók batú, séndók ambi beka bebá, ené sénán sérinjí tetep ane Mandem, séndinjí bé yē akap achak apu ane ákway bekatí bebá ebhese.²⁷ Mmu ane ákú nō, abhíkí pere bhəŋ yēnyin echak ene yi ánónj, ebhiki fuet chi menon ne

becháy manyé ane átwō ambi ne ngó ané ádu gum gum gum ane ábhónj mémen bōmpap Mandem.²⁸ Yē agha ane ábyak nyaka ebhé Moses ne bo bati apay, yē bati arat, mánte ntísie be akú nō tetep, báway yi kebhəŋ ntínso ne yi.²⁹ Ná ne mmu ane ábyak Mmō Mandem? Bákaysi be ntíki ntémsí ane ábébhé áchá ákwáy ne yi? Enyū mmu wu ášət manon nku ane áká yi ambak pépép besí Mandem mbō enyin ene epú nyánjá, ne arem ebábú ēti Efónj Bedyere mmu ákú berindu Mandem mémbak ne bōbhi.³⁰ Sérinjí mmu ane árémé be, “Me ke nchí Nkeme kémbé.” Apet arem be, “Chəŋ Acha ántán bōbhi.”³¹ Békwen amó Mandem mmu achi nepém chi enyin ene mmu ábhónj bécháy.

³²Tik ka manywəp ane áfueré ansem, mpok bákú amik ánéné bhe. Mpok yō, bāté kpirí ndū beyá besəŋəri ndū mánū ne bhō.³³ Mpok achi nyaka ane básəkoti, manchye nōkō bhe nenyok besí bhō. Mpok achak bare té ansem bō abhen báchye bhō esəŋəri enyu yō.³⁴ Bábhəŋ nyaka ntínso ne bōkenəŋ. Ne mpok báfəŋj menyin ebheka, báka ne maŋák be mankú nō, ndū bārínjí be bábhəŋ menyin ebhen becha ebhō, ne be bo bébhak mpoknkem.

³⁵Báké rō ye nesiki ntí eneka. Nétwō ne beyá nsáy.³⁶ Bábhəŋ ye bete kpirí be mánkway bekonj nkaysi Mandem, mámbəŋ menyin ebhen yí afyé bariep bechye be.³⁷ Mandem arem be, “Mandú mpok, mmu ane ábhónj bétwō, átwō, ne apú chəŋti mpok.³⁸ Ke mmū wa ane achi chak ábhak chəŋ nepém ndu ábhónj neka ne me. Ke mbák ánjá mmuet ansem, mpú bhəŋ maŋák ne yi.³⁹ Ke mbák chi bese, sépú bo abhen báya mmuet ansem mangu manem. Séchí chí bo abhen sébhónj neka ne Mandem, ne yi ápeme bhese.”

11

Bð abhen babhøj neka ne Mandem

¹ Bebhøj neka ne Mandem chi yi? Chí neka ane mmu ákà be enyij ene yi abhaka nti be chøj ambøj ébhøj béfákári, ne ménóko ne nti nenkem be menyij ebhen mmu apú ghó ne amík béchi tetep. ² Neka enen bo abhen te nyaka ke nékú nyaka Mandem arem be bə bákə sayri.

³ Neka ke nékú sérinjí be Mandem asot chi eyojonyu eyi ke ághoko mmik. Eyo étøj be menyij ebhen séghò ne amík béfù chi ndü menyij ebhen mmu apu kway begho ne amík.

⁴ Neka Abel ke nekə yi achye nyaka Mandem akap ané ákwáy achá ane Ken. Nesot ane Mandem ásóré akap Abel atøj be aká be Abel achi chak besí bhi. Yéndu Abel ágú, neka eni nékú abhæt berem kəpi ntá yese té echøj.

⁵ Neka enen Enək ke nékú Mandem asóre yi amfay ené yi abhiki ghó newú. Ekə yé mmu keghó yi ndu Mandem anañ asóre nyaka yi. Ke Mandem ápéré sot Enək, anán atøj nyaka be abhøj manák ne yi. ⁶ Bágho ye be mbák mmu abhíkí bhøj neka ne Mandem, épú kway befakari be Mandem ambøj manák ne yi. Yé agha ane árøj kekwoť ne Mandem abhøj ménóko be Mandem achi, ne be áchyé ákap yéntiki mmu ane áyàn yi ne nti eni nenkem.

⁷ Neka Nóa ke nékú be, mpok Mandem ásémtí yi éti menyij ebhen yé mmu abhiki re ghó nyaka ne amík, anoko, aghoko erem áchwí, achwe amem ne efo eyi enkem, Mandem apeme bhə. Nekə Nóa akə nə eghori ékwén amæt bð mmik ne. Mandem asot be Nóa achi chak ndu abhøj nyaka neka.

⁸ Neka Abraham ke nékú yi ákú enyij ene Mandem aghati yi. Mpok Mandem ábhinjí yi bé ámfá, ándók

nebhæt ane Mandem afyé bariep bechye yi, arə etək eyi, are ko andək nəkə, kerinjí atú ané yi árøj. ⁹ Neka eni ke nékú yi achəkə atú ane Mandem afyé bariep bechye yi. Abhak aré, achəkə ndu bétém mbə be achi chi kenkə. Enyumot, móywi Aisek, ne ebháré móywi Jekóp, bo Mandem afyé nyaka bariep bechye bhə mmik yo nkwo, báchókə ndu bétém ne yi Abraham. ¹⁰ Abraham achókó nyáká ndu bétém mbənyune abháká nyaka nti ndü etək ene ébhak mpoknkem ene Mandem ábhójó nkaysi enyu ebhøjə bebhak, yimbøj ate yo.

¹¹ Neka enen Sará ngoré Abraham ke nékú yi ákway nyaka bépókə menie, yéndu mamie yi anán acha nyaka ané ngoré ane akway bepəkə menie. Ebhak enyu yo mbənyune anókó nyaka be Mandem achi Mmü tetep, ne ábhære bariep ami. ¹² Mpok yo, Abraham anán akək nyaka tontó, enyu ené yi apu pere kway bebhøj bo. Yé nə, bebhárébhə bhi báyá kpát mbə mambé mfay ne mbə ésiép ene echi angəkonyén enyu ene yé mmu apu kway bepəy bhə.

¹³ Bóbhen mankem babhøj nyaka neka ne Mandem te ndiere newú. Ne yé mmu wap abhíkí bhøj nyaka menyij ebhen Mandem afyé bariep bechye bhə. Bághò nyaka bhə ghó te nekə nesie, bábhøj beyá manák mándeme nəkə be báchi chi mankə abhen báfære fæt fá amík. ¹⁴ Ne bo abhen bārəm enyu eyə bátøj kponjoj bə báyàn etək ene bə bábhinj be eyap. ¹⁵ Mbə etək ene bə báfú are ké bákaysi, mbú báyàn nyaka mbi bepətnsem aré. ¹⁶ Báyàn nyaka chi etək ene érí échá, nə chi ene echí amfay. Éti yo ké ntíanwóp apu ne Mandem be bə bábhinj yi be Mandem awap. Sérinjí nə mbənyune Mandem aghókó etək abhære ntá yap.

¹⁷ Neka Abraham ke nékú be mpok Mandem áchyé yi nemə ndu

aghati yi be ándók ányché mýwi Aisek mbò akap, Abraham mmu Mandem afyé yi bariεp, aka bechye njanja mýwi mbò akap. ¹⁸Aka bekε nò yéndu Aisek ére ké Mandem afyé nyaka Abraham bariεp éti yi be, “Aisek ke achi mmó ane ákε chòη ómbòη beyá bebhárebhò.”

¹⁹ Abraham anoko bé ye Aisek agú gu, Mandem ákway bekε bawú mampetnsem ndü nepém. Sékway ye berem be Aisek achí nyaka chi mbò mmu ane ánán ágú ke Mandem akε yi afú ndü newú, apetnsem ntá etayi.

²⁰ Neka Aisek ke nékú yi áyéré nyaka bóbhi Jekóp ne Isau, aghati bhò éti áfók ane átwò ansem.

²¹ Ne neka enen Jekóp ne Mandem ke nékú yi áyéré bómówi Joséf bati apay mpok yi aròbhe kekwoτ begu, aghòkò mmuet ndü ntem eni, achye Mandem kenókó.

²² Neka enen Joséf ne Mandem ké nékú bé mpok yi aròbhe chi bégu, arem éti nefú ane bo Israel bábhónó nyaka befu etók Ijip, ne aghati bhò be mpok bò báfù, mánsòt beghep ebhi mandok ne bho.

²³ Neka enen chi ne nno Moses ke nékú bábhésé yi anywòp ndü batan arat mpok bábhé yi, bé báké way yi. Bákε nò ndü bághó be Moses arí acha, bò kechay bekwen ebhé Mfo Ijip.

²⁴ Neka Moses ne Mandem ke nékú be mpok yi ágó aghaka esakámu ake ka bo mámbíní yi be mmó mómfo Ijip ane ngoré. ²⁵ Arem be echi sayri bebhòη esòηri ne bo Mandem εcha ményie nepém enen bebú ndu mómbiní mpok. ²⁶ Aghò nyaka be éri mámbiyak yi éti Mpeme Mandem afyé nyaka bariεp be áto εcha yi bebhòη keném etók Ijip. Ebhak enyu εyò mbònyune yi ánon nyaka chi akap ane átwò ambi.

²⁷ Neka Moses ne Mandem ke nékú yi arò etók Ijip kecháy bebénti Mfo Ijip. Aképti, arók mbò be yi ághò nyaka Mandem mmú bo

bápú ghò ne amík. ²⁸ Neka Moses ne Mandem ké nékú yi ághátí bo Israel be mámbaré Epá Nekiní. Arem be bò mámyákátí many mómén amfay ndü bechíkí manfay ebhen babhinywòp ayap, be ángel Mandem ane ábhónó nyaka beway yéntiki mómbi bo Ijip, ánán ángáká ndü eket ené mmu Israel, ankiní, ketók yé mmó wap.

²⁹ Neka ke nékú bo Israel bákó bápé manyu ane bábhini be Manyu Chu mpok ákóré mbin εpay, éwòp mbò be bákò chi ndü mmik ane nnyén népú fuet are. Ke mpok bo Ijip mómó bekε enyumot, nnyén négbókò népókò bhò mankem.

³⁰ Neka enén bo Israel ne Mandem ke nékú bákó bághábhéri etók Jeríko ndü manywòp tándramot, nok ané ákábhé etók, amóko akwen. ³¹ Neka enen ngoré-neko ane aka nnyén be Ráhab ke nékú yi ásóré nyaka bò abhen bárónó ndu beghokoti kepi abhese amem eket eyi, yí kegú mpok amot ne bo abhen bapú ghok nyaka Mandem.

³² Mbák ndók ambi bérem éti bo abhen bábhónó nyaka neka ne Mandem, ne menyin ebhen bò bákú, nchí rem ngaka fá? Mpok apu berem éti Gidion, ne Bórák, ne Samsin, ne Jéfta, ne Debhít, ne Samuel ne baremé kepinti mankem bachak mankem nkwo. ³³ Neka enen bó bhò bábhónó nyaka ne Mandem ke nékú mbok ayap mánú ne betók bechak básot awónem, Báchák bákém etók enyu ene echi chak, ne bábhónó menyin ebhen Mandem afyé nyaka bariεp bechye bhò. Neka enén abhénéfú nékú manyú ané nkε áchók. ³⁴ Mbok yap mánéme ngó ane ádu gum gum gum, wu kesòη bhò. Mbok yap bábúε bò abhen báyan nyaka beway bhò ne akparenja. Yéndu bábhíkí bhòη nyaka betan, betan békó bò amuet. Mbok bábhák betantí batemé nenu abhén mánú básot awónem amfay nkwo batemé

nenu abhen betok bechak, ne bákú nkwo wu bábúé. ³⁵ Neka nékú mbok baghoré bágó ndú bóbhap abhen bágú bápérensem ndú nepém.

Bádén mbok kpát bágú, yé nò, bò keka befére nti ne Mandem be mamfere bhò amó. Báká be éri tontó be bò mángú bé Mandem ankà bò mampetnsem ndú nepém enen néri necha. ³⁶ Bò básókáti mbok yap, ne bádákáti nsem eyap ne bekpa. Báfyé báchák ngem amó ne mamese bhò amem bekerékenon. ³⁷ Bátémti mbok ne batay baway, bákpót abhénéfú mbiñ epay ne nsò. Báwáy báchák ne bò akparenja. Mbok yap béré kò ne nkwbhémén amuet mbò eyap nden, ne babhak ndu kechep. Bò béré chye bhò nenyok ne besonori menyu ne menyu. ³⁸ Báróbhe bóñóbón amem ebhi ne ndú mmik nje, mámbese nòkò amem bòbasem ne amem babhok. Mmiki ne abhíkí kway nyaka nebhuet ane berítí bò mbò bhò bábhak are.

³⁹ Éti neka enap, Mandem arem be bóbho mankem bákú sayri. Yé nò, yé mmu wap amot ake bhón menyih ebhen Mandem afyé bariép bechye bhò. ⁴⁰ Mandem abhón nyaka menyih ebhen bérí béchá anti ntá yap, ne bò bechi ntá yese nkwo. Ne echi be besé ne bhò séchem nebhuet amot ke bese mankem sénkwáy ndú yéntiki mbi besí Mandem.

12

Mandem anyure besé mbonyune achi Etayese

¹ Mbák chí bese, beyá batisie bakap bhese. Ndu echi nò, séndó ye yéntiki enyih ene énwòp bhese, ne bebú ebhen bégwòt bese, sénjet ntiet ane sébhónó béjet ne ekíkí. ² Ndu séjèt, séntép amík amuet Yesu. Yí ke ánéné mbi be sembón neka ne yí. Ne yíre ké neka enesé néjwi pòt mbò enyu nebhónò bebhak. Aká nyaka begu ndú ekotákáti,

abyák ntíanwóp ane achi ndu enyú newú enò, mbonyune aríní nyaka be manják achi ambi amen Mandem abhéré ntá yi. Néne, achí ebhe awónem Mandem ndu enókó kefó eyi.

³ Kaysí ka Yesu mmu bò bebú báre kà yi bebéptí menyih, yé nò ate kpirí ndú menyih ebhò menkem, be bati áké ném be amem, mámfere amò. ⁴ Ndú nenu enen mánù ne bebú, yé mmu yweka abhíkí re chye nti éti nenu enò. ⁵ Bágghókóntik eyon ene Mandem ághátí bhe mbò bóbhi ndu befye bhe nti? Arem nyaka be “Mówa, óké sot mbò eráká ndak, nenyure ane Acha ányure wò, ne óké rò nti nénéwò amem, mpok yi áchye wò ntémsí.

⁶ Dijní be Acha ányure mmu ane yi akonò, ne átemsi yéntiki mmú ane yí ásóré be móywi.”

⁷ Kép yé ka nti ndú esonori ene bágghò. Chi mbi ane Mandem ányure bhe. Eyo étòn be Mandem asot be mbò bóbhi. Ntiki mmó etayi apu nyure yi mbák ákú ebéptí enyih? ⁸ Mbák Mandem apu nyure bhe mpok ane bákú ebéptí enyih mbò enyú yi ákà ne bóbhi mankem, nò bápú bóbhi tetep. Nò nò bächí chi mbò b-énon. ⁹ Ne ndu bérón ambi, mpok botáyese abhen fá amík báchyè bhese ntémsi ndú bekwéné ebhen sékà, séchyè bhò kenókó, ná ne Etayese ane amfay? Sébhón bechye yi mmu ábhónó befónó ebhese kenókó encha, ne chón sémbón nepém.

¹⁰ Botayese mányure nyaka bhese ndu mómbiñi mpok mbò enyú bó bágghò be éri ntá yese. Mbák chí Mandem, nenyure ane yi ányure bese achi ndu bekà bhese berí mbonyune eyò ékwak bhese sembak nyáná mbò yimbón. ¹¹ Yéntiki mpok ane mányure mmu ébhak ntá yi mbò enyih ene ebhíkí ri, puyé mbò ene eri. Ke ansem mpok, bò abhen bágghókó enyih ekò mpok ane

mányüre bhə, bákə mēnyīŋ ebhen bechi chak besí Mandem, ne kpák ábhak amem bati yap.

Enyū bakonjo Yesu babhəŋə bebhak

¹² Tëndu bāriŋi enyu eyə, ká ka amə yweka ane áwèt ántāŋ ndu bekə betik. Tě ka sené be bekak ebhaka béké perē wet gbagbāgbak. ¹³ Kə nókó ká ndū babhi ane achi chak. Bo abhen bekak ebhap bēbhíkí sene amik mánkónó babhi yó, ne chəŋ maŋək ayap ane ábhíkí taŋ, ántaŋ.

¹⁴ Yěntiki mmu yweka ánú bebhak kpák ne bo mankem, anu bebhak nyáná besí Mandem, mbənyune mmu ane apu nyáná apú kway beghə Acha. ¹⁵ Kə ká yěntiki enyiŋ be yě mmu áké rə berindu Mandem memfəet yi. Kə ka yěntiki enyiŋ be yě mmu áké nen mbə kəngó-bechi. Mēnyū bo bhə bātówə ne esəŋori máncəŋti bapém beyā bho. ¹⁶ Kə ka yěntiki enyiŋ be yě mmu yweka ake chwe ndū barak epúsi ne be yě mmu áké bhák ane apu bhəŋ mpok ne Mandem, mbə Isau mmu átí kəsénsi eki ntá maŋə ane mónkwen ěti nchaŋ nenyíé amət. ¹⁷ Bābhəŋ berīŋi be mpok ane yi ánāŋ ákú nə, are yaŋ be etayap ánjēt yi mmu achi nsensi, ke etayap anisi mbənyune ábhíkí bhəŋ nyaka mbi beyibhiri enyiŋ ene yi ákú yěndu mówu áyāŋ nyaka áfók ne babhese amík.

¹⁸ Tik ka nebhuet ane bāté are ndu berəŋ kekwoət ne Mandem. Bābhíkí te chi ndu nebhuet ane mmu ákway betək ne awó mbə enyū bo Israel bāté nyaka aneré-njie Sináy, mángó nəkə ndū ngó ádu amfāy nje gum gum gum, bāghó ejuri ene ěgiri pyəə ndu échwé, mban keperē ghə, ne mbúép atataŋ ánu nəkə. ¹⁹ Ne bāghók

etaní eyəŋó mmba, ne bāghók Eyəŋ Mandem nkwo. Becháy békém bə, bābho menikmuet be Mandem andə berem kepi ne bhə, ²⁰ mbənyune enyiŋ ene yi ághátí bhə chi enyiŋ ene echa betāŋ ebhap. Aghāti nyaka bhə be

“Mbák mmu antək nje-ne, temtí ká yi ne batay māngwáy, yě chi nnya, temtí ká wáy mbák atək nje ne.”

²¹ Enyiŋ ene bə bāghó ébhak enyiŋ bechay tontó, kpát Moses yimbəŋ arem be, “Mmuet áwet me gbagbāghak ne becháy.”

²² Kə mbák chí bhe, bātówə kekwoət ne nje Síon ne yə chí etək Mandem mmu achi nepém. Etək eyə chí Yerúsalem ane amfay. Ngémtay bəáŋgel Mandem bāchí aré ndū epā maŋák. ²³ Bātówə ndū echeme bəmbi Mandem abhen yi ásiŋi manyén ayap amem ekāti eyi amfay. Bātówə ntá Mandem mmu átāŋ bho mankem. Bātówə bāchem ne befónó bo abhen bayambi bātówə. Chí befónó bo abhen bachi chak, abhen Mandem ákə bākwáy ndū yěntiki mbi besí bhi. ²⁴ Bātówə ntá Yesu mmu áté nenti Mandem ne bə mmik ke Mandem anyú nku nkə ne bhə. Bātówə ndū manəŋ Yesu amen yi amyakati be amuet. * Manəŋ mi atéé ndu enyiŋ ene éri échá ene manəŋ Abel atee ndu ntí ywi. †

²⁵ Sət ká mpok be bāke byak mmū ane ághāti bhe mēnyīŋ ebhen. Bo Israel bāchók nyaka batú ntá mmu ane áyèp bhə batú fá amik. Mbák bə bápú kway nyaka bēbue be báké chwe ndū esəŋori, nə chəŋ entāŋ mbəŋ encha be sémbúe mbák sébyák mmu ane achi amfay, ne áyèp bhese batú? ²⁶ Ndu mpok eyə, Mandem arem nyaka kepi, mmik anyikisi, ke néne afyé bariép

* **12:24** Sékway berem be, Nebhənet 4.10: “Manəŋ Yesu amen yi ámyákāti be amuet” mbənyune Yesu agū nyaka be Mandem amfonjori bebá bhese, ke newú Abel nétwo nyaka chí ne ntémsi.

† **12:24** Abel ádi nyaka be mfay ankeme kembe: Ke manəŋ Yesu ádi be mfay angə bhese ntínso.

be, “Chōŋ nkɛ mmik anyikisi ndōŋ achak gbogbōgbok, ne puyɛ mmik yóyó, ke mfáy nkwo.” ²⁷ Eyoŋ ene be, “Ndōŋ achak” étōŋ bhese kponoroŋ be chōŋ Mandem amfere menyin ebhen békway menyikisi, menyin menkem ebhen yi ághókó, be ebhen bepu nyikisi méndōp.

²⁸ Sénkáká ye Mandem mbonyune áká be sémbák bo abhen yi achi Mfō wap, ne kefō eki kúpú eken mmu ákway menyikisi. Ndu échí nō, sénchié Mandem kenókó eken kéchyè yi manák, sénépti mmuet besí bhí, sémbōŋ becháy besí bhí, ²⁹ mbonyune Mandem ayese achí ngó ane áson yéntiki enyin.

13

Manyé amen ngwenti

¹ Dók ká ambi bekōŋ bati ne ekōŋ ene bakōŋó Kristo.

² Báké nók besyēpti mankō, sayri mbonyune mbok bho básiepti nyaka mankō ne éfákári be básiepti bōángel kerinji be chi bōángel.

³ Kaysí nókó ka bo abhen báchí ekerékenōŋ mbō be bachi are ne bhō. Kaysí nókó ka bo abhen bati bakwāŋwaj báchyē bhō esōŋori, tēndu be nkwo bákway bebhōŋ esōŋori bō bhō. ⁴ Bo mankem bábhōŋ bekem nebhay ne kenókó. Yéntiki ngōré abhōŋ bebhak tetep ne nném, yí kekwen berwōp, nném nkwo abhōŋ bebhak enyumot, mbonyune Mandem apú rō bétāŋ mmu ane áká epúsi ne nkwené berwōp.

⁵ Báké nyie ekōŋ ne nkáp. Yéntiki mmu abhōŋ bebhak manák ne enyin ene yi ábhōŋó mbonyune Mandem yimbōŋ arem be, “Mpú kway berō wō, mpú kway beferē ntí ne wō.”

⁶ Ndu échí nō, sékway berem ne ntí nenkem be, “Mandem Acha achi nkwak wa, mpú chay yényin, mmu ákway bekā me yi?”

⁷ Kaysí ka bōbati bheka, bó bho bāghāti nyaka bhe Eyoŋ Mandem. Kaysí ká berí ebhen bífú ndū nepém enap, māmboŋ neka ne Mandem mbō bhō. ⁸ Yesu Kristo achí enyumot eyu, ne echōŋ, ne mpoknkem. ⁹ Mbok bho bātōŋ menyin ebhen bechi bekō ne kekúrí. Báké rō ye menyin ebhen bó bātōŋ mēmpókó bhe māngúré ebhi. Eri be berīndu Mandem ménkū bati yese antaŋ, puyɛ chí bebhé eti nenyié. Bebhé bhō bépú kwak bo abhen bākōŋo bhō.

¹⁰ Sébhōŋ éfémé akap ene bachiakap abhen bákū nyaka betik amem etem bábhíkí bhōŋ ngāngan besot enyin are manyié.

¹¹ Mūngo bachiakap āsot nyaka manōŋ nnya ane bāwáy ndu bechye akap anchwe amem nebhuet ane áchí nyáná anchye akap be Mandem amfoŋori bebá bho. Ke mbák chi mbōŋ nnya ene bāwáy, bāfu nyaka etok ne yo ke mánsōŋ. Bápú sōŋ yó amem etok.

¹² Enyu yo nkwo ke échí nyaka ne Yesu. Aghō nyaka esōŋori, agu chí nefi, puyɛ amem etok. Akū nō be manōŋ mi ankū bo māmábak nyáná.

¹³ Sémfú yeka amem etok sendok sentemeri yi nefi, sémbōŋ ntíanwōp ané yi ábhōŋó nyaka.

¹⁴ Séndók mbonyune sebhiki bhōŋ etok ene ebhak mpoknkem fá amik. Séyāŋ chí etok ene ebhōŋo bétwō.

¹⁵ Ndū nnyén Yesu, sénchié nókó Mandem bakak mbō aywese akap. Akap wu chí nerem ane sérem ne manyu yese be yi ke achi Acha.

¹⁶ Báké rō bekū berí, ne bekwak bati ne menyin ebhen bábhōŋo. Enyū akap wu ke Mandem ábhōŋ manák ne wu.

¹⁷ Ghók nókó ka bōbati bheka, māmboŋ nesēptimuet besí bhap, mbonyune bō ke báyiŋi bhe, mbō bo abhen bábhōŋó bēghátí Mandem enyu bō bákémé bhe. Ghók nókó

ká bhə be mánkə betik ebhap ne maɲák, ne be bə báké bhəɲ kesóti.

¹⁸ Nik nókó ká mmuet éti yese. Sériɲi be bati yese achi pépép, ne séyaɲ bebhak chak ndü yéntiki enyiy ene séká. ¹⁹ Nchí ghati bhe ne nti ena nenkem be mánik nókó mmuet éti ya be Mandem ankwak me mpet ntwə ntá yeka mandú mpok.

Nenikímmuet enen mmu ane ásiɲi ekáti ene

²⁰ Mandem mmu ákù be bati ayese ambak amem kpák, ámbák ne bhe. Yi ke áká Acha yese Yesu Kristo áfú ndü newú, apetnsem ndü nepém. Yi, Yesu, chi Mbabheri bághónémén ngo, ane ábhabheri bo Mandem mankem. Échí enyu yə mbənyune manon emi arəɲ nyaka amik ndu bekə be nku ane Mandem ányú ne bo ánté mpoknkem. ²¹ Mandem ányché bhe yéntiki eríti enyiy, be mánkónó nókó menyiy ebhen yi áyaɲ mánkə. Mandem ankə Yesu Kristo ankwak be mánká nókó menyiy ebhen béchye yi maɲák. Sénchíe Yesu Kristo bakak mpoknkem éti keném eki. Amen.

Beyəɲə ngwenti

²² Bəma, mpet nchí ghati bhe be mánsət eyəɲ eya ene nsíɲi ndu béfyə bhe nti ne ekébhénti. Mbíkí siɲ eróri ekáti.

²³ Nchí yaɲ mándiɲi be báféré məmáyeɲe Tíməti ekerékenəɲ. Mbák yi antwə ayak, chəɲ ntwə ne yi ndu beghə bhe.

²⁴ Kaká ká bəbati bhəka mankem, ne bo Mandem báchák mankem. Bənkwə abhen báfú Itali bátó bhe bakak. ²⁵ Beríndu Mandem mémbak ne bhe mankem.

Ekáti Jems

¹ Me Jems, mmǎbetok Mandem ne Yesu Kristo Acha kě nchí síñ ekáti ene. Nchí síñ ntá yeká bǎ Mandem, bǎ bho bǎtaka ndũ betakó mmik menkem. Nchí tó be mankem bakak.

Mmũ neka abhəñ bété kpírí mpok esəñəri

² Bǎma, yěntiki enyũ esəñəri ené étéméri mmu yweka ámbón chi manák, ³ mbənyune bǎriñi be mbák mamə ántwó, mǎndək nəkə chi ambi betəñ be bǎbhəñ neka ne Mandem tetep, eyə ékə mǎnté kpírí ne Mandem tendũ ngwénti éñcha enyu esí. ⁴ Bǎbhəñ yé bété kpírí te ndũ ngwenti be eyə énkə mǎngó mǎñwi pǎot, mmũ yweka kebák mbək beyiñi bepiñi bo Mandem. ⁵ Ke mbák mmũ yweka acherp kebon beriñi enyũ yi abhəñ beka, ánikmuet ntá Mandem ne chəñ Mandem anchye yi kebon. Ne báké ghəkəntik be Mandem aperé chye mmu enyiñ, áchye yi ne nti nemət, keyán beji mmu. ⁶ Ke mmu aperé níkmuet ntá Mandem, ánókó bé Mandem ághok yi. Aké makati wawak, mbənyune mmu ane ánikmuet amakati nəkə achí mbə mpérényén ené échi amem manyu. Mpok ane mbáep áfók, ádèp yó ánten nəkə ebhak ené wú árdəñ. ⁷ Enyũ mmu wu, mmu bati ápáy, aké kaysi be ákwáy menikmuet ntá Mandem ámbón enyiñ ene yi áyàn. ⁸ Nó ke échi ne mmu bati ápáy mbənyune apú te kákáti ndũ yěnyñ ené yí ákà.

Mũnkáp ándíñi be áfúéré fuet

⁹ Mmu Mandem ane áchi nchébhé mmu, ámbón manák bé Mandem akósi yí ndũ ákú yí ámbák mmu ywi. ¹⁰ Ke mbák

chí mũnkáp ámbón manák chí bé Mandem asépti yí, akə yi ángó bé áchi nchébhé mmu besí Mandem. Nchí rem nə mbənyune bǎ bakáp báfəèt mandú mpok mbə bəchuchu ndu tákə. Bǎbhak sayri, ke mandú mpok mángu. ¹¹ Agu mbənyune mpok mmok áfú, átíé ne betəñ, áнку tákə ansəñə, bəchuchu mánkuri, berí bhap mémay menkem. Échi enyumət ne mũnkáp. Yé chí mpok ane yi áyàn nkáp, eyi ékwáy mémáy.

Enyũ sébhəñó béyñi mamə

¹² Eri echá ntá mmu ane apú rə bésiki nti ne Yesu Kristo ndũ áté kpírí mpok besəñəri bétwə ntá yi. Eri ntá yi mbənyune ánu kpát ansət awónem, Mandem anchye yí akap ané yi afyé bariep béchyé bǎ abhen bákón yi, nə chí, nepém enen nebhiki bhəñ ngwenti. ¹³ Ne diñi ká be mmu ane nemə nétwə ntá yí, ne áyàn békə bebú, aké rem bé “Mandem kě átó mé nemə enen.” Yěnyñ épú kway memə Mandem énten yi ndũ bebú. Ne yimbəñ Mandem apú kwáy memə yé mmu be ánkə bebú. ¹⁴ Nkaysi mbámbə ane áchi mmu anti ke áyà mmu ankwen ndũ nta ane nemə beka bebú. ¹⁵ Nkaysi beka bebú, ánán ye ángó, ánwi mmu anti, átó yí ndũ bebú, ne bebú ebhə ménán ménjwi ndũ nepém eni, nó newú nétwə.

¹⁶ Abhen ekəñ, báké rə yé mmu ándwó bhé bé Mandem kě átó mmu nemə. ¹⁷ Yěntiki akap ané ári ndũ babhi ankem áfú chí amfay. Mandem mmu ághókó berónó mfáy kě áchyé yěntiki erítí akap, ne yí apú yibhiri enyu mbə ndíkándi. Mmok ákə amfay, besap ndíkándi mēngupsi nəkə. ¹⁸ Ndũ nkaysi mbəñ Mandem ke yi áyábhé besé bé sémbák bǎbhi. Afúét ndũ eyəñ eyi beka besé bǎbhi. Ne eyəñ eyi échi tetep mpoknkem. Ayap besé be sémbák bǎbhi bé sémbák ambi ndũ menyñ menkem ebhén yi ághókó.

*Mmũ Mandem āghok Eyōη
Mandem ankoηo yō*

¹⁹ Abhen ekōη, diηí ká be yēntiki mmũ ywēka abhōη bēwákári beta batú ndu bēghok menyīη, ke áké wakari berem kepi ne áké wakari bēbenti. ²⁰ Bēbēnti nkwa bēchet yí mbi be áké ka menyīη ebhen Mandem áyāη yí ánká. ²¹ Yēntiki mmũ ywēka abhōη yé berō bepō bepiη menkem ne yēntiki bebú ebhen bēgháná yi amuet. Septí ká mmuet ntá Mandem, māmfyé ntí ndũ Eyōη eyi ene yi ápi amem bati yeka. Eyōη eyi ene ébhōη betan bēpémē bhe.

²² Diηí ká be bābhōη bekū enyīη ene Eyōη Mandem éghati bhese. Mbák bāghókó ghok, nō bārwo chí mmuet. ²³ Nō bārwo chí mmuet mbōnyune mbák mmu āghok Eyōη Mandem ke yi kebháka ka ndiere yó éghati yí, ābhák chí mbō mmu ane ásré mpok béyīηi mmuet ndu ékírísú angó besí ebhi mbō enyu béchí. ²⁴ Ke netík yi atíkinsem ndũ ékírísú, antiη angokōntik enyũ yi achi. ²⁵ Ke mmu ane afyé ntí ndũ Eyōη Mandem, ankū nōkō mbōnyũ éghati yi, yí keghokōntik yō, éri ntá yi encha. Eyōη Mandem chí ebhé Mandem. Éri ndũ babhi ankem, ne ébhōη betan bēfere bese ndũ bebá. ²⁶ Mbák mmu asōt mmuet yi mbō mmu Mandem ke yí kekém nérí eni, nō árwó chí mmuet ne yēntiki enyīη ené yí akà mbō mmu Mandem āchōηti chí mpok. ²⁷ Menyīη ebhen mmu Mandem ábhōηó bekū ebhen bérí besí Mandem chí bé yí ánkwák bōberá ne mánkwésé, ne ankém mmuet bé menyīηi mmik béké chōηti yi ménká yi ánjbhírí ámbák mmũ bebá. Mmũ Mandem ane ábhōηó enyũ epīη eyō ke ábhak pépép besí Mandem.

2

Kérīηi-amik kebhiki ri

¹ Bōma, tēndu bābhōηō neka ne Yesu Kristo Acha ywese mmu ábhōηó kenókó kenkem, báké chye kenókó ntá bo abhen bāghó bé báchí sayri, māmbyak abhen eyap épú. ² Sénsót bé bō bati apay bátwo ndũ echeme eyeká. Amōt ansōbheri mmuet ne nden beyá nkáp ne menyīη ηwanjwāηwan amuet, nchēbhēmu nkwó antwó ne besí nden amuet. ³ Mbák māmfyé amík ntá ane áchí mūnkáp māndem be, “Eta twó chókó fá”, ke ntá nchēbhé mmu māndem chí be, “Té awu. Mbák óbhíkí te awu, twó sebherí fá”. ⁴ Mbák mánká nō, pú kérīηámík nō bātōη nénti eneká? Éri nō? Ne eyō étōη bé nkaysi yeká abhíkí ri.

⁵ Abhen ekōη, tá ká batú māngók. Mandem ayap bo abhen báchí bachēbhēbho besí bō mmik bé māmboη neka ne Yesu, māmboη kefo besí Mandem. Akū nkwo bé bō māmák bo abhen yí ábhak ne bhó mbō Mfo wap. Enyu yō ké yí afyé nyaka bariēp bekū ne bo abhen bákōη yi. ⁶ Ke mbák chí bhe, bāchye bachēbhēbho ntíánwōp! Ntiki bo bāchye bhe esōηōri mánja nōkō bhe ndũ báchá manyé? Pú bō bakábhe? ⁷ Pú bō bhō ke bārēm bebēptí menyīη ndu bēchōηti eríti nnyén Etayeka mmu ábhōηó bhe?

⁸ Mbák tetētep bābhūere nnēm ebhé Mandem Mfo ywese mbō enyu échí amem Ekāti Mandem be, “Kōη nti nkwa mbō mmuet eye”, nō bākū sayri. ⁹ Ke mbák bāchye kenókó ntá mbōk bho, māmbyaka nōkō abhénéfú, nō bākū bebú ndũ bākwen ebhé Mandem ne eyō étōη bé báchí bo abhen bāpú bhūere bebhé Mandem. ¹⁰ Bārīηi bé yē agha ane ábhūere bebhé Mandem menkem ke ankwén bēbhūere ebhé émót, besí Mandem, áchí enyumót mbō mmu ane ákwéné bebhé menkem. ¹¹ Echí enyu eyō mbōnyune Mandem mmu áréme be, “Ōké kwen berwōp”. Nkúbhé

γί κε áréme be, “Ǿké wáy”. Eyo étōη ye bé mbák óngwáy mmu, nó ókwēn ebhé Mandem yēndu óbhíkí kwēn berwōp. ¹² Bǎbhōη yé béghō bé beyōñōnyu ebheká ne menyīη ebhén bǎkē, mánkē bhō mbō bo abhen bákōηo ebhé Mandem ené ébhōjō betāη béfēre besé ndū bebá. Ebhé eyō ké Mandem ásōt bétāη besē ndū ewak manyé. ¹³ Bǎbhōη bekē nó mbōnyune bo abhen bápú bhōjē ntīnso ne bati, Mandem átāη bhō ewak manyé kebhōjē ntīnso. Ke mmu ane ábhōjē ntīnso ne bati, Mandem átōη yí ntīnso ewak manyé.

Beriti betik ebhén bétōη bé mmu abhōjē neka ne Mandem

¹⁴ Bōma, mbák mmu árem bé yí abhōjē neka ne Mandem ke yí kekē enyīη ene Mandem áyāη yí ánkē, eyō ékwák yí ná? Béréme chi ne nyu be yí abhōjē neka ne Mandem, apú kwáy bépéme yí wáwák ndū ewak ene Mandem átāη bo. ¹⁵ Sénsót bé mmu yweká amōt, yē ngōré, yē mbakanem, ane áchí ntí mmu Mandem abhíkí bhōjē nden ene yí afyé amūet ne nenyíé enen yí ányíé. ¹⁶ Ne mmū yweka amōt ághó nókó yí, andōk antík yí nefi andem be, “Ǿnkō sayri, Mandem anjet wō ómbōjē beyá nden ne nenyíé”, ke yí kechye yí menyīη ebhen yí áchébhé, nó akwak yí ndū ntíkí mbi? ¹⁷ Enyu yō ke échí ne neka. Mbák mmu árem be ábhōjē neka ne Mandem, ke yí kekē enyīη ene Mandem áyāη yí ánká, nó nerem yí árem be abhōjē neka ne Mandem achi chi ndéndem.

¹⁸ Ngufú mmu ákwáy békem epáítí be, “Akap Mandem áchyé mbōk bhō chí neka enén bó bǎbhōjē ne yí, ené akap ane bo bǎchák chí bekē menyīη ebhen Mandem áyāη bo mánkē”. Ke enyīη ene mbōjō béréme ntá enyū mmū wu chí be, “Ghatí mé enyīη ene étōη be óbhōjē neka ne Mandem mbák opú kē menyīη ebhen Mandem áyāη bo

mámká?” Mbák chí mé, mēkwáy besót menyīη ebhen mēkū ntōη wó bé nká ne Mandem tetep. ¹⁹ Ǿnokó bé Mandem amōt ke áchí, achák apú? Eri! Ke óké ghokōntik bé yē chí befōjō bebúbēbē ménókó nkwó bé Mandem amōt ke áchí ne eyō échye bhō becháy, mángwēre nōkō gbagbāgbak. ²⁰ Wō echīηtí enyīη ene, óyāη mántōη wó be mbák mmu anókó be Mandem achi ke yí kebháká kē menyīη ebhen Mandem áyāη bo mánká, nō nenoko yí ánókó be Mandem achi, achí chí ndéndemé? ²¹ Ǿké ghokōntik be Mandem arem nyaka be etayese Abraham achi chak besí bhi ēti enyīη ene yí áká. Nó chí ndū ásōré móywi Áisek arōk bechye mbō akap ndū mpok ane Mandem aghati yí ánkē enyuyō. ²² Eyo étōη bé Abraham abhōjē neka ne Mandem tetep, aka bekē yēntíkí enyīη ene Mandem ághátí yí ánká. Enyīη ene yí áká, ke étōη bé yí aká ne Mandem tetep. ²³ Enyīη ene ke básīηi amem Ekátí Mandem be, “Abraham anókó nyaka Mandem, éká Mandem arem bé Abraham achí chak besí bhi, ne bo bǎré bhīηi Abraham bé mmūere Mandem”. ²⁴ Bē bǎbhōjē bǎkwáy yé béghō bé beri ebhen mmu ákū ke békū Mandem ánsót yí mbō mmu ane áchí chak besí bhi. Púye chí nerem yí árem ne nyu bé áká ne Mandem. ²⁵ Nkúbhé enyu yō ke échí nyaka ne Ráhab, ngōré-nekō. Enyīη ene yí áká ké Mandem ághó, asōt bé yí achí chak besí bhi. Nó chí, Ráhab asōt baghokotí kepí abhen báfú Israel abhese amem eket eyi, achye bhō manié. Báfūet yé mbi áchák bǎpetnsem Israel kebhōjē esōηiri.

²⁶ Tēndu yí áká enyu yō ke Mandem ásót be yí achi chak besí bhi, dīηjí ká be, nkúbhé mbōnyū mmu apu kway bebhak nepēm mbák abhíkí pere bhōjē éyú, nó ke echí be mbák mmu apú kē menyīη ebhen Mandem áyāη bo mankē,

nerem yi árèm be abhəŋ neka ne Mandem ábhak chi ndéndem.

3

Sébhəŋ békém bári yesé sayri

¹ Bōma, puyě be mankem kě babhónó bébhak batəŋ Eyəŋ Mandem. Bāriŋi bé ewak ene Mandem átəŋ bo, manyé ásəŋ besé bhó sətəŋ Eyəŋ Mandem aməet éntcha bo báchák. ² Yěntiki mmu ákwén ndü beyä babhi. Ke yě agha ane ábhíki bhəŋ bekwéné ndü eyəŋnyu eyi, achí mmu ane ájwí pəot ne ákwáy nkwó bekem mməet ndü yěntiki mbi. ³ Sénsót mpəŋəndík. Mmu ásat mómbinji senəŋ amfyé yó anyu ndu beka yə angok yi, andək yěntiki ebhak ené yi áyən yó ándók. ⁴ Ná ne áchwŋyen nkwó? Yěndu aré chik, ne yě mbéep ané ádèp wu ántəŋ ná, nsəm achí anet áchwí babhát ane mbák mmu ánjá anjəp, áchwí árəŋ chí ebhak ene yí áyən wu andək. ⁵ Néri nkwá nechí mbə nsəm ane achí anet áchwí. Yěndu néchí níŋi níŋi, népə beka berem menyin. Bě babhəŋ mánkáysí ndü mónembě ngó ákem ndü erémé nchót ámbə bədu gum gum.

⁶ Néri nkwá néchí mbə ngó. Eyəŋnyu ene mmu ékwáy bétwə ne yěntiki enyü bebá fá amik. Bebá ebhen néri nətəwə ne bhə béchəŋti nepém nkwəŋwan nenkem. Nékə ngó ánkém ané ásəŋ nepém nkwəŋwan nenkem. Ne ngó wu áfù chí ndü nepingo ané ápú neme. ⁷ Nkwá ákwáy bébhəere yěntiki enyü nyábhi, kenen, nnya ené ésü menie amik ne ene ányén, ankə yó éngók yi, ne bo mánán bákú nə. ⁸ Ke yě mmu apú kwáy bekem néri eni. Néri nébep néchá. Néchí mbə babhé amen mmu ányie angú. ⁹ Ne néri ke sébiti Mandem Etayese. Ne nkúbhé neri ke sésət berem bebépti menyin ntá bo abhen Mandem ághókó,

akə mǎmbák mbə yimbəŋ ndü beyä babhi. ¹⁰ Bōma, ébhíki bhəŋ bebhak enyu yə! Nnyu amət ámbiti Mandem, nkúbhé nnyu wu ámbik mmu eyak. ¹¹ Mbokónyén amət ápú kwáy bechye eríti manyiep, ámpet áchye nəkə manyiep amen achí ngán ngan. ¹² Bōma, nnet nsúkúru ápú kwáy ményú bakwa ne nnet nsinji ápú kwáy ményú nsúkúru. Enyu yə ke échí be nnyén ngán ngan népú kwáy béchyé manyiep menyu.

Nerinjindak enén tetep néfù chí ntá Mandem

¹³ Ná mbək yeká bátəŋ mməet bé bəriŋi? Mbák bo báchí ndü nkwó yweká abhen bábhónó kebon, bəriŋi enyin ené échí chak ne ené épú chak, yěntiki mmu wap ámbón eríti epin ne neseptiməet ndü nepém eni. Epin eyə ke étəŋ bé mmu achí ndinjindak tetep. ¹⁴ Ke mbák bábhəŋ bati ane ájwí ne beyä mpabhamík ne epin ené yěntiki mmu ánu chí ndü aywi ntí, báké pányu ndéndem be báchí bəriŋindak mbənyune eyə ébhak chí nsé. ¹⁵ Enyü nerinjindak enə népú fú ntá Mandem, néfù chí ntá bō-mmik. Enyü nerinjindak enə néfù chí ntá bo abhen Efónó Mandem épú ne bhó ne néfù chí ntá mfə befónó bebábeba. ¹⁶ Echí enyu yə mbənyune yěntiki ebhak ené bo bábhəŋ mpabhamík ne bati ne epin ené mmu ánu chí ndiere ndü ayi mməet, ebyək ébhak are, ne yěntiki ebépti epin ébhak aré nkwó. ¹⁷ Ke nerinjindak enen Mandem áchye nechí kekúri. Enyinji mbi chí be népú fyə mmu bakwap anti. Menyin ebhen békəŋo chí be nerinjindak enén Mandem áchye nékə mmu ámbák sayri ne bati, nékə mmu áké bhəŋ nti gum gum, nékə mmu ámbón epin beghə bho tinso, ne epin beka beri mpoknkem. Mmü ane ábhónó nerinjindak enén néfù

ntá Mandem, ábhák mmu tetep, ápú kə betábhá. ¹⁸ Chi bebhak sayri ne bati ke ákù bo abhen bákù kpák ambak nenti bho mámpí mbwət, ne chəŋ mángə mbwət menyiŋ ebhen bo bákù ebhen bechi chak besi Mandem.

4

Séndó Satan sénkónj Mandem

¹ Yi ékù be bho bārem bé bāchí bō Mandem mānù mǎntán nəkə ne bati? Pú bebépti menyiŋ ebhen bāfyé ngoŋə aré ke békù mānu mpoknkem-ε? ² Bāyán bēbhəŋ menyiŋ ke bāpú bhón bó. Ékə bāyán bēway bho. Ne bāfyé amík ndü menyiŋ ebhen bo bāchák ke bāpú kwáy bēbhəŋ bó. Ékə bātán ne bati, mānu nəkə. Nti ane bāpú bhón menyiŋ ebhen chí bé bāpú nikkmuet be Mandem ánchyé bhé bó. ³ Ne yé mǎnik chí mmuēt bé Mandem ánchyé bhe enyiŋ, bāpú bhón yó. Bāpú bhón yó mbənyune bāpú bhép ne nkaysi ndíndí. Bābhəp chí menyiŋ ebhen bāfyé ngoŋə aré. ⁴ Bé bho bāpú kə mbə enyu Mandem áyàn! Bābhíkí riŋi bé mmu ane ányíe ekəŋ ne menyiŋi mmik chí mmu ane ákù mmuēt yi mǔmpap Mandem-ε? Tetep, mmu ane ányíe ekəŋ ne menyiŋi mmik, chí mmu ane ákù mmuēt yi mǔmpap Mandem. ⁵ Báké kaysi bé enyiŋ ene básíŋi amem Ekáti Mandem échí ndéndem, nó chí enyiŋ ené básíŋi be, “Éfónj ené Mandem áchyé nkwa, éfyé amík ndü menyiŋ bo bāchák échá.” ⁶ Ke Mandem átəŋ bese beyä berindu, ne eyə échyé besé betan amfäy nkaysi bēfyé amík ndü menyiŋ bo bāchák. Échí mbənyü básíŋi amem Ekáti Mandem be, “Mandem apú ka ne mmu ane áyən mmuēt, ke áyet mmu ane ásepti mmuēt mbə be yí apú yēnyiŋ.”

⁷ Septi yé ka mmuēt ntá Mandem. Báké chyé Satan mbi, ne chəŋ eyə énkə yi ambáé andə bhe. ⁸ Kokosi nókó ká mmuēt ne Mandem ne chəŋ Mandem ankokosi mmuēt ne bhe. Bé bakü bebü, feré ká amó ndü bebü. Bé bho bāchí ekak nefi ekak ánywəp, feré ká bebü anti bé bati yeka ambak pépép. ⁹ Báké ghəkəntik bebü ebheka. Bák ká ndü basémé ne nedí kebho, babhese ansebbe nəkə amík byaká byaká byaká. Dš ká neway-ámén eneká mǎmbák ndü basémé. Dš ká maŋák ameká mǎndəp ndü kebho. ¹⁰ Sət ká mmuēt mbə bé bāpú yēnyiŋ besi Mandem, ne chəŋ yi ankosi bhe.

Mmu áké rem ebábü éti nti

¹¹ Bšma, mmu áké rem ebábü éti nti. Mbák mmu ándém ebábü éti nti, mbák épú nó, ansət mmuēt mbə ntaŋá manyé bérém bé nti abep, nó ärəm ebábü éti ebhé Mandem ne átəŋ ebhé Mandem. Ke diŋi ká be mbák mmu ärəm bé ebhé Mandem ébep, nó yí apú bhære yó, ke ášət mmuēt mbə ntaŋá manyé berem bé ebhé ébep. ¹² Mandem aywintí ke ábhónj betan bēfyé bebhé, ne ndiere yí aywintí, ke ábhónj betan ndu bétán bo. Mandem abhəŋ betan bépéme mmu, ne yí ke ärəm bé mmu ángú, ángú. Ke mbák chí wó, ókásí bé óchí agha bekə mmuēt eyé ntaŋá manyé, óndem bé nti mmu Mandem abep.

Mmu áké pányu éti enyiŋ ene yi áyən bekə

¹³ Bé bho bāpá, mǎndeme nəkə be, “Mbák épú echəŋ nó mbúré, chəŋ séndók etək egho fú, sénchəkə aré ndü mmíe nemət sénkə esié, sémbəŋ beyä nkáp,” Ghók ká. ¹⁴ Bákway bérini enyiŋ ené éfakarí mbúré ná? Bapém ayeka achi mbə mónjo. Jghó mónjo néne ke mandú mpok anemsi. ¹⁵ Enyiŋ ene bābhónj berem chí be, “Mbák chí nkaysi Mandem, chəŋ ambære besé nepém, anchye besé betan sénkə enyiŋ ené séyən bekə.” ¹⁶ Ke bāpú

ka enyu yo. Bápá chí nyu mánjon nókò mmuet. Neyonómuet eneka enò nenkem nébhíki ri. ¹⁷ Yě agha ane áriñi erítí enyinj ené yí ábhónó beka, ke yí keká yo, besí Mandem, aka bebú.

5

Bó bakáp, sət ka mpok

¹ Bě bō bakáp, tá ká batú mǎngók mǎncháp őrí kebho, mǎmbak ndũ basémé ęti beyǎ besonori ebhen bétwò ambi ntá yeká. ² Bakáp ayeká áchónjí, ne kengok anyie berítí nden eyeká. ³ Mfárékán anyie bakáp ayeká. Mfárékán ane ányíé nó wú, mpok Mandem átàn bé, ké yi ásòt mbò ntísie ndu béchyé bhe ntémsí. Ne mfárékán yo ke ányie mmuet eyeká mbò ngó ányie enyinj. ⁴ Bo bákù betik ndũ baki yeka, be kechye bakáp ayap. Ngway yeká aka bó bádí kebho bé Mandem ánkwák bhó, ne Mandem Acha betan menkem ághok kebho ekap. ⁵ Mǎnyie nepém fá amik, mǎnkù nókò menyinj ebhen béchye bhe manák. Mǎnyie, bǎchikiti bǎrɔp muri múrí mbò esené mpɔj ené bǎbhónó beron beway. ⁶ Bó bakáp, bǎchyé beson ntá batanǎ manyé ne bákú bǎchébhébo mǎnkwen manyé, nó chí bo abhen bǎbhíki bhon betan menu ne bhe mǎnchéb bhe mbi.

Nenikímuet enen mmu Mandem ne ekébhénti

⁷ Bóma, kęp ye ká nti ndũ mǎnòj mpok ane Yesu Acha átwò. Yinjí ká bakwanǎ baki. Bákèpnti ménon manyiep nchýemie ne amen ákù nenýíé néngó. Ne bákèpnti ménon mpok ane báfère nenýíé ebhi. ⁸ Bě nkwo, bóñ ká ekébhénti, mǎnte kpiri mbonyune mpok ane Yesu Acha ábhónó bétwò arɔp kekwo.

⁹ Bóma, mmu áké nywinti ámbínjí nnyén nti. Mmu ane ákù nó, ákwén manyé ewak Mandem átàn bo. Dinjí ká be Ntanǎ-manyé achi

ambinywɔp téé, apu nekò nesie. ¹⁰ Bóma, báké ghókantik baremé kerpinti Mandem, bo bǎrèm nyaka menyinj ebhen Mandem afyé bó anti be mándem. Báchí berítí berinj ntá yesé. Bó bǎbhòn nyaka beyǎ esonori, yě nó, mǎnkebhe nókò chí nti. ¹¹ Sérèm bé eri ntá yap echa mbonyune báté nyaka kpiri. Bǎriñi ndũ Job áté nyaka kpiri, ne ndũ ngwenti, Mandem aka esonori eyi émáy enkem, őrí ye ntá yi echa. Tetep, Mandem abhon beyǎ ntínso ne besé. ¹² Bóma, ndak ane chí erémé ndak. Mbák ɔrem enyinj, óké yiki. Oké yiki ómbinjí nnyén Mandem mmu áchí amfay. Kéyiki ómbínjí mmik, ne óké yiki ndũ nnyén yěnyinj échák. Mbák óká enyinj, dem be, “Ee”, ne “E” ámbák chí Ee. Mbák óbhíkí ká, dem be, “Cháo” ne “Cháo” ambak chí Cháo. Mbák óká enyinj émot, ónkù chí échák nó ókwèn ebhé Mandem.

¹³ Mbák mmũ yweka achí ndũ esonori, ánik nókó mmuet be Mandem ánkwák yí. Mbák mmu achí sayri, áké rɔ béchyé bakak ntá Mandem. ¹⁴ Mbák mmu yweka áme, ámbínjí bōbati Nkwò Kristo. Ámbínjí bhò be mǎnikmmuet ęti yi, mǎngwati yi bawet amuet ndũ nnyén Yesu Acha. ¹⁵ Ne mbák bápú makati be Mandem ághok nenikímuet enap, mmũ neme átanj. Mandem Acha ákù mmu neme antanj, amfonori yéntiki bebú ebhen yi áká. ¹⁶ Su nókó ye ká bebú ebheká ntá bati, mǎnik nókò mmuet be Mandem ámbú bo abhen mámé. Nenikímuet mmu ane áchí chak besí Mandem nébhon beyǎ betanj. ¹⁷ Yinjí ká Eláija. Achí nyaka nti nkwa mbò bhesé. Anikmmuet ne nti eni nenkem bé manyiep áké kwen, ne yě nekon nébhíkí chí amik ndũ mamié arat ne ebhok. ¹⁸ Apet anik mmuet. Mandem aka ye nebu nénéne, manyiep asep gbokórókórok achwe amik,

mmik apɔp, abho bechye nenyíé.
 19 Bõma, mbák mmu yweká aró
 mbi Mandem aném ebhi, achák
 ánjá yí ámpetnsem. 20 Dɪjí ká be
 yě agha ane ákwáká mmu bebú
 wu be ántíknssem ndù bebú ebhi
 ámpétnsem ntá Mandem, mmũ
 wu aféré yí ndũ newú, ne Mandem
 áfoɲori beyá bebú ebhi.

Εκάτι Pita ene mbi

¹ Με Pita, munto Yesu Kristo ke nchi sijn ekati ene. Nchi sijn nta yeka bo Mandem, be bho bachi manko ne bataka mban ne mban, mbak atu Pntos, bachak atu Galeshia, abhenefu atu Kapadoshiya, bachak atu Esia, ne abhenefu atu Bitinia. ² Mandem Etayese ayap be tesay bekonjo nkaysi ane yi anan abhono nyaka eti yeka. Efono Bedyere aku mambak nyanja be mambak bo abhen baghok Yesu Kristo ne be ansot manon mi ank mambak pep.

Mandem anton be beya berindu, anchye be kpak tontó tonto.

Nepem nekə ne neka ne Yesu

³ Senchie bakak nta Mandem Mmu achi Chi nta Acha ywese Yesu Kristo! Eti beya ntinso eni, achye bhese nepem nekə ndu aku Yesu Kristo afu nda newu apetnsem nda nepem. Eyo eka sebhaka nti nene be chon sembon nepem ne yi. ⁴ Sachi ne amik ambi senon afok ane Mandem abhare amfay nta bobhi. Abhare wu nta yeka. Afok wu apu may ne yenyin epu kway bechonji wu ne apu gu manyep. ⁵ Ndu babhon neka ne Mandem abhahberi bhe. Aku no be ampeme bhe ndu ngwenti mpok. Mandu mpok yi aku be mandini ndu yi apeme bho. ⁶ Baka ro ye bebhon manak eti menyin ebhen, yendu nene, bakway bebhon beya besonori ne mamə menyu ne menyu ndu mambini mpok. ⁷ Mamə ane atwo chi beka bo mangó mbak babhon neka ne Mandem tetep. Yendu pu achonti, bafye yi ango manson sayri mamfere bakwap ndu berini mbak chi pu tetep. Neka eneka ne Mandem necha pu. Babhon ye

begho esonori ndu beka bo mandini mbak neka eneka ne Mandem nechí tetep nkubhe mbo enyu bason pu ndu begho mbak chi pu tetep. Enyu eyo ke echi be mbak mante kpiri ndu neka eneka ne Mandem, chon eyo entwo bhe ne bakak, ne kenem, ne kenoko ndu nywap enen Yesu Kristo apetnsem. ⁸ Bakon yi yendu babhiki re gho yi. Manoko yi yendu bapu gho yi nene, ne babhon manak amen abhiki bhon njenti ne amen mmu apu kway berem enyu mo achi. ⁹ Akap ane babhono eti neka eneka ne Yesu chi nepeme yi apeme bhe.

¹⁰ Bareme kepinti abhen barem nyaka eti berindu ebhen Mandem afye bariap beton bhe, bayan nyaka, mambebbe nako ndu berini eti nepem nekə enen. ¹¹ Efono Kristo aku nyaka bareme kepinti mangati bho be Kristo abhon bebhon beya esonori, ne ndu ngwenti, ambon beya kenoko. Bo manu nyaka berini mpok ane menyin ebhen bebhono befakari, ne mbon mmu ane bebhono befakari ne yi. ¹² Mandem aku bo mandini be be ke babhon nsay ndu betek ebhap, puyə bo babhon. Nsay yo afu ndu menyin ebhen bo abhen baghati Mbok Ndingi baghati bhe ndu betan Efono Bedyere mmu Mandem ato. Ye chi boangel babhon nyaka ekwak berini menyin ebhen tentep.

Epin ene bakonjo Mandem babhono bebhon

¹³ Ndu echi no, tonji ka mmuet ndu beka betek Mandem, mambon nekemmet, mambaka nti sayri ndu berindu ebhen betwo bhe ambi mpok Yesu Kristo abhesi. ¹⁴ Tendu bachi bo abhen baghok Mandem, baka yibhiri mmuet mankonjo bepō bepini ebhen babhono nyaka mpok babhet amen ejuri. ¹⁵ Tendu Mandem mmu abhini bhe achi nyanja, be nkwo babhon bebhak

nyáná ndü menyin menkem ebhen bākū, ¹⁶ nkúbhé mbə enyū básinjí amem Ekáti Mandem be, “Bábhəŋ bebhak nyáná, mbənyu menchí nyáná.” ¹⁷ Ne tēndu bábhəŋi Mandem be Eta mpok mǎnikmuet ntá yi mmú átəŋ yēntiki mmu bekoŋo menyin ebhen yi ákū ketōŋ kəriŋámík, bōŋ ká kenókó ne yi ndü ekakáneko eyeka fá amik mbə manko. ¹⁸ Bəriŋi be Yesu Kristo aku bhe aféré ndü bepō bepŋ ebhen básóré nyaka ntá bachĩmbi bheka. Abhíkí ku bhe chí ne menyin ebhen béchəŋti nkáp. ¹⁹ Aku bhe chi ne manəŋ mi ne mó acha nkáp tontó. Yí achi mbə mónkwəmén ane abhíkí kə nchəŋti ne yə kenyoŋ mmuet. ²⁰ Mandem ápére ghoko mmik, anəŋ ayap nyaka yi. Ke ndü manywəŋ ngwenti ane ke yi abhesi éti eyeka. ²¹ Aku mǎmbəŋ neka ne Mandem mmu aka yi ápérénsəm ndü nepém ne aka yi ambóŋ beyá kenókó, bé neka eneka némbák chi ne Mandem ne bé mǎmbaka nti ne yl.

²² Néne, ené mǎnəŋ baféré bebú anti ndü bākəŋo tetep Mandem, bōŋ ká ekəŋ ené tetep ne bati. Kəŋ ka bati ne bati yeka ankem. ²³ Nepém neko enen nebhíkí fu chi ntá bachi ne manə abheka bo bapem ayap áfueŋe fuet. Mandem asət chi Eyəŋ eyi ke áchye bhe nepém enen, ne nébhíkí bhəŋ ngwenti mbənyune néfū ndü Eyəŋ eyi ené échye nepém, ne ébhíkí bhəŋ ngwenti. ²⁴ Echi mbə enyū Ekáti Mandem éghāti bhese be

“Nkwəŋwəŋ nkem achi mbə táko, berí bhi menkem mbə bəchuchu abhen táko.

Táko áwəsi,
bəchuchu mánkuri,

²⁵ ke Eyəŋ Acha ebhíkí bhəŋ ngwenti.”

Eyəŋ eyə chi Mbok Ndíndí ane bághátí nyaka bhe.

2

Mandem ayap be bé mǎmbák bəbhi

¹ Ndu Mandem achye nə bhe nepém enen neko, feré ká barak abúabə ankem anti. Báké pere sėse, dš ká betábhá, dš ká mpabhamík, ne dš ká berem barak abúabə éti bho ndu bechəŋti manyén ayap. ² Bák ká mbə mǎnko mmu áŋwaka menyu ami mpoknkem. Bōŋ ká ekwak nebhi enen mbəŋ, nə chi, Eyəŋ Mandem. Yó ékū be mǎngo Mandem ápeme bhe. ³ Eri mǎmbóŋ ekwak enyu yə mbənyune mǎnəŋ bəriŋi néne ndü nepém eneka enyū berinti ebhen Acha Yesu Kristo átəŋ bhese.

⁴ Twó ye ka ntá Acha. Yí achi mbə ntay enen nechí nepém, enén bō mmik bábyaka be nepu yényin, ke Mandem ayap nə nebəŋ menwəŋ besí bhi. ⁵ Bě nkwo bachi nepém. Bák ye ka mbə batay ane básət bete eket ene Efónó Mandem ábhak aré. Bachi bo abhen yi ábháré nyáná be mǎmbák nneréket ané bachiákap, ndu bechye mmuet eyeka nkem ntá yi enyu ené échye Mandem manák éti Yesu Kristo. ⁶ Echi mbə enyu básinjí amem Ekáti Mandem be, “Ghó ká! Nchí bhəŋe ntay enen nékem eket fá amem etək Són,

chí ntay enen njábhé ne neri necha. Mmu ane ánókó yi, bápú kə yi ámbóŋ ntíanwəŋ wawak.”

⁷ Bě abhen mǎnókó yi, ntá yeka yi arí acha ke ntá bo abhen babhíkí noko yi basiŋ be, “Nkúbhé ntay enen batéket bábyáká, nó ke néyíbhírí néróbbhé ntay enen nékəm eket.” ⁸ Basiŋ nkwo amem ekáti be, “Ntay enén nékū chəŋ bo mántem ekak mánkwén, nkúbhé nó ke nechí setárebhé esen sékū bo mánkwén.” Bátəm ekak aré mbənyune bápú bhəŋe Eyəŋ Mandem nkúbhé mbə enyu Mandem ati nyaka be émbák.

⁹ Κε mbák chi bhe, Mandem ayap bhe be mǎmbak nneréket ane bachiákap ntá Mfɔ ywese. Báchi nyánjá besí Mandem. Ayap be be mǎmbák bǒbhi mǎngátí nókó bho betíkí maknkay ebhi, yi mmu áféré bhe ndü ejuri abhure amem eremé bediéré. ¹⁰ Mpok yɔ, bǎbhíkí rɔ ntínso Mandem nembak ne bhe ke néne, bǎrɔ ntínso Mandem nembak ne bhe.

Séchi Basem Mandem

¹¹ Abhén ekɔŋ, báchi manko ne bǎfure fuet fá amik. Ndu echi nɔ, nnikmuet, feré ká amó ndü barak abúabu ane mmuet eyeka ékú mǎŋwaka beku mbonyune manyü menyin ebhɔ ménü ne befónó ebheka. ¹² Kém ká erítí ekakáneko yeka nenti bo abhen babhiki riŋi Mandem be yé bǎrè m chi ebúbu éti yeka, mánánŋ mǎngó berí ebhen bákú, mánchye kenókó ntá Mandem ndü nywɔp enen yi átwɔ betan bo.

¹³ Éti Acha Yesu, septí ká mmuet ntá yéntiki münti yweka, ne yé chi mfo ngo mmu bo mankem bachi antene yi, ¹⁴ ne yé chi bǎgǒbhano abhen yi áto be mántémsí nókó bo abhen bákú bebéptí menyin, mánkaka noko abhen bákú menyin ebhen bechi chak. ¹⁵ Mandem áyànŋ be mǎnká nókó menyin ebhen bechi chak be manyu ánychók bechiŋtí bho abhen babhiki riŋi yényin. ¹⁶ Bák ká mbɔ bo abhen bǎbhɔŋɔ nganganŋ bebhak ndü mmuet ayap. Ke báké rem be éti bǎbhɔŋ nganganŋ, bákway beku bebá. Bák ká mbɔ bǒ betok Mandem.

¹⁷ Chié nókó ka bo mankem kenókó. Bónŋ ká ekɔŋ ne bati bǒnkwo, Bónŋ ká becháy Mandem, chyé nókó ká mfo-ngo kenókó.

Nókó ká epin Yesu Kristo

¹⁸ Bǒ betok, bónŋ ká neseptímuet besí bachi abheka ne kenókó kenkem. Báké bhak enyu eyɔ ndiere ne abhen berinti ne abhen bákem be sayri. Bák ká enyu yɔ yé chi ne

abhen bǎchí bebébebe. ¹⁹ Mmu ane ákerntí ndü esɔŋori ene bǎchyè yi ndéndem ndu yi árinŋi be Mandem achi ne yi, Mandem ábhɔŋ manák ne yi. ²⁰ Ke ntá mmu ane áká ebéptí enyin, mbák mándén wɔ ónkernti, nsáy ane óbhɔŋ ábhák be yi? Ke mbák óká enyin ené echi chak ke ómbɔŋ esɔŋori ne ónkernti ndü esɔŋori yɔ, Mandem ábhɔŋ manák ne wɔ. ²¹ Chi ndu esɔŋori ne ekébhénti ke Mandem abhinŋi bhe mbɔ enyü Yesu Kristo nkwo abhɔŋ nyaka esɔŋori éti yeka, arɔ be erinŋ be mǎnkónó nókó bayat yi. ²² Abhíkí ká nyaka yé bebú, ne yé mmu yi abhiki rwɔ. ²³ Mpok báskoti yi, abhíkí kemé yé nsak. Mpok yi ághò esɔŋori, abhíkí pa yé mmu. Arɔ barak ankem ntá Mandem mmu átanŋ manyé enyu ene echi chak. ²⁴ Yimbɔŋ ápókó bebú ebhese menkem amuet ndü ekotákátí. Aká nɔ be séndo bebú ebhese sémbak chak. Befuet ebhén báfyé yi amuet bebú bhe. ²⁵ Báchi nyaka mbɔ bǎghónómén ané anémé ebhi, ke néne bǎpetnsem ntá Mbabheri bǎghónómén, mmu achi Mbabheri bapém ayeka.

3

Enyu baghoré ne manem bǎbhónŋ bebhak

¹ Bǐ baghoré nkwo bǎbhɔŋ beseptímuet ntá maném abheka. Mbák mǎnká nɔ, bákway beku maném abheka abhen bǎbhíkí noko Eyɔŋ Mandem mánoko yé bǎbhíkí rem chí enyin ntá yap. ² Bákway menoko mpok bǎghò kenókó eken bǎchyè Mandem ne ndü bǎchí chak besí bhi. ³ Beri ebheka beke fú chí ndü mmuet besɔbheri ne bati béghoko ne menyinŋi pú ne ndu befye berítí nden. ⁴ Mémbák chí berí epin ebhen befú amem nti, ne bebhak kpák, ne neseptímuet mbonyune enyü beri ebhɔ bepu gu manyier, ne ebhɔ ke

Mandem ákəŋ tontó. ⁵ Bagħoré abhen tesáy abhen bachi nyáná ne básíkí ntí ne Mandem bǎghòk nyaka maném abhap ne enyu eyə, báre fyé berí amuet. ⁶ Sará abhōŋ nyaka enyu epin eyə, ambinjí nəkə nném éywi Abraham be acha. Ne bǎchi bō Sará néne, mbák bǎkōŋo erítí epin eyi kebħəŋ becháy.

⁷ Bē maném nkwo, mǎnkém nókó bagħoré bheka sayri, mǎnchye nəkə bō kenókó mbə bo abhen bǎbhíkí bhəŋ betan mbə bhe. Bē ne bhə bǎbhəŋ nepém enen Mandem achye ěti berĩndu ebhi. Kə nókó ká nə be yěnyin eke chyet nenikímuet eneka.

Bo Mandem bǎbhəŋ esəŋəri yěndu bǎkə chi berí

⁸ Ndū ngwenti, bōŋ ká nkaysi amət, mǎmbəŋ nəkə ntĩso ne bati, mǎnkəŋ bati bōnkwo, mǎmbəŋ berĩnti ne bati, ne mǎmbəŋ nesepítmuet. ⁹ Yě mmu yweka áké keme bebú amfáy bebú. Mbák mu asək wə, óké sək yi. Ke níkmuet be Mandem ankə yi berí. Mandem abhínjí wó chi be ómbak nə bé yi anjet wə.

¹⁰ Echi mbə enyū Ekátí Mandem érəm be,

“Mmu ane áyàn bebħəŋ erítí nepém, ne áyàn bebħak maŋák, ánkém nérí eni be áké rem ebéptí enyin,

be eyəŋ ebábə éké fu yi anyu.

¹¹ Mmū wu abhəŋ betiknsem ndū bebú, ándóbhe kə chi berí,

ánú bebħak kpák ne bho,

andək ambi bekə nə.

¹² Amík Mandem Acha áchí amuet bo abhen bachi chak,

ne yi ághòk yěntíkí nenikímuet enap,

ke átiknsem ntá bo abhen bákə bebú.”

¹³ Mbák báyan tontó békə berí, agha ákway meni bhe? ¹⁴ Ne yě embak chi be bǎbhəŋ esəŋəri ěti bǎchí chak, eyeka éri encha. Bǎke chay yě mmu, ne bati áké səŋəri be

amem. ¹⁵ Ke chye nəkə ka Kristo kenókó mbə Acha amem bati yeka. Tě ká mpoknsem beghati yě agha ane ábhəp bhe ntí ane bǎbháká ntí ne Yesu. Kə nókó ká nə ne erítí eyəŋnyu, ne kenókó. ¹⁶ Buré ká bati yeka pépép, be mpok bo básəkəti bhe ěti erítí ekakáneko eyeka mbə bakoŋó Kristo, ntíanwəp ánkem bə. ¹⁷ Echi sayri beghə esəŋəri ěti ókə berí mbák nə ke Mandem áyàn, echa bebħəŋ esəŋəri ne ntí be ókə bebéptí menyin. ¹⁸ Kristo nkwo aghə nyaka esəŋəri, agú ěti bebú bo mankem, ndəŋ amət ndak ámay. Anaŋa betik ebħə, yi mmu achi chak, ěti bo abhen bapu chak, bé ánsət be se ntá Mandem. Bǎwáy yi, agú ndū nkwo mmet, ke ndū Efóŋó, Mandem akə yi apetnsem ndū nepém. ¹⁹ Ne Yesu arək ndū Efóŋó aghati Mbok Ndíndí ntá befóŋó bo abhen bǎbhúéré ndū etəkó bawú menəŋ manyé ane ngwenti mmik.

²⁰ Nə chí, befóŋó bo abhen bǎbhíkí noko nyaka Mandem mpok Nóa. Mandem ándəŋ nyaka ne ekébħénti be bō mángúpsí bati yap mpok Nóa ághòko áchwí. Bǎru bho bati anen abhen bachi amem áchwí ke bápém nyaka ndu áchwí ághòk amfányén.

²¹ Manyiebħé mə até ndū nejwiti enen népəme bhe echəŋ. Nejwiti puyě chi enyin ené éfère bo bakwap amuet. Chí nku ane mmu ányù ne Mandem ne ntí enen pépép. Nejwiti népəme mmu ěti nepérənsen enen Yesu Kristo ápérənsen ndū nepém.

²² Mpok ápérənsen ndū nepém, ákó amfay, achəkə ndu ebhe awónem Mandem. Aré, bəáŋgel, befóŋó, ne betanjí befóŋó, ne menyū betan menkem béchí antene yi.

4

Néne, bapém ayeka ángúpsí ándəp ako

¹ Těndu Kristo ábhəŋó ye esəŋəri fá amík, agú, bǎbhəŋ begwət mmuet ne enyū nkaysi ane yi ábhəŋó nyaka

mbonyune yě agha ane ábhónó esōjōri mbō Kristo fá amik abhíkí pere bhōj enyīj beka ne bebú. ² Eyo eká be te ndiere newú, báké pere ŋwaka beka bepō menyīj ebhen bō mmik bábhōj ekwak are. Bōj ká ekwak chí békóno nkaysi Mandem. ³ Ndū mpok ane áfúéré ansem, bákú nyaka menyīj ebhen bo abhen bápú bo Israel bákónó beka. Eyo ekway! Báchyè nyaka nepém eneka ndu bepō baraka epúsí, bábhōj beyá ekwak ndu bebéptí menyīj, bábhák manyū mmém, mánkonjo noko bepá epusi ne bechemé manyū mmém, mánchye noko kenókó ntá bōmandem nsé, ene ebhé Mandem epu ka nō. ⁴ Bo abhen bábhíkí rīj Mandem bachi maknkay be néne, bápú pere chem mmæet ne bhō ndū epō nepém enō. Eka bō bárēm bebéptí menyīj ěti yeka. ⁵ Ke mpok átwō ane bo bhō báté besí Mandem ndū manyé be mándem enyu bákú ndū nepém enap. Mandem até bétanj bo abhen bachi pē ne bawú. ⁶ ěti yō ke bāghāti nyaka Mbok Ndíndí yě chí ntá bawú bé yěndu bágú mbō enyú yěntiki mmu, mánkwáy bebhak nepém ndu efónó mbō Mandem.

Bepīj abhen bakonjo Yesu bábhónó bébhōj ne bati

⁷ Ngwenti menyīj menkem achi kekwoť. Báké bhak ye taka taka ndū nkaysi yeka. Bák ká pē amem bati ayeka be mánkwáy menikmæet. ⁸ Enyīj ene echa bechak menkem chi be mándak ambi bekōj bati ne bati ayeka ankem tēndu ekōj ékūti beyá bebú. ⁹ Syeptí nókó ká bati bōnkwo amem beket ebheka kebháč be bákú nō mánywinti noko. ¹⁰ Mandem áchyè bhe akap menyū ne menyū. Yěntiki mmu abhōj bekwak ntí ne aywi akap mbō erítí nkubetik Mandem. ¹¹ Yě agha ane ághāti bhō Eyoj Mandem, abhōj beka nō mbō mmu ane árēm nkúbhé enyīj ené éfú ntá Mandem. Yě agha ane ákú

betik Mandem, abhōj beka bhó chi ne betanj ebhen Mandem áchyè yi. Ebhōj bebhak nō, be ndu yěntiki enyīj, bo mánchyé nókó Mandem kenókó ěti Yesu Kristo. Mandem ke ábhónó kenókó kenkem ne betanj menkem béchí ebhi ngwenti tí. Amen.

Mmū ane ábhōj esōjōri ěti yi akonjo Yesu ábhōj afók

¹² Abhen ekōj, báké bhak maknkay ndū berem besōjōri ebhen bétwō ntá yeka. Bétwō chi memō be mbák básiki ntí ne Mandem tetep. Báké sot bhō mbō be menyīj ebhen bo bábhíkí re ghō ke báfakari ne bhe. ¹³ Bōj nókó ká chi manák tēndu bábhōj esōjōri mbō Kristo ndū báchémé mmæet ne yi, bé be nkwo mánjwi ne manák mpok yi átwō ne keném eki. ¹⁴ ěri ntá yeka echa mbák bō báskoti bhe ěti bachi bakonjo Kristo mbonyune eyō étōj be Efónó betanj menkem, nō chi Efónó Mandem, achi ne bhe. ¹⁵ Ke yě mmu yweka áké bhōj esōjōri ěti yi achi ngwayti bho, yě chí ěti yi achi ngep, yě chí ěti yi achi nkā bebéptí menyīj, ne éké bhak chí ěti yi ákónó bechwe ndū baraka bo bachak. ¹⁶ Ke mbák mmu ábhōj esōjōri ěti yi achi mmu Kristo, ntíanwóp áké kem yi. Ankáká nókó kaka Mandem be yi aká nnyén be mmū Kristo. ¹⁷ Embák chí nó mbonyune mpok manyé akway, ne ábho chí ndū nneréket Mandem. Ne mbák ámbó ne bhese, chōj émbak ná ne bo abhen bápú konjo Mbok Ndíndí ane áfú ntá Mandem? ¹⁸ Ne Ekáti Mandem érēm be, “Mbák bo ábhen báchí chak bábhōj beyá esōjōri ke mámpeme bhō, chōj émbak ná ne bo abhen bábhíkí rīj Mandem, ne bákú bebú?” ¹⁹ Bo abhen bábhōj esōjōri mbonyune enyu eyō ke nkaysi Mandem achi, bábhōj berōj ambi bēka beri, mándō bapem ayap ntá Mandem mmu aghoko bhō. Yi apú rō bebhare bariet ami.

5

*Bōbati bábhōj bekem bati
bōnkwo sayri*

¹ Nchí ghati ye bōbati abhen bachi ndü nkwo yweka menyij ebhen bō bábhōj békū. Me nkwo nchí münti mbō bhe. Ngō nyaka enyu Kristo ághò esōjori ne nchí ndü mpáy bo abhen Mandem ákū chōj mǎngō keném Kristo mpok yi átwò. ² Babheri nókó ká bōnkwo abhen Mandem afyé amó yeka mbō mmu ane ábhābheri nkwo bǎghōmém. Ká nókó ká mbō bo abhen bábhōj nti bekū enyij ene Mandem áyān mankū. Eké bhak chí mbō be mányiere bhe nyire. Kū nókó ká nō ne nti nenkem kefyé ngonjo ndü bebhōj nsáy. ³ Báké bhak mbō bafō amfáy bo abhen báfyé amó yeka. Bák ká chí berítí berij ebhen bō bábhōj mēnókó. ⁴ Ne mpok Mbabheri bǎghōmém ane ngo abhesi, chōj anchye bhe akap ané árí achá, akap ane apu yibhiri enyu.

⁵ Bē besakábho ne baghōsōj, bōj ká nesepímuet ntá bō bati bheka. Bōj ká nesepímuet ne bati. Nesepímuet némbák ntá yeka mbō nkú ane mmu afyé amuet. Ekáti Mandem érēm be, “Mandem apú chye mbi ntá mmu ane áyōjmuet, ke átōj berindu ntá bo abhen básēptimuet amik.”

⁶ Septí ye ka mmuet ntá Mandem mmu ábhōj betaj menkem bé mpok yi ankway, yí ankosi bhe. ⁷ Dō ká besōjori ebheka menkem ntá yi. Yí ke áyij bhe. ⁸ Kém ká mmuet. Bák ká pē. Satan mümpap yweka ághāp, amkpe nókó mbō nkū, ndu áyān mmu ane yi akem anyie. ⁹ Báké chye yi mbi. Tē ka kpírí ndü neka eneka. Bārij be bati bōnkwo mban nkem fá amik, bǎghò nkúbhé menyū besōjori ebhen bǎghò. ¹⁰ Mánāj mǎngō esōjori, ne epú bhak chōj ndu erōri mpok,

chōj mbōj Mandem mmu ábhōj berindu menkem ankū mǎnte sené, enyij kechep bhe, ambare bhe ndu nté ane mánāj bāchi nyaka are, anchye bhe betaj. Yi ke ábhij be be mǎmbōj ákóré ndü keném eken kebhi bōj ngwenti ndü bǎchémé mmuet ne Kristo. ¹¹ Betaj menkem chí ebhi mpoknem. Amen.

Ngwenti bakak

¹² Sáilas akwak me besij ekáti ene. Nsot yí mbō nti manō ane mēkwáy besikinti ne yi. Ntí ane nsij bhe mómbij ekáti ene chí ndu béfyé bhe nti ne beghati bhe enyu Mandem áyēt bho. Tē ká kpírí aré. ¹³ Eka bōnkwo abhen bachi fá etōk Bábilon, bátō be bakak. Mandem ayap bō nkwo mbō bhe. Mōwa Mák nkwo átō be bakak. ¹⁴ Kaká ká bati sayri ne ekōj ene Yesu.

Kpák ámbák ne be mankem abhen bǎchémé mmuet ne Kristo.

Ekáti Pita ene njwi bebay

¹ Me Símun Pita, mubetok, ne munto Yesu Kristo ke nchí siñ ekáti ene. Nchí siñ ntá bo abhen mánoko Yesu Kristo mbò bhese. Yi mmu achi Mandem ywese ne Mpeme ywese ke akú besé mankem sébhəñ neka ne yi. Yi achi chak ndü menyin yi áku.

² Mandem ántəñ be berindu andək nəkə chi ambi, anchye be kpák ane ájwi amem bati yeka ndü bəriñi yi ne Acha ywese Yesu Kristo.

Təñ ká be Mandem ayap bhe

³ Yesu Kristo áchyé bhese betan beku séndinji Mandem mmu ábhíñi bhese be sémbəñ keném ne yi, ne be sénkonjo epin eyi ené eri echa. Ndu sérinji yi, áchye bhese yəntiki enyin ené échəbhé bhese. Ne áchye bhese betan ebhi be sémbəñ nepəm nəkə ne epin ené bo Mandem bəbhəñj bebəñ. ⁴ Bəfəət ndü keném eki ne erítí epin eyi, Mandem áchye bhese menyin ebhen beri becha, ebhen yi afyé nyaka bariəp bechye bhese. Akú nə be mambúé bepə menyin ebhen bo mánwaka beku fá amik, mändəbhe bhəñ chi epin ene Mandem.

⁵ Ndu echi nə, nu ká mémáka epin ené eri echa ndü neka eneka ne Yesu, mánu nkwo berinji menyin. ⁶ Ndu mémáka ndü nerinji menyin bəñ ká nkwo nekeməmet. Ne mémáka ndü nekeməmet, tə ká kpiri. Ne mémáka ndü nete kpiri, bəñ ká epin ené bo Mandem bəbhəñj bebəñ. ⁷ Ne mémáka ndü epin ené échyə Mandem mañák, bəñ ká ekəñ ne bati mbə bənerəkət amət ne mánkəñ bə mankem. ⁸ Mbák mändók ambi beku menyin ebhen ndəñ ne ndəñ, nerinji ane bəriñi Acha ywese Yesu Kristo apú bhak

ndéndem, ke beri befú ndü yəntiki enyin ené bákə. ⁹ Ke yé agha ane menyin ebhen bepu ndü nepém eni achi nnémámík. Mbák épú nó, apú ghə menyin ebhen bechi nəkə nesie, ne ághókəntik be Mandem asó bebá bhese aferə. ¹⁰ Bəma, fyé yé ka betan ndu beku menyin ebhen bətəñ be Mandem abhinji bhe ne ayap bhe tetep mbənyune mbák bákə nə bəpú kwen wawák. ¹¹ Ne Mandem apú rə ménéne mbinywəp fúú, be mánchwe ndü kefə ekən Acha ne Mpeme ywese Yesu Kristo. Kefə ekə kebhiiki bhəñ ngwenti.

Nti ane Pita asinji ekáti ene

¹² Mbəñ ye nkaysi betik bhe menyin ebhen menkem, mpoknkem, yəndu bəriñi bhə ne bəte kpiri ndü menyin tetep ebhen bətəñj be. ¹³ Nkaysi be echi chak be ntik nókó bhe menyin ebhen ndu mbəət fá amik be báké bhəre kenó, ¹⁴ təndu ndinji mbə enyü Acha ywese Yesu Kristo átəñ me be manywəp aya fá amik ábhíki pere yá. ¹⁵ Ne mbəñ beghə be mpok nnán ndó mmik, mántik nókó menyin ebhen mpoknkem.

Enyu mmu ákwəy berinji be menyin ebhen bechi tetep

¹⁶ Menyin ebhen séghati nyaka bhe éti netwə Acha ywese Yesu Kristo ne betan ebhi bəpú bakay. Besé babhəñ séghó kefə eki ne amik. ¹⁷ Mpok Mandem mmu achi Eta átəñj keném eki ne betan ebhi, sebhak are ne Yesu. Séghók ndu Mandem mmu acha mankem arəm be, “Né chi Məwa. Nkəñ yi tontó. Achyè me beyə kenókó.” ¹⁸ Besé babhəñ séghók eyəñ ené éfú amfay mbənyune séchi nyaka ne yi amfay njie Mandem.

¹⁹ Éti yə, sérinji mbəñ néne echa enyu esí bé menyin ebhen baremé kepinti bərəmé nyaka béchi tetep. Fíé yé ka ntí ndü beyəñ ebhap, mbənyune béchi mbə erəñj ene éghə

amem ejuri. Dók ká ambi begbok beyəŋ ebhə krate mpok ane nywəp néyí. Ndü nywəp enə, nembe * enen beti néghə amem bati yeKa. ²⁰ Enyinjí mbi ené bábhóŋó berinjí chi be, menyinj ebhen baremé kepinti bareme nyaka, ebhen bechi amem Ekáti Mandem, yě mmu apú kway besot keboŋ eki ánéne bho ntá bho, ²¹ mbənyune yě ndemekepinti amot abhiki rem nyaka menyinj ebhen befu ndu nkaysi nkwəŋwanj. † Efóŋó Mandem ke áchwé nyaka bho anti, akə bó mándem menyinj ebhen befu ntá Mandem.

2

Sot ka mpok ne batəŋə nse

¹ Baremé kepinti nsé báchi nyaka nenti bə Mandem. Nkúbhé enyu yə ke echi echəŋ be batəŋə nsé bábhəŋ bebhesi nenti eneka mántəŋ nəkə be baraká nsé ɛti Mandem ne bapu ené eyə étwə bho chi ne ménémé. Bátəŋ ne mánisi be bábhíki rinjé etayap mmu ákú bhə áfére ndü kesem. Ne ndu bákə nə, ngwenti yap ábep ancha. ² Chəŋ beyá bho mánkəŋə bepə barak epúsi yap ne eyə enkə bo bachak mándem bebépti menyinj ɛti mbi ane tetep. ³ Ne chəŋ batəŋə nse bho mánsot beyəŋə nse ndu berwə bhe be mányie menyinj ebheka ne ngwáy yap. Mandem ánán átəŋ bə te mpok ane afære ansem ne erəp chi be mámbəŋ ntemsi yap.

⁴ Mandem abhíki rə nyaka bəáŋgel mándók ndéndem mpok bákú bebú, ke amese bho amem nepi, ndü nebhet ane ágiri pyóó, afe bə aré ne ngem be mámbák are te mpok manyé ankway. ⁵ Abhíki rə nkwo bo abhen bábhíki bhəŋ mpok ne yi, ndu mpok Nóa. Ató eghorí manyiep éwáy bəbhə mankem. Apeme chí ndiere Nóa mmu ághati bho be mámbák chak

besí Mandem. Ne apeme bo bachak bati tándramət. ⁶ Bərinjé nkwo be Mandem ánán nyaka bo Sódóm ne Gomóra mpok yi átó ngo are. Asəŋ bho krokotok, be eyə émbák mbə erinj ntá bo abhen bábhíki bhəŋ mpok ne yi. ⁷ Mpok yə, apémé Lot mmu achí chak, yi mmu bepə barak epúsi ane bə bebú bho bákə, áchye nyaka yi esəŋəri anti. ⁸ Achəkə nyaka ne bebépti bəbhə, angə nəkə bebépti barak ane bə bákə yəntiki nywəp ne angok nəkə bepə menyinj ebhen bə bərəm. Bebepti menyinj ebhə béchəŋti nyaka nti eni amem tontó mbənyune yimbəŋ achi nyaka mmu chak. ⁹ Menyinj ebhen bétəŋ bhese be Mandem Acha arinjé ndu áfere bo abhen bákə menyinj mbə enyü bo Mandem bábhóŋó bekə, ne ndu átəmsi bo abhen bápú chak, be ntemsi yap ambak ne bho te ndü nywəp enen manyé. ¹⁰ Arinjé nkwo bərəkə ntianywəp ane mmæt eyap éŋwaka be mánkə ne bo abhen bábyak befóŋə ebhen bébhóŋə betəŋ.

¹¹ Yéndu bəáŋgel bacha bho ndü betəŋ bápú rem bebépti menyinj. Bápú səkoti bhə ne bápú rem ebəbə ɛti yap besí Eta Mandem. ¹² Ke batəŋə nse bho bərəm menyinj mbə enyü mmæt eyap étəŋ, mbə nyábhi ené bábhe chi be mankem mangway. Bəbhəŋ béway bho mbə nyábhi. ¹³ Bəbhəŋ béchye bho esəŋəri mbənyune bə báchyə bo bachak esəŋəri. Bo abhen báyan menyie nepém, Manjək amap chi bekə nə yě chi ne ngósi chuuu. Bepinj ebhap bétwə ne ntíanwəp ntá yeKa. Bəchəkə ne bhe manyié nenyié ke bákə chi bebépti menyinj ebhen béchye bə manjək. ¹⁴ Ne bákə barak epusi ne amik, ne ekwak bekə bebú epu may bə anti. Bərwə bo abhen bábhíki noko Yesu. Bati yap

* 1:19 Nembe enen beti chi Kristo. † 1:21 Mbək bo bákaysi be ené ebhəŋə bebhak chi bé “Menyinj baremé kepinti bərəmé bəbhíki fu chi ndü nkaysi nkwəŋwanj”.

achi chi bati bō ngwáy. Ntémsi Mandem anán achi ne bhō. ¹⁵ Bárō mbi ane achi chak, máném ebhi. Bákù chi mbō Bálam, * Mmō Boas ákón nyaka békù bebú be ámbón nsáy-nkáp, ¹⁶ ke báji yi éti bebú ebhi. Eká mpwə batu ane apu rem kepí arem kepí ntá yi ne eyónó nkwanwan, aká yi andō ebhokori enyiyi ene yi ákù nyaka.

¹⁷ Batónó nse bhó báchi chi babhok manyier ane manyier apú nyáy are. Báchí mbō nebhan enen mbáép apòkō ne manyier kefú are ánkwen. Mandem aghókó ebhak ene égiri pyō abhare ntá yap. ¹⁸ Bápányu, mándeme nōkō menyiyi ebhen bechi chi echinti. Mánù nkwo berwō bo abhen báyan befap mmuet ne nkwo bho abhen bekwené bechi ne bhō. Mánù menókóti bhō bé mánkú nókó bepō barak épusi ane mmuet eyap énwaka be bō mánkú mbō enyū bō babhōn bákù. ¹⁹ Báfye bho bariép bekú mánkáysi be chōn bō mámbōn ngangan bekonjo netōn enese, ené bō babhōn bachi basémé bebú. Yéntiki enyiyi ené ebhónó betan amfay mmu, mmu wu ábhák chi nsem ntá enyiyi eyō. ²⁰ Mbák bo mándinjí Yesu Kristo mmu áchí Acha ne Mpepe ywese, ne mámbwe menyijí mmik ebhen bégwōt bho gwōt, ke mámpet mándō menyiyi ebhō mengwōt bhō ne betan ndū nepém enap, nte ane bō bábhák aré áber ancha ane bō bachi nyaka are mpok bábhíkí re riñi Yesu Kristo. ²¹ Eri nyaka mbōn be báké riñi enyū mmu abhak chak écha bō berijí, ke mámpet mánjibhiri mmuet, mándō bebhé Mandem áchyé, kepere konjo bhō. ²² Enyiyi ené éfakari ne menyū bo bhō étōn be bakay ané arēm be, “Mmú ágwō enyiyi ampetsnem anyie yō”, ne be, “Báso akók ampetsnem anyóp mmuet ndū batōp”, achi tetep.

* 2:15 Bálam abhōn nyaka beyá ekwak bebhōn akap ane mfo Bálak áyan bechye yi, kpát aka bekú bebú ntá bo Israel. Nomba 11.22-24, 22.16.

3

Enyiyi Pitta areme éti netwó Yesu

¹ Bōma, né chi ekáti ené ejwi bepay ndu bekáti ebhen nsijí bhe. Ndu bō bepay menkem, nchí tik be menyiyi ebhen mánánj bāriñi, ndu bekwak mámbōn nkaysi ane achi chak. ² Nsij bekú mántik nōkō menyiyi ebhen baremé kepinti Mandem bárémé téntep be bébhón befakari, ne be mántik nkwo menyiyi ebhen Acha mmu achi Mpepe ywese afæere ntá bōnto aghati bhe be mánkú nōkō. ³ Enyijí mbi ene bábhónó berijí chi be mpok ane netwó Yesu Kristo árōbhé kekwo, bo bátwō chōn abhen báway bhe éti menyiyi ebhen mánókó, mánkú nōkō chi bebépti menyiyi ebhen béfú bō anti. ⁴ Chōn mámbebhe nōkō bhe be, “Yí afyé nyaka bariép be ápetnsem, atwō ké? Tesáy botayese bágú, menyiyi bébhuet chi enyumót mbō mpok ane Mandem ághókó mmik.” ⁵ Bāghokantik bé Mandem aghókó mfay téntep chí ne eyónónyu eyi, aká mmik afú ndū manyier amen achi nyaka mbánkem. Ne manyier ke yi ásóré ághókó mmik. ⁶ Ne nkúbhé manyier ké Mandem áchōntí mmik. ⁷ Ne nkúbhé eyónónyu ke Mandem abhare mfay ne mmik ane echōn menon ngó ansōn mfay ne mmik, ke anaŋa bo abhen bapú mbō enyū bo Mandem bábhónó bébhak, ndū nywōp manyé.

⁸ Ke abhén ekōn, bábhíkí bhōn beghokantik enyiyi ené émot! Ne Eta Mandem, nywōp nemōt nēchi mbō nká mamié, ne nká mamié achi mbō nywōp nemōt. ⁹ Mbok bho bákaysi be Mandem áchōnti mpok tontó ndu bébhæere bariép ami. Apú chōnti mpok mbō enyu bō bákáysi. Akep chí nti ne bhe, ndu apú yan be yé mmu angu anem. Ayān chí be

yěntiki mmu ántíknsem ndũ bebá bhi. ¹⁰ Ke nywɔp enen Yesu Acha ápètnsem nétwɔ chɔŋ mbɔ ngép. Mpok yɔ, chɔŋ nebu néngwat wɔɔɔ ne eyɔŋ etajatan, nénémsi. Yěntiki enyɔŋ ené echi amfay énsayri amem ngó, enemsi. Ne mmik ansɔŋɔ ne yěntiki enyɔŋ ene echi aré.

¹¹ Těndu menyɔŋ ebhen menkem bebhɔŋɔ chɔŋ besayri, ménemsi enyu eyɔ, ébhíki ri nɔ be yěntiki mmũ yweka ámbáéré nepém eni pépép, ambak mbɔ enyũ mmu Mandem ábhóŋɔ bebhaka? ¹² Ne ndũ mándɔŋ ne nebhakánti nywɔp enen Mandem átwɔ, kɛ nókó ká yěntiki enyɔŋ be néntwɔ ayak. Ndũ nywɔp enɔ, ngó áɔŋ mmik nkem, ne besɔŋɔ ngó ménkɛ yěntiki enyɔŋ ene echi amfay ensayri. ¹³ Ke békoŋo bariɛp Mandem, sénɔŋ mfay nkɔ ne mmik nkɔ. Yěntiki mmu ane ábhákánti aré, ábhak chak besí Mandem.

¹⁴ Abhén ekɔŋ, těndu mánɔŋ ye be menyɔŋ ebhen memfakari, fyé ká betan ndu bekɛ Mandem angɔ be bächí pépép, kebhóŋ bekwéné, ne be besí Mandem kpák achi ne bhe. ¹⁵ Ne sɔt ká ekébhénti Acha mbɔ mbi ané yi áchyé bho be mándó yi ámpémé bhɔ. Echi nkúbhé mbɔ enyũ mómayese Pól mmu sékɔŋ ásíŋí nyaka nkwo ntá yeke ne nerɔŋɔndak enen Mandem achye yi.

¹⁶ Asíŋ, andeme nɔkɔ amem bekáti bhi menkem éti menyɔŋ ebhen. Mbɔk menyɔŋ bechi amem bekáti ébhen yi asíŋí ebhen bébèmuɛt bejwimem. Ne bo abhen bábhíki riŋi menyɔŋ ebhɔ, ne bábhíki te kpírí, báyiɔbhirí menyɔŋ yi asíŋí, mángati nɔkɔ bho chi menyɔŋ bechak ebhen bepú ndóŋ amɔt ne menyɔŋ ébhen yi asíŋí. Ndu bákɛ nɔ, bábhìŋi chi ménémé amɛt.

¹⁷ Abhen ekɔŋ, těndu báriŋí menyɔŋ ebhen ambi ambi, sɔt ka mpok bé bekwéné bo abhen bápú bhɛere

bebhé béké pɔkɔ bhe mándɔp chi bo abhen bábhíki te kpírí. ¹⁸ Ke dók ká ambi bego ndũ nerɔŋi ane báriŋi Yesu Kristo mmu achi Acha ne Mpeme ywese, mándɔk ambi bego ndu bébhak enyuné berɔndu bhi bébhák ne bhe. Kenókó kémbak ne yi néne, ne mpoknkem.

Εκάτι Jón ene mbi

Nti ane Jón ásijní ekáti ene

¹ Ekáti ene érèm έti Eyon ene echi te mpok ane bábhíkire ghoko mmik. Séghók έti yi, séghó yi ne amík, séyíñi yi, ne sétok yi ne amə. Eyon áchye Nepém. ² Nepém abhési nyaka ne ségho yi, ne sérèm έti yi. Séghati bhe έti Nepém. Abhíki bhon ngwenti ne achi nyaka ne Eta ke ábhesi ntá yesé. ³ Séghati bho έti mmü ane séghó, ne séghók menyin ebhen yi átónó, bé be nkwo námbon nechemémuet ne bhese. Ne, sayri sayri, nechemémuet enese eno nechi ne Eta ne Móywi Yesu Kristo. ⁴ Nchí sin be menyin ebhen be manjáak amese anjwi poot.

Mandem achi Bediere

⁵ Mbok ane Móywi áchyé bhese be séngátí bhe achi be, “Mandem achi Bediere, ne ejuri epu ne yi wawak.” ⁶ Mbák sérèm be sébhon nebharémuet ne Mandem, ke sénko nəkə amem ejuri, nə sésə chi nsé, ne sepu konjo tetep ane Mandem ákú séríñi. ⁷ Ke mbák sékə ndü bediéré mbə enyu yimbəon áchí Bediere sébhon nechemémuet ne bati. Ne manon Móywi Yesu anso bhese amfere ndü bebú menkem. ⁸ Mbák séndém be sepu bə bebú, nó sérwə chi mmuet ne tetep apú amem bati yesə. ⁹ Mbák sénsu bebú bhese ntá Mandem, áfonori bhese, ne amfere besé bebú anti, ankə sémbak pépép besí bhi. Yí apú nók bebhure bariəp ami, ne ndiere enyin ene echi chak ké yi ákə. ¹⁰ Mbák séndem be sébhíkire kə bebú wáwák, nó sésət Mandem mbə nsense, ne nó Eyon eyi épú amem bati yesə.

2

Kristo até besí Eta έti yesə

¹ Bəbha, ntí ane mésin be menyin ebhen chi be ménkwák bhe báké kə bebú. Ke mbák mmu akə bebú, sébhon mmu amət ane até besí Etayese έti yesə ne ánikmuet be yi amfonori bhese. Mmü wu chi Yesu Kristo mmu achi chak besí Mandem. ² Yí ke achi akap ane ápokə bebú bhese. Ne έti yi, Mandem áfonori bebú bhese, ne puyé ndiere bebú ebhese, ke bebú bo mankem.

³ Ne enyin ene ékə séndiní be serəp chi bo abhen báriní Mandem chi nekə ane sékə menyin ebhen yi áyan sénkú. ⁴ Mmu ane árəm be, “Ndíñi Mandem” ke yi kebháka kə menyin ebhen Mandem áyan bo mankə achi nsense ne tetep apu ne yi. ⁵ Ke yə agha ane ábhəere Eyon Mandem, ekon Mandem ejwi yi anti poot. Eyo ke ékə séndiní be sebhare mmuet ne yí. ⁶ Mmu ane árəm bé abhat mmuet ne Mandem, abhon bebhure nepém eni mbə enyü Yesu ákə nyaka.

Ebhé esí ene echi ekə

⁷ Abhen ekon, ebhé ene mésin ntá yeka néne épú ebhé ekə. Chí nkúbhé ebhé ene báriní te mpok ane bábho bekonjo Yesu. Ebhé éré chi enyin ene mánan bəghókó ne batú. ⁸ Yé nə, nchí sin be έti ebhé ekə ene étəon kponoron ndü nepém Yesu ne ndü nepém eneka, mbənyune ejuri éfuət, ne bediéré ebhen tetep ménán bəghə.

⁹ Mmü ane árəm be, “Nchí kə amem bediéré” ke ampap nəkə nti manó, abhəét amem ejuri. ¹⁰ Mmü ane ákəon bati, ákə amem bediéré. Ne yənyin épú bhak ndü nepém eni ene ékway bekə yi ankwen ndü bebú. ¹¹ Ke mmü ane ápábhé mómayi, achi amem ejuri ne ákə amem ejuri, keriní ebhak ené yi áron mbənyune ejuri ene yi achi amem ékú yi achi mbə nnémámik

Ebhiki ri menyie ekon ne mmik

12 Bõbha, nchí siñ ntá yeka mbõnyune Mandem afõjõrì bebú ebheka ãti Yesu Kristo. 13 Bõtá, nchí siñ ntá yeka mbõnyune bãrìñi yì Mmu ánánj achi nyaka te mpok bãbhíkìre ghoko mmik. Besak, nchí siñ ntá yeka mbõnyune mãnu ne mbámmbu, kpatè bãsõt awónem. 14 Bõbha, nchí siñ ntá yeka mbõnyune bãrõp chi bo abhen bãrìñi Eta. Bõtá, nchí siñ ntá yeka mbõnyune bãrìñi mmu ane ánánj achi nyaka te mpok mmik ábhíkìre bho. Besak, nchí siñ ntá yeka mbõnyune bãbhõj betanj ne Eyoj Mandem echi amem bati ayeka, ne mãnú ne mbámmbu bãsõt awónem

15 Báké nyìe ekõj ne mmik, ne yẽ chí menyìjì mmik. Ekõj Eta epu amem nti mmu ane ányìe ekõj ne mmik. 16 Menyìj ebhen bo báfyè ngonjo aré ndü bëchyè bhõ manák, ne menyìj ebhen amík ayese ákwèn are enkù sémbõj ekwak bebhõj bhõ, ne beyá menyìj ebhen békù bo abhen bãbhõjõ bhõ báyojnmuet, bó menkem befù chi ndü mmik bebúne. Bèpú fu ná Eta. 17 Ne mmikì ne áfũère fuet ne menyìj ebhi ebhen bo mãnjwaka bebhõj. Ke mmu ane ákù menyìj ebhen Mandem áyãj bo mãnkù, ábhak nepém mpoknkem.

Mũmpap Kristo

18 Bõbha, mmik arõp chi kekwoť memay. Báké ghõkõntik be séghati nyaka bhe be mũmpap Kristo átwò. Yẽ chí néne, beyá bõmpap abhen Kristo mãnanj bátwò. Eyo ékù bese sérìjì be mpok ane mmik ámay achi kekwoť. 19 Bõmpap bhõ báfù chi ndü nkwo ywese. Ke bãpú nyaka mbõj bõ-bhese. Mbõ báchì bõnkwo ywese tetep, mbu bãrõp ne bhese. Ke båró bhese be émbák kponjorõj be bãpú ne bhese. 20 Ke mbák chi bhe, bãpú enyu eyõ, mbõnyune Mmũ ane achi Nyánjã * anéné bhe amik, ne be mankem bãrìñi tetep

Mandem. 21 Mpú siñ be be bãbhíkì rìñi tetep. Nchí siñ be chi ndü bãrìñi tetep ne bãrìñi be baraká nsé apu fu ndü tetep Mandem. 22 Sayri sayri, nsense chi agha? Chi mmu ane abhiki ka be Yesu chi Mpeme ane Mandem afyé nyaka bariep be áto. Enyũ mmu wu ke achi mũmpap Kristo. Abhíkì noko Eta ne Mmõ. 23 Mmũ ane ábhíkì ka be Mmõ achi Mpeme ane Mandem áto apú kway bebhak mmu Eta. Ke mmũ ane árèm kponjorõj be Yesu achi Mmõ Eta, abhõj nebharémuet ne Eta. 24 Dõ ká menyìj ebhen bãghõkó te nebhõnet mémbak amem bati yeka. Mbák mãndó menyìj ebhen bãghõkó te nebhõnet mémbák amem bati ayeka, bãpú rõ bebhak ndü nebharémuet ne Mmõ ne Eta. 25 Ne enyìj ené Kristo yímbohj afyé bariep bëchyè bhese chi nepém enen nebhíkì bhõj ngwentì?

26 Nsiñ be menyìj ebhen be ménkù mãndìjì bõbhõ nõ báyanj berwò bhe. 27 Ke Kristo achyé bhe Efõjõ Bedyere Mmu achi ne bhe. Bãbhíkì chep ye mmu ane ákway betõj bhe menyìj ebhen bechi tetep. Efõjõ Bedyere átoñ bhe menyìj menkem ne yèntikì enyìj ene yi átoñ bhe echi tetep. Nsé apu are. Nchí ghati ye bhe be, nkúbhé mbõ enyũ Efõjõ Bedyere átoñ bhe, báké rõ bebhak ndü nebharémuet ne Mmõ.

28 Bõbha, báké rõ bebhak ndü nebharémuet ne Mmõ, be mpok ane yi ápètnsem fá amik, mãmbõj manák beghe yi, kebhõj becháy ne ntíanwõp besì bhi mpok yi átwò. 29 Bãrìñi be yi achi chak besì Mandem. Bãbhõj ye berìñi be yèntikì mmu ane ákù menyìj ebhen bechi chak besì Mandem achi mmó Mandem.

3

Eriñ ene bõ Mandem echi kekuri ne ene bõ Satan

* 2:20 Ane achi Nyánjã: Kristo.

1 Ghó ká ndu Etayese áre kəŋ bhesə. Akəŋ bhesə tontó kpát ábhíŋí bhesə be bǒbhi, ne sechi bǒbhi tetep. Ntí ane bǒ mmik babhiki riŋi be sechi bǒ Mandem chi be bábhíkí riŋi Mandem. ² Abhen ekəŋ, séchí bǒ Mandem néne, yě nǒ, bábhíkíre təŋ bese enyu sébhák mburé mpok Kristo ápətnsem. Enyiŋ ene séríŋí chi be mpok yi ábhəsi chəŋ sémbak mbə yi mbənyune séghǒ enyu yi achi. ³ Ne yě agha ane ábhákánti be chəŋ émfakari enyu eyǒ, ábhǔre nti eni pépép mbə Kristo.

⁴ Yěntiki mmu ane ákǔ bebú, chi mmu ane apú bhəere bebhé Mandem, ne békǔ bebú chí bekwen bebhəere bebhé Mandem. ⁵ Bǎriŋi be Yesu atwǒ nyaka fá amik chí beferə bese ndǔ nepemé bebú, ne bebú bépú ne yí. ⁶ Yě mmu ane ábhat mməet ne Kristo ke andək ambi bekǔ bebú apú. Mmu ane ábhəét bekǔ bebú átəŋ be yi abhiki re ghə Yesu ne abhíkí riŋi yi wáwák.

⁷ Bǒbha, bǎké rǒ yě mmu ándwǒ bhe. Mmu ane ákǔ menyiŋ ebhen bechi chak achi chak mbə Yesu. ⁸ Mmu ane árəŋ ambi bekǔ bebú, chi mmu Satan, mbənyune Satan abho bekǔ bebú te ndǔ nebhǒnet. Ntí ane Mmǒ Mandem átwǒ fá amik chí bechəŋti betik Satan.

⁹ Mmǔ ane árǒbhé chi mmǒ Mandem, apú pere kǔ bebú mbənyune nepém Mandem nechi ne yí. Ne apú kwáy berəŋ ambi bekǔ bebú mbənyune Mandem ákǔ yi abhəŋ nebhe nekǔ. ¹⁰ Ghǒ enyiŋ ene ékǔ séndiŋi bo abhen bachi bǒ Mandem ne abhen bachi bǒ Satan nǒ. Yě agha ane apú kǔ menyiŋ ebhen bechi chak besí Mandem apú mmǒ Mandem. Echi enyumót ne mmǔ ane abhiki kəŋ nti.

Bo Mandem babhəŋ bekəŋ bati

¹¹ Enyiŋ ene bǎghókó te nebhǒnet chi be sébhəŋ bekəŋ bati. ¹² Séké bhak mbə Ken mmu achi nyaka mmǒ Satan, mbámǔ, ékǔ awáy

mómayi Abel. Awáy manǒ ndaká yí? Awáy manǒ mbənyune menyiŋ ebhen yi akǔ bebep nyaka, ke ebhen manǒ bebhak chak besí Mandem. ¹³ Bǒma, éké bhak ye enyiŋí maknkay ntá yeka mbák bǒ mmik bápap bhe. ¹⁴ Séríŋi be séfú ndǔ nēwǔ séchwe ndǔ nepém mbənyune sékəŋ bati bǒnkwo. Mmǔ ane ábhiki kəŋ nti mǔnkwo abhəét ndǔ nēwǔ. ¹⁵ Yěntiki mmu ane apap nti achi ngwayti bho. Ne bǎriŋi be nepém enen nebhiki bhəŋ ngwenti nēpú bhak ne ngwayti bho. ¹⁶ Enyiŋ ene ékǔ séndiŋí enyiŋ ene bábhíŋi be ekəŋ chi nechye ane Yesu áchyé nepém eni éti yese. Ne bese nkwo sébhəŋ beka, yě chi nēwǔ, éti bati. ¹⁷ Mbák mmu abhəŋ menyiŋí mmik ke aghǒ nókó mómayi angwát nti ne yí, ná ekəŋ Mandem ebhak yi anti? ¹⁸ Bǒbha, séndǒ berem chi ne eyəŋnyu be sékəŋ bati. Séntəŋ tetep be sékəŋ bati ndǔ menyiŋ ebhen sékǔ.

Ekəŋ ene sébhǒŋǒ ne bati éfyě bhesə nti besí Mandem

¹⁹ Ekəŋ ene sébhǒŋǒ ne bati ke ékwák bhesə babhəŋ séndiŋi be séchi bǒ Mandem mmu achi tetep. Eyǒ éfyě bese nti ndǔ mpok ane sénikməet ntá Mandem, ²⁰ Yě chí mpok ane bati yesé átəŋ bhesə be séchí bǒ bebú, sépú bhəŋ becháy besí Mandem mbənyune nkaysi Mandem achá ane achi amem bati yese ne yimbəŋ aríŋi yěntiki enyiŋ. ²¹ Abhen ekəŋ, mbák bati yese apú ji bhesə sépu bhəŋ becháy besí Mandem mpok sénikməet. ²² Ne áchyé bhesə yěntiki enyiŋ ené sénikməet be yi anchye bhesə mbənyune sébhǔre bebhé bhi ne sékǔ menyiŋ ebhen béchyé yi manják. ²³ Ne ebhé eyi chi be sénókó Yesu Kristo mmu achi Mýwi ne be sénkəŋ bati nkúbhé mbənyǔ yi aghati bhesə be senkǔ. ²⁴ Bǒ mankem abhen bábhǔre bebhé Mandem chí bǒ abhén bábhǒŋǒ

nebharemmæt ne yi, yí abhón
nebharemmæt ne bhə. Ne enyij ene
étəñ bhese be Mandem achi ne bhese
chí Efónó yi mmu yi achye bhese.

4

*Enyũ enyij ene efũ ntá Efónó
Mandem*

¹ Abhen ekəñ, báké noko yěntiki
Efónó, ke bābhəñ bechak ene echi
ansem enyij ene mmu árəm ndu
beghə mbák chi Efónó Mandem
mbənyune, baremé kepinti nsé
báya fá amik. ² Enyij ene ékə
māndijñi mbák Efónó Mandem
achi ne mmu chí be yě agha ane
árəm kponorəñ be Yesu Kristo asət
nyaka mmæt nkwanwan atwó fá
amik, Efónó Mandem achi ne yi.
³ Ne yěntiki mmu ane apú rem
kpónórəñ be Yesu atwə nyaka fá
amik mbə nkwanwan, efónó ene
əbhak ne yi epu fu ntá Mandem.
Enyu mmu wu əbhəñ chi efónó
mũmpap Kristo ane bāghòk nyaka
be átwó fá amik, ne anán achi fá
amik néne.

⁴ Ke bəbha, bāchí bo Mandem,
ne mānan mānu ne baremé kepinti
nsé bāsət awónem, mbənyune mmũ
ane achi ne bhe atan achá ane achi
fá amik. ⁵ Baremé kepinti nsé chí
bó mmik ane. Eti yə ké bə bátəñ
menyij ebhen bechi chí nkaysi bó
mmik ne bó mmik bāghòk bhə. ⁶ Ké
séchi bo Mandem ne yěntiki mmu
ane árĩñi Mandem əghòk enyij ene
sétəñ. Mmu ane apu mmũ Mandem
apú ghok bhese. Enyu eyə ke sérĩñi
mbák Efónó Mandem mmu ákə bo
māndijñi tetep ane Mandem ke achi
ne mmu, ne mbák efónó ene érwó
bho ke echi ne mmu.

*Mandem akəñ bese, ne sébhəñ
bekəñ bati*

⁷ Abhen ekəñ, séndók ambi bekəñ
bati mbənyune ekəñ efũ chí ntá
Mandem. Ne mmu ane akəñ bo achí
mmó Mandem ne arĩñi Mandem.

⁸ Mmu ane abhiki kəñ bo, abhíkí
riñi Mandem mbənyune Mandem
chí Mmũ ekəñ. ⁹ Mandem atəñ
ekəñ ene yi əbhónó ne bhese ndú
átó Njanja Móywi fá amik be sémfúét
ntá yi sémbón nepém. ¹⁰ Séngó ekəñ
ene mbón ndu échí. Puyě be sekəñ
Mandem, ke chí bé Mandem akəñ
bhese kpát ató Móywi mbə akap
ane ápókó bebá bhese, be yi am-
foñori bhese. ¹¹ Abhen ekəñ, těndu
Mandem akəñ bhese tontó enyu ene,
sébhəñ bekəñ bati nkwo. ¹² Yě mmu
abhiki re ghə Mandem ne amík. Ke
mbák sénkəñ bati, Mandem əbhak
ne bhese ne ekəñ eyi enjwi bhese anti
pəot.

¹³ Ne enyij ene ékə séndĩñi be
séchi ne Mandem mpoknkem ne
be yí achí ne bhese mpoknkem
chí Efónó yi ene yi achye bhese.
¹⁴ Séghə ne amík, ne sérəm be
Eta ato Móywi Yesu fá amik mbə
Mpeme yěntiki mmu. ¹⁵ Yě agha
ane árəm kponorəñ be Yesu chí
Mmə Mandem, Mandem əbhəñ
nebharemmæt ne yi, ne yí əbhón
nebharemmæt ne Mandem. ¹⁶ Besé
babhəñ sérĩñi ye ne sénókó be
Mandem akəñ bhese tontó.

Mandem chí Mmũ ekəñ, ne mmu
ane ákəñ bati əbhəñ nebharemmæt
ne Mandem ne Mandem əbhatmæt
ne yí. ¹⁷ Enyu ene sékway berĩñi
be ekəñ Mandem ejwi bese anti
pəot chí be nywəp Mandem átəñ
bo sepú bhəñ becháy, mbənyune
séchi mbə Móywi ndú nepém enesé
fá amik. ¹⁸ Becháy bépú ndú
ekəñ. Ekəñ ene éjwí pəot éfere mmu
becháy anti. Mmu ane becháy
bechi yi anti əcháy chí ntəmsi. Ne
mmu ane əbhónó becháy chí ane
ekəñ Mandem ebhíkí jwi yi anti
pəot. ¹⁹ Sebəñ ekəñ amem bati
mbənyune Mandem ayambi akəñ
bese. ²⁰ Mbák mmu árəm be akəñ
Mandem ke ampap nti nkwa, nə
mmũ wu achi nsense, mbənyune
mbák mmu abhiki kəñ nti nkwa

ane yi ághò, ná yi ákway bekan Mandem mmu yi apu ghò ne amík? ²¹ Ne ebhé ene Mandem achye bhese echi be mmu ane akòṅṅ Mandem abhòṅ bekòṅ nti nkwa nkwa.

5

Mmu ane anoko be Yesu chi Kristo achi mmò Mandem

¹ Yèntiki mmu ane ánokó be Yesu chi Mpeme Mandem afyé nyaka bariep be àtò achi mmò Mandem. Ne yèntiki mmu ane ákòṅ chi àkòṅ mósuyi nkwa. ² Sérìṅi be sekòṅ bò Mandem tetep mbák sékòṅ Mandem ne mbák sébhàere bebhé bhí. ³ Bekòṅ Mandem chi bebhàere bebhé bhí. Ne bebhàere bebhé bhí puyé etantí enyìṅ, ⁴ mbònyune yèntiki mmu ane Mandem áchyé nepém nekò ànù ne mmik ansore nòkò chi awónem. Ne enyìṅ ene éká sènú sènsòt awónem chí ndu sébhòṅ neka be Yesu achi Kristo. ⁵ Agha átàn ancha mmik? Chi ndiere mmu ane ánokó be Yesu chí Mmò Mandem.

Mbòṅ Mandem achi ntísie ntá Yesu Kristo

⁶ Né chi Mpeme Mandem afyé nyaka bariep be àtò. Atwó fá amík, bájwíti yi ne manyiep. Ètáré nókò manòṅ mi aròk amík. Ne Èfónó Bedyere achi ntísie be Yesu Kristo àrèm chi tetep. ⁷ Ene ètòṅ bé batísie abhen bárèm bé Yesu chí Kristo báchí bárát. ⁸ Batisye bhò batí arát chi Èfónó Bedyere ne manyiep, ne manòṅ, ne bárèm chí enyìṅ èmòt. ⁹ Mbák bakwàṅwàṅ bárèm menyìṅ ebhen bó bárìṅí sènokò bhò. Sébhòṅ yé menoko enyìṅ ene Mandem àrèm èti Mósuyi èncha ene nkwa àrèm mbònyune yi achi Mandem. Ne Mandem até ntísie èti Mósuyi. ¹⁰ Èchí ye be yé agha ane anoko Mmò Mandem, àrìṅi amem nti eni be enyìṅ ene Mandem areme èti Mósuyi èchí tetep. Bò abhen bábhíki noko bárèm be Mandem àsè chi nsé mbònyune bó bábhíki noko enyìṅ

ene yi àrèm èti Mósuyi. ¹¹ Ne enyìṅ ene Mandem àrèm èti Mósuyi chí be yí áchyé bhese nepém enen nebhiki bhòṅ ngwenti ne nepém enò néfú chí ntá Mósuyi. ¹² Èchí ye be yé agha ane ábháré mmuet ne Mmò Mandem, ábhòṅ nepém enen nebhiki bhòṅ ngwenti. Ne mmu ane abhiki bhat mmuet ne Mmò Mandem abhiki bhòṅ nepém enò.

Beyòṅ ngwenti

¹³ Nsìṅ menyìṅ ebhen ntá yeka bo mánókò Mmò Mandem ndu beka mándìṅi be mánanṅ bábhòṅ nepém enen nebhiki bhòṅ ngwenti. ¹⁴ Ne mpok sènikmuet sépú makati mbònyune sérìṅi be yèntiki mpok ane sènikmuet èti enyìṅ, áchyé bhese yò mbák enyìṅ ene séyàn ékò ndòṅ amòt ne nkaysi yí. ¹⁵ Ne mbák serìṅi be sènikmuet yi ángók bhese, sébhòṅ ye bérìṅi be yi anán áchyé bhese yèntiki enyìṅ ene sènikmuet be yi anchye bhese.

¹⁶ Mbák mmu yweka ángò nti mmù Mandem ndù ákù bebú ebhen bepu twò ne newú, ànikmuet ntá Mandem ne chòṅ Mandem anchye mmù wu nepém. Bebú bechi ebhen bétwò ne newú, ke mbíki rem be mmu ànikmuet èti mmu ane ákù enyù bebú ebhò. ¹⁷ Bekwéné menkem chí bebú. Ke bebú bechi ebhen bepu twò ne newú.

¹⁸ Sérìṅi be mmu ane Mandem áchyé yi nepém nekò apú pere kòṅ beka bebú mbònyune Mmò Mandem achi ne yi ne ákèm yi enyu ene Satan apu kway beka yi yènyìṅ. ¹⁹ Sérìṅi be sechi bó Mandem ke bó mmik mankem báchí amò mbámbe. ²⁰ Sérìṅi bé Mmò Mandem atwò anéné batí ayese amem be sèndìṅí Mandem mmu achi tetep. Néne, sebhare mmuet ne Mandem mbò enyù sébháré mmuet ne Mósuyi Yesu Kristo. Yí aywíntí ké áchí Mandem tetep ne yí ké áchyé nepém enen nebhiki bhòṅ ngwenti.

21 Bšbha, bšké bhəŋ yěnyŋ bekε ne
bə mandεm nsé.

Ekáti J̄sn ene ejwi bebay

J̄sn átò bakak ntá bo abhen yi ásiñjì ekáti ene

¹ Me J̄sn münti bakoŋo Yesu amat kě nchí siñ ekáti ene. Nchí siñ ntá ye, wò máyese ane Mandem áyábhé ne ntá bǎbhe. Nkəŋ be tetep, ne puyě chi me awánti kě nkóŋ bhe. Yěntiki mmu ácháak ane áriñjì tetep Mandem akəŋ be. ² Nkəŋ be mbənyune besé séríñjì tetep ane ábhák amem bati ayese ne abhak ne bese te ndũ nenjokómik enen nétwò. ³ Mandem Eta ne Yesu Kristo mántóŋ besé berĩndu, mángó bhese ntínso, ne mánychye bhese kpák ndu sékòŋo tetep Mandem ne ndũ sébhòŋ ekəŋ ne bati.

Sénkóŋo tetep sénkəŋ bati

⁴ Mbǎŋ nyaka beyǎ manák ndu betemeri mbək bǎbhe ne beghə be bó bákòŋo tetep Mandem nkúbhé mbə enyũ Mandem Eta ághátí bese sénká. ⁵ Máyese, nchí nikmæt be sénkəŋ bati. Ene épú ebhé ekə. Méchyè wə chi nkúbhé ebhé ene séríñjì te mpok sebho bekoŋo Yesu. ⁶ Ne ekəŋ ené tetep chi bekə enyĩŋ ene Mandem ághátí bhese senkə. Ebhé Mandem érəm be sénkəŋ bati nkúbhé mbə enyũ bǎghókó te nebhònet. ⁷ Nchí rem nə mbənyune bǎ abhen bárwò bati bachi yěntiki ebhak. Bábhíkí ka be Yesu Kristo atwə nyaka fá amik mbə nkwǎŋwaj. Enyũ mmũ wu achi mmu amat ndũ mpáy bho abhen bárwò bho, ne achí múmpap Kristo. ⁸ Sət yeka mpok bé bǎké kə betik ndéndem, kebhoŋ nsáy ndũ betik ebhə. Sət ká mpok enyu ene bǎbhòŋ nsáy yeka nkem.

⁹ Diñjì ká be yě agha ane ápú pere koŋo menyĩŋ ebhen Kristo átóŋo, ke

ámaka nkaysi achák aré, apú bhat mmæt ne Mandem. Ke mmu ane áróŋ ambi bekoŋo menyĩŋ ebhen Kristo átóŋo, Eta ábhák ne yi, Mýwi nkwo ábhak ne yi. ¹⁰ Etəŋ ye be mbák mmu átwò ntá yeka ane átóŋ menyĩŋ ebhen bepu ndóŋ amat ne ebhen Kristo átóŋo, yě mmu yweka áké syepti mmũ wu amem eket eyi. Yě chí bekaka yi bǎké kaka. ¹¹ Nchí rem nə mbənyune yěntiki mmu ane ákaka enyũ mmũ wu áchèm mmæt ne yí ndũ bebú ebhi.

Beyəŋo ngwenti

¹² Mbǎŋ beyǎ menyĩŋ bechak beghati bhe, ke mbíkí yan befye bhə menkem amem ekáti ene. Mbǎŋ nkaysi bétwə beghə bhe be séndem kepí besí ne besí, bé manák amese anjwi pəət.

¹³ Bə mómayeka ane ngoré ane Mandem áyábhé bátò bhe bakak nkwo.

Εκάτι Jñn ene ejwi berat

*Jñn átò bakak ntá mmu ane yi
ásiñí ekáti ene*

¹ Με Jñn münti bakonjo Yesu ke nchí síñ ekáti ene. Gáyos, nchí síñ ntá ye, wò mmu nkónjò tetep.

² Ane ekonj, nchí nikmæet be óké me, ne be yëntiki enyinj embak sayri ne wò nkúbhé mbò enyü nepém ene mbò mmu Mandem netchi sayri.

³ Mbõñ beyá manjak mpok ngókó enyinj ene mbæk bõmayese ndü nnyén Yesu bátwó fá baghati besε. Bághátí bhese be wò achí mmü tetep ndü mbi Mandem nkúbhé mbò enyu, sayri sayri, ókónjò tetep. ⁴ Yi ékwáy bechye me manjak éncha beghok be bõbha bákónjo tetep Mandem?

*Eri bekwak bo abhen bátõñ Eyonj
Mandem*

⁵ Ane ekonj, ókù betik Mandem eríri ndü ókém bõnkwò eriri, sayri sayri, abhen bachi manko. ⁶ Bághátí Nkwò Kristo abhen fá èti ekonj eye ne berítí menyinj ebhen óká ntá yap. Mpok ane bò bárò beronj ambi, chye bhò nekwak enen nékwáy ndü betik Mandem ebhen bo bákù. ⁷ Bákù chi bekù betik Kristo. Èti yò bápú sot yé nekwak ntá bo abhen bábhíkí rinji Mandem. ⁸ Besé babhõñ sébhõñ ye bechye menyü bo bhò nekwak be sémbák bati bakù betik ne bhò ndu beghati bho tetep Mandem.

Diyotrifis ne Demétriyos

⁹ Nsíñ barõñ ekáti ntá nkwò Kristo abhen awu, ke Diyotrifis mmu ákõñ bebhak münti, abhíkí fyé ntí ndü enyinj ene mérèm.

¹⁰ Mpok ntwó awu chõñ mbare ndak ane ne enyü yi áchõñti nnyén ena besí bõnkwò. Ebhíkí émay nò. Yimbõñ apú ka besyepiti bati

bõnkwò ne ákàn te bo abhen báyanj bekù nò, ne abók bhò be mándo Nkwò Kristo.

¹¹ Ane ekonj, óké ñókò ebéptí epinj. Ñókó chí enyinj ene erí. Mmü ane ákù beri chi mmu Mandem, ke mmu ane ákù bebú ábhíkíre ghò Mandem. ¹² Yëntiki mmu ndü eká Mandem arèm eriri èti Demétriyos. Yé chi nepém eni nétõñ be akonj tetep Mandem ne achi erítí mmu. Bärinj be enyinj ene mérèm echi tetep.

Beyonj ngwenti

¹³ Mbõñ beyá menyinj béghátí bhe, ke mbíkí yanj besinj bò menkem amem ekáti ene. ¹⁴ Nnókó be nchí twò chõñ beghò bhe mandú mpok. Mpok yò, chõñ séndem kepi besí ne besí.

¹⁵ Kpák Mandem ámbak ne bhe. Mamare bhe mankem ndü nkwò Mandem abhen fá bátò wò bakak. Kaká yëntiki mmæere wa ane achi ndü nkwò Mandem abhen awu.

Ekáti Jud

¹ Mε Júd κε nchí siη ekáti ene. Nchí mübetok Yesu Kristo ne nchí manó Jems.

Nchí siη ntá yeka bo abhen Mandem mmu achi Etayese abhíñí. Yí akəη be ne áká be Yesu ámbák Mbabheri ywεka. ² Mandem ángó bhe ntínso, ánychε bhe kpák ne ekəη eyi tontó tontó.

Batəηó nse

³ Abhen ekəη, ndu nchí yán tontó besih be έti nepeme ane Mandem ápémé bhese mankem, ngó be mbəη besih ngáti bhe be mánkém tetep ane Mbok Ndíndí be ambak mbə enyü báchyé yə ntá bo Mandem ndəη amət ndak ámay. ⁴ Nchí rem nə mbənyune mbək bo abhen bábhíkí rihí Mandem mánóne bachwe ndü nkwo yeka. Bə mánü beyibhiri Eyəη Mandem έti beríndu ebhi ne bhese. Bákü nə ndu bərəm be Mandem áchyé bhese ngəngəη be senchwe ndü barak epúsi. Bábyak Yesu Kristo ené yi ke achi Eta ntá yese ne yi aywínti ke ábhónó bhese. Mánəη basih nyaka tentep be chəη Mandem antəmsi menyü böbhə.

⁵ Yəndu bákü bəriηi menyih ebhen menkem ndəη amət, nchí yán betik be be Eta Mandem aféré nyaka bo Israel ámó bo Ijip ke bágháká nókó ambi, anəη abhen babhiki noko. ⁶ Báké ghəkəntik be bəángel abhen babhiki ka bebhak ndü bechəkə ebhen Mandem afyé bhə, asət nyaka bhə abhúré amem nepi enen négiri pyə ne ngem bekak, ne enyu eyə ke bábhak mpoknkem. Aré, mánəη te nywəp negho enen Mandem átəη bhə. ⁷ Báké ghəkəntik nkwo etək Sódóm ne ené Gomóra ne betək béchák ebhen békókósi nyaka ne bhə. Bo

betək ebhə báchyé nyaka mməet ndü barak epúsi ne bepó baraká kebháré áchák ane bakwəηwəη babhiki bhəη bekə. Bó nkwo bachi ndü esəηəri amem ngó ane apu neme, ne eyə chí erih ntá bo abhen bábhíkí noko Mandem. ⁸ Yé nə, echi enyü yə ne böbhen nkwo. Bághə kenó amík antifú ekem kékü bo mámbyak betəη ebhen Mandem ábhónó amfáy yap. Bekəηo kenó ekə bərəm bebépti menyih έti befónó ebhen bébhónó betəη amfay bhə, mánkə nəkə bepó barak epúsi. ⁹ Ke yé chi mpok Máikel münti bəángel ákəm nyaka epáti ne Satan έti mmu wap ane ábhónó besət erene Moses, abhíkí sət betəη ndü mməet yi bé ándem ebépti enyih ntá Satan. Arəm nyaka chi be, “Mandem Acha áñi wə!” ¹⁰ Ke böbhen bərəm bebépti menyih έti yəntiki enyih ene bə bábhíkí jwimem. Báchi mbə nyəbhi ené ébhíkí bhəη keboη, ne yəntiki enyih ene ékó yó anti, ékə kə. Ne menyih ebhə ke béwəy bhə. ¹¹ Chəη émbep ntá yap éncha! Bákəηo chí bayarékak Ken. Bákə nkwo bebépti menyih ndü bebəη nsáy mbə Balam ákə nyaka. Bágü mbənyune bátəηnti ne Mandem mbə enyü Kóra akə nyaka, agü. ¹² Mpok báchəm menyie nenyié-ekəη ne bati, bábhak mbə bakwap amen áchəηti nenyié. Bátwə mánchəkə menyie ne menyü, mánkaysi nəkə chí ndiere mməet eyap. Bábhíkí bhəη ntíanwóp. Báchi mbə bekpəkó nebhan enen mbúep ápəkə amfay ke yé manyiep kefú are ánkwén. Báchi mbə menək ebhen bəpú nyu kepem yé chí ndü mpok ane menək menyü kepem. Báchi mbə menək ebhen bághémé ne bakan ne bégü ndak ámay. ¹³ Bə báchi mbə betəηti mpérényen amem manyu ngo ene égbəgho émbay nəkə gboo, gboo. Menyih ntianywəp ebhen bə bákü bechi mbə efem ené mpérényen

égbogho embay nəkə angəkənyén. Báchí mbə mambě mfay ane ábónobonj. Mandem abháré ebhak ntá yap, ebhak ené égirí pyə. Aré ke bábhónó bébhak ngwenti ti. ¹⁴ Enək mmu achi nyaka ndü mkpák bachímbi bhese tándramot bebho amuet Adam anánj arem nyaka tembí žti bōbhēn be, “Acha átwò ne ngémtáy bəángel Mandem. ¹⁵ Átwò bekpót manyé bo mmik nkem, antemsi abhén bápú kə menyij mbə bo Mandem žti bepepti menyij ebhen bə bārēm ebábə žti yi.” ¹⁶ Bōbhēn chí bo enywínti ne bákənj beji batí. Bákənj chí bebépti menyij ebhen bífú bə anti. Báchí bō mpányu ne básot sérwəényu besot nəkə menyij ntá bho.

Dók ká ambi bekoŋo tetep Mandem

¹⁷ Abhen ekənj, ke mbák chí bhe, bákə ghəkəntik menyij ebhen bōnto Yesu Kristo Acha ywese bārémé tentep be bébhənj bífákári. ¹⁸ Bārēm nyaka ntá yeka be, “Ndü manywəbhé ngwenti mmik, chənj bō keyókó mámfú mánjəkə nəkə bhe. Ndü nepém enap, bó bákənj chí bebépti menyij ebhen mmuet eyap étò bə mánkə.” ¹⁹ Bó ke bātów ne ákóré nenti eneka. Menyijí mmik ke bébhónó betanj ndü nepém enap, puyé chí Efónó Mandem. ²⁰ Abhen ekənj, ke mbák chí bhe, bábhənj bekə yəntiki enyij ndu bekwak batí, be mángó ndü menyij ebhen mánókó, ebhén bífú ntá mbənj Mandem. Mpok mānikmuet dō ká Efónó Bedyere ankwak bhe. ²¹ Dók ká ambi bebhuere nepém eneka enyu ené étənj be Mandem akənj bhe, mándək ambi menonj bé Acha ywese Yesu Kristo ánchyé bhe nepém enen nebhiiki bhənj ngwenti žti ntínso eni.

²² Ghó ká ntínso ne bo abhen bachi ekak émət nefi, ekak émət anywóp. ²³ Sye ka abhénéfú feré ndü ngó Satan, mámpeme bho. Ghó

ká bachak ntínso, ke mäsót mpok be bə báké charə bhe ne bebú bhap. Pap ka yé chí nden eyap ené mánó ne bepó menyij ebhen mánjwaka, mánkə nəkə.

Bakak ámbak ne Mandem

²⁴ Sénchíe ye bakak ntá Mandem. Yi ákway bekem be be báké kwén ansem. Chənj yi ankə bákə nyóp mmuet, antwó ne bhe besí bhi. Aré, bāghó kenókó eki, mámbak marák mpoknkem. ²⁵ Sémbítí Mandem. Yi aywínti ke áchí Acha. Yí ke áfúéré ntá Yesu Kristo bépémé bese. Yi ke ábhónó kenókó, ne keném, ne betanj, ne kefə kenkem, mpoknkem ane áfúéré ansem, ne néné, ngwenti ti. Amen.

Ekáti kenó Jón

Menyij ebhén bechi amem ekátine

¹ Ekáti ene érem éti menyij ebhén bebhəŋə befakari mandú mpok. Mandem achyé nyaka Yesu Kristo menyij ebhə be yi antəŋ bə ntá bəbetək abhi. Yesu ató ye ángel akə mməbetok aywi Jón arinjə bhə. ² Jón até ntísie ndü Eyəŋ Mandem, ne ndü menyij ebhen Yesu Kristo ákú yi arinjə. Asinj yěntiki enyij ene yi ághó. ³ Eri echa ntá mmü-ne ápay ne eyəŋ amfay beyəŋ ebhén-ne bérəm éti menyij ebhen bebhəŋə befakari. Eri echa ntá bo abhen bátá batú beghok ndü bápáy ekáti ene ne mámbəre menyij abhen básinjí amem ekáti ene mbənyune mpok ane menyij ebhen bebhəŋə befakari arəp chi kəkəwət.

Jón ató bakak ntá beka bənkəwó Yesu tándrámat

⁴ Mmə Jón nchí sinj ekáti ene ntá beka bənkəwó tándrámat abhen báchí atú Esia. Mandem mmu achi néne, abhak tē nyaka, ne átwə ántəŋ be berindu, anchye bhe kpák. Befónó tándrámat ebhen bechi besí enəkó kefə Mandem méntəŋ nkəwə bhe berindu, ménchye be kpák. ⁵ Ne Yesu Kristo mmu achi ntísie Mandem ane tetep ántəŋ be berindu, anchye bhe kpák. Yi chí mmü mbi ane áfú ndü newú, ne Mfə bafə mmik. Akəŋ bhese ne aféré bhese ndü bebú ne manəŋ ami. ⁶ Akə bese sémbák bəbhi abhen yi achi Mfə wap. Akə bé sémbák bachiákap ntá Etayi Mandem. Keném ne kefə chí eki mpoknkem. Amen. * ⁷ Ghok ka, yi átwə amem nebhanj, ne chəŋ yěntiki mmu angə

yi ne amík. Ne yěntiki mmu ane áyéme yi ne nekəŋ ághə chəŋ yi nkəwə. Manerékeré bhə ankem fá amik bádí chəŋ kebho éti yi. Ebhəŋ befakari enyu eyə. Amen. ⁸ Acha Mandem Betəŋ Menkəm árəm be, “Mə ke Nchi kə yěntiki enyij émbə bebhak ne Mə ke nchi kə yěntiki enyij entwə ndü Ngwentí.” † Yi achí néne, achí tē mpok mmik ábhíki re bhə, ne átwə chəŋ.

Jón aghó Yesu Kristo ne amík

⁹ Mmə Jón məmáyeke, mə mmü amət ndü nkəwə bakoŋə Yesu ké nchí sinj ekáti ene. Nchí nsoŋ amət ne be ndü besəŋəri ebhen séghə, ne ndu Yesu achi Mfə ywese ne ndü sechi kpirí ndü ekébhénti eyese. Nchí mükəŋəŋ amem etək nentinyén ené bábhinj be Pátməs ndu nchi ghati bo Eyəŋ Mandem ne nte ntísie ndü menyij ebhen Yesu ákú bo bərinj. ¹⁰ Ndü nywəbhé neywəməet nemət, ené Éfónó Bedyere achi ne mə, ngók eyəŋ etəŋatəŋ ndü éfú mə ansem. Ebhák mbə eyəŋə mmba. ¹¹ Ere rem be, “Sət ekáti sinj yěntiki enyij ene óghə, úntə yə ntá bakwə bo Yesu tándrámat awu etək Éfesos, ne etək Smína, ne etək Pégaməm, ne etək Tiatíra, ne etək Sádís, ne etək Filadélfia, ne etək Laodísia.”

¹² Njibhiri ye mməet ndu béghə mmu ane eyəŋ eyi étwə ntá ya. Ngó menyij pú tándrámat ebhen bəpəko bəronj mkpak. ¹³ Ne néntí menyij erəŋə bhə, ngó mmüfú. Abhak mbə Mmu ane áfú ntá Mandem. Abhəŋ *éwet aməet ene éghaka yi tē ndü memí-bekak. Agwət mgbat nkəet ane bághókó ne pú ambeápak. ¹⁴ Emenénti yi ebhak pépəpəp mbə etəkəfioŋ. Ntí ywi ábhák enyumət. Amík ayi ábhák mbə ngó ane ádu. ¹⁵ Bekak ebhi bebhak mbə *bróns ane básónj ne etəŋtí ngó ndu

* 1:6 Amen ndu Kényan chi “Embák nə”. † 1:8 Ndü eyəŋ Griik chi Alfa ne Omega. Alfa chi enyinj mbi ndü basinjí Griik. Omega ke achoko nnet ndü basinjí Griik. Ghə nkəwə 21.6 ne 22.13.

béfère ménýíní ménkem aré. Eyoñ eyi ébhak mbò ewaré tutunyén. ¹⁶ Akém mambe tándramot ne awónem aywi. Akparenja nsem épáy ane áchap are fú yi anyu, ne besí bhi bere ghò mbò mmok ane ngósí.

¹⁷ Mpok ngó yi, nkwén bekak ebhi nkáy mbò ngú. Ke yi anyañ awónem aywi me amuet arem be, “Óké chay, Mme kě nchí Ambi ne Ansem.” † ¹⁸ Mme kě nchí mmu ane achi nepém. Ngú nyaka, ke ghó, nchí nepém mpoknkem. Ne mbõñ betañ ndu bekã bawú mambak nepém, ne mbõñ efiní ndu ménéne etók bawú. ¹⁹ Sín ye yéntiki enyiy ene óghó, ebhén béchí, ne ebhen bébhónó befákari ansem mpok. ²⁰ Mbák chi enyiy bhésé bhésé ene eyiyi mambe tándramot ane óghó ndü awónem awa ne menyiy gol tándramot ebhen bépòkò berónó, diní bé mambe tándramot chí bõángel tándramot abhen bábhàbhèri beka bõnkwo tándramot. Ne menyiy ebhen bépòkò berónó tándramot chí beká bõnkwo tándramot bhò.

2

Ekáti ené Yesu átó ntá eka bõnkwo ene etók Efesòs

¹ Yesu aghati Jón be, “Sín ekáti-ne tó ntá ángel ane ábhàbhèri bõnkwo abhen etók Efesòs. Sín, kã bó mándíní bé beyõñ ebhen béfú ntá mmu ane ákémé mambe tándramot ndü awónem aywi, ne ákò néntí menyiy pú tándramot ebhén bépòkò berõñ.”

² Yesu arøk ambi bérém be, “Ndíñí betik ebheka, ndíñí nsõñtí ane mánèp ndu betik, ne ndíñí ndü bätè kpírí ndu ekébhénti. Ndíñí be bápú chye mbi ntá bõ babúabũ. Ke mãmò bo abhen bårèm be bachi bõnto ené bápú, ne bāghò be bápú bõ tetep.

³ Ndíñí be bätè kpírí ne ekébhénti ne bākà besõñori ebhen bāghò èti ya kepõp bekũ nò. ⁴ Ke enyiy émot echí ne bhe ené mbíkí kõñ. Ekõñ ené mbi ené bābhõñ nyaka ne me epet epu. ⁵ Tik ye ka enyiy ene éká bākwené ansem, mãntik nsem ndü bebã ebheka mãmpet mãnkũ nõkò berítí betik ebhen bākà nyaka. Mbák épú nò, chõñ ntwo ntá yeka mferé enyiy eyeka ene épòkò berõñ ndü nebhuet ane yo echí. ⁶ Ke nchí kaka bhe ndü enyiy émot. Bápap menyiy ebhen bakonó Níkolos bākũ nkúbhé mbõnyu mpábhé bhò.

⁷ “Mmũ ane ábhónó batú ángók enyiy ene Efónó Mandem árèm ntá beka bo Kristo. Yéntiki mmu ane ánú ásóré awónem, nchí chye yi mbi be anyie kepem ekén enòk ene échyè nepém. Yó echí amem *nebhuet manjãk Mandem.”

Ekáti ene Yesu átó ntá bõnkwo abhen etók Smáyna

⁸ Yesu arøk ambi béghátí Jón be, “Sín ekáti ene to ntá ángel ane ábhàbhèri bõnkwo abhen etók Smáyna. Sín kã bó mándíní bé beyõñ ebhen béfú ntá Mmũ ane achi nebhuet ne ngwenti, yí mmú ágú nyaka ke apentsem ndü nepém.” ⁹ Yesu arøk ambi berem be, “Ndíñí besõñori ne kechep ekeka. Ke ndü baraká Mandem bábhõñ beyã menyiy. Ndíñí bebéptí menyiy ebhen bõ bårèm èti yeka. Bõbhò chí bo abhen bårèm be bächí bo Israel ene bápú. Bächí chi nkwo Satan. ¹⁰ Báké cháý besõñori ebhen bétwò be ambi. Ghok ka, mfo befónó bebábebu áku chõñ mãmfye mbøk ayeka ekerékenõñ ndu memò bhe. Ne chõñ mãmbõñ esõñori ndü manywõp byó. Ke bõñ ka neka te ndü newú. Ne chõñ mãmbõñ nepém enen nebhuiki bhõñ ngwenti mbò nta kenókó mbõnyune mãnu bāsot awónem.

† 1:17 Me ke Nchí “Ambi ne Ansem”: Echi enyiy émot ne “Alfa ne Omega”.

11 “Mmu ane ábhónó batú, ángók enyíj ene Éfónó Mandem árèm ntá beka bõnkwo. Mmu ane ánú ásóré awónem, newú enen nejwi apay népú tók yi.”

Ekáti ene Yesu ató ntá bõnkwo abhen etók Pégamum

12 Yesu arók ambi béghati Jón be, “Sín ekáti ene tó ntá ángel ane ábhàbheri bõnkwo abhen etók Pégamom. Sín kà bó mándíní bé beyon ebhen befù ntá mmu ane ábhónó akparenja nsem epay ane ácháp.” 13 Yesu arók ambi berem be, “Ndíj nebhuet ane báchi aré. Chí nebhuet ane enokó kefó Satan echí! Bäte kpirí ne me ne bábhíkí bhót besikí nti ne me yé chí ndü mpok ane báway Antipas mmu achi nyaka ntísie wa ane ághati nyaka bõ tetep Mandem ne nti nemot. Báway yi nenti eneka ndü nebhuet ane Satan áchàkò. 14 Ke mpáy menyíj bechi ne bhe ebhén mbíkí kòj. Mbók yeka bákòjo menyíj ebhen Bálam átónó. Bálam átòn nyaka Bálak enyü yí akway bekà bo Israel mánkwén ndü bebá, ne be mányíé nenyíé enen bayere bachye mbò akap ntá bõmandem nsé, ne mánkà nòkò barak épusi. 15 Enyumot ke échí bé mbók yeka nkwo báte kpirí ndü menyíj ebhen bakonjo Nikolas bátòn, * bekà bõ mankwén ndü nkúbhé bebá ebhen. 16 Ndu echí nò, tìk ká nsem ndü bebá ebheka. Mbák épú nò, chon ntwò ntá yeka mandú mpok, nsot akparenja nsem epay wu nò áfù me anyu ne ácháp, nnu ne bho. 17 Mmü ane ábhónó batú ángók enyíj ene Éfónó Mandem árèm ntá beka bõnkwo. Mmü ane ánú asot awónem, chon nchyé yi nenyíé enen bábhíní be mána, enen bábhésé amfay. Ne chon nchyé yí ntay nkwo enen nechi pépép, enén básíní nnyén nekò aré. Yé mmu abhíkí ríj nnyén

nekò enò, ebhíkí fuet chi mmu ane báchyè yi nò.”

Ekáti ene Yesu ató ntá bõnkwo abhen etók Tiatíra

18 Yesu arók ambi béghati Jón be, “Sín ekáti ene ntá ángel ane ábhàbheri bõnkwo abhen etók Tiatíra. Sín kà bó mándíní bé beyon ebhen chi beyonó Mmò Mandem mmü amík ayi apè chuuu mbò nérí-ngó, bekak ebhi méngwò nòkò ñwanñwan mbò bróns ane básónó ne etantí ngó báféré ményíní aré.

19 “Ndíj betik ebheka, ndíní ekon eyeka ne enyü básíkí nti ne me. Ndíj enyü bákwak bati ne ndü bäté ne ekébhénti. Ne ndíní bé betik ebhén bákwà néne béchá ebhén mbi. 20 Ke enyíj echí ne bhe ené mbíkí kòj. Bè bärò ngoré ane bábhíní be Jésebel ambak nenti eneká. Yí ábhíní mmuet eyi be ndemekéřinti ne átòn andwò nòkò bõ betok abha be mánkà nòkò barak épusi ne be mányie nòkò nenyíé enén báyéé báchyé mbò akap ntá mandem nsé. 21 Nchyé yí mpok be ántíknsem ndü bebá ebhi, ke abhíkí ka betíknsem ndü barak epúsi yi. 22 Ghók ká, chon ntamsi yí ne neme, ne mbák bo abhen bákwen berwop ne yi bábhíkí tiknsem ndü bebéřtí barak ayi, chon nkà bó mámbon beyá esonori. 23 Chon nsot newú nsak bo abhen bákòjo menyíj ebhen yi átòn. Ne chon beká bõnkwo mankem mándíní bé Mme ké nchí chak nkaysi bo ne batí yap, ne chon ríkap yéntiki mmu ayeka békónó ebhi betik. 24 Ke mbák chí be nkwo achak amem etók Tiatíra abhen bábhíkí te kákátí ndü menyíj ebhén Jésebel átòn, be bho bábhíkí ghok menyíj ebhen mbók bõ bábhíní be barak Satan ane áré bhese, nchí ghati bhe be, mpú chye be yé ntu áchák. 25 Ndiere enyíj émot ke nchí

* 2:15 Echí mbò be nkwo Nikolaus bátòn nyaka nkúbhé menyü menyíj ebhen Bálam átónó.

ghati bhe. Tě ká kpirí ndü menyin ebhen mänókó kpáte mëmpetnsem. ²⁶ Mmü ane ánú ásóré awónem, ne áron ambi bekü menyin ebhen ndeme te ndu ngwenti, chon nchyé yi betan amfay bö betókó mmik, ²⁷ nkubhe mbö enyu Etaya áchyé me betan amfay yap, chon yi ankém kefo amfay yap ne enókó kefo ene baghoko ne ese awö. Anchökoti bhö mbö enyu bádèp etè ntap amik énychökoti. ²⁸ Chon nchyé yi nembe enen neyinywop ndu betan be anu asot awónem. ²⁹ Mmu ane ábhónó batú ángók enyin ene Efónó Mandem ághati beka bönkwo.”

3

Ekáti ene Yesu ató ntá eka bönkwo abhen etók Sádís

¹ Yesu arök ambi beghati Jón be, “Sín ekáti ene tó ntá ángel ane ábhàbheri bönkwo abhen etók Sádís. Sín kü bö mandinji be beyon ebhen befú ntá mmu ane ábhónó befónó Mandem tándramot ne mambe tándramot. ‘Ndinji betik ebheka. Bábhön eriti nnyén besí bho be báchi nepém, ene báchi bawú. ² Nemé ká mámfyé betan be mandu betan ane áróbhé áké kpiki émay mángú. Nchí rem na mbonyune ngó be betik ebheka bébhíki jwi poot besí Mandem mmu métók. ³ Tik ye ka menyin ebhen bághókó ne bákóno. Tik ká nsem ndü bebá ebheka, ne kón ká menyin ebhen bághókó. Mbák bábhíki njeme, chon ntów ntá yeka mbö ngép, ne bapu rinji mpok ane métwò. ⁴ Ke mbök bö bábhæt ndü nkwo yeka awu etók Sádís abhen bábhíki nyop nkú eyap ne bakwap. Chon bö mánkö ne me ne nden pépép amæt, mbonyune bákway bö abhen bákó ne me. ⁵ Mmu ane ánú asot awónem báfyé yi éwet pépép amæt, ne mpú fere nnyén eni ndü ekáti nepém. Chon ndem besí Etaya ne boángel be yi achi mmu wa. ⁶ Mmu ane

ábhónó batu ángók enyin ene Efónó Mandem ághati beká bönkwo.’”

Ekáti ene Yesu ató ntá bönkwo abhen etók Filadélfia

⁷ Yesu arök ambi béghati Jón be, “Sín ekáti ene tó ntá ángel ane ábhàbheri bönkwo abhen etók Filadélfia. Sín kü bö mándinji bé beyon ebhen befú ntá mmü ane achi Nyáná, mmü tetep, yi mmu ákémé efinji Mfo Debhít. Mpok yi ánéne yé mmu apu kway betyep, ne mpok yi atyebhe, yé mmu apú kway ménéne.”

⁸ Yesu arök ambi berem be, “Ndinji betik ebheka. Ghók ká, nnéné mbinywop ndó fúú ntá yeka ané yé mmu apú kway betyep. Ndinji be bábhön chi mandú betan, Yé nó, bákóno eyon eya ne bábhíki bue me. ⁹ Ke mbák chí bönkwo bakoño Satan abhen bårèm bé báchi bö Israel ene bápú ke básè chi nsé, chon nkü bö mántwo mántep manén besí ebheka ne nkü bö mandinji be nkön be. ¹⁰ Mbák chi bhe, bábharé eyon eya, bårók ambi bete kpirí ndü ekébhénti. Eti yo, chon mbak ne bhe be báké chwe ndü esonori ene étwò memö bö abhen báchi fá amik mankem. ¹¹ Métwò mandú mpok. Tě ká kpirí ndü menyin ebhen bábhónó be yé mmu áké fonö nta kenókó yeka ané àton bé mánu básot awónem. ¹² Mmu ane ánú asot awónem, chon ntep yi mbö ekwap amem ekerákap Mandem Mmu métók, yi kefú are wawák. Ne chon nsín nnyén Mandem ne nnyén etók Mandem yi amæt. Etók eyo chi Yerúsalem ane nkö ane áfú amfay ntá Mandem átwò fá amik. Chon nsin nnyén nekö ena nkwo yi amæt. ¹³ Mmu ane ábhónó batú ángók enyin ene Efónó Mandem ághati beká bönkwo.”

Ekáti ene Yesu ató ntá bönkwo abhen etók Laodisia

¹⁴ Yesu arök ambi beghati Jón be, “Sín ekáti ene tó ntá ángel

ane ábhábheri bönkwō abhen etōk Laodísia. Sín kē bō mandīni be beyōñ ebhen befū ntá mmu ane bábhīni be ‘Amen.’ Yi achi mmū tetep ne Ntísie ane tetep. Mandem afæet chi nta yi ke ághoko menyīñ menkem.”¹⁵ Yesu arōk ambi berem be, “Ndīñi betik ebheka. Bächí mbō manyier amen ásótí, sōñ be kesōñ, kwen be kekwén! Eri be mǎmbák mbō manyier bakwen, mbák épú nō, mbō manyier basōñ.¹⁶ Tēndu bachi mbō manyier amen ásótí, kwen bē kekwen, sōñ bē kesōñ, chōñ mpá be mféré anyu wa.¹⁷ Yēntiki mmu ywēka ārēm be, ‘Nchí mǎnkáp, mbōñ beyǎ menyīñ. Mbíkí chep yēnyīñ.’ Ke be bábhíkí rīñi be bächí ndū ekwet. Bächí bō abhen mmu ábhōñó beghō be ntínso, bachi bachébhébhō, bachi manemamík, bachi bebhó bewó.¹⁸ Nchí nie ye bhe be mǎntwō ntá ya mǎnkú pú ane básōñó ango bafere mǎnyīñ menkem aré bē mǎmbák bō bakáp tetep. Twó ká ku nden pépép mǎmfyé amæet bē mǎnkútí bebhó bewō ebheka ebhen béchye bhe ntíánwōp. Twó ka, mǎnku babhé mǎmfyé amík be mǎnkway beghō mban tetep.

¹⁹ “Nchí nyure bō abhen nkōñó, nchyé bhō ntemsī. Fié ye ka betañ bekū menyīñ ebhen bechi chak, mantik nsem ndū bebú ebheka.²⁰ Ghók ká, nchí ambīnywōp téé nchí dep. Mbák mmú aghok eyōñ eya ánéne mbīnywōp chōñ nchwe anywōp, nnyíé nenyíé ne yi.²¹ Mmu ane ánú ánsót awónem, chōñ nchyé yí betañ be anchōkō ne me ndū enókó kefō eya, nkúbhé mbō enyū membōñ nnú, nsōt awónem, nchōkō ne etayá ndū enókó kefō eyi.²² Mmu ane ábhōñó batú, ángók enyīñ ene Efōñó Mandem ághāti bákwo bō Kristo.”

4

Jōn aghó enókó kefō Mfay

¹ Awu áfúéré nókó, njiñi ngó mbīnywōp ane achi fúú amfay. Ne mpet ngók eyōñó mbi ene nnāñ nyaka ngoko ndū éghāti me menyīñ ne eyōñ mbō ené mmbá. Ngók ndū yō érēm ntá ya be, “Twó wen amfay, ne chōñ ntōñ wō menyīñ ebhen chōñ befakari.”² Témte wu, Efōñó Bedyere atwó abhak ne me. Ngó enókó kefō amfay. Mmū abhak aré chōkō.³ Mmæét mmū wu are kōt ηwanñwanñ mbō batay ane bábhīni be jáspa ne kanélian.

* Mbanátamfon átee ághabheri enókó kefō eyō ánkōt nōkō mbō ntay émeral.⁴ Menók kefō esá nsem menwi békáp enókó kefō eyō. Bōbatí esa nsem anwi báchóko ndū menókó kefō. Yēntiki mmu wap abhak ne nkú pépép amæet, ne ntá-kefō anti ane bágghókó ne pú.⁵ Mmyamyāñ are fú ndū enókó kefō. Nebu nkwo nére remti, nefañ ansay nōkō. Berōñó tándramōt bebhak ambi enókó kefō méndu nōkō mbō *sesay. Berōñó bhō chí befōñó Mandem tándramōt.⁶ Enyīñ ébhák besí enókó kefō mbō manyu. Engō nōkō mbō glas ane áñañari.

Menyīñ ménwí ebhen bechi nepém bétée bekáp enókó kefō, enyu ene émōt echí ambi, émōt ansem, echák ebhē awónem, enéfú ebhe awóghō. Menyīñ ebhō bébhōñ beyǎ amík ambi ne ansem.⁷ Enyīñ ene ambi ebhak mbō nkē, ene ékōñō ebhak mbō nném mpōñ. Enyīñ ene éjwí bérát ebhōñ besí mbō nkwanñwanñ, ne ene ejwí menwi ebhak mbō ebhōkō ene érē amfay.⁸ Ndū menyīñ menwi ebhen bechi nepém, yēntiki émōt ébhōñ bebhap betándat. Yēntiki ebhap ébhák ne amík fúúú, ané amfāy bebhap, ne ané amem bebhap. Báre kway nekway beti ne ngósí keywēmæet be,

* 4:3 Jaspā abhōñ nkwo mmæet táko. Ne kanélian chí ntay chú. Yō ankem ághò tontó.

“Nyáná, nyáná, nyáná chi Eta Mandem Betan Menkem yi mmu achi nyaka, ne achi, ne átwò chonj!”

⁹ Ne yéntiki mpok ane menyin ebhò bébìti ne béchye kenókó ne bakak ntá yi mmu achi chókò ndü enókó kefo, yi mmu achi nepém mpoknkem, ¹⁰ bōbati esa nsem manwi bārè kwèn besí mmu ane achí ndü enókó kefo mánchye nòkò yi mmu achi nepém mpoknkem kenókó, ne mángwæbhe nòkò ntá-kefo eyap amik besí enókó kefo mánkway nòkò be, ¹¹ “Acha ne Mandem mmu sétòk, wò ke ókwáy mmu ane bo bábhónjò berem be betan ebhe beyá becha mánchye wò kenókó ne bakak ãti betan ebhe, mbonyune wò ke óghókó menyin menkem ne chí békónjo nkaysi ye ke óghoko bhò ne bechi.”

5

Mónkwómén asot Ekáti Mandem anene

¹ Ngó nkwo ekáti nénép ndü awónem mmu ane achókò ndu enókó kefo. Basin abhak yéntiki ebhak amem ne ansem ekáti. Báfyé bébháné anyü ekáti ndü bepók tándramot, baghanja. ² Ne ngó etanjí ángel Mandem ndu árèm ne eyon etanatan be, “Agha ákway beferé ébháné ené, anene ekáti ene?” ³ Yé mmu, yé chi ane achi amfay ne Mandem ne yé chi ane áchí amik ne yé chi ane achi etókó bawú kekway ménéne yó. Yé mmu kekway bépay enyin ene básinjí amem. ⁴ Ndi beyá kebho mbonyune bábhíki ghò yé mmu ane ákwáy ménéne ekáti nénép eyo, ne yé chi bepays basin amen achi aré. ⁵ Münti amot ndu bōbati esa nsem manwi aghati me be, “Képeré di! Yiní mmú ane bábhìnjí be Nkæ Nneréket ane bo Yúdah, Nném ebhárémò Mfò Debhít. Anu asot awónem. Abhøn ngàngan

bebhakari bébháné tándramot ánéne ekáti nénép.”

⁶ Mpok eyo, ngó Mónkwómén tée nenti enókó kefo ne menyin menwi ebhen bechi nepém. Mónkwómén abhak ndü nkwo bōbati. Ebhak mbò be mánan baway nyaka yi. Abhón babhan tándramot ne amik tándramot. Amik ayi tándramot chí befónjò Mandem tándramot ebhen bátò mbankem amik.

⁷ Arøk ntá mmu ane áchí ndü enókó kefo asot ekáti nénép eyo nó echi ndü awónem ayi. ⁸ Asóré nókó ekáti, menyin menwi ne bōbati esá nsem anwi, bákwen besí Mónkwómén. Yéntiki mmu wap akém nekín ne bekwop ebhen baghoko ne pú. Bekwøbhe ebhò béjwí ne insens. Insens wu atee ndü nenikímæet bo Mandem. ⁹ Menyin ebhò ne bōbati bare kway nekway nekò be, “Wò ke ókwáy besot ekáti nénép ómbakari bébháné mbonyune báwáy nyaka wò ne manonj ame amen áronj amik ke ókú bo ne mò be mámbák bo Mandem. Okæ nò ntá yéntiki manérékere bho, ne bō yéntiki eyonótok, ne bō yéntiki etok, ne yéntiki nkwo bho. ¹⁰ Oku bhò be mándap chí bo abhen óchí mfo wap, ne bo abhen báchiákap ntá Mandem mmu bese sétòk. Ne chonj bō mámbak bafò ntá bo fá amik.”

¹¹ Njinj ye, ngó ndü ngémtáy boángel bate bakabhe enókó kefo ne menyin ebhen bechi nepém, ne bōbati. Ngók beyon ebhap. ¹² Ngók ndü bò bákway ne eyon etanatan be “Mónkwómén ane báwáy nyaka, akway mmu ane bo bārèm ãti yi be, yí ke ábhónjò betan menkem. yi ke ábhónjò menyin menkem yi ke ábhónjò nerinjindak nenkem yi ke ábhónjò kefo kenkem. yi ke bo babhøn ebchye kenókó, ne mámbiti yi ke ábhónjò beyá menwop!”

¹³ Ne ngók ndü yéntiki enyin ene echi amfay, ne ebhen amik,

ne ebhen etókó bawú, ne ebhen amem manyu, bō menkem bere kway be, “Sémbítí mmu ane achi ndu enókó kefo ne Mónkwómén. Sénchíe bō kenókó. Kefo kenkem kechi chi ntá yap. Bō ke babhəŋə betan mpoknkem!”¹⁴ Menyíŋ menwi ebhen bechi nepém berem be, “Amen!” Ne bōbati bákwen amik bare chyé kenókó ntá mmu ane achi ndü enókó kefo ne ntá Mónkwómén.

6

Mónkwómén abho bébhákári bébháné ndü ekáti

¹ Ngó ndü Mónkwómén áféré etabhé bebhané émot ndü betap tándrámot ebhen ekáti nénép. Ngók ndü enyíŋ émot ndu ebhen menwi ésáy mbō nefan be, “Twó!”² Ngó mpəŋəndík ane pépép ne mmü ane ákò yə. Mmu wu abhak ne nkəet awó. Báchyé yi nta kefo. Afa arək ndu bəpet menu besət awónem.

³ Mpok Mónkwómén áféré ébháné ené ejwi bepáy, ngók ndü enyíŋ ene ejwi bepáy ndu ebhen menwi érəm be, “Twó!”⁴ Mpəŋəndík achák afú ye ndü nebhəet enókó kefo. Are pe chuuu. Báchyé mmu ane ákò yə betan ndu beferé kpák amik be bō mámbō beway bati. Ne báchyé yi erémé akparenja.

⁵ Mpok Mónkwómén anene ebháné ene ejwi berat, ngók ndü enyíŋ ene ejwi berat érəm be, “Twó!” Njinji ngó mpəŋəndík pyə. Mmu ane ákò yə abhak ne *érúmé awó.⁶ Ngók enyíŋ mbō eyəŋ ndu éfù nénti menyíŋ ebhen bechi nepém menwi. Eyəŋ eyə ere rəm be, “Nkáp betik ebhen nywəp nemət ákway beku nkóbbhé nchwí enwí. Ne nkúbbhé nkáp wu ánkway béku chí nkóp enyü nchwí ane abhíkí tan esie byo ne epay. Ke báké chəŋti bawet ne mmem.”

⁷ Mpok Mónkwómén anene ebháné ene ejwi menwi, ngók ndu enyíŋ ene ejwi menwi érəm be, “Twó!”⁸ Ngə ye mpəŋəndík ane achi bəmm ne nnyén mmü ane ákò yə nébhak be Newú, ne Etókó Bawú enkorŋə nəkə yi ansem. Báchyé Newú ne Etókó Bawú betan be mánsət nenu, ne nsay, ne eghorí neme, ne nnya mbəembe ene fá mmik mángwáy bō abhen bachí ndü ebhókómik émot ndu bebhəkə mmik menkem menwi.

⁹ Mónkwómén anene ébháné ené ejwi betay, ngó anten éfémé akap Mandem befónŋ bō abhen baway nyaka. Bawáy bhə mbənyune bəgháti bhə Eyəŋ Mandem ne nti nemət.¹⁰ Ngók ndü befónŋ ebhə bébik ne eyəŋ etanatan be, “Mandem Acha, wə mmu óchí nyáná, əbhak tetep, chəŋ éntat ná ke óntan bō mmik abhen bawáy bhese, ónkeme kémbé?”¹¹ Báchyé ye yəntiki mmu wap éwet ene pépép ne bəgháti bō be mandək ambi beyweməet mandú kpatə mpáy bati baká betik ne bati bō nkwó abhen bō mmik babhəŋə beway mbō bhə ankwáy.

¹² Mpok Mónkwómén ánéné etabhé serwə ene ejwi etandat, njinji, ngó erémé nenyikisi mmik. Mmok arəp pyə mbō nden nekwesé. Ntan arəp mbō manəŋ.¹³ Mambe áre fú amfay ánkweni nəkə amik mbō kepeménək eken kékwənti amik mpok mbúép atanatan afók ne enem.¹⁴ Nebu nénémsi mbō ekáti nenep ene bápət báféré. Yəntiki njie afa ndü nebhəet ane yə achi, ne yəntiki mmik ane achi nenti nnyén afa ndü nebhəet ane yə achi.¹⁵ Bafə mmik ne maném bhə, ne bōbati batemé nenu, ne bō bakáp, ne betanťi bhə, ne yəntiki mmu achák, yé chí abhen bachí basem, ne yé chí abhen bapubasem, bábúé bábhése amem bōbasem,* ketarábhé ndü njie egho.¹⁶ Báre

* 6:15 Basem: Chi mbok ané achi amik, sayri, sayri, ndü njie. Chí mbok ané áchí antené njie mbō məkət. Mbák babhoko ayo áya, bábhinj bē “Basem”.

bhese aré mámbinjí nəkō njie ne yěntiki setárébhé be, “Kwén ká kuti bese bé séke għo besí mmu ane achi chəkō ndü enəkó kefo ne be ntmsi Mónkwómén aké bhak ne bhese. 17 Eremé nywəp enen Mandem ne Mónkwómén bátōñ bebēnti ebhap néghaka. Agha ákway bete?”

7

Báfyé bo Mandem berij amuet

1 Awu áfúéré nókó, ngó bōángel manwi téé ndü amó-mmik anwi, máncħere nəkō babhúép anwi be ake fok antwō yě chi amik, ne yě chi ndü manyu, ne yě chi ndü menək. 2 Ngó ye ángel achák ndü áfú atú ane mmok áfú anko nəkō amfay. Akém enyinj ene básōt befye berij amuet bo Mandem mmu achi nepém. Angel wu asáy abhijí bōángel manwi abhen Mandem achye betañ be máncħəñti mmik ne bōmanyu. 3 Aghati bhō be, “Báké chəñti mmik, báké chəñti bōmanyu ne báké chəñti menək kpáte sémfye erij Mandem aywese nefó yěntiki nkubetik aywi.” 4 Ngók ye ndü mmu ághāti me mpāy bhō abhen báfyé erij Mandem nefó yěntiki mmu wap. Bábhak nkwo bhō besa tándramōt nsem manwi abhen báfú ndü manéréket Israel byo ne apay ankem. 5 Ndü bō mankem, nka byo ne apay bafu ndü nneréket Júda, nka byo ne epay bafu ndü nneréket Rúben, nka byo ne epay bafu ndü nneréket Gad. 6 Nká byo ne epay bafu ndü nneréket Asha, nka byo ne epay bafu ndü nneréket Náftali, nka byo ne epay ndü nneréket Manáse. 7 Nká byo ne epay bafu ndü nneréket Símiōn, nka byo ne epay ndü nneréket Lévi, nka byo ne epay bafu ndü nneréket Isáka. 8 Nká byó ne epay bafu ndü nneréket Sébulōn, nka byo ne epay bafu ndü nneréket Joséf, ne nka byo ne epay bafu ndü nneréket Benjamin.

Jōn agho ngémtay bō ne nden pépép amuet

9 Awu áfúéré nókó, ngó ngémtay bo abhen yě mmu apu kway bepap. Báfú ndü yěntiki etək ne ndü yěntiki nnerékeré bho. Báfú ndü yěntiki nkwo bhō, ne ndü bō yěntiki eyəñótək. Bábhak téé besí enəkó kefo Mandem ne besí Mónkwómén, ne nden pépép amuet ne bewōaman amō. 10 Báré bik ne eyəñ etañatan be, “Mandem aywese mmu achi ndu enəkó kefo ne Mónkwómén ke bápémé bhese!”

11 Bōangel mankem batée bakap enəkó kefo ne bōbati bhō ne menyinj ebhen bechi nepém menwi bhō. Bákwen amik besí enəkó kefo báre chye Mandem kenókó, 12 mandeme nəkō be, “Amen! Eri bō mándem mpoknkem be Mandem aywese ke ábhōñó betañ. Achi ndijindak ne abhōñ kefo kenkem. Senchyé yi bakak, senchyé yi kenókó, sémbiti yi. Abhəñ beyá menwəp!” Amen.

13 Múnti amət arem ye ntá ya be, “Ntiki bho né ne bewet pépép amuet? Báfú fá?” 14 Ndem ntá yi be, “Eta, wo ke óriní.” Arem ntá ya be, “Chí bō abhen báfú ndü ereme esəñari, básō nkú eyap ndü manōñ Mónkwómén ne bákwə yó erəp pépép. 15 Eti yó kě bō báté besí enəkó kefo Mandem ne báchyé yi kenókó amem eket eyi beti ne ngósí. Ne yí mmu achi ndü enəkó kefo ábhák chəñ ekuti eyap. 16 Chəñ nsay apú perē nu bhō, manyiep keperē kwak bhō, mmok keperē kway besəñ bō amuet, ne yěnyinj echak keperē kway besəñ bō amuet, 17 mbonyune Mónkwómén mmu achi kekwoť ne enəkó kefo ábhábħeri bhō. Arəñ ne bhō ndü babhokó nyén ane manyiep ami áchyé nepém. Ne chəñ Mandem antese bō babħese mankem amik.”

8

Mónkwómén aféré ébháné ene ejwi tándramōt

¹ Mpok Mónkwómén aféré ébháné ene ejwi tándrámat, mbanj akwen arəp nyími nyími nyími amfay ndü ebhók neñəkó nywəp emət. ² Ngó ye bəangel tándrámat abhen bachi besí Mandem. Báchyé bhə mbá tándrámat. ³ Angel achak atwə atee kekəwət éfémé akap ne mənchan pú ane básəñ insens amem awó. Báchyé bhə insens * be yi anchem ne neníkímuet bo Mandem mankem, amfay éfémé akap ene pú besí enəkó kefó. ⁴ Móngo ane áfú ndü insens awó ángel are kó nebhuet Mandem áchí ne beyəñó neníkímuet bo Mandem. ⁵ Angel wu asət mənchán pú wu, afyé ngo amem ane áfú ndü éfémé akap, amese amik. Nebu nebhə beremti, nefan ansay nəkə tontó, miámian ankət nəkə, mmik anyikisi nəkə.

Mmbá

⁶ Bəangel abhen tándrámat bátónji ye mmuet befe mmbá eyap tándrámat.

⁷ Angel ané mbi afe mmbá yi. Témté wu, amanjá nebu achem ne ngó ne manonj, bere kwénti amik. Ebhókómik émat ndu berat ésónj. Ndü menək amət ndü baru arət ásónj, ne tákə nkewə asónj.

⁸ Angel ané ajwti bapay afe ayi mmbá. Ne básət enyij ene echi mbə njie ngo, ené édú mbə ngó, mámése amem manyu. Ebhókó manyu émat ndü berat éyibhíri erəp chi manonj manonj. ⁹ Ne ndu amət ndü barü nnya ene echi anyén arət égu enkem. Ne béyíji bachwi ane áchí anyén, ndu amət ndü baru arət áchónj.

¹⁰ Angel ane ajwí bərát, afe ayi mmbá, ne eremé nembe néfú amfay, néngə nəkə mbə sesay. Néfú nékwén amem ndü manyén amət ndu arát. Nékwén nkewə ndü bebhak ebhen manyiep anyáy amik. ¹¹ Nnyén nembe enə chí Anen. Ndu amət ndü yéntiki barü nyén

arat aróbbhé nenénén. Ne beyá bo bagu éti manyiebhé mə mbənyune ənən nyaka tontó.

¹² Angel ane ajwí manwi afe ayi mmbá ne ebhókó mmok émat ndu berat, erəp chí pyə. Ebhókó ntañ émat ndü berat erəp chí pyə. Ndü amət ndü barü mambe arət aróp chí pyə. Ebhókó nywəp émat ndü berat érap chí pyə. Ebhak enyumət ne ebhókó beti émat. ¹³ Njij ye ngó ndü ebhəkə érè te amfay nebu, émbiki nəkə ne eyəñ etanatanj be, “Chəñ émbep encha! Chəñ émbep encha! Chəñ émbep encha ntá bo abhen bachi awu amik! Bəangel abhén bəróbbhé bərát báfe eyap mmbá!”

9

¹ Angel ane ajwti batay afe ayi mmbá. Ngó nembe ndu néfú amfay nékwéné amik. Báchyé nembe enə eñij ménéne nnyü nepi enen nebhiki bhəñ ngwenti. ² Anene nnyü nepi enə. Móngo are fú are tontó mbə móngo ane áfú ndü nepi enen ngó ádu are. Móngo wu akúti mmok, mbəñ arəbbhe giri giri pyə. ³ Ngémtay éfú ye ndu móngo wu, ejwi amik. Báchyé yə betan betie bhə mbə ngá-neghay. ⁴ Bəgháti ngémtay eyə be eke chəñti tákə, ne yé chí menək, ne yéntiki enyij ene égə amik, ne be ényché esəñori chí ntá bo abhen erij Mandem epu bhə nefó. ⁵ Bəró be yə ényok bəbbə ndü batan atay, ke be báké chye ngémtay betan beway yé mmu. Esəñori ené ngémtay ébhónj béchyé bo ebhak mbə bebe ebhen mmu ábhəñ mpok ngá-neghay ánem yí. ⁶ Mpok yə, chəñ bo mánjan newú, ke bápú ghó nó. Mámbinj newú, ke newú némbue bhə.

⁷ Ngémtay eyə ebhak mbə mpəñóndik ene batonjti berəñ ebhñenu ne yə. Yéntiki ngémtay abhónj enyij anti mbə nta kefó ane

* 8:3 Insens: Enyij ene ésəñə enchyé nəkə erítí eriep.

bághókó ne pú. Besí ebhap bebhak mbo ebhen nkwañwanj. ⁸ Emenénti yap ébhák mbo ene baghóre, ne ámén ayap abhak mbo ane nká. ⁹ Ngémtay ébhón enyinj ambeápak mbo ndé-nenu ane bághókó ne ese, ndu bekuti mbeápak ne ewat ene éfù ndü bebhap ebhap ebhak mbo beremti ebhen befù ndu békárik ebhen mpwónndik ené érònj ebhñenu ntiét ntiét. ¹⁰ Baghó ayap are tie bho mbo ngá-neghay. Ne betanj ebhen yo ébhónj beka bð mangok bebe ndü batanj atay bere fu ndü baghó yap. ¹¹ Mfá wap chí ángel ane ákémé nepi enén nebhiki bhøj ngwenti. Nnyén eni ndü eyøj bo Israel chí Abádøn, ne ndü eyøj Grik chí Apóliøn, nò chí “Nchónti menyinj.”

¹² Ere me esøjari ené mbi éfáét. Ghó ká, béchák bépáy betwò.

¹³ Angel ane ájwi bátándát afe ayi mmbá. Ngók eyøj ene éfú ndü bati éfémé akap pú besí Mandem. ¹⁴ Eyøj eyó ére rem ntá ángel ane ajwi bátándát mmu ákémé mbá awò be, “Dð bðángel manwi abhen bágwóre awu nepak nyén-negho enén bábhñi be Yúfretis mámfú mándók!” ¹⁵ Bákánári ye bðángel manwi bhó bé mámfá mándók mángwáy mmü amòt ndü yéntiki bo bati arat. Bábhare nyaka bð aré menøj neñókó nywøp enò, ndü nkúbhé nywøp enò, ndü ntanj wu, ne ndü mmíé enò. ¹⁶ Ngó batemé nenu abhen bákò ne mpwónndik. Mmüfu aghati me mpáy yap. Bábhak bð miliøn besa byó (200, 000, 000). ¹⁷ Ndü kenó amík antifú, ngó mpwónndik ne bð abhen bákò yo. Báfyé ndé-nenu ené bághókó ne esé ndu bekuti mbeápak eyap. Ndé nenu eyó ebhak chuu mbo ngó, ébhák mbo nkwañbhé nebu, ébhák nkwa mmøet sekøk sekøk. Batí mpwónndik abhak mbo bati nká. Ngó ne móngo ne *eriebhé

sólfo, * éré fu mpwónndik eyó anyu. ¹⁸ Beghori ebhø berat, nò chí, ngó, ne móngo, ne eriebhé sólfo, befú anyü mpwónndik béwáy mmu amòt ndü yéntiki bð bati arat. ¹⁹ Betanj abhen mpwónndik eyó befú nyaka chí ndü manyu yap ne ndü baghó yap. Baghó yap achi nyaka mbo nnyó. Abhónj batí. Ne baghó yo ke yo énèm nyaka bo enchye nòkø bhø esøjari.

²⁰ Bakwañwanj abhen bebépti menyinj ebhø bébhíki way, ketíknsem ndü menyinj ebhen bð bághókó ne amò. Bð keø bechye kenóko ntá befónj bebábebe, ne ntá bðmandem nsé abhen bð babhøj bághókó ne pú, ne abhen bághókó ne silbha, ne abhen bághókó ne bróns, ne abhen bághókó ne batay, ne abhen bághókó ne menøk, ne bðmandem nsé bhø bápú ghø mbanj, bápú ghok mbanj, ne bapu kò! ²¹ Bðbhø ketíknsem yé chí ndü neway bho awap ne yé chí ndü baraká njø ayap ne barak épusi ayap, ne yé chí ndü aghøp awap.

10

Angel asot mókati nénép achak

¹ Awu áfúéré nókó, ngó etanjí ángel achak ndu áfú amfay ásèp amík. Nebhån nékáp yi. Mbanj táføj abhak amfäy ntí ywi. Besí ebhi méngø nòkø mbo mmok, ne bekak ebhi mbo bekwabhé ngó. ² Mókati nénép ane mánéné abhak yi awò. Atee ekak awónem eyi ndü manyu, atee ené awóghø ebhi. ³ Abík ne eyøj etanjatanj ené échí mbo ené nká ane ábík. Abíkí nókó, nefanj asáy ndøj tándrámat. ⁴ Nefanj asay nòkø ndøj tándrámat, nde yanj besinj enyinj ene nefanj árémé. Ke ngók eyøj ene éfú amfay ndu éghàti me be, “Jkè ka yé mmu ándinjí enyinj ene nefanj ásáy ndøj tándrámat arem. Késinj yo.”

* 9:17 Solfo: Enyinj ene básot beghoko ekém ne yo.

⁵ Angel ane ngó ndu atee ne ekak émæt ndü manyu, ekak echak ebhi, asá awónem ywi amfay. ⁶ Ayiki ndü nnyén mmu ane achi nepém mpoknkem, mmu ane ághókó mfáy ne mmik ne yéntiki enyíñ ene echi amfay ne ene echi amik, aghoko manyu ne yéntiki enyíñ ene echi amem. Ayiki arem be, “Mpok bepet bechǎñti apu! ⁷ Ke mpok ángel ane ajwi bǎángel tándramæt afè chǎñ ayi mmbá, nkaysi Mandem ane áchí bhésé bhésé áfu kponoror, nkúbhé mbǎ enyü yi ághátí nyaka baremé kepǐnti bhi.”

⁸ Eyǎñ ené éfú amfay, ené nnán ngókó epet eghati ye me be, “Dók sǎt mókati nénép ane achi fuu awǎ ángel ane achi téé ne ekak émæt ndü manyu, ekak echak ebhi.”

⁹ Ndǎk ntá ángel wu, ngati yi be anchye me mókati nénép wu. Aghati me bé, “Sǎt yó nyié. Chǎñ émbak wǎ anyu mbǎ baweré betu, ke amem menyie éndǎbhe nenenén!”

¹⁰ Nsǎt ye mókati nénép wu awǎ ángel nyié. Éré nyíñti me anyu mbǎ baweré betu. Ke nnyié nókó, ékú mawie ebha bérǎbhe nenenén.

¹¹ Bághátí ye me be, “Ǫbhǎñ bépét berem nkaysi Mandem ane áyíñjǐ beyǎ bho, ne beyǎ betǎk, ne beyǎ beyǎñǎtǎk, ne beyǎ bafǎ.”

11

Mandem ató baremé kepǐnti bati apay

¹ Awu áfúéré nókó, báchye me enǎkó njenti ne bághati me be, “Dók yenti ekerákap Mandem, ónjenti efeme-akap, ómpay bo abhen báchye Mandem kenókó are. ² Ke kényenti senta ekerákap. Dǎ nebhuæt wu, mbǎnyune bárǎ yi ambak ntá bǎ abhen bábhíkí ríñjǐ Mandem. Ne chǎñ bǎbhǎ mánjati etǎk Mandem * ne betañ ndü batañ besa bepáy nsem apay. ³ Chǎñ nchyé betañ ntá batísie bha bapay, mámbak

ne nden ákpá amæet, nto bhǎ be mandǎk mangati bo ntó ena, ndü manywǎp (1, 260) nka amæt ne besay byo ne arat.”

⁴ Batisye abhen bapay ke báchi téé besí Mandem mmü mmik nkem achi yi awǎ. Bǎ báchi menǎk ólif bepáy ne menǎk ebhen bérǎkǎ bérǎñǎ bepáy. ⁵ Mbák bǎmpap abhap báyǎñ beku bhǎ enyíñ, ngó áfú bhǎ anyu ámen bhǎ. Enyu eyǎ ke báway ye agha ane áyǎñ beku bhǎ ebéptí enyíñ. ⁶ Bǎ abhen bati apay bábhǎñ betañ bekem manyiep be ake kwen ndü manywǎp ankem ane bǎ bághátí bǎ menyíñ ebhen Mandem afyé bhǎ anti. Babhǎñ betañ beku manyiep andǎp chí manor. Ne bábhǎñ betañ bechye bǎ mmik menyü bebéptí menyíñ menkem.

⁷ Mánán mánánǎ béghátí bǎ menyíñ ebhen Mandem áyǎñ bǎ mangati bho, nnya mbámbu ane áfu ndü nepi enen nebhiiki bhǎñ ngwenti áñü ne bhǎ ansǎt awónem, angway bhǎ. ⁸ Berene ebhap mémbak gæepti gæepti ndü nkǎngǎ egho ene bágó nyaka Acha wap ndü ekotákátí aré. Bábhíñjǐ yǎ ndü kémbúep be, “Sódóm”, mbák épú nǎ, mambíñjǐ be, “Ijip.” ⁹ Chǎñ bǎ mmik mankem, ne maneréket ankem, ne bǎ betǎk menkem mántwǎ mámkpǎk berené bawú bhǎ ndü manywǎp arat ne ebhǎk, keka mámbémé bhǎ. ¹⁰ Chǎñ bǎ mmik mámbǎñ beyǎ manǎk, mánto bati akap ne mányie epa mbǎnyune baremé kepǐnti bhǎ bati apay báchye nyaka bhǎ beyǎ esǎñǎri. ¹¹ Ke éfúéré nókó manywǎp arat ne ebhǎk Mandem ákú eyu eyi ene échye nepém échwé bhǎ amæet. Bápetnsem ndü nepém, bateté. Beyǎ becháy békem bo mankem abhen bághǎ bhǎ. ¹² Baremé kepǐnti bhǎ bati apay bághók ye eyǎñ

* 11:2 Etǎk Mandem: Chi Yerusalem.

εταηαηαη ενε έφύ αμφαυ έρέμ ντά yap βε, “Twó ká wen amfay!” Bára ρηη αμφαυ αμεμ εκρəkó νεβηαη, bõmpap abhap bate mámpəko nəkó bhó. ¹³ Nkúbhé mpok eyo, eremé nenyikisímik ékwén, ne eket émōt ndü yěntiki beket byo amem nném etək, ébáy mmuet amik. Nká bho tándramōt bágu ndü nenyikisímik eno. Bécháy békém abhen bábhíkí gu. Bára chyε κενóκó ντά Mandem mmu achi amfay.

¹⁴ Erem εσηρηι ενé ejwí bépay éfuet. Ghó ká, ενé ejwi berat étwō mandú mpok.

Angel ane ajwi bati tándramōt afe aywi mmbá

¹⁵ Awu áfúéré nókó, ángel ane ajwí bati tándramōt afe aywi mmbá. Ngók betañti beyōη amfay, méndeme nəkó βε, “Mandem Acha aywese ke ábhōjō betañ bekem mmik nkem néne mbō Mfō mpoknkem. Yí ke ákēm mmik néne ne Mpeμε yi afyé nyaka bariεp βε átō.” ¹⁶ Bõbati esa nsem manwi abhen báchí chókó besí Mandem ndü menəkó kefō bákwn amik báchyε Mandem κενóκó ¹⁷ mándeme nəkó βε, “Mandem Betañ Menkem, Acha, wō mmu óchí echōη, əbhak nyaka, séchyè wō bakak ndu ósórε betañ ebhe, ne wəmbōη ənáná əbhó bekem mmik mbō Mfō. ¹⁸ Bõ abhen bábhiki rihj wō bábè nyaka nti ne wō. Ke mpok akway ane ótōη bhō ebhe bebēnti. Mpok akway ane ótāη bo abhen bagú. Mpok akway ane ókap bõ betok bhe,

ónkap baremé kep̄inti ne bõbhe mankem, ónkap bo abhen báchyè wō κενóκó, yě chí ndéndeme bho, yě chí manem bho, mpok akway ane ónāηa ne bo abhen báwāy bati fá amik.”

¹⁹ Mánene ye ekerákup Mandem ενé échí amfay. Ngó ekubhé nku amem. Myamyāη áre kot. Nebu

nére remti, nefāη ansay nəkó. Nenyikisí mmik negho nékwén. Amanjá nebu áré kwenti tontó.

12

Jñn aghó ngoré amōt ne nnya mbámbu

¹ Awu áfúéré nókó, ngó eremé erihj maknkay ene ébhésí amfay. Ebhak chí ngoré ane afyé mmok amuet mbō nkú. Ntāη ábhák anten bekak ebhi, ne nta kefō ane áchí yi anti abhōη mambe byo ne apay. ² Asene ne menie, ambiki nəkó ndü ánōηsi ne beyá bebe.

³ Erihjí maknkay echak ébhésí amfay. Ngó ereme nnya mbámbu ane ápe chuuu ne batí tándramōt, ne babhāη byo. Yěntiki ntí ábhōη aywi mónta kefō. ⁴ Ngó ywi áyá ndü mambe amōt ndü baru arat ámése amik. Ate besí ngoré wu nō ánōηsi, ánoη nəkó menyie mmō ane yi ánōηsi bebhe.

⁵ Abhé mómbakanem ane ábhōjō bekem bõ yěntiki etək mbō Mfō ne enókó kefō eyi ene bághókó ne ese awō. Báfōη mōwu témté bárək ne yi ntá Mandem besí enókó kefō eyi. ⁶ Ngoré abhé arək amem baso, nebhuet ane Mandem atōηti ntá yi βε máne yi are ndü manywəp nka amōt ne.

⁷ Nenu nékwén amfay. Máykel ne bõángel abhen bachi anten yi báre nu ne nnya mbámbu ne bõángel abhen bákōηo yi. ⁸ Ke Máykel ne abhi bõángel básōt awónem amfāy yap, bõ kepepe bhōη nebhuet amfay.

⁹ Básōt ye etañtí nnya mbámbu ne bõángel abhen bachi anten yi báfemeri amik. Bábhīηj nnyó ane te nyaka yō βε Mfō βefōjō bebábebu, ne nnyén eni nechak βε Satan, ndu yi achi mmu árwō bõ mmik.

¹⁰ Awu áfúéré nókó, ngók eyōη etāηataη amfay. Ere rem βε, “Néne, Mandem aywese apémé bõbhi. Chōη ambak Mfō bõbhi, ankem bō ne betañ ebhi. Néne, chōη Mpeμε

Mandem afyé nyaka bariεp be átò ambón̄ betan̄ amfáy mmik nkem, mbonyune manán̄ basot mmu ane ábhare nòkò bõmayese barak amuet besí Mandem beti ne ngósí, báfemeri fá amik. ¹¹ Befuēt ndü manon̄ Mónkwómén ne ndü Mbok Ndíndí ane baghati bho, bõmayese mánu ne yi basot awónem. Báka nyaka bechye nepém enap nkwo. ¹² Ndu echi nò, mfáy, bón̄ ye manák. Bè mankem abhen báchi amfay, bón̄ ká manák! Ke mbák chi mmik ne manyu, eyak echi ne bhe mbonyune Mfò befón̄ó bebábebu asepan atwò ntá yeka ne beyá echók mbonyune yi arin̄i be mpok ayi arəp chi kekwoť!” ¹³ Mpok nnya mbámbu ághó be básot yi báfemeri amik, abho bekonjo ngoré ane ábhé móbakanem anet. ¹⁴ Ke báchyé ngoré wu bebhap bepay ebhén nném ebhòkò be yi ándé, ámbáé nnya mbámbu andək amem baso, ndü nebhuēt ane bábhón̄ó mene yi ndü mamié arat ne ebhòk ndü nebhuēt ane nnya mbámbu apu kway beka yi yényin̄. ¹⁵ Nnyó aré gboko manyiep anyu amen achi mbò nnyén bé némpókó yi mbò eghori manyiep. ¹⁶ Ke mmik akwak yi. Begháré befú aré menyu nnyén enen nefù anyü nnyó. ¹⁷ Nnya mbámbu ábé yé nti ne ngoré wu. Arək menu ne bõbhi ne bebharé bõbhi. Bõbhi bhò chi bo abhen bábhàre bebhé Mandem, ne bâte batisie ndü menyin̄ ebhen Yesu ákú bo barin̄i. ¹⁸ Nnyó áte ye ndü ésiép, angòkò manyu ánon̄ nòkò aré.

13

Nnya mbámbu afú amem Manyu

¹ Awu áfúéré nókó, ngó nnya mbámbu ndu áfù amem manyu. Abhón̄ bati tándramot ne babhan̄ byo ne bõntá-kefò byo ndu babhan̄ ayi. Yéntiki ntí ywi ábhón̄ nnyén enen nérém ebábu éti Mandem. ² Nnya yò abhak mbò mbé. Bayarékak ayi ábhak mbò ane nnya

mbámbu ane bábhin̄i be béé. Nnyu yi ábhák mbò ane nkú. Nnya mbámbu achye nnya yò betan̄ ebhi ne enókò kefò eyi ne betan̄ ebhen yi ábhón̄ó. ³ Ntí nnya yò ámot ábhón̄ erem ebhé efuēt ene étòn̄ be báchye nyaka yò efuēt ene ekway beway yò ke efuēt ére égu. Bõ mmik mankem bábhák maknkay, babho beghok chi nnya yò. ⁴ Bo béré chye nnya mbámbu kenókó mbonyune yò achyé betan̄ ebhi ntá nnya mbémbé yò. Bára chye kenókó ntá nnya mbémbé mándeme nòkò be, “Agha áchi mbò nnya mbémbé ne? Agha ákway menu ne yó?”

⁵ Báchyé yò mbi bépanyu ne bérem ebábu éti Mandem. Báchyé yò mbi bebhòn̄ betan̄ amfay bo ndü batan̄ besa bepay nsem apay. ⁶ Abho bérémbé bebepítí menyin̄ éti Mandem, ne éti nnyén Mandem ne éti nebhuēt béchòkò Mandem ne éti bo abhen bachi amfay. ⁷ Ne báchye yò mbi be ánu ne bo Mandem ánsot awónem. Ne báchye yò betan̄ amfay yéntiki nneréket bho ankem fá amik, ne amfáy bo Mandem, ne amfáy bõ yéntiki eyón̄ótək ne amfáy bõ yéntiki etək. ⁸ Chon̄ bõ mmik mankem máchye yò kenókó, nò chi bo abhen bábhiki sin̄ manyén ayap amem ekátí nepém te mpok mmik ábhíki re bho. Ekátí yò chi ené Mónkwómén mmu báway nyaka.

⁹ Mmu ane ábhón̄ó batú ángók! ¹⁰ Mmu ane Mandem áréme be mánkém yi, chon̄ mánkem. Mmu ane áway bho ne akparenja, chon̄ mángway yi ne akparenja. Ndu echi nò, bo Mandem babhòn̄ bétée kpirí ne mándək nòkò chi ambi ndü neka enap ne Yesu.

¹¹ Awu áfúéré nókó, ngó nnya mbámbu achák ndü áfù amik. Abhón̄ babhan̄ apay mbò Mónkwómén ne eyon̄ eyi ébhák mbò ene nnya. ¹² Are kú menyin̄ ne betan̄ ebhen nnya ane mbi menkem besí bhi. Akú mmik ne bo abhen bachi are máchye nnya mbi mmü efuēt

eyi égú kenóκό. ¹³ Nnya ane ajwi epay yó ákú beyä menyiní maknkay. Are ku te bé ngó amfu amfay antwó amik bõ mángö nókó. ¹⁴ Afuét ndü menyiní maknkay ebhen báchyé yi mbi be ánkú besí nnya ane mbi arwó bõ mmik. Aghati bhó bé mángókó ntíako ane bõ básöt manchye nókó kenóκό ntá nnya ane achi nepém yëndu mánánj báchyé nyaka yó efuēt ene ekway beway yó ne akparenja. ¹⁵ Mandem achye nnya ane ájwí epay mbi, yó akú ýyu ene échyé nepém échwe amuēt ntíako ané nnya ane mbi. Ntíako wu abho berem keri. Akú be mángwáy bo abhen bábhíkí chye yó kenóκό. ¹⁶ Nnya ane ájwí epay akú nkwó be mámfyé erin, yé ndü awónem, yé ndü nefó yéntiki mmu. Yi mánkú nò ntá ndéndeme bho ne maném bho, ne ntá bõ bakáp ne bachébhébhó, ne ntá bo abhen bápu basem ne abhen bachi basem. ¹⁷ Akú nò bé yé mmu áké bhøj mbi beku ne yé chi beti enyin kpráte erin ene nnya mbi embak yi amuēt. Erin eyó chí nnyén nnya yó, mbák epu nò, mpáy ane áté ndü nnyén eni. ¹⁸ Mmu abhøj bébhøj neriníndak. Mmu ane ábhónó keboh áriní enyin ene mpáy ane achi amuēt nnya yó átøn. Mpáy yó chí mpáy bakwãñwan ne mpáy yó chí bõhundret batándat ne besa berat nsem betandat (666).

14

Bo abhen Mónkwómén ápémé bákway nekway

¹ Awu áfúéré nókó, ngó Mónkwómén téé amfáy njie Sion. Bõ nka besa tándrámt nsem nka enwi bábhak ne yi (144,000). Básin nnyén Mónkwómén ne enén Etayi ndü nefó yéntiki mmu wap. ² Ngók eyøj ene éfù amfay. Ebhak ne batú mbo ewaré tutunyen ne mbo nefan ane ásáy ne mbo eyøjó bakin ane bõ bákwtét. ³ Bõbhó

nka besa tándrámt nsem nka enwi báre kway nekway nekó besí enókó kefó Mandem ne besí menyin menwi ebhen bechi nepém ne besí bõbati. Yé mmu keka beghak nekway nò ébhíkí fuēt chi bõ nka besa tándrámt nsem nka enwi abhen Mandem ápémé, afere amik. ⁴ Bõbhó ke bachi pépép besí Mandem mbonyune babhíkí nyóp mmuēt ndü baraká kebharé ne baghoré. Bó ke bákõñ Mónkwómén yéntiki ebhak ene yi áron. Bõbhó ke Mandem ápeme ndü nkwo bõ mmik be mámbak ntá yi ne ntá Mónkwómén. ⁵ Bábhíkire sense wáwák mbonyune bábhíkí bhøj békwéné.

Jón aghó bõángel barat

⁶ Awu áfúéré nókó, ngó ángel achak ndu árè te amfáy nebu. Are twó ne Mbok Ndindí ane áfú ntá Mandem ne achi tetep mpoknkem. Are twó ne yó ntá bõ mmik, nò chi, bõbetak menkem, ne bõ manéréket ankem, ne bõ beyøjótak menkem. ⁷ Ángel arem ne eyøj etajatar be, “Cháy ká Mandem mándem be menwöp ebhi beya becha mbonyune mpok ane yi átøn bo agháká. Chié ká yi kenóκό! Yi ke ághókó mfay ne mmik, ne bõmanyu, ne babhok ané manyiep ányày are.”

⁸ Ángel ane mbi áron nókó achak abhesi andeme nókó be, “Erem etak Bábilon ékwen büp. Echónjí bõ betakó mmik mankem ne bepó barak epúsi yi. Echí mbo be échyé bhó mmem batanbatan manyu.”

⁹ Ángel ane ajwi barat áron nókó, achak abhesi andeme nókó ne eyøj etajatar be, “Yé agha ane áchyé kenóκό ntá nnya mbámbu ane áfú amem manyu ne ntíako yi, ne anka be mámfyé erin eyi ndü yé chí nefó eni ne yé chí ndü awó aywi, ¹⁰ chøj yi nkwo anyú mmém bebénti Mandem amen Mandem afyé ndu nköp anjwi tép yi ke chøpti mō ne manyiep ndu áyan

mántaη. Ne chōη yi wu ambónη nnēm esōηori amēm ngó ane ádu ne *sólfo, besí boángel Mandem ne besí Mónkwómén. ¹¹Móngo ane afú ndü ngó ane mmu wu achi amem apú may. Bo abhen báchyè nnya mbúbmbu ne ntíako yi kenókó ne báka be mámfyé erīη nnya yō bō amæet bápú bhōη chōη neywēmæet ndü esōηori eyap beti ne ngósí.”

¹²Ndu echi nō, bē bo Mandem, bē bho bābhāre bebhé Mandem, bē bho bābhōjō nekā ne Yesu, tē ka kpirí ne ekébhéntí.

¹³Ngók yé eyōη ene éfú amfay érēm be, “Sīη manyīη ebhen amik: Bebho echōη, eri echa ntá yēntiki mmu ane ágú ené yi ábháré mmæet ne Yesu Acha ne ntí nemōt.” Éfōjō Bedyere árēm be, “Echi tetep, chōη yi ambōη neywēmæet ndü betik ebhi mbonyune nsáy betik ebhi ákoηo yi.”

Enyīη ene ebhōηō befakari ne bō ndü ngwenti mmik

¹⁴Awu áfúéré nókó, ngó ekpókó nebhan enen pépép ne mmü are chókō mbō Mmu ane áfú ntá Mandem. Nta kefō ane bāghókó ne pú abhak yi anti, ne ngak ane ácháp abhak yi awō ndu bekpōt mbwōt. ¹⁵Angel achak áfú amem ekerákap Mandem arem ne eyōη etajataη ntá mmü ane achi chókō ndü ekpókó nebhan be, “Bo békpōt mbwōt ane anan ape ne ngak aye mbonyune mpok beferē yō ndu betókó mmik aghaka.” ¹⁶Mmü ane achi chókō ndü ekpókó nebhan áfoη ye ngak ane achi yi awō ndü betókó mmik áféré mbwōt nkem.

¹⁷Awu áfúéré nókó, ángel achak afú ndü ekerákap Mandem ene echi amfay. Yi nkwō abhōη ngak ane ácháp ndü bekpōt mbwōt. ¹⁸Angel achak afú kékwot éfémé akap. Awú abhōη betan amfay ngó. Arem ntá ane akeme ngak bekpōt mbwōt ane

ácháp ne eyōη etajataη be, “Kpót kepem énok ekén bābhīηi be grep amik nyokoti mbonyune kénāη képe.” ¹⁹Angel wu áfoη ye ngak ndü betókó mmik menkem, akpót kepeménok, anyokoti, ato amem neyaré grep. * Eyō enkem étōη be Mandem anan abénti tontó. ²⁰Báyát kepem ekō amem neyaré grep antí etok. Manōη afú wu are. Manōη mō ajwi amik mbō meta amōt ne ebhok, ne aghoηo kpát besap ebhi beghaka mbō bōkilometa besa byo (200).

15

Jōn aghó beghori ebhen ngwenti

¹Ngó erem erīη ne erīηi maknkay echak amfay. Ngó boángel tándramōt, ne beghori tándramōt ebhen bechi beghori ebhen ngwenti mbonyune bō ke betōη bebénti Mandem ebhen bétwō ndü ngwenti.

²Ngó erem enyīηi maknkay mbō manyu. Ebhak mbō amanjá nebu ne énkōt nōkō ηwanwāηwan mbō glas ane ngó achi amem. Ngó bo abhen mánú ne nnya mbúbmbu ne ntíako yi ne mpäy ane áté ndü nnyén nnya mbúbmbu, mánu basōt awónem. Bōbhō bátée angōkō manyu wu ne bakīη ane Mandem áchyé bhō abhak bō amó. ³Bátée angōkō manyu wu mánkway nōkō nekwáy Moses mmābetok Mandem ne enen Mónkwómén be, “Acha, Mandem Betan Menkem, menyīη ebhen ókú chi manem menyīη ne menyīηi maknkay! Wō, Mfō betok menkem, menyīη ebhen ókū bēbhak chi chak. Ne óhí tetep. ⁴Acha, agha ábhíki bhōη béchay wō? Agha ábhíki bhōη bechye wō kenókó? Wō ke óhí nyánjá. Wō ké bō betok menkem bābhōjō bétwō besí ebhe manchye kenókó mbonyune

* **14:19** Neyaré grep: Mbok ane báyát kepemé grep are be nnok yi ámfú, mánsot manka mmēm grep.

mankem mánanj bágó be menyij ebhen óká menkem bechi chak”.

⁵ Mánánjá nókó békway, ngó eket Mandem amem etem amfay. Ebhak fúú. ⁶ Bøangel tándrámt abhen bápókó beghori tándrámt amó báfú ndü ekeré Mandem eyó. Bábhak ne nden pépép amæet, ne *nkæet ene pú ambeápak. ⁷ Enyij émöt ene echi nepém ndü ebhen menwi échye bøangel bhó tándrámt bekwøp ebhen pú tándrámt. Bejwi ne bebënti Mandem ane achi nepém mpoknkem. ⁸ Móngo ajwi amem ekeré Mandem eyó. Afú ndü keném ne betanj Mandem. Yé mmu kebhoj mbi bechwe amem ekeré Mandem. Beghori tándrámt ebhen bøangel tándrámt bakeme amó bébhøj nyaka befæet kpik.

16

Jón agho bekwøbhé bebënti Mandem

¹ Ngók ye eyøj etanjatanj ené éfú ndü ekeré Mandem ndü éghati bøangel tándrámt be, “Dók ká to bebënti Mandem ebhen bechi amem bekwøbhé bebënti ebhi tándrámt ndü mmik nkem.”

² Angel ane mbi arøk apikiri eyi ekwøbhé bebënti Mandem amik. Nkúbhé mpok yó befæet ebhen ménem tontó bété amæet bo abhen baka nyaka be mamfye bø erij ene nnya mbámba amæet ne báchyé mandem nsé yi kenókó.

³ Angel ane ajwi bapay apikiri eyi ekwøp amem manyu. Manyu ayibhiri arøp mbó manøj amen ngú, ne yéntiki enyij ene echi nepém amem manyu egú.

⁴ Angel ane ajwi bارات apikiri eyi ekwøbhé bebënti amem manyén agho ne bømanyén ne ndü bebhak ebhen manyiep ányay are. Manyiep mankem arøp chi manøj. ⁵ Ngók ndü ángel ane ábhøjó betanj amfáy manyén árèm ntá Mandem be, “Wó óchí Nyánjá. Wó óchí néne ne óchí nyaka! Óchí chak ndü ntémsi

ane óchyè. ⁶ Bo bákú manøj bo Mandem ne amen baremé kepñti Mandem arøj amik. Eti yó ke óchyé bhó manøj manyu. Eyó ékway ne bhó”. ⁷ Ngók ye eyøj ene éfú ndü éfémé akap Mandem eyó éndeme nókó be, “Acha, Mandem Betanj Menkem, óchyé bhó ntémsi enyu ene echi sayri ne chak”.

⁸ Angel ane ajwi manwi apikiri eyi ekwøp ndü mmok. Báchyé mmok betanj besøj bð mbó ngó. ⁹ Mmok ásøj bð mbó ngó, Yé nó bø ketíknsem ndü bebá bhap. Bó keka bechye Mandem kenókó eti keném eki. Báre rem chi ebábú eti Mandem mmu ábhøjó betanj amfáy beghori ebho.

¹⁰ Angel ane ajwi batay apikiri eyi ekwøp ndü enókó kefo ene nnya mbámba. Ejuri ékwén amæet bo abhen yi achi Mfo wap. Bð bábho menja bari yap ndü beyá esøjøri ene bø bachi are, ¹¹ ke bó ketíknsem ndü bebépti menyij ebhen bø bákú. Mandeme nókó chi ebábú eti Mandem mmu achi amfay mbønyune befæet ebhap ne bebe békú nyaka bø bachi ndü beyá esøjøri.

¹² Angel ane ajwi batandat apikiri eyi ekwøp amem nyén negho enen bábhinji be Yufretis. Nnyén néwó nenkem bé bafø abhen báfú atú ane mmok áfú mambøj mbi bekinji. ¹³ Ngó beføjó bebábéba berat. Bébhak mbó mánsán. Emöt efu anyü nnya mbámba, echak éfú anyü nnya mbémbé ne enéfú anyü ndemekepñti né. ¹⁴ Beføjó ebho chi beføjó bebábéba. Békú menyijí maknkay ne bérók ntá bafø mmik mankem ndu beku bø manchem nebhuæt amöt be mánu ne Mandem Betanj Menkem ndü nywøp enen yi átàn chøj bo.

¹⁵ Yesu Acha árèm be, “Ghó ká, métwø mbó ngép. Chøj éndi encha ntá mmü ane achi pé ne ákèm nden eyi sayri be áké kø ebhowø, ntíanwøp ankem yi besí bhø.”

16 Βεφόνο βεβúβεβú βηó βέκú βαφό μάνχημ νδú νεβηυετ wu nò bábhijí ndú εγωη βο Israel βε Amágedón.

17 Ángel ανε ájwí tándráμoτ apikiri eyí ekwōp ndú mbúép. Εγωη εταηαταη éfú ndú ekeré Mandem νεβηυετ ανε yi achi ndú ενόκó κεφό eyi βε, “Ndak ámay!” 18 Mmyamyany are kōt. Nefany are sáy, νεbu néndemti nōkō. Ne eremé nenyikisimik nékwén. Te Mandem ághókó bō, enyū nenyikisimik ενó nébhíki re fakari. Ενó nétán necha. 19 Εrem etók ékóre ndú βεbhōk berat. Βεtók begho ne betók mmik βechak βékwén. Mandem ake ghōkōntik erem etók Bábilon ndú βekú γó enyu mmém bebēnti bhi. 20 Βεtók ebhen βechi nenti nnyén ménémsi. Njie enkem nkwo ενεmsi. 21 Amaná nebu áfú amfay ánkwenti nōkō amik. Achíkiti enyu ενé yēntiki nemōt nébhak mbō bōkilo besa βepay nsem byo ndú menwōp ebhi. Are kwenti bō amūet kpát babho βεγem ebúbú éti Mandem éti εσσηōri εγó.

17

Jón aghó ngōré-nekō amōt ne nnya mbúbmbú

1 Ángel amōt ndú abhen tándráμoτ abhen bakeme βekwōp tándráμoτ atwó arem ntá ya βe, “Twó, chōη ntōη wō ntémsi ανε Mandem áchye chōη nta nném ngōré-nekō, nō chí, erem etók ene echi kekwōt ne beyá manyén agho. 2 Bafō mmik bákú epúsi ne yi, ne bō mmik mányú mmém ami kpát bákwen, bákú epúsi ne yi.” 3 Ángel Mandem wu apōkō me ndú Εφόνό arōk amem baso. Aré, ngó ngōré amōt chōkō amfay nnya mbúbmbú ανε ápe chuū. Nnya mbúbmbú γó abhōη bati tándráμoτ ne babhan byo. Manyén ανε básinjí abhak amūet nnya γó ne ábhák manyén ανε árēm ebúbú éti Mandem. 4 Ngōré wu asōbheri mmūet ne nden

ene echi chuū, enyū nden ene bafō báfyε, ne menyijí pú, ne menyijí nkáp, ne menyijí befye emi ebhen bághókó ne bōbatay beyá nkáp abhen bábhijí βe pél. 5 Mánany nyaka basij nnyén ndú nefó eni. Bō kerijí ntí nnyén ενó. Nnyén énerε nébhak βe, “Nném etók Bábilon chí nnō baghōré-nekō ne βepō menyijí ndú mmik nkem.” 6 Ngó bé ngōré wu anán anyū nyaka manōη βο Mandem abhen baway éti bakoηo Yesu ne ntí nemōt. Manōη βο Mandem akém yi mbō mmém.

Mpok ngó ngōré wu mbak maknkay. 7 Ke ángel arem ntá ya βe, “Ndaká yí ochí maknkay tontó? Chōη ngati wō enyijí ene echi bhésé bhésé éti ngōré ne ne nnya mbúbmbú ανε bati tándráμoτ ανε apōkō yi ne babhan byo. 8 Nnya mbémbé ανε óghó achi nyaka nepém, ke néne apet apú, ne abhōη befú ndú nepi enen nebhiki bhōη ngwenti, βe andak ndú νεbhūet ανε babhōηo báway γó, ndak amay. Βο abhen babhiki sij manyén ayap te nebhōmik, bágho chōη γó mámbak maknkay bé achi nyaka ke néne apet apú ne chōη ampentsem ndú nepém. 9 Εγó éyàn ye βe yēntiki mmū ámbōη keboη. Bati tándráμoτ ate ndú njie egho tándráμoτ ene ngōré wu áchókó are. Njie εγó éte nkwo ndú bafō tándráμoτ. 10 Bafō batay bágú. Amōt achi nepém. Amōt achi mfō néne. Mbák chí ανε ajwi tándráμoτ abhíki twō. Anán ántwó ábhák Mfō ndú mómbijí mpok. 11 Mbák chí nnya ανε achi nyaka nepém ke apet apú, γó achi mfō ανε ajwí mánen. Achí nyaka amōt ndú abhen tándráμoτ. Chōη mángwáy γó ndak amay.

12 “Babhaná nya γó byo ανε ogho áte ndú bafō byo abhen bábhiki re chye bhō betan bekem κεfó. Ke chōη mánchye bhō ne nnya mbúbmbú betan mbō bafō ndú neηōkó nywōp nemōt. 13 Bafō bhō mankem bati

byo báká eyōj émōt bechye betan ebhap ne kefo ekap ntá yi. ¹⁴ Chōj bó ne nnya mbambū mánte nenū ne Mónkwómén ne yi ansōt awónem amfay yap mbonyune yi ke achi Acha Mfō ne Mfō bafō. Bakōjō bhi chí bo abhen Mandem ábhíjī, ayap, ne bákōjō yi ne nti nemōt.” ¹⁵ Angel arem ntá ya be, “Manyén ane óghó ngōré-nekō are chókó áte ndū ngémtáy bho, ne manérékere bho ankem, ne bō beyōjótōk menkem. ¹⁶ Chōj nnya mbambū ne babhan ayi byo ane ate ndū bafō byo mámpap ngōré-nekō. Chōj mánsōt yěntiki enyij ene yi ábhōjō, mankū yi andōp ebho ewō. Chōj mányie nyamwáét eyi ne mánsōj yi ne ngó. ¹⁷ Chōj bafō byo bho mánkū nō mbonyune Mandem ákū bó mámbōj nkaysi amōt ndu bekū ene yi áyān bō mánkū. Chōj mánkū ye berō betan ebhen bō babhōjō mbō bafō amō nnya mbambū kpate menyij ebhen Mandem atí be mémfákárí mémfakari. ¹⁸ Ngōré ane óghó chí nném etōk ene mfo ywi ábhōjō betan amfáy bafō betókó mmik menkem.”

18

Mandem atemsi etok Babilon

¹ Ngó ángel achak ndū áfū amfay ásēp amik. Abhōj beyá betan ne bediéré ebhi bere ghō ndū mmik nkem. ² Arem ne eyōj etanatan be, “Erem etok Babilon ékwen buúp! Erōp chi bechōkō befōjō bebúbēbū. Erōp chi bechōkō bebéptí befōjō ne berō kenēn ekēn bo babhiki kōj.

³ Babilon akwen mbonyune ákū bō betōk menkem mányú mmém epúsi yi. Bafō mmik bákū nyaka nkwo epúsi ne yi. Bakōsiē mankem fá amik bákwen bō bakáp eti epúsi yi.”

⁴ Ngók ye eyōj echak ene éfū amfay érēm be, “Bóbha, fú ká, mándo etok Babilon keka mámfye mmæet ndū bebú bo abhen bachi

are. Fú ká, be ntemsi Mandem ane átwō ntá yi ake bhak ne bhe.

⁵ Fú ká mbonyune bebú bhap beghaka te amfay, ne Mandem ábhíki ghakōntik bhó. ⁶ Kemé ká ntá bō etōk Babilon yěntiki ebéptí enyij ene bō bákú ntá bo bachak. Kemé ká ntá yap ndōj epay yěntiki enyij ene bō bákú bō bachak. Chye ká bhō mmém amen bátáná ndōj epay ndū nkóp ane bó báfyé mmém batanbatan amem báchyé bhe. ⁷ Kū ka bo Babilon mámbōj esōjōri ne nedí kebho.

Nkúbhé mbō enyū bō bábhōj nyaka manák,

mpok bápā be bachi manem bho ne,

mánkū nōkō baraká bebú.

Báchi mbō ngōré ane árēm ne mmæet yi be,

‘Nchí mfo ngōré. Mpu kénkwésé!

Mbíkí bhōj mmu ane ákway begu mēndi yi wáwák!’

⁸ “Tēndu Babilon ápānyu enyu eyō, chōj bebéptí menyij ebhen bétwō ntá yi méntwō menkem ndū nywōp nemōt. Menyij ebhō chí eghōrī neme, ne nsay ne basémé newú. Chōj Mandem mmu ábhōjō betan menkem antáj yi. Chōj mánsōj yi ne ngó.

⁹ “Chōj bafō mmik abhen mányié epō nepém, mánkū nōkō baraképusi ne yi mándi, mámfye nekweśé eni mpok bághō mōngo ane áfū anko nōkō amfáy ndū yi ásōjō. ¹⁰ Chōj erem esōjōri ene yi achi aré énkū bó mámbōj becháy be ékway befakari ne bhō enyu eyō, mánte nekō nesie, mándeme nōkō ne eyōj etanatan be, ‘Erem étok Babilon, éber ntá ye écha! Ndū mandú mpok Mandem atémsi wō

ndak ye ámay!’

¹¹ Chōj bakōsiē fá amik mandi Babilon tontó mbonyune yě mmu apet apú ane ákū menyij ésyē bhap. ¹² Bo etōk eyō bákū nyaka batu pú, ne ane silbha, ne batú menyij besōbheri mmæet ebhen

békàt ñwanwāñwan, ne menyin ñwanwan béchák. Bákù nyaka beyä nden chu ene nkáp menyu ne menyu ene babhinji be silk nkwo. Bákù nyaka menak beyä nkáp ne ebhen bébhónó erítí eriep nkwo. Bákù nyaka nkwo menyin ebhen baghoko ne babhaná nsak, ne ebhen bágghókó ne bróns, ne ebhen esé ne ebhen bágghókó ne enyũ ntag enen bábhini be mábil. ¹³ Bóbhó bákù nyaka bawet amen erítí eriep mbó amen bábhini be sínamón, ne insens ne mii ne frankinsens, Bákù nyaka beyé ebhen bébhónó erítí eriep ne békà menyíe nemfæet anyu. Bó bákù nyaka mmém ne bawet ne fláwa nchwi, ne enyu nchwi ane bábhini be wit. Bákù nyaka nkwo mpōñ ne bágghónómén ne mpōñndik ne békárik ebhen mpōñndik éyà. Bóbhó bákù nyaka bakwāñwan nkwo mbó basem. ¹⁴ Chōñ bakōsie mándem ntá bóbhó be, ‘Berítí menyin ebhen ókōñ nyaka berōñ menkem. Menyin menkem ebhen békà nyaka wó òndí besí bho béchōñ ne keném eke kenkem keném. Opú pere kway beghe bhó wáwák. ¹⁵ Chōñ becháy ménkém bakōsie abhen bákwné nyaka bō bakáp ndu bátí menyin ebhap ntá bo Bábilon. Chōñ becháy ménkem bō ãti erem esōñari ene bō Bábilon bachi aré, mánte nekó nesie mándi, ne basémé anti mandeme nako be, ¹⁶ Bō etók Bábilon, ebep ntá ye ka echa! Bákù nyaka batu pú ne ane silbha ne batú menyin besōbheri mmæet ebhen békàt ñwanwāñwan ne menyin mwanwan bechak. Bákù nyaka beyä nden chu ene eya nkáp ne echak menyu ne menyu. ¹⁷ Ndü mōñenakó nywōp amōt keném eken kenkem kērōñ,’

“Bóbatí baya bachwi ne bōbatí bakü betik amem áchwí, ne bakü betik amem áchwí ne bakōsie abhen bachi amem áchwí báté nekó nesie. ¹⁸ Ne mpok ane bágghó mōngo ane

áfù ndü ngó ane ásōñ etók Bábilon chōñ mánde rem ne eyōñ etañatan be, ‘Tē mmik abhó, yē etók ebhíkíre ghaka mbó nném etók ene.’ ¹⁹ Chōñ mándi kebhe mánto nako mfok anti betōñ kebhe eken kechi bhó anti. Chōñ mándi nako be, ‘Erem etók, ebep ntá ye echa. Etók ene ke éká bōbhen babhōñ bakáp. Ndü mōñenakó nywōp amōt, érōñ enkem!

²⁰ “‘Mfay, bōñ manják. Bō Mandem ne bōnto ne baremé kepinti, bōñ ká manják mbōnyune Mandem achōñtí Bábilon ãti bebépti menyin ebhen yi áká bhe.’”

²¹ Angel ane ábhónó beyä betañ asōt ye ereme ntag enen nechi mbó ntag bekak menyin amese amem manyu, arem be, “Enyu ené ke básōt chōñ erem etók Bábilon mándep amik ne betañ, bō kepere kway beghe yō. ²² Ne yē mmu apú pere ghók chōñ eyōñó nekín ne beyōñó bakwāy bakway, ne beyōñó babhan, ne beyōñó mmba are. Ndü etók eghe eyō yē mmü eka apet apu. Ndaká nchwi bekak ámay ne batay békók nchwi apu pere chyē eyōñ. ²³ Yē erōñó épú pere ghō amem etók eyō. Manják amen ábhakmpok mmu abhay ngoré apú pere bhák aré. Chōñ émfakari enyu eyō ne Bábilon mbōnyune bakōsie bhi abhen báchá báchák mankem bátwō nta bō mmik mankem ne bapu. ²⁴ Mandem atémsí bo etók Bábilon mbōnyune bó ke báwáy baremé kepinti ne bo Mandem bachak mankem. Manōñ bō mmik mankem abhen bō baway achí bō anti.”

19

¹ Angel ánánjá nókó enyin ene yi árēm, ngók ewat mbó ene ngemtay-bō amfay ndü bábbik be, “Haleluya! Yí ke ápémé bhese. Kenókó ne betañ bechi amó Mandem. ² Achí mmu tetep ne áchyē ntémsí enyu ene echi sayri ne chak. Anánjá achyē ntémsí ntá nném ngoré-nekó ane áchōñti

mmík nkem ne baraká kebhære yi. Akémé kémbé bō betok abhi abhen ngoré wu ákà baway.”³ Ngémtay bōbhō bāpet babho bebik mándeme nōkō be, “Haleluya! Mōngo ane áfū Bábilōn ákō amfay mpoknkem.”

⁴ Bōbatí bhō esā nsem manwi ne menyīñ menwi ebhen béchi nepém bákwen besí Mandem mmu achi chākō ndū enōkō kefō eyi mánychē nōkō yi kenókō be, “Amen. Haleluya.”

Jōn aghō epā nebhay Mōnkwōmen

⁵ Ngók yē eyōñ ene éfū ndū enōkō kefō érēm be, “Bē bōbetok Mandem mankem ne be bho bāchyē yí kenókō, maném bho ne ndéndeme bho, bití ká Mandem aywese.”

⁶ Ngók yē ewat ene ngémtáy bho ene echi mbō ewaré tutunyén ne mbō nefañ ane ásáy. Bōbhō báre bik be, “Haleluya! Mandem Acha Betañ Menkem aywese achi Mfō bō mankem.”⁷ Sēñák, sēñák tontó, sēnychē yi kenókō mbōnyune mpok nebhay Mōnkwōmen akway, ne ngoré ywi anán atóñtí mmuet.⁸ Mandem achyé ngoré mbi befye nkú mwanmwan ane ábhíki bhōñ bakwap.” Nden eyō éte ndū menyīñ ebhen béchi chak ebhen bo Mandem bākà.

⁹ Angel wu arem ye ntá ya be, “Sīñ enyīñ ene amik. Eri echa ntá bo abhen mánáká bhō ndū epā nebhay Mōnkwōmen.” Arem nkwo be, “Beyōñ ebhen bechi tetep. Béfu ntá Mandem.”

¹⁰ Nkwén bekak ebhi ndū bechye yi kenókō, ke aghati me be, “Ŋké kú nō wáwák! Me nkwo nchí chi nkubetik mbō wō. Nchí chí nti mmu ane nte kpirí ndū menyīñ ebhen Yesu ákà bo bárīñi. Mandem ké óbhōñó béchyé kenókō.” Menyīñ ebhen Yesu ákà bo barīñi ke béchye baremé kepñti Mandem betañ beghati bho Eyōñ Mandem.

Jōn aghó mmū ane ákō mpōñndík ane pépép

¹¹ Ngó ye be mfay anéné. Ngó mpōñndík ane pépép are. Mmū ane ákō yō aka nnyén be Mbuerē baryep ne Ane Tetep. Achyé bo ntemsi enyu ene echi chak. Ne enyu eyō ke yi anū ne bōmpap abhi.¹² Amík ayi ághò mbō neríngo. Beyá ntá-kefō echi yi anti. Básiñ nnyén yi amuet enén yē mmu abhíki riñi, ébhíki fuet chi yímbōñ.¹³ Ewet ene yi afyé ebhak ene bábáy amem manōñ ne nnyén enen bo bábhñi yi nébhák be Eyōñ Mandem.¹⁴ Bakwō batemé nenu abhen mfay báre koñō yi. Bábhak amfay mpōñndík pépép ne nden pépép amuet ené ébhíki bhōñ bakwap.¹⁵ Akparenja ane ácháp are fú yi anyu. Akparenja wū ke yi ásat anu ne bō yēntiki etak ansot awónem. Chōñ yi ankém kefō amfay yap ne mónókō kefō ane baghoko ne esé awó. Chōñ anjati bhó amik mbō báyat kepemé grep amem neyaré grep ndu betōñ be Mandem Betañ Menkem abénti tontó.¹⁶ Básiñ nnyén ndū nkú yi ne ndū ebhók anákak eyi ene nefi. Nébhák be, “Mfō bafō ne Acha Mfō.”

¹⁷ Ngó ye ángel tē amem mmok: Anak kenen kenkem ekén kéré amfay ne eyōñ etañatañ be, “Twó ká manchem manyíé epā egho ene Mandem anáká.¹⁸ Twó ká mǎnyie nyamwuet bafō ne nyamwuet bōbati ne ane maném bho ne nyamwuet batemé nenu ne nyamwuet mpōñndík ne bo abhen bákō nyaka yō. Twó ká mǎnyie nyamwuet bō mankem ené bo abhen bapu basem, ne ené bo abhen bachi basem, ené ndéndeme bho ne ené maném bho.”¹⁹ Ngó yē nnya mbúbmbū ne bafō mmík ne bakwō batemé nenu bhap ndu báchēm nebhuet amot be manu ne mmu ane ákō mpōñndík ne batemé nenu bhi.²⁰ Bákém nnya mbúbmbū yō ne ndemeképñti nsé mmu ákà nyaka menyīñi maknkay

besí nnya mbámbu. Enyu yó kě yi árwò bho, báká be mámfye bhò erĩn ené nnya mbámbu amuet ne báchyé ntí ako yi kenókó. Bakem nkò nnya mbámbu ne ndemekerĩnti nsé bágáep bhò, amík anti fúú, amem nepĩngo ane ádù ne sólfò. ²¹ Akparenja ane áfú anyũ mmu ane achi ndũ mpòndík ane pépép awáy bafò bhò ne bakwò batemé nenu bhap. Ne kenem ekò kenkem kényíe berené bawú, kejwi.

20

Enyĩn ene ebhòhò befakari ndũ mamié nka amòt (1000)

¹ Awu áfúéré nókó, ngó ángel ndũ áfú amfay ásèp amík. Akém erĩnĩ nepi enen nebhiki bhò ngwenti. ² Akém nnyó ane te nyaka, yó ne achi mfò befónó bebábebu ne bábhĩnĩ be Satan agwót ne ngem. Abhak enyu yó ndũ mamié nka amòt. ³ Agúep yi amem nepi enen nebhiki bhò ngwenti. Achók nyũ nepi, aghaña, be Satan aké bhò mbi befu are andòk ambi berwò bõ mmik mankem. Ebhak be Satan abhòhò bebhak amem nepi kpatè mamié nka amòt amfuet ke mandò yi ndu mambĩnĩ mpok.

⁴ Ngó ye menákó kefò. Báchyé bo abhen bachòkò are betan ndu bebhak bafò. Ngó nkwo befónó bo abhen báwáy nyaka mbònyune bághati bo tetep ane Yesu áká bo mandĩnĩ, ne eti Eyòh Mandem. Bò bábhíkí chye nyaka yé nnya mbámbu yé mandem nsé yi kenókó. Ne bò keka mámfye erĩnĩ nnya mbémbe yé ndũ bafó yap ne yé ndũ amò yap. Bápètnsem ndũ nepém bábhak bafò ne Kristo ndũ mamié nká amòt. ⁵ Bò báchák mankem abhen bágú keretnsem ndũ nepém mpok eyò. Mamié nká amòt abhòhò nyaka befuet kpik. Neperénsem ndũ nepém enen bo Mandem nébhak ye neperénsem ndũ nepém enen mbi. ⁶ Chòhò éndi encha ntá bo

abhen Mandem aké mánjámbi mampetnsem ndũ nepém. Báchi nyánjá ne newú enen nejwi apay nepú kway betòk bhò. Chòhò bò mámbak bachiákup Mandem ne Kristo. Chòhò bò mámbak bafò ne Kristo ndu mamié nka amòt.

Jón aghò enyũ ndaká Satan amay

⁷ Mamié nka amòt yò áfúéré nókó, mándò Satan amfu ndũ kenòh ekem bafye yi aré. ⁸ Yi amfú aré andòk berwò bõ betòk menkem. Bábhĩnĩ betòkó mmik ebhò be Góg ne Mágog. Satan anchem ye bõ betòk ebhen mankem ndũ nebhuet amòt be mandòk nenu ne Mandem. Bò betòk ebhò báya mbò ésiép ene echi angòkò manyu. ⁹ Bòbhò bárók mban enkem bákáp etòk ene bo Mandem bachi are, nò chi, etòk ene Mandem akòhò. Ke ngó áfú amfay ndũ nebu ásòh bò kurukotok. ¹⁰ Básòt mfò befónó bebá mmu árwò nyaka bo mámése amem nepĩngó ane ádù ne ekém sólfò. Mámése yi ndũ nebhuet ane mámése nnya mbámbu ne barémé kerĩnti nsé. Aré, bábhak ndũ bebé ngó ane ásòh bhò beĩ ne ngósí.

Jón aghò manyé ane ngwenti

¹¹ Awu áfúéré nókó, ngó erem enókó kefò ene pépép ne mmu ane achi are chókó. Mfay ne mmik mánémsi besí bhi. Bákerere kway beghò mfay ne mmik. ¹² Ngó ye bawú, maném bho ne ndéndémé bho. Bábhak tè besí enókó kefò. Mánéne bekátí. Mánéne ekátí echak nkwo, nò chi ekátí nepém. Bátán bo abhen manan bagu nyaka békòhò menyĩn ebhen yéntiki mmũ wap áká, mbò enyu basinĩ amem bekátí. ¹³ Bo abhen bábu nyaka amem manyu baròk nkwo be mántan bo. Báfú ndũ newú ne etòkò bawú, bátán bò mankem bekojò menyĩn ebhen bò báká. ¹⁴ Mámése ye Newú ne Etòkò Bawú amem nepĩngó. Aré kě newú enen nejwi apay nechi. ¹⁵ Yé agha ane nnyén eni nepu

amem ekáti nepém, básót yi báguép amem nepingo.

21

Jón aghó mmik nkó ne mfäy nkó

¹ Ngó ye mfäy nkó ne mmik nkó. Mfäy ane mbi ne mmik ane mbi mänánj mänemsi nyaka. Manyu nkwó keperere bhák. ² Ngó Yerúsalem nkó, etók Mandem, ndu éfú amfay ntá yi étwó amik. Bághóko yó érí mbo ngosónj ane basobheri, achóko anonj nókó mmu ane ábhónj bebhay yi. ³ Ngók eyonj etanatanj. Éfú ndü enókó kefo endeme nókó be, “Ghó ká, bechókó Mandem bechi nenti böbhi. Chonj yi ambak ne bhó, ne bó mámbak böbhi. Ne chonj mbonj Mandem ambak ne bho. ⁴ Chonj antese bó babhese mankem amik, newú keperere bhák. Nedí kebho ne bawú bédí keperere bhák, ne bo keperere ghok bebe mbonyune menyinj besí bérónj.”

⁵ Mmu ane achi chókó ndü enókó kefo arem be, “Ghó ka, mékù menyinj menkem mémbák bekó.” Are m nkwo ntá ya be, “Sínj beyonj ebhen amik mbonyune béchí tetep ne chí menyinj ebhen mmu ábhónj ménoko.” ⁶ Aghati me be, “Ndak ámay! Mme ké nchí Alfa ne Omega, Mme ke nchí ká yéntiki enyinj émbónj nebhönet ne ngwenti. Ntá mmu ane manyiep ákwak, méchye manyiep ndéndem. Manyiep mó ányay ndü mbokó manyiep amen áchyè nepém. ⁷ Chonj nkú enyu ene ntá mmu ane ánú asót awónem. Chonj mbak Mandem aywi, yi ambak mówa. ⁸ Ke mbák chí yéntiki mmu ane ábhíki bhónj netajání, ne yéntiki mmu ane átiknsem ntá Yesu, ne mmu epúsí, ne yéntiki ngwayti bho, ne mmú epusi, ne yéntiki múnjə, ne bö babú, ne mmu ane áchyè kenókó ntá mandem achak, ne basénsi mankem. Bö mankem abhen bákù menyinj ebhen, chonj ntémsí yap ambak amem nepingo

ane ádù ne sólfə. Ntémsí yə, chí newú enen nejwi apay.”

Jón aghó Yerúsalem nkó

⁹ Angel amot ndü abhen tándramot abhen bakeme bekwop ebhen bejwi ne beghori ebhen ngwenti tándramot atwó aghati me be, “Twó ntónj wó ngoré ane Mónkwomen ábhay.” ¹⁰ Angel apókó me ndü Éfónj akó amfay erémé njie ngo. Atónj me Yerúsalem, etók Mandem, ndu éfú amfay ntá yi ésəp amik. ¹¹ Etók ére ere ghóó énkot nókó mbo ntay enen néghó enen bábhíni be Jaspa, ne éñanari nókó mbo glas. Bedieré bhó bebhak bedieré Mandem. ¹² Etók ébhónj ereme nkok ane akabhe yó. Nkók wu asap amfay. Ábhónj manyübhá byó ne apay. Yéntiki nyü-ebhá ábhónj ángel ane ábhábheri wu. Básinj manyén maneréket Israel byo ne apay enyu ené yéntiki nyübhá ábhónj eni nnyén. ¹³ Manyübhá abhak arat. Arát ábhak ebhé ene mmok áfu, arat ebhé mmok ánem. Arát abhak ebhé mfay, arát anefu ábhak ebhé nten. ¹⁴ Nebhúéré mmik ane nkók áte amfay ábhónj batay byo ne apay. Básinj byo ne apay ndü batay yó. Manyén yó abhak ané bönto Mónkwomen byo ne apay.

¹⁵ Angel ane árem ne me akém enok beyenti menyinj awó. Enok eyo ebhak ene pí. Ayenti etók ne enok eyo. Ayenti nkwo manyübha ne nkók. ¹⁶ Besabhé etók ne bechíki etók bebhak nejye. Angel ayenti etók ne mónok eywi. Besabhé mfáy bebhak nejye ne besabhé etók ne bechíki etók, nó chí bókilometa nka epay ne hóndret enwi (2,400). ¹⁷ Angel ayenti nkók nkwo. Abhak bóméta besa berat nsem batandat. Ayenti mbo enyü bakwánwanj báyenti menyinj. ¹⁸ Báté nkok ne batay ñanjan ane bábhíni be jáspa. Mbónj etók ebhak chí ne pí, éñanari nókó mbo glas. ¹⁹ Básót menyü batay ñanjan byo ne apay bághóko

nebhæérémmik be andi amík. Enyũ ntay nemot nébhák Jáspa, enen nejwi atay nébhák sáfaya, enen nejwi arat nébhák agate, ne enen nejwi anwi nébhák émeral. ²⁰ Enyũ ntay enen nejwi atay nébhák óniks, enen néjwi atandat nébhák kanélian. Enén néjwi tándramot nébhák krísolayt, enen nejwi ánen nébhák béril. Enén néjwi nénenamot nébhák tópas, enen nejwi byo nébhák krisópras. Enén néjwi byo ne nemot nébhák jásint, enen nejwi byo ne apay nébhák ámetis. ²¹ Bághókó manyũbha byo ne apay ne batay beyá nkáp ane bábhijí be pél. Yéntiki nyũbha abhak ntay pél nemot. Nkóngó abhak pú pú, ananari nókó mbó ékírísú.

²² Nke ghó ekerákap Mandem amem etók mbonyune ekerákap Mandem ene mánikmæet are chi Mandem Acha Betan Menkem ne Mónkwømen. ²³ Ntí apu bebhøj mmok ne ntañ aré mbonyune bediéré Mandem béghò aré ne Mónkwømen achi eyí erøjó. ²⁴ Chøj bö mmik mankem mánkø ndü bediéré etók eyo. Chøj bafð mmik mánychwe amem ne kenókó ekap. ²⁵ Chøj manyũbha ambak fúú mpoknkem. Beti bépú bhak are. ²⁶ Chøj bö mándøk are ne berítí menyij ne keném eken betókó mmik. ²⁷ Ke yé ébéptí enyij épú chwe are. Bo abhen bákø barak abúabú ne basénsè bápu chwe aré. Bo abhen báchwe are chi bo abhen básinjí manyén ayap amem ekáti nepém ene Mónkwømen.

22

¹ Angel atøj ye nnyén negho enén manyiebhé nepém. Nére nanari mbó amanjá nebu. Néfú ndü enókó kefo Mandem ne Mónkwømen. ² Nére fuét néntí nkóngó etók. Enók nepém ébhak angøkonyén ndü bebhe bepáy. Ébhøj menyü kepeménøk byo ne kepay, ne ényü kepem yéntiki

ntañ ndü mmíé. Beyé bhi chi babhé amen ábù bö betók menkem. ³ Yé enyij ye mmu ane Mandem árémé be eyak embak ne yi apu kway bechwe ndü etók egbo eyo. Enókó kefo Mandem ne Mónkwømen ke ebhak chøj aré. ⁴ Chøj mángø besí Mandem ne chøj nnyén eni nembak ndü bafó ayap. ⁵ Beti bépú pere bhak chøj are. Nti apu bebhøj erøjó ne mmok mbonyune bediéré Mandem béghò aré. Ne chøj böbetok Mandem mámbak bafó mpoknkem.

Yesu arem be, “Métwò”

⁶ Angel wu aghati ye me be, “Menyij ebhen bechi tetep ne chí menyij ebhen mmu ábhøjó menoko. Mandem Acha mmu áchye Éføjó yi ntá baremé kepínti ke átó ángel bé ántøj böbetok abhi menyij ebhen bebhøjó befákari mandú mpok.”

⁷ Yesu árem be, “Ghók ká, métwò mandú mpok! Éri echa ntá mmu ane ábhære menyij menkem ebhen bechi amem ekáti ene. Yó érem éti menyij ebhen bebhøjó befakari.”

⁸ Mme Jón, ke ngókó menyij ebhen ne ngó bhø ne amík. Mpok ane ngókó ne ngó bho, nkwen bekak ángel ane átøj me bhø ndu béchye yi kenókó. ⁹ Ke yí aghati me be, “Kéchye me kenókó wawák! Nchí chí mðbetok mbø wø ne bðmaye abhen bachi baremé kepínti, ne mbø bo abhen bábhære menyij ebhen básinjí amem ekáti ene. Chié kenókó chi ntá Mandem.”

¹⁰ Angel wu aghati me enyij be, “Kése ekáti nénép eyo ne ébháne be menyij ebhen ósinjí amem mémbák bhésé bhésé.” ¹¹ Bakø bebú mándøk ambi beku bebú ebhap, bepð bho mándøk ambi bébhak bepð bho. Bo abhen bachi chak besí Mandem mándøk ambi beku menyij ebhen bechi chak ne bo abhen bachi nyánjá mándøk ambi bebhak nyánjá. ¹² Yesu arem ye be, “Ghók ká, métwò mandú mpok! Nchí twø ne akap

be nkáp yěntiki mmu békóno betik ebhén yi áká.

13 “Me ke nchí Alfa ne Omega! Me ke nchí Ambi ne Ansem. Me ke nchí ndü Nebhōnet ne Ngwenti yěntiki enyij.” *

14 Eri echa ntá bo abhen básó nden éyap be mánkwáy bébhōn betan befuet ndü manyúbha ane etak eyo mánchwe amem manyié kepem ekén énokó nepém. 15 Mbák chí bo abhen bachi mbó mmú, ne bō babú, ne bō epúsí, ne bawáy bho, ne bo abhen bákōno bōmandem nsé, ne bo abhen bekōno nsé ne básense, bó mankem bábhak chi nefi.

16 Yesu arem be, “Mme Yesu nto ángel wa ntá yeka beka bōnkwo bha be ángátí bhe menyij ebhen. Nchí nkanjánok ne ebhárémō Mfō Debhít, nchí nembē njanaj enen neyinywōp.”

17 Efónó Mandem ne Ngwé ane Mónkwōmen bárem ntá Yesu be, “Twó!”
Bé bo bāghòk enyij ene,

Dem ka nkwo bé, “Twó!”

Bé bo manyiep ákwak be, twó ká.

Twó ká mǎnyú

manyiebhé nepém.

Beyōhó ngwenti

18 Mme Jón, nchí semti yěntiki mmu ane ághòk beyōn ebhen bechi amem ekáti ene ebhen bérēm éti menyij ebhen bébhōnó befakari. Mbák mmu amáká enyij ndü ebhen bechi amem ekáti ene, chōn Mandem amaka yi ntēmsi achak. Chōn antēmsi yi ne beghori ebhen ntáká amem ekáti-ne. 19 Ne mbák mmu áféré enyij ndu ebhen bechi amem ekáti ene éti menyij ebhen bebhōn befakari, chōn Mandem amfere aywi ákóré ndü enókó nepém ne ndü etókó Mandem.

20 Yesu mmu áká bo mandij menyij ebhen árēm be, “Nchí twó mandú mpok!”

Amen. Yesu Acha, twó!

21 Berĩndu Yesu Acha mémbák ne bo Mandem mankem. Amen!

* 22:13 “Nebhōnet” ne “Ngwenti” chi enyij émot mbo “Alfa ne Omega”.